Aandeelhoudersinstructie, na consultatie ROM's.

Inleiding

Deze aandeelhoudersinstructie vervangt de bestaande, afzonderlijke overeenkomsten tussen de aandeelhouders van de vier Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) en geeft nieuwe richting aan de vorm en de inhoud van het investeringsbeleid van de participatiebedrijven. De huidige overeenkomsten zijn gedateerd en dringend toe aan actualisatie en harmonisatie.
De nieuwe instructie treedt -met terugwerkende kracht- in werking per 1 januari 2012, met dien verstande dat voor de beoordeling van het rendement in meerjarig perspectief de ingangsdatum 1 januari 2011 is (aansluitend op de evaluatie ROM's 2006 – 2010 door Decisio); zie onder 1, sub l.

De participatiebedrijven van de ROM's hebben als taak om met het door de aandeelhouders ter beschikking gestelde kapitaal een bijdrage te leveren aan de realisatie van het door de overheid periodiek vast te stellen economisch beleid, derhalve met primaire aandacht voor de beleidsspeerpunten die gelden voor de regio. De ROM's hebben daarvoor een (uitgebreid) financieringsinstrumentarium tot hun beschikking.
Dit impliceert dat de participatiebedrijven te maken hebben met enerzijds een algemeen en anderzijds een (regionaal verschillend) beleidskader.
Deze nieuwe aandeelhoudersinstructie voorziet hierin en is opgedeeld in twee onderdelen: een algemeen deel -waaraan alle ROM's zich dienen te conformeren- en een deel waarin het (regionale) beleidskader wordt beschreven. Dit betreft de deelterreinen waarop de betreffende ROM zich primair dient te richten. Deze verschillen per ROM.
Het laatste onderdeel van deze beleidsinstructie bevat de overgangsregeling waarin afspraken worden gemaakt over de portefeuille per 31 december 2011.

Deze aandeelhoudersinstructie is een 'levend' document. Bij verandering van (regionaal) beleid wordt de aandeelhoudersinstructie van de desbetreffende ROM aangepast. Daar waar het algemeen kader wijzigt, worden alle ROM's bij de verandering betrokken.

Bij de opstelling van de instructie is de vigerende Europese regelgeving inzake staatssteun in acht genomen. Indien de instructie als gevolg van aanpassing van EU-regelgeving tot conflictsituaties leidt, wordt de instructie aangepast.

1. Het algemeen kader

In het algemeen kader wordt het beleidsmatige speelveld voor de participatiebedrijven van de ROM's beschreven. Dit speelveld geldt voor alle participatiebedrijven van de ROM's en dient te allen tijde nageleefd te worden.

a. De ROM's investeren in innovatieve (door)startende MKB-bedrijven resp. snelle groeiers die actief zijn op de speerpunten en cross-overs van het landelijk en regionaal (innovatie)beleid zoals beschreven in paragraaf 2 van deze instructie.
   Onder MKB-bedrijven wordt verstaan: de (MKB) bedrijven in de zin van Verordening (EG) 70/2001 of een verordening die deze vervangt.

Onder (door)starter wordt verstaan: een onderneming die op moment van het tekenen van de eerste overeenkomst tot verstrekking van (risico)kapitaal maximaal vijf jaar ondernemingsactiviteiten in stand houdt.
Verzelfstandigde resp. nieuwe eenheden van bestaande bedrijven, mits ondergebracht in een nieuwe rechtspersoon die aan genoemd uitgangspunt voldoet, worden eveneens als starter aangemerkt. De ROM's mogen, ter bescherming van hun financieel belang, participeren op (sub)holding niveau, mits de investering aantoonbaar te maken heeft met de nieuwe ontwikkeling, bijvoorbeeld door het benoemen van mijlpalen die daarmee te maken hebben.
Onder snelle groeier wordt verstaan: een bedrijf met 10 – 250 werknemers, waarbij de werkgelegenheid of omzet in de afgelopen vijf jaar met tenminste 60% is toegenomen dan wel (op grond van het aan de ROM's ter beoordeling voorgelegde businessplan) in de komende vijf jaar een toename van de werkgelegenheid en/of omzet van minimaal 60% verwacht.

b. Er wordt geïnvesteerd in bedrijven die feitelijk gevestigd zijn in het betreffende regionale gebied van de ROM. Bedrijven die statutair gevestigd zijn buiten het werkgebied van de betreffende ROM, maar waarvan de activiteiten die door de ROM zijn / worden gefinancierd, neerslaan binnen het werkingsgebied, worden tot het werkingsgebied van de betreffende ROM gerekend. Omgekeerd, bedrijven die statutair gevestigd zijn binnen het werkgebied van de betreffende ROM maar waarvan de activiteiten die door de ROM zijn / worden gefinancierd, neerslaan buiten het werkingsgebied, worden niet tot het werkingsgebied van de betreffende ROM gerekend.
c. De ROM's zullen opereren met inachtneming van alle Europese regelgeving inzake staatssteun en risicokapitaal, ongeacht of een ROM rechtstreeks of via een tussenfonds (bijvoorbeeld via een technofonds) in een onderneming participeert.
d. De ROM's moeten handelen als een market economy investor. Daar waar gezamenlijk geparticipeerd wordt met private partijen zal dit onder gelijke condities en voorwaarden moeten plaatsvinden. Indien stand alone wordt geïnvesteerd, zal per participatie professioneel aannemelijk gemaakt moeten kunnen worden dat voldaan is aan genoemd uitgangspunt.
e. De maximale omvang voor deelnemingen bedraagt per onderneming c.q. concern € 2,5 miljoen. Het gaat daarbij om de optelsom van aandelenkapitaal en (al dan niet converteerbare, achtergestelde) leningen. Eventuele (bijgeschreven) aanspraken op dividend en rente blijven buiten beschouwing en vallen ook niet onder de onder p genoemde (40%) vrije beleidsruimte. Bij overschrijdingen om andere dan de hiervoor genoemde reden, komt alleen het meerdere boven € 2,5 miljoen ten laste van de 40% vrije beleidsruimte.
f. Als een ROM in een fonds participeert, wordt voor een overschrijding van het in lid e. genoemde plafond van € 2,5 miljoen per onderneming c.q. concern gekeken naar de individuele participaties van het fonds. Dus als een ROM voor 10% in een fonds participeert en dit fonds vervolgens € 5 miljoen in een individuele onderneming belegt,

wordt de participatie van de ROM gesteld op € 0,5 miljoen (10%) en is er geen sprake van een overschrijding van het in lid e. genoemde plafond.

g. Alleen minderheidsparticipaties zijn toegestaan. (In beginsel tijdelijke) afwijkingen van deze bepaling behoeven de expliciete, schriftelijke goedkeuring van de Raad van Commissarissen van de betreffende ROM.

h. De financieringsopties waarvan de ROM's gebruik mogen maken zijn (al dan niet gecombineerd):
   i. participatie in aandelenkapitaal;
   ii. participatie in aandelenkapitaal in combinatie met het verstrekken van (converteerbare) achtergestelde leningen;
   iii. verstrekken van (converteerbare) achtergestelde leningen;
   iv. verstrekken van overige leningen.

i. Voor de (al dan niet converteerbare, achtergestelde) leningen dient een marktconforme vergoeding in rekening te worden gebracht. Daarbij wordt uitgegaan van de Europese referentierente verhoogd met opslag conform de tabel in de Europese Richtlijn 2008/C 14/02 of haar rechtsopvolgers. Bepalend is de Europese referentierente op het moment van de investeringsbeslissing c.q. het moment van besluitvorming over de aanpassing van het rentetarief. In principe hebben de leningen van de ROM's een lage zekerheidsstelling, hetgeen betekent dat de bandbreedte van de opslag kan variëren van 100 (rating A en hoger) tot 1.000 (CCC en lager) basispunten, afhankelijk van de creditrating van een onderneming.
   Voor de bepaling van de creditrating van een (bestaande) onderneming wordt uitgegaan van de interest-coverage-ratio (Damodaran model). Om de creditrating van een (bestaande) onderneming te bepalen wordt uitgegaan van de gewogen ICR over de afgelopen 3 jaren.

Als de Interest-coverage-ratio (for smaller and riskier firms)		
Vanaf	Tot en met	Creditrating
	0,499999	D
0,5	1,499999	C / CC / CCC
1,5	2,999999	B- / B / B+
3,0	3,999999	BB / BB+
4,0	4,499999	BBB
4,5		A- / A / A+ / AA / AAA

j. Indien er sprake is van een startende onderneming zonder enige krediethistorie dan wordt uitgegaan van een opslag van tenminste 650 basispunten.

k. De duur van een participatie is in beginsel niet langer dan acht jaar. Dit uitgangspunt impliceert dat de ROM's reeds bij het aangaan van een participatieovereenkomst afspraken maken over een exit strategie. Het vorenstaande betekent overigens niet dat de ROM's verplicht zijn om na het verstrijken van genoemde periode de betreffende

participaties geforceerd en tegen ongunstige voorwaarden te verkopen. De ROM's informeren de aandeelhouders jaarlijks over alle participaties die op balansdatum langer dan acht jaar in de portefeuille zijn opgenomen. Er zal in openbare (jaar)verslagen niet over individuele participaties worden gerapporteerd.

l. De aandeelhouders stellen als eis aan het participatiebedrijf dat de koopkracht van het door hen beschikbaar gestelde vermogen (kapitaal, agio en reserves) in stand blijft. Dat wil zeggen dat het participatiebedrijf na aftrek van haar kosten in meerjarig perspectief een rendement boekt dat (tenminste) gelijk is aan het (cumulatieve) inflatiepercentage. Het inflatiepercentage wordt door het CBS jaarlijks (achteraf) gepubliceerd. Het meerjarig perspectief betreft een periode van vijf jaar. De (eerste) periode vangt aan in 2011 en betreft derhalve de periode 2011 tot en met 2015.

m. De ROM's rapporteren jaarlijks over het maatschappelijk rendement van de participatieportefeuille. Maatschappelijk rendement wordt niet alleen bepaald aan de hand van het aantal participaties en de financiële resultaten, maar ook aan de hand van de bijdrage van het bedrijf aan (de ontwikkeling van) innovatieve netwerkomgevingen in de regio, het versterken van de regionale economische structuur en mogelijk andere maatschappelijke relevante grootheden (waaronder het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen, groei van de R&D-uitgaven e.d.) die in overleg met de aandeelhouders vastgesteld kunnen worden.

n. De ROM's mogen zonder goedkeuring van de aandeelhouders geen risicokapitaal van derden respectievelijk bancair krediet aantrekken om daarmee de participatieactiviteiten te financieren.

o. De ROM's wordt toegestaan om onder de navolgende voorwaarden (tijdelijk) fondsbeheer voor derden uit te voeren:

    i. de beheerkosten komen voor rekening van de 'opdrachtgever';
    ii. de resultaten komen ten laste / ten goede van de 'opdrachtgever';
    iii. de fondsen worden beheerd met inachtneming van het EU-steunkader (voor risicokapitaalregelingen Verordening (EG) nr. 800/2008) c.q. de betreffende fondsen door de Europese Commissie zijn goedgekeurd.

    De ROM's kunnen met de fondsverstrekker een winstdelingsregeling overeenkomen.

p. Het is de ROM's toegestaan maximaal 40% van het geplaatste kapitaal plus agiostortingen maar exclusief de (overige) reserves te beleggen in afwijking van het gestelde onder a tot en met j. Deze verruiming van de beleidsruimte wordt toegestaan om het de ROM's mogelijk te maken te kunnen voldoen aan de door de aandeelhouders gestelde rendementsnorm zoals beschreven onder l. Participaties in bedrijven die gevestigd en actief zijn buiten het werkgebied van de ROM behoeven de voorafgaande instemming van de aandeelhouders.

q. Gelijktijdig met het uitbrengen van het jaarverslag brengen de ROM's schriftelijk verslag uit aan de aandeelhouders over de aard en omvang van de afwijkingen als bedoeld onder p.

2. Beleidskader

Deze paragraaf beschrijft de aangewezen speerpuntsectoren, generiek vanuit het Rijk, geldend voor alle ROM's en vervolgens, per ROM, nader ingekleurd met de provinciale prioriteiten.
Voor zover sprake is van overlap tussen de speerpunten van het Rijk en de Provincies is die er omwille van de duidelijkheid niet uitgehaald.

Voor de periode 2011 tot en met 2015 worden door de Rijksoverheid de topsectoren Agro & Food, Chemie, Creatieve Industrie, Energie, High Tech Systems en Materialen, Life Sciences & Health, Logistiek, Tuinbouw en Uitgangsmaterialen alsmede Water als nationaal kader aangewezen.

Voor de **BOM** kan het werkveld van provinciale prioritaire thema's / sectoren als volgt worden omschreven (deze vallen voor het grootste deel samen met de landelijke topsectoren; de opsomming geeft de maximale breedte van het werkveld aan; de aandeelhouders en de BOM kunnen in goed onderling overleg nadere keuzes maken):

- High Tech Systems en Materialen (inclusief Automotive en Solar)
- Life Sciences & Medische Technologie (inclusief Pharma)
- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Economy

Bovendien: cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Daarnaast zoekt Brabant aansluiting bij de topsectoren Hoofdkantoren en Creatieve Industrie.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Brabant geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Brabantse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor **LIOF**:

- High Tech Systems en Materialen (inclusief Energy)
- Life Sciences, Medische Technologie (inclusief Pharma), Care en Cure
- Chemie
- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Technology / Economy
- Grootschalige Leisure

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Limburg geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier

gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Limburgse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor de **NOM**:
- Watertechnologie
- Energie (inclusief Duurzame Energie)
- Agribusiness / Biobased Economy
- Sensortechnologie
- Healthy Ageing

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Noord Nederland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Noord Nederlandse economische structuur versterkend.
Voor Drenthe gaat het daarbij specifiek om Grootschalige Vrijetijdseconomie, voor Friesland om Toerisme en Zorgeconomie.

Provinciale speerpunten voor **Oost NV**:
- High Tech Systems & Materialen
- Chemie
- Energie
- Agro & Food
- Life Sciences & Health

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Overijssel en Gelderland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Gelderse en Overijsselse economische structuur versterkend.

Het is Oost NV verboden te participeren in bedrijven buiten de (door Rijk en Provincies) genoemde topsectoren. Dit is een inperking ten opzichte van de onder paragraaf 1 onder p geboden 'vrije ruimte'. Ook zal Oost NV niet actief acquireren buiten de door de Provincies aangegeven speerpunten.

3. Overgangsregeling

Per ROM wordt de bestaande portefeuille per 31 december 2011 in kaart gebracht.
Deze analyse wordt uiterlijk 1 september 2012 aan de aandeelhouders toegezonden.

Op deze portefeuille (inclusief de mijlpaalbetalingen die op deze participaties plaatsvinden na 31 december 2011) is de onderhavige nieuwe aandeelhoudersinstructie niet van toepassing.
De ROM's rapporteren jaarlijks separaat over het verloop / de afloop van de 'oude' portefeuille en nemen als inspanningsverplichting op zich deze uiterlijk ultimo 2019 afgewikkeld / geliquideerd te hebben.

Agendapunt voor de vergadering van gedeputeerde staten van Drenthe

Statenbrief

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e tst. 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e
Afdeling	Economische Ontwikkeling, Mobiliteit en Cultuur
Datum	woensdag 13 maart 2013
Uiterste behandeldatum in GS: 26 maart 2013 *Toelichting:* Toezegging PS dat ze begin 2013 worden geïnformeerd Dan kan de uitvoering in april van start gaan.	

Verantwoordelijk manager	
Eddy Martens	
Akkoord:	*Bespreken:*

Nr.	**Programma, doelstelling, resultaat in begroting**
9	Economische ontwikkeling
9.1	Versterking van de regionale innovatiekracht

Portefeuillehouder
Ard van der Tuuk

Voorbereid met	**Afwijkende mening**
1. 5.1.2e 5.1.2e (MO)	
2. 5.1.2e (MO)	
3. 5.1.2e (BCC)	

Paraaf Directeur-secretaris:
Marcel-Armand van Nieuwpoort

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	ja
Persbericht:	ja
OR-aangelegenheid:	nee
Bekendmaking: Algemene bekendmaking	

Onderwerp

Extra maatregelenpakket Midden- en Kleinbedrijf 2013 (MKB-actieprogramma)

Advies

1. Het extra maatregelenpakket Midden- en Kleinbedrijf 2013 (MKB-actieprogramma) vast te stellen
2. Akkoord te gaan met het afwijken van het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid en de opdracht voor de uitvoering enkelvoudig te gunnen aan de Kamer van Koophandel Nieuw en de NOM
3. De kosten van de uitvoering van het MKB actieprogramma te dekken uit programma 9 Innovatief Drenthe: Economische zaken en arbeidsmarkt en specifiek uit Versterking economische structuur (VES).
4. PS informeren over het MKB-actieprogramma en daarvoor de statenbrief vast te stellen.

Beslissing GS

Inleiding

Het MKB is de motor van de Drentse economie. Meer dan 95% van het Drentse bedrijfsleven, inclusief zzp-ers, is MKB. Naar aanleiding van de statenbijeenkomst met externen 'Slim investeren in werk' is besloten dat we als provincie extra inzetten op de mismatch tussen arbeidsmarkt en onderwijs, de ontwikkeling van alternatieve financieringsconstructies ('revolving funds') en het ondersteunen en faciliteren van het MKB. De mismatch tussen arbeidsmarkt en onderwijs heeft invulling gekregen via de Versnellingsagenda 2.0. Over de financieringsinstrumenten komt binnenkort een aparte nota. Het ondersteunen en faciliteren van het MKB krijgt zijn doorwerking in dit document.

Met dit actieprogramma richten we ons op voor Drenthe belangrijke sectoren, de knelpunten die daar spelen gekoppeld aan waar we als provincie een rol kunnen vervullen. Het gaat daarbij om sectoren die meer dan andere sectoren bijdragen aan toegevoegde waarde, werkgelegenheid en export en/of die stuwend zijn. Aan dit actieprogramma liggen een analyse van het MKB en het Kader voor Economische Investeringen 2011-2015 ten grondslag. Onze rol daarbij is kaders stellen, creëren van randvoorwaarden, strategieontwikkeling, het verbinden van partijen en het delen van kennis tussen partijen.

Met dit MKB-Actieprogramma richten we ons alleen op extra ondersteuning van het Drentse MKB, aanvullend op wat al geregeld is door andere partijen zoals het Rijk, de KvK Nieuw en de NOM. Het gaat daarbij om extra inzet op innovatie- en werkgelegenheidsstimulering, kennisvalorisatie, randvoorwaarden creëren, inzet op alternatieven vormen van financiering en extra inzet op het wegnemen van belemmeringen en bijdragen aan het oplossen van knelpunten. Voor de uitvoering maken we afspraken met KvK Nieuw (voorheen Syntens en KvK) en de NOM.

Voor de uitvoering van diensten boven €150.000,- moet volgens het provinciale 'Aanbestedingsbeleid voor diensten en leveringen' minimaal 5 offertes aangevraagd worden. Echter, artikel 11 van dit Aanbestedingbeleid biedt de mogelijkheid om hiervan af te wijken. Een beslissing tot afwijking is voorbehouden aan GS. Vanwege hun specifieke rol als intermediair naar het bedrijfsleven wordt GS verzocht af te wijken door de opdracht te verstrekken aan de organisaties KvK Nieuw en NOM.

Advies

1. Het extra maatregelenpakket Midden- en Kleinbedrijf 2013 (MKB-actieprogramma) vast te stellen
2. Akkoord te gaan met het afwijken van het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid en de opdracht voor de uitvoering enkelvoudig te gunnen aan de Kamer van Koophandel Nieuw en de NOM

3. De kosten van de uitvoering van het MKB actieprogramma te dekken uit programma 9 Innovatief Drenthe: Economische zaken en arbeidsmarkt en specifiek uit Versterking economische structuur (VES).
4. PS informeren over het MKB-actieprogramma en daarvoor de statenbrief vast te stellen.

Beoogd effect

- Innovatie- en werkgelegenheidsstimulering & kennisvalorisatie bij het MKB.
- Kennis- en businessclusters
- Meer ondernemers worden actief verbonden met relevante kennispartijen en businesspartijen
- (Startende) ondernemers zijn begeleid naar nieuwe financiering en geadviseerd op internationalisering, ondernemerschap en innovatie
- Nieuwe product-marktcombinaties
- Randvoorwaarden creëren en belemmeringen wegnemen

Argumenten

1.1. Dit is toegezegd aan de staten en een uitkomst uit de statenbijeenkomst Slim investeren in werk
Een van de uitkomsten van de Statenbijeenkomst met externen 'Slim investeren in werk', is extra inzetten op de ondersteuning van het Drentse MKB. Het MKB-actieprogramma speelt daarop in.

1.2. Dit is een nadere uitwerking van ons (economisch) beleid
Het MKB actieprogramma past binnen ons economisch beleid verwoord in het Kader voor Economische Investeringen (KEI 2011-2015) en is als een van de acties opgenomen in het KEI-jaarprogramma 2013, dat u 12 maart 2013 heeft vastgesteld.

1.3 Het speelt in op knelpunten en extra inzet voor het Drentse MKB
Aan het MKB-actieprogramma ligt een analyse van het MKB ten grondslag. We spelen met dit actieprogramma in op de witte vlekken die we in deze analyse hebben gesignaleerd.

2.1 Dit is in lijn met het collegeprogramma en de visie van het college
Het uitbesteden van de uitvoering is in lijn met het collegeprogramma en 'Koers in onzekere tijden' in de zin van meer samenwerken en de uitvoering meer bij die partijen neerleggen die daar voor zijn.

2.1 Van dit aanbestedingsbeleid mag GS afwijken
Voor de uitvoering van diensten boven €150.000,- moet volgens het provinciale 'Aanbestedingsbeleid voor diensten en leveringen' minimaal 5 offertes aangevraagd worden. Echter, artikel 11 van dit Aanbestedingbeleid biedt de mogelijkheid om hiervan af te wijken. Een beslissing tot afwijking is voorbehouden aan GS. Vanwege hun specifieke rol als intermediair naar het bedrijfsleven wordt GS verzocht af te wijken door de opdracht te verstrekken aan de organisaties KvK Nieuw en NOM.

Deze partijen hebben de ervaring en hun netwerk voor het uitvoeren van het MKB-actieprogramma en zijn aan de overheid gelieerd. Andere partijen hebben dat minder of niet.

2.2. KvK Nieuw en NOM hebben daar ervaring mee en het is hun werkveld
Dit past bij de taken van de KvK Nieuw en NOM. Deze organisaties werken al samen met kennisinstellingen, branches en ondernemersverenigingen en hebben ervaring met het organiseren van netwerk- en ontwikkelbijeenkomsten, bouwen van clusters rondom een thema, mobiliseren bedrijfsleven, het smeden van coalities en het adviseren en begeleiden van ondernemers. NOM en KvK Nieuw zijn ook betrokken bij de clusterorganisaties die het MKB meer specifiek ondersteunen. Door deze samenwerking worden de resources (menskracht, financiering, kennis, e.d.) van deze organisaties gebundeld.

3.1 In programma 9 zijn middelen beschikbaar gesteld voor ondersteuning van het MKB
Voor de uitvoering van het MKB-actieprogramma wordt geput uit bestaande programma's in de begroting. Primair betreft dit programma 9 Innovatief Drenthe: Economische zaken en arbeidsmarkt en daarbinnen het budget Versterking economische structuur (VES).

4.1 Daarmee voldoen we aan een toezegging in PS
Afgesproken is om de staten begin 2013 te informeren over het MKB-actieprogramma.

Uitvoering

Tijdsplanning
Maart 2013 behandeling in GS
Maart 2013 definitieve afspraken maken met KvK Nieuw en NOM over MKB-actieprogramma 2013
April 2013 start uitvoering van MKB-actieprogramma 2013

Financiën
De kosten van de inzet op het MKB worden verdeeld over de betrokken partijen.
Het beschikbare budget vanuit de provincie voor 2013 voor de additionele activiteiten gericht op het MKB is € 315.000,-, waarvan € 215.000,- voor de afspraken met KvK Nieuw en de NOM. Projecten die voortvloeien uit de activiteiten voor het MKB en die passen binnen de provinciale doelstellingen, vallen buiten deze afspraken. Er kan wel apart cofinanciering voor aangevraagd worden uit de beschikbare middelen per KEI-thema.

De kosten voor het MKB-actieprogramma voor de provincie van € 215.000,- worden gedekt uit programma 9 in de begroting van 2013, Product 9.1 Versterken regionale innovatiekracht en het budget Bijdragen in projecten versterking Economische Structuur. Het budget van € 4 miljoen voor Risicofinanciering MKB wordt hiervoor niet aangesproken.

Hieronder volgt een schematisch overzicht van de voorgestelde verdeling van de kosten van het MKB-actieprogrammma:

Partijen	Totaal in 2013 in €	%
Syntens	135.700	24,2%
KvK-Noord	135.700	24,2%

KvK Noord+ Syntens	271.400	48,4%
NOM	51.800	9,2%
MKB	23.000	4,1%
Provincie Drenthe	215.000	38,3%
Totaal	**561.200**	**100,0**

Personeel
Niet van toepassing.

Europese aspecten
Dubbelklik ***hier*** om het onderdeel Europese aspecten in te vullen.
N.B. 5.1.2e

Monitoring en evaluatie
Samen met de KvK Nieuw en de NOM gaan we een ontwikkeltraject in omdat de wijze van samenwerking en uitbesteden van werkzaamheden anders is dan voorgaande jaren (pilottraject).

Om de voortgang van het MKB-actieprogramma, de gemaakte afspraken en de effecten te kunnen monitoren en bijsturen vindt er regelmatig een voortgangsoverleg plaats tussen vertegenwoordigers van de KvK Nieuw, NOM en provincie Drenthe die gezamenlijk een kernteam vormen.
KvK en NOM leveren per kwartaal een rapportage op en aan begin 2014 een eindrapportage. Halverwege en aan het eind van 2013 evalueren we hoe de samenwerking verloopt. Dit kan indien nodig leiden tot bijstelling van de afspraken. De evaluatie en voortgang kan tevens leiden tot input voor afspraken voor komende KEI-Jaarprogramma's en MKB-actieprogramma's die daar een onderdeel van vormen.

Via de periodieke rapportages in het kader van de begrotingscyclus en de daarbij horende bestuursrapportages en jaarstukken worden Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten geïnformeerd.

Extern betrokkenen
Kamer van Koophandel Nieuw (KvK Nieuw) en de NOM.

Communicatie
De betrokken organisaties ontvangen een opdrachtverstrekking en er gaat een persbericht uit.

Bijlagen
1. MKB-actieprogramma 2013
2.
3.
4.
5.

Meekopiëren
Ja

Risico's

1. Nieuw samenwerkingstraject kan tot onvoorziene knelpunten leiden
Samen met de KvK Nieuw en de NOM gaan we een ontwikkeltraject in omdat de wijze van samenwerking en uitbesteden van werkzaamheden anders is dan voorgaande jaren (pilottraject).

Tekst openbare besluitenlijst
Dubbelklik ***hier*** om het Openbare besluitenlijst in te vullen.
Nog maken

Verzenden

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

8 - 9

Concept (ID 312345)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 27

Reeds openbaar:
(https://www.drentsparlement.nl/statenportaal/ingekomen-stuk/13-3-10-2013002444-MKB-Actieprogramma-COMPL-1.pdf)

MEMO

Aan	: gedeputeerde van der Tuuk
Afschrift	: Erik Bos, Mirjam Koekoek, 5.1.2e
Van	: 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e
Datum	: 3 oktober 2013
Onderwerp	: Fondsvorming | richtinggevende keuzes

Advies

1. Kennis te nemen van bijgevoegde notitie over Fondsvorming.
2. In te stemmen met variant 1A: holding BV met provincie als 100% aandeelhouder.
3. In te stemmen met variant 2A: instellen van een risicoreserve van € 17 miljoen.
4. In te stemmen met uitzettingsvolume van maximaal € 34 miljoen op basis van risicoreserve van € 17 miljoen en uitgangspunt gemiddeld 50% revolverendheid.
5. In te stemmen met beleggen van het fondsmanagement bij NOM Finance, via inbesteding.

Inleiding

- Provinciale Staten hebben op 3 juli 2013 ingestemd met het voorstel Financieringsinstrumentarium Drenthe.
- Daarmee ontstond een belangrijk startmoment voor de vormgeving van een Drents fonds met een drietal werkfondsen en een totaalbudget van € 17 miljoen afkomstig uit programma 9 en Transitiemiddelen van EZ.
- Doelstelling is om tweede helft 2013 te operationaliseren en voorbereidingen te treffen voor een realisatie per januari 2014 waarna begin 2014 eerste financieringen in de markt gezet kunnen worden.

Verkenning en richtinggevend kader

- In de afgelopen periode hebben wij, in goede samenwerking tussen MO en Economie, een verkenning uitgevoerd naar uitvoeringsvarianten voor het beoogde fonds, het uitzettingsvolume en het management van de beoogde fondsen.
- Het resultaat daarvan tref je aan in bijgaande notitie.
- Om een volgende stap te kunnen zetten in de uitvoering, is het belangrijk dat nu een paar richtinggevende besluiten worden genomen. Wij leggen daarom bovenstaande beslispunten aan je voor.

Vervolgstappen

Wij werken toe naar een Statenstuk voor 18 december 2013 waarin wij PS vragen om in te stemmen met de oprichting van een rechtspersoon, inclusief bijbehorende documenten zoals statuten, investeringsreglement en beheerovereenkomst.
Planning:

- Poho n.t.b.
- GS 29 oktober 2013
- Statencommissie 4 december 2013
- Provinciale Staten 18 december 2013

Bijlage: Notitie Fondsvorming

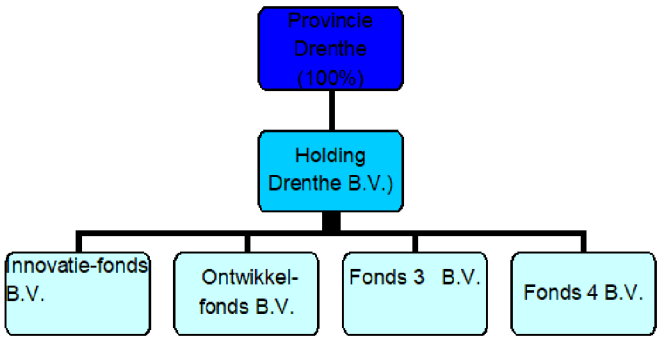
UITWERKINGSVRAGEN FONDSVORMING

• 1 KEUZE structuur Fondsen

Wanneer gekozen wordt voor het onderbrengen van het fonds in een privaatrechtelijke rechtspersoon zijn de 3 belangrijkste mogelijkheden:
Variant A: Provinciale (Holding) BV met de provincie als 100% aandeelhouder.
Variant B: BV onder De NOM, met provincie en NOM gezamenlijk als aandeelhouders.
Variant C: De provincie richt per fonds een stichting op.
Variant D: Zelf doen

BESLUITVORMING 1: Welke variant gaan we uitwerken?

VARIANT A: Holding (Houdstermaatschappij Drenthe)

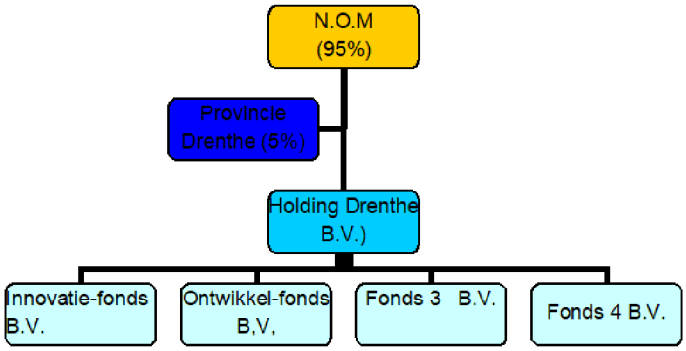

Provinciale (Holding) BV met de provincie als 100% aandeelhouder.

Er wordt door de Provincie Drenthe een kapitaalstorting (als aandeelhouder) gedaan in de Houdstermaatschappij Drenthe B.V.. Daarna worden bedragen doorgestort naar de verschillende werkfondsen.

In de jaarrekening van de Provincie Drenthe wordt de deelneming Houdstermaatschappij Drenthe B.V. opgenomen. Eventuele afwaarderingen komen ten laste van de waardering van de deelneming (of via reserve of via voorziening).

VARIANT B: Holding (Houdstermaatschappij Drenthe) onder NOM constructie

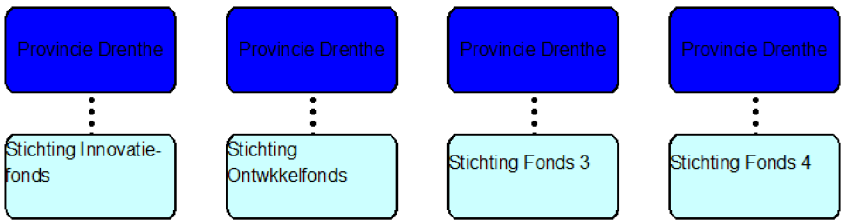

Holding BV onder de NOM, met provincie en NOM gezamenlijk als aandeelhouders.

De Holding (Houdstermaatschappije Drenthe B.V.) komt voor 95% in handen van de NOM en voor 5% in handen van de provincie Drenthe. De NOM heeft de meerderheid van aandelen in handen, echter zijn de 5% aandelen van de provincie Drenthe prioriteitsaandelen. Daardoor is de zeggenschap in handen van de provincie Drenthe. De provincie stort het 100% bedrag als kapitaalstorting (aandelenstorting).

In de jaarrekening van de Provincie Drenthe wordt de deelneming Houdstermaatschappij Drenthe B.V. opgenomen. Eventuele afwaarderingen komen ten laste van de waardering van de deelneming (of via reserve of via voorziening).

VARIANT C: Provincie Drenthe richt verschillende stichtingen op met verschillende doelen.

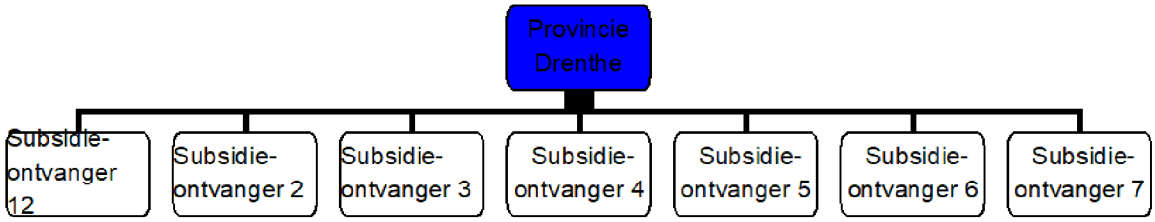

De provincie richt voor het Innovatiefonds en Ontwikkelfonds een stichting op.
Voor NOM projects richting de NOM een BV op.

Er wordt voor de Stichting Innovatiefonds een subsidie uitbetaling gedaan van € 6 miljoen.
Er wordt voor de Stichting Ontwikkelfonds een subsidie uitbetaling gedaan van € 7 miljoen.
Er wordt voor NOM projects een kapitaalstorting gedaan via de NOM van € 4 miljoen.

In de jaarrekening van de Provincie Drenthe worden geen deelnemingen opgenomen. Er hoeven ook geen rekening te houden met eventuele afwaarderingen van de deelnemingen. Eventuele (liquidatie)opbrengsten komen als terugbetaling subsidie t.z.t. terug naar de provincie.

VARIANT D: Provincie Drenthe gaat zelf de werkzaamheden verrichten en leningen verstrekken.

Provincie Drenthe richt zelf een afdeling in die de verschillende business cases gaat beoordelen en op basis van de verschillende subsidieverordeningen, leningen en garanties verstrekken.

In de jaarrekening worden de leningen als overige leningen opgenomen in de provinciale jaarrekening. De renteopbrengsten staan vermeld als rentebaten. De kosten van het beheer (en beoordelen) worden als structurele kosten in de begroting opgenomen.

OVERZICHT UITWERKING VARIANTEN:

Organisatievorm	VARIANT A Holding (BV constructie. Provincie heeft 100% aandelen		VARIANT B BV onder NOM (waarbij provincie mede aandeelhouder (bijv. 5% prioriteitsaandelen deelneming)		VARIANT C Stichting (provincie geen aandeelhouder)		VARIANT D Zelf uitvoeren in provinciale organisatie (onder subsidieregeling)	
Vorm	Privaatrechtelijke rechtspersoon		Privaatrechtelijke rechtspersoon		Privaatrechtelijke rechtspersoon		Afdeling provincie	
Zeggenschap provincie	Directe invloed in de rol van aandeelhouder	+	Directie invloed, echter minder dan bij A	=	Indirecte invloed. Invloed is echter sterk beperkt.	--	Meeste invloed	++
Corporate Goverance	Keuze directie, Instellen RvC en Investeringscommisie (directe invloed). Beheerovereenkomst, investeringsreglement	+	Keuze directie, Instellen RvC en Investeringscommisie (beperktere invloed) Beheerovereenkomst, investeringsreglement	=	Na oprichting en inrichting minder invloed. Keuze directie, Instellen RvT en investerings-reglement	-	Interne provinciale organisatie	++
Invloed op directie (en sturing)	Veel, relatief eenvoudig te vervangen.	+	Lastiger. BV valt onder NOM. NOM wil alleen zelf directie voeren bij werkmaatschappij.	=	Zeer lastig. Directie is meer op afstand. Alleen via subsidieafspraken of reglement.	--	Zeer groot. Interne provinciale organisatie	++
Flexibiliteit	Andere fondsen zijn eenvoudig onder holding te plaatsen	+	Andere fondsen zijn eenvoudig onder holding te plaatsen	+	Andere fondsen zijn moeilijk onder stichting te plaatsen. Waarschijnlijk uitbreiding met meer stichtingen.	--	Nieuwe subsidieverordeninge n maken per regeling/ fonds	=
Profiel	Overheidsfonds	=	Marktprofiel. Link met NOM	+	Marktprofiel. Sterke onafhankelijkheid	+	Provinciale afdeling (bancaire kennis moet worden uitgebreid).	--
Financieel (wet Hof)	Afwaarderingen ten laste van reserve/voorziening. (reserve instellen). Investering zelf is EMU neutraal	--	Afwaarderingen ten laste van reserve/voorziening. (reserve instellen). Investering zelf is EMU neutraal	--	Uitbetaling subsidie (dus geen deelneming). 1x ten laste van (jaarrekening) resultaat.	+	.Afwaardering ten laste van reserve/voorziening (Uitbetaling lening)	+
Financieel (verwerking)	Balanspost bij provincie (deelneming)	-	Balanspost bij provincie (5% deelneming)	-	Geen balanspost. Staat niet in jaarrekening.	+	Balanspost bij provincie (overige leningen)	+
Financieel (revolverende stromen)	Revolverend door uitkering dividenden aan provincie (ook tussentijds)	+	Revolverend door uitkering dividenden (prioriteitsaandelen) aan provincie (ook tussentijds)	=	Terugbetaling van subsidie (restant wat nog over is van vermogen). Tussentijds terugbetalen erg lastig	-	Revolverend doordat lening	-
Hoofdsom storting	Als kapitaalstortingen (aandelenstorting)	+	Als kapitaalstortingen (aandelenstorting)	+	Verstrekking van hoofdsom als subsidie(bedrag)	--	Elke partij krijgt individuele lening.	--
Terugbetaling hoofdsom	Als dividenduitbetaling	+	Als dividenduitbetaling	+	Als terugbetaling subsidie	--	Elke partij betaald individueel terug.	--
Overige effecten	Over te maken bedragen zijn inclusief toekomstige beheerkosten		Over te maken bedragen zijn inclusief toekomstige beheerkosten		Over te maken bedragen zijn inclusief toekomstige beheerkosten		Provincie zal eigen afdeling moeten oprichten die zowel business cases beoordeelt, als administreert.	

➔ **Advies: variant A: oprichten Holding BV rechtsteeks onder de provincie Drenthe (mate van invloed, geldstromen, geen uitbreiding eigen organisatie (Fte's), flexibiliteit, corporate governance).**

- ## 2 Uitwerking Financieel

Beschikbaar (vanuit voorstel Financieel Instrumentarium Drenthe (Statenstuk 2013-579)

- Initiële voeding Fund-of-fund € 17 miljoen
- Innovatiefonds € 6 miljoen
- Ontwikkelfonds € 7 miljoen
- NOM Projects € 4 miljoen.

Uitgangspunt: de beheerkosten en overige kosten worden zowel in variant A, B of C door de entiteiten zelf betaald (stortingen zijn dus inclusief kostenvergoedingen !).

BESLUITVORMING 2a: Gaan we beschikbare € 17 als risicoreserve aanhouden of als maximum krediet ?

BESLUITVORMING 2b: Welke mate van revolverendheid gaan we instellen (als norm) ?

*** Variant A: € 17 miljoen als reserve (dekking) verwerken.**

De € 17 miljoen uit het statenvoorstel wordt als reserve (Fondsen Drenthe) verwerkt. Het percentage (verwachting) van mate van revolverendheid bepaalt wat de maximale kapitaalstorting richting de verschillende fondsen is (hoe hoger het percentage revolverendheid, hoe groter de mogelijke uitzetting).

Soort fonds	Risicobedrag (reserve)	Revolve-rendheid 80%. Reserve noodzakelijk (20%):	Revolverendheid 70% Reserve noodzakelijk (30%):	Revolverendheid 50% Reserve noodzakelijk (50%):
Innovatiefonds	€ 6 miljoen	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/20) : 30 miljoen	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/30) : 20 miljoen	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/50) : 12 miljoen
Ontwikkelfonds	€ 7 miljoen	Reserve € 7 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/20) : 35 miljoen	Reserve € 7 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/30) : 23,3 miljoen	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/50) : 14 miljoen
NOM Projects (via 5 % deelneming)	€ 4 miljoen.	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/20) : 20 miljoen € 4 miljoen wordt uitbetaald (conf. Afspraak met NOM) Geen reserve nodig.	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/30) : 13,3 miljoen € 4 miljoen wordt uitbetaald (conf. Afspraak met NOM) Geen reserve nodig.	Reserve € 6 miljoen **Uitzetting maximaal** (100/50) : 8 miljoen € 4 miljoen wordt uitbetaald (conf. Afspraak met NOM) Geen reserve nodig.
NOM Projects (geen deelneming)	€ 4 miljoen	idem	idem	Idem

*** Variant B: € 17 miljoen als cash uitkering verwerken**

Bij variant B wordt de € 17 miljoen gezien als het maximum bedrag wat verleend zou mogen worden. Dat betekent dat we bij de uitkering al een reserve moeten vormen (afhankelijk van het uitgangspunt van percentage revolverendheid). Bij 80% betekent dit een reserve van € 3,4 miljoen, bij 70% revolverendheid een reserve van € 5,1 miljoen en bij 50% revolverendheid een rserve van € 7,5 miljoen.

Soort fonds	Maximaal bedrag uitzetting	Revolverendheid 80%. Reserve noodzakelijk (20%):	Revolverendheid 70% Reserve noodzakelijk (30%):	Revolverendheid 50% Reserve noodzakelijk (50%):
Innovatiefonds	€ 6 miljoen	**Uitzetting maximaal** 6 miljoen. Reserve 20% = € 1,2 miljoen	**Uitzetting maximaal** 6 miljoen. Reserve 30% € 1,8 miljoen	**Uitzetting maximaal** 6 miljoen. Reserve 50% € 3,0 miljoen
Ontwikkelfonds	€ 7 miljoen	**Uitzetting maximaal** 7 miljoen. Reserve 20% = € 1,4 miljoen	**Uitzetting maximaal** 7 miljoen. Reserve 30% € 2,1 miljoen	**Uitzetting maximaal** 7 miljoen. Reserve 50% € 3,5 miljoen
NOM Projects (via 5 % deelneming)	€ 4 miljoen.	**Uitzetting maximaal** 4 miljoen. Reserve 20% = € 0,8 miljoen	**Uitzetting maximaal** 4 miljoen. Reserve 30% = € 1,2 miljoen	**Uitzetting maximaal** 4 miljoen. Reserve 50% = € 2,0 miljoen
NOM Projects (geen deelneming)	€ 4 miljoen	€ 4 miljoen wordt uitbetaald. Geen reserve nodig.	€ 4 miljoen wordt uitbetaald. Geen reserve nodig	€ 4 miljoen wordt uitbetaald. Geen reserve nodig

➔ **Advies 2a: een risicoreserve instellen van € 17 miljoen. Toekomstige verliezen worden door middel van de risicoreserve gedekt. Daadwerkelijke verliezen worden jaarlijks van reserve naar voorziening geboekt.**

➔ **Advies 2b: In aansluiting op het advies van 2a), wordt geadviseerd om het uitgangspunt qua revolverendheid voor het innovatiefonds, ontwikkelfonds en NOM Projects op 50% te zetten. Dat betekent dat er maximaal 12 miljoen als kapitaalstorting in het Innovatiefonds mag worden gestort, maximaal 14 miljoen als kapitaalstorting in het Ontwikkelfonds en € 4 miljoen in NOM Projects.**

- **3 KEUZE FONDSMANAGER/DIRECTIE**

BESLUITVORMING 3: Gaan we de opdracht fondsmanager/directie aanbesteden of via inbesteding aan NOM gunnen ?

Indien gekozen wordt voor een positionering van de houdstermaatschappij Drenthe.

De keuze inzake de directie voor de Houdstermaatschappij Drenthe BV, zit deels al opgesloten in de keuze rond de positionering van de Houdstermaatschappij. Immers, indien gekozen wordt voor een positionering van het Topfonds onder De NOM is de consequentie om ook de directie door De NOM te laten verrichten. Het fondsmanagement kan ook aanbesteed worden. De provincie Overijssel heeft hier bijvoorbeeld bij de invulling van haar energiefonds voor gekozen (zie ook paragraaf 3). In deze paragraaf gaan we nader in op de voor- en nadelen van deze beide varianten. Daaraan voorafgaand geven we eerst een nadere toelichting op de belangrijke rol en taken van de fondsmanager.

De directie bestuurt de Houdstermaatschappij Drenthe BV en het fonds binnen de kaders die door de provincie in de investeringsinstructie zijn aangegeven. De directie is belast met het nemen van beslissingen omtrent het investeren/participeren in werkfondsen. Zij volgt marktontwikkelingen, bereidt investeringen in fondsen voor en overlegt daarover met het Investment Committee (IC) en de Raad van Commissarissen (RvC). Ze volgt en beheert gedane investeringen in de werkfondsen, zorgt voor begeleiding en nazorg en besluit na verloop van tijd een participatie in een werkfonds te beëindigen (exit). Daarnaast volgt en monitort de fondsmanager de resultaten van investeringen en rapporteert daarover aan de RvC, de AV en de provincie. De uitoefening van deze activiteiten vereist specifieke expertise, ervaring, een groot netwerk in Drenthe en een adequate administratieve organisatie.

Een directe keuze voor NOM als fondsmanager is mogelijk omdat De NOM als een 'eigen' uitvoeringsorganisatie van de provincie mag worden beschouwd. Via de zogenaamde inbestedingconstructie kan de provincie de taak van het fondsmanagement bij de NOM onderbrengen. Een Europese aanbestedingsprocedure hoeft hiervoor niet te worden gevolgd.

In onderstaande tabel zijn de voor- en nadelen van beide selectiemodellen benoemd:

Onderdelen	**Europese aanbesteding fondsmanagement (en directie)**	**Inbesteding fondsmanagement bij NOM.**
Kwaliteit	In aanbestedingstraject worden eisen gesteld. Op die eisen (en weging) wordt een aanbieder geselecteerd. Er staat zicht op de markt. De NOM kan zich ook inschrijven voor deze aanbesteding	De NOM heeft ruime investeringservaring in Drenthe.
Kosten	Selectie geschiedt mede op basis van economisch meest voordelige aanbieding met daardoor een kans op een goedkoper aanbod dan NOM	NOM gaat uit van marktconforme tarieven. Over de vergoeding moet onderhandeld worden.
Efficiency/ uitvoerbaarheid/ doorlooptijd	Aanbestedingsprocedure kost minimaal 6 maanden tot een jaar	Inzet van bestaande investeringsmaatschappij, waardoor langdurige procedure wordt vermeden.
Salarisgebouw valt binnen Wet Normering Topinkomens	Zal eventueel als eis in aanbesteding moeten worden opgenomen	NOM valt binnen de Wet Normering Topinkomens.

Wij stellen de NOM als beoogd fondsmanager van de Houdstermaatschappij Drenthe BV voor.

Belangrijke argumenten zijn daarbij:

Voordelen (+)	**Nadelen (-)**
De NOM heeft ruime investeringservaring in Drenthe. We maken gebruik maken van de expertise en ervaring van een bestaande uitvoeringsorganisatie met een groot en relevant netwerk in Noord-Nederland en Drenthe	De NOM is zowel directie (van de Holding) als uitvoerder van de werkmaatschappijen (Fondsen). Geen 4 ogen principe.
De NOM is onze "eigen" investeringsmaatschappij.	Mogelijk belangenverstrengeling waardoor eigen fondsen NOM en bedrijven voorrang kunnen krijgen.
Inzet van bestaande investeringsmaatschappij, waardoor langdurige (aanbestedings-procedure) wordt vermeden.	

➔ **Advies: inbesteden (NOM). Eventueel met gunning voor 2 a 3 jaar en daarna evaluatiemoment (en dan mogelijk scheiding van Holding en werkfondsen)**

Agendapunt voor de vergadering van gedeputeerde staten van Drenthe

Statenstuk

Algemene gegevens		**Verantwoordelijk manager**
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e	Marcel-Armand van Nieuwpoort
Afdeling	Economische Ontwikkeling, Mobiliteit en Cultuur	
Datum	maandag 28 oktober 2013	*Bespreken:*
Uiterste behandeldatum in GS: 5 november 2013		
Toelichting: t.b.v. Provinciale Staten 18 december 2013		

Nr.	***Programma, doelstelling, resultaat in begroting***	***Portefeuillehouder***
9	Innovatief Drenthe: Economische Zaken en Arbeidsmarkt	Ard van der Tuuk

Voorbereid met	***Afwijkende mening***	***Paraaf Directeur-secretaris:***
1. 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e (MO)	Nee	Annet van Schreven
2. 5.1.2e / 5.1.2e (MO)	Nee	
3. 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e (BCC)	Nee	

Archivering		***Communicatie***	
Datum:	*Registratienummer:*	*Openbaar:*	ja
	nr.	*Persbericht:*	nee
	nr.	*OR-aangelegenheid:*	nee
	nr.	*Bekendmaking:* Niet van toepassing	

Onderwerp

Financieringsinstrumentarium Drenthe | Uitvoeringskader

Advies

1. In te stemmen met het uitvoeringskader zoals verwoord in de notitie Fondsvorming.
2. In te stemmen met de oprichting van een Holding BV en de oprichting van twee besloten vennootschappen voor het Innovatiefonds en het Ontwikkelfonds.
3. In te stemmen met het voornemen om het fondsmanagement van de onder punt 2 bedoelde fondsen via inbesteding te gunnen aan NV NOM.
4. Provinciale Staten door middel van toezending van het Statenstuk en de notitie Fondsvorming te vragen om instemming met het daarin beschreven uitvoeringskader en Provinciale Staten te vragen om instemming met het besluit tot oprichting van de drie rechtspersonen (beslispunt 2).

Beslissing GS

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

3 - 9

Concept van: ID 312339

Risico's

Fondsmanagement
In het uitvoeringskader gaan wij ervan uit dat het fondsmanagement wordt gedaan door een daartoe gespecialiseerde externe marktpartij. De inzet is om het fondsmanagement in te besteden bij NOM Finance. Enig alternatief voor deze werkwijze is Europees aanbesteden, hetgeen ons om inhoudelijke reden, maar ook vanwege doorlooptijd en hoge uitvoeringskosten niet wenselijk lijkt.

Fondsvolume
Revolverend financieren is niet zonder risico's. Via onder andere het investeringsreglement en de managementovereenkomst worden kaders meegegeven om de risico's te beheersen. Maar in hoeverre de portefeuille zich ontwikkelt conform verwachte mate van revolverendheid, is vanzelfsprekend lastig te voorspellen.

In de voorgestelde uitvoeringvariant gaan we uit van een bestemmingsreserve van € 17 miljoen. Dit bedrag dient dan als dekking voor het uit te zetten fondsvolume plus de beheers- en uitvoeringskosten.
Op die manier kan € 6 miljoen aan het Innovatiefonds en € 7 miljoen aan het Ontwikkelfonds worden besteed en nog eens € 4 miljoen voor het beoogde NOM Projects.

Variant op dit principe is om het maximaal uit te zetten fondsvolume te verbinden aan de mate van revolverendheid en vanuit die ratio het uitzettingsvolume te bepalen. Op die manier ontstaat een multiplier-effect waardoor met diezelfde € 17 miljoen een groter doelbereik mogelijk is. Uitgaand van 50% - 60% revolverendheid is dan voor Innovatiefonds een uitzettingsvolume van €10,5 miljoen mogelijk en voor het Ontwikkelfonds - bij 70% revolverendheid - een uitzettingsvolume € 21 miljoen. Op die manier kan vanuit deze fondsen een groter economisch effect worden gerealiseerd. Juist vanwege de beperkte omvang van de Drentse fondsen is het naar onze mening de moeite waard om deze variant niet uit te sluiten.
Het huidige voorstel zoals ook beschreven in de notitie, gaat uit van de variant € 17 miljoen, met technisch de mogelijkheid om later (bij succesvol verloop van de fondsen) alsnog te beslissen om bijvoorbeeld via een tweede tranche te kiezen voor bovenstaande multiplier-variant.

Aanvullende informatie voor GS

Personeel

Niet van toepassing.

Europese aspecten

Voor het aantrekken van een externe fondsmanager is het aanbestedingsrecht van toepassing. Het is mogelijk om deze opdracht via inbesteding te gunnen aan de NOM.
Daarnaast is in beginsel sprake van staatssteun. Hiervoor wordt in de verdere uitwerking een separate analyse uitgevoerd om binnen de kaders van geoorloofde staatssteun te blijven.

Tekst Openbare besluitenlijst
Onderwerp: Financieringsinstrumentarium Drenthe
Ter uitvoering van het besluit van Provinciale Staten d.d. 3 juli 2013, hebben Gedeputeerde Staten besloten een drietal BV's op te richten om economische ontwikkeling in de provincie te stimuleren. PS wordt om instemming gevraagd.

Verzenden

Bijlagen alleen voor gedeputeerde staten	**Meekopiëren**
1.	Ja/Nee
2.	Ja/Nee
3.	Ja/Nee
4.	Ja/Nee
5.	Ja/Nee

To: 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 12/4/2013 10:44:13 AM
Subject: Brief aan BZK ex bijlagen
Received: Wed 12/4/2013 10:44:14 AM
Brief.BZKpdf.pdf

Van: 5.1.2e , 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @fryslan.nl]
Verzonden: maandag 28 oktober 2013 15:10
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp:

5.1.2e ,

Ter info

GS stuk kost iets meer tijd omdat het in het systeem zit en ik er nu niet bij kan wordt dus morgen

Met vriendelijke groet,

5.1.2e) 5.1.2e

provinsje fryslân
provincie fryslân

Afdeling Kennis en Economie
058 5.1.2e
5.1.2e @fryslan.nl

Tweebaksmarkt 52 (bezoekersadres)
Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
www.fryslan.nl

Tink oan it miljeu foar 't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
t.a.v. de heer Drs. 5.1.2e
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Leeuwarden, 30 oktober 2013
Verzonden,

Ons kenmerk : 01087020
Afdeling : Kennis en Ekonomy
Behandeld door : 5.1.2e / 5.1.2e of 5.1.2e @fryslan.nl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : Tien zoals verwoord in de brief

Onderwerp : Kroongoedkeuring deelnemingsbesluit Doefonds BV d.d. 29-10-2013

Geachte heer 5.1.2e

Op 29 oktober 2013 hebben we het definitieve besluit genomen tot deelneming in de nog op te richten Doefonds BV. Provinciale Staten hebben op 16 oktober j.l. bij wijze van wensen en bedenkingen ingestemd met ons (voorgenomen besluit) van 16 juni 2013.
Op grond van artikel 158 lid 2 van de provinciewet vragen wij uw goedkeuring van ons definitieve besluit tot het oprichten van Doefonds BV.

Ter informatie sturen we u de volgende stukken:

- Concept Statuten Doefonds BV;
- Concept Investeringsreglement Doefonds BV;
- Bedrijfsplan Doefonds BV;
- Nysingh staatsteun advies;
- GS-stuk, voorgenomen besluit, 18 juni 2013;
- Ondertekend GS-besluit 18 juni 2013;
- PS-voorstel, wensen bedenkingen, 16 oktober 2013;
- Ondertekend PS-voorstel 16 oktober 2013;
- GS-stuk, definitief besluit, 29 oktober 2013;
- Ondertekend GS-besluit 29 oktober 2013.

Wij hebben gekozen voor een privaatrechtelijke rechtsvorm om dat we verwachten dat deze rechtsvorm beter aansluit bij de markt. Daarmee kunnen we slagvaardiger en flexibeler reageren op ontwikkelingen in de samenleving waartoe we thans dit Doefonds BV hebben ingesteld. Wij verwachten dat het publieke belang daartoe goed geborgd is.

0008 316081

Voor eventuele vragen of een nadere toelichting kunt u contact opnemen met de heer 5.1.2e 5.1.2e van de afdeling Kennis en Ekonomy (tel: 5.1.2e), dan wel de heer 5.1.2e 5.1.2e van de afdeling SOBD (tel: 5.1.2e).

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

J.A. Jorritsma, voorzitter

drs. A.J. van den Berg, secretaris

M i n u t e

Registratienummer	:	01087020
Primair nummer	:	
Soort stuk	:	U
Opgesteld door	:	5.1.2e
Afdeling	:	Kennis en Ekonomy
Telefoon	:	(058) 5.1.2e

Korte samenvatting van het besluit:

Kroongoedkeuring deelnemingsbesluit Doefonds BV d.d. 29-10-2013

Aantekeningen:

Brief hoort bij GS stuk met nummer 1086302

Persbericht	:	Nee
Aantal pagina's	:	3
Aantal bijlagen	:	10
Meesturen	:	
Afschrift aan	:	

- Paraaf medewerk(st)er :
- Paraaf afdelingshoofd :

BIJLAGE I INVESTERINGSINSTRUCTIE IN AANMERKING KOMENDE FONDSEN

In aanmerking komende werkfondsen:

Doelfonds doelgroep: Nieuw op te zetten fondsen binnen de Europese Unie met een vestiging in Nederland die voor een substantieel deel investeren in (innovatieve)
Gelderse ondernemingen en/of projecten voor duurzame energievoorziening. Deze fondsen kunnen geheel of gedeeltelijk publiek gefinancierd zijn.
Doelfonds thema Maakindustrie
Agro-Food / tuinbouw
Life-Science & Health
Energie- & milieutechnologie
Innovatie: crossovers tussen topsectoren en maakindustrie en/of creatieve industrie
Duurzame energievoorziening
Belang in doelfonds
(na initial closing)
belang ≤49,9%
Marktconformiteit bij investering
in doelfonds
Topfonds Gelderland opereert volgens het Market Economy Investors Principe, hetgeen inhoudt dat uitsluitend tegen marktconforme condities wordt
geïnvesteerd. Daar waar gezamenlijk geparticipeerd wordt met private partijen, zal dit onder gelijke condities en voorwaarden plaatsvinden.
Voor achtergestelde leningen wordt een marktconforme vergoeding in rekening gebracht, waarbij wordt uitgegaan van de Europese Referentierente
verhoogd met een opslag conform de tabel in de Europese Richtlijn 2008/C 14/02.
Financieringsinstrumenten in
doelfonds
Financiering, in de vorm van:
• participaties (eigen vermogen); en/of
• achtergestelde leningen (vreemd vermogen)
• garanties.
Investeringsbedrag in doelfonds Maximaal 20% van het (gecommitteerd) fondsvermogen van Topfonds Gelderland per doelfonds.
Management doelfonds Bewezen trackrecord in fondsmanagement en sector
Aansturing (management)
doelfonds
Actief beheer aandeelhoudersbelangen in werkfondsen
Actieve sturing op Gelderse beleidssectoren
Mogelijkheid tot deelname in investment committee en/of raad van commissarissen
Handelen conform (meest recente versie van) Corporate Governance Code

In aanmerking komende bedrijven en/of projecten (waarin door werkfondsen wordt geïnvesteerd):

Investeringsbeleid doelfondsen:
Innovatie:
Bevorderen van innovatie van een bedrijf of een samenwerkingsverband van bedrijven en eventueel kennisinstellingen door middel van het
investeren in kleine, middelgrote en micro-ondernemingen ('KMO'), zoals bedoeld in Aanbeveling 2003/361/EG van de Europese Commissie.
Duurzame energievoorziening:
Bevorderen dat Gelderse doelen voor een duurzame energievoorziening worden gerealiseerd.
Geen eisen aan ondernemingen en/of projecten waarin wordt geïnvesteerd, zoals bedoeld in Aanbeveling 2003/361/EG.
Marktconformiteit bij investering
van doelfonds
Doelfonds opereert volgens het Market Economy Investors Principe, hetgeen inhoudt dat uitsluitend tegen marktconforme condities wordt
geïnvesteerd
Thematisch
investeringsprogramma
doelfondsen
Innovatie:
Maakindustrie
Agro-Food / tuinbouw
Life-Science & Health
Energie- & milieutechnologie, inclusief biobased economy

Duurzame energievoorziening:
Energiebesparing
Hernieuwbare energie, waarvan 50% decentrale energievoorziening
Het investeringsprogramma kan mede omvatten energie infrastructuur en investeringen in energiebesparing en hernieuwbare energie door
ESCO's en lokale duurzame energiebedrijven
MVO-beleid **Naleving van de Tien Principes van het Global Compact volgens (de meest recente versie van) het beleggingsstatuut (Fonds Nazorg**
Stortplaatsen Gelderland) van de provincie Gelderland (PS2012-455):
De eerste twee principes van het Global Compact zijn rechtstreeks afgeleid van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Bedrijven
dienen:
1. de internationaal uitgevaardigde mensenrechten te ondersteunen en te eerbiedigen; en
2. zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig worden aan schending van de mensenrechten.
De volgende vier principes zijn afgeleid van de Verklaring van de International Labour Organisation over de fundamentele arbeidsrechten. Bedrijven
dienen:
3. de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
4. de uitbanning van iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid te ondersteunen;
5. de effectieve afschaffing van kinderarbeid te bevorderen; en
6. de bestrijding van discriminatie te ondersteunen in arbeid en beroep.
De volgende drie principes zijn afgeleid van de Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling. Bedrijven
dienen:
7. voorzorg te betrachten bij belasting van het milieu;
8. initiatieven te ondernemen om een groter milieubewustzijn te bevorderen; en
9. de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.
Het laatste principe is afgeleid van de Anti-Corruptie Conventie van de Verenigde Naties:
10. bedrijven moeten elke vorm van corruptie tegengaan, inclusief afpersing en omkoping.
Uitgesloten
investeringsprogramma
doelfondsen
Uitsluitingenbeleid conform (de meest recente versie van) het beleggingsstatuut (Fonds Nazorg Stortplaatsen Gelderland) van de
provincie Gelderland (PS2012-455)

BIJLAGE 2 PRESTATIE-INDICATOREN IN AANMERKING KOMENDE FONDSEN (INSPANNINGSVERPLICHTING)

Prestatie-indicatoren

In aanmerking komende werkfondsen

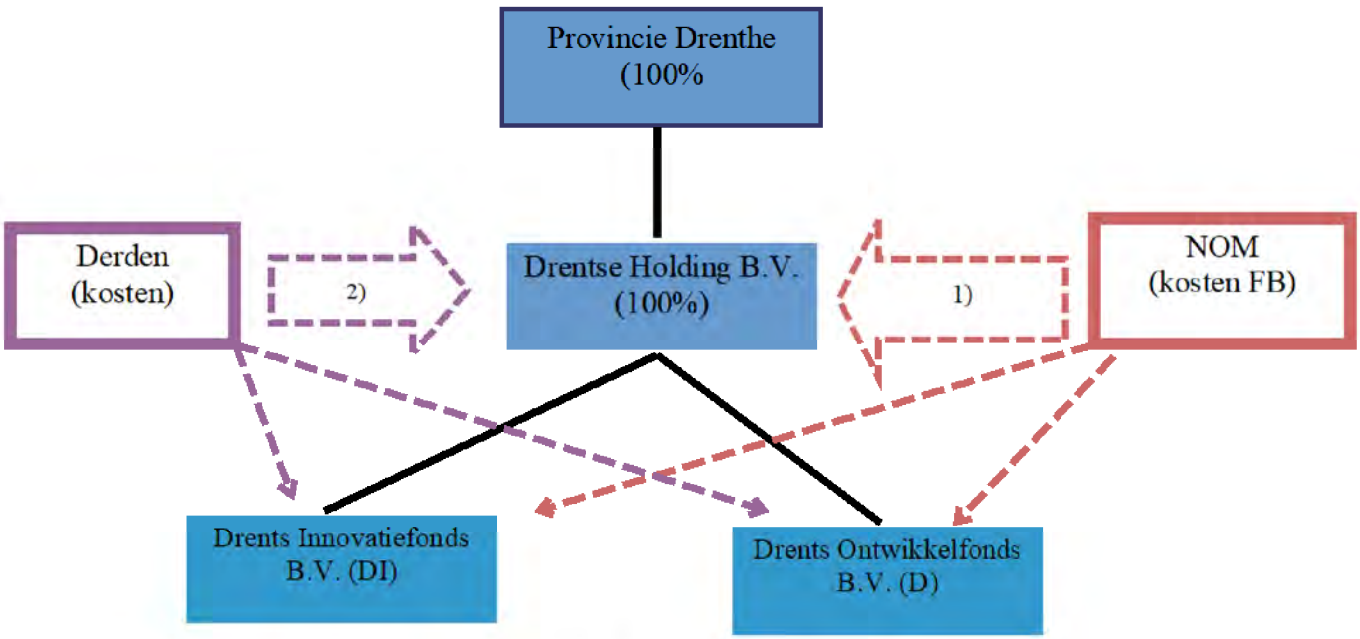
Doelfondsen:
Vestiging
Minimaal 2/3 van de gefinancierde fondsen heeft haar basis (feitelijk en statutair) in Nederland
Doelfondsen:
Investeringen in
Gelderland
Minimaal een factor 2 van de investering van Topfonds Gelderland in een doelfonds, dient het doelfonds te investeren in Gelderse ondernemingen of
Gelderse energieprojecten.
Looptijd doelfondsen Gestreefd wordt naar een looptijd van maximaal 10 jaar voor innovatiefondsen en 20 jaar voor fondsen op het gebied van duurzame energievoorziening.
Deelname private coinvesteerders
in doelfonds
In minimaal 50% van het aantal (innovatie) fondsen nemen private co-investeerders deel.

In aanmerking komende bedrijven en/of projecten (waarin door werkfondsen wordt geïnvesteerd)

Beleidsprestatieindicatoren
op Gelderse
ondernemings- of
energieprojectniveau
Innovatie: Prestaties over een periode van 5 jaar:
Aantal ondersteunde businesscases: 13 / € 10 miljoen geïnvesteerd
Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen: 110 FTE / € 10 miljoen geïnvesteerd
Uitgelokt investeringsvolume: € 30 miljoen / € 10 miljoen geïnvesteerd

Percentage revolverendheid: 100%
Duurzame energievoorziening: Prestaties over een periode van 10 jaar:
Aantal ondersteunde businesscases: 10 / € 10 miljoen geïnvesteerd
300 TeraJoule / € 10 miljoen geïnvesteerd aan hernieuwbare energie of energiebesparing
Uitgelokt investeringsvolume: € 30 miljoen / € 10 miljoen geïnvesteerd
Percentage revolverendheid: 70%

SCHEMA DRENTSE FONDSEN

(1) De NOM berekent kosten door aan de 3 fondsen
(2) Derden (accountant, ov. Kosten) berekenen kosten door met BTW.
(3) Zowel het Drents Innovatiefonds B.V. (DI) als Drents Ontwikkelfonds B.V. (DO) zullen naar verwachting voor ca. 95% leningen en achtergestelde leningen gaan uitzetten. Een zeer beperkt deel van het vermogen zal eventueel als participatie worden ingezet.

UITGANGSPUNTEN VOOR DE BTW

I. Met het **verstrekken van leningen** tegen (reële) vergoeding (rente) kwalificeert zowel DI als DO zich als btw-ondernemer. Dit betekent echter niet dat over de ontvangen rente btw is verschuldigd: het verlenen van en bemiddelen bij krediet is namelijk vrijgesteld van btw-heffing. Dit betekent dat ook de hieraan toerekenbare inkoop-btw niet als voorbelasting in aftrek kan worden gebracht.
Deze inkoop-btw vormt derhalve een kostenpost.

II. Met het enkel **inkopen, houden en verkopen van aandelen** kwalificeert De Drentse Holding, DI en DO zich niet als btw-ondernemer. Dit betekent dat de hieraan toerekenbare inkoop-btw niet als voorbelasting in aftrek kan worden genomen.

III. **Verminderen inkoop-btw**:
Mogelijk kan de btw-vrijstelling op ingekochte prestaties worden toegepast:
In casus zijn de volgende btw-regelingen van belang;
1) ***bemiddeling bij aan- en verkoop van participaties***; De fondsbeheerder kan mogelijk bemiddelen bij de aan- en verkoop van participaties door DI of DO. Deze bemiddelingsdiensten kunnen aangemerkt worden als vrijgestelde bemiddeling bij

handelingen inzake effecten in de zin van artikel 11.1.I, ten 2e. De fondsbeheerder doet echter meer dan enkel bemiddelen en zodoende worden deze werkzaamheden waarschijnlijk eerder aangemerkt als adviesdiensten ipv pure bemiddeling. Daardoor zullen deze diensten zeer waarschijnlijk als belast met BTW worden aangemerkt.
2) ***beheer van participaties***; Deze dienst dient met btw te worden belast; de inkoop-btw is niet aftrekbaar.
3) ***bemiddeling inzake krediet***; De fondsbeheerder zal tevens bemiddelen bij de totstandkoming van kredietverlening tussen DO en DI en marktpartijen. Hoewel deze bemiddelingsdiensten in eerste instantie aan DO en DI worden verleend, kunnen de diensten van de fondsbeheerder aangemerkt kunnen worden als (sub)bemiddeling bij kredietverlening. Daardoor zou de vergoeding voor deze dienst als btw-vrijgesteld aangemerkt kunnen worden op grond van artikel 11.1.j, ten 1e, Wet OB. Bemiddeling bij kredietverlening houdt in dat al het nodige moet worden gedaan opdat twee partijen een overeenkomst tot krediet sluiten, zonder dat de bemiddelaar een belang heeft bij deze overeenkomst. Ook is de wijze waarop de vergoeding tot stand komt niet doorslaggevend, hoewel het wel zou helpen als de vergoeding afhankelijk wordt gemaakt van een al dan niet succesvolle bemiddeling. De btw-vrijstelling kan worden toegepast op deze sub-dienst van de fondsbeheerder
4) ***beheer van kredieten***: Het beheer van krediet is, conform artikel 135.1, sub b, van de Europese BTW-richtlijn, enkel vrijgesteld van btw als het krediet zelf is verleend. In case zou het beheer van krediet door de fondsbeheerder dus alleen zijn vrijgesteld als hij het krediet zou hebben verleend. Dit is niet het geval, dus dient de fondsbeheerder in beginsel BTW te berekenen over deze dienst.

IV. Matchingsprincipe:

Matchingsprincipe: de kosten worden geboekt waar ze ook betrekking op hebben. Dus kosten van Holding EFO I BV bij EFO I en kosten van EFO II BV bij EFO II.

V. Vergoeding activiteiten Drentse Holding B.V. aan dochters (DI en DO):

De Drentse Holding zal (beperkt) management activiteiten verrichten aan zowel DI als DO. De hoogte is mede afhankelijk van de werkafspraken die gemaakt worden met de NOM: gaan deze de activiteiten die ze verrichten voor het DI en DO rechtstreeks bij de werkfondsen declareren of in een totaalfactuur aan de Drentse Holding B.V.
De consequentie kan zijn dat voor de managementactiviteiten een factuur vanuit de Drentse Holding B.V. richting DI en DO zal moeten worden verzonden (met BTW). Dit mogelijke probleem kan opgelost worden met het aanvragen van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor DH, DO en DI.

ACTIES/ VRAGEN

1) Factureert de NOM met BTW (of deel met vrijgestelde btw) ? -> vraag richting NOM stellen. Waaruit gaan de werkzaamheden (zie III 1t/m 4) bestaan ? Werkzaamheden voor het verstrekken van leningen; eventueel deel vrijgesteld (tegen 0%). Dan ook deel inkoop btw te niet te claimen door de fondsbeheerder.
2) Werkzaamheden van NOM aan zowel DI als DO. 3 facturen of alles doorbelasten ?
3) Managementvergoeding Holding aan DI of DO ivm directiewerkzaamheden; moeten wij eventueel een fiscale eenheid voor de OB aanvragen voor de drie fondsen om toekomstige problemen te voorkomen ?

nysingh
advocaten-notarissen

Memo

	[redacted]	verstuurd
Van	: door [redacted]	
Aan	: [redacted]	
Datum	: 24 januari 2014	
Betreft	: Drenthe, Prov / advies Drentse fondsen (214991)	
Inzake	: Verslag en quick scan	

Beste [redacted],

Zoals op 21 januari jl. afgesproken, tref je hierbij aan de opmerkingen vanuit de verschillende disciplines van onze kant naar aanleiding van de toegezonden stukken[1] en de toelichting tijdens de bespreking van jullie kant, door jou, de heer [redacted] en de heer [redacted]

I. Opmerkingen van staatsrechtelijke aard en inzake democratische legitimiteit

1. De Provincie Drenthe kiest voor de privaatrechtelijke weg en zet de fondsvorming zoveel mogelijk op afstand.

2. Uit staatsrechtelijk oogpunt gaat het erom of de door GS aan PS voorgestelde constructie zich verdraagt met de tweewegenleer.

3. Ten aanzien van de tweewegenleer dient goed te worden gemotiveerd waarom voor de privaatrechtelijke weg is gekozen. Daarnaast dient ervoor te worden gezorgd dat de verantwoordingsstructuur van het provinciebestuur wordt gegarandeerd (democratische legitimiteit).

4. De keuze voor de privaatrechtelijke weg is slechts summier omschreven in het verzoek om toestemming aan de Minister op grond van artikel 158, derde lid Provinciewet. Wij bespraken ons advies om dit concreter te maken. Dit mede gelet op het feit dat een aantal van de financieringsinstrumenten (achtergestelde leningen, leningen, garanties) ook langs bestuursrechtelijke weg door middel van het verlenen van subsidies kan worden ingezet. Dit zou onder meer kunnen door de deskundigheid van de NOM te benadrukken, de wens van de markt om de mogelijkheid te hebben om alle financieringsmogelijkheden te laten behandelen door één deskundige partij meer naar voren te brengen en meer aan te sluiten bij de inhoud van het statenvoorstel.

5. Voor wat betreft de democratische legitimiteit adviseren wij om de invloed van PS en GS op het proces concreter te omschrijven in de brief aan de Minister. Omschreven moet worden dat deze invloed er is en op welke wijze van die invloed gebruik kan worden gemaakt. Dit is belangrijk in de verhouding van de provincie tot het Rijk en in de verhouding GS/PS.

---

[1] Brief BZK d.d. 23 januari 2014, Investeringsreglement Drents Innovatiefonds B.V. versie 0.5; Investeringsreglement Drents Ontwikkelingsfonds B.V. versie 0.5; Statuten Drents Innovatiefonds B.V. versie 0.5; Statuten Drents Ontwikkelingsfonds B.V.; Statuten Drentse Holding B.V. versie 0.5; Statenstuk Financiering 2404203; Notitie financieringsinstrumentarium Drenthe 19042013; 2013-602 Financieringsinstrumentarium Drenthe/Uitvoeringskader Statenstuk; 2013-602 Notitie fondsvorming Provincie Drenthe.

6. Wij gaan ervan uit dat als de Minister de toestemming verleent, dat een aanwijzing is dat de constructie vanuit het Rijk bezien staatsrechtelijk geaccordeerd is. PS hebben in de vergadering van 18 december 2013 ingestemd met de constructie. Daarom gaat u ervan uit dat de verhouding GS en PS ook geregeld is. U verzocht ons om dit als uitgangspunt te nemen.

II. Juridische structuur en governance.

A. Holdingstructuur

Besloten is om het ontwikkelfonds en het innovatiefonds onder te brengen in een holdingstructuur. Deze structuur bestaat kort gezegd uit een holdingmaatschappij (Drentse Holding B.V.) en 2 werkfondsen (Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V.). Beide werkfondsen zullen in hoofdlijnen twee activiteiten gaan verrichten namelijk het verstrekken van financieringen in de vorm van (achtergestelde) geldleningen en garanties en het verrichten van participatieactiviteiten.

B. Bestuur

Het is de bedoeling dat de NOM de fondsen zal gaan beheren. Daartoe zal de NOM worden benoemd tot statutair bestuurder van de holding. Voor wat betreft de onderliggende werkfondsen zijn er twee mogelijkheden, namelijk het rechtstreeks benoemen van de NOM tot statutair directeur van Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. dan wel het benoemen van Drentse Holding B.V. tot statutair bestuurder van deze werkfondsen. Het resultaat is hetzelfde namelijk dat de NOM het bestuur zal uitoefenen over deze vennootschappen, zij het in laatstgenoemde variant ten aanzien van de werkfondsen in indirecte zin.

7. Wettelijk begrip bestuurder

De wet kent slechts één type bestuurder en dat is de zogenaamde statutair bestuurder. In de praktijk worden daarnaast ook wel andere soorten bestuurders onderscheiden, veelal "directeuren" genaamd, maar dat zijn geen bestuurders in de zin van de wet. Dergelijke directeuren zijn vaak bevoegd om de betreffende vennootschap op basis van bijvoorbeeld een volmacht te vertegenwoordigen. Voor wat betreft de NOM zal daar geen sprake van zijn aangezien deze tot statutair bestuurder zal worden benoemd.

8. Benoeming

Een bestuurder van een vennootschap wordt benoemd door een besluit van het daartoe bevoegde orgaan. Dat zal in het geval van de op te richten vennootschappen de algemene vergadering zijn. De algemene vergadering is ook bevoegd om de bestuurder te ontslaan.

9. Bestuurstaak

Volgens art. 2:239 lid 1 Burgerlijk Wetboek (BW) is het bestuur van een vennootschap belast met het besturen van de vennootschap en in dat kader bevoegd besluiten te nemen. Deze bestuurstaak kan slechts door de wet of de statuten worden beperkt. Het bestuur is autonoom en kan zijn bestuurstaak binnen de wettelijke en statutaire grenzen op zelfstandige wijze uitoefenen ("het bestuur bestuurt")[2]. Het bestuur heeft dus een relatief grote vrijheid van handelen, mits dit geschiedt binnen de statutaire en wettelijke grenzen. Het bestuur moet het belang van de vennootschap dienen. Onder vennootschappelijk belang dient niet slechts het directe (financiële) belang van de vennootschap te worden verstaan, maar ook de belangen van de bij de vennootschappen betrokken personen, zoals werknemers en aandeelhouders, en onder omstandigheden ook crediteuren ("de stakeholders"). Dit model wordt daarom ook wel het "stakeholdersmodel" genoemd.

10. Beperking bestuurstaak

De bestuurstaak kan zoals gezegd worden beperkt door de wet of de statuten. Statutair gezien kan dat door in de statuten bijvoorbeeld een goedkeuringsregeling op te nemen op grond waarvan het

[2] Zie ook Hoge Raad 21 januari 1955, NJ 1959, 43; Forumbankarrest.

bestuur goedkeuring nodig heeft van een ander orgaan voor bepaalde belangrijke bestuursbesluiten. Dergelijke regelingen zijn bedoeld om ervoor te zorgen dat het bestuur niet zomaar op eigen houtje belangrijke beslissingen kan nemen. Een dergelijke regeling betekent niet dat de bevoegdheid tot het nemen van het betreffende besluit op een ander orgaan dan het bestuur komt te rusten. Het bestuur is en blijft daartoe bevoegd. Een in strijd met de statuten genomen besluit heeft dan ook effect en de vennootschap is daaraan gebonden. De bestuurder die een dergelijke statutaire regeling schendt, riskeert echter wel aansprakelijkheid voor eventuele schade die de vennootschap daardoor lijdt[3]. Ook kan in de staten worden bepaald dat reglementen kunnen worden opgesteld waarin dergelijke goedkeuringsregelingen worden opgenomen. Het voordeel van een reglement is dat dit niet openbaar is (in tegenstelling tot statuten) en dat een reglement vrij eenvoudig kan worden gewijzigd. Voor een statutenwijziging is in tegenstelling tot reglementen een notariële akte vereist.

11. Een goedkeuringsregeling kan erop neerkomen dat een belangrijk bestuursbesluit dient te worden voorgelegd aan de algemene vergadering, de Raad van Commissarissen, of aan beide organen. In casu dient besloten te worden welke bestuursbesluiten voorafgaande goedkeuring van een ander orgaan nodig hebben. Vervolgens dient te worden beoordeeld aan welk orgaan het besluit ter goedkeuring dient te worden voorgelegd. Wij kunnen ons voorstellen dat de meest belangrijke besluiten aan de algemene vergadering (lees: de Provincie Drenthe) worden voorgelegd en de wat minder belangrijke besluiten aan de Raad van Commissarissen. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met de praktische uitvoerbaarheid daarvan. Een Raad van Commissarissen zit over het algemeen wat dichter op het bestuur dan de algemene vergadering en zal over het algemeen wat makkelijker in staat zijn om al dan niet goedkeuring aan een besluit te verlenen. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met de interne besluitvormingsprocedures bij de provincie die de aandeelhouderbesluiten zal moeten nemen. Het lijkt daardoor verstandig om bestuursbesluiten die over het algemeen weinig uitstel kunnen dulden ter goedkeuring aan de Raad van Commissarissen voor te leggen.

12. Hetgeen hiervoor is opgemerkt over goedkeuringsregelingen heeft direct betrekking op de Drentse Holding B.V. De algemene vergadering wordt gevormd door één aandeelhouder, namelijk de Provincie Drenthe, en het is de bedoeling dat bij deze vennootschap een Raad van Commissarissen wordt ingesteld. Dit ligt anders bij Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. Enig aandeelhouder van deze werkfondsen is Drentse Holding B.V. De NOM is statutair bestuurder van Drentse Holding B.V. en verleent daardoor in feite goedkeuring aan haar eigen besluiten die zij als (indirect) bestuurder van Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. neemt. Om ervoor te zorgen dat de belangrijke bestuursbesluiten van Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. uiteindelijk dienen te worden voorgelegd aan hetzij de Provincie Drenthe hetzij de Raad van Commissarissen van Drentse Holding B.V. dient de volgende regeling te worden getroffen. In de statuten van Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. dient te worden bepaald dat de nader te bepalen belangrijke bestuursbesluiten dienen te worden voorgelegd aan de algemene vergadering van deze vennootschappen. Aangezien de algemene vergadering van de werkfondsen wordt gevormd door Drentse Holding B.V. zal het goedkeuringsbesluit dienen te worden genomen door de NOM als statutair bestuurder van Drentse Holding B.V. In de statuten dan wel reglementen van Drentse Holding B.V. dient vervolgens te worden bepaald dat het besluit van het bestuur van Drentse Holding B.V. tot het verlenen van goedkeuring aan bestuursbesluiten van Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. dienen te worden voorgelegd aan hetzij de Raad van Commissarissen hetzij de algemene vergadering van Drentse Holding B.V. Door dit getrapte systeem komen de belangrijke bestuursbesluiten uiteindelijk bij de Provincie Drenthe, dan wel de Raad van Commissarissen terecht.

13. <u>Instructiebevoegdheid</u>
Ook kan in de statuten van de verschillende vennootschappen een instructiebevoegdheid worden opgenomen inhoudende dat de besturen van deze vennootschappen zich dienen te dragen naar

[3] Hoge Raad 29 november 2002, JOR 2003, 2; Schwandt/BPF.

aanwijzingen van een ander orgaan. Voor wat betreft Drentse Holding B.V. kan dit orgaan zijn de algemene vergadering dan wel de Raad van Commissarissen. Na de wijziging van het BV-recht per 1 oktober 2012 staat buiten kijf dat vrij concrete instructies aan het bestuur gegeven kunnen worden die het bestuur dient op te volgen, tenzij het vennootschappelijk belang zich daartegen verzet. Een dergelijke instructiebevoegdheid creëert voor de Provincie Drenthe de mogelijkheid om concreet invloed uit te oefenen op het handelen van de NOM als bestuurder van Drentse Holding B.V. Die bevoegdheid heeft de provincie niet ten aanzien van de werkfondsen. Een instructie van de provincie aan de NOM als bestuurder van Drentse Holding B.V. kan wel inhouden om een bepaalde instructie aan de besturen van de werkfondsen te verstrekken. Ook hier weer een getrapt stelsel.

14. Bij de uitoefening van een dergelijke instructiebevoegdheid dient er wel op te worden gelet dat het orgaan dat bevoegd is instructies te geven niet op de stoel van de bestuurder gaat zitten, zodanig dat daardoor sprake wordt van feitelijk bestuurderschap. Daar is over het algemeen pas sprake van als een ander dan de bestuurder zich feitelijk als bestuurder gaat gedragen (ook naar buiten toe).

15. Vertegenwoordigingsbevoegdheid
Het nemen van een besluit, bijvoorbeeld het besluit om een bepaalde transactie te verrichten, is vaak niet voldoende wil dit ten opzichte van een derde effect hebben. Het nemen van het besluit is dan nog een interne aangelegenheid. De vennootschap moet daar ten opzichte van de partij met wie de transactie gesloten wordt ook opvolging aangeven door het daadwerkelijk sluiten van een overeenkomst. Daarbij dient de vennootschap te worden vertegenwoordigd. Dit wordt dan ook wel genoemd de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur (zie art. 2:240 BW). Deze vertegenwoordigingsbevoegdheid is onbeperkt en onvoorwaardelijk, voor zover uit de wet niet anders voortvloeit. Dit betekent dat indien de vennootschap op juiste wijze is vertegenwoordigd deze aan de betreffende vertegenwoordigingshandeling is gebonden. In zoverre is niet relevant of alle interne besluitvormingsprocedures zijn doorlopen en nageleefd (bijvoorbeeld de hiervoor bedoelde goedkeuringsregelingen). Een bestuurder die dergelijke regelingen overtreedt aansprakelijkheid voor schade die de vennootschap daardoor lijdt.

C. Raad van commissarissen

Bij Drentse Holding B.V. wordt, zoals gezegd, een Raad van Commissarissen ingesteld. Dit gebeurt op vrijwillige basis, aangezien daar ingeval van Drentse Holding B.V. geen wettelijke verplichting toe bestaat (althans op dit moment nog niet). Die verplichting bestaat wel voor grotere vennootschappen, de zogenaamde structuurvennootschappen. Wij zullen daar in deze notitie geen aandacht aan besteden. De commissarissen van Drentse Holding B.V. zullen dan ook worden benoemd door de algemene vergadering. De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken binnen de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen. De Raad van Commissarissen dient het bestuur (gevraagd en ongevraagd) met raad terzijde te staan (zie art. 2:250 lid 2 BW). Aangenomen wordt dat deze toezichtstaak zich ook uitstrekt tot dochtervennootschappen waar formeel geen Raad van Commissarissen is ingesteld (in casu de werkfondsen). Evenals de statutaire directie dienen de commissarissen zich bij de vervulling van hun taak naar het belang van de vennootschap te richten (art. 2:250 lid 2 BW).

D. Algemene vergadering

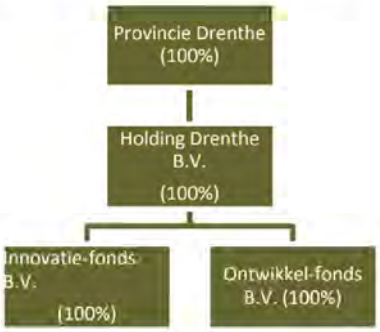
De algemene vergadering wordt wel eens het hoogste orgaan binnen de vennootschap genoemd. Dit dient enigszins te worden genuanceerd. Het is juist dat de algemene vergadering de bevoegdheid heeft om bestuurders te benoemen en te ontslaan en daardoor feitelijk een welgevallig bestuursbeleid kan afdwingen. Dit is die zin ook in de rechtspraak geoordeeld. Dat kan nog eens versterkt worden door de hiervoor genoemde instructiebevoegdheid. De keerzijde daarvan is wel dat indien een aandeelhouder gebruik maakt van die feitelijke macht en zich te

intensief bemoeit met het beleid van de vennootschap onder (bijzondere) omstandigheden aansprakelijkheid ten opzichte van de crediteuren van de vennootschap riskeert[4].

16. Ook de algemene vergadering zal de eisen van redelijkheid en billijkheid ten opzichte van de andere bij de vennootschap betrokken personen en organen in acht moeten nemen. Ook zal de algemene vergadering de bestuursautonomie dienen te respecteren en ter beperking daarvan moeten terugvallen op de wet en statuten. Kortom: het stelsel van checks en balances binnen een vennootschap is afhankelijk van de wijze waarop dit in met name statuten en reglementen is geregeld en de ontslagbevoegdheid moet in dat opzicht meer als ultimum remedium worden gezien.

III. Opmerkingen van aanbestedingsrechtelijke aard

17. De beoogde constructie ziet er schematisch als volgt uit (zie p. 3 van de concept-brief aan BZK):

18. Beoogd fondsmanager is als gezegd N.V. NOM. Het is de bedoeling dat deze vennootschap statutair directeur wordt van Holding Drenthe B.V. en op die manier ook het beheer van de daaronder hangende fondsen gaat verzorgen.

19. Een directe keuze voor N.V. NOM als beoogd fondsmanager is volgens de Provincie mogelijk, omdat N.V. NOM als een 'eigen' uitvoeringsorganisatie van de Provincie mag worden beschouwd, aangezien de Provincie een (minderheids-) belang in N.V. NOM heeft. Volgens de Provincie is sprake van een quasi-inbestedingsrelatie tussen haar en N.V. NOM, zodat de managementopdracht van de Provincie aan N.V. NOM niet behoeft te worden aanbesteed.

20. Op uitdrukkelijk verzoek van de Provincie nemen wij in dit verslag als uitgangspunt dat inderdaad sprake is van een quasi-inbestedingsverhouding tussen N.V. NOM en de Provincie, ook al is daarover discussie mogelijk en zijn 'toezichtversterkende' maatregelen wenselijk. Tijdens onze bespreking gaf de Provincie overigens aan dat er inmiddels zicht is op dergelijke maatregelen (o.a. terugschroeven aantal aandelen EZ ten gunste van de Provincies).

21. Hieronder volgens onze belangrijkste bevindingen vanuit aanbestedingsrechtelijk perspectief.

22. De hier aan de orde zijnde dienstverlening valt vermoedelijk onder categorie 6 (diensten van financiële instellingen) en/of categorie 11 (advies inzake bedrijfsvoering en beheer en aanverwante diensten, waaronder het beheer van holdings), zoals bedoeld in Bijlage IIA bij de algemene aanbestedingsrichtlijn, Richtlijn 2004/18/EG. De waarde van deze overheidsopdracht voor IIA-diensten zal – zo begrijpen wij – de toepasselijke drempel ad € 207.000,-- ex BTW vermoedelijk overschrijden, zodat deze opdracht in principe Europees zal moeten worden aanbesteed. Tenzij deze onder de quasi-inbestedingsuitzondering kan worden gebracht.

23. Zoals opgemerkt gaan wij er op uw verzoek van uit dat er tussen de Provincie en N.V. NOM sprake is van een quasi-inbestedingsrelatie. Tussen Holding Drenthe B.V. en N.V. NOM is echter géén

[4] Hoge Raad 21 december 2001, NJ 2005, 96; Sobi/Hurks.

sprake van een quasi-inbestedingsverhouding. Immers, deze holding bestaat nog niet en zal te zijner tijd ook géén toezicht op N.V. NOM uitoefenen zoals op haar eigen interne diensten. Bovendien is het zeer de vraag of N.V. NOM het merendeel van haar werkzaamheden ten behoeve van die Holding zal verrichten.

24. Tot zo ver enkele inleidende opmerkingen. Dan nu de belangrijkste aandachtspunten.

25. Allereerst vinden wij het van belang om erop te wijzen, dat de beoogde constructie afwijkt van de 'klassieke' quasi-inbestedingsverhouding: een provincie geeft bijvoorbeeld opdracht aan haar verzelfstandigde ingenieursbureau om voor haar een ontwerp voor een brug te vervaardigen; deze opdracht behoeft niet te worden aanbesteed als de provincie toezicht uitoefent op dit bureau zoals op haar eigen interne diensten, en dit bureau het merendeel van haar werkzaamheden ten behoeve van de provincie verricht. In de onderhavige, beoogde situatie echter, geeft de Provincie opdracht aan N.V. NOM om activiteiten ten behoeve van een derde entiteit te verrichten. In zo'n situatie dient men (extra) alert te zijn op ongeoorloofde omzeiling van de aanbestedingsregels.

26. In de tweede plaats wijzen wij op het volgende.

27. Ervan uitgaande,

- dat de Holding (maar ook het Innovatiefonds en het Ontwikkelfonds) een aanbestedende dienst is (zijn),
- dat normaal gesproken (enkel) een managementovereenkomst zou worden gesloten tussen de manager en de B.V. die moet(en) worden gemanaged (i.c.: de Holding), en
- dat normaal gesproken de AVA van de te managen B.V. (i.c. de Holding) de desbetreffende manager tot statutair bestuurder/directeur benoemt,

lijkt het ons niet met die gebruikelijke gang van zaken te sporen dat in de thans voorgenomen constructie (ook) een opdracht door de Provincie aan N.V. NOM wordt verstrekt om de Holding, zijnde een aparte juridische entiteit, te managen (in ruil waarvoor N.V. NOM een vergoeding van die vennootschap zal ontvangen (die boven de Europese drempel uitkomt)). Met andere woorden: het is een logische en gebruikelijke gang van zaken indien de voor het aanbestedingsrecht relevante opdracht vanuit de Holding wordt verstrekt.
Echter, zoals opgemerkt: tussen de Holding en N.V. NOM is géén sprake van een quasi-inbestedingsrelatie.

28. Indien de Provincie daarentegen – tegen de logische en gebruikelijke gang van zaken in – de opdracht aan N.V. NOM verstrekt, lijkt dus sprake te zijn van een ongeoorloofde omzeiling van een op de Holding rustende aanbestedingsplicht,[5] met als kennelijke/enkele doel om één op één afspraken met N.V. NOM te kunnen maken. Anders geformuleerd: daar waar normaliter maar één (management-) overeenkomst zou worden gesloten (naast de benoeming van de desbetreffende statutair directeur door de AvA), worden in deze constructie twee overeenkomsten gesloten die in wezen op hetzelfde neerkomen. Daarbij lijkt de ene overeenkomst (de managementopdracht van de Provincie aan N.V. NOM) puur en alleen noodzakelijk om de tweede overeenkomst van een aanbestedingsplicht vrijgesteld te kunnen krijgen, welke aanbestedingsplicht anders namelijk wèl aan de orde zou zijn (ervan uitgaande dat de Holding een aanbestedende dienst is).

29. Een praktische oplossing om de kans op succes van het beroep op quasi-inbesteding te vergroten, althans het hiervóór gesignaleerde omzeilingsrisico minder zichtbaar te maken, zou de volgende kunnen zijn: de Provincie richt de Holding en de daaronder hangende vennootschappen op en laat bij die gelegenheid N.V. NOM voor een x-aantal jaren tot statutair directeur benoemen. Echter, voorafgaande daaraan geeft de Provincie opdracht aan N.V. NOM om die Holding en de daaronder hangende vennootschappen voor haar te beheren/managen als statutair directeur, in ruil waarvoor N.V. NOM een management fee vanuit de fondsen zal ontvangen, welke opdracht bij de oprichting

[5] Vgl. Hof Den Haag 31 januari 2001, NJ 2001/412 (Mortiere), r.o. 7.

van de B.V.'s vennootschapsrechtelijk/notarieel zal worden bevestigd/geformaliseerd door N.V. NOM tot statutair bestuurder te benoemen en ter zake waarvan er ook een managementovereenkomst zal worden gesloten tussen de Holding en N.V. NOM. De inhoud van die managementovereenkomst dient één op één dient overeen te stemmen met de voorwaarden waaronder eerder genoemde opdracht wordt verstrekt. Met andere woorden: de inhoud van de managementovereenkomst zal niet mogen afwijken van de eerdere opdracht; in de managementopdracht dienen alle afspraken te staan, naar welke opdracht in de managementovereenkomst dient te worden verwezen. Bij de opdracht van de Provincie aan N.V. NOM dient de te sluiten concept-managementovereenkomst c.a. al te worden gevoegd, evenals de concept-oprichtingsakten/-statuten, een eventueel directiereglement, en ook de eventuele andere documenten die van belang zijn voor de wijze waarop de Drentse Fondsen door N.V. NOM zullen moeten worden beheerd. Op deze manier lijkt ons beter verdedigbaar dat wel degelijk sprake is van een opdracht van de Provincie aan N.V. NOM, welke opdracht van een (Europese) aanbestedingsplicht is uitgezonderd op grond van de quasi-inbestedingsrelatie tussen genoemde partijen.

30. Maar zelfs dan blijft het risico bestaan dat een rechter deze praktische oplossing zal aanmerken als ongeoorloofde (omzeilings-) constructie, onder andere vanwege het feit dat N.V. NOM een vergoeding voor haar managementactiviteiten zal verkrijgen vanuit het fonds. Om die reden zou kunnen worden overwogen om ook een contractuele voorziening te treffen met N.V. NOM in de sfeer van een bijzondere ontbindende voorwaarde, een exoneratie- en vrijwaringsbeding, etc., met als doel en strekking dat de Provincie en het fonds zonder al te veel kleerscheuren van N.V. NOM af kunnen, wanneer een rechter op vordering van een belanghebbende tot de conclusie zou komen dat de onderhavige dienstverlening ten onrechte niet is aanbesteed. Ook zou kunnen worden overwogen om ter voorkoming van vernietigbaarheid van de managementafspraken vrijwillige transparantie te betrachten zoals bedoeld in de Aanbestedingswet 2012. Echter, op die manier wordt de spreekwoordelijke kat op het spek gebonden en blijft nog steeds het risico bestaan dat (bijvoorbeeld in kort geding) een verbod op verdere tenuitvoerlegging van die afspraken wordt opgelegd, met alle nadelige gevolgen van dien.

31. Tot slot raden wij aan in de statuten van de fondsmaatschappijen expliciet vast te leggen dat aandeelhouder enkel publiekrechtelijke instellingen kunnen zijn, daarin eveneens duidelijk tot uitdrukking te brengen dat deze fondsen een specifiek publiek/provinciaal doel dienen, en dat (het merendeel van) de werkzaamheden van deze fondsen ten behoeve van dat doel (moet(en)) worden verricht. Op die manier bieden deze passages de nodige aanknopingspunten om in voorkomend geval (beter) te kunnen betogen dat eventuele opdrachten vanuit de Provincie aan Holding Drenthe B.V. en de daaronder hangende fondsen (ook) zijn vrijgesteld van een (Europese) aanbestedingsplicht, maar dan op grond van de quasi-inbestedingsrelatie tussen de Provincie en deze vennootschappen.

IV. <u>Opmerkingen van staatssteunrechtelijke aard</u>

32. Van staatssteun is sprake als aan de criteria van artikel 107, lid 1, VWEU, wordt voldaan. Dat sprake is van staatssteun betekent echter niet dat verlening van deze steun ongeoorloofd is. Als sprake is van steun moet het voornemen tot steunverlening bij de Europese (hierna: Commissie) worden aangemeld en mag steun pas worden verleend na goedkeuring, tenzij gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling. De vrijstellingsregelingen die voor de fondsen relevant zijn, zijn de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (hierna: AGV) en de *de minimis*-verordening. Daarnaast kan de Omnibus Decentraal Regeling (hierna: ODR), een door de Commissie goedgekeurde Nederlandse regeling, dienen als vrijstelling. Zoals besproken dient, om van deze vrijstellingen gebruik te kunnen maken, voldaan te worden aan de zeer strikte voorwaarden van die regelingen. Die voorwaarden moeten worden toegepast in lijn met de vaste rechtspraak van de Europese rechters en de vaste beschikkingenpraktijk van de Commissie. Dat betekent dat die voorwaarden niet naar eigen goeddunken kunnen worden ingevuld en ook niet naar believen kunnen worden opgerekt.

33. De fondsen zullen de volgende financiële instrumenten inzetten: achtergestelde leningen, leningen, aandelenparticipatie en garanties. In het hierna volgende worden "achtergestelde leningen" steeds aangeduid als "achtergestelde leningen" terwijl "gewone leningen" steeds "gewone leningen" worden genoemd, omdat dit onderscheid staatssteunrechtelijk van belang is. Onder aandelenparticipatie valt ook de verstrekking van risicokapitaal door de fondsen.[6] Tijdens ons overleg gaven wij aan dat ten aanzien van risicokapitaal in plaats van de AGV, de ODR toegepast kan worden, omdat de ODR een hoger maximumbedrag aan risicokapitaal toelaat dan de AVG, namelijk € 2,5 miljoen terwijl de AGV maximaal € 1,5 miljoen toelaat.

34. Ten aanzien van risicokapitaal hebben wij ook op het volgende gewezen. Wij hebben kort geleden naar aanleiding van informele contacten met de Commissie – in een andere zaak – vernomen dat op ambtelijk niveau de opvatting bestaat dat de betrokkenheid van particuliere investeerders (minstens 50% van het risicokapitaal financieren en betrokkenheid bij besluitvorming van de fondsen) zoals bedoeld in artikel 29 AGV betekent dat de particuliere partijen moeten investeren in de fondsen, deel risicokapitaal, zelf. Ons inziens valt op genoemde visie van de ambtenaren van de Commissie het nodige af te dingen. Zolang hier echter geen duidelijkheid over is, brengt dit een risico met zich in deze zaak, in die zin dat niet met zekerheid gezegd kan worden dat risicokapitaalinvesteringen door fondsen onder de AGV geschaard kunnen worden.

Een bijzonder punt hierbij is dat de ODR lijkt aan te geven dat wanneer gebruik wordt gemaakt van de ODR, private investeerders niet hoeven te participeren in de fondsen,[7] maar volstaan kan worden met 50% financiering op doelondernemingsniveau. Hier lijkt een discrepantie te bestaan tussen de AGV en ODR. Wij kunnen hier echter niet inschatten of de Commissie vindt dat ook bij de ODR op fondsniveau kapitaal moet worden verschaft. Desalniettemin zou dit er voor kunnen pleiten om voor risicokapitaal gebruik te maken van de ODR en op dat punt de AGV uit te sluiten in de Investeringsreglementen. Immers, mocht de Commissie ooit vragen stellen over de fondsen, dan kan betoogd worden dat in de ODR staat dat particulieren niet op fondsniveau hoeven te investeren en dat de Commissie deze ODR bij beschikking heeft goedgekeurd.

35. In de Investeringsreglementen (versie 0.6) is onder punt 4 op p. 1 opgenomen dat de fondsen "voor zover het financieringen aangaat die een steunelement bevatten" dit alleen doen binnen de kaders van de *de minimis*-verordening, de AGV, de ODR, de Richtsnoeren risicokapitaal, de Mededeling rentes of de Mededeling garanties. Wij merken hierover het volgende op.

i. De *de minimis*-verordening en de Richtsnoeren risicokapitaal die in de Investeringsreglementen genoemd staan, zijn inmiddels zijn vervangen door een nieuwe *de minimis*-verordening[8] en de nieuwe Richtsnoeren risicokapitaal.[9] Het is beter om naar de nieuwe regelgeving te verwijzen.
ii. De Richtsnoeren risicokapitaal vormen een kader voor de verenigbaarverklaring van staatssteun in de vorm van risicokapitaal na aanmelding bij de Commissie. Zij kunnen dus niet toegepast worden om aan een aanmeldingsplicht te ontkomen. Om die reden adviseren wij om de verwijzing naar de Richtsnoeren risicokapitaal te verwijderen.
iii. Wanneer de rente voor een gewone lening gelijk is aan de rente die wordt vastgesteld conform de Mededeling rentes, is geen sprake staatssteun en hoeft dus ook niet te worden voldaan aan de voorwaarden van de *de minimis*-verordening of de AGV. Voor garanties geldt dat indien de premie gelijk is aan de premie die op

[6] Wanneer een aandelenparticipatie bestaat uit het overnemen van aandelen van bestaande aandeelhouders van een onderneming, kan sprake zijn van steun aan die aandeelhouders wanneer de fondsen meer betalen dan de marktprijs van de aandelen.
[7] Zie de laatste alinea van Module 9 uit de ODR.
[8] Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun, *PB*. 2013, L352/1.
[9] Richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicofinancieringsinvesteringen, *Pb*. 2014, C19/4.

basis van de Mededeling garanties wordt vastgesteld, ook geen sprake is van staatssteun en dus niet voldaan hoeft te worden aan de voorwaarden van de *de minimis*-verordening of de AGV. In deze situaties is dus ook geen sprake van een "steunelement" bij deze financieringsinstrumenten, zodat de aanhef onder punt 4 op p. 1 van de Investeringsreglementen niet altijd opgaat.

36. De financiële instrumenten die de fondsen kunnen inzetten, leveren alleen staatssteun op als deze onder niet-marktconforme voorwaarden worden toegepast.[10] Wij bespraken dat als deze instrumenten onder marktconforme voorwaarden worden toegepast, de AGV, *de minimis*-verordening en/of ODR niet hoeven te worden toegepast. Dat is van belang omdat in dat geval niet voldaan hoeft te worden aan de strikte voorwaarden van die vrijstellingsregelingen.

37. In ons overleg hebben wij besproken dat vanuit staatssteunoptiek een drietrapsraket opgenomen moet worden opgenomen in de Investeringsreglementen als het gaat om gewone leningen en garanties. Daarmee wordt voorkomen dat ongeoorloofde staatssteun wordt verstrekt door de fondsen, en waarbij het niet de bedoeling is dat de fondsbeheerder in elk individueel geval onderzoekt welke financieringsvoorwaarden een particuliere marktpartij in dat geval zou stellen:[11]
    i) Vaststellen of de in rekening te brengen rente voor een gewone lening of premie gelijk of hoger is dan de rente die Mededeling rentes wordt vastgesteld of de premie voor een garantie gelijk is of hoger is dan de premie die op basis van de Mededeling garanties wordt vastgesteld.
        a. Zo ja – geen steun en voorwaarden AGV/*de minimis*-verordening/ODR niet van belang
        b. Zo niet – stap ii)
    ii) Bepalen wat de omvang is van de steun en bepalen of deze onder de *de minimis*-verordening valt, waarbij de steun per onderneming[12] niet hoger mag zijn dan € 200.000,--[13] over de afgelopen drie jaar. Voor de berekening van het steunbedrag moet gebruik worden gemaakt van de safe harbours zoals bedoeld in artikel 4, lid 3, sub b, of artikel 4, lid 6, sub b, van deze verordening of de Mededeling rentes of Mededeling. Het voert te ver om in het kader van deze quickscan verder in te gaan op overige voorwaarden die deze verordening stelt.
        a. Steunbedrag lager dan € 200.000,-- - vrijstelling *de minimis* toepassen
        b. Steunbedrag hoger dan € 200.000,-- - naar stap iii)
    iii) Nagaan of aan de voorwaarden van de AGV/ODR wordt voldaan.
        a. Zo niet – steunverlening niet mogelijk, tenzij artikel 11 van de Investeringsreglementen opgaat.

38. Wij merken hierbij op dat bij het toepassen van de Mededeling rentes en de Mededeling garanties de onderneming in kwestie een rating moet hebben, tenzij deze geen kredietverleden heeft of een rating niet op grond van een analyse van de balans kan worden bepaald. Dit is alleen anders als bij toepassing van de *de minimis*-verordening gebruik wordt gemaakt van artikel 4, lid 3, sub b, of artikel 4, lid 6, sub b.
Bij de Mededeling garanties geldt bovendien dat wanneer de rating CCC of lager is, geen marktconforme premie kan worden vastgesteld en dus de Mededeling garanties niet kan worden gebruikt. Hier dient de fondsbeheerder goed op te letten.

39. In de Investeringsreglementen zijn de specifieke voorwaarden van de hiervoor bedoelde regelingen (zowel mededelingen als vrijstellingen) niet opgenomen. Op grond van de AGV dient in de Investeringsreglementen in elk geval verwezen te worden naar de titel van de AGV en de

[10] Dit is één van de criteria van artikel 107, lid 1, VWEU. Aan de overige voorwaarden van dat artikel zal over het algemeen worden voldaan.
[11] Dat vergt immers veel onderzoek door financiële bureaus.
[12] Een onderneming is niet alleen het bedrijf in kwestie, maar de hele groep waartoe het bedrijf behoort. In de *de minimis*-verordening is hier een uitgebreide definitie voor opgenomen die door de fondsbeheerder in acht genomen moet worden.
[13] Voor bepaalde sectoren gelden andere drempels.

vindplaats in het Publicatieblad wordt opgenomen. Dat is ook gedaan in beide Investeringsreglementen. Aan de Investeringsreglementen dient nog te worden toegevoegd dat in de financieringsovereenkomst die de fondsbeheerder opstelt, een verwijzing moet worden opgenomen naar "Verordening (EG) Nr. 800/2008 van de Europese Commissie van 6 augustus 2008, waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 87 en 88 van het Verdrag met de gemeenschappelijke markt verenigbaar worden verklaard (Pb. 2008, L 214/3)" en naar de specifieke bepaling(en) uit hoofdstuk II van de AGV die van toepassing zijn.

40. Gedurende de bespreking gaven wij aan dat de fondsbeheerder bij met name de concrete toepassing van de AGV, ODR of *de* minimis-verordening zich rekenschap moet geven van de zeer strikte voorwaarden die in deze regelingen zijn opgenomen. In de Investeringsreglementen zijn die voorwaarden zoals hiervoor aangegeven niet opgenomen. In artikel 3, lid 5, van de Investeringsreglementen is enkel opgenomen dat nagegaan moet worden of het maximumsteunpercentage en het steunplafond niet worden overschreden. Met name bij toepassing van de AGV en ODR verschillen de percentages aanzienlijk, afhankelijk van het doel van de steun. In dat kader bespraken wij dat het raadzaam is om een document op te stellen voor de fondsbeheerder waarin toelichting wordt gegeven op de voorwaarden die voortvloeien uit de regelingen en mededelingen. Uiteindelijk is het de fondsbeheerder die de staatssteunvoorwaarden op een juiste wijze zal moeten toepassen in het concrete geval.

41. Achtergestelde leningen kunnen alleen worden verstrekt als de verlening van achtergestelde leningen geschiedt tegen marktconforme voorwaarden of, indien er geen sprake is van marktconformiteit, een melding wordt gedaan bij de Commissie. Van belang is om te realiseren dat achtergestelde leningen niet geschaard kunnen worden onder de AGV of de *de* minimis-verordening. Om te bepalen of achtergestelde leningen tegen marktconforme voorwaarden worden vertrekt, kan namelijk de Mededeling rentes niet rechtstreeks worden toegepast naar het oordeel van de Commissie.[14] De methode die in de Mededeling rentepercentages wordt toegepast om het te hanteren rentepercentage te bepalen, houdt namelijk geen rekening met de extra onzekerheid als gevolg van de achterstelling van de lening en bepaalt dus niet hoe die extra onzekerheid door de achterstelling in de rente moet worden verdisconteerd. In de AGV en de *de* minimis-verordening is juist bepaald dat, om de steun die voortvloeit uit leningen te kunnen bepalen, de Mededeling rentes moet worden toegepast. Uit de beschikking in voetnoot 9 blijkt dat wanneer het volgende systeem wordt toegepast, de Commissie van mening is dat de vastgestelde rente marktconform is waarbij aansluiting kan worden gezocht bij de Mededeling rentes:

> De rente die wordt toegepast is gelijk aan de door de Commissie vastgestelde basisrente[15] vermeerderd met de opslag die voortvloeit uit de Mededeling rentes. Om die opslag te bepalen dient uitgegaan te worden van "lage" zekerheden in de tabel in de Mededeling rentes en dient als rating de rating genomen te worden die één trap lager is dan de rating van de onderneming in kwestie. Heeft die onderneming bijvoorbeeld rating A-, dan moet voor de berekening gerekend te worden met rating BBB.

42. Dit betekent dat de onderneming in kwestie een vastgestelde rating moet hebben om dit systeem te kunnen toepassen. Is er geen rating, dan kan dus ook geen marktconforme rente op voorgaande wijze worden vastgesteld. In dat geval zal op basis van onderzoek van financiële bureaus moeten worden bepaald wat de marktconforme rente is en zal vervolgens die rente moeten worden gehanteerd door de fondsbeheerder om een melding bij de Commissie te voorkomen.

43. In genoemde beschikking zouden ondernemingen zonder kredietverleden of ondernemingen waarvan de rating niet op grond van een analyse van de balans kan worden bepaald, niet in aanmerking komen voor een achtergestelde lening. Ook ondernemingen die minder dan drie jaar

[14] Zie onder meer http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/234299/234299_1125940_33_1.pdf, randnr. 34.
[15] Deze wordt periodiek bekendgemaakt op http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference.html.

gelden zijn opgericht, zouden niet in aanmerking komen voor een achtergestelde lening. Deze voorwaarden waren door de overheid zelf vastgesteld. Onduidelijk is of de goedkeuring van het systeem door de Commissie uitgaat van deze voorwaarden. In de onderhavige zaak adviseren wij om veiligheidshalve deze voorwaarden ook in het Investeringsreglementen op te nemen, of anders eerste informeel in overleg te treden met de Commissie (via het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties).

44. Genoemd systeem dient in de Investeringsreglementen te worden vastgelegd als men wil voorkomen dat de verstrekking van achtergestelde leningen moet steeds moet worden onderzocht door financiële bureaus waarbij de door die bureaus vastgestelde rentes moeten worden gehanteerd of dat moet worden aangemeld bij de Commissie.

45. In de Investeringsreglementen dient nog de volgende algemene bepaling in artikel 2 opgenomen te worden:

> "Wanneer financiering staatssteun oplevert, kan deze niet verstrekt worden ten behoeve van werkzaamheden op het gebied van de verwerking en afzet van landbouwproducten wanneer het steunbedrag wordt vastgesteld op grond van de prijs of de hoeveelheid van deze producten die zijn afgenomen van primaire producenten of door de betrokken ondernemingen op de markt worden gebracht, of wanneer de steun afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat deze steun geheel of ten dele aan primaire producenten wordt doorgegeven."

46. De aanpassingen die in het "Investeringsreglement Drents Innovatiefonds B.V. zijn doorgevoerd na ons overleg van 21 januari jl. dienen ook opgenomen te worden in het Investeringsreglement betreffende het Ontwikkelingsfonds B.V. Verder merken wij het volgende op over enkele bepalingen in de Investeringsreglementen (waarbij wij voor het gemak aannemen dat de genoemde aanpassingen worden overgenomen in het Investeringsreglement Ontwikkelingsfonds):
    - De aanvulling in het Investeringsreglement Innovatiefonds in artikel 3, lid 7, zou beter als volgt verwoord kunnen worden:
      "Innovatiefonds dient tenminste 70% van haar totale begroting die bestemd is voor Participaties in de vorm van Participaties aan Doelondernemingen te verschaffen."
    - In artikel 3, lid 5, van de Investeringsreglementen is opgenomen "Alle steun, ongeacht door welke overheid verleend, worden daartoe bij elkaar opgeteld." Dit is enigszins strikter verwoord dan zou moeten. Wat cumulering betreft wijzen wij op het volgende:
        - Voor risicokapitaal geldt dat alle risicokapitaal van overheden moet worden meegeteld om het maximum van € 2,5 miljoen per jaar te bepalen.
        - Voor *de minimis* geldt dat alle steun ongeacht de overheidsbron moet worden meegeteld.
        - Voor de toepassing van de AGV en de ODR geldt dat alle overheidssteun met betrekking tot dezelfde - elkaar geheel of gedeeltelijk overlappende - in aanmerking komende kosten, moet worden meegeteld. Zou bijvoorbeeld steun voor hernieuwbare energie worden gegeven en steun voor technische haalbaarheidsstudies, dan hoeven die steunbedragen niet bij elkaar opgeteld te worden om te bepalen of de maximum steunintensiteit en het steunplafond overschreden worden (ervan uitgaande dat het in deze twee gevallen om verschillende kosten gaat).
        - Voor cumulatie van risicokapitaal en andere steun op grond van de AGV geldt het bepaalde in artikel 7, lid 5, van de AGV.

    In de Investeringsreglementen zou een soortgelijk onderscheid kunnen worden gemaakt, omdat dit in het voordeel kan zijn van ondernemingen. Als dit wordt gedaan, adviseren wij om nader te kijken naar de exacte bepalingen rondom cumulatie in de AGV, ODR en *de minimis*-verordening en daarbij aan te sluiten.

47. Tot slot, ons is gevraagd om na te gaan welke overgangsbepalingen zijn opgenomen in de conceptversie van de nieuwe AGV. In artikel 52 van dit concept staat:

"1. Deze verordening is van toepassing op individuele steun die vóór de inwerkingtreding ervan is verleend, indien de steun voldoet aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden, met uitzondering van artikel [9].
2. Alle steun die vóór 1 juli 2014 wordt toegekend op grond van een voordien van kracht zijnde verordening die op grond van artikel 1 van [machtigingsverordening Verordening (EG) nr. 994/98] is vastgesteld, is verenigbaar met de interne markt en is van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag vrijgesteld.
Risicokapitaalsteunregelingen ten behoeve van kmo's die vóór 1 juli 2014 zijn opgezet en die op grond van Verordening (EG) nr. 800/2008 van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag zijn vrijgesteld, blijven vrijgesteld en met de interne markt verenigbaar totdat de financieringsovereenkomst afloopt, mits de toezegging van de publieke financiering voor het gesteunde private-equity-investeringsfonds, op basis van die overeenkomst, heeft plaatsgevonden vóór de inwerkingtreding van deze verordening, en de overige vrijstellingsvoorwaarden vervuld blijven."

48. In de huidige AGV staat in artikel 44, lid 3:
"Na het verstrijken van de geldigheidsduur van deze verordening blijven alle krachtens deze verordening vrijgestelde steunregelingen nog gedurende een aanpassingsperiode van zes maanden vrijgesteld, met uitzondering van regionale-steunregelingen."

49. Als we deze bepalingen in samenhang lezen lijkt het erop dat de fondsen een half jaar na het einde van de geldigheidsduur van de huidige AGV in lijn moeten worden gebracht met de nieuwe AGV. Dat zou betekenen dat de Investeringsreglementen in de loop van dit jaar, als de nieuwe AGV inderdaad voor 1 juli 2014 wordt vastgesteld en per die datum in werking treedt, moeten worden aangepast. Het streven van de Commissie is om de nieuwe AGV per 1 juli 2014 in werking te laten treden.

Agendapunt voor de vergadering van gedeputeerde staten van Drenthe

GS-stuk

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e
team	Economie
Datum	dinsdag 28 januari 2014
Uiterste behandeldatum in GS: 4 februari 2014 *Toelichting:* t.b.v. spoedige afwikkeling door BZK.	

Verantwoordelijk	
Johan Geveke	
Akkoord:	*Bespreken:*

Nr.	***Programma, doelstelling, resultaat in begroting***
9	Innovatief Drenthe, Economische Zaken en Arbeidsmarkt

Portefeuillehouder
Ard van der Tuuk

Voorbereid met	***Afwijkende mening***
1. 5.1.2e (Team Bestuur en Concernzaken)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (Team Financiële en Personele Dienstverlening)	Nee
3. 5.1.2e 5.1.2e (Team Financiële en Personele Dienstverlening)	Nee

Paraaf Directeur-secretaris:
Annet van Schreven

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	ja
Persbericht:	nee
OR-aangelegenheid:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

Onderwerp

Financieringsinstrumentarium Drenthe | Formeel goedkeuringsverzoek aan BZK

Advies

1. In te stemmen met het verzenden van bijgevoegd goedkeuringsverzoek (inclusief bijlagen) aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, conform artikel 158 lid 2 van de Provinciewet.

Beslissing GS

Inleiding

Op 18 december 2013 hebben Provinciale Staten ingestemd met de oprichting van een Drents Innovatiefonds en een Drents Ontwikkelfonds. Gekozen is voor een constructie waarbij de provincie een drietal vennootschappen laat oprichten. Een dergelijk besluit behoeft de goedkeuring van de Minister van Binnenlandse Zaken. Om die goedkeuringsprocedure formeel te starten, is een schriftelijk verzoek vanuit Gedeputeerde Staten nodig, voorzien van diverse relevante concept-documenten (statuten, investeringsreglementen en staatssteunanalyse). In de afgelopen weken zijn deze documenten opgesteld waarbij wij ons hebben laten adviseren door Nysingh. De brief aan BZK en de daarbij horende juridische documenten zijn bijgevoegd.

Advies

In te stemmen met het verzenden van bijgevoegd goedkeuringsverzoek (inclusief bijlagen) aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, conform artikel 158 lid 2 van de Provinciewet.

Beoogd effect

Formele start van de goedkeuringsprocedure BZK.

Argumenten

1.1. Conform artikel 158 lid 2 Provinciewet is het noodzakelijk dat Minister van BZK goedkeuring verleent aan het besluit tot het oprichten van beoogde vennootschappen door de provincie. Die goedkeuringsprocedure kan formeel starten door middel van het verzenden van bijgaand goedkeuringsverzoek. De voor de beoordeling noodzakelijke documenten zijn in concept gereed gemaakt (inclusief review door juristen van Nysingh) en bijgevoegd.

Uitvoering

Tijdsplanning
Formele doorlooptijd reguliere goedkeuringsprocedure is dertien weken na ontvangst stukken door Min BZK. Ambtelijk hebben wij toezegging dat een vlottere afwikkeling mogelijk is. Op basis van contact met BZK verwachten wij doorlooptijd van vier weken. Parallel aan deze formele goedkeuringsprocedure wordt concrete implementatie van de fondsen verder voorbereid met als doelstelling om uiterlijk 1 april fondsen operationeel te hebben, of zoveel eerder als mogelijk.

Financiën

Niet van toepassing.

Personeel
Niet van toepassing.

Europese aspecten
Zie separate staatssteunanalyse (bijgevoegd)

Monitoring en evaluatie
Niet van toepassing.

Extern betrokkenen
Niet van toepassing.

Communicatie
Niet van toepassing.

Bijlagen	**Meekopiëren**
1. Brief met verzoek tot goedkeuring	Ja
2. Bijlagen bij brief:	Ja
- Concept-Statuten Ontwikkelfonds	
- Concept-Statuten Innovatiefonds	
- Concept-Investeringsreglement Innovatiefonds	
- Concept-Investeringsreglement Ontwikkelfonds	
- Staatssteunanalyse	
- Getekend besluit Provinciale Staten d.d. 18 december 2013	

Risico's

Zonder formeel verzoek kan de formele goedkeuringsprocedure bij BZK niet starten en kunnen wij de beoogde vennootschappen niet oprichten. Deze goedkeuringsprocedure heeft normaliter een doorlooptijd van dertien weken. Dit traject is voorwaardelijk voor openstelling fondsen: des te sneller wij verzoek indienen des te sneller de fondsen beschikbaar zijn. Overigens hebben de bijgevoegde documenten een conceptstatus. Deze documenten worden in de komende weken verder aangescherpt en in eindconcept aan GS voorgelegd ter besluitvorming. Dat heeft geen gevolgen voor de beoordeling door BZK.

Tekst Openbare besluitenlijst

Niet van toepassing.

Staatssteun analyse Drentse MKB-fondsen

1. De Europese staatssteunregels kort samengevat

De Europese staatssteunregels en –procedures stellen belangrijke kaders aan het beleid van provincies, gemeenten, waterschappen en andere (semi-) publieke organen. In de Europese Unie geldt een algemeen verbod op staatssteun, gecombineerd met uitzonderingsclausules uit het Europese Verdrag en secundaire wetgeving. De Europese Commissie heeft de exclusieve bevoegdheid om steunmaatregelen goed of af te keuren. Overheden dienen hun steunmaatregelen vooraf in Brussel aan te melden. Volgens artikel 107 lid 1 VWU (het nieuwe Verdrag van de Werking van de Europese Unie, voorheen artikel 87 van het EG Verdrag) is er sprake van staatssteun als er aan alle vier volgende criteria is voldaan:

1. de steun wordt *door de overheid* verleend of met de overheidsmiddelen bekostigd;
2. het verschaft *een economisch voordeel* aan onderneming(en) die zij niet langs de normale commerciële weg zouden hebben verkregen;
3. het voordeel is *selectief*, d.w.z. het komt ten goede aan bepaalde onderneming(en);
4. het voordeel moet een de mededeling vervalsen en een *(potentiële) invloed op de handel tussen Lidstaten* hebben.

Zodra een maatregel niet aan één van de hierboven genoemde criteria voldoet (geen staatsmiddel, geen voordeel, een generieke maatregel of geen invloed op de mededinging en handel tussen EU Lidstaten) is de maatregel geen steunmaatregel meer volgens het Europees Verdrag. De staatssteunprocedure werkt met het "nee, tenzij" principe. Staatssteun is verboden, tenzij het Verdrag uitzondering toelaat en de Europese Commissie toestemming geeft.
De Europese Commissie heeft de exclusieve taak en bevoegdheid om vooraf te beoordelen of aan de uitzonderingscriteria van het EG Verdrag is voldaan. Iedere overheidsinstantie dient elk voornemen tot verlening van steun vooraf bij de Commissie aan te melden. Deze meldingsprocedure duurt gemiddeld 3 tot 9 maanden, bij ingewikkelde zaken kan de procedure soms wel 18 maanden duren. Steun mag niet verleend worden voordat de Commissie goedkeuring heeft verleend via een beschikking. Bepaalde soorten steunmaatregelen zijn vrijgesteld van voorafgaande melding. Deze steunvormen zijn uitgewerkt in de zogeheten algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) en gaan o.a. over MKB steun, milieumaatregelen, innovatie, opleidingen en regionale investeringssteun.

2. Kwalificatie steun

Uitgangspunt bij de staatssteunrechtelijke beoordeling is dat er enkel sprake kan zijn van steun in de zin van artikel 107 lid 1, indien in ieder geval een niet-marktconform voordeel wordt verleend aan ondernemingen.

Gegeven de doelstellingen van de op te richten Drentse MKB-fondsen moet rekening worden gehouden met omstandigheden dat er sprake kan zijn van staatssteun. Immers de oprichting ervan is

mede ingegeven omdat de markt niet of voldoende werkt. Concreet kan dit doorwerken in bijvoorbeeld zachtere voorwaarden bij een te verstrekken lening. (lagere rente, langere doorlooptijden) in vergelijking met hetgeen op de markt wordt aangeboden door financiële dienstverleners.

De middelen zijn afkomstig van de provincie, er zal veelal sprake zijn van economisch voordeel voor de ondersteunde partij die niet ten goede komt aan andere partijen.

Of en in welke mate de middelen die vanuit de fondsen worden verstrekt zich kwalificeren als steun, moet blijken. Het uitgangspunt is echter dat – met in achtneming van bovenstaande – dit wordt voorkomen. Dit betekent dat de operationele processen van de fondsen erop moeten worden ingericht dat ofwel geen sprake is van staatssteun ofwel sprake is van niet aanmeldingplichtige staatssteun.

Om die reden is in de investeringsreglementen van de Drentse MKB-fondsen geregeld op welke wijze garanties, participaties en leningen worden aangegaan conform de Europese staatssteunregelgeving.

3. Staatssteunregelgeving

Gegeven de aard van de activiteiten van de Drentse MKB-fondsen en de vorm van de financiële instrumenten zijn de volgende regels/documenten relevant:

- Werkingsverdrag van de EU (artikel 107-108 VWU);
- De-minimisverordening (1407/2013 PB EU 2013, L352);
- De Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGV)/ PB EU 800/2008 ;
- Omnibus Decentraal – O&O&I-regeling (ODR) Beschikking N 726a/2007 en de Risicokapitaalregeling Omnibus Decentraal - Module 9: Risicokapitaal voor het MKB Beschikking N 726b/2007 en latere aanpassingen;
- Mededeling betreffende referentie- en discontopercentages (Mededeling leningen); PB/C14/ 19/01/2008;
- Mededeling betreffende garanties (Mededeling garanties); PB/C 155 20/06/2008;

Decentrale overheden die steun aan het MKB verlenen, kunnen diverse vrijstellingen benutten. Steun aan het MKB kan goedgekeurd worden op basis van regels die gelden op het gebied van bijvoorbeeld risicokapitaal, landbouw, milieu of O&O&I. Het MKB speelt een belangrijke rol in het scheppen van arbeidsplaatsen en draagt bij tot economische stabiliteit en groei. Diverse vormen van

marktfalen kunnen echter hun ontwikkeling afremmen. Ook kunnen zij vaak moeilijk kapitaal of krediet krijgen en hebben door hun beperkte middelen soms moeilijk toegang tot informatie, met name over nieuwe technologie en potentiële markten.

Daarom staat de Europese Commissie positief tegenover staatssteun die de ontwikkeling van de economische bedrijvigheid van MKB vergemakkelijkt. De voorwaarde hiervoor is dat de mededinging en het handelsverkeer niet disproportioneel geschaad worden.

Kleine ondernemingen zijn volgens Europees recht ondernemingen waar minder dan 50 personen werken en de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal de 10 miljoen euro niet overschrijdt.

Middelgrote ondernemingen zijn volgens Europees recht zelfstandige ondernemingen waar minder dan 250 personen werken en de jaaromzet de € 50 miljoen en/of het jaarlijkse balanstotaal de € 43 miljoen niet overschrijdt.

Een onderneming is volgens het Europees recht zelfstandig als het niet als partneronderneming of als verbonden onderneming wordt aangemerkt.

Vrijstelling van de aanmeldingsplicht is mogelijk:

- Indien de steun niet meer bedraagt dan € 200.000 over drie belastingjaren (De-minimis);
- Indien wordt voldaan aan de criteria voor specifieke categorieën als opgesomd in de ODR of de AGV;

4. Concrete uitwerking van de staatssteunwetgeving voor de Drentse MKB-fondsen

Zowel doel als beschikbare middelen van de Drentse MKB-fondsen maken dat er gehandeld kan worden binnen bovenstaande kaders.

Het uitgangspunt hierbij is dat bij het verstrekken van middelen vanuit de werkfondsen wordt voorkomen dat sprake is van staatssteun. Dit wordt gerealiseerd doordat de werkfondsen, bij de verstrekking van gewone leningen en garanties respectievelijk rentes en premies hanteren die zijn vastgesteld conform de Mededeling rentes en de Mededeling garanties. Indien lagere rente en premies worden gehanteerd dan in de vorige zin bedoeld, dienen de werkfondsen indien de steun boven de-minimis komt, binnen de grenzen van de ODR of de AGV te handelen. Hiertoe worden de operationele processen ingericht en zijn Investeringsreglementen opgesteld voor beide werkfondsen. In deze reglementen wordt duidelijk gemaakt op welke wijze garanties, leningen en participaties worden aangegaan conform de staatssteunregelgeving. Ook dient per steunmaatregel vooraf helder te zijn dat de inzet van de middelen plaatsvindt binnen de afgesproken kaders voor staatssteun en dat het risico voor onrechtmatige inzet bij de ondernemer wordt gelegd.

Dat betekent wel dat bij iedere individuele maatregel conformiteit met bovenstaande (soort steun, plafond, intensiteit) moet worden geborgd. Hierin is op onderstaande wijze voorzien.

De **algemene eisen** van de ODR en de AGV zijn verwerkt in de, op dit punt gelijkluidende Investeringsreglementen.

- leningen en garanties niet aan de primaire productie van landbouwproducten (art. 2, lid 4)
- niet aan ondernemingen in de kolenindustrie (art.2, lid 4)
- niet aan ondernemingen in moeilijkheden (art. 2, lid 2)
- niet aan ondernemingen ten aanzien waarvan een uitstaand bevel tot terugvordering is ingevolge een eerdere beschikking van de Commissie waarin de steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard (art. 2, lid 3)
- niet voor activiteiten die verband houden met de uitvoer, met name steun die rechtstreeks is gerelateerd aan de uitgevoerde hoeveelheden, aan de oprichting en exploitatie van een distributienet of aan andere lopende uitgaven in verband met uitvoeractiviteiten, en evenmin op steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse in plaats van ingevoerde goederen.
- niet aan grote ondernemingen (art 2, lid 1)
- om de bovengrens van de toegestane steun te bepalen, telt alle steun (ongeacht door welke overheid verleend mee (art. 3, lid 5)

Specifiek ten aanzien van risicokapitaal:

- wordt alleen verstrekt indien aan alle beschreven voorwaarden van Module 9 van de ODR wordt voldaan.
- tenminste 50 % van de financiering van de risicokapitaalmaatregel wordt door particuliere investeerders verstrekt (art. 4, lid 2)
- de werkfondsen dienen tenminste 70% van hun totale begroting die bestemd is voor participaties, in de vorm van participaties aan Doelondernemingen te verschaffen.
- om te verzekeren dat de risicokapitaalmaatregel winstgericht is moet elke investering bestaan uit een ondernemingsplan, dat nadere gegevens bevat over het product, de ontwikkeling van de verkopen en de winstgevendheid en waarin vooraf de levensvatbaarheid van het project wordt aangetoond en moet voor iedere investering een heldere en realistische uitgangsstrategie bestaan (Overweging 3 en artikel 3)
- kleine of micro-onderneming: seed capital, aanloop- en/of expansiekapitaal en

  middelgrote onderneming: alleen seed capital en aanloopkapitaal; (art. 3, lid 3)

Voorts, teneinde te verzekeren dat de beslissingen van beide dochtervennootschappen plaatsvinden op een zakelijke grondslag heeft de provincie Drenthe er middels de Investeringsreglementen (Overwegingen) in voorzien dat:

- de vergoeding van de Directeur/Beheerder van het beide vennootschappen prestatiegerelateerd is
- de doelstellingen van het fonds en een tijdschema voor de investeringen worden vastgelegd,
- dat particuliere marktinvesteerders door middel van deelneming in een Adviescommissie worden betrokken bij investeringsbeslissingen en
- dat bij het fondsbeheer goede praktijken en bedrijfstoezicht worden toegepast.

Voorts, specifiek ten aanzien leningen en garanties:

- voor de bepaling van marktconformiteit worden de Mededeling-rentes (leningen) en de Mededeling-garanties toegepast (artikel 3, lid 5);

- Indien steun niet (geheel) marktconform kan worden verleend dan wordt steun alleen verleend onder ODR, AGV of De minimus;

- voor het verlenen van een garantie is marktconformiteit volgens het MEIP is als volgt gewaarborgd:

- de omvang van de garantie is goed te meten op het moment van toekenning;

- de onderneming verkeert niet in financiële moeilijkheden op het moment van garantstelling;

- de onderneming moet een marktconforme vergoeding voor de garantie betalen; de Europese Commissie heeft 'vrijhavenpremies' geïntroduceerd om de marktconformiteit van garanties beter te kunnen bepalen. Voor het MKB geldt dat als deze premie jaarlijks in rekening gebracht wordt bij de kredietnemer, de garantie marktconform is.

- voorts is, als er geen rating is, bijvoorbeeld bij startende ondernemingen, voor MKB bedrijven een premie van 3,8% per jaar van toepassing;

- er is sprake van een risico dat ook een particuliere investeerder zou lopen;

- de garantie dekt niet meer dan 80% van de uitstaande lening;

Ten aanzien van leningen:

Wanneer de rente, die op grond van de Mededeling rentes geldt, is vastgesteld, wordt deze afgezet tegen de daadwerkelijk te betalen rente. Van het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen rente over de lening en de rente die betaald zou moeten worden als het rentepercentage zou worden toegepast dat op grond van de Mededeling rentes is vastgesteld, moet de contante waarde worden berekend. Voor de berekening van de contante waarde dient te worden uitgegaan van een percentage dat bestaat uit het basisrentepercentage dat de Europese Commissie publiceert op de website waarvan hiervoor een link is gegeven, vermeerderd met een opslag van 100 basispunten. Het is niet geoorloofd om een basisrente te gebruiken die op een andere manier is vastgesteld.

Het steunbedrag dat op bovengenoemde wijze is berekend moet worden afgezet tegen (1) de in de geldende vrijstellingsverordening (ODR of AGV) in aanmerking komende kosten, om vast te stellen of het betreffende maximum steunpercentage niet wordt overschreden of (2) wordt onder De-minimus verstrekt.

Wordt een lening verstrekt met een volgens de Mededeling rentes geldende rente, dan is in het geheel geen sprake van steun.
In geval van achtergestelde leningen mag volgens een tweetal beschikkingen van de Europese Commissie de Mededeling rentes niet rechtstreeks worden toegepast. Voor bepaling van de marktconforme rente wordt daarom gebruik gemaakt van de volgende methode. Achtergestelde leningen worden alleen tegen marktconforme voorwaarden verstrekt. De rente die wordt toegepast is gelijk aan de door de Europese Commissie vastgestelde basisrente vermeerderd met de opslag die voortvloeit uit de Mededeling rentes. Om die opslag te bepalen dient uitgegaan te worden van "lage" zekerheden in de tabel in de Mededeling rentes en dient als rating de rating genomen te worden die een trap lager is dan de rating van de onderneming in kwestie. (artikel 5e Investeringsreglementen)

Tenslotte dienen de beide dochterondernemingen zich te verantwoorden over de wijze van inzet van het financieel instrumentarium inclusief conformiteit met de staatssteunregels.

Dit is op onderstaande wijze geregeld in de, in dit opzicht wederom gelijkluidende artikelen van de Investeringsreglementen:

- *artikel 3, lid 5*: Het fonds dient vooraf te bepalen of het maximum steunpercentage en het steunplafond niet wordt overschreden, per te verstrekken garantie of lening te bepalen wat het steunbedrag is.

- artikel 6, *lid 6:* in de risicoparagraaf wordt in ieder geval ingegaan op eisen ten aanzien van staatssteun

- *artikel 6, lid 8, sub b*: bij overschrijding van de plafonds of anderszins afwijking van het reglement is goedkeuring RvC respectievelijk AVA vereist.

- *artikel 11, lid 4*; de financiering sluit aan bij provinciaal beleid en is conform vigerende wet- en regelgeving, in het bijzonder m.b.t. staatssteun

In beide Investeringsreglementen is voldoende geborgd dat de wijze van inzet van het financieel instrumentarium plaatsvindt binnen de afgesproken kaders van staatssteun.

Conclusie

Zowel doel als beschikbare middelen van de Drentse MKB fondsen maken dat er gehandeld kan worden binnen de Europese staatssteunkaders. Gebruik wordt gemaakt van de ruimte geboden door de de-minimisverordening, de ODR en de AGV. Juridische borging vindt plaats in de statutaire doelstellingen van de BV's, in de Investeringsreglementen en in de individuele ondernemingsplannen. Voorst dienen de fondsen zich te verantwoorden over de wijze van inzet van het financieel instrumentarium inclusief conformiteit met de staatssteunregels.

Provinciehuis Westerbrink 1, Assen
Postadres Postbus 122, 9400 AC Assen
www.drenthe.nl
T (0592) 36 55 55
F (0592) 36 57 77

provincie Drenthe

Aan:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
t.a.v. de heer drs. 5.1.2e
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Assen, 14 februari 2014
Ons kenmerk 7/4.1/2014000665
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Onderwerp: Goedkeuringsverzoek conform art 158 lid 2 Provinciewet

Geachte heer 5.1.2e,

Op 6 november 2013 hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe het definitieve besluit genomen tot deelneming in de nog op te richten fondsen Drentse Holding B.V., Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. Provinciale Staten van Drenthe hebben op 18 december 2013 ingestemd met dit besluit.

Conform artikel 158 lid 2 van de Provinciewet vragen wij uw goedkeuring over ons besluit tot het oprichten van de volgende vennootschappen / fondsen:
- Drentse Holding B.V.
- Drents Innovatiefonds B.V.
- Drents Ontwikkelfonds B.V.

Ter informatie sturen wij u de volgende stukken:
- Ondertekend PS-besluit d.d. 18 december 2013
- Concept StatutenDrentse Holding B.V.
- Concept StatutenDrentsInnovatiefonds B.V.
- Concept Statuten Drents Ontwikkelfonds B.V.;
- Concept Investeringsreglement Drents Innovatiefonds B.V.
- Concept investeringsreglement Drents Ontwikkelfonds B.V.
- Staatsteun analyse, beoordeeld door Nysingh

Wij hebben gekozen voor een privaatrechtelijke rechtsvorm, omdat wij verwachten dat deze rechtsvorm beter aansluit bij de behoefte in de markt. Belangrijke overweging daarbij is de flexibiliteit wat betreft het aanbod van financiële producten (participatie, lening, achtergestelde lening, garantie). Belangrijke overweging is bovendien de mogelijkheid om optimaal gebruik te maken van de deskundigheid van één externe professionele fondsbeheerder.

Daarmee kunnen we slagvaardiger, efficiënter, professioneler en flexibeler reageren op ontwikkelingen in de samenleving waartoe we thans deze fondsen hebben ingesteld. Dit alles overigens in de overtuiging dat het publieke belang daartoe goed geborgd is.

In de bijlage bij deze brief geven we een verdere toelichting op de keuzes die gemaakt zijn bij het opzetten van de drie vennootschappen.

Voor eventuele vragen of een andere toelichting kunt u contact opnemen met:
- de heer 5.1.2e beleidscoördinator Team Economie (tel: 0592-5.1.2e email 5.1.2e@drenthe.nl) of
- mevrouw 5.1.2e jurist Team Bestuur en Concernzaken (tel. 0592-5.1.2e email 5.1.2e@drenthe.nl)

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

5.1.2e , secretaris

5.1.2e , voorzitter

Bijlage(n):

Melding vooraf bij Europa decentraal

1. Steunregelingen

De volgende gegevens moeten bij Europa decentraal worden aangeleverd vóór de inwerkingtreding van de regeling:

- Naam regeling;
- Verwijzing naar de relevante module(n) van de ODR;
- Looptijd;
- Verwacht budget;
- Contactpersoon;
- Korte informatieve samenvatting van de regeling (maximaal 100 woorden);
- Link naar de website waar de regeling wordt geplaatst;
- Een PDF van de regeling.

nysingh
advocaten-notarissen

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK / NIET OPENBAAR

Memo

Van : 5.1.2e en 5.1.2e
Aan : College van GS van de Provincie Drenthe, t.a.v. 5.1.2e
Datum : 21 februari 2014
Betreft : Drenthe, Prov / advies Drentse fondsen (214991); **advies n.a.v. uw vervolgopdracht d.d. 3 februari jl.**
Referentie : 214991/2014/0030

I. INLEIDING

1. Bij e-mailbericht van 3 februari jl. heeft u ons een vervolgopdracht gegeven in bovengenoemde zaak. Wij berichten u als volgt.

II. ALGEMEEN

2. Bij onderstaande adviezen hebben wij het volgende tot uitgangspunt genomen.

- De Provincie heeft er om haar moverende redenen voor gekozen om één op één een managementopdracht te geven aan c.q. tot statutair directeur van Drentse Holding B.V. te benoemen de rechtspersoon N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (hierna: N.V. NOM), en dus niet aan een natuurlijke persoon (op haar beurt wordt Drentse Holding B.V. statutair directeur van Drents Ontwikkelfonds B.V. en van Drents Innovatiefonds B.V., zodat N.V. NOM indirect bestuurder van de twee laatstgenoemde vennootschappen wordt);
- Vanuit aanbestedingsrechtelijk (quasi-inbestedings-) perspectief hebben wij eerder aangegeven dat het aan te raden is om eerst een allesomvattende opdrachtbrief aan N.V. NOM te zenden met als bijlagen (in definitieve conceptvorm) alle relevante notariële/vennootschapsrechtelijke/contractuele documenten, waaronder de Managementovereenkomst, en die opdracht later bij gelegenheid van de notariële oprichtingshandelingen te 'formaliseren.' Zie in dit verband het besprekingsverslag en onze quick scan d.d. 24 januari jl., par. III;
- Voor wat betreft de verschillende te regelen onderwerpen heeft de Provincie keuzes gemaakt in de door u aan ons toegezonden concept-stukken. Omdat de Provincie daarbij ook heeft geput uit ervaring van andere overheden met het opzetten van fondsen, gaan wij ervan uit dat dit bewuste keuzes van de Provincie zijn en dat de Provincie voldoende op de hoogte is van de keuzemogelijkheden en alternatieven die er zijn. U heeft ons echter uitdrukkelijk verzocht daar niet naar te kijken;
- De concept-Investeringsreglementen hebben wij conform uw uitdrukkelijke verzoek niet staatssteunrechtelijk getoetst, terwijl met name die documenten ook relevant zijn voor het onderdeel staatssteun. U bent zich daarvan bewust. De concept-investeringsreglementen hebben wij daarom enkel globaal beoordeeld op (in-) consistentie, terminologie, etc. Wat ons opvalt is dat wordt gesproken over een RvC die bij de dochtervennootschappen zou worden ingesteld, terwijl het ons advies is om dat (enkel) bij Drentse Holding B.V. te doen;
- De concept-statuten zijn door de eigen notaris van de Provincie opgesteld. Indachtig uw uitdrukkelijke verzoek hebben wij enkel bekeken of de uitgangspunten in de statuten zich verhouden tot de uitgangspunten zoals met name verwoord in de reglementen. Zoals

bijvoorbeeld de regeling inzake benoeming en ontslag van bestuurders, goedkeuringsregelingen en het instellen van een investeringscommissie.

3. Tot zo ver onze meer algemene opmerkingen en uitgangspunten die wij bij onderstaande advisering hebben gehanteerd.

III. AANBESTEDINGSRECHTELIJK ADVIES

Cpt-opdrachtbrief Provincie aan N.V. NOM:

4. Conform uw verzoek hebben wij de in uw e-mailbericht d.d. 3 februari jl. bedoelde opdrachtbrief in concept opgesteld. Deze is als bijlage aan dit memorandum gehecht. De inhoud ervan spreekt voor zich en spoort inhoudelijk met onze eerdere advisering. Zie par. III, nrs. 17 t/m 31 in ons memo d.d. 24 januari jl. Overigens hebben wij er gemakshalve en ter voorkoming van onnodige herhaling voor gekozen om de inhoud van de concept-Managementovereenkomst niet integraal/op hoofdlijnen in de opdrachtbrief te verwerken, maar te volstaan met de enkele verwijzing daarnaar. Dit betekent dat de concept-Managementovereenkomst, voor zover dat al zinvol zou zijn, niet aanbestedingsrechtelijk is getoetst

5. Wij vragen echter uw uitdrukkelijke aandacht voor de in de concept-brief gemarkeerde passages, opmerkingen, etc. De Provincie dient een en ander zelf nog te controleren en/of aan te vullen.

6. Tot slot bespraken wij telefonisch met elkaar, dat de Provincie het op dit moment niet nodig vindt dat ook de in nr. 30 van ons memo d.d. 24 januari jl. genoemde contractuele voorziening wordt aangeleverd. Binnen de Provincie zal nog nader worden besproken of dit wenselijk is. U bent zich ervan bewust dat als de Provincie dit alsnog wenselijk acht, het noodzakelijk is dat die contractuele voorziening reeds in de opdrachtbrief en de bijbehorende bijlagen/concept-documenten zal moeten worden verwerkt. Wij wachten uw eventuele nadere instructies in dezen dan ook af.

Globale aanbestedingsrechtelijke check concept-statuten:

7. Rest de door u gewenste verwerking van de overige aandachtspunten die wij in de nrs. 27 t/m 31 van ons memo van 24 januari jl. hebben genoemd. Concreet gaat het dan om de drie aanbevelingen die in nr. 31 staan, welke het beroep op quasi-inbesteding in de relatie Provincie – fondsmaatschappijen sterker zouden kunnen maken.

8. Wij constateren allereerst dat conform ons advies expliciet in de concept-statuten is vastgelegd dat aandeelhouder van de vennootschappen slechts kunnen zijn Nederlandse publiekrechtelijke rechtspersonen. Zie art. 4 lid 2 in de concept-statuten.

9. Als het gaat om ons advies om duidelijk in de statuten tot uitdrukking te brengen dat de Drentse fondsen een specifiek publiek/provinciaal doel moeten dienen, valt ons het volgende op:

   - Art. 2 lid 5 van de concept-statuten van **Drentse Holding B.V.** lijkt een beetje in de lucht te hangen: "*Het uitvoeren van het Drents beleid zoals laatstelijk vastgesteld door Provinciale Staten.*" Hoe verhoudt dit vijfde lid zich precies tot de doelstellingen die in art. 2 lid 1 sub 1 t/m 4 worden genoemd? Is lid 5 niet ook een dergelijk doel, dat dus zou moeten worden genoemd in art. 2 lid 1? Daardoor zou de statutaire doelomschrijving een duidelijker publiek profiel krijgen, althans duidelijker verband houden met een Drentse doelstelling. In plaats daarvan zou art. 2 lid 1, aanhef ook als volgt kunnen worden aangepast: "*De vennootschap heeft ten doel om, conform het laatstelijk vastgestelde beleid van de*

VERTROUWELIJK

Provincie Drenthe, met name de Drentse economie en werkgelegenheid te ondersteunen en te versterken. Meer in het bijzonder heeft de vennootschap ten doel: … ."

- Strikt genomen zou ook art. 2 lid 3 moeten worden verplaatst naar het eerste lid, omdat lid 3 ook een doelstelling bevat? Overigens doet deze doelstelling nogal "commercieel" aan: "*De vennootschap heeft voorts ten doel het verrichten van alle overige handelingen op commercieel, financieel en industrieel gebied.*" Op basis hiervan zou men overigens geneigd kunnen zijn te denken dat Drentse Holding B.V. een "marktgerichte" onderneming is, hetgeen aan een succesvol beroep op quasi-inbesteding (meer in het bijzonder: het eerste Teckal-criterium (het toezichtcriterium)) in de weg zou kunnen staan. Een optie zou daarom kunnen zijn om de doelstelling van nu nog lid 3 als volgt aan te passen: "*De vennootschap heeft voorts ten doel het verrichten van alle overige handelingen op commercieel, financieel en industrieel gebied, voor zover deze kunnen bijdragen aan het versterken van het economisch klimaat in met name Drenthe.*" Op die manier wordt, net als in lid 2, een duidelijke beperking aangebracht in verband met het publieke doel waarvoor deze fondsen in het leven worden geroepen.

- Aan art. 2 lid 1 van de concept-statuten van **Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V.** valt ons op, dat in art. 2 lid 1 sub a van de concept-statuten van laatstbedoeld fonds de mooie toevoeging ontbreekt: "*Het voor en met name in de provincie Drenthe …*" Wellicht kan deze zinsnede ook worden toegevoegd aan art. 2 lid 1 sub a van de concept-statuten van Drents Ontwikkelfonds B.V., teneinde de link met Drents beleid duidelijker te maken?

10. Tot slot missen wij in art. 2 van de concept-statuten (met het oog op het tweede Teckal-criterium) de expliciete verankering dat de fondsen het merendeel van hun activiteiten ten behoeve van de Provincie verrichten (ook al lijkt dat wel impliciet te volgen uit die bepaling). Gelet op het bepaalde in art. 12 van de nieuwe, algemene aanbestedingsrichtlijn, zou u daarom kunnen overwegen in art. 2 van de concept-statuten op te nemen dat meer dan 80% van de activiteiten van de desbetreffende vennootschap wordt uitgeoefend in de vorm van de statutaire taken die hem zijn toegewezen door de Provincie Drenthe.

11. Tot zo ver onze opmerkingen op aanbestedingsrechtelijk vlak.

IV. VENNOOTSCHAPS- EN VERBINTENISRECHTELIJK ADVIES

12. Hieronder volgen enkele aanvullende beschouwingen ten aanzien van de aan ons toegezonden investeringsreglementen en statuten. De investeringsreglementen zijn door ons niet staatssteunrechtelijk beoordeeld. Wel zijn deze door ons na een globale lezing gecontroleerd op eventuele inconsistenties ten opzichte van andere documenten, met name het directie- en RvC-reglement, alsmede de managementovereenkomst. De statuten zijn door ons niet inhoudelijk gewijzigd. Wel is door ons gecontroleerd of de uitgangspunten als verwoord in de concept-statuten van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V. overeenkomen met de structuur zoals die is gehanteerd ten aanzien van met name de reglementen. Hieronder volgen puntsgewijs onze opmerkingen.

A. Investeringsreglementen

13. Na invoering van het nieuwe BV-recht is de juiste juridische term niet meer "Algemene Vergadering van Aandeelhouders", maar "Algemene Vergadering". Dit dient in het reglement te worden gewijzigd.

14. In de overwegingen staat vermeld dat het Innovatiefonds, dat wil zeggen Drents Innovatiefonds B.V., is opgericht door de Provincie Drenthe. Dit is niet juist. Het Innovatiefonds wordt opgericht door de Drentse Holding B.V. Hetzelfde geldt voor Drents Ontwikkelfonds B.V.

VERTROUWELIJK

15. In art. 1 is een aantal definities opgenomen. Deze definities worden niet overal in het reglement op consistente wijze gebruikt en met een hoofdletter aangeduid. Voorbeelden hiervan zijn: de Algemene Vergadering (van Aandeelhouders), Innovatiefonds en Doelonderneming.

16. De definitie van fondsbeheerder is niet helemaal duidelijk. In de reglementen wordt ervan uitgegaan dat de fondsbeheerder (de "NOM") de statutair bestuurder wordt van de Drentse Holding en dat de Drentse Holding op haar beurt statutair bestuurder wordt van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds. Dat is ook het meest praktisch aangezien bij een eventuele bestuurswisseling alleen de bestuurspositie bij de Drentse Holding gewijzigd hoeft te worden. De definitie van fondsbeheerder lijkt niet geheel met deze systematiek overeen te stemmen.

17. Financieel en maatschappelijk rendement wordt omschreven als één begrip, terwijl in de managementovereenkomst wordt uitgegaan van 2 verschillende begrippen die ieder afzonderlijk van belang kunnen zijn voor de hoogte van de te betalen vergoeding aan de fondsbeheerder.

18. De definitie van participatie lijkt ons niet geheel juist. Participatie wordt omschreven als het verstrekken van aandelenkapitaal. Dat lijkt ons te moeten zijn het verstrekken van risicodragend kapitaal.

19. In de definitie van Raad van Commissarissen wordt gesproken over de Raad van Commissarissen van Innovatiefonds. Wij raden aan om één Raad van Commissarissen in te stellen en wel bij de Drentse Holding. Daarmee houdt die Raad van Commissarissen automatisch toezicht op de gang van zaken binnen Drents Innovatiefonds en Drents Ontwikkelfonds. De Drentse Holding vervult binnen de groep immers een holdingfunctie. In het andere geval heb je te maken met 3 verschillende Raden van Commissarissen die elk zijn eigen vergadering dient te houden. Dit zou een gecombineerde vergadering kunnen zijn, maar met 3 Raden van Commissarissen krijg je toch te maken met meer formaliteiten ter zake van besluitvorming. Uiteindelijk zal elke Raad van Commissarissen zijn eigen besluiten dienen te nemen. Onduidelijkheid in besluitvorming dient voorkomen te worden.

20. In art. 3 lid 2 wordt gesproken over het verstrekken van aandelenkapitaal. Zoals we hiervoor hebben opgemerkt is dat niet juist aangezien het moet gaan om het verstrekken van risicodragend kapitaal. Dit komt enkele keren terug in art. 3.

21. In art. 3.3 lid 6, 3e bullet wordt gesproken over de jaarrekening dan wel de balans en winst- en verliesrekening. Wettelijk gezien bestaat de jaarrekening uit de balans en de winst- en verliesrekening. Er wordt dus 2x hetzelfde begrip genoemd. In dezelfde bepaling wordt gesproken over het deponeren van de jaarrekening. De wettelijke term is "openbaar maken".

22. In art. 4 lid 4 wordt gesproken over het absolute plafond voor de te verstrekken financiering. Is dit een plafond per financiering?

23. In art. 5 lid 2 wordt gesproken over de Algemene Vergadering (van Aandeelhouders), een gedefinieerd begrip. Uit de definitie zelf volgt dat het dient te gaan om de Algemene Vergadering van Drents Innovatiefonds en Drents Ontwikkelfonds. Dat is de Drentse Holding en niet de Provincie Drenthe.

24. In art. 5 lid 4 wordt gesproken over toezicht door de Raad van Commissarissen conform de statuten van de vennootschap. Met de vennootschap wordt hier bedoeld respectievelijk Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds. Zoals eerder opgemerkt raden wij niet aan bij die vennootschappen een Raad van Commissarissen in te stellen. Dit dient dus te worden aangepast.

VERTROUWELIJK

25. In art. 6 wordt de procedure geregeld ter zake van de behandeling van financieringsaanvragen. In dit artikel wordt gesproken over het Investeringscomité. Wij hebben een apart reglement voor de Investeringscommissie ontvangen. Het lijkt ons wenselijk om de procedure zoveel mogelijk in één reglement op te nemen teneinde tegenstrijdigheden te voorkomen. Verder is het verstandig om deze commissie in alle stukken als "Investeringscommissie" aan te duiden.

26. In art. 9 wordt gesproken over de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Dit dient te zijn de Autoriteit Consument & Markt (ACM).

27. De voorgaande opmerkingen hebben betrekking op het investeringsreglement dat is opgesteld voor het Drents Innovatiefonds. Wij hebben daartoe dit reglement bestudeerd. Het investeringsreglement met betrekking tot Drents Ontwikkelfonds hebben wij niet afzonderlijk bestudeerd en gaan ervan uit dat dit reglement qua opzet identiek is aan het investeringsreglement met betrekking tot Drents Innovatiefonds, althans voor wat betreft de punten die hiervoor zijn opgemerkt. We gaan er dan ook vanuit dat voorgaande opmerkingen tevens relevant zijn voor het investeringsreglement met betrekking tot Drents Ontwikkelfonds.

B. Statuten Drentse Holding B.V.

28. In de definitie van vennootschap wordt vermeld dat de interne organisatie wordt beheerst door de statuten. Wij zouden daaraan willen toevoegen dan de interne organisatie mede wordt beheerst door de reglementen.

29. In art. 15 is een blokkeringsregeling opgenomen. Vraag is of het niet eenvoudiger is om in plaats van een aanbiedingsregeling een goedkeuringsregeling op te nemen, inhoudende dat de Algemene Vergadering toestemming dient te verlenen voor de overdracht van aandelen. De Provincie Drenthe is immers de enig aandeelhouder van Drentse Holding.

30. In art. 17 lid 4 wordt aan de Raad van Commissarissen de bevoegdheid verleend directeuren te schorsen en te ontslaan. Met name de ontslagbevoegdheid gaat vrij ver en is optioneel. Wij hebben dit wel opgenomen in het directiereglement, maar het is de vraag of de Raad van Commissarissen naast de schorsingsbevoegdheid de verdergaande bevoegdheid moet krijgen om directeuren te ontslaan. Zo vormt een ontslag van de NOM als statutair directeur van de Drentse Holding een grond tot beëindiging van de managementovereenkomst. Wij kunnen ons voorstellen dat de Provincie Drenthe dit als enig aandeelhouder zelf in de hand wil houden.

31. In art. 18 lid 3 staat vermeld dat de directie tenminste eenmaal per 3 maanden dient te vergaderen. In het directiereglement wordt uitgegaan van het eenmaal per maand vergaderen.

32. Wij raden aan om in de statuten de bevoegdheid voor de algemene vergadering op te nemen om concrete instructies aan het bestuur van de Drentse Holding te geven. Het bestuur dient die instructies op te volgen tenzij het belang van de Drentse Holding zich daartegen verzet. Dit vormt voor de Provincie als enig aandeelhouder een goede mogelijkheid om enige invloed op het bestuursbeleid uit te oefenen.

33. In art. 18 lid 2 staat vermeld dat de directie een reglement kan vaststellen. Dit reglement behoeft de goedkeuring van de Algemene Vergadering. Vraag is of deze bevoegdheid tot vaststelling aan de directie zelf moet worden toegekend of dat deze bevoegdheid dient toe te komen aan de Algemene Vergadering. Wij zouden menen het laatste.

34. In art. 19 lid 1 wordt gesproken over de uitvoering van de directietaak met inachtneming van een aantal zaken. De gebruikte terminologieën komen niet volledig overeen met hetgeen daarover in het directiereglement staat vermeld. Het verdient aanbeveling om één en ander op elkaar af te stemmen. Ook wordt in art. 19 lid 1 gesproken over het vaststellen van een investeringsreglement door de directie. Ook hiervoor geldt dat deze bevoegdheid aan de directie moet worden toegekend of dat deze moet worden toegekend aan een ander orgaan,

VERTROUWELIJK

bijvoorbeeld de Algemene Vergadering.

35. In art. 19 lid 2 wordt gesproken over het besluit van de directie omtrent investeringen. Het betreft hier de statuten van de holding. Het zijn de werkfondsen (Drents Innovatiefonds en Drents Ontwikkelfonds) die uiteindelijk de investeringen zullen doen. Wij nemen aan dat met investeringen als bedoeld in art. 19 lid 2 van de statuten wordt bedoeld investeringen in doelondernemingen.

36. In art. 19 lid 3 is een lijst met bestuursbesluiten opgenomen die de voorafgaande goedkeuring van de Raad van Commissarissen nodig heeft. In het directiereglement is hiervoor eveneens een regeling opgenomen. Het risico bestaat dat beide regelingen niet geheel op elkaar aansluiten. Een alternatief is om in de statuten te bepalen dat de Algemene Vergadering kan besluiten bepaalde bestuursbesluiten ter goedkeuring aan andere organen van de Drentse Holding voor te leggen, bijvoorbeeld de Algemene Vergadering en/of de Raad van Commissarissen. Bij het opstellen van het directiereglement zijn wij van deze wat meer flexibele systematiek uitgegaan.

37. In art. 23 lid 1 staat vermeld dat de Raad van Commissarissen uit zijn midden een voorzitter benoemt. In het RvC-reglement wordt uitgegaan van benoeming van de voorzitter door de Algemene Vergadering.

38. In art. 21 lid 3 staat: “een commissaris mag niet “gelinieerd” zijn”. Dit dient te zijn “gelieerd”.

39. In art. 29 wordt gesproken over het houden van algemene vergaderingen in de gemeente waarin de vennootschap haar woonplaats heeft. Het is wellicht verstandig om ook andere plaatsen te noemen.

C. Statuten Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds

40. Een aantal van de hiervoor ten aanzien van de Drentse Holding gemaakte opmerkingen geldt ook voor Drents Innovatiefonds en Drents Ontwikkelfonds. Wat met name van belang is om de systematiek van besluitvorming goed te regelen. Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds zijn de vennootschappen die uiteindelijk de investeringen plegen. Drentse Holding is in dat opzicht min of meer een doorgeefluik. De Drentse Holding neemt als bestuurder namens Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds de besluiten tot het doen van investeringen. De Drentse Holding is echter ook de enig aandeelhouder van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds. Het verlenen van goedkeuring aan bepaalde bestuursbesluiten van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds komt er dus in feite op neer dat de Drentse Holding in haar hoedanigheid van enig aandeelhouder goedkeuring geeft aan de door haar zelf in haar hoedanigheid van bestuurder van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds genomen besluiten. Wat je eigenlijk wilt is dat de Algemene Vergadering en/of de Raad van Commissarissen van de Drentse Holding uiteindelijk de goedkeuring verleent. In het directiereglement is daarom de systematiek gehanteerd dat in het geval de Drentse Holding dergelijke goedkeuringsbesluiten dient te nemen, zij deze goedkeuringsbesluiten dient voor te leggen aan hetzij de Raad van Commissarissen hetzij de Algemene Vergadering van de Drentse Holding. Vanwege de getrapte holdingstructuur is deze systematiek noodzakelijk. Het lijkt wel zo praktisch te zijn om in de statuten van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds te bepalen dat de Algemene Vergadering van deze vennootschappen kan besluiten dat bepaalde directiebesluiten ter goedkeuring aan de Algemene Vergadering dienen te worden voorgelegd. Dit zijn de besluiten als vermeld in bijlage 4A en bijlage 4B bij het directiereglement. In de statuten van Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds hoeven deze besluiten dus niet met naam en toenaam te worden genoemd. Voordeel hiervan is dat een vrij flexibele regeling geldt. Een reglement kan vrij eenvoudig worden gewijzigd. Voor een statutenwijziging is een notariële akte nodig.

VERTROUWELIJK

41. Aangezien Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds de vennootschappen zijn die de besluiten tot investering zullen nemen, zal de Drentse Holding als bestuurder van deze vennootschappen advies dienen te vragen van de Investeringscommissie. Het lijkt ons raadzaam om de verschillende procedures zoveel mogelijk eenduidig in één reglement te regelen en niet verspreid over verschillende reglementen.

42. In art. 21 wordt gesproken over het instellen van een Raad van Commissarissen bij Drents Ontwikkelfonds en Drents Innovatiefonds. Dat lijkt ons, zoals hiervoor al aangegeven, niet praktisch. Een Raad van Commissarissen bij de Drentse Holding kan ook toezicht uitoefenen op de gang van zaken bij haar dochtervennootschappen.

V. BIJLAGEN

43. Aan dit memorandum zijn de volgende bijlagen gehecht:

I. Concept Opdrachtbrief van de Provincie aan N.V. NOM;
II. Concept managementovereenkomst;
III. Concept Directiereglement;
IV. Concept RvC-reglement;
V. Concept Investeringscommissiereglement.

0 – 0 – 0

VERTROUWELIJK

BEGROTING MKB FONDS DRENTHE (INNOVATIEFONDS MICRO)

Rente:	8%
Voorziening	60%
Rendement	25%
aantal investeringen jaar 1:	7
aantal investeringen ov. Jaren:	12
aantal stortingen aand.kap:	0
gem. bedrag per lening	32,500
gem. bedrag per aandelenpart.	-
kosten beheer (% van fonds)	4.5%

Boekwaarde portefeuille

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	-	91,000	237,900	344,500	419,900	347,100
Bij						
7 leningen a € 32500	*227,500*					
12 leningen a € 32500		*390,000*	*390,000*	*390,000*		
0 aand.kap. a € 0		-	-	-		
3 leningen a € 32500 (liq.afhankelijk)					*97,500*	*97,500*
Investeringen	227,500	390,000	390,000	390,000	97,500	97,500
Rentebijschrijvingen	9,100	48,490	73,840	92,040	80,600	65,260
	236,600	438,490	463,840	482,040	178,100	162,760
Af:						
Desinvesteringen						-
leningen 2014		*22,750*	*45,500*	*45,500*	*45,500*	*45,500*
leningen 2015			*78,000*	*78,000*	*78,000*	*78,000*
leningen 2016				*78,000*	*78,000*	*78,000*
leningen 2017					*78,000*	*78,000*
leningen 2018						*19,500*
reeds voorzien op hoofdsom (geen afl)	-	*-13,650*	*-74,100*	*-120,900*	*-167,700*	*-179,400*
Aflossingen	-	9,100	49,400	80,600	111,800	119,600
Ontvangen rentetermijnen	3,640	19,396	29,536	36,816	32,240	26,104
Voorzieningen	141,960	263,094	278,304	289,224	106,860	97,656
	145,600	291,590	357,240	406,640	250,900	243,360
Stand per 31 december	91,000	237,900	344,500	419,900	347,100	266,500

Resultaat

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rente leningen 2014	*9,100*	*17,290*	*14,560*	*10,920*	*7,280*	*3,640*
rente leningen 2015		*31,200*	*28,080*	*21,840*	*15,600*	*9,360*
rente leningen 2016		-	*31,200*	*28,080*	*21,840*	*15,600*
rente leningen 2017		-	-	*31,200*	*28,080*	*21,840*
rente leningen 2018		-	-	-	*7,800*	*7,020*
rente leningen 2019		-	-	-	-	*7,800*
Rente leningen u/g	9,100	48,490	73,840	92,040	80,600	65,260
Dividend	-	-	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-	-	-
voorzien op rentetermijnen	*-5,460*	*-29,094*	*-44,304*	*-55,224*	*-48,360*	*-39,156*
voorzien op hoofdsom leningen	*-136,500*	*-234,000*	*-234,000*	*-234,000*	*-58,500*	*-58,500*
voorzien op aandelenkapitaal	-	-	-	-	-	-
Voorziening	*-141,960*	*-263,094*	*-278,304*	*-289,224*	*-106,860*	*-97,656*
Portefeuilleresultaat (voor kosten)	**-132,860**	**-214,604**	**-204,464**	**-197,184**	**-26,260**	**-32,396**
Kosten	67,500	67,500	67,500	67,500	67,500	67,500
Totaal Resultaat na kosten	**-200,360**	**-282,104**	**-271,964**	**-264,684**	**-93,760**	**-99,896**

Kasstroom

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Storting Provincie Drenthe	300,000	500,000	400,000	250,000	50,000	-	1,500,000
Inkomsten:							
aflossingen	-	*22,750*	*123,500*	*201,500*	*279,500*	*299,000*	
voorzien op aflossingen	-	*-13,650*	*-74,100*	*-120,900*	*-167,700*	*-179,400*	
Aflossingen	-	9,100	49,400	80,600	111,800	119,600	
rentebijschrijving (= te ontvangen)	*9,100*	*48,490*	*73,840*	*92,040*	*80,600*	*65,260*	
voorzien op rentetermijnen	*-5,460*	*-29,094*	*-44,304*	*-55,224*	*-48,360*	*-39,156*	
Ontvangen rentetermijnen	3,640	19,396	29,536	36,816	32,240	26,104	
Dividend	-	-	-	-	-	-	
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	
Verkoopresultaat	-	-	-	-	-	-	
	3,640	28,496	78,936	117,416	144,040	145,704	518,232
Uitgaven:							
Investeringen (leningen/aandelen)	227,500	390,000	390,000	390,000	97,500	97,500	1,592,500
Kosten	67,500	67,500	67,500	67,500	67,500	67,500	
	295,000	457,500	457,500	457,500	165,000	165,000	
	-291,360	-429,004	-378,564	-340,084	-20,960	-19,296	
Reservering claimrisico	6,000	10,000	8,000	5,000	1,000	-	2%
Saldo beschikbare liquiditeit	**2,640**	**63,636**	**77,072**	**-18,012**	**10,028**	**-9,268**	
Revolverendheid	**1%**	**4%**	**9%**	**16%**	**25%**	**35%**	

*) Revolverendheid: de tot en met ultimo van betreffend jaar totaal ontvangen gelden uit portefeuillebeheer (inkomsten) als percentage van de totale storting door de Provincie.

BEGROTING MKB FONDS DRENTHE (INNOVATIEFONDS)

Rente:	8%
Voorziening	60%
Rendement	25%
aantal investeringen jaar 1:	2
aantal investeringen ov. Jaren:	5
aantal stortingen aand.kap:	0
gem. bedrag per lening	150,000
gem. bedrag per aandelenpart.	-
kosten beheer (% van fonds)	4.5%

Boekwaarde portefeuille

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	-	120,000	408,000	624,000	780,000	696,000
Bij						
2 leningen a € 150000	*300,000*					
5 leningen a € 150000		*750,000*	*750,000*	*750,000*		
0 aand.kap. a € 0		-	-	-		
2 / 1 leningen a € 150000 (liq.afhankelijk)					*300,000*	*150,000*
Investeringen	300,000	750,000	750,000	750,000	300,000	150,000
Rentebijschrijvingen	12,000	82,800	133,200	170,400	159,600	128,400
	312,000	832,800	883,200	920,400	459,600	278,400
Af:						
Desinvesteringen						-
leningen 2014		*30,000*	*60,000*	*60,000*	*60,000*	*60,000*
leningen 2015			*150,000*	*150,000*	*150,000*	*150,000*
leningen 2016				*150,000*	*150,000*	*150,000*
leningen 2017					*150,000*	*150,000*
leningen 2018						*60,000*
reeds voorzien op hoofdsom (geen afl)	-	*-18,000*	*-126,000*	*-216,000*	*-306,000*	*-342,000*
Aflossingen	-	12,000	84,000	144,000	204,000	228,000
Ontvangen rentetermijnen	4,800	33,120	53,280	68,160	63,840	51,360
Voorzieningen	187,200	499,680	529,920	552,240	275,760	167,040
	192,000	544,800	667,200	764,400	543,600	446,400
Stand per 31 december	**120,000**	**408,000**	**624,000**	**780,000**	**696,000**	**528,000**

Resultaat

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rente leningen 2014	*12,000*	*22,800*	*19,200*	*14,400*	*9,600*	*4,800*
rente leningen 2015		*60,000*	*54,000*	*42,000*	*30,000*	*18,000*
rente leningen 2016		-	*60,000*	*54,000*	*42,000*	*30,000*
rente leningen 2017		-	-	*60,000*	*54,000*	*42,000*
rente leningen 2018		-	-	-	*24,000*	*21,600*
rente leningen 2019		-	-	-	-	*12,000*
Rente leningen u/g	12,000	82,800	133,200	170,400	159,600	128,400
Dividend	-	-	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-	-	-
voorzien op rentetermijnen	*-7,200*	*-49,680*	*-79,920*	*-102,240*	*-95,760*	*-77,040*
voorzien op hoofdsom leningen	*-180,000*	*-450,000*	*-450,000*	*-450,000*	*-180,000*	*-90,000*
voorzien op aandelenkapitaal	-	-	-	-	-	-
Voorziening	*-187,200*	*-499,680*	*-529,920*	*-552,240*	*-275,760*	*-167,040*
Portefeuilleresultaat (voor kosten)	**-175,200**	**-416,880**	**-396,720**	**-381,840**	**-116,160**	**-38,640**
Kosten	135,000	135,000	135,000	135,000	135,000	135,000
Totaal Resultaat na kosten	**-310,200**	**-551,880**	**-531,720**	**-516,840**	**-251,160**	**-173,640**

Kasstroom

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Storting Provincie Drenthe	500,000	1,000,000	750,000	500,000	250,000	-	3,000,000
Inkomsten:							
aflossingen	-	30,000	210,000	360,000	510,000	570,000	
voorzien op aflossingen	-	-18,000	-126,000	-216,000	-306,000	-342,000	
Aflossingen	-	12,000	84,000	144,000	204,000	228,000	
rentebijschrijving (= te ontvangen)	12,000	82,800	133,200	170,400	159,600	128,400	
voorzien op rentetermijnen	-7,200	-49,680	-79,920	-102,240	-95,760	-77,040	
Ontvangen rentetermijnen	4,800	33,120	53,280	68,160	63,840	51,360	
Dividend	-	-	-	-	-	-	
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	
Verkoopresultaat	-	-	-	-	-	-	
	4,800	45,120	137,280	212,160	267,840	279,360	946,560
Uitgaven:							
Investeringen (leningen/aandelen)	300,000	750,000	750,000	750,000	300,000	150,000	3,000,000
Kosten	135,000	135,000	135,000	135,000	135,000	135,000	
	435,000	885,000	885,000	885,000	435,000	285,000	
	-430,200	**-839,880**	**-747,720**	**-672,840**	**-167,160**	**-5,640**	
Reservering claimrisico	10,000	20,000	15,000	10,000	5,000	-	2%
Saldo beschikbare liquiditeit	**59,800**	**199,920**	**187,200**	**4,360**	**82,200**	**76,560**	
Revolverendheid	**1%**	**3%**	**8%**	**15%**	**22%**	**32%**	

*) Revolverendheid: de tot en met ultimo van betreffend jaar totaal ontvangen gelden uit portefeuillebeheer (inkomsten) als percentage van de totale storting door de Provincie.

BEGROTING MKB FONDS DRENTHE (ONTWIKKELFONDS)

Rente:	8%
Voorziening	50%
Rendement	25%
aantal investeringen jaar 1:	6
aantal investeringen ov. Jaren:	3
aantal stortingen aand.kap:	0
gem. bedrag per lening	350,000
gem. bedrag per aandelenpart.	-
kosten beheer (% van fonds)	4.5%

Boekwaarde portefeuille

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	-	1,050,000	1,470,000	1,680,000	1,785,000	1,610,000
Bij						
6 leningen a € 350000	*2,100,000*					
3 leningen a € 350000		*1,050,000*	*1,050,000*	*1,050,000*		
0 aand.kap. a € 0		-	-	-		
2 leningen a € 350000 (liq.afhankelijk)					*700,000*	*350,000*
Investeringen	2,100,000	1,050,000	1,050,000	1,050,000	700,000	350,000
Rentebijschrijvingen	84,000	243,600	294,000	319,200	299,600	238,000
	2,184,000	1,293,600	1,344,000	1,369,200	999,600	588,000
Af:						
Desinvesteringen						-
leningen 2014		*210,000*	*420,000*	*420,000*	*420,000*	*420,000*
leningen 2015			*210,000*	*210,000*	*210,000*	*210,000*
leningen 2016				*210,000*	*210,000*	*210,000*
leningen 2017					*210,000*	*210,000*
leningen 2018						*140,000*
reeds voorzien op hoofdsom (geen afl)	-	*-105,000*	*-315,000*	*-420,000*	*-525,000*	*-595,000*
Aflossingen	-	105,000	315,000	420,000	525,000	595,000
Ontvangen rentetermijnen	42,000	121,800	147,000	159,600	149,800	119,000
Voorzieningen	1,092,000	646,800	672,000	684,600	499,800	294,000
	1,134,000	873,600	1,134,000	1,264,200	1,174,600	1,008,000
Stand per 31 december	1,050,000	1,470,000	1,680,000	1,785,000	1,610,000	1,190,000

Resultaat

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rente leningen 2014	*84,000*	*159,600*	*134,400*	*100,800*	*67,200*	*33,600*
rente leningen 2015		*84,000*	*75,600*	*58,800*	*42,000*	*25,200*
rente leningen 2016		-	*84,000*	*75,600*	*56,800*	*42,000*
rente leningen 2017		-	-	*84,000*	*75,600*	*58,800*
rente leningen 2018		-	-	-	*56,000*	*50,400*
rente leningen 2019		-	-	-	-	*28,000*
Rente leningen u/g	84,000	243,600	294,000	319,200	299,600	238,000
Dividend	-	-	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-	-	-
voorzien op rentetermijnen	*-42,000*	*-121,800*	*-147,000*	*-159,600*	*-149,800*	*-119,000*
voorzien op hoofdsom leningen	*-1,050,000*	*-525,000*	*-525,000*	*-525,000*	*-350,000*	*-175,000*
voorzien op aandelenkapitaal	-	-	-	-	-	-
Voorziening	*-1,092,000*	*-646,800*	*-672,000*	*-684,600*	*-499,800*	*-294,000*
Portefeuilleresultaat (voor kosten)	-1,008,000	-403,200	-378,000	-365,400	-200,200	-56,000
Kosten	236,250	236,250	236,250	236,250	236,250	236,250
Totaal Resultaat na kosten	-1,244,250	-639,450	-614,250	-601,650	-436,450	-292,250

Kasstroom

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Storting Provincie Drenthe	3,500,000	1,000,000	500,000	250,000		-	5,250,000
Inkomsten:							
aflossingen	-	210,000	630,000	840,000	1,050,000	1,190,000	
voorzien op aflossingen	-	-105,000	-315,000	-420,000	-525,000	-595,000	
Aflossingen	-	105,000	315,000	420,000	525,000	595,000	
rentebijschrijving (= te ontvangen)	84,000	243,600	294,000	319,200	299,600	238,000	
voorzien op rentetermijnen	-42,000	-121,800	-147,000	-159,600	-149,800	-119,000	
Ontvangen rentetermijnen	42,000	121,800	147,000	159,600	149,800	119,000	
Dividend	-	-	-	-	-	-	
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	
Verkoopresultaat	-	-	-	-	-	-	
	42,000	226,800	462,000	579,600	674,800	714,000	2,699,200
Uitgaven:							
Investeringen (leningen/aandelen)	2,100,000	1,050,000	1,050,000	1,050,000	700,000	350,000	6,300,000
Kosten	236,250	236,250	236,250	236,250	236,250	236,250	
	2,336,250	1,286,250	1,286,250	1,286,250	936,250	586,250	
	-2,294,250	-1,059,450	-824,250	-706,650	-261,450	127,750	
Reservering claimrisico	70,000	20,000	10,000	5,000	-	-	2%
Saldo beschikbare liquiditeit	1,135,750	1,056,300	722,050	260,400	-1,050	126,700	
Revolverendheid	1%	6%	15%	25%	38%	51%	

*) Revolverendheid: de tot en met ultimo van betreffend jaar totaal ontvangen gelden uit portefeuillebeheer (inkomsten) als percentage van de totale storting door de Provincie.

BEGROTING MKB FONDS DRENTHE

kosten beheer (% van fonds) 4.5%

Boekwaarde portefeuille

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1 januari	-	1,261,000	2,115,900	2,648,500	2,984,900	2,653,100
Bij						
Leningen jaar 1	2,627,500	-	-	-	-	-
Leningen > jaar 1	-	2,190,000	2,190,000	2,190,000	-	-
Aandelenkapitaal	-	-	-	-	-	-
Restleningen (liq.afh)	-	-	-	-	1,097,500	597,500
Investeringen	2,627,500	2,190,000	2,190,000	2,190,000	1,097,500	597,500
Rentebijschrijvingen	105,100	374,890	501,040	581,640	539,800	431,660
	2,732,600	2,564,890	2,691,040	2,771,640	1,637,300	1,029,160
Af:						
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-
leningen 2014	-	262,750	525,500	525,500	525,500	525,500
leningen 2015	-	-	438,000	438,000	438,000	438,000
leningen 2016	-	-	-	438,000	438,000	438,000
leningen 2017	-	-	-	-	438,000	438,000
leningen 2018	-	-	-	-	-	219,500
reeds voorzien op hoofdsom (geen afl)	-	-136,650	-515,100	-756,900	-998,700	-1,116,400
Aflossingen	-	126,100	448,400	644,600	840,800	942,600
Ontvangen rentetermijnen	50,440	174,316	229,816	264,576	245,880	196,464
Voorzieningen	1,421,160	1,409,574	1,480,224	1,526,064	882,420	558,696
	1,471,600	1,709,990	2,158,440	2,435,240	1,969,100	1,697,760
Stand per 31 december	**1,261,000**	**2,115,900**	**2,648,500**	**2,984,900**	**2,653,100**	**1,984,500**

Resultaat

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
rente leningen 2014	105,100	199,690	168,160	126,120	84,080	42,040
rente leningen 2015	-	175,200	157,680	122,640	87,600	52,560
rente leningen 2016	-	-	175,200	157,680	122,640	87,600
rente leningen 2017	-	-	-	175,200	157,680	122,640
rente leningen 2018	-	-	-	-	87,800	79,020
rente leningen 2019	-	-	-	-	-	47,800
Rente leningen u/g	105,100	374,890	501,040	581,640	539,800	431,660
Dividend	-	-	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-	-	-
voorzien op rentetermijnen	-54,660	-200,574	-271,224	-317,064	-293,920	-235,196
voorzien op hoofdsom leningen	-1,366,500	-1,209,000	-1,209,000	-1,209,000	-588,500	-323,500
voorzien op aandelenkapitaal	-	-	-	-	-	-
Voorziening	-1,421,160	-1,409,574	-1,480,224	-1,526,064	-882,420	-558,696
Portefeuilleresultaat (voor kosten)	**-1,316,060**	**-1,034,684**	**-979,184**	**-944,424**	**-342,620**	**-127,036**
Kosten	438,750	438,750	438,750	438,750	438,750	438,750
Totaal Resultaat na kosten	**-1,754,810**	**-1,473,434**	**-1,417,934**	**-1,383,174**	**-781,370**	**-565,786**

Kasstroom

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Storting Provincie Drenthe	4,300,000	2,500,000	1,650,000	1,000,000	300,000	-	9,750,000
	-	-	-	-	-	-	
Inkomsten:	-	-	-	-	-	-	-
aflossingen	-	262,750	963,500	1,401,500	1,839,500	2,059,000	
voorzien op aflossingen	-	-136,650	-515,100	-756,900	-998,700	-1,116,400	
Aflossingen	-	126,100	448,400	644,600	840,800	942,600	
rentebijschrijving (= te ontvangen)	105,100	374,890	501,040	581,640	539,800	431,660	
voorzien op rentetermijnen	-54,660	-200,574	-271,224	-317,064	-293,920	-235,196	
Ontvangen rentetermijnen	50,440	174,316	229,816	264,576	245,880	196,464	
Dividend	-	-	-	-	-	-	
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	
Verkoopresultaat	-	-	-	-	-	-	
	50,440	300,416	678,216	909,176	1,086,680	1,139,064	4,163,992
Uitgaven:	-	-	-	-	-	-	-
Investeringen (leningen/aandelen)	2,627,500	2,190,000	2,190,000	2,190,000	1,097,500	597,500	10,892,500
Kosten	438,750	438,750	438,750	438,750	438,750	438,750	
	3,066,250	2,628,750	2,628,750	2,628,750	1,536,250	1,036,250	
	-3,015,810	**-2,328,334**	**-1,950,534**	**-1,719,574**	**-449,570**	**102,814**	
	-	-	-	-	-	-	
Reservering claimrisico	86,000	50,000	33,000	20,000	6,000	-	2%
	-	-	-	-	-	-	
Saldo beschikbare liquiditeit	**1,198,190**	**1,319,856**	**986,322**	**246,748**	**91,178**	**193,992**	

Revolverendheid	**1%**	**5%**	**12%**	**21%**	**31%**	**43%**

*) Revolverendheid: de tot en met ultimo van betreffend jaar totaal ontvangen gelden uit portefeuillebeheer (inkomsten) als percentage van de totale storting door de Provincie.

CONCEPT

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK / NIET OPENBAAR

N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

t.a.v. dhr. 5.1.2e

Postbus 424

9700 AK GRONINGEN

Datum:22 april 2014

Betreft: Opdracht tot het beheer van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V.

Geachte heer Jansen,

Namens de Provincie Drenthe (hierna: de Provincie) bericht ik u als volgt.

Oprichting Drentse fondsen

Op 6 november 2013 hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe het definitieve besluit genomen tot deelneming in de nog op te richten fondsen Drentse Holding B.V., Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V.

Provinciale Staten van Drenthe hebben op 18 december 2013 ingestemd met dit besluit. Gelet hierop hebben Gedeputeerde Staten van Drenthe op 14 februari 2014 een verzoek ex artikel 158 lid 3 van de Provinciewet tot goedkeuring van hun besluit tot oprichting van en deelneming in de hiervóór genoemde vennootschappen ingediend bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op 1 april 2014 heeft de Minister goedkeuring verleend. Kort samengevat hebben deze vennootschappen tot doel om de Drentse economie te ondersteunen en te versterken.

Beheer van de Drentse fondsen

Het beheer van genoemde fondsen vereist specifieke expertise, ervaring, een groot netwerk in Drenthe en een adequate administratieve organisatie. Zo zal de directie van de fondsen

belast zijn met het nemen van beslissingen over het investeren en participeren in werkfondsen/doelondernemingen. De directie volgt de ontwikkelingen in de markt, bereidt investeringen voor en overlegt daarover met de Investeringscomité en de Raad van Commissarissen. Verder volgt de directie en beheert zij gepleegde investeringen, zorgt zij voor begeleiding en nazorg en besluit zij na verloop van tijd een participatie te beëindigen. Daarnaast volgt en monitort de directie de resultaten van investeringen en rapporteert daarover aan de in te stellen Raad van Commissarissen, de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en dus aan de Provincie als enig aandeelhouder in Drentse Holding B.V.

Bijzondere relatie met N.V. NOM

Gelet op de hiervóór genoemde doelstelling van de nog op te richten vennootschappen, die goed aansluit op de statutaire doelstelling van uw onderneming, de bijzondere relatie die de Provincie met N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (hierna: N.V. NOM) heeft en de specifieke kennis, ervaring en middelen waarover N.V. NOM beschikt, die haar bij uitstek tot een geschikte beheerder van onze fondsen maken, zijn wij al enige tijd met elkaar in gesprek over ons voornemen om N.V. NOM aan te stellen als statutair directeur van de nog op te richten Drentse Holding B.V. En daarmee als indirect statutair directeur van de twee andere nog op te richten vennootschappen (Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V.), aangezien Drentse Holding B.V. beoogd statutair directeur is van die twee andere vennootschappen.

Die bijzondere relatie bestaat met name hierin, dat N.V. NOM specifiek is opgericht met het doel om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sociaal-economische structuur en de werkgelegenheid in de Provincies Groningen, Friesland en Drenthe (werkgebied) en dat doel onder meer tracht te verwezenlijken door het deelnemen in, het uitoefenen van toezicht op en het (mede) financieren van ondernemingen. Zoals opgemerkt sluiten dit statutaire doel en de met het oog daarop door N.V. NOM ontplooide activiteiten goed aan bij de doelstelling en activiteiten van de nog op te richten Drentse fondsen. Bovendien kan op grond van haar statuten enkel door in Nederland gevestigde publiekrechtelijke rechtspersonen in het kapitaal van N.V. NOM worden deelgenomen. Op dit moment zijn dat het Ministerie van Economische Zaken en genoemde provincies. Op die manier, maar ook langs andere weg, oefent de Provincie (tezamen met de andere aandeelhouders) een zodanig toezicht op N.V. NOM uit, dat dit vergelijkbaar is met het toezicht dat de Provincie op haar eigen, interne diensten/onderdelen uitoefent. Tot slot is van belang, dat N.V. NOM het merendeel van haar activiteiten in opdracht van c.q. ten behoeve van haar aandeelhouders verricht.

Opdracht aan N.V. NOM

Gegeven de geschetste feiten, waaruit kan worden geconcludeerd dat sprake is van een quasi-inhouse relatie tussen de Provincie Drenthe en N.V. NOM, zijn wij van mening dat de opdracht tot het beheer van de eerder genoemde, nog op te richten fondsen één op één aan N.V. NOM kan/mag worden verstrekt. N.V. NOM heeft aangegeven graag bereid te zijn om als fondsmanager te gaan fungeren. Daarom geven wij u bij dezen graag de opdracht om als statutair directeur van de nog op te richten Drentse Holding B.V. te gaan fungeren, en

daarmee ook als beheerder van het nog op te richten Drents Ontwikkelfonds B.V. en het nog op te richten Drents Innovatiefonds B.V.

Route naar oprichting Drentse fondsen en inhoud werkzaamheden N.V. NOM

De formele benoeming van N.V. NOM tot statutair directeur van Drentse Holding B.V. zal op zo kort mogelijke termijn plaatsvinden, en wel bij gelegenheid van de oprichtingshandeling bij de notaris. Bij diezelfde gelegenheid zal er ook een (formele) Managementovereenkomst tussen N.V. NOM en Drentse Holding B.V. worden gesloten, inzake het beheer van het Drents Ontwikkelfonds en het Drents Innovatiefonds. Het concept van deze Managementovereenkomst is als bijlage bij deze brief gevoegd. Daarin staan alle rechten en verplichtingen van de directeur, wordt ingegaan op de duur van de overeenkomst, de bezoldiging, etc. Wij verwijzen u dan ook graag naar de inhoud van de concept-Managementovereenkomst, evenals naar de andere concept-stukken die als bijlagen bij deze brief zijn gevoegd. Daaronder bevinden zich onder andere de concept-statuten van de nog op te richten vennootschappen, waaruit natuurlijk ook de nodige, aanvullende rechten en verplichtingen voor de directeur voortvloeien. Op die manier krijgt u een duidelijk beeld van de aard en omvang van het te verrichten management. Overigens kan er niet meer worden gesleuteld aan deze concepten. In zoverre zijn dit tevens de finale versies die bij gelegenheid van de oprichtingshandelingen slechts nog ondertekend behoeven te worden.

Tot zo ver voor dit moment.

Vervolg

Wij gaan er van uit dat wij u met deze brief een duidelijk beeld hebben gegeven van de route naar de oprichting van de Drentse fondsen en hetgeen wij van u verwachten als beheerder van genoemde Drentse fondsen, waarmee wij een belangrijke impuls aan de Drentse economie willen geven. Wij zien uit naar een prettige en succesvolle samenwerking en zullen u de uitnodiging voor de oprichtingshandelingen bij de notaris zo spoedig mogelijk toezenden.

Hoogachtend,

namens Gedeputeerde Staten van Drenthe,

...

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Gedeputeerde Staten van Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Bestuur, Democratie en Financiën

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
Drs. 5.1.2e
T 06 5.1.2e
5.1.2e @minbzk.nl

Kenmerk
2014-0000155319

Uw kenmerk
7/4.1/201400066

Bijlage(n)
1

Datum 1 april 2014
Betreft Goedkeuringsverzoek conform art. 158 lid 2 Provinciewet

Geacht college,

Op 14 februari 2014 heeft u mij op grond van artikel 158, lid 3 van de Provinciewet om goedkeuring gevraagd van het besluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe d.d. 6 november 2013 tot deelneming in de vennootschappen / fondsen:

- Drentse Holding B.V.
- Drents Innovatiefonds B.V.
- Drents Ontwikkelfonds B.V.

In het ter goedkeuring voorgelegde besluit en de daarbij door u verstrekte informatie zie ik geen strijd met het recht of het algemeen belang. Ik geef daarom mijn goedkeuring aan uw besluit tot oprichting van de bovengenoemde vennootschappen / fondsen. Uit de verstrekte informatie is duidelijk dat de provincie € 17 miljoen beschikbaar stelt ten behoeve van dit fonds met een looptijd van 15 jaar.

Met betrekking tot mogelijke staatssteun heeft u zich laten bijstaan door een externe deskundige. Het uitgangspunt van het Energiefonds is dat er marktconform geopereerd gaat worden. In dat geval is er geen sprake van staatssteun. Waar wel sprake is van staatssteun zal de provincie gebruik maken van de toepasselijke meldingsvrijstellingen van de Europese Commissie. In die gevallen zal via het Coördinatiepunt Staatsteun van mijn ministerie tijdig een kennisgeving bij de Europese Commissie worden gedaan. De provincie blijft uiteraard zelf verantwoordelijk voor de correcte naleving van de staatssteunregels.

Ik wijs u ten slotte op de verplichting, voortvloeiende uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV), om deze verbonden partij in de paragraaf verbonden partijen op te nemen bij het opstellen van de begroting en rekening van de provincie Drenthe.

Datum
1 april 2014

Kenmerk
2014-0000155319

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

[redacted]

T. Livius
Directeur Bestuur, Democratie en Financiën

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gedeputeerde Staten van Drenthe

Directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Bestuur, Democratie en Financiën

Datum
1 april 2014

Kenmerk
2014-0000155891

besluit

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gelet op artikel 158, lid 3 van de Provinciewet;

Goed te keuren het besluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe van 6 november 2013 tot deelneming in de vennootschappen / fondsen:

- Drentse Holding B.V.
- Drents Innovatiefonds B.V.
- Drents Ontwikkelfonds B.V.

Ik zie in uw besluit tot deelneming geen strijd met het recht of het algemeen belang.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

[redacted]
5.1.2e

T. Livius
Directeur Bestuur, Democratie en Financiën

REKENMODEL DRENTSE FONDSEN

4/28/2014

UITGANG SPUNTEN REKENMODEL	Hoofdsom	Totaal te verstrekken	Revolverend %	Eind vermogen	Aflossingen (1+2)3 jaar	Aflossingen 1+5= 6 jaar	Aflossingen 1+10=11jaar	Afwaardering in % som
I: Innovatiefonds Micro € 10000-50000	2,000,000	1,500,000	50.0%	750,000	20.0%	60.0%	0.0%	10.0%
II: Innovatiefonds € 50.000 < 250.000	4,000,000	3,000,000	60.0%	1,800,000	0.0%	75.0%	25.0%	7.5%
	6,000,000	4,500,000		2,550,000				
IV: Ontwikkelfonds € 100.000 < 2500.000	7,000,000	5,250,000	75.0%	3,937,500	0.0%	75.0%	25.0%	7.5%
Totalen	13,000,000	9,750,000	66.5%	6,487,500				
Kosten FB		3,250,000	afw	3,262,500				

1) Aflossingen na boekjaar weer vrij = aangepast
2) Afboekingen = nu in percentage (is nog ruimte; jaarlijks bijwerken)
3) Leningen 3, 5 en 10 jaar (1e jaar geen aflossing)

REGROTING FONDSEN	Jaar 1 2014	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4 2017	Jaar 5 2018	Jaar 6 2019	Jaar 7 2020	Jaar 8 2021	Jaar 9 2022	Jaar 10 2023	Jaar 11 2024	Jaar 12 2025	Jaar 13 2026	Jaar 14 2027	Jaar 15 2028		
A: Totale bedrijfskosten																	
Kosten fondsbeheerder																	
NOM: Investment manager																	
NOM: administratie en controlling																	
NOM: backoffice																	
NOM: marketing																	
NOM: Uit te betalen bonus																	
						5.1.1c											
Marketingkosten	-50,000	-100,000	-100,000	-50,000	-50,000	-35,000	-35,000	-35,000	-35,000	-25,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-565,000	
Due-diligence kosten (externe deskundigheid)	-26,667	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-25,000	-25,000	-25,000	-10,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-371,667	
Juridisch advies	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-150,000	
Accountantskosten	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-150,000	
Algemene kosten	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-75,000	
Kosten IC en RvC	-33,333	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-733,333	*-2,045,000*
A Totalebedrijfsksoten	-278,333	-430,000	-430,000	-380,000	-380,000	-365,000	-365,000	-350,000	-350,000	-340,000	-305,000	-300,000	-300,000	-300,000	-350,000	*-5,223,333*	*-5,223,333*

B: Totale renteopbrengsten fondsen		Jaar 1 2014	Jaar 2 2015	Jaar 3 2016	Jaar 4 2017	Jaar 5 2018	Jaar 6 2019	Jaar 7 2020	Jaar 8 2021	Jaar 9 2022	Jaar 10 2023	Jaar 11 2024	Jaar 12 2025	Jaar 13 2026	Jaar 14 2027	Jaar 15 2028			
Rente lening I (uitgezette leningen)	7.0%	2,625	10,500	38,850	54,460	67,909	64,773	58,892	54,174	49,728	45,615	41,899	38,437	35,308	32,436	29,758	*625,363*		
Rente lening II (uitgezette leningen)	8.0%	5,000	20,000	89,525	128,045	160,850	169,864	155,819	146,219	136,677	127,774	119,496	111,764	104,500	97,785	91,378	*1,664,696*		
Rente lening III DOF (uitgezette leningen)	8.0%	10,000	40,000	181,021	264,549	292,035	304,426	280,452	261,774	243,942	227,401	212,034	197,812	184,232	171,726	160,030	*3,031,235*		Rente ontvangsten
B: Totaal renteopbrengsten /resultaat financiële uitzettingen		17,625	70,500	309,396	447,055	520,794	539,063	495,164	462,166	430,347	400,790	373,430	347,813	324,039	301,948	281,165	*5,321,294*	*5,321,294*	

C: Totale Kosten afwaarderingen leningen																		
Afwaarderingen I.I.	0	-66,000	-96,000	-113,000	-107,000	-93,000	-84,000	-77,000	-71,000	-65,000	-60,000	-55,000	-50,000	-46,000	-43,000	*-1,025,000*		
Afwaarderingen I.I.	0	-94,000	-140,000	-169,000	-177,000	-159,000	-146,000	-137,000	-128,000	-120,000	-112,000	-105,000	-98,000	-92,000	-86,000	*-1,763,000*		
Afwaarderingen DOF	0	-188,000	-282,000	-304,000	-311,000	-285,000	-263,000	-245,000	-229,000	-213,000	-199,000	-185,000	-173,000	-161,000	-150,000	*-3,188,000*		Afwaarderingen
C: \Totaal afwaarderingen	0	-347,000	-518,000	-586,000	-595,000	-537,000	-493,000	-459,000	-428,000	-398,000	-371,000	-345,000	-321,000	-299,000	-279,000	*-5,976,000*	*-5,976,000*	

D: Berekening Renteopbrengsten spaarrekening																	
Totale cash/liquiditeit	***beginstorting***	*13,000,000*	*11,939,292*	*8,195,966*	*5,808,756*	*4,344,047*	*3,667,080*	*3,863,390*	*3,921,444*	*3,980,287*	*4,009,453*	*4,020,878*	*4,044,701*	*4,050,270*	*4,034,581*	*4,002,097*	
	Storting aandelenkapitaal	*100,000*															
	Uitzettingen hoofdsom	*-900,000*	*-3,500,000*	*-2,650,000*	*-1,750,000*	*-950,000*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	
	Afwaarderingen (is geen cash)																
	Aflossingen (ontvangen)	*0*	*116,174*	*499,568*	*717,805*	*850,044*	*872,290*	*800,181*	*746,857*	*695,675*	*646,311*	*601,705*	*559,461*	*519,733*	*485,301*	*450,967*	
	Aflossingen (herinvesteren)	*0*	*0*	*-116,174*	*-499,568*	*-717,805*	*-850,044*	*-872,290*	*-800,181*	*-746,857*	*-695,675*	*-646,311*	*-601,705*	*-559,461*	*-519,733*	*-485,301*	
	Kosten	*-278,333*	*-430,000*	*-430,000*	*-380,000*	*-380,000*	*-365,000*	*-365,000*	*-350,000*	*-350,000*	*-340,000*	*-305,000*	*-300,000*	*-300,000*	*-300,000*	*-350,000*	
	cashin/rente en afl	*17,625*	*70,500*	*309,396*	*447,055*	*520,794*	*539,063*	*495,164*	*462,166*	*430,347*	*400,790*	*373,430*	*347,813*	*324,039*	*301,948*	*281,165*	
	eindsaldo	*11,939,292*	*8,195,966*	*5,808,756*	*4,344,047*	*3,667,080*	*3,863,390*	*3,921,444*	*3,980,287*	*4,009,453*	*4,020,878*	*4,044,701*	*4,050,270*	*4,034,581*	*4,002,097*	*3,898,928*	(*)
D: Renteopbrengst over gemiddeld saldo liquiditeit (gem 1%)		125,000	101,000	70,000	51,000	40,000	38,000	39,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	784,000	

																		Kst PS voorst	Verschil
Totale resultaat per jaar (A, B,C, & D\)	-135,708	-605,500	-568,604	-467,945	-414,206	-324,937	-323,836	-306,834	-307,653	-297,210	-262,570	-257,187	-256,961	-257,052	-307,835	*-5,094,039*	*-6,512,500*	1,418,461

RECAPITULATIE	Jaar 1 2014	Jaar 2 2015	Jaar 3 2016	Jaar 4 2017	Jaar 5 2018	Jaar 6 2019	Jaar 7 2020	Jaar 8 2021	Jaar 9 2022	Jaar 10 2023	Jaar 11 2024	Jaar 12 2025	Jaar 13 2026	Jaar 14 2027	Jaar 15 2028			
A Totale bedrijfskosten	-278,333	-430,000	-430,000	-380,000	-380,000	-365,000	-365,000	-350,000	-350,000	-340,000	-305,000	-300,000	-300,000	-300,000	-350,000	*-5,223,333*		
B: Totale renteopbrengsten fondsen	17,625	70,500	309,396	447,055	520,794	539,063	495,164	462,166	430,347	400,790	373,430	347,813	324,039	301,948	281,165	*5,321,294*		
C: Totale kosten afwaarderingen leningen	0	-347,000	-518,000	-586,000	-595,000	-537,000	-493,000	-459,000	-428,000	-398,000	-371,000	-345,000	-321,000	-299,000	-279,000	*-5,976,000*		
D: Totale renteopbrengsten spaarrekeningen	125,000	101,000	70,000	51,000	40,000	38,000	39,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	*784,000*	Kst PS voorst	Verschil
Totale resultaat per jaar (A + B + C + D)	-135,708	-605,500	-568,604	-467,945	-414,206	-324,937	-323,836	-306,834	-307,653	-297,210	-262,570	-257,187	-256,961	-257,052	-307,835	*-5,094,039*	*-6,512,500*	1,418,461

RECAPITULATIE EN CONTROLEBEREKENING

	Werkelijk		PS Voorstel
Totale inleg	13.000.000		13.000.000
+/- Totale beheerkosten	-5.223.333		-3.250.000
+/+ ontvangen rente leningen	5.321.294		
-/- Afwaarderingen leningen	-5.976.000	-854.706	-3.262.500
+/+ ontvangen rente deposito	784.000		
	7.905.961		6.487.500
* Uitsplitsing naar 3 fondsen	verschil	1.418.461	

Totale cash eind MKB fonds	Cash	3,898,928 (*)
	Restant leningen	3,323,033 (**)
	+ Renteopbr. Deposito	784,000
	- beginstorting aandelenkapitaal	-100,000
	Eindsaldo	7,905,961 0

D: OVERZICHT UITZETTINGEN

SCENARIO 1: 1 e Tranche

	Hoofdsom	Totaal te verstrekken	Jaar 1 1/2 jr 2014	Jaar 2 2015	Jaar 3 2016	Jaar 4 2017	Jaar 5 2018	Jaar 6 2019	Jaar 7 2020	Jaar 8 2021	Jaar 9 2022	Jaar 10 2023	Jaar 11 2024	Jaar 12 2025	Jaar 13 2026	Jaar 14 2027	Jaar 15 2028	Eindstand			
II: Innovatiefonds Micro € 10000-50000																					
Saldo uitzettingen begin boekjaar	2,000,000	1,500,000	0	150,000	555,000	778,000	970,133	925,324	841,312	773,913	710,406	651,640	598,557	549,096	504,394	463,374	425,108	389,659	25.98%	excl. Renteopbrengsten	750,000
Uitzettingen Hoofdsom			150,000	500,000	400,000	350,000	100,000												1,500,000		
Te herinvesteren aflossingen (volgende jaar)		0.0%	0	0	30,000	111,000	155,667	193,676	184,668	168,087	154,594	142,360	130,443	119,904	109,606	100,626	92,892		1,693,743		
Aflossingen (3 jaar)		20.0%	0	-10,000	-37,000	-51,667	-64,676	-61,668	-56,067	-51,594	-47,360	-43,443	-39,904	-36,606	-33,626	-30,892	-28,341				
Aflossingen (1+5=6 jaar)		80.0%	0	-20,000	-74,000	-104,000	-129,000	-123,000	-112,000	-103,000	-95,000	-87,000	-80,000	-73,000	-67,000	-62,000	-57,000				
Afwaarderingen IM		10.0%	0	-55,000	-96,000	-113,000	-107,000	-93,000	-84,000	-77,000	-71,000	-65,000	-60,000	-55,000	-50,000	-46,000	-43,000		-1,025,000	afw	
III: Innovatiefonds € 50.000 < 250.000																					
Saldo uitzettingen begin boekjaar	4,000,000	3,000,000	0	250,000	1,119,068	1,600,567	2,010,623	2,123,304	1,947,743	1,827,733	1,708,461	1,597,171	1,493,701	1,397,052	1,306,249	1,222,313	1,142,220	1,068,040	35.60%	excl. Renteopbrengsten	1,800,000
Uitzettingen Hoofdsom			250,000	1,000,000	750,000	650,000	350,000												3,000,000		
Te herinvesteren aflossingen (volgende jaar)			0	0	36,932	155,433	236,377	296,696	313,257	287,267	269,539	252,829	236,299	220,948	206,751	192,687	180,780		2,896,795		
Aflossingen (1+5=6 jaar)		75.0%	0	-31,250	-140,000	-200,000	-251,000	-265,000	-243,000	-228,000	-214,000	-200,000	-187,000	-175,000	-163,000	-153,000	-143,000				
Aflossingen (1+10= 11 jaar)		25.0%	0	-5,682	-25,433	-36,377	-45,696	-48,257	-44,267	-41,539	-38,829	-36,299	-33,948	-31,751	-29,687	-27,780	-25,960				
Afwaarderingen I.I.		7.5%	0	-94,000	-140,000	-169,000	-177,000	-159,000	-146,000	-137,000	-128,000	-120,000	-112,000	-105,000	-98,000	-92,000	-86,000		-1,763,000	afw	
IV: Ontwikkelfonds € 100.000 < 2500.000																					
Saldo uitzettingen begin boekjaar	7,000,000	5,250,000	0	500,000	2,262,758	3,306,865	3,650,438	3,805,328	3,505,655	3,272,174	3,049,277	2,842,514	2,650,431	2,470,147	2,302,897	2,146,581	2,000,371	1,865,333	35.53%	excl. Renteopbrengsten	3,937,500
Uitzettingen Hoofdsom			500,000	2,000,000	1,500,000	750,000	500,000												5,250,000		
Te herinvesteren aflossingen (volgende jaar)			0	0	49,242	223,135	325,562	359,672	374,345	344,826	322,723	300,486	279,569	260,853	243,103	226,419	211,829		3,521,566		
Aflossingen (1+5=6 jaar)		10.0%	0	-8,333	-38,000	-55,000	-81,000	-83,000	-58,000	-55,000	-51,000	-47,000	-44,000	-41,000	-38,000	-36,000	-33,000				
Aflossingen (1+10= 11 jaar)		90.0%	0	-40,909	-185,135	-270,562	-298,672	-311,345	-286,826	-267,723	-249,486	-232,569	-216,853	-202,103	-188,419	-175,629	-163,667				
Afwaarderingen DOF		7.5%	0	-188,000	-282,000	-304,000	-311,000	-285,000	-263,000	-245,000	-229,000	-213,000	-199,000	-185,000	-173,000	-161,000	-150,000		-3,188,000	afw	
Totale cash: uitstaand	13,000,000	9,750,000	900,000	3,936,826	5,686,432	6,631,195	6,853,966	6,294,710	5,673,819	5,468,143	5,091,326	4,742,689	4,416,296	4,113,539	3,832,267	3,567,699	3,323,033	3,323,033 (**)	34.08%	excl. Renteopbrengsten	6,487,500
																			9,750,000	Initiele investering	
																			8,111,104	Herinv	
																			17,861,104	Totaal inv.	

- Investment manager o.b.v. fulltime inzet (o.b.v. BBRA inschaling inclusief huisvestingskosten en overhead) € 165.000
- Administratie en Interne controlling € 20.000
- Backoffice € 20.000
- Marketing & Communicatie € 150.000
- Advies- en accountantskosten:
  - DD-onderzoek (externe deskundige) € 40.000
  - Juridisch advies € 10.000
  - Accountantskosten € 25.000

  € 75.000
- Vergoeding leden RvC (3) en IC (3) € 50.000

TOTALE JAARLIJKSE BEHEEERKOSTEN € 480.000

- Investment manager o.b.v. fulltime inzet (o.b.v. BBRA inschaling inclusief hulsvestingskosten en overhead) € 165.000
- Administratie en interne controlling € 20.000
- Backoffice € 20.000
- Marketing & Communicatie € 150.000
- Advies- en accountantskosten:
  - DD-onderzoek (externe deskundige) € 40.000
  - Juridisch advies € 10.000
  - Accountantskosten € 25.000

  € 75.000
- Vergoeding leden RvC (3) en IC (3) € 50.000

TOTALE JAARLIJKSE BEHEEERKOSTEN **€ 480.000**

Kosten NOM

Kosten NOM

Kosten NOM Totaal NOM € 205.000

Kosten Fonds (waarbij eerste jaren meer, daarna snel minder)

Kosten accountant erg hoog (eerder 10K/15 K max)
RVC ca 30K, IC 20 K

REKENMODEL DRENTSE FONDSEN

4/28/2014

UITGANGSPUNTEN REKENMODEL	Hoofdsom	Totaal te verstrekken	Revolverend %	Eind vermogen	Aflossingen (1+2)3 jaar	Aflossingen 1+5= 6 jaar	Aflossingen 1+10=11jaar	Afwaardering in % som
I: Innovatiefonds Micro € 10000-50000	2,000,000	1,500,000	50.0%	750,000	20.0%	80.0%	0.0%	10.0%
II: Innovatiefonds € 50.000 < 250.000	4,000,000	3,000,000	60.0%	1,800,000	0.0%	75.0%	25.0%	7.5%
	6,000,000	4,500,000		2,550,000				
IV: Ontwikkelfonds € 100.000 < 2500.000	7,000,000	5,250,000	75.0%	3,937,500	0.0%	75.0%	25.0%	7.5%
Totalen	13,000,000	9,750,000	66.5%	6,487,500				
Kosten FB		3,250,000	afw	3,262,500				

1) Aflossingen na boekjaar weer vrij
2) Afboekingen
3) Leningen 10 jaar

OVERZICHT UITZETTINGEN

SCENARIO 1: 1 e Tranche

	Hoofdsom	Totaal te verstrekken	Jaar 1 1/2 jr 2014	Jaar 2 2015	Jaar 3 2016	Jaar 4 2017	Jaar 5 2018	Jaar 6 2019	Jaar 7 2020	Jaar 8 2021	Jaar 9 2022	Jaar 10 2023	Jaar 11 2024	Jaar 12 2025	Jaar 13 2026	Jaar 14 2027	Jaar 15 2028	Eindstand		Norm NOM	
I: Innovatiefonds Micro € 10000-50000																					
Saldo begin boekjaar	2,000,000	1,500,000	0	150,000	585,000	886,000	1,112,000	1,091,000	982,000	884,000	796,000	716,000	644,000	580,000	522,000	470,000	423,000	381,000	25.40%		750,000
Uitzettingen Hoofdsom			150,000	500,000	400,000	350,000	100,000												1,500,000	-	
Te herinvesteren aflossingen				30,000	117,000	177,067	222,133	217,733	196,467	176,933	159,067	142,733	128,933	115,667	104,800	94,333	84,200		1,967,067		
Aflossingen (3 jaar)		20.0%		-10,000	-39,000	-59,067	-74,133	-72,733	-65,467	-58,933	-53,067	-47,733	-42,933	-38,667	-34,800	-31,333	-28,200				
Aflossingen (1+5=6 jaar)		80.0%	0	-20,000	-78,000	-118,000	-148,000	-145,000	-131,000	-118,000	-106,000	-96,000	-86,000	-77,000	-70,000	-63,000	-56,000				
		0.0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Afwaarderingen IM		10.0%	0	-65,000	-99,000	-124,000	-121,000	-109,000	-98,000	-88,000	-80,000	-72,000	-64,000	-58,000	-52,000	-47,000	-42,000		-1,119,000	57%	afw
II: Innovatiefonds € 50.000 < 250.000																					
Saldo begin boekjaar	4,000,000	3,000,000	0	250,000	1,156,000	1,763,000	2,232,000	2,388,000	2,209,000	2,043,000	1,890,000	1,748,000	1,617,000	1,496,000	1,384,000	1,280,000	1,184,000	1,095,000	36.50%		1,800,000
Uitzettingen Hoofdsom			250,000	1,000,000	750,000	650,000	350,000												3,000,000	-	
Te herinvesteren aflossingen				36,932	171,273	260,068	329,727	353,273	326,205	301,432	278,955	258,727	238,750	221,000	204,455	189,091	174,909		3,344,795		
Aflossingen (1+5=6 jaar)		75.0%	0	-31,250	-145,000	-220,000	-279,000	-299,000	-276,000	-255,000	-236,000	-219,000	-202,000	-187,000	-173,000	-160,000	-148,000				
Aflossingen (1+10= 11 jaar)		25.0%	0	-5,662	-26,273	-40,068	-50,727	-54,273	-50,205	-46,432	-42,955	-39,727	-36,750	-34,000	-31,455	-29,091	-26,909				
Afwaarderingen I.I.		7.5%	0	-94,000	-143,000	-181,000	-194,000	-179,000	-166,000	-153,000	-142,000	-131,000	-121,000	-112,000	-104,000	-96,000	-89,000		-1,905,000	-57%	afw
IV: Ontwikkelfonds € 100.000 < 2500.000																					
Saldo begin boekjaar	7,000,000	5,250,000	0	500,000	2,312,000	3,526,000	3,955,000	4,121,000	3,812,000	3,526,000	3,262,000	3,017,000	2,791,000	2,582,000	2,388,000	2,209,000	2,043,000	1,890,000	36.00%		3,937,500
Uitzettingen Hoofdsom			500,000	2,000,000	1,500,000	750,000	500,000												5,250,000	-	
Te herinvesteren aflossingen				49,242	228,164	347,491	389,591	406,173	375,891	347,491	320,891	296,845	275,365	254,265	235,382	217,736	201,155		3,945,661		
Aflossingen (1+5=6 jaar)		10.0%	0	-8,333	-38,000	-59,000	-66,000	-69,000	-64,000	-59,000	-54,000	-50,000	-47,000	-43,000	-40,000	-37,000	-34,000				
Aflossingen (1+10= 11 jaar)		90.0%	0	-40,909	-189,164	-288,491	-323,591	-337,173	-311,891	-288,491	-266,891	-246,845	-228,365	-211,265	-195,382	-180,736	-167,155				
Afwaarderingen DOF		7.5%	0	-188,000	-286,000	-321,000	-334,000	-309,000	-286,000	-264,000	-245,000	-226,000	-209,000	-194,000	-179,000	-166,000	-153,000		-3,360,000	-85%	afw
Totale cash: uitstaand	13,000,000	9,750,000	900,000	4,053,000	6,175,000	7,299,000	7,600,000	7,003,000	6,453,000	5,948,000	5,481,000	5,052,000	4,658,000	4,294,000	3,959,000	3,650,000	3,366,000	3,366,000	34.52%		6,487,500
																			9,750,000	Initiële investering	
																			9,257,523	Herinv.	
																			19,007,523	Totaal inv.	

BEGROTING FONDSEN		Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6	Jaar 7	Jaar 8	Jaar 9	Jaar 10	Jaar 11	Jaar 12	Jaar 13	Jaar 14	Jaar 15			
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028			
Opbrengsten Rente fondsen																			
Rente lening I (uitgezette leningen)	7.0%	2,625	10,500	40,950	62,020	77,840	76,370	68,740	61,880	55,720	50,120	45,080	40,600	36,540	32,900	29,610	691,495		
Rente lening II (uitgezette leningen)	8.0%	5,000	20,000	92,480	141,040	178,560	191,040	176,720	163,440	151,200	139,840	129,360	119,680	110,720	102,400	94,720	1,816,200		
Rente lening III DOF (uitgezette leningen)	8.0%	10,000	40,000	184,960	282,080	316,400	329,680	304,960	282,080	260,960	241,360	223,280	206,560	191,040	176,720	163,440	3,213,520		Rente ontvangsten
I: Totaal resultaat financiële uitzettingen		17,625	70,500	318,390	485,140	572,800	597,090	550,420	507,400	467,880	431,320	397,720	366,840	338,300	312,020	287,770	5,721,215	5,721,215	
Kosten afwaarderingen leningen																			
Afwaarderingen I.I.		0	-85,000	-99,000	-124,000	-121,000	-109,000	-98,000	-88,000	-80,000	-72,000	-64,000	-58,000	-52,000	-47,000	-42,000	-1,119,000		
Afwaarderingen I.I.		0	94,000	143,000	181,000	164,000	179,000	166,000	153,000	142,000	131,000	121,000	112,000	104,000	96,000	89,000	1,905,000		
Afwaarderingen DOF		0	-188,000	-286,000	-321,000	-334,000	-309,000	-286,000	-264,000	-245,000	-226,000	-209,000	-194,000	-179,000	-166,000	-153,000	-3,360,000		Afwaarderingen
II: \Totaal afwaarderingen		0	-347,000	-528,000	-626,000	-649,000	-587,000	-550,000	-505,000	-467,000	-429,000	-394,000	-364,000	-335,000	-309,000	-284,000	-6,384,000	-6,384,000	
Totale cash/liquiditeit	***beginstorting***	13,000,000	11,712,625	7,818,125	5,074,515	3,482,722	2,826,655	3,167,478	3,451,365	3,697,698	3,894,645	4,056,698	4,214,352	4,338,858	4,429,958	4,489,312			
	Uitzettingen hoofdsom	-900,000	-3,500,000	-2,650,000	-1,750,000	-950,000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
	Aflossingen + afwaardering	0	-35,000	18,000	53,067	101,133	108,733	98,467	88,933	79,067	70,733	64,933	57,667	52,800	47,333	42,200			
	Kosten	-405,000	-430,000	-430,000	-380,000	-380,000	-365,000	-365,000	-350,000	-350,000	-340,000	-305,000	-300,000	-300,000	-300,000	-350,000			
	cashin/rente en afl	17,625	70,500	318,390	485,140	572,800	597,090	550,420	507,400	467,880	431,320	397,720	366,840	338,300	312,020	287,770			
	eindsaldo	11,712,625	7,818,125	5,074,515	3,482,722	2,826,655	3,167,478	3,451,365	3,697,698	3,894,645	4,056,698	4,214,352	4,338,858	4,429,958	4,489,312	4,469,282			
III: Renteopbrengst over gemiddeld saldo liquiditeit		124,000	98,000	64,000	43,000	32,000	30,000	33,000	36,000	38,000	40,000	41,000	43,000	44,000	45,000	45,000	756,000		

Kosten fondsbeheerder																			
NOM: Investment manager																			
NOM: administratie en controlling																			
NOM: backoffice																			
NOM: marketing																			
NOM: Uit te betalen bonus																			
Marketingkosten		-75,000	-100,000	-100,000	-50,000	-50,000	-35,000	-35,000	-35,000	-35,000	-25,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-590,000		
Due-diligence kosten (externe deskundigheid)		-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-40,000	-25,000	-25,000	-25,000	-10,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-385,000		
Juridisch advies		-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-150,000		
Accountantskosten		-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-10,000	-150,000		
Algemene kosten		-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000	-75,000		
Kosten IC en RvC		-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-50,000	-750,000	-2,100,000	
IV Totale kosten		-405,000	-430,000	-430,000	-380,000	-380,000	-365,000	-365,000	-350,000	-350,000	-340,000	-305,000	-300,000	-300,000	-300,000	-350,000	-5,350,000	-5,350,000	
																		Kst PS voorst	Verschil
Totale resultaat per jaar (I, II, III & IV)		-263,375	-608,500	-575,610	-477,860	-424,200	-334,910	-331,580	-311,600	-311,120	-297,680	-260,280	-254,160	-252,700	-251,980	-301,230	-5,256,785	-3,250,000	-2,006,785

[redacted]

	Werkelijk		PS Voorstel
Totale inleg	13,000,000		13,000,000
+/- Totale beheerkosten	-5,350,000		-3,250,000
+/+ ontvangen rente	5,721,215		
-/- Afwaarderingen leningen	-6,384,000	-662,785	-3,262,500
	6,987,215		6,487,500
	verschil	499,715	

* Uitsplitsing naar 3 fondsen

Totaal cash beschikbaar	13,000,000
Resultaat	-5,256,785
	7,743,215
Bedrag netto beschikbaar	3,366,000
Rente	5,721,215
	9087,215

- **Investment manager o.b.v. fulltime inzet (o.b.v. BBRA inschaling inclusief huisvestingskosten en overhead)** € 165.000
- **Administratie en interne controlling** € 20.000
- **Backoffice** € 20.000
- **Marketing & Communicatie** € 150.000
- **Advies- en accountantskosten:**
  - **DD-onderzoek (externe deskundige)** € 40.000
  - **Juridisch advies** € 10.000
  - **Accountantskosten** € 25.000

  € 75.000
- **Vergoeding leden RvC (3) en IC (3)** € 50.000

TOTALE JAARLIJKSE BEHEEERKOSTEN **€ 480.000**

Kosten NOM

Kosten NOM

Kosten NOM **Totaal NOM € 205.000**

Kosten Fonds (waarbij eerste jaren meer, daarna snel minder)

Kosten accountant erg hoog (eerder 10K/15 K max)

• Marketing & Communicatie		€ 150.000
• Advies- en accountantskosten:		
○ DD-onderzoek (externe deskundige)	€ 40.000	
○ Juridisch advies	€ 10.000	
○ Accountantskosten	€ 25.000	
		€ 75.000
• Vergoeding leden RvC (3) en IC (3)		€ 50.000
TOTALE JAARLIJKSE BEHEEERKOSTEN		**€ 480.000**

RVC ca 30K, IC 20 K

2-5-2014 / 10:24:32 / 8882 /00172

Graag Handmatig betalen akkoord: 5.1.2e 6/5/2014 5.1.2e 16-4-14

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

1750

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 14 april 2014 11:29
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Oprichting vennootschappen / storting 100.000 euro

Hoi 5.1.2e
Dat kan, dan wil ik graag de definitieve statuten en brief van de notaris ontvangen. Ik zal de zaken voorbereiden, zodat we de aandelen van de Drentse Holding B.V kunnen kopen voor 100.000.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

Tijdhof Daverschot, de jong posthumus € 100.000 betalen op 6-5-2014 uitbetalen
t.l.v. 031001 ecc 477001

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592-5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: maandag 14 april 2014 11:21
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Oprichting vennootschappen / storting 100.000 euro

OVV Drentse Holding BV, volstorting van aandelen

Hoi 5.1.2e

De storting van de aandelen van de Drentse Holding B.V. moet plaatsvinden voor zaterdag 26 april.

Kun jij voor de betaling van € 100.000 zorgdragen richting de rekening van de notaris?

Twadl waarschijnlijk in de week van 6 t/m 9 mei

Groeten,

5.1.2e

Betaald p. bank - 6 MEI 2014

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 8 april 2014 14:09
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Oprichting vennootschappen

Betaald p. bank - 6 MEI 2014

Van: rechtspersonen@notariskantoor.nu [mailto:rechtspersonen@notariskantoor.nu]
Verzonden: dinsdag 8 april 2014 11:52
Aan: 5.1.2e '5.1.2e@5.1.2e.nl'
Onderwerp: Oprichting vennootschappen

Geachte mevrouw 5.1.2e geachte heer 5.1.2e

Naar aanleiding van de bespreking die ik op 2 april jongstleden met u had ontving ons kantoor het verzoek zorg te dragen voor de oprichting van:

- Drentse Holding B.V.;
- Drents Ontwikkelfonds B.V.;
- Drents Innovatiefonds B.V..

Hierbij bevestig ik u dat wij de opdracht in ontvangst hebben genomen en de oprichting van de vennootschappen graag zullen verzorgen.

Hierbij zend ik u concepten van de akten van oprichting, waarin naar aanleiding van onze bespreking nog een paar kleine wijzigingen zijn aangebracht. De wijzigingen zijn zichtbaar gemaakt (zie de gele arcering in de doelsomschrijving en het slot van de akten).
Tevens zend ik u hierbij het gewijzigde directiereglement voor de Drentse Holding B.V.. Hierin is één element (instelling Raad van Commissarissen) toegevoegd.
Graag verneem ik uw reactie ten aanzien van de concepten.

Na de oprichting van de vennootschappen dient er per vennootschap een bankrekening geopend te worden ten name van de opgerichte vennootschap, op welke rekening het te storten aandelenkapitaal dient te worden overgemaakt.
Omdat de volstorting in de holding in eerste instantie zal plaatsvinden via onze derdenrekening (het openen van bankrekeningen op naam van de vennootschappen zal pas lukken na de oprichting) verzoek ik u vriendelijk EUR 100.000,- vóór aktepassering te storten op een van onze derdengeldenrekeningen. U kunt hierbij gebruik maken van de volgende rekeningnummers:

U kunt hierbij kiezen uit de volgende rekeningnummers:

- Rabobank Assen : 5.1.5;
- ABN AMRO Bank : 5.1.5;
- ING Bank : 5.1.5

Wilt u als betalingskenmerk opnemen: de naam "Drentse Holding B.V.", alsmede de omschrijving: "volstorting van aandelen".

Zodra de bankrekening zal zijn geopend ten name van de op te richten vennootschappen zullen wij het bedrag groot EUR 100.000,- overmaken op de rekening van de holding, waarna u zelf voor doorstorting van de beide bedragen ter grootte van EUR 50.000,- naar beide dochtervennootschappen kunt zorgdragen.

Vertrouwend u hiermee van dienst te zijn,

met vriendelijke groet,

5.1.2e

Notariskantoor
Tijdhof
Daverschot
De Jong Posthumus

Noordersingel 45, Assen
Postbus 524, 9400 AM Assen

2-5-2014 / 10:24:32 / 8882 /00173

Telefoon: (0592) 33 66 66
Fax: (0592) 33 66 99

NB Onze website www.notariskantoor.nu is vernieuwd en bevat nu ook de mogelijkheid om u in te schrijven voor een nieuwsbrief die eens per kwartaal zal worden toegezonden.

Denk aan het milieu voor u deze e-mail print!

Disclaimer Tijdhof, Daverschot & De Jong Posthumus Notarissen B.V.

De informatie verzonden met dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Indien u dit bericht per vergissing heeft ontvangen, verzoeken wij u ons hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen en het bericht en eventuele bijlagen te vernietigen. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is verboden. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan. Afzender staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdige ontvangst daarvan.

Alle diensten en (andere) werkzaamheden worden uitsluitend verricht uit hoofde van de overeenkomst van opdracht met Tijdhof, Daverschot & De Jong Posthumus Notarissen B.V.. Op de overeenkomst zijn de algemene voorwaarden van toepassing, die zijn te raadplegen via onze website. De aansprakelijkheid van de notaris is beperkt tot het bedrag waarvoor de beroepsaansprakelijkheidsverzekering in voorkomend geval de notaris aanspraak op uitkering geeft.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

4 - 27

Concept van Akte van Oprichting Drentse Holding B.V.

Omnibus decentraal regeling Drenthe

Naam regeling	Drentse MKB Fondsen
Looptijd project	
Verwacht budget	€13.000.000
Weblink	http://www.mkbfondsdrenthe.nl/
Samenvatting	MKB Fonds Drenthe bestaat uit twee fondsen. Een fonds gericht op **Innovatie** en een fonds gericht op **Ontwikkeling en Groei**. **Ontwikkeling en groei** Met het fonds gericht op Ontwikkeling en Groei wil de provincie Drenthe bedrijven, projecten en initiatieven (met een bijzonder publiek belang) ondersteunen. Dit gaat veelal om kansrijke businesscases die via de private kapitaalmarkt vanwege het hoge risico, moeilijk te financieren zijn. Dit fonds wordt zo breed mogelijk ingezet en ondersteunt ook initiatieven op het gebied van toerisme en cultuur. Belangrijke criteria zijn, naast een kansrijke businesscase, het creëren of behouden van werkgelegenheid in de provincie Drenthe. Voelt u zich aangesproken? Neem dan contact met ons op. **Innovatie** Met het fonds gericht op Innovatie wil de provincie Drenthe de innovatiekracht van het Drentse MKB stimuleren in de vorm van microkredieten en innovatiekredieten, op basis van professionele beoordelingen van uw businesscase. Bent u een innovatief MKB-er in de provincie Drenthe, neem dan vooral contact op.
Contactpersoon overheid	Dhr. [redacted] 0592-[redacted]

BIJLAGE III

Formulier voor het verstrekken van beknopte gegevens op grond van de in artikel 9, lid 1, neergelegde rapportageverplichting

U wordt verzocht de gevraagde gegevens in te vullen

Deel I

Referentie steunmaatregel	*(wordt door de Commissie ingevuld)*	
Lidstaat	Nederland	
Referentie lidstaat		
Regio	**Naam van de regio (*NUTS*[1])**	**Soort regionale-steungebied**[2]
Steunverlenende autoriteit	**Naam**	Provincie Drenthe
	Adres **Webpagina**	Westerbrink 1 http://www.provincie.drenthe.nl/
Benaming van de steunmaatregel	MKB Fonds Drenthe	
Nationale rechtsgrondslag (Referentie desbetreffende nationale officiële publicatie)	Provinciewet	
Weblink naar de volledige tekst van de steunmaatregel	www.drenthe.nl	
Soort steun	**Regeling**	
Aanpassing bestaande steunmaatregel		**Registratienummer Commissie**
Looptijd[3]	**Regeling**	15/05/2014 **tot** 31/12/2029
Datum steunverlening[4]		
Betrokken economische sector(en)	MKB	

[1] NUTS: Nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek.

[2] Steungebied ex artikel 87, lid 3, onder a), van het Verdrag; steungebied ingrvolge artikel 87, lid 3, onder c), van het Verdrag; gemengd gebied; niet voor regionale steun in aanmerking komend gebied.

[3] Periode waarin de steunverlenende autoriteit zich kan verbinden tot het verlenen van de steun.

[4] De steun wordt geacht te zijn verleend, op het tijdstip waarop het recht om de steun te ontvangen, krachtens de nationale wettelijke regeling aan de begunstigde wordt verleend.

Soort begunstigde	**Kmo's**		
Budget	**Totale geplande budget in het kader van de regeling**[5]	**Nationale valuta: 13 miljoen voor de gehele looptijd van de regeling**	
Steuninstrument (artikel 5)			
	Lening		
	Garantie		
Bij cofinanciering uit communautaire fondsen	**Referentie(s): nvt**	**Bedrag communautaire financiering**	**Nationale munteenheid: … (in miljoen)**

[5] In het geval van een steunregeling: vermeld het totale geplande jaarbudget in het kader van de regeling of de geraamde belastingderving per jaar voor alle steuninstrumenten uit de regeling.

Deel II

Geef aan op grond van welke bepaling van de algemene groepsvrijstellingsverordening de steunmaatregel ten uitvoer wordt gelegd

Algemene doelstellingen *(lijst)*	**Doelstellingen** *(lijst)*	**Maximum steunintensiteit (in %) of maximum steunbedrag (in nationale munteenheid)**	**Kmo-verhogingen (in %)**
Regionale investerings- en werkgelegenheidssteun [6] (art. 13)	***Regeling***	**…%**	
	Ad-hoc steun (art. 13, lid 1)	**…%**	
Steun voor nieuw opgerichte kleine ondernemingen (art. 14)		**…%**	
Kmo-steun voor investeringen en werkgelegenheid (art. 15)		**…%**	
Steun voor nieuw, door vrouwelijke ondernemers opgerichte kleine ondernemingen (art. 16)		**…%**	
Steun voor milieubescherming (art. 17 - 25)	**Investeringssteun die ondernemingen in staat stelt verder te gaan dan communautaire normen inzake milieubescherming of, bij ontstentenis van communautaire normen, het niveau van milieubescherming te doen toenemen (art. 18) Geef a.u.b. een specifieke verwijzing naar de betrokken norm**	**…%**	
	Steun voor de aanschaf van nieuwe vervoersmiddelen die	**…%**	

[6] Vermeld in het geval van ad-hoc regionale steun waarbij steun in het kader van een steunregeling of van steunregelingen wordt aangevuld, zowel de intensiteit van de steun in het kader van de regeling als de intensiteit van de ad-hocsteun.

	verder gaan dan communautaire normen of die, bij ontstentenis van communautaire normen, het niveau van milieubescherming doen toenemen (art. 19)			
	Kmo-steun ten behoeve van vroege aanpassing aan toekomstige communautaire normen (art. 20)		…%	
	Milieu-investeringssteun ten behoeve van energiebesparende maatregelen (art. 21)		…%	
	Milieu-investeringssteun ten behoeve van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling (art. 22)		…%	
	Milieu-investeringssteun ter stimulering van energie uit hernieuwbare energiebronnen (art. 23)		…%	
	Steun ten behoeve van milieustudies (art. 24)		…%	
	Milieusteun in de vorm van belastingverlagingen (art. 25)		… nationale valuta	
Kmo-steun ten behoeve van consultancy en deelneming aan beurzen (art. 26 - 27)	Kmo-steun ten behoeve van consultancy (art. 26)		…%	
	Kmo-steun ten behoeve van deelneming aan beurzen (art. 27)		…%	
Steun in de vorm van risicokapitaal (art. 28 - 29)			… nationale valuta	
O&O&I-steun (art. 30 - 37)	Steun aan O&O-projecten (art. 31)	Fundamenteel onderzoek (art. 31, lid 2, onder a)	…%	
		Industrieel onderzoek (art. 31, lid 2, onder b)	…%	
		Experimentele ontwikkeling (art. 31, lid 2, onder c)	…%	
	Steun voor technische haalbaarheidsstudies (art. 32)		…%	
	Steun voor kmo's ten behoeve van de kosten voor industriële-		…%	

	eigendomsrechten (art. 33)		
	Steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouw en visserij (art. 34)	**…%**	
	Steun voor jonge innoverende ondernemingen (art. 35)	**… nationale valuta**	
	Steun voor innovatieadviesdiensten en voor diensten inzake innovatieondersteuning (art. 36)	**… nationale valuta**	
	Steun voor het uitlenen van hooggekwalificeerd personeel (art. 37)	**… nationale valuta**	
Opleidingssteun (art. 38 - 39)	**Specifieke opleiding (art. 38, lid 1)**	**…%**	
	Algemene opleiding (art. 38, lid 2)	**…%**	
Steun voor kwetsbare en gehandicapte werknemers (art. 40 - 42)	**Steun in de vorm van loonsubsidies ten behoeve van de indienstneming van kwetsbare werknemers (art. 40)**	**…%**	
	Werkgelegenheidssteun in de vorm van loonsubsidies ten behoeve van gehandicapte werknemers (art. 41)	**…%**	
	Steun ter compensatie van de bijkomende kosten voor het in dienst hebben van gehandicapte werknemers (art. 42)	**…%**	

5-9-2014 / 9:52:50 / 9630 /00115

Dit is een factuur! graag scannen

63020153/01/423010

PROVINCIE DRENTHE
No.: 2014005253
Ingek.: 03 SEP. 2014
TEAM: FPB
TE BEH. DOOR:
DWS: G.AFD.: 5.1.2e

Provincie Drenthe
Team Financieel en Personeel Beleid
T.a.v. dhr. 5.1.2e / dhr. 5.1.2e
Westerbrink 1
9405 BJ Assen

Nichw stam.

MKB Fonds Drenthe

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

Tel. (050) 521 44 44
Fax (050) 521 44 00
E-mail: info@nom.nl
Internet: www.mkbfondsdrenthe.nl

Groningen, 1 september 2014
Onze ref.: 20140901-5.1.2e
Betreft: Trekkingsverzoek

Geachte heren 5.1.2e en 5.1.2e

Overeenkomstig artikel 11 van de managementovereenkomst tussen N.V. NOM en Drentse Holding B.V. en conform uw verzoek, richten wij ons tot u met het verzoek om het aandelenkapitaal van Drentse Holding B.V. vol te storten.

Hiermee verzoeken wij u het gecommitteerde gedrag ad € 13.000.000,00 bij wijze van agiostorting over te maken op de bankrekening 5.1.5 van Drentse Holding B.V.

Met vriendelijke groet,

MKB Fonds Drenthe,

5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM 5.1.2e
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
5.1.2e
5.1.2e

Drentse Holding BV
KvK nr 60682396
Rabobank
IBAN: 5.1.5
BIC: RABONL2U
BTW nr. NL

Agendapunt voor de vergadering van gedeputeerde staten van Drenthe

*GS-stuk **ZWARTE TAS***

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e tst. 5.1.2e
team	Economie
Datum	maandag 13 oktober 2014
Uiterste behandeldatum in GS:28 oktober 2014	
Toelichting:	

Verantwoordelijke	
Erik Bos	
Akkoord: 5.1.2e	*Bespreken:*

Nr.	**Programma, doelstelling, resultaat in begroting**
9.	Innovatief Drenthe, Economische Zaken en Arbeidsmarkt

Portefeuillehouder
Ard van der Tuuk

Voorbereid met	**Afwijkende mening**
1. 5.1.2e (FPB)	Nee
2. 5.1.2e (BCØ)	Nee
3.	

Paraaf Directeur-secretaris:
Annet van Schreven
5.1.2e

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
28.10.'14	nr. 2.1 / 2014006312
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	nee
Persbericht:	nee
OR-aangelegenheid:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

- slapende kost
- bij communicatie veel aandacht voor rol PS!

Onderwerp

MKB Fonds Drenthe | Voordracht Raad van Commissarissen

Advies

1. In te stemmen met de voordracht tot benoeming van de heer 5.1.2e als voorzitter en de heren 5.1.2e en 5.1.2e als leden van de Raad van Commissarissen (RvC) van MKB Fonds Drenthe.
2. De jaarlijkse vergoeding van de Commissarissen te bepalen op € 7.000,-- voor leden en € 8.000,- voorzitter exclusief BTW, vast te stellen tijdens de Aandeelhoudersvergadering van de Drentse Holding BV.
3. Gedeputeerde Van der Tuuk te machtigen om namens de provincie Drenthe als aandeelhouder van de Drentse Holding BV te besluiten omtrent de instelling van de RvC en benoeming van de onder 1 genoemde leden van de RvC.

akkoord; in aanstellingsbrief aangeven dat leden RvC geen (neven)functies mogen vervullen die op gespannen voet staan met dit fonds + opbrengen van de nevenfuncties

Akkoord aandeelhouders NOM: Ministerie van Economische Zaken en de Provincies Drenthe, Groningen en Fryslân.

1. Partijen spreken uit, met erkenning voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden, als partners gezamenlijk op te willen trekken op het gebied van de versterking van de noordelijke economie.

2. Provincies en EZ willen NOM blijvend positioneren als een van de uitvoeringsorganen van het economisch beleid in de regio, waarvoor beide partijen een gedeelde verantwoordelijkheid dragen.

3. De Provincies willen de eigendomsverhoudingen in en de zeggenschap over de NOM vergroten. EZ is bereid een door partijen nader te bepalen deel van zijn aandelen (tot een maximum van 50%) te verkopen. Vertrekpunt daarbij is een invalshoek die enerzijds gekenmerkt wordt door een realistische zakelijke benadering en anderzijds het partnerschap tot uitdrukking brengt. Verdere uitwerking hiervan kan plaatsvinden in de aanloop naar de Algemene Vergadering 2014 op 28 maart a.s..

4. De toekomstige eigendomsverhoudingen van de aandelen NOM kunnen wat betreft MEZ per Provincie (gaan) verschillen. Verdere uitwerking hiervan kan eveneens plaatsvinden in de aanloop naar de Algemene Vergadering 2014 op 28 maart a.s..

5. In een gezamenlijk op te stellen 'aandeelhoudersovereenkomst' zullen ten aanzien van een aantal strategische onderwerpen afspraken worden vastgelegd ter zake van de versterking van de zeggenschap over de NOM, waarbij 'gelijkwaardigheid' tussen EZ en Provincies het uitgangspunt is. Voor het geval er na intensief en op overeenstemming gericht overleg toch sprake blijft van een impasse, zal in deze overeenkomst een 'escalatie artikel' worden opgenomen.

6. EZ en provincies onderschrijven op hoofdlijnen het door NOM gepresenteerde voorstel NOMprojects. Provincies en EZ zullen dit voorstel verder uitwerken. NOMprojects zal een instrument worden om een antwoord te geven op de maatschappelijke uitdagingen zoals die zijn verwoord in RIS3 van Noord Nederland; Gezondheid, demografie en welzijn, voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio economie zeker, schone en efficiënte energie en schone, veilige watervoorziening in oplossingen uit de regio. Genoemde thema's vallen voor het overgrote deel onder de door EZ benoemde topsectoren Energie, Water, Life Sciences & Health en Agro & Food. NOMprojects krijgt de beschikking over een fondskapitaal van € 20 miljoen, 50/50 gefinancierd door EZ (uit overliquiditeit NOM) en de Noordelijke provincies. Mits dit niet onnodig vertragend werkt, zal aan andere publieke partijen (gemeenten) ruimte worden geboden zich hierbij financieel aan te sluiten.

7. EZ en de Provincies zullen ook aanvullende mogelijkheden verkennen om de samenwerking gestalte te geven. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de aansluiting op de door EZ te ontwikkelen regeling voor vroege fase financiering. Op korte termijn (een tot twee maanden) wordt onderzocht op welke wijze het partnerschap op het gebied van vroege fase financiering, regionaal beleid en MIT (MKB Innovatiestimulering Topsectoren) gestalte kan krijgen, waarbij in het bijzonder gekeken wordt naar vormen van gezamenlijke financiering. Mogelijk ligt hier een verbinding met NOMprojects.

8. EZ stemt er mee in (en juicht toe) dat medeaandeelhouders provinciale / regionale maatwerkfondsen (voor rekening en risico van de betreffende opdrachtgever(s)) door de NOM laat uitvoeren en beheren.

9. EZ continueert de subsidierelatie met het Ontwikkelbedrijf op een niveau van € 1 miljoen per jaar, vooralsnog tot en met 2016. Voor de periode daarna zullen tijdig afspraken worden gemaakt.

10. EZ continueert de kruissubsidie tot 1 januari 2016 tot een waarde van 3 miljoen. De aankomende periode wordt gebruikt om met de NOM en aandeelhouders te zoeken naar oplossingen voor na 2016.

11. De Provincies gaan akkoord met dividenduitkering NOM ad € 20 miljoen, uit te keren in 2013. Provincies en EZ hebben geen behoefte aan het bijeenroepen van een Bijzondere Vergadering van Aandeelhouders om een dergelijk besluit te nemen.

Den Haag,
26 november 2013.

Voor Akkoord:
Namens EZ

Dr. B. Leeftink
Directeur-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie

Namens de drie provincies

Provincie Drenthe

J. Tichelaar
Commissaris van de Koning

Provincie Groningen

Drs. M.J. van den Berg
Commissaris van de Koning

Provincie Fryslân

J.A. Jorritsma
Commissaris van de Koning

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 144

Reeds opeenbaar: (https://issuu.com/nvnom/docs/jaarverslag_2014__compleet__pp)

AvA
25-04-2014

Algemene Vergadering Van Aandeelhouders 2014

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gehouden op vrijdag 25 april 2014 ten kantore van de NOM.

Aanwezig:

Aandeelhouders

Namens de Staat der Nederlanden:	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Groningen:	mevrouw Y.P. van Mastrigt
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Fryslân:	de heer J.H.J. Konst
Namens de provincie Drenthe:	de heer A. van der Tuuk
	de heer 5.1.2e

Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter)
	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e

NOM:	de heer 5.1.2e (directeur)
	de heer 5.1.2e (plv. directeur)
	mevrouw 5.1.2e (secretaris)
	mevrouw 5.1.2e (notulist)

PWC Accountants:	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e

---

1. OPENING

De voorzitter opent de vergadering en constateert dat het volledige kapitaal rechtsgeldig vertegenwoordigd is.
Vanwege het aflopen van de benoemingstermijn is dit de laatste aandeelhoudersvergadering van de NOM, die de heer 5.1.2e voorzit. In totaal heeft hij voor de NOM 8 aandeelhoudersvergaderingen en 1 bijzondere aandeelhoudersvergadering voorgezeten.

2. NOTULEN

De voorzitter constateert dat de notulen van de vorige vergadering AvA (26 april 2013) reeds zijn goedgekeurd en ondertekend. Een ieder zal nog een door alle partijen getekend exemplaar van de notulen ontvangen.

N.a.v. de notulen:
Er zijn geen opmerkingen.

3. JAARVERSLAG EN JAARREKENING

Het jaarverslag wordt besproken in het bij zijn van de heer 5.1.2e en mevrouw 5.1.2e van PWC.

De NOM heeft een goed jaar achter de rug. De heer 5.1.2e geeft middels een korte presentatie een toelichting op de financiële resultaten en de prestaties van de NOM.
Aansluitend licht de heer 5.1.2e de gang van zaken met betrekking tot de financieringsactiviteiten toe. Er zijn positieve ontwikkelingen te zien in zowel de portefeuille, als in de markt. Bovendien is er dit jaar een toename te zien in de uitzettingen. Het nieuwe product, de mezzanine lening, is inmiddels met een eerste financiering in de markt gezet. Nog steeds zijn de doorlooptijden voor financiering lang. De economische situatie is daar mede debet aan. De noodzakelijke medefinanciering door andere partijen komt moeizaam tot stand. Qua conversieratio van contact tot daadwerkelijke financiering kan de NOM zich goed staande houden in de benchmark.

De heer Van der Tuuk vraagt in hoeverre de aandeelhoudersinstructie tot beperkingen leidt en daarmee tot lagere conversiegetallen. De heer 5.1.2e geeft aan dat de aandeelhoudersinstructie nu weinig beperkingen oplegt, omdat er ook uit de vrije ruimte kan worden gefinancierd. De kwaliteit van de plannen is het meest belangrijk. Helaas zijn er vorig jaar weinig kwalitatief goede plannen ontvangen, waardoor er weinig is uitgezet. De NOM financiert geen vroege fase financieringen en regionaal verzorgende ondernemingen.

De heer Van der Tuuk vraagt zich af hoe de NOM omgaat met risicospreiding over de fondsen, als de NOM de provinciale fondsen gaat beheren. De heer 5.1.2e licht toe dat de fondsen juist een aanvulling geven op de bestaande financieringsmogelijkheden, door de mogelijkheden voorvroege fase financiering en de verbreding van de markt. Bovendien zullen de fondsen en de NOM gezamenlijk nieuwe kansen creëren dus ook gezamenlijk optrekken. Het is echter niet te voorkomen dat er een stuk overlap tussen de doelstellingen en de werkzaamheden zal ontstaan. De heer Van der Tuuk vindt het van belang dat dit gemonitord blijft worden.

Voor de heer Van der Tuuk is het nog onduidelijk hoe de waardering van de portefeuille wordt bepaald. Wanneer er een uitzetting wordt gedaan, is het uitgangspunt in principe dat er geen voorziening behoeft te worden gevormd.

Op het moment dat wordt vastgesteld dat er een hoog risico bestaat dat de post niet/niet geheel zal worden terug ontvangen, dan zal de post (voor een deel) worden voorzien. De post is dan minder waard, wat terug te zien is in de balans.
De provinciale fondsen zullen en zijn beheerovereenkomsten aan(ge)gaan met de NOM. De fondsen blijven zelfstandige BV's van de provincies. De provincies kunnen hier eigen voorwaarden aan verbinden. In bestaande dochtervennootschap DPM (Drentse Participatie Maatschappij) wordt momenteel geen additioneel geld meer gestort. Terugkerende middelen kunnen wel vanuit de DPM worden ingezet maar de noodzaak hiervan wordt minder als het MKB-fonds Drenthe is opgericht.

Mevrouw Van Mastrigt noemt het provinciale fonds een naar buiten toe structuur versterkend instrument. Het zit als een package in elkaar. Naar buiten toe opereert het fonds als een eenheid maar intern zijn de financiële stromen gescheiden.
De heer 5.1.2e geeft aan dat de NOM als centraal loket zal fungeren. De fondsen krijgen ieder een eigen profiel in de provincie en zullen complementair aan de NOM worden.

De heer Konst merkt op dat de financiering in het MKB een groot aandachtspunt blijft. Hij vraagt zich af of er nu voldoende instrumenten in het noorden beschikbaar zijn om te voorkomen dat Noord-Nederlandse bedrijven in de financiële problemen komen.
De heer 5.1.2e antwoordt dat er voldoende financieringsmogelijkheden in Noord-Nederland aanwezig zijn. Het probleem zit er meer in of de ondernemer de weg weet (en uiteindelijk in de kwaliteit van de ondernemer en zijn/haar plannen).

De introductie van het Flinc initiatief heeft positief uitgepakt voor de noordelijke economie. Flinc begeleidt ambitieuze start-ups met de zoektocht naar investeerders. De weg naar financiering blijft in zijn algemeenheid echter lastig. NOM Finance probeert veel voorlichting te geven over hoe deze processen verlopen zodat ze in goede banen kunnen worden geleid. In de complexe financieringswereld fungeert de NOM als spil.
De heer 5.1.2e geeft aan dat Flinc diverse sessies organiseert om de financieringstrajecten helderder te maken, zoals recent met betrekking tot crowdfunding en binnenkort met betrekking tot diverse financieringsvormen (in Leeuwarden).

De heer Van der Tuuk geeft met betrekking tot de beloning van de bestuurder aan dat de WNT een aandachtspunt is. Op basis van de WNT is de NOM niet verplicht deze informatie in de jaarrekening op te nemen. Er wordt echter wel jaarlijks bepaald of en in hoeverre de norm wordt overschreden. Het salaris van de directeur is sinds zijn indiensttreding (7 jaar geleden) binnen de met het ministerie gemaakte afspraken gebleven.

Mevrouw Van Mastrigt merkt de afnemende personeelsomvang op. Bovendien is er een procentueel hoog aantal indirecte fte's. Uit het personele staatje blijkt dat met incidentele projectfinanciering het merendeel van het personeel is gefinancierd. De heer 5.1.2e legt uit dat het aantal fte's als gevolg van een verlaging van de rijkssubsidie moest worden teruggebracht en dat een aantal fte's inderdaad via projecten en detachering is gefinancierd. Nog dit jaar worden de projecten Agrofood en Flinc geëvalueerd. Indien de evaluatie positief is lopen deze projecten door tot 2016. Indien deze projecten niet worden gecontinueerd betekent dit voor de medewerkers een beëindiging van het contract of mogelijk ontslag. Flinc werkt reeds met tijdelijke contracten voor nieuwe medewerkers. Het is goed om te realiseren dat de kosten voor mogelijk ontslag niet in de meerjarenbegroting zijn meegenomen

Het jaarverslag en de jaarrekening 2013 worden door de vergadering vastgesteld. De heer 5.1.2e en mevrouw 5.1.2e verlaten de vergadering.

4. DIVIDEND

Mevrouw Van Mastrigt merkt op dat zij teleurgesteld is over het uitkeren van interim-dividend en graag had gezien dat het vermogen van de NOM beschikbaar is en blijft voor het Noordelijke bedrijfsleven.

De voorzitter constateert dat de AvA akkoord gaat met het voorstel om in 2014 geen aanvullend dividend uit te keren conform het advies van de raad van commissarissen en de directie van de NOM. De winst over 2013 zal worden toegevoegd aan de Overige Reserves.

5. CORPORATE GOVERNANCE

De heer 5.1.2e complimenteert de directie met de verslaglegging.

De voorzitter constateert dat hoofdstuk 8 van het jaarverslag betreffende de Corporate Governance geen vragen of opmerkingen oproept en dat de AvA instemt met de inhoud.

6. DECHARGE VAN DE DIRECTIE

De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2013 gevoerde beleid.

7. DECHARGE VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de RvC voor het toezicht op de directie in 2013.

8. ORGANISATIESTRUCTUUR/GOVERNANCE

Er is reeds een door PWC opgesteld visiedocument toegezonden over dit onderwerp. Naar aanleiding hiervan is de RvC van mening dat de kosten van een investeringscommissie op dit moment niet opwegen tegen de baten, onder meer gelet op het beperkte aantal financiële transacties. Ook de provinciale aandeelhouders vragen zich af of het verstandig is om nu tot een wijziging van de structuur te komen, gezien de ontwikkelingen met betrekking tot NOM Projects en de provinciale fondsen.

De heer 5.1.2e is nog steeds van mening dat er meer voordelen dan nadelen kleven aan een investeringscommissie. De aandeelhouders zijn overeengekomen om gezamenlijk NOM projects op te richten. De gesprekken over de inrichting hiervan zijn nog niet geheel afgerond. Daarnaast wordt, zoals bekend is, gesproken over de NOM als beoogd uitvoerder / beheerder van één of meerdere geoormerkte (provinciale) fondsen. In dat kader van beide ontwikkelingen wordt ook nagedacht over de inrichting van een adequaat toezichtmodel. Een optie die daarbij onderzocht c.q. overwogen kan worden is de instelling van één breder samengestelde investeringscommissie voor alle noordelijke fondsen, inclusief het reguliere participatiekapitaal van de NOM.
Hij is derhalve van mening dat als de fondsen operationeel worden, de vraag ten aanzien van de toezichtstructuur dan ook meteen opportuun wordt. Er moet door de aandeelhouders gezamenlijk worden nagedacht over een toezichtmodel dat ook ROM breed kan worden meegenomen.

Mevrouw Van Mastrigt merkt op dat de wens vanuit EZ helder is, maar geeft aan de context graag regionaal te willen houden en een overkoepelende organisatie in Noord-Nederland toezicht op het geheel te laten houden. Ze wil dit in het kader van het RIS traject breder bekijken. Mevrouw Van Mastrigt spreekt daarbij in haar hoedanigheid van voorzitter van de RIS-stuurgroep. Daarnaast verwijst mevrouw Van Mastrigt naar een traject hoe de organisatie inhoudelijk maar ook financieel kan worden ingevuld. De heer Van der Tuuk benadrukt dat het een gezamenlijk traject is hoe om te gaan met de regionale economie.

De heer 5.1.2e licht toe dat het uitgangspunt is om voor de noordelijke fondsen een RvC per BV aan te stellen met daaronder een investeringscommissie. Van belang hierbij is een pool van deskundigen te formeren die snel kan schakelen.
Uiteindelijk is het doel wat alle partijen willen bereiken hetzelfde, geeft de heer 5.1.2e aan. Hij stelt vast dat EZ bereid is om de gesprekken hierover aan te gaan om tot een goede invulling te komen.

9. SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN

De heer 5.1.2e treedt na deze vergadering af als voorzitter van de raad van commissarissen vanwege het aflopen van de benoemingstermijn.

De heer 5.1.2e legt uit dat de beoogde opvolgingskandidaat voor de heer 5.1.2e op dit moment geen mogelijkheid ziet om naast zijn huidige functies de voorzittersrol van de NOM te vervullen. Door de RvC zijn meerdere kandidaten voorgesteld. Momenteel zijn de profielen van twee kandidates ter accordering bij minister Kamp neergelegd. Na ontvangst van een positieve reactie van de minister zal worden afgestemd met de medeaandeelhouders of er zaken spelen die mogelijke benadering verhinderen.
De provincies zullen intern afstemmen of er redenen zijn die verhinderen dat de kandidates kunnen worden benaderd.

EZ heeft de heer 5.1.2e is verzocht om nog enige tijd (2 maanden) de functie van voorzitter van de RvC uit te oefenen. De heer 5.1.2e heeft hier positief op geantwoord. De heer 5.1.2e vraagt de aandeelhouders of dit voorstel statutair juist is. De aandeelhouders constateren dat dit niet het geval is. Feitelijk wordt de heer 5.1.2e voor vier jaar herbenoemd, maar hij heeft te kennen gegeven binnen de aangegeven termijn terug te treden.

De vergadering gaat akkoord met de tijdelijke herbenoeming van de heer 5.1.2e Eén aandeelhouder geeft aan geen mandaat te hebben voor dit besluit, maar dit achteraf te zullen repareren.

De AvA spreekt uit de heer 5.1.2e zeer erkentelijk te zijn voor wat hij voor de NOM in de afgelopen 8 jaar heeft betekend.

10. PROFIELSCHETS RAAD VAN COMMISSARISSEN

De AvA stemt in met de voorgestelde profielschets.

11. BENOEMINGSPROCEDURE RVC-LEDEN

Mevrouw Van Mastrigt stelt voor de mogelijkheid te openen om voor de vervulling van de vacatures naast een 'openbare procedure' ook gebruik te maken van de expertise van externe werving- en selectiebureaus.
De heer 5.1.2e geeft aan hier geen belemmering in te zien.

De vergadering verzoekt de directie de tekst van de benoemingsprocedure aan te vullen met dit punt.

De AvA stemt in met het voorstel inzake de gewijzigde procedure van de benoeming van de commissarissen en verzoekt de directie om op dit punt de statuten aan te (laten) passen.

12. BENOEMING EXTERNE ACCOUNTANT

De AvA gaat akkoord met het voorstel aan PWC opdracht te verlenen tot het verrichten van de controle over de jaarrekening 2014 (vijfde controlejaar).

In 2015 dient de controleopdracht voor 2015 en verder (voor een periode van maximaal 4 jaar) opnieuw aanbesteed te worden. Daarbij dienen de richtlijnen voor een Europese of (nationale) openbare aanbestedingsprocedure in acht genomen te worden.

De heer 5.1.2e acht het van belang dat de belangrijkste punten uit de managementletter worden gedeeld met de aandeelhouders. Dit jaar waren er geen zaken te melden aan de aandeelhouders.

13. RONDVRAAG EN SLUITING

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt. Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

ACTIELIJST

Datum	Wat	Wie	Wanneer
25-04-14	Toezending getekende notulen AvA 2013 aan aandeelhouders	Directie	z.s.m.
25-04-14	Punt 3. tekst benoemingsprocedure aanpassen met externe verwervings- en selectiebureaus	Directie	z.s.m.
25-04-14	Aanpassing statuten n.a.v. gewijzigde procedure benoeming commissarissen	Directie	z.s.m.

Groningen 25-04-2014

Voor akkoord:

Staat der Nederlanden: 5.1.2e

Provincie Groningen: Y.P van Mastrigt

Provincie Fryslân: J.H.J. Konst

Provincie Drenthe: A. van der Tuuk

5.1.2e (voorzitter)

.....

5.1.2e (secretaris)

.....

AGENDA

Agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, te houden op vrijdag **24 april 2015 om 11.00 uur** ten kantore van de N.V. NOM.

1. Opening

2. Notulen van de AvA van 25 april 2014 bijlage

3. Jaarverslag en jaarrekening 2014 bijlage

   Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.
   Over het dividendvoorstel wordt afzonderlijk besloten bij agendapunt 4.

4. Dividenduitkering

   Voorgesteld wordt over het verslagjaar 2014 geen dividend uit te keren conform het advies van de Raad van Commissarissen en directie.

5. Corporate Governance

   Hoofdstuk 8 van het jaarverslag.

6. Decharge van de directie

   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2014 gevoerde beleid.

7. Decharge van de Raad van Commissarissen

   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2014.

8. Governance

   Van de zijde van de aandeelhouders is de wens te kennen gegeven om te komen tot een afsplitsing van taken van de Raad van Commissarissen m.b.t. investeringsvoorstellen middels het instellen van een Investment Comité.

z.o.z.

9. Samenstelling Raad van Commissarissen

De heren 5.1.2e *en* 5.1.2e *zijn aftredend. Ten behoeve van de ontstane vacatures heeft de Raad van Commissarissen u bij brief van 7 januari 2015 een voordracht gedaan:*

Mevrouw 5.1.2e *en de heer* 5.1.2e

De Raad van Commissarissen verzoekt u om instemming met hun benoeming.

10. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

De Raad van Commissarissen en directie verzoeken u om in te stemmen met het voorstel om via een schriftelijk besluit van de aandeelhouders vóór 1 juli 2015 over te gaan tot benoeming van de externe accountant op basis van aanbesteding.

11. Rondvraag en Sluiting

Agenda aandeelhoudersvergadering MKB Fonds Drenthe
Datum: woensdag 29 april 2015
Tijd: 11.00 uur
Plaats: Huize Tetrode, Brink 8, Assen

1) Opening en vaststellen agenda

2) Jaarverslag en jaarrekening 2014 (inclusief vaststelling) bijlage

3) Resultaatsbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 148.563 uit de algemene reserve te onttrekken

4) Decharge van de directie

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2014 gevoerde beleid

5) Decharge van de Raad van Commissarissen

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2014

6) Stand van zaken

De fondsbeheerder geeft toelichting op de gang van zaken 2014 en de verwachtingen voor 2015

7) Rondvraag en sluiting

MEMO

Aan : Ard van der Tuuk
Afschrift : 5.1.2e 5.1.2e , 5.1.2e en 5.1.2e
Van : de heer 5.1.2e (toestelnummer: 5.1.2e)
Datum : 16-04-2015
Onderwerp : AVA Nom Jaarstukken 2014

Hierbij een aantal punten n.a.v. de Jaarstukken 2014 die in de komende AVA besproken zullen worden (de eerder geplande AvA van 24 april is uitgesteld). Als provincie Drenthe is ons aandeel in de NOM erg klein (99,97% is in het bezit zijn van het Ministerie van Economische Zaken en voor 0,03% in het bezit van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe). Onze invloed is dan ook klein. Na de stukken gelezen te hebben is volgens mij is sprake van een positief beeld. Accountant heeft wederom goedkeurende verklaring afgegeven.

Jaarverslag:

- Rekeningresultaat 2014 is € 9 miljoen. Dat is het netto resultaat van ontvangen rente, dividenden en overige resultaten op participaties.
- Voorgesteld wordt resultaat toe te voegen aan de reserves. Door het positieve resultaat van de NOM is het vermogen van de NOM ultimo 2014 groter dan het doelvermogen (80 mln ten opzicht van 71 mln), waarmee aan de vereiste hoogte van de aandeelhouders wordt voldaan.
- Ten opzichte van 2013 was er sprake van een forse groei van het bedrag aan uitzettingen.
- De resultaten ten aanzien van acquisitie (FDI) waren erg goed. De investeringen zijn acht keer hoger dan de doelstelling. Ten aanzien van het aantal arbeidsplaatsen in de regio was er in 2014 sprake van een bovengemiddelde score van 388 nieuwe arbeidsplaatsen.
- Ook de resultaten van Business Developmen (BD) waren goed. Met € 20,5 miljoen aan investering in innovatieve projecten, wordt de doelstelling ruim behaald. Dit vertaalt zich naar 109 manjaren arbeid dat in ontwikkelprojecten is gerealiseerd afgelopen jaar.
- In 2014 hebben ze hun investeringsambitie met € 9,2 miljoen kunnen realiseren. Aangevuld met de investeringen via de provinciale fondsen (Doefonds Fryslân en MKB Fonds Drenthe) die sinds medio 2014 in beheer zijn genomen, komt het totale investeringsniveau door en via NOM Finance uit op ruim € 10,3 miljoen. Zij verwachten dat deze ontwikkeling zich in 2015 zal voortzetten. Het aantal aanvragen was in 2014 van voldoende niveau, met een totale omvang van circa 335 leads. Dit heeft vanuit NOM Finance geleid tot 45 inhoudelijke onderzoeken en 11 daadwerkelijke investeringen bij nieuwe portefeuillebedrijven. Daarnaast zijn er in 2014 vijf aanvullende of herfinancieringen bij bestaande portefeuillebedrijven gerealiseerd. Daarmee is 2014 niet alleen in investeringsbedragen maar ook in het aantal gerealiseerde financieringen een aanzienlijk beter jaar dan 2013. Nog steeds is de kwaliteit van de ingediende aanvragen een punt van zorg en aandacht.
- In 2014 werden in totaal 11 ondernemingen aan de portefeuille toegevoegd. Daarnaast werd aan 5 ondernemingen binnen de bestaande portefeuille aanvullende financieringen verstrekt. Van 21 bedrijven is in 2014 afscheid genomen. Voor 11 van deze bedrijven was de aanleiding hiervoor een faillissement of oninbaarheid. Van de overige 10 bedrijven is afscheid genomen vanwege de aflossing van de investering of vanwege de verkoop van de participatie (exit).

Jaarrekening:

- Lening Provincie Drenthe (TAFF). De provincie Drenthe heeft een lening verstrekt aan de B.V. Drentse Participatie Maatschappij van € 1,5 miljoen. De lening is verstrekt voor de uitvoering van het projectplan tijdelijke additionele financieringsfaciliteit. De rente bedraagt 4% en de aflossing zal uiterlijk in een keer op 31 december 2015 worden voldaan.

- Ontvangen dividenden. Gedurende het verslagjaar is € 10.106.336 aan dividenduitkeringen ontvangen (2013: € 3.948.097), dat maakt dat het rekeningsaldo zoveel hoger is dan vorig jaar. Wat is de oorzaak van deze hogere inkomsten?

- Het bedrag dat ten laste van de voorzieningen wegens faillissementen / afboekingen geboekt moest worden is ook een aantal miljoenen lager dan vorig jaar. Lijkt ook een goede ontwikkeling.

- Er is een staatje opgenomen van wat de bezoldiging van de bestuurder is geweest. Dat is € 212.543,-- en valt dit jaar binnen de WNT norm.

Om verder over te hebben:

- Begin 2015 zal de toekomstige bekostiging van het ontwikkelbedrijf worden vastgesteld. Naar verwachting kunnen binnen afzienbare tijd deze en andere afspraken tussen de aandeelhouders definitief worden vastgelegd waarmee de betrokkenheid van de provincies wordt vergroot en de lange termijn continuïteit van de NOM geborgd kan worden.

- In 2014 zijn het MKB-Fonds Drenthe en het Doefonds Fryslân B.V. van start zijn gegaan, waarover het beheer door de NOM wordt uitgevoerd. Gelet op de start van de fondsen in de tweede helft van 2014 is een uitzetting realisatie van in totaal € 1,1 miljoen voor de beide fondsen opgeteld een goed begin te noemen. Inmiddels vinden de ondernemers in de desbetreffende provincies de weg naar deze fondsen en is de pijplijn voor te realiseren financieringen in 2015 goed gevuld. De besprekingen omtrent het beheer van een derde provinciaal investeringsfonds, voor de provincie Groningen, bevinden zich in een afrondende fase.

- Op blz. 32 wordt het dilemma aangekaart van de NOM als private onderneming met publieke aandeelhouders tussen het bedrijfsmatig opereren en de maatschappelijke wensen en opgaven van de aandeelhouders. Bij het financieren van bedrijven is de beoordeling gebaseerd op het lange termijn perspectief van continuïteit van de onderneming en niet tijdelijk behoud van arbeidsplaatsen of bijvoorbeeld duurzaamheid.

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe

GS-stuk

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e
team	Economie
Datum	maandag 18 mei 2015
Uiterste behandeldatum in GS: 26 mei 2015 *Toelichting:* de door de accountant afgegeven goedkeurende verklaring is geldig tot 29 mei 2015	

Verantwoordelijke	
Erik Bos	
Akkoord:	*Bespreken:*

Nr. programma, beleidsopgave, doelstelling en resultaat in de begroting	
9	Innovatief Drenthe, Economische Zaken en Arbeidsmarkt

Portefeuillehouder
Henk Brink

Voorbereid met	**Afwijkende mening ja/nee**
1. 5.1.2e 5.1.2e (FPB)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (BC)	Nee
3.	

Paraaf Directeur-secretaris:
Annet van Schreven

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	nee
Persbericht:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

Onderwerp

MKB Fonds Drenthe | Jaarverslag 2014

Advies

In te stemmen met het Aandeelhoudersbesluit Drentse Holding B.V. d.d. 13 mei 2015

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen
Op 15 mei 2014 heeft de provincie Drenthe het MKB Fonds Drenthe opgericht. Het fonds is ondergebracht in een nieuw opgerichte besloten vennootschap, waarvan alle aandelen gehouden worden door de provincie Drenthe. De eerste jaarrekening (2014) van het fonds is opgemaakt en ligt voor ter vaststelling door de aandeelhouder. Normaliter staat vaststelling van het jaarverslag geagendeerd voor de jaarlijks te organiseren Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De oorspronkelijk geplande AVA viel samen met de formatieperiode van het nieuwe GS. In overleg met de directie en de Raad van Commissarissen is uit praktische overwegingen besloten om dit jaar de jaarrekening via een schriftelijk aandeelhoudersbesluit vast te stellen. Betreft een beperkt boekjaar en mede daardoor eenvoudige jaarrekening. Voor het nemen van een Aandeelhoudersbesluit is deze nota opgesteld. Voorgesteld wordt om in te stemmen met het opgestelde Aandeelhoudersbesluit, bestaande uit vier beslispunten:

1. Vaststelling jaarrekening 2014
   Voorstel: het door de directie opgemaakte jaarverslag 2014 zoals op 29 april 2015 goedgekeurd door de Raad van Commissarissen van het MKB Fonds ongewijzigd vaststellen.
2. Resultaat 2014
   Voorstel: het verlies ad € 148.563,-- aan de Algemene Reserve (Drentse Holding BV) onttrekken. Dit verlies is conform verwachting. In opstartfase is nog geen renderende portefeuille te verwachten.
3. Décharge van de directie
   Voorstel: aan de directie van de Vennootschap décharge verlenen voor het door hen in 2014 gevoerde beleid en beheer.
4. Décharge van de Raad van Commissarissen
   Voorstel: aan de RvC van de Vennootschap décharge verlenen voor het toezicht op de directie in 2014.

b. Europese aspecten
Niet van toepassing.

c. Extern betrokkenen
NV NOM

Advies

In te stemmen met het Aandeelhoudersbesluit Drentse Holding B.V. d.d. 13 mei 2015

Beoogd effect

Vaststelling jaarrekening MKB Fonds Drenthe

Argumenten

1.1. Het jaarverslag 2014 MKB Fonds Drenthe geeft een goede weergave van feiten en ontwikkelingen. Het gevoerde beleid, beheer en toezicht door directie en raad van Commissarissen past binnen de provinciale kaders en afspraken met fondsbeheerder NV NOM.

Tijdsplanning
Niet van toepassing.

Financiën
Financiën bij dit GS-stuk niet van toepassing.

Personeel
Personeel bij dit GS-stuk niet van toepassing.

Bijlagen		**Meekopiëren**
1.	Jaarverslag 2014 MKB Fonds Drenthe	Ja
2.	Schriftelijk aandeelhoudersbesluit inzake jaarrekening	Ja
3.	Controleverklaring accountant	Ja
4.		Ja/Nee
5.		Ja/Nee

Risico's
Niet van toepassing.

Tekst Openbare besluitenlijst
Niet van toepassing.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 5/19/2015 11:30:30 AM
Subject: Fw: Schriftelijk aandeelhoudersbesluit inzake jaarverslag etc Drentse Holding B.V.
Received: Tue 5/19/2015 11:30:32 AM
controleverklaring pwc 2014.pdf
Jaarversl 2014 Drentse Holding.pdf
20151305 aandeelhoudersbesluit Drentse Holding BV.pdf

Verzonden vanaf Samsung-tablet.

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>
Datum: 13-05-2015 10:03 (GMT+01:00)
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Cc: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @nom.nl>
Onderwerp: Schriftelijk aandeelhoudersbesluit inzake jaarverslag etc Drentse Holding B.V.

Beste 5.1.2e,

Conform afspraak zend ik je hierbij de volgende documenten:

- Schriftelijk aandeelhoudersbesluit Drentse Holding inzake jaarrekening 2014;
- Door accountant gewaarmerkt exemplaar Jaarverslag 2014 met daarin opgenomen de jaarrekening 2014,
- Door accountant ondertekende controleverklaring

Ik verzoek je zorg te dragen voor ondertekening door dhr. Vd Tuuk.
Zoals besproken zal het schriftelijk besluit uiterlijk 28 mei plaats dienen te vinden.

Als er nog onduidelijkheden zijn of vragen van jouw kant hoor ik dat vanzelfsprekend graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 50 5.1.2e

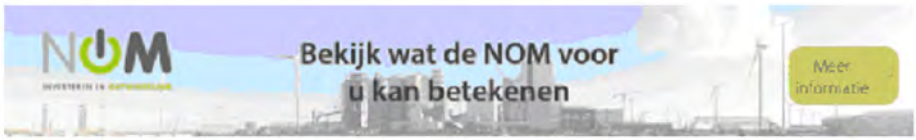
M 5.1.2e

E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **FrieslandCampina opent duurzame fabriek**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

MKB FONDS Drenthe

Jaarverslag 2014

0034

Inhoudsopgave

Personalia	4
Verslag van de directie	5
Jaarrekening	6
Geconsolideerde balans per 31 december 2014	6
Geconsolideerde winst-en verliesrekening over 2014	7
Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2014	8
Toelichting op de geconsolideerde balans	12
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	14
Enkelvoudige balans per 31 december 2014	15
Enkelvoudige winst-en verliesrekening over 2014	16
Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2014	17
Toelichting op de enkelvoudige balans	18
Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening	20
Overige gegevens	21
Controleverklaring	22
Profielschets Raad van Commissarissen	24
Profielschets Investeringscomité	25

319987

Personalia

Raad van Commissarissen

Dhr. ing. [redacted] MBA (voorzitter)
Dhr. drs. [redacted]
Dhr. [redacted]

Investeringscomité

Dhr. [redacted] RA (voorzitter)
Mevr. mr. [redacted]
Dhr. [redacted]

Directie

Dhr. mr. [redacted] (namens N.V. NOM)
Dhr. [redacted] QC (namens N.V. NOM)

Investment Manager

Dhr. [redacted] (namens N.V. NOM)

Verslag van de directie

De provincie Drenthe heeft op 15 mei 2014 Drentse Holding B.V. en haar 100% dochters Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. opgericht. Te samen handelen deze vennootschappen onder de naam MKB Fonds Drenthe. Het MKB Fonds Drenthe is een revolverend fonds ter versterking van de economische structuur en het vermogen tot innovatie in Drenthe door het verstrekken van risicodragende financieringen.

De financieringen kunnen in de vorm van (achtergestelde) leningen en/of aandelenkapitaal zijn. De hoogte van de financiering ligt tussen € 10.000 en € 250.000 voor innovatiefinancieringen en tussen € 100.000 en € 2.500.000 voor ontwikkelfinancieringen. Verstrekking van financiering geschiedt aan in de kern gezonde bedrijven en businesscases met goede vooruitzichten op financieel en maatschappelijk rendement. De participaties en leningen liggen in een segment met hogere risico's. Het fonds kan slechts revolverend worden gehouden door het risicoprofiel van doelondernemingen te koppelen aan interne en marktconforme rendementseisen. Dit wordt getoetst door periodiek benchmarks uit te voeren en daarnaast per aanvraag te toetsen aan de betreffende EU-regelgeving. Uit het fonds worden géén subsidies verstrekt.

Het fondsbeheer is per oprichtingsdatum inbesteed bij N.V. NOM. In 2014 is met name aandacht besteed aan de operationele invulling van de interne organisatie en de governance structuur. Bij aandeelhoudersbesluit zijn op 31 oktober 2014 de drie leden van de Raad van Commissarissen (RvC) benoemd. Drie leden voor het Investeringscomité (IC) zijn per aandeelhoudersbesluit op 5 januari 2015 benoemd.

Per augustus 2014 is vanuit N.V. NOM één investment manager fulltime belast met MKB Fonds Drenthe. De primaire taken waren in 2014 vooral gericht op het creëren van bekendheid van het fonds bij de doelondernemingen, lokale overheden, adviseurs en banken en het verkrijgen van voldoende leadflow. Gezien het aantal ontvangen financieringsaanvragen, de drie verstrekte financieringen in boekjaar 2014 en de gevulde pijplijn per jaarultimo, concluderen wij dat het MKB Fonds Drenthe zeer positief is ontvangen binnen het Drentse MKB en een behoefte in de markt opvult.

Een goede start voor MKB Fonds Drenthe waarvan naar verwachting de lijn in 2015 kan worden voortgezet. Vooralsnog lijkt de versnelling ingezet.

Assen, 29 april 2015

Directie Drentse Holding B.V.

Geconsolideerde balans
(voor verwerking resultaat)

bedragen in euro

	31 december 2014		15 mei 2014	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa				
Leningen u/g (1)	177.414		-	
		177.414		-
Vlottende activa				
Liquide middelen (2)	12.847.656		100.000	
		12.847.656		100.000
TOTAAL ACTIVA		13.025.070		100.000
PASSIVA				
Groepsvermogen (3)		12.951.437		100.000
Kortlopende schulden (4)		73.633		-
TOTAAL PASSIVA		13.025.070		100.000

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

	15 mei 2014 31 december 2014	
Opbrengsten		
Rente- en provisiebaten (5)	3.413	3.413
Kosten		
Overige bedrijfskosten (6)	151.976	151.976
RESULTAAT VOOR EN NA BELASTINGEN		-148.563

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

0034

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2014

Algemeen

De onderneming, statutair gevestigd te Groningen, maar opererend vanuit Brink 8 te Assen, is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de Provincie Drenthe.

Uitgangspunt van het MKB Fonds Drenthe is het ondersteunen van de economie en werkgelegenheid in de Provincie Drenthe.

Verslagleggings periode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar. Het MKB Fonds Drenthe is opgericht op 15 mei 2014. Het eerste jaar beslaat derhalve de periode 15 mei 2014 tot en met 31 december 2014. Als vergelijkende cijfers bij de balans wordt de beginbalans per 15 mei 2014 weergegeven. Voor de winst- en verliesrekening worden geen vergelijkende cijfers opgenomen.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is opgesteld met inachtneming van art. 2:402 BW.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor waardering

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.
De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Participaties die worden aangehouden om te vervreemden worden niet geconsolideerd.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.
In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de Groep gemaakte winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Geconsolideerde deelnemingen

Geconsolideerde deelnemingen	%	Plaats
Drents Innovatiefonds B.V.	100 %	Assen
Drents Ontwikkelfonds B.V.	100 %	Assen

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

319987

0034

Financiële vaste activa

De leningen betreffen leningen aan ondernemingen waarin het MKB Fonds Drenthe niet participeert. Het betreft hier, behoudens uitzonderingsgevallen, (converteerbare) achtergestelde leningen. De leningen zijn opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van eventueel noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden.
Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen hetzij de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen, hetzij de contante waarde van die uitgaven.

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:
- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening als interestlast verwerkt.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Opbrengstverantwoording

Opbrengsten worden alleen verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat.

Rente- en provisiebaten

Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa.

Diensten

Opbrengsten van verleende diensten worden in de winst- en verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. De opbrengsten van diensten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn verricht.

Personele en overige kosten

De kosten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Saldo dotaties aan de voorziening voor financiele vaste activa

Verliezen bij afstoting van participaties of bij oninbaarheid van leningen worden afgeboekt op de daarvoor gevormde voorziening. Toevoegingen aan deze voorziening komen ten laste van het resultaat.

Rentelasten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

319987

0034

Toelichting op de geconsolideerde balans

bedragen in euro

Financiële vaste activa

1. Leningen u/g

Dit betreffen achtergestelde leningen aan Drentse bedrijven.

		31 december 2014		15 mei 2014	
	Verkrijgingswaarde		-		-
Bij:	Nieuwe leningen	177 414		-	
			177 414		-
Bij:	Uitbreiding leningen participaties	-		-	
			-		-
Bij:	Mutatie saldo bijgeschreven rente	-		-	
			-		-
Af:	Kwijting / liquidatie / faillissement	-		-	
			-		-
Af:	Ontvangen aflossingen	-		-	
			-		-
	Saldo per 31 december		177 414		-
Af:	Voorziening		-		-
			177 414		-

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Vlottende activa

2. Liquide middelen

	31 december 2014		15 mei 2014	
RC Rabobank Drentse Holding	12 819 389		100 000	
RC Rabobank Ontwikkelfonds	3 341		-	
RC Rabobank Innovatiefonds	24 926		-	
		12 847 656		100 000

3. Groepsvermogen

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

4. Kortlopende schulden

	31 december 2014		15 mei 2014	
Crediteuren	65 169		-	
Overige schulden	8.464		-	
		73 633		-

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

319987

0034

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

bedragen in euro

5. Rente- en provisiebaten

	15 mei 2014 - 31 december 2014
Rente leningen u/g	2.413
Provisiebaten	1.000
	3.413

Kosten

6. Overige bedrijfskosten

	15 mei 2014 - 31 december 2014
Advisering / inhuren derden	3.860
Doorbelaste beheervergoeding NV NOM	124.192
Leasekosten / km-vergoeding	117
Algemene kosten	551
Commissarissenbeloningen	3.025
Diverse kantoorkosten	9.059
Accountantskosten	10.870
	151.976

NV NOM is statutair directeur van het Drentse Holding B.V. Hiervoor is over de periode 15 mei 2014 - 31 december 2014 een totaalbedrag van € 124.192 doorbelast aan beheervergoeding die met name bestaat uit doorbelaste personeels- en opleidingskosten.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Enkelvoudige balans

(voor verwerking resultaat)

	31 december 2014		15 mei 2014	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa				
Deelnemingen (7)	103.267		-	
		103.267		-
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa (8)	100.000		-	
Liquide middelen (9)	12.819.389		100.000	
		12.919.389		100.000
TOTAAL ACTIVA		13.022.656		100.000
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal (10)	100.000		100.000	
Agioreserve (11)	13.000.000			
Onverdeeld resultaat (12)	-148.563		-	
		12.951.437		100.000
Kortlopende schulden (13)		71.219		-
TOTAAL PASSIVA		13.022.656		100.000

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

319987

0034

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

bedragen in euro

	15 mei 2014 - 31 december 2014
Resultaat uit deelnemingen	3 267
Overige baten en lasten	-151 830
RESULTAAT VOOR EN NA BELASTINGEN	-148 563

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2014

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2014 van de onderneming. Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van de onderneming is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en enkelvoudige winst- en verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Vergelijking met voorgaand jaar

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar. Het MKB Fonds Drenthe is opgericht op 15 mei 2014. Het eerste jaar beslaat derhalve de periode 15 mei 2014 tot en met 31 december 2014. Als vergelijkende cijfers bij de balans wordt de beginbalans per 15 mei 2014 weergegeven. Voor de winst- en verliesrekening worden geen vergelijkende cijfers opgenomen.

Grondslagen voor de waardering

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

319987

Toelichting op de enkelvoudige balans

bedragen in euro

Financiële vaste activa

7. Deelnemingen

De deelnemingen in Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V. worden gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde. Het verloop gedurende het boekjaar was als volgt:

	31 december 2014	15 mei 2014
Stand	100.000	100.000
Bij: resultaat deelnemingen	3.267	-
	103.267	100.000

8. Vorderingen en overlopende activa

	31 december 2014	15 mei 2014
Vordering op Drents Ontwikkelfonds	100.000	-
	100.000	-

9. Liquide middelen

	31 december 2014	15 mei 2014
RC Rabobank Drentse Holding	12.819.389	100.000
	12.819.389	100.000

10. Gestort en opgevraagd kapitaal

	31 december 2014	15 mei 2014
Gestort aandelenkapitaal MKB Fonds*	100.000	100.000

* Het aandelenkapitaal van het MKB Fonds bestaat uit 100 gewone aandelen met een omvang van € 1.000.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

11. Agioreserve

	31 december 2014	15 mei 2014
Agioreserve	13.000.000	-

12. Onverdeeld resultaat

	31 december 2014	15 mei 2014
Stand per 1 januari	-	-
Af: Winstbestemming	148.563	-
Bij: resultaat boekjaar	-148.563	-

13. Kortlopende schulden

	31 december 2014	15 mei 2014
Crediteuren	65.169	-
Overige schulden	6.050	-
	71.219	-

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Beheervergoeding

Met N.V. NOM is een beheervergoeding overeengekomen voor de duur van 15 jaar. De restantverplichting op balansdatum bedraagt ca. € 3,0 miljoen, waarvan € 0,2 miljoen betrekking heeft op het volgende boekjaar.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

0034

Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening

Het resultaat uit deelnemingen betreft het saldo van de resultaten van Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V.

Assen, 29 april 2015

Directie

m[redacted]
(namens NV NOM)

[redacted]

Raad van Commissarissen

ing[redacted]MBA (voorzitter)

[redacted]

drs[redacted]

Overige gegevens

Statutaire regeling inake de winstbestemming

In de statuten is bepaald dat de algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van de uitkeringen. De houders van de preferente aandelen hebben recht op een dividenduitkering voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet en de statuten moet worden aangehouden.

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 148.563 uit de algemene reserve te onttrekken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen ná balansdatum voorgedaan, die aanleiding geven tot het wijzigen van de jaarrekening.

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

319987

0034

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering van Drentse Holding B.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening voor de periode van 15 mei 2014 tot en met 31 december 2014 van Drentse Holding B.V. te Assen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2014 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening voor de periode van 15 mei 2014 tot en met 31 december 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de directie van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Drentse Holding B.V. per 31 december 2014 en van het resultaat voor de periode van 15 mei 2014 tot en met 31 december 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij uitsluiting de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd.

Groningen, 29 april 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
drs. [redacted] RA

319987

Profielschets Raad van Commissarissen

Dhr. ing. [redacted] MBA (voorzitter)

De hee[redacted] heeft diverse management- en directiefuncties binnen Rabobank vervuld alvorens zich in 2014 te richten op het zelfstandig ondernemerschap via Bart in Business. Daarnaast bekleedt de hee[redacted] de volgende nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting Maatschappij van Weldadigheid Frederiksoord
- Bestuurslid Stichting Drentse Ondernemer van het Jaar
- Bestuurslid Stichting Centrum Leven met Kanker Assen
- Bestuurslid Stichting Vrienden van Interzorg

Dhr. drs [redacted]

Na diverse managementfuncties als partner bij PricewaterhouseCoopers en directie/ bestuurdersfunctie bij Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland, heeft de hee[redacted] zich als eigenaar gericht op Almare Consultancy en Paarse Kroko. Vanuit deze ondernemingen houdt hij zich onder meer bezig met toezichthoudende taken bij Van Reekum Participatie Fonds, Immuno Valley en de Maan Group. Daarnaast is de hee[redacted] jurylid bij de verkiezing "Beste Familiebedrijf van Nederland".

Dhr. [redacted]

De hee[redacted] heeft diverse ambtelijke functies vervuld in onder andere Overijssel en Drenthe alvorens binnen het UMCG de functie van secretaris van Bestuur, secretaris van de Raad van Toezicht en beleidscoördinator van de bouw UMCG te vervullen. Van 2007 tot 2010 was de heer [redacted] lid van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe (portefeuille financiën, economie, arbeidsmarkt en RTV Drenthe). De huidige nevenfuncties zijn:

- Voorzitter Raad van Toezicht van Stichting Gildeborg
- Voorzitter bestuur multifunctionele accommodatie De Spil
- Lid/voorzitter externe bezwarencommissie Samenwerkingsverband Noord Nederland

Profielschets Investeringscomité

Dhr. [redacted] RA (voorzitter)

De heer [redacted] s na zijn opleiding tot registeraccountant, bijna 30 jaar bij KPMG werkzaam geweest, in zijn laatste functie als audit partner. Hij vervulde enkele jaren de rol van regiovoorzitter en was lid van het management-team van de Nationale Praktijk. Sinds 2014 is hij zelfstandig ondernemer. Daarnaast heeft hij diverse Raad van Toezicht en Auditcommissie functies vervuld. Op dit moment bij Drenthecollege te Assen en Tinten Welzijnsgroep te Gieten, tevens is hij commissaris bij Noordlease Holding bv te Groningen en bestuurslid van het Maggie's Centres Nederland te Groningen.

Mevr. mr. [redacted]

Na haar studie fiscaal recht heeft mevrouw [redacted] diverse adviseurs-, management- en directiefuncties vervuld bij zowel Coopers&Lybrand als ING. Tevens is zij Commercieel Directeur geweest van Dierenpark Emmen. Mevrouw [redacted] heeft ervaring als toezichthouder. Tegenwoordig is zij zelfstandig ondernemer als coach, trainer en consultant via Da's Typisch. Daarnaast is zij voorzitter van de Raad van Advies bij een familiebedrijf.

Dhr. [redacted]

De heer [redacted] heeft diverse management- en directiefuncties vervuld binnen Rabobank en Friesland Bank. Daarna was hij partner bij Trilogica Bedrijfsadvies als zelfstandig adviseur en interim manager. Laatstelijk was hij als directielid en aandeelhouder betrokken bij Vorm Martini, Netzodruk Groningen en Zwartwoud Groningen. De heer [redacted] s lid van het Bestuur van Ondernemingsfonds Groningen "Het Fonds".

MKB Fonds Drenthe • Brink 8 • 9401 HT Assen

www.mkbfondsdrenthe.nl

Schriftelijk aandeelhoudersbesluit
Drentse Holding B.V. (hierna te noemen: de Vennootschap)
gevestigd te Assen
d.d. 13 mei 2015

De ondergetekende:

1. Gedeputeerde de heer A. van der Tuuk, vertegenwoordiging van de rechtspersoon naar publiekrecht Provincie Drenthe, gevestigd te Assen,, houder van 100% van het geplaatste aandelenkapitaal van de Vennootschap;

Overwegende als volgt:

- Ondergetekende is vergadergerechtigd in de algemene vergadering van aandeelhouders van de Vennootschap;
- Tijdens de vergadering van de Raad van Commissarissen d.d. 29 april 2015 is de jaarrekening 2014 van Drentse Holding BV goedgekeurd;
- De statuten van de Vennootschap in artikel 33, bepalen dat besluitvorming van aandeelhouders buiten het houden van een vergadering van aandeelhouders is toegestaan mits (i) alle vergadergerechtigden met die wijze van besluitvorming hebben ingestemd, (ii) het besluit met algemene stemmen is genomen waarbij alle aandeelhouders zich schriftelijk voor het voorstel hebben uitgesproken en (iii) alle bestuurders en commissarissen van de Vennootschap in de gelegenheid zijn gesteld om advies uit te brengen;
- Aan al deze in de statuten van de Vennootschap genoemde voorwaarden voor besluitvorming buiten vergadering is voldaan;
- Op geen der aandelen werd vruchtgebruik of pandrecht gevestigd.

Besluiten:

1. Vaststelling jaarrekening 2014
   Het door de directie opgemaakte jaarverslag met daarin opgenomen de jaarrekening 2014, zoals goedgekeurd door de RvC van Vennootschap op 29 april 2015, wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Resultaat 2014
   Het verlies ad € 148.563,- aan de Algemene Reserves te onttrekken.

3. Décharge van de directie
   Aan de directie van de Vennootschap wordt décharge verleend voor het door hen in 2014 gevoerde beleid.

4. Décharge van de Raad van Commissarissen
   Aan de Raad van Commissarissen van de Vennootschap wordt décharge verleend voor het toezicht op de directie in 2014.

Paraaf voor akkoord:

Aldus opgemaakt d.d. 13 mei 2014.

PROVINCIE DRENTHE

.....
A. van der Tuuk
(gevolmachtigd)

Ten bewijze van:

- Het uitbrengen van de raadgevende stem overeenkomstig artikel 2:227 lid 7 jo 2:238 lid 2 BW:

DRENTSE HOLDING B.V.
Datum : …./…./2014
Plaats: ……

N.V. NOM,
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
Mr. 5.1.2e
Plv. directeur

Paraaf voor akkoord:

AGENDA

Agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, te houden op vrijdag **19 juni 2015 om 11.00 uur** ten kantore van de N.V. NOM.

1. Opening

2. Notulen van de AvA van 25 april 2014 — bijlage

3. Jaarverslag en jaarrekening 2014 — reeds in bezit

   Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.
   Over het dividendvoorstel wordt afzonderlijk besloten bij agendapunt 4.

4. Dividenduitkering

   Voorgesteld wordt om € 10.000.300,- uit te keren als dividend aan de aandeelhouders. Hiervan zal € 10.000.000,- in de vorm van een lening door het Ministerie van Economische Zaken aan de NOM beschikbaar worden gesteld t.b.v. het Innovatie Fonds Noord-Nederland.

5. Corporate Governance

   Hoofdstuk 8 van het jaarverslag.

6. Decharge van de directie

   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2014 gevoerde beleid.

7. Decharge van de Raad van Commissarissen

   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2014.

8. Governance — bijlage

   De aandeelhouders hebben te kennen gegeven te willen komen tot een nieuwe governance structuur. De directie stelt u voor om de besluitvorming hieromtrent te laten plaats vinden tijdens een buitengewone Algemene vergadering van Aandeelhouders op 13 november a.s.

Z.O.Z.

9. Samenstelling Raad van Commissarissen

De heren [redacted] *en* [redacted] *zijn afgetreden. Ten behoeve van de ontstane vacatures heeft de Raad van Commissarissen u bij brief van 7 januari 2015 een voordracht gedaan:*

Mevrouw [redacted] *en de heer* [redacted]

De Raad van Commissarissen verzoekt u om instemming met hun benoeming.

10. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

De Raad van Commissarissen en directie stellen u voor om over te gaan tot benoeming van de externe accountant conform het voorstel dat op 12 juni 2015 aan u is toegezonden.

11. Toekomst van het Ontwikkelbedrijf van de NOM

Gelet op de afspraken tussen de aandeelhouders van november 2013 dient er een oplossing te worden gevonden voor het verdwijnen van de zgn. kruisfinanciering. Aandeelhouders hebben zich verplicht hierover nadere afspraken te maken. In verband met de continuïteit van de NOM vernemen de Raad van Commissarissen en directie graag in welke richting de oplossing wordt gezocht.

12. Rondvraag en sluiting

Agendapunt voor de vergadering van gedeputeerde staten van Drenthe

GS-stuk ***ZWARTE TAS***

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e
Afdeling	Economie
Datum	D o n d e r d a g 1 1 j u n i 2 0 1 5
Uiterste behandeldatum in GS: 16 juni 2015	
Toelichting: de AVA vindt plaats op vrijdag 19 juni 2015	

Verantwoordelijk manager	
Erik Bos	
Akkoord:	*Bespreken:*

Nr.	***Programma, doelstelling, resultaat in begroting***
9	Innovatief Drenthe, Economische Zaken en Arbeidsmarkt

Portefeuillehouder
Henk Brink

Voorbereid met	***Afwijkende mening***
1. 5.1.2e 5.1.2e (FPB)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (BC)	Nee
3.	

Paraaf Directeur-secretaris:
Annet van Schreven

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	nee
Persbericht:	nee
OR-aangelegenheid:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

Onderwerp

NOM | Algemene Vergadering van Aandeelhouders d.d. 19 juni 2015

Advies

1. In te stemmen met de voorstellen zoals verwoord en toegelicht in de inleiding van deze nota, in relatie tot de agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (19 juni 2015).

Beslissing GS

Inleiding

Op vrijdag 19 juni 2015 vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NOM plaats. Als aandeelhouder zijn wij daarvoor uitgenodigd, waarbij het de gewoonte is om bestuurlijk vertegenwoordigd te zijn. Oorspronkelijk stond deze AVA gepland voor 24 april jl. maar werd in overleg tussen aandeelhouders uitgesteld.
Ter voorbereiding op AVA is ambtelijk een voorbereidend overleg geweest tussen de directie van NV NOM en vertegenwoordigers van de aandeelhouders.
Onderstaand wordt aan de hand van de agenda van de AVA een korte toelichting gegeven.

Agendapunt 1. Opening
N.v.t.

Agendapunt 2. Notulen van de AVA d.d. 25 april 2014
Voorstel: kennis te nemen van de schriftelijk goedgekeurde notulen van de AVA op 25 april 2014.

Agendapunt 3. Jaarverslag en Jaarrekening 2014
Het Jaarverslag en de Jaarrekening 2014 geven een goed beeld van de ontwikkelingen. Het betreft een goede combinatie van een verantwoording richting aandeelhouders en tevens een goede verantwoording van de prestaties in het kader van de subsidierelatie met NV NOM.
Het Financieringsbedrijf laat in 2014 een resultaat zien van € 9.494.000,-- miljoen, het Ontwikkelbedrijf een verlies van € 484.000,--. Het resultaat van het F-bedrijf wordt verrekend met het negatieve resultaat van het O-bedrijf (= kruisfinanciering). Het overall positieve resultaat van de NOM in 2014 is derhalve € 9.010.000,--.

Korte toelichting Financieringsbedrijf:
De totale omzet bedroeg afgerond € 18 Miljoen, samengesteld door Renteopbrengst (€3M), Dividend (€10M) en verkoop participaties (€5M).
Nieuwe uitzettingen 2014: €9,2M (tegenover €5,8M in 2013)

Korte toelichting Ontwikkelingsbedrijf:
Het Ontwikkelbedrijf is wat betreft opbrengsten afhankelijk van exploitatiebijdrage van Ministerie van Economische Zaken (€1M) en de provincies Groningen, Friesland en Drenthe (€ 750K) . Daarnaast ontvangt NOM projectsubsidies voor activiteiten Greenlincs en FlincNxt (ad €751K) en tot slot een detacheringsbijdrage MEZ en TCNN (ad €433K).
Tot nu toe kan het tekort van het Ontwikkelbedrijf worden opgevangen door toepassing van kruisfinanciering. Met ingang van 2016 kan dat niet meer (op last van MEZ) en dient een oplossing te worden gevonden voor de exploitatie van het Ontwikkelbedrijf. Dit is wat provincies betreft onderdeel van noordelijke discussie over financiering NOM en Clusterorganisaties. Zie ook agendapunt 11

Tot slot

Doordat de AVA uitgesteld is, is de periode van 'gebeurtenissen na balansdatum' vergroot. D.w.z. dat belangrijke wijzigingen tussen het moment van goedkeuring door de RvC en vaststelling door de AVA moeten worden gemeld aan de accountant. Er heeft een majeure wijziging plaatsgevonden waardoor de jaarrekening opnieuw moet worden goedgekeurd door de RvC. Dit zal gebeuren op 19 juni a.s. voorafgaand aan de AVA. De accountant zal een nieuwe goedkeurende verklaring opstellen. De wijziging heeft betrekking op één specifiek punt, nl. de actuele waarde bepaling. In de afgelopen weken is er veel dynamiek ontstaan bij één van de deelnemingen. Bij die deelneming wordt op dit moment gewerkt aan een vervolgfinanciering waarbij grote investeerders betrokken zijn. Het effect daarvan is dat er een waardering van deze onderneming ligt die ver uitgaat boven de waarde die de NOM voor deze post tot op heden in de boeken heeft. Dit heeft een positief gevolg voor het vermogen van de NV NOM, het vermogen neemt toe. Deze ontwikkeling heeft alleen effect op de zinsnede onderaan pagina 86, waar de actuele waarde op € 37 miljoen staat. Dit getal zal fors hoger worden. De NOM zal ter vergadering een toelichting geven. Voorgesteld wordt onder voorbehoud van goedkeurende verklaring van de accountant in te stemmen met vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening over 2014 conform voorstel van de RvC instemmen om het resultaat toe te voegen aan de algemene reserves.

Voorstel: onder voorbehoud van een goedkeurende verklaring van de accountant, in te stemmen met vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2014

Voorstel: in te stemmen met het toevoegen van het resultaat ad € 9 miljoen aan de Algemene Reserve.

Agendapunt 4. Dividenduitkering

In de november 2013 gesloten Package Deal NOM is onder andere afgesproken dat er een nieuw fonds komt voor projectfinanciering (NOM Projects, thans omgedoopt tot Innovatiefonds Noord-Nederland). Beoogde voeding van het fonds bestaat uit €10M overliquiditeit NOM en € 10M bijdrage provincies. Het agenderen van het voorstel om nu dividend uit te keren aan MEZ, gevolgd door een lening aan NOM is op initiatief van MEZ gebeurd. Uitgangspunt van de provincies is om over onderwerpen vanuit de Package Deal niet afzonderlijk te besluiten, maar in samenhang en na goed overleg. Eerder is ook een super dividend uitgekeerd, een tweede keer dient dat in goed overleg te gebeuren.

Voorstel: niet in te stemmen met uitkering dividend t.b.v. Innovatiefonds Noord-Nederland.

Agendapunt 5. Corporate Governance

Geen afzonderlijk besluit

Agendapunt 6. Decharge van de directie

Voorstel: in te stemmen met dechargeverlening aan de directie voor het bestuur over het jaar 2014.

Agendapunt 7. Decharge van de Raad van Commissarissen

Voorstel: in te stemmen met dechargeverlening aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht en bestuur over het jaar 2014.

Agendapunt 8. Governance

Grootaandeelhouder MEZ heeft vorig jaar gepleit voor het wijzigen van de governance-structuur van de NOM. Voorstel van MEZ is om een aparte Investeringscommissie in te stellen, en daarmee een afsplitsing te realiseren van de RvC-taak inzake toezicht op de NOM en het beoordelen van financieringsvoorstellen.

Voorstel: in te stemmen met realisatie van een Investeringscommissie voor de NOM
Voorstel: in te stemmen met bijgevoegd procedurevoorstel gericht op besluitvorming in een bijzondere aandeelhoudersvergadering op 13 november 2015.

Agendapunt 9. Samenstelling Raad van Commissarissen
Bij het invullen van de vacature als gevolg van het aftreden van de heer 5.1.2e als voorzitter van de RvC is een wervingsprocedure gevolgd, waarbij ook geworven is voor 2 toekomstige vacatures als gevolg van het aftreden van de heren 5.1.2e en 5.1.2e. Er zijn op basis van die procedure 3 kandidaten geselecteerd: de heer 5.1.2e, mevrouw 5.1.2e en de heer 5.1.2e. De benoeming van de heer 5.1.2e heeft in januari 2015 plaatsgehad via schriftelijk aandeelhoudersbesluit. De benoeming van de beide andere personen ligt nu voor. De CV's zijn bijgevoegd in bijlage.
De instelling van een Investeringscommissie raakt de benoeming van de RvC.

Voorstel: onder voorbehoud van een toelichtende verklaring door de voorzitter van de RvC in te stemmen met de benoeming van mevrouw 5.1.2e en de heer 5.1.2e tot leden van de Raad van Commissarissen van NV NOM.

Agendapunt 10. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant
De afgelopen vijf jaar is de controle op de jaarrekening verricht door PriceWaterhouseCoopers. De aanbestedingsprocedure voor een nieuwe accountant wordt rond 12 juni 2015 door de NOM afgerond. Direct daarna stuurt NOM de aandeelhouders een voorstel tot benoeming in de AVA.

Voorstel: gedeputeerde Brink mandaat verlenen om in afwachting van het te ontvangen voorstel naar bevind van zaken te handelen.

Agendapunt 11. Toekomst van het Ontwikkelbedrijf van de NOM
Voorstel: < invullen na overleg met Brink op donderdag 11/6)

Agendapunt 12. Rondvraag en sluiting
N.v.t.

Vertegenwoordiging namens provincie
In de Raad van Commissarissen van NV NOM zijn geen politieke bestuurder en/of ambtenaren vertegenwoordigd. De gedeputeerde Economie kan namens de provincie als aandeelhouder deelnemen aan de jaarlijkse AVA. De nog altijd actuele discussie inzake rol en positie NV NOM in het regionaal economisch domein (mede in relatie tot de clusterorganisaties) en de moeizame gesprekken hierover met grootaandeelhouder Ministerie van Economische Zaken, pleiten voor bestuurlijke vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 19 juni 2015.

Advies

1.

Beoogd effect

Versterking van de sociaal economische structuur en uitbreiding, behoud en verankering van de werkgelegenheid in de drie provincies.

Argumenten

1.1. Jaarverslag en Jaarrekening 2014 geven een goede weergave van feiten en ontwikkelingen. Het gevoerde beheer door directie en Raad van Commissarissen past binnen de provinciale kaders en de afspraken met NV NOM via het jaarlijkse werkplan.

Uitvoering

Tijdsplanning
Niet van toepassing.

Financiën
Niet van toepassing.

Personeel
Niet van toepassing.

Europese aspecten
Niet van toepassing.

Monitoring en evaluatie
Vanuit de aandeelhoudersrol tenminste 1 x per jaar via de AVA en vanuit de subsidierelatie meermalen per jaar aan de hand van het werkplan.

Extern betrokkenen
Directie NV NOM
Raad van Commissarissen NV NOM
Ministerie van Economische Zaken
Provincie Groningen
Provincie Fryslân

Communicatie
Niet van toepassing.

Bijlagen	**Meekopiëren**
1. Agenda AVA 19 juni 2015	Ja
2. Notulen AVA d.d. 26 april 2014 (bijlage punt 2)	Ja
3. Jaarverslag NV NOM 2014 (bijlage punt 3)	Nee

4. Procesvoorstel Governance (bijlage punt 8) Ja
5. CV's RvC-kandidaten 5.1.2e / 5.1.2e (bijlage punt 9) Ja

Risico's

Continuïteit NOM vanaf 2016

De onduidelijkheid over de continuïteit van NOM was aanleiding tot uitstel van de AVA van april naar juni, in afwachting nadere afspraken tussen Rijk en Regio.
De onzekerheid over de exploitatie van het Ontwikkelbedrijf van de NOM vanaf 2016 is het gevolg van het stopzetten van de mogelijkheid tot kruisfinanciering (besluit MEZ). Tegelijk is besloten dat Rijk en Regio op zoek gaan een oplossing hiervoor (aldus opgenomen in de Packagedeal Nom van eind 2013). Die oplossing is er nog niet.
In het jaarverslag van de directie (onder 2.2 toekomst) is een passage opgenomen waarin de verwachting wordt uitgesproken dat de lange termijn continuïteit NOM geborgd kan worden.
Inzet vanuit de Regio is om een deel van de winst van 2014 van de NOM af te zonderen en meerjarig te benutten voor het opvangen van het gat dat ontstaat door stopzetten kruisfinanciering. Gesprekken hierover zijn nog niet afgerond.
Zolang er geen oplossing is overeengekomen voor het geschetste probleem, is sprake van een risico in de exploitatie NOM voor 2016. Voor het vaststellen van de jaarrekening 2014 hoeft dit strikt genomen geen nadelige gevolgen hebben. Maar vooralsnog is er wel reden tot zorg voor lange termijn continuïteit van het Ontwikkelbedrijf NOM.

NOM Projects

MEZ opteert nu voor een dividenduitkering aan MEZ, direct gevolgd door een lening van MEZ aan het Fonds. MEZ forceert daarmee een besluit dat feitelijk deel uitmaakt van de Package Deal en naar mening van de provincies ook vanuit die samenhang en in goede harmonie benaderd zou moeten worden. Dat dreigt nu verkeerd te gaan. Wij lopen bovendien risico dat we directe zeggenschap over €10 miljoen kwijt raken (dividend aan MEZ).

Tekst Openbare besluitenlijst

Niet van toepassing.

Bestuurlijk overleg Provincies, NOM, clusterorganisaties 24 juni 2015

Aanwezig: Henk Brink (Gedep. prv. Drenthe, voorzitter BC EZ), Erik Bos, 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (prv. Drenthe) 5.1.2e 5.1.2e (NOM), 5.1.2e (GL), 5.1.2e (EV), 5.1.2e (HANNN), 5.1.2e 5.1.2e (WA), 5.1.2e 5.1.2e (ERAC)

1. Inleiding

Algemene inleiding vanuit gedep. Brink:

- Overleg betreft terugkoppeling van de recente besluitvorming in het DB SNN en bespreking financiële consequenties voor NOM en clusterorganisaties.
- Gedep. Brink is voorzitter Bestuurscommissie EZ en vertegenwoordigt de drie Noordelijke provincies op dit dossier.
- Is zich bewust dat over de toekomst van NOM en clusterorganisaties inmiddels ruim twee jaar wordt gesproken. Maar wijst erop dat door de wisseling van de GS colleges na de provinciale verkiezingen opnieuw naar het dossier is gekeken.

2. Toelichting NIA

Een toelichting is gegeven op de besluiten die door het DB SNN zijn genomen over de uitvoering van de NIA:

- Er wordt een stuurgroep ingesteld die de uitvoering van de NIA moet regisseren. Krijgt een zware stem in keuzes t.a.v. het innovatiebeleid in Noord-Nederland. Krijgt geen financiële bevoegdheden of formele rechtsvorm. Wel wordt door de Provincies een beperkt werkbudget beschikbaar gesteld.
- De stuurgroep zal uit max. 13 personen bestaan: 3 x overheid, 3 x kennis/onderzoek, 7 x bedrijfsleven (incl. voorzitter).
- Er komen geen preferente posities voor vertegenwoordigers van de clusters. Dit betekent echter niet dat de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven niet uit de clusters kunnen komen.
- DB SNN zal een belangrijke rol krijgen als het gaat om benoeming van leden, maar ze staan open voor suggesties. Zowel voor de voorzitter (boegbeeldfunctie, evt. van buiten de regio) als de andere leden. Suggesties kunnen worden aangeleverd bij Erik Bos.
- De voorbereiding krijgt de komende maanden vorm. Start van de stuurgroep wordt op zijn vroegst in oktober voorzien.
- Aan taken, mandaat en samenstelling van stuurgroep wordt nog nader invulling gegeven. Financieel mandaat blijft elders liggen.

3. Financiering clusterorganisaties/NOM

Provinciale financiering

- Besluit is bekrachtigd om in de provinciale begroting € 750.000 per provincie per jaar te reserveren voor de financiering van NOM en clusterorganisaties 2016 – 2019. € 2.250.000 per jaar in totaal.
- Aangezien in het verleden een groot deel van de kosten van deze organisaties via subsidieprogramma's als PiD en EFRO zijn gedekt, betekent dit effectief dat de Provincies in de toekomst meer eigen geld aanwenden dan in de afgelopen jaren. Echter, om dezelfde reden betekent dit een korting van ongeveer 50% op de totale overheidsbijdrage aan de organisaties.

0038 310383

- DB SNN is zich ervan bewust dat dit een pijnlijk effect kan hebben, maar is van mening dat deze beweging aansluit bij een terugtredende overheid. De markt zou in de toekomst een groter deel van de organisatiekosten moeten dragen.

Reactie aan tafel:

- Vanuit de clusterorganisaties en NOM wordt aangegeven dat de bedragen corresponderen met de GS brief uit december. De bezuinigingsopgave is in dat geval zeer groot is en leidt tot keuzes in activiteiten en ambitieniveau. Noord-Nederland loopt met deze beweging uit de pas met andere regio's in Nederland. Bovendien is de verwachting dat de markt meer aan de organisatiekosten bijdraagt niet reëel, zo blijkt ook bij vergelijkbare organisaties in Nederland.
- Provincies en DB SNN onderkennen dat de uitdaging moeilijk is, maar ook wordt ingegeven door de bezuinigingsopgave en verhoogde druk op financiële middelen. Het genomen besluit creëert in ieder geval duidelijkheid en is op dit moment het kader dat is vastgelegd.

Verdeling provinciale middelen

- Het DB SNN heeft tevens in een besluit vastgelegd hoe het bedrag over NOM en clusterorganisaties verdeeld zou moeten worden (zie bijlage).
- Bij deze verdeling is opgenomen dat per clusterorganisatie in 1fte/100.000 euro moet worden afgezonderd t.b.v. business development, onder te brengen bij NOM. Met andere woorden: de clusterorganisaties moeten ieder 1 fte/100.000 euro bij of via NOM inzetten, te bekostigen vanuit de provinciale bijdrage. Dit is een toevoeging t.o.v. eerder besproken scenario's en komt voort uit de wens dat NOM en clusterorganisaties meer accent op business development leggen en meer crossovers organiseren, ook met bedrijven buiten de clusters. NOM moet in hun ogen een spilfunctie hebben om samenwerking te bevorderen.

Reactie aan tafel:

- Vanuit NOM en clusterorganisaties wordt aangegeven dat de gevraagde koppeling tussen NOM en clusterorganisaties op het gebied van business development inhoudelijk reeds eerder door hen is voorzien en is gepresenteerd. Er is ook al een lang proces doorlopen waarin de samenwerking steeds hechter is geworden. In hun ogen zouden zij het voortouw moeten hebben voor de uitwerking van een voorstel.
- Daarnaast is het besluit over inzet van 1 fte via NOM eerder door NOM en clusterorganisaties gepresenteerd als onderdeel van een oplossing náást het provinciale basisbedrag en niet als onderdeel van het provinciale basisbedrag. Het is bedoeld als een extra mogelijkheid, ook om de pijn te verzachten. Deze ruimte ontstaat zodra de onderhandelingen tussen Rijk/EZ en Provincies over de toekomst van NOM zijn afgerond. Vanuit de Provincies wordt aangegeven dat dit bekend is, maar dat de deal over NOM nog niet rond is en eventueel pas later in 2015 kan worden verwacht. Zij hebben besloten dat zij hier niet op vooruit lopen, maar het op dit moment wel onderdeel maken van de gepresenteerde basisafspraak.
- Voorts is vanuit de clusterorganisaties aangegeven dat deze voorwaarde – in combinatie met de bezuiniging – de situatie extra compliceert of voor bepaalde organisaties mogelijk zelfs onhaalbaar maakt. De bezuiniging op de overheidsbijdrage aan de organisatiekosten van de clusterorganisatie zelf loopt in dat geval op tot meer dan 50%. Dat betekent voor een aantal organisaties dat een zeer kleine kern over zou bijven. Bovendien sluit het niet aan bij de wijze waarop business development is ingericht en functioneert. Bij Energy Valley zijn veel meer business developers actief dan genoemde 1 fte. Bij HANNN is er geen vaste fte voor business development, maar wordt dit flexibel en verspreid over meer personen ingevuld. Bij Water

Alliance zijn taken en activiteiten rond business development verdeeld: de praktische inzet van 1 fte via NOM blijft mogelijk, maar er kan vanuit 1 fte geen claim worden gelegd op alle business development activiteiten van de Water Alliance. Dit verhoudt zich niet of moeilijk met het besluit van de Provincies.

- Tenslotte is meegegeven dat het niet past in een transitie waarbij de clusterorganisaties worden geacht een groter aandeel private bijdragen te genereren. Op deze manier worden de renderende activiteiten rond business development weggenomen bij de clusterorganisaties en blijven alleen activiteiten als branding, samenwerking en netwerkbijeenkomsten overeind. Met enkel deze activiteiten is er voor clusterorganisaties geen mogelijkheid meer private financiering te verkrijgen.
- Door gedep. Brink wordt hierop het volgende toegezegd:
    - Het gepresenteerde bestuurlijke besluit is het kader waarbinnen de uitwerking plaats moet vinden in de beschreven richting. De komende periode moet blijken of dit besluit per organisatie in een werkbare vorm kan worden omgezet. Zijn vraag is of de clusterorganisaties en NOM deze uitwerking maken, bepalen wat dan wel en niet mogelijk is. Dit moet uiteindelijk resulteren in prestatieafspraken met de Provincies voor 2016-2019.
    - Indien er in dit proces sterke inhoudelijke argumenten zijn om een andere uitwerking te kiezen is hij bereid om daar naar te luisteren en eventueel richting DB SNN een aangepast besluit te vragen. Maar dit is alleen mogelijk op basis van een analyse van iedere clusterorganisatie afzonderlijk en met toelichting op verschillen tussen clusterorganisaties die nu wel en niet door NOM worden ondersteund. En met inachtneming van het hoofddoel: meer aandacht voor business development en crossovers, ook voor het MKB buiten de clusters.
    - De eerder besproken optie waarin 1 fte/100.000 per clusterorganisatie via de NOM bovenop de basisfinanciering wordt ingezet, is afhankelijk van de beoogde deal met EZ. Wanneer die rond komt, wordt hier alsnog naar gekeken en kan het besluit op dit punt worden aangepast.

Inzet EFRO

- Over eerder besproken EFRO optie wordt toegelicht dat het politiek gevoelig blijkt te liggen om een onderdeel van het OP EFRO uitsluitend voor NOM en clusterorganisaties open te stellen.
- Er wordt echter met nadruk niet uitgesloten dat clusterorganisaties en NOM gebruikmaken van EFRO middelen. Voorwaarde is dat de middelen niet primair bestemd zijn voor organisatiefinanciering maar voor activiteiten en dat het moet gaan om vraaggestuurde projecten met of voor het MKB.

Reactie aan tafel:

- Vanuit NOM en clusterorganisaties wordt benadrukt dat de EFRO optie nadrukkelijk deel was van het laatste gesprek met oud-gedep. Konst. Dat gesprek is afgesloten met een positieve intentie om dit uit te werken.
- De genoemde inhoudelijke randvoorwaarden zijn bekend en bieden mogelijkheden. Belangrijk is vooral dat tijdig een EFRO tender wordt geopend die voldoende aanknopingspunten biedt.
- Vanuit de Provincies wordt hierop geantwoord dat inmiddels wordt gewerkt aan een EFRO tender die deze projecten mogelijk maakt. Dit is niet verder besproken of toegelicht.

4. Rondvraag

0038 310383

Naar aanleiding van een vraag over de tijdsplanning van verdere uitwerking van en besluitvorming over de besproken punten in relatie tot harde deadline van 1 januari 2016 worden de volgende afspraken gemaakt:

- Gedep. Brink bespreekt de reacties die tijdens het overleg op tafel kwamen zo snel mogelijk met zijn collega bestuurders in Fryslân en Groningen.
- Hij is bereid om op korte termijn, afzonderlijk of gezamenlijk, met zowel Energy Valley, HANNN als Water Alliance in gesprek te gaan. In dat gesprek kan per organisatie inhoudelijk worden toegelicht welke mogelijkheden het provinciale besluit biedt, welke knelpunten en problemen worden voorzien en welke alternatieven mogelijk zijn.
- Vanuit de Water Alliance wordt aangegeven dat haar lopende financiering reeds per 1 juli 2015 stopt, waardoor ze gedwongen zijn om op korte termijn activiteiten te staken. Ook de afspraak over inzet voor business development eindigt. NOM zegt toe dat zij de inzet van een business developer voor het water cluster in ieder geval tot eind 2015 zal voortzetten, ook indien daar geen vergoeding tegenover staat.

Tijdens ambtelijke nabespreking met Erik Bos en 5.1.2e 5.1.2e worden de volgende afspraken gemaakt.

- NOM, clusterorganisaties en Provincies moeten snel in gesprek over de wijze waarop de gepresenteerde voorwaarde van 1 fte/€100.000 per clusterorganisatie via NOM daadwerkelijk wordt uitgewerkt. Het is geen doel op zich, maar een middel. Mogelijk liggen de ideeën over dit onderwerp niet ver uit elkaar.
- Ook van belang is om een eenduidige definitie van business development overeen te komen.
- Op 3 juli 13u vindt dit overleg plaats in het provinciehuis te Assen.

Besluit DB SNN (23 juni 2015) inzake budgetverdeling clusterorganisaties en NOM

Organisatie	Provinciale bijdrage per 1 jan 2016
NOM	525.000
Energy Valley	600.000 *
Wateralliantie	350.000 *
HANN	375.000 *
Greenlincs	300.000 *
HTSM	100.000
Totaal	€ 2.250.000

*NB 1. * Van dit bedrag dient 1 fte(=€100.000) te worden afgezonderd specifiek t.b.v. business development. Centraal onder te brengen bij de NOM.*

Verslag overleg Provincies / Clusterorganisaties/NOM
3 juli 2015

Aanwezig: 5.1.2e 5.1.2e, *Erik Bos (Prov. Drenthe),* 5.1.2e *(HANNN),* 5.1.2e *(WA),* 5.1.2e *(EV),* 5.1.2e 5.1.2e *(NOM),* 5.1.2e 5.1.2e *(ERAC)*

Vooraf

Vanuit NOM en clusterorganisaties wordt verzocht om publicitaire acties vanuit SNN en Provincies, zoals het persbericht van deze week, in de toekomst tevoren door te geven. Dan kan afstemming plaatsvinden of en hoe vanuit de organisaties wordt gereageerd.

Voorstel samenwerking business development

- Vanuit NOM en clusterorganisaties wordt het voorstel uitgedeeld en toegelicht over de wijze waarop zij invulling willen geven aan het besluit van DB SNN en Provincies inzake de samenwerking o.g.v. business development via NOM.
- Basisgedachte is dat business development ingevuld wordt op het niveau van de clusterorganisaties met capaciteit van NOM of anders.
- Zij nemen deel aan en geven invulling aan het Business Development Platform. Dit platform staat onder leiding van NOM en geeft invulling aan gezamenlijke business development activiteiten en crossovers. Op die wijze wordt invulling gegeven aan het DB besluit en achterliggende motivatie: een groter accent op business development, meer coördinatie en samenwerking gericht op crossovers en een spilfunctie voor NOM.
- Clusterorganisaties en NOM zijn zich ervan bewust dat het niet vrijblijvend mag zijn. Ze zullen onder leiding van NOM een werkplan opstellen om targets, activiteiten, werkwijze en praktische zaken te regelen. Ook is het goed om de samenwerking in een convenant of contract vast te leggen.
- N.a.v. de vraag van de provinciale vertegenwoordigers wat het voordeel van dit model is t.o.v. het onderbrengen van de 5 business developers bij NOM wordt door NOM en clusterorganisaties de volgende toelichting gegeven:
    - Het is belangrijk om business development bij elkaar te houden. Clusterorganisaties doen meer aan business development dan de besproken ene fte. Het onderbrengen van de ene fte bij NOM zou betekenen dat deze los functioneert van andere business developers. Zowel bij HANNN en EV, maar ook bij Water Alliance.
    - Voor HANNN, maar ook voor EV, geldt dat er niet één fte voor business development kan worden losgekoppeld. Business development activiteiten zijn onderdeel van een breder takenpakket, verspreid over meerdere thema's (met verschillende competentieeisen) en verspreid over meer mensen.
    - Evenals de Provincies hechten ook de clusterorganisaties de meeste waarde aan de taak business development. Het is de kern van hun bestaansreden en dé reden waarom bedrijven deelnemen. Ook om deze reden is het dus van belang om business development niet van hen te ontkoppelen. Strategisch is het bovendien belangrijk dat een zo hoog mogelijke overheidsbijdrage in de begroting van clusterorganisaties zichtbaar is om ook bedrijven en kennisinstellingen in de toekomst bij te laten dragen.

Reactie Provincies

- Door de provinciale vertegenwoordigers wordt uitgesproken dat hun eerste indruk is dat het voorstel een goede invulling is van het besluit van DB SNN en de achterliggende inhoudelijke motivatie.
- Wel willen ze het nog een keer bestuderen alvorens met een definitieve reactie te komen.
- De procedure is zo dat zij, ambtelijk, advies over dit onderwerp geven aan bestuurlijk verantwoordelijke gedep. Brink, BC EZ en DB SNN.

- Verder wordt nogmaals benadrukt dat de afspraken niet vrijblijvend mogen zijn. Vanuit Provincies willen ze dit vormgeven door een opdracht op het gebied van business development te formuleren die zij verstrekken aan NOM en die NOM op haar beurt moet vertalen in de afspraken met iedere clusterorganisatie. Deze opdracht betreft het deel business development onder leiding van NOM. 5.1.2e 5.1.2e zal daarbij tijdig worden betrokken om te borgen dat deze opdracht aansluit bij de prestatie- en verantwoordingseisen die NOM in algemene zin heeft. De clusterorganisaties houden daarnaast hun eigen ruimte voor business development.
- Na de zomervakantie moet er nog een actieplan per organisatie komen om invulling te geven aan de basisfinanciering. De drie provincies moeten het ook nog eens worden over wat zij van iedere organisatie verwachten. Dit beeld moet vervolgens worden samengebracht met de verwachtingen van iedere organisatie en de andere partners vanuit de triple helix.
- Het uiteindelijke actieplan per organisatie moet voor instemming langs BC EZ. Zij hebben hun eerdere besluit 'inputgestuurd' genomen, met het accent op beschikbare financiële middelen. In het actieplan moeten zij terugzien wat zij voor deze middelen wel en niet kunnen aan activiteiten verwachten. Er wordt immers rekening gehouden met het feit dat bepaalde activiteiten door de lagere overheidsbijdrage niet meer kunnen worden uitgevoerd door de clusterorganisaties en NOM. In dat geval zal per Provincie of gemeente moeten worden bepaald of en op welke wijze zij daaraan alsnog invulling willen geven.

Afspraken

- Op 3 juli wordt een brief van de drie GS colleges naar de clusterorganisaties en NOM verzonden over het besluit van DB SNN, zoals toegelicht door gedep. Brink. Dit besluit is overigens vatbaar voor bezwaar en beroep.
- Door Provincies wordt toegezegd dat zij uiterlijk 15 augustus 2015 hun eisen en criteria overbrengen ten aanzien van de planvorming 2016 - 2019. Op die wijze kunnen clusterorganisaties en NOM deze informatie tijdig gebruiken om op te anticiperen. Zo moeten ze met de kaders die op dit moment zeker zijn op korte termijn sturen op een forse afbouw van hun organisaties. Dit vertaalt zich niet alleen in de uitwerking van het actieplan voor de toekomst, maar ook in arbeidsrechtelijke stappen voor ontslag of afvloeiing van mensen. Dit laatste krijgt uiterlijk in augustus al gestalte.
- Door Provincies wordt tevens toegezegd dat zij ambtelijk uiterlijk 15 augustus 2015 reageren op het voorstel voor de samenwerkingsstructuur voor business development. Sowieso zal ieder ambtelijk advies richting bestuurders over dit onderwerp eerst met de clusterorganisaties en NOM worden afgestemd.
- Aandacht gevraagd voor BTW lasten. Het is belangrijk dat deze in de toekomst verrekenbaar of compensabel zijn en niet ten laste komen van de beschikbare financiering. Afgesproken wordt dat dit onderwerp met specialistische kennis bekeken moet worden. Provincies zeggen toe om voor 15 augustus een eerste toets te doen. Hun uitgangspunt is dat BTW niet ten laste mag komen van de financiering van clusterorganisaties en NOM.
- Afspraak is dat clusterorganisaties en NOM hun actieplannen de komende periode uitwerken. Deze plannen moeten voor het einde van het jaar naar BC EZ. Formeel is dat overigens niet het besluitvormend orgaan, maar volgt er vervolgens een beschikking van de Provincies waarin afspraken over prestaties en verantwoording worden vastgelegd.
- Het verslag van het overleg met gedep. Brink dat door clusterorganisaties en NOM is opgesteld wordt ook toegestuurd naar 5.1.2e en Erik met het verzoek om de inhoud te bevestigen.

Uitgangspunten MoU Noord-Nederland <-> EZ m.b.t. NOM

En marge van de retailbijeenkomst van vorige week kwam ter sprake dat de drie Noordelijke provincies voor eind van dit jaar met EZ overeenstemming willen bereiken over de uitgangspunten om het aandelenbelang van het Noorden in de NOM substantieel te vergroten.

Bijgevoegd de uitgangspunten die in dat kader door EZ worden gehanteerd, waarvoor de afspraken tussen EZ en het Noorden uit november 2013 leidend zijn.

1. Provincies en EZ trekken, met erkenning voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden, gezamenlijk en als partners op op het gebied van de versterking van de noordelijke economie.

2. In dat kader positioneren provincies en EZ de NOM (blijvend) als (centraal) uitvoeringsorgaan van het economisch beleid in de regio, waarvoor beide partijen een gedeelde verantwoordelijkheid dragen.

3. EZ is bereid een door partijen nader te bepalen deel van zijn aandelen (tot een maximum van 50%) te verkopen om de eigendomsverhoudingen in en de zeggenschap over de NOM in een meer paritaire verhouding (tussen Rijk en decentrale overheden) te brengen. Analoog aan de in maart van dit jaar met Provincie Limburg gemaakte afspraken is het vertrekpunt dat EZ daarbij hanteert een invalshoek die enerzijds gekenmerkt wordt door een realistische zakelijke benadering en anderzijds het partnerschap tot uitdrukking brengt.

4. De 'realistische zakelijke benadering' betekent concreet dat de prijs per NOM-aandeel bepaald wordt aan de hand van de zichtbare intrinsiek waarde per aandeel zoals ontleend kan worden uit de jaarrekening van de NOM (EZ stelt voor de door de accountant gecontroleerde jaarrekening over 2015 als uitgangspunt te nemen; deze komt medio 2016 beschikbaar) te verhogen met het verschil tussen de actuele waarde van de participatieportefeuille van de NOM en de boekwaarde zoals die uit de jaarrekening blijkt. Het 'tot uitdrukking brengen dat EZ en de provincies als partner willen optrekken' komt er op neer dat EZ bereid is om een deel van de opbrengst in goed overleg met de provincies beschikbaar te stellen ter financiering van stimuleringsmaatregelen voor de noordelijke economie, passend in de beleidsprioriteiten van beide partijen.

5. Provincies en EZ effectueren nog in 2015 de totstandkoming van het Innovatiefonds Noord-Nederland (voorheen NOMprojects). De bijdrage van EZ (EUR 10 miljoen) wordt gefinancierd via een dividenduitkering van de NOM aan EZ (conform de in november 2013 gemaakte afspraken). Deze middelen zullen direct opnieuw aan de NOM beschikbaar worden gesteld.
   De provincies dragen eveneens EUR 10 miljoen voor het Innovatiefonds bij, waarbij de voorwaarden waaronder EZ en de Provincies deze middelen beschikbaar stellen, gelijk zullen zijn. De risicoverdeling in en de zeggenschap over het Innovatiefonds zijn voor EZ en de provincies derhalve gelijk.

6. Conform de eind 2013 gemaakte afspraken eindigt de kruissubsidie per 1 januari 2016. Vanaf die datum dienen de apparaatskosten van het Ontwikkelingsbedrijf van de NOM kostendekkend gefinancierd te worden.

7. In het derde semester van 2015 wordt het instrument 'ROM's' door EZ geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie alsmede de aanbevelingen uit dit onderzoek zal EZ zich maximaal inspannen om de subsidierelatie met de ROM's (waaronder de NOM) ook na 2016 te continueren op het niveau van EUR 1 miljoen per ROM per jaar (conform de voor 2014 t/m 2016 jaarlijks per ROM beschikbare subsidiemiddelen).

Adviesaanvraag

Aan: EY

Van: Provincies Groningen, Fryslân, Drenthe

([redacted])

Datum: 22 september 2015

Onderwerp: Waarderingsmethodiek aandeel NOM

---

1. Inleiding

- De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe willen de regionale sturing en zeggenschap over NV NOM vergroten en overwegen daarbij een groter regionaal aandelenbelang in de NOM.
- Op dit moment hebben de provincies samen 0,03% van de aandelen en het Rijk (Ministerie van Economische Zaken) 99,97%. Provincies streven naar een meer evenwichtige aandelenverhouding van tenminste 50% - 50% waarbij in geval van staking van stemmen de provincies een doorslaggevende stem hebben.
- Het Ministerie van Economische Zaken is bereid om een deel van haar aandelen NOM te verkopen aan de provincies. Voor zowel verkopende als kopende partij zal de prijs per aandeel een cruciale factor in de onderhandeling zijn, en daarmee ook de waarderingsmethode aan de hand waarvan die prijs bepaald wordt.
- Begin oktober staat een gesprek gepland tussen provincies en Ministerie.

2. Waarderingsmethode aandeel NOM door Ministerie Economische Zaken

- Vertrekpunt van EZ is een benadering, die enerzijds gekenmerkt wordt door een realistische zakelijke benadering en anderzijds het partnerschap tot uitdrukking komt. Door EZ als volgt verwoord:
- [redacted]
- Deze methode is volgens EZ ook toegepast in recente deal met provincie Limburg / LIOF

3. Adviesaanvraag provincies

- Provincies wensen op korte termijn extern advies (hoofdlijnen) over de waardering van een NOM-aandeel. Concreet :

  1. Is de door EZ voorgestelde benadering realistisch(zie boven)?

  2. Welke alternatieven waarderingsmethoden zijn ook realistisch en zakelijk? (bijvoorbeeld waardering op basis van Nominaal Vermogen, Eigen Vermogen)

     Daarbij rekening houdend met:
     - Neiging van aandeelhouders om meer dividend uit te keren
     - De provincies verwachten dat NOM-financieringen risicovoller worden
     - De naderende VPB voor de NOM

- Het advies op hoofdlijnen dient uiterlijk donderdag 1 oktober 2015 gereed zijn.
- Voorbespreking opdracht met NOM contactambtenaren
- Beschikbare brondocumenten:
  - Jaarrekening NOM 2013 en 2014
  - Uitgangspunten Economische Zaken
  - Voor nadere toelichting zijn de NOM-contactambtenaren van de drie provincies beschikbaar.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 138

Reeds openbaar: (https://issuu.com/nvnom/docs/20140506_jaarverslag_def)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 2

5.1.2i

5.2

Waarderingsmethodiek aandelen N.V. NOM

6 november 2015

Vertrouwelijk

Building a better working world

5.1.2e
Partner
Transaction Advisory Services
T +31 5.1.2e
M +31 5.1.2e
E 5.1.2e @nl.ey.com

5.1.2e
5.1.2e
Transaction Advisory Services
T +31 5.1.2e
M +31 5.1.2e
E 5.1.2e @nl.ey.com

EY Transaction Advisory Services
Zwartewaterallee 56
8031 DX ZWOLLE
Postbus 634
8000 AP ZWOLLE
Tel.: +31 (0)88 407 1000
Fax: +31 (0)88 407 9405
www.ey.nl

Vertrouwelijk

6 november 2015

Provincie Drenthe
T.a.v. de heer 5.1.2e
Westerbrink 1
9405 BJ ASSEN

Geachte heer 5.1.2e

Ingevolge uw verzoek hebben wij een analyse op hoofdlijnen opgesteld inzake de benadering en waarderingsmethodiek ten aanzien van de door het Rijk gehouden aandelen in N.V. NOM Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (hierna de "NOM" of de "Onderneming"), in het kader van een mogelijke overname van (een deel van) deze aandelen door de provincies Drenthe, Groningen en Fryslân (hierna gezamenlijk de "Provincies"). Wij hebben het genoegen deze rapportage ("Rapportage") aan u aan te bieden, waarbij wij vooraf uw aandacht vragen voor de volgende zaken.

Deze Rapportage is uitsluitend opgesteld ten behoeve van de provincie Drenthe (de "Provincie") ter ondersteuning bij de verkenning naar de mogelijkheden om (een deel van) de door het Rijk gehouden aandelen in de NOM, gezamenlijk met de provincies Groningen en Fryslân, te verwerven. Aan deze Rapportage kan voor andere doeleinden geen waarde worden toegekend.

Deze Rapportage of delen daarvan, mag niet aan derden ter beschikking worden gesteld of getoond noch mag naar deze Rapportage worden gerefereerd zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming en eventuele aanvullende voorwaarden die wij van toepassing kunnen verklaren, tenzij u genoodzaakt bent de informatie uit de Rapportage te verstrekken uit hoofde van een wettelijke plicht, een rechtelijke-, arbitrale- of administratieve uitspraak.

EY Transaction Advisory Services ("EY TAS") draagt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van deze Rapportage ten opzichte van derden. Indien derden besluiten enige waarde toe te kennen aan onze Rapportage, dan geschiedt dit op eigen risico en aanvaarden wij generlei aansprakelijkheid voor de mogelijke gevolgen hiervan.

De structuur van deze Rapportage is als volgt:

In de eerste sectie wordt inzicht gegeven in de achtergrond en reikwijdte van onze werkzaamheden. Sectie twee gaat nader in op de analyse van de waarderingsmethodiek. De derde sectie omvat aandachtspunten bij de bepaling van de waarde van de aandelen in de NOM. Tot slot presenteren wij in sectie vier de conclusie en mogelijke vervolgstappen.

In Appendix B is een toelichting op de beperkingen van de reikwijdte van onze werkzaamheden opgenomen.

In vertrouwen u naar genoegen te hebben geïnformeerd en tot nadere toelichting gaarne bereid.

Hoogachtend,

EY Transaction Advisory Services

namens deze,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

EY Transaction Advisory Services is een handelsnaam van Ernst & Young Accountants LLP. Dit is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales met registratienummer OC335594. In relatie tot EY Transaction Advisory Services wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Inhoudsopgave

Analyse waarderingsmethodiek N.V. NOM 4

1. Inleiding 5
2. Analyse waarderingsmethodiek 7
3. Aandachtspunten bij bepaling waarde van aandelen in de NOM 12
4. Conclusie en vervolgstappen 15

Appendices 17

5. Appendix A: Financiële gegevens N.V. NOM 18
6. Appendix B: Beperking Reikwijdte 19

Reliance Restricted

Analyse waarderingsmethodiek N.V. NOM

1. Inleiding
2. Analyse waarderingsmethodiek
3. Aandachtspunten bij bepaling waarde van aandelen in de NOM
4. Conclusie en vervolgstappen

Inleiding

Achtergrond

De NOM is één van de vijf Nederlandse Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (afgekort "ROM"). Een ROM is een samenwerkingsverband met als aandeelhouders het Rijk met als handelend onderdeel het Ministerie van Economische Zaken ("Ministerie van EZ") en de desbetreffende provincies.

De participatiebedrijven van de ROM's hebben als taak om met het door de aandeelhouders ter beschikking gestelde kapitaal een bijdrage te leveren aan de realisatie van het door de overheid periodiek vast te stellen economisch beleid, met primaire aandacht voor de beleidsspeerpunten die gelden voor de regio. De ROM's hebben daarvoor een (uitgebreid) financieringsinstrumentarium tot hun beschikking.

De NOM heeft als missie een permanente katalysator van economische ontwikkeling in Noord-Nederland te zijn. De strategie is gericht op het stimuleren van duurzaam winstgevende economische activiteiten. Deze strategie is opgedeeld in drie doelstellingen en kerntaken:

- Het tijdelijk verstrekken van risicodragend kapitaal aan kansrijke ondernemingen in Noord-Nederland in de vorm van aandelenkapitaal en/of achtergestelde leningen. Dit wordt gedaan door de afdeling NOM Finance.
- Innovatiebevordering door het omzetten van een concreet idee naar een project (van idee naar renderend product). De afdeling NOM Business Development is hiervoor verantwoordelijk.
- Het acquireren van (buitenlandse) bedrijven voor Noord-Nederland en het behouden van het bestaande bedrijfsleven in Noord-Nederland (afdeling NOM Foreign Direct Investment, financieel verantwoord als onderdeel van NOM Business Development).

Op dit moment hebben de Provincies samen 0,03% (0,01% per provincie) van de aandelen in de NOM en het Rijk de resterende 99,97%. De Provincies wensen de regionale sturing en zeggenschap over de NOM te vergroten en overwegen daarbij een groter regionaal aandelenbelang in de NOM.

Het Ministerie van EZ is bereid om een deel van haar aandelen in de NOM te verkopen aan de Provincies om de eigendomsverhoudingen in en de zeggenschap over de NOM in een meer paritaire verhouding (tussen Rijk en decentrale overheden) te brengen.

Partijen zijn voornemens voor het eind van 2015 overeenstemming te bereiken over de uitgangspunten van de mogelijke transactie.

Voor zowel het Ministerie van EZ als de Provincies zal de prijs per aandeel een belangrijke factor in de mogelijke transactie zijn. Het Ministerie van EZ heeft in dit kader aan de Provincies een voorstel gedaan ten aanzien van de te hanteren benaderingswijze en waarderingsmethodiek om te komen tot de waarde per aandeel.

Reliance Restricted

Inleiding

Voorgestelde waarderingsmethodiek Ministerie van EZ

Opdracht EY TAS en reikwijdte werkzaamheden

In het kader van bovenstaande heeft de provincie Drenthe (in samenwerking met de provincies Groningen en Fryslân) EY TAS gevraagd om haar over de benadering en waarderingsmethodiek op hooflijnen te adviseren. Hiertoe heeft EY TAS de volgende werkzaamheden verricht:

- Een analyse op hoofdlijnen van de door het Ministerie van EZ voorgestelde benadering en waarderingsmethodiek.
- Een analyse op hoofdlijnen van mogelijke andere realistische en zakelijke waarderingsmethoden, rekening houdende met:
  - de neiging van aandeelhouders om meer dividend uit te keren;
  - de verwachting van de Provincies dat de NOM-financieringen risicovoller worden; en
  - de naderende vennootschapsbelastingplicht voor de NOM.
- Onze analyses op hoofdlijnen zijn gebaseerd op informatie zoals verstrekt door de Provincies en een bespreking met de NOM contactambtenaren van de Provincies. Wij hebben tevens in beperkte mate externe informatie gehanteerd. Een overzicht van de door ons gebruikte documenten is weergegeven in nevenstaande tabel. Beperkingen van de reikwijdte van onze werkzaamheden zijn in Appendix B opgenomen.

Gebruikte documenten

- Aandeelhoudersinstructie 2012
- NOM Akkoord 26112012
- Opdracht iz waardering NOM
- Uitgangspunten MoU Noord Nederland en EZ inzake NOM
- Jaarverslag NOM 2014
- Jaarverslag NOM 2013
- IPEV_Valuation_Guidelines_EJ_December_2012

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

7 - 16

5.1.2b

5.1.2i

Appendices

1. Appendix A: Financiële gegevens N.V. NOM
2. Appendix B: Beperking Reikwijdte

Financiële gegevens N.V. NOM

Winst- & Verliesrekening

Valuta: € 000	Notes	FY13A	FY14A
Financieringsbedrijf			
Rente- en provisiebaten		3.639	3.147
Ontvangen dividenden		3.948	10.106
Opbrengst commissariaten		48	40
Resultaat verkopen participaties		469	5.251
Resultaat ontwikkelingsfinanciering		34	(131)
Resultaat Pre Seed Capital Faciliteit		(49)	(30)
Totaal opbrengsten		8.089	18.383
Personeelskosten		(1.416)	(1.273)
Overige kosten		(765)	(1.044)
Saldo donaties voorziening fin. vaste activa		(3.430)	(6.572)
Totaal kosten		(5.611)	(8.889)
Resultaat financieringsbedrijf		2.478	9.494
Ontwikkelingsbedrijf			
Ministerie van Economische zaken		1.202	1.004
Bijdrage Provincies		547	556
Bijdrage Provincies inzake Regionale Netwerken		160	116
Bijdrage acquisitie Gemeenten, CID		146	160
Projectfinanciering		771	751
Opbrengst detachering		262	433
Diensten aan derden		2	6
Totaal opbrengsten		3.090	3.026
Personeelskosten		(2.019)	(2.082)
Overige kosten		(1.153)	(1.428)
Totaal kosten		(3.172)	(3.510)
Resultaat ontwikkelingsbedrijf		(82)	(484)
Totaal nettoresultaat		2.396	9.010

Bron: Jaarrekening NOM 2014

Balans en ter illustratie Net Asset Value o.b.v. methodiek Ministerie van EZ

Valuta: € 000	Dec13A	Dec14A
Inventaris	[redacted]	
Investeringen		
Afschrijvingen		
Materiële vaste activa		
Participaties		
Vorderingen op participaties		
Overige leningen u/g		
Stimuleringskredieten		
Pre Seed Capital Faciliteit		
Financiële vaste activa		
Vorderingen en overlopende activa		
Liquide middelen		
Vlottende activa		
Totaal activa		
Voorzieningen		
Lening provincie Drenthe (TAFF)		
Langlopende schulden		
Belastingen en sociale verzekeringen		
Reservering vakantietoeslag		
Reservering vakantiedagen		
Nog te betalen kosten		
Projecten		
Crediteuren		
Pensioenen		
Vooruit ontvangen subsidie		
Provincie Drenthe		
Overige schulden		
TAFF lening Provincie Drenthe		
Kortlopende schulden		
Boekwaarde Eigen Vermogen		
Reële waarde participaties		
Surplus waarde participaties		
Net Asset Value volgens methodiek Ministerie van EZ		

5.1.2b,5.1.2i

Bron: Jaarrekening NOM 2014

Beperking Reikwijdte

- Deze Rapportage is opgesteld in opdracht van de Provincie Drenthe. De Rapportage mag geheel, noch gedeeltelijk, in enigerlei vorm aan derden ter inzage worden gegeven dan wel worden verstrekt zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van EY TAS.
- De Rapportage vormt een integraal geheel en mag niet in afzonderlijke delen worden gesplitst. De analyses op hoofdlijnen kunnen slechts bij gebruik van de integrale Rapportage tot een juiste oordeelsvorming leiden.
- De analyses op hoofdlijnen zijn gebaseerd op beperkte informatie verstrekt door de Provincie. De uitkomsten van analyses op hoofdlijnen worden in grote mate beïnvloed door de kwaliteit van deze aangeleverde gegevens.
- De gegevens zijn niet geverifieerd noch getoetst op juistheid en volledigheid. Er is geen accountantscontrole toegepast, noch heeft er een beoordeling of due diligence onderzoek plaatsgevonden. EY TAS aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid als gevolg van onjuistheden in de gehanteerde gegevens.
- Deze Rapportage bevat alleen een beschouwende analyse op hoofdlijnen. Door EY TAS is geen cijfermatige of kwalitatieve analyse van de NOM en/of markt uitgevoerd. Een dergelijke analyse valt buiten de reikwijdte van de opdrachtverstrekking.
- EY TAS aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor het ontbreken van informatie of voor het niet correct zijn van informatie, welke expliciet of impliciet is opgenomen in deze Rapportage, noch voor omissies in de rapportering voor zover deze voortvloeien uit niet correcte of onvolledige informatie.
- EY TAS heeft de Provincie(s) op geen enkele wijze fiscaal of juridisch geadviseerd. Veronderstellingen aangaande overeenkomsten zijn niet juridisch getoetst.
- De informatie, aannames en veronderstellingen zoals gebruikt in deze Rapportage hebben een beperkte geldigheidsduur gezien de veranderingen in marktomstandigheden en de invloed daarvan op de NOM.

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Over EY
EY is wereldwijd toonaangevend op het gebied van assurance, tax, transactions en advisory. Juridische en notariële dienstverlening wordt in een strategische alliantie met Ernst & Young Belastingadviseurs LLP verzorgd door Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP. Onze 210.000 mensen delen wereldwijd dezelfde waarden en staan voor kwaliteit. Wij maken het verschil door onze mensen, onze cliënten en de samenleving te helpen hun mogelijkheden optimaal te benutten.

Waar sprake is van EY wordt de wereldwijde organisatie van lidfirma's van Ernst & Young Global Limited bedoeld, die elk een aparte rechtspersoon zijn. Ernst & Young Global Limited is een UK company limited by guarantee en verleent zelf geen diensten aan cliënten.

Voor meer informatie over onze organisatie, kijk op www.ey.com

© 2015 EYGM Limited
Alle rechten voorbehouden

Bijlage 4a

Artikelsgewijs overzicht wijzigingen statuten NOM 2015 t.o.v. huidige statuten

Artikel 4:
Verdwijnen letteraandelen. Kapitaal bestaat na statutenwijziging uit 250.000 aandelen, groot EUR 453,78.

Artikel 8:
- Tekstuele wijzigingen.
- Uitbreiding artikel omtrent schorsing. Een schorsing van een directeur door de RVC kan te allen tijde door de AVA worden opgeheven. Tevens dient de AVA binnen twee maanden over verlenging schorsing of ontslag van de betreffende directeur te besluiten, anders zal de directeur in zijn functie zijn hersteld.

Artikel 9:
Wijzigingen met betrekking tot een eventueel directiereglement.

Artikel 10:
- Lid 2: na statutenwijziging wijst de RVC (i.p.v. de AVA) in geval van belet of ontstentenis van de gehele directie een persoon aan die met het bestuur van de vennootschap is belast.
- Lid 3 toegevoegd: invulling van de definitie 'belet'.

Artikel 11:
- Lid 1: De goedkeuringsregeling uit de huidige statuten (RVC goedkeuring) is omgevormd tot een verplichte adviesregeling (na te noemen Investeringscommissie) met betrekking tot besluiten van de directie waarvan het belang of de waarde ligt boven EUR 200.000,00.
- Lid 2: Goedkeuringregeling (RVC) opgenomen in lid 2. Goedkeuring benodigd voor de daar genoemde directie besluiten. Toegevoegd is dat de directie voorts de goedkeuring van de RVC behoeft in de gevallen zoals genoemd in de algemene beleidsinstructie van de AVA.

Artikel 13:
- Lid 1: Aantal leden RVC aangepast, na statutenwijziging minimaal drie en maximaal vijf. De voorzitter wordt in functie benoemd.
- Lid 2: Profielschets wordt na statutenwijziging opgemaakt door de AVA, in overleg met de directie en met instemming van de RVC.
- Lid 3: De mogelijkheid voor het ministerie van economische zaken tot het doen van een aanbeveling van 4 leden van de RVC is vervallen.

- Lid 5: Maximale zittingsduur RVC verkort naar 8 jaren.
- Lid 9 en 10 toegevoegd: Belet en ontstentenis bepalingen voor RVC.

Artikel 14:
Aan slot lid 3 toegevoegd 'en de uitvoering daarvan'. Vervallen is de bepaling dat de directie de RVC zal inlichten over haar beheersbeleid.

Artikel 15:
Lid 3: Toegevoegd is dat de RVC kan een reglement kan opstellen met betrekking tot haar intern functioneren. Dit reglement behoeft wel de goedkeuring van de AVA.

Artikel 16
Lid 2: definities van schriftelijk (telefax etc.) verwijderd.

Artikel 17:
Artikel 17 is ingevoegd. Na statutenwijziging bestaat er een Investeringscommissie. De volgende besproken artikelen worden besproken aan de hand van de nieuwe nummering.

Artikel 19:
Toegevoegd dat de oproeping van de AVA langs elektronische weg kan geschieden, mits de vergadergerechtigden hier mee instemmen.

Artikel 20:
- Lid 4: toegevoegd dat volmacht gegeven kan worden middels elektronisch communicatiemiddel, mits de mogelijkheid daartoe is geopend.
- Lid 8: dit lid is toegevoegd. Stemming in de AVA kan via elektronisch communicatiemiddel, mits de mogelijkheid daartoe is geopend.

Artikel 21:
Definities van schriftelijk (telefax etc.) verwijderd.

Artikel 23:
Kleine tekstuele wijzigingen.

Artikel 25:
Bepalingen omtrent letteraandelen verwijderd. Dit heeft tot gevolg dat er geen verschillende regelingen meer bestaan ten aanzien van de gerechtigdheid tot uitkering van het dividend. De bevoorrechte positie van de B aandelen komt hierdoor te vervallen. Na de statutenwijziging zijn alle geplaatste aandelen gewone aandelen.

Artikel 26:

- Lid 1: statutenwijziging losgekoppeld van besluitvorming omtrent ontbinding en liquidatie. Lid 2 derhalve verwijderd.
- Lid 6: dit lid is toegevoegd. Vermogen na liquidatie gaat naar de aandeelhouders in verhouding van ieders bezit aan aandelen.

Artikel 27:

Dit artikel is toegevoegd. Betreft de besluitvorming bij bijzondere besluiten.

Artikel 28:

Dit artikel is toegevoegd. Betreft de definitie van schriftelijk in de statuten.

DIRECTIEREGLEMENT
N.V. NOM, INVESTERINGS- EN ONTWIKKELINGSMAATSCHAPPIJ VOOR NOORD-NEDERLAND

Dit reglement ("**Reglement**") is vastgesteld door de Directie ("**Directie**") van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland ("de NOM")** op [__] en is goedgekeurd door de raad van commissarissen ("**RvC**") van de NOM op [_].

1. Status en inhoud van dit Reglement

1.1 Dit Reglement is opgesteld op grond van de statuten van de NOM.

1.2 Waar dit Reglement strijdig is met de statuten van de NOM, prevaleren de statuten. Indien een van de bepalingen uit dit Reglement niet of niet meer geldig is, tast dit de geldigheid van de overige bepalingen niet aan. De Directie zal de ongeldige bepalingen vervangen door geldige bepalingen waarvan het effect, gegeven de inhoud en strekking daarvan, zoveel mogelijk gelijk is aan dat van de ongeldige bepalingen.

1.3 Voor zolang slechts één directeur benoemd is of sprake is van belet of ontstentenis van een zodanig aantal directeuren dat er nog slechts één overblijvende directeur is, geldt (i) dat niet van toepassing zijn de bepalingen van dit Reglement die specifiek betrekking hebben op een meerhoofdige directie c.q. meerdere directeuren en (ii) dat de enige directeur alle taken heeft die in dit Reglement tot de taken van directeuren worden gerekend. Voor belet wordt aangesloten bij de betekenis die daaraan in de statuten van de NOM is toegekend.

2. Samenstelling en taken van de Directie

2.1 De Directie bestaat uit een door de AvA te bepalen aantal directeuren.

2.2 De directeur(en) is (zijn collectief) verantwoordelijk voor het besturen van de NOM, de algemene gang van zaken van de onderneming van de NOM alsmede, indien van toepassing, de gang van zaken binnen de dochtermaatschappijen en afhankelijke maatschappijen van de NOM (gezamenlijk: "**Verbonden Maatschappijen**").

2.3 De directeuren verdelen in onderling overleg de werkzaamheden.
Ingeval van afwezigheid van een directeur zullen zijn taken en bevoegdheden worden uitgeoefend door een door de Directie aangewezen directeur, met dien verstande dat deze taken en bevoegdheden worden uitgeoefend:
a. door de andere directeur als de Directie uit twee directeuren bestaat;
b. door degene van het managementteam die door de algemene vergadering van aandeelhouders van de NOM ("**AvA**"), op voorstel van de Directie en gehoord hebbende de RvC, is aangewezen als plaatsvervangend directeur als sprake is van ontstentenis van alle directeuren of van de enige directeur.

2.4 Iedere directeur is voor de vervulling van zijn taken verantwoording verschuldigd aan de Directie en is deswege gehouden regelmatig te rapporteren aan de Directie, op een zodanig wijze dat een behoorlijk inzicht wordt verkregen in de uitvoering van zijn taken, zulks mede gezien de collectieve verantwoordelijkheid van de Directie.

2.5 Iedere directeur is bevoegd zich door andere directeuren, alsmede werknemers, te laten informeren over zaken en onderwerpen waaromtrent hij informatie nuttig of gewenst acht in het kader van zijn collectieve verantwoordelijkheid voor de Directie. Hij dient overleg te plegen met de andere directeuren, indien de invulling van zijn taak mede betrekking heeft op de invulling van de taak van die andere directeuren, dan wel het belang van het onderwerp overleg met de andere directeuren vereist. Hieronder vallen in ieder geval de handelingen bedoeld in artikel 2.5 eerste zin van dit Reglement.

2.6 Ongeacht het feit dat iedere directeur de NOM kan vertegenwoordigen, zijn twee handtekeningen, dan wel een voorafgaande schriftelijke akkoordverklaring van een mededirecteur vereist voor het verbinden van de NOM of het doen tenietgaan van rechten van de NOM, indien dergelijke handelingen een belang gelijk aan de Europese aanbestedingsgrens, zoals door de Provincies Groningen, Drenthe en Fryslân van tijd tot tijd wordt gehanteerd, te boven gaan.
Ter zake van bankvolmachten zal iedere directeur bevoegd zijn en voorts die functionarissen die daartoe door de Directie zullen zijn aangewezen en terzake worden gevolmachtigd. Slechts aan een beperkt aantal functionarissen zal door de Directie een volmacht worden verleend ter zake van bank- en/of girovolmachten. Een dergelijke volmacht mag slechts inhouden de bevoegdheid om gezamenlijk met een andere functionaris de NOM ter gelegenheid van bank- en/of girovolmachten te vertegenwoordigen.

2.7 De Directie richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de NOM en de met haar verbonden onderneming; de Directie weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van de bij de NOM betrokkenen (waaronder de aandeelhouders) af. De Directie is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van haar functioneren.

2.8 Tot de taak van de Directie wordt onder meer gerekend:
a. de realisatie van de doelstellingen van de NOM en haar Verbonden Maatschappijen;
b. het bepalen van de strategie en het beleid die moeten leiden tot realisatie van die doelstellingen;
c. de algemene gang van zaken binnen de NOM en haar Verbonden Maatschappijen en de resultaten van de NOM en haar Verbonden Maatschappijen;
d. de inventarisatie en het management van de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten van de NOM en haar Verbonden Maatschappijen;
e. het verzorgen en voorbereiden van het financiële verslaggevingsproces;
f. de naleving van de wet- en regelgeving;
g. het opmaken van de jaarrekening alsmede het opstellen van het jaarlijkse budget en besluiten omtrent belangrijke kapitaalinvesteringen van de NOM en haar Verbonden Maatschappijen;
h. het adviseren bij de voordracht van de externe accountant van de NOM;
i. de financiële en juridische zaken van de NOM;
j. het communicatiebeleid van de NOM;
k. het MVO beleid van de NOM;
l. het vormen van een integriteitsbeleid van de NOM, haar directeuren en haar werknemers;
m. het Human Resources beleid van de NOM;
n. het onderhouden van de contacten met de RvC en de aandeelhouders van de NOM.

2.9 Beheer liquide middelen:
De Directie hanteert bij het beheer van liquide middelen de volgende uitgangspunten:
- geen of zeer laag risico;
- geen aandelen, grond of onroerend goed;

- ruime liquiditeit en flexibiliteit.

2.10 Opname contant geld:
In de regel wordt opname van contant geld tot een minimum beperkt. Financiële transacties gaan nooit contant. Opname geschiedt bij volmacht van de Directie. De kas wordt jaarlijks door de accountant gecontroleerd.

3. Onafhankelijkheid van de Directie

3.1 De Directie is bij zijn functioneren onafhankelijk van de instructies van derden buiten de NOM.

3.2 Een directeur mag niet:
a. aandelen houden in de NOM of op andere wijze participaties houden in de NOM;
b. in concurrentie treden met de NOM;
c. schenkingen van de NOM of derden voor zichzelf, voor zijn/haar echtgenoot, geregistreerd partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant in de tweede graad vorderen of aannemen voor zover die het uniforme maximumbedrag voor schenkingen aan rijksambtenaren te boven gaan;
d. ten laste van de NOM aan derden ongerechtvaardigde voordelen verschaffen;
e. zakelijke kansen die aan de NOM toekomen voor zichzelf, voor zijn/haar echtgenoot, geregistreerd partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant in de tweede graad benutten;
f. op enigerlei wijze een financieel belang hebben in een vennootschap of onderneming waarin de NOM of een aan haar Verbonden Maatschappij een directe of indirecte zeggenschap heeft, een aandelenbelang houdt of op andere wijze een participatie of financieel belang houdt.

3.3 De handelingen die ingevolge het vorige lid zijn verboden voor een directeur, zijn ook verboden voor zijn/haar echtgenoot, geregistreerd partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant in de tweede graad van een directeur. De in het vorige lid onder sub c. en sub e. vermelde kring van personen blijft daarbij echter gerelateerd aan de directeur in kwestie en blijft derhalve onveranderd.

3.4 Het bepaalde in dit artikel is mutatis mutandis eveneens van toepassing op leden van het managementteam.

4. (Her)benoeming, ontslag, zittingsperiode

4.1 Directeuren worden benoemd, geschorst en ontslagen op de wijze als voorzien in de statuten van de NOM.

4.2 Het zich kandidaat stellen door directeuren voor nevenfuncties bij niet tot de groep behorende vennootschappen kan slechts plaatsvinden met voorafgaande goedkeuring van de RvC. Deze functies dienen niet te conflicteren met het belang van de NOM. Overige nevenfuncties dienen door de desbetreffende directeur ter informatie te worden gemeld aan de RvC.

5. Vergaderingen van de Directie en van het managementteam (agenda, telefonisch vergaderen, deelname, notulen), besluitvorming

5.1 De Directie maakt onderdeel uit van een managementteam, welk managementteam zo mogelijk ten minste een maal per twee weken vergadert en voorts zo vaak als een of meer van zijn leden noodzakelijk acht. De vergaderingen zullen in de regel worden gehouden ten kantore van de NOM,

maar mogen ook elders plaatsvinden. Vergaderingen kunnen ook telefonisch of middels video conferencing plaatsvinden, mits alle deelnemers aan de vergadering elkaar tegelijkertijd kunnen verstaan.

5.2 De Voorzitter zit de vergadering voor. Bij zijn afwezigheid, wijst de vergadering zelf een voorzitter aan.

5.3 Notulen van de vergaderingen van de Directie worden in de eerstvolgende vergadering vastgesteld. Vastgestelde notulen strekken tot bewijs van het verhandelde.

5.4 De Directie zal opereren binnen het kader van de door de AvA conform de statuten van de NOM bij besluit aan de Directie gegeven beleidsinstructie (de "Aandeelhoudersinstructie"). De thans geldende Aandeelhoudersinstructie is aan dit Reglement gehecht als **Bijlage 1**. De AvA is gerechtigd de Aandeelhoudersinstructie van tijd tot tijd aan te passen c.q. opnieuw vast te stellen. De Aandeelhoudersinstructie, zoals van tijd tot tijd aangepast dan wel opnieuw vastgesteld, wordt geacht integraal onderdeel uit te maken van dit Reglement.

5.5 In overeenstemming met de statuten van de NOM kan de RvC in zijn daartoe strekkend en aan de Directie mede te delen besluit nadere duidelijk te omschrijven directiebesluiten aan zijn goedkeuring onderwerpen.

5.6 Onverminderd het bepaalde in de wet of de statuten van de NOM is de goedkeuring van de RvC vereist voor besluiten van de Directie tot het aangaan van de navolgende transacties:

a. het deelnemen en/of financieren, direct of indirect, al dan niet in combinatie met andere rechtspersonen (niet zijnde Verbonden Maatschappijen) door het aangaan van joint-ventures, in projecten of ondernemingen ieder met een belang van meer dan € 2.500.000,--, welk bedrag kan bestaan uit stortingen op aandelen in de betreffende deelneming en/of leningen die zijn verstrekt door de NOM aan die betreffende deelneming, of waarbij wordt afgeweken van een door de Investeringscommissie van de NOM verstrekt advies. Bij de berekening van de hoogte van het bedrag als genoemd in de voorgaande zin worden meegeteld de stortingen die zijn gedaan door Verbonden Maatschappijen van de NOM;
b. het treffen van groepsgewijze pensioenregelingen, het toekennen van pensioenrechten, anders dan ingevolge een groepsgewijze pensioenregeling en besluiten inzake het zogenoemde salarishuis;
c. verbinden van de NOM voor verplichtingen van derden, waaronder Verbonden Maatschappijen, hetzij door borgtocht, hetzij door het geven van garanties, hetzij op andere wijze;
d. uitbreiden van de activiteiten met een nieuwe tak van bedrijf en het sluiten, overdragen in eigendom of genot daaronder begrepen, van de onderneming van de NOM of een deel ervan;
e. deelnemen in, het op andere wijze een belang nemen in of het aanvaarden of afstand doen van het beheer over andere ondernemingen en het beëindigen van of het brengen van enige wijziging in zodanige deelneming of belang, anders dan de reguliere bedrijfsactiviteiten van de NOM of haar Verbonden Maatschappijen;
f. een voorstel tot juridische fusie of juridische splitsing;
g. het aangaan van alle andere handelingen die een bedrag ineens of tot de toekomstige waarde van € 2.500.000,-- te boven gaan, voor zover niet in een goedgekeurde begroting opgenomen;
h. participaties die afwijken van de Aandeelhoudersinstructie of waarvoor conform de Aandeelhoudersinstructie instemming van de RvC is vereist.

5.7 De Directie behoeft voorts de goedkeuring van de RvC voor besluiten van de Directie tot het uitoefenen van stemrecht op aandelen in Verbonden

Maatschappijen, In verband met de financiële zaken betreffende deze Verbonden Maatschappijen waaronder het uitkeren van dividend en reserves en het vaststellen van de jaarrekeningen van deze Verbonden Maatschappijen. De Directie behoeft de goedkeuring van de AvA in de gevallen genoemd in de Aandeelhoudersinstructie.

5.8 De Directie is gehouden de in de artikelen 5.6 en 5.7 opgenomen besluiten tijdig voor te leggen aan de RvC dan wel de AvA.

5.9 Artikel 5.6, 5.7 en 5.8 kunnen slechts worden gewijzigd na voorafgaande goedkeuring van de RvC en de AvA.

6. Tegenstrijdig belang

6.1 Een directeur neemt niet deel aan de discussie over en is niet stemgerechtigd met betrekking tot een onderwerp of transactie waarbij hij/zij een tegenstrijdig belang met de NOM heeft als bedoeld in artikel 6.2 dan wel waarbij hij/zij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat strijdig is met het belang van de NOM ("**Tegenstrijdig Belang**").

6.2 Een tegenstrijdig belang ten aanzien van een directeur bestaat in ieder geval indien:

a. de NOM voornemens is een transactie aan te gaan met een onderneming, stichting of vereniging waarin de directeur dan wel zijn/haar echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad een persoonlijk materieel financieel belang heeft;
b. de NOM voornemens is een transactie aan te gaan met een onderneming, stichting of vereniging waarbij de directeur dan wel zijn/haar echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad een directie- of toezichthoudende functie vervult;
c. de Voorzitter of de voorzitter van de RvC heeft geoordeeld dat een tegenstrijdig belang bestaat, of geacht wordt te bestaan.

6.3 Elke directeur meldt ieder (potentieel) Tegenstrijdig Belang terstond aan de Voorzitter en de overige directeuren. Elke directeur die een (potentieel) Tegenstrijdig Belang heeft, verschaft hierover alle relevante informatie aan de Voorzitter, inclusief de informatie inzake zijn/haar echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. In alle gevallen anders dan die genoemd in artikel 6.2 sub d zal de Voorzitter bepalen of een gemeld (potentieel) Tegenstrijdig Belang een Tegenstrijdig Belang is waarvoor artikel 7.1 geldt. Indien er slechts één directeur is of indien de Voorzitter een (potentieel) Tegenstrijdig Belang heeft, meldt hij dit terstond aan de voorzitter van de RvC. Het hiervoor in dit artikel 6.3 bepaalde is dan van overeenkomstige toepassing.

6.4 De RvC kan bepalen dat de directeur de situatie van Tegenstrijdig Belang dient te beëindigen en op welke wijze dat dient te gebeuren, bijvoorbeeld door het desbetreffende financiële belang te vervreemden dan wel te ontdoen van zeggenschapsrechten (bijvoorbeeld door aandelen te certificeren waarbij het bestuur van de stichting administratiekantoor neutraal is samengesteld of door aandelen stemrechtloos te maken) dan wel door de desbetreffende functie te beëindigen.

6.5 Het bepaalde in dit artikel is mutatis mutandis eveneens van toepassing op leden van het managementteam.

7. Klachten, melding van onregelmatigheden

7.1 De Directie draagt zorg voor een adequate regeling voor de behandeling van klachten die door de NOM worden ontvangen.

7.2 De Directie zal erop toezien dat werknemers van de NOM zonder gevaar voor hun rechtspositie de mogelijkheid hebben te rapporteren over vermeende onregelmatigheden binnen de NOM van algemene, operationele of financiële aard aan de Voorzitter of aan een door hem aangewezen functionaris dan wel, indien het functioneren van één of meer directeuren betreft, aan de voorzitter van de RvC.

8. Informatie, relatie met de RvC

8.1 De Directie verschaft de RvC tijdig (en zo mogelijk schriftelijk) alle informatie over de feiten en ontwikkelingen aangaande de NOM die de RvC nodig mocht hebben voor het naar behoren uitoefenen van zijn taak.

8.2 De Directie zal de RvC minimaal twee maal in het jaar een verslag doen toekomen, dat is opgesteld in een vorm zoals van tijd tot tijd overeen te komen, en waarin gedetailleerde informatie wordt gegeven over onder meer financiële aangelegenheden en over de voortgang van de bedrijfsactiviteiten.

8.3 Onverminderd het bovenstaande, zal de Directie de RvC jaarlijks voorzien van een begroting en een activiteitenplan voor het komende jaar en de hoofdlijnen van het strategisch beleid en de algemene en financiële risico's van de NOM. Deze documenten zullen tijdig worden verstrekt opdat de RvC uiterlijk in december van het lopende jaar daaraan zijn goedkeuring kan geven.

9. Relatie met de aandeelhouders

9.1 De directeuren zijn naast de leden van de RvC bij de AvA aanwezig, tenzij zij om gegronde redenen verhinderd zijn, dan wel de AvA te kennen heeft gegeven buiten aanwezigheid van de Directie of een van zijn leden te willen vergaderen.

9.2 De Directie verschaft de AvA alle verlangde informatie, tenzij zwaarwichtige belangen van de NOM, of een wettelijk voorschrift of rechtsregel zich daartegen verzet. Indien de Directie zich op een dergelijk zwaarwichtig belang beroept, wordt dit expliciet toegelicht.

10. Schriftelijk

In dit reglement wordt onder "schriftelijk" verstaan bij brief, telefax of e-mail, of bij boodschap die via een ander gangbaar communicatiemiddel wordt overgedragen en elektronisch of op schrift kan worden ontvangen en bewaard, mits de identiteit van de verzender met afdoende zekerheid kan worden vastgesteld.

11. Incidentele buitenwerkingstelling, wijziging

Onverminderd het bepaalde in artikel 1.2 en in afwijking van artikel 6.9 kan de Directie dit Reglement bij besluit genomen met een meerderheid van stemmen wijzigen, mits de RvC voorafgaand aan het nemen van het besluit heeft ingestemd met een dergelijke wijziging.

Bijlage 1: Instructie Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NOM

Aandeelhoudersinstructie

Inleiding

Deze aandeelhoudersinstructie vervangt de bestaande, afzonderlijke overeenkomsten tussen de aandeelhouders van de vier Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) en geeft nieuwe richting aan de vorm en de inhoud van het investeringsbeleid van de participatiebedrijven. De huidige overeenkomsten zijn gedateerd en dringend toe aan actualisatie en harmonisatie.
De nieuwe instructie treedt -met terugwerkende kracht- in werking per 1 januari 2012, met dien verstande dat voor de beoordeling van het rendement in meerjarig perspectief de ingangsdatum 1 januari 2011 is (aansluitend op de evaluatie ROM's 2006 – 2010 door Decisio); zie onder 1, sub l.

De participatiebedrijven van de ROM's hebben als taak om met het door de aandeelhouders ter beschikking gestelde kapitaal een bijdrage te leveren aan de realisatie van het door de overheid periodiek vast te stellen economisch beleid, derhalve met primaire aandacht voor de beleidsspeerpunten die gelden voor de regio. De ROM's hebben daarvoor een (uitgebreid) financieringsinstrumentarium tot hun beschikking.
Dit impliceert dat de participatiebedrijven te maken hebben met enerzijds een algemeen en anderzijds een (regionaal verschillend) beleidskader.
Deze nieuwe aandeelhoudersinstructie voorziet hierin en is opgedeeld in twee onderdelen: een algemeen deel -waaraan alle ROM's zich dienen te conformeren- en een deel waarin het (regionale) beleidskader wordt beschreven. Dit betreft de deelterreinen waarop de betreffende ROM zich primair dient te richten. Deze verschillen per ROM.
Het laatste onderdeel van deze beleidsinstructie bevat de overgangsregeling waarin afspraken worden gemaakt over de portefeuille per 31 december 2011.

Deze aandeelhoudersinstructie is een 'levend' document. Bij verandering van (regionaal) beleid wordt de aandeelhoudersinstructie van de desbetreffende ROM aangepast. Daar waar het algemeen kader wijzigt, worden alle ROM's bij de verandering betrokken.

Bij de opstelling van de instructie is de vigerende Europese regelgeving inzake staatssteun in acht genomen. Indien de instructie als gevolg van aanpassing van EU-regelgeving tot conflictsituaties leidt, wordt de instructie aangepast.

1. Het algemeen kader

In het algemeen kader wordt het beleidsmatige speelveld voor de participatiebedrijven van de ROM's beschreven. Dit speelveld geldt voor alle participatiebedrijven van de ROM's en dient te allen tijde nageleefd te worden.

a. De ROM's investeren in innovatieve (door)startende MKB-bedrijven resp. snelle groeiers die actief zijn op de speerpunten en cross-overs van het landelijk en regionaal (innovatie)beleid zoals beschreven in paragraaf 2 van deze instructie.
   Onder MKB-bedrijven wordt verstaan: ondernemingen die voldoen aan de definitie van Kleine, middelgrote en micro-ondernemingen ("kmo's") in Bijlage I van Verordening (EG) 800/2008 of in een verordening die deze vervangt.
   Onder (door)starter wordt verstaan: een onderneming die op moment van het tekenen van de eerste overeenkomst tot verstrekking van (risico)kapitaal maximaal vijf jaar ondernemingsactiviteiten in stand houdt.
   Verzelfstandigde resp. nieuwe eenheden van bestaande bedrijven, mits ondergebracht in een nieuwe rechtspersoon die aan genoemd uitgangspunt voldoet, worden eveneens als starter aangemerkt.
   De ROM's mogen, ter bescherming van hun financieel belang, participeren op (sub)holdingniveau, mits de investering aantoonbaar te maken heeft met de nieuwe ontwikkeling, bijvoorbeeld door het benoemen van mijlpalen die daarmee te maken hebben.

Onder snelle groeier wordt verstaan: een bedrijf met 10 – 250 werknemers, waarbij de werkgelegenheid of omzet in de afgelopen vijf jaar met ten minste 60% is toegenomen dan wel (op grond van het aan de ROM's ter beoordeling voorgelegde businessplan) in de komende vijf jaar een toename van de werkgelegenheid en/of omzet van minimaal 60% wordt verwacht.

b. Er wordt geïnvesteerd in bedrijven die feitelijk gevestigd zijn in het betreffende regionale gebied van de ROM. Bedrijven die statutair gevestigd zijn buiten het werkgebied van de betreffende ROM, maar waarvan de activiteiten die door de ROM zijn / worden gefinancierd, neerslaan binnen het werkingsgebied, worden tot het werkingsgebied van de betreffende ROM gerekend. Omgekeerd, bedrijven die statutair gevestigd zijn binnen het werkgebied van de betreffende ROM maar waarvan de activiteiten die door de ROM zijn / worden gefinancierd, neerslaan buiten het werkingsgebied, worden niet tot het werkingsgebied van de betreffende ROM gerekend.
c. De ROM's zullen opereren met inachtneming van alle Europese regelgeving inzake staatssteun en risicokapitaal, ongeacht of een ROM rechtstreeks of via een tussenfonds (bijvoorbeeld via een technofonds) in een onderneming participeert.
d. De ROM's moeten handelen als een market economy investor. Bij voorkeur wordt, gelijktijdig en onder gelijke condities en voorwaarden, gezamenlijk geparticipeerd met private partijen. Per participatie zal aannemelijk gemaakt moeten kunnen worden dat voldaan is aan genoemd uitgangspunt. Dit vraagt in elk geval dat er (per participatie) een deugdelijk bedrijfsplan aanwezig is met nadere informatie over het product / de dienst alsmede de geraamde ontwikkeling van de omzet en het resultaat. Uit dit document en eventueel aanvullende correspondentie dient de levensvatbaarheid van de onderneming te blijken. De ROM's dienen aannemelijk te kunnen maken dat het geraamde aandeelhoudersrendement zich vanuit het oogpunt van een verstandige particuliere investeerder op een juiste wijze verhoudt ten opzichte van het risicoprofiel van de participatie.
e. De maximale omvang voor deelnemingen bedraagt per onderneming c.q. concern € 2,5 miljoen. Het gaat daarbij om de optelsom van aandelenkapitaal en (al dan niet converteerbare, achtergestelde) leningen. Eventuele (bijgeschreven) aanspraken op dividend en rente blijven buiten beschouwing en vallen ook niet onder de onder p genoemde (40%) vrije beleidsruimte. Bij overschrijdingen om andere dan de hiervoor genoemde reden, komt alleen het meerdere boven € 2,5 miljoen ten laste van de 40% vrije beleidsruimte.
f. Als een ROM in een fonds participeert, wordt voor een overschrijding van het in lid e. genoemde plafond van € 2,5 miljoen per onderneming c.q. concern gekeken naar de individuele participaties van het fonds. Dus als een ROM voor 10% in een fonds participeert en dit fonds vervolgens € 5 miljoen in een individuele onderneming belegt, wordt de participatie van de ROM gesteld op € 0,5 miljoen (10%) en is er geen sprake van een overschrijding van het in lid e. genoemde plafond.
g. Alleen minderheidsparticipaties zijn toegestaan. (In beginsel tijdelijke) afwijkingen van deze bepaling behoeven de expliciete, schriftelijke goedkeuring van de Raad van Commissarissen van de betreffende ROM.
h. De financieringsopties waarvan de ROM's gebruik mogen maken zijn (al dan niet gecombineerd):
    i. participatie in aandelenkapitaal;
    ii. participatie in aandelenkapitaal in combinatie met het verstrekken van (converteerbare) achtergestelde leningen;
    iii. verstrekken van (converteerbare) achtergestelde leningen;
    iv. verstrekken van overige leningen.
i. Voor de (al dan niet converteerbare, achtergestelde) leningen dient een marktconforme vergoeding in rekening te worden gebracht. Daarbij wordt uitgegaan van de Europese referentierente verhoogd met opslag conform de tabel in Mededeling (2008/C 14/02) van de Commissie over de herziening van de methode waarmee de referentie- en disconteringspercentages

worden vastgesteld of een mededeling die haar vervangt. Bepalend is de Europese referentierente op het moment van de investeringsbeslissing c.q. het moment van besluitvorming over de aanpassing van het rentetarief. In principe hebben de leningen van de ROM's een lage zekerheidsstelling, hetgeen betekent dat de bandbreedte van de opslag kan variëren van 100 (rating A en hoger) tot 1.000 (CCC en lager) basispunten, afhankelijk van de creditrating van een onderneming.
Voor de bepaling van de creditrating van een (bestaande) onderneming wordt uitgegaan van de interest-coverage-ratio (Damodaran model). Om de creditrating van een (bestaande) onderneming te bepalen wordt uitgegaan van de gewogen ICR over de afgelopen 3 jaren.

Als de Interest-coverage-ratio (for smaller and riskier firms)		
Vanaf	Tot en met	Creditrating
	0,499	D
0,5	1,499	C / CC / CCC
1,5	2,999	B- / B / B+
3,0	3,999	BB / BB+
4,0	4,499	BBB
4,5		A- / A / A+ / AA / AAA

j. Indien er sprake is van een startende onderneming zonder enige kredietthistorie dan wordt uitgegaan van een opslag van ten minste 650 basispunten.
k. De duur van een participatie is in beginsel niet langer dan acht jaar. Dit uitgangspunt impliceert dat de ROM's reeds bij het aangaan van een participatieovereenkomst afspraken maken over een exit strategie. Het vorenstaande betekent overigens niet dat de ROM's verplicht zijn om na het verstrijken van genoemde periode de betreffende participaties geforceerd en tegen ongunstige voorwaarden te verkopen. De ROM's informeren de aandeelhouders jaarlijks over alle participaties die op balansdatum langer dan acht jaar in de portefeuille zijn opgenomen. Er zal in openbare (jaar)verslagen niet over individuele participaties worden gerapporteerd.
l. De aandeelhouders stellen als eis aan het participatiebedrijf dat de koopkracht van het door hen beschikbaar gestelde vermogen (kapitaal, agio en reserves) in stand blijft. Dat wil zeggen dat het participatiebedrijf -met inachtneming van het gestelde onder d- na aftrek van haar kosten in meerjarig perspectief een rendement boekt dat (ten minste) gelijk is aan het (cumulatieve) inflatiepercentage. Het inflatiepercentage wordt door het CBS jaarlijks (achteraf) gepubliceerd. Het meerjarig perspectief betreft een periode van vijf jaar. De (eerste) periode vangt aan in 2011 en betreft derhalve de periode 2011 tot en met 2015.
m. De ROM's rapporteren jaarlijks over het maatschappelijk rendement van de participatieportefeuille. Maatschappelijk rendement wordt niet alleen bepaald aan de hand van het aantal participaties en de financiële resultaten, maar ook aan de hand van de bijdrage van het bedrijf aan (de ontwikkeling van) innovatieve netwerkomgevingen in de regio, het versterken van de regionale economische structuur en mogelijk andere maatschappelijke relevante grootheden (waaronder het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen, groei van de R&D-uitgaven e.d.) die in overleg met de aandeelhouders vastgesteld kunnen worden.
n. De ROM's mogen zonder goedkeuring van de aandeelhouders geen risicokapitaal van derden respectievelijk bancair krediet aantrekken om daarmee de participatieactiviteiten te financieren.
o. De ROM's wordt toegestaan om onder de navolgende voorwaarden (tijdelijk) fondsbeheer voor derden uit te voeren:

i. de beheerkosten komen voor rekening van de 'opdrachtgever' en weerspiegelen volledig de op de markt geldende vergoeding voor vergelijkbare situaties;
ii. de resultaten komen ten laste / ten goede van de 'opdrachtgever'; en
iii. de fondsen worden beheerd met inachtneming van het EU-steunkader voor risicokapitaalregelingen (Verordening (EG) nr. 800/2008) c.q. de betreffende fondsen zijn door de Europese Commissie goedgekeurd.

De ROM's kunnen met de fondsverstrekker een winstdelingsregeling overeenkomen.

p. Het is de ROM's toegestaan maximaal 40% van het geplaatste kapitaal plus agiostortingen maar exclusief de (overige) reserves te beleggen in afwijking van het gestelde onder a, b, e en g, met dien verstande dat nooit in strijd met Europese regelgeving inzake staatssteun en risicokapitaal gehandeld mag worden. Deze verruiming van de beleidsruimte wordt toegestaan om het de ROM's mogelijk te maken te kunnen voldoen aan de door de aandeelhouders gestelde rendementsnorm zoals beschreven onder l. Participaties in bedrijven die gevestigd en actief zijn buiten het werkgebied van de ROM behoeven de voorafgaande instemming van de aandeelhouders.
q. Gelijktijdig met het uitbrengen van het jaarverslag brengen de ROM's schriftelijk verslag uit aan de aandeelhouders over de aard en omvang van de afwijkingen als bedoeld onder p.

2. Beleidskader

Deze paragraaf beschrijft de aangewezen speerpuntsectoren, generiek vanuit het Rijk, geldend voor alle ROM's en vervolgens, per ROM, nader ingekleurd met de provinciale prioriteiten.
Voor zover sprake is van overlap tussen de speerpunten van het Rijk en de Provincies is die er omwille van de duidelijkheid niet uitgehaald.

Voor de periode 2011 tot en met 2015 worden door de Rijksoverheid de topsectoren Agro & Food, Chemie, Creatieve Industrie, Energie, High Tech Systems en Materialen, Life Sciences & Health, Logistiek, Tuinbouw en Uitgangsmaterialen alsmede Water als nationaal kader aangewezen.

Voor de **BOM** kan het werkveld van provinciale prioritaire thema's / sectoren als volgt worden omschreven (deze vallen voor het grootste deel samen met de landelijke topsectoren; de opsomming geeft de maximale breedte van het werkveld aan; de aandeelhouders en de BOM kunnen in goed onderling overleg nadere keuzes maken):
- High Tech Systems en Materialen (inclusief Automotive en Solar)
- Life Sciences & Medische Technologie (inclusief Pharma)
- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Economy

Bovendien: cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Daarnaast zoekt Brabant aansluiting bij de topsectoren Hoofdkantoren en Creatieve Industrie.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Brabant geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Brabantse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor **LIOF**:
- High Tech Systems en Materialen (inclusief Energy)
- Life Sciences, Medische Technologie (inclusief Pharma), Care en Cure
- Chemie

- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Technology / Economy
- Grootschalige Leisure

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Limburg geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Limburgse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor de **NOM**:
- Watertechnologie
- Energie (inclusief Duurzame Energie)
- Agribusiness / Biobased Economy
- Sensortechnologie
- Healthy Ageing

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Noord-Nederland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Noord-Nederlandse economische structuur versterkend.
Voor Drenthe gaat het daarbij specifiek om Grootschalige Vrijetijdseconomie, voor Friesland om Toerisme en Zorgeconomie.

Provinciale speerpunten voor **Oost NV**:
- High Tech Systems & Materialen *(met inbegrip van de maakindustrie)*
- Chemie
- Energie
- Agro & Food
- Life Sciences & Health

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Overijssel en Gelderland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren *(inclusief de maakindustrie)* in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Gelderse en Overijsselse economische structuur versterkend.

Het is Oost NV verboden te participeren in bedrijven buiten de (door Rijk en Provincies) genoemde topsectoren. Dit is een inperking ten opzichte van de onder paragraaf 1 onder p geboden 'vrije ruimte'. Ook zal Oost NV niet actief acquireren buiten de door de Provincies aangegeven speerpunten.

3. <u>Overgangsregeling</u>

Per ROM wordt de bestaande portefeuille per 31 december 2011 in kaart gebracht. Deze analyse wordt uiterlijk 1 september 2012 aan de aandeelhouders toegezonden.

Op deze portefeuille (inclusief de mijlpaalbetalingen die op deze participaties plaatsvinden na 31 december 2011) is de onderhavige nieuwe aandeelhoudersinstructie niet van toepassing.

De ROM's rapporteren jaarlijks separaat over het verloop / de afloop van de 'oude' portefeuille en nemen als inspanningsverplichting op zich deze uiterlijk ultimo 2019 afgewikkeld / geliquideerd te hebben.

AGENDA

Agenda voor de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, te houden op vrijdag **11 december 2015 om 09.00 uur** ten kantore van de N.V. NOM in Groningen.

1. Opening

2. Vaststelling notulen AvA d.d. 19 juni 2015 — bijlage

3. Mededelingen

4. Governance structuur — bijlagen

Ter vaststelling:

a. Statuten
b. Reglement Raad van Commissarissen
c. Profielschets Raad van Commissarissen
d. Reglement Investeringscomité
e. Profielschets Investeringscomité

Ter kennisname:

f. Directiereglement

5. InnovatieFonds Noord-Nederland — bijlagen

Ter vaststelling:

a. Statuten
b. Investeringsreglement

Ter bespreking:

c. Financiering IFNN, geen bijlage

6. Dividendbesluit, geen bijlage

7. Rondvraag

8. Sluiting

AvA
19-06-2015

Algemene Vergadering Van Aandeelhouders 2015

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gehouden op vrijdag 19 juni 2015 ten kantore van de NOM.

Aanwezig:

Aandeelhouders

Namens de Staat der Nederlanden:	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Groningen:	de heer P.H.R. Brouns
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Fryslân:	de heer S. de Rouwe
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink
	de heer 5.1.2e

Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter)
	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e
	de heer 5.1.2e

NOM:	de heer 5.1.2e (directeur)
	de heer 5.1.2e (plv. directeur)
	de heer 5.1.2e (secretaris)
	mevrouw 5.1.2e (notulist)

1. OPENING

De voorzitter opent de vergadering en constateert dat het volledige kapitaal rechtsgeldig vertegenwoordigd is.

De voorzitter stelt voor om mevrouw 5.1.2e en de heer 5.1.2e tot de officiële benoeming bij agendapunt 9, als toehoorder de vergadering te laten bijwonen. De vergadering gaat hiermee akkoord.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. NOTULEN VAN DE VORIGE VERGADERING

Naar aanleiding van de notulen:
Er zijn geen opmerkingen.

Naar aanleiding van de actielijst:
Actiepunten 1 en 2 zijn afgehandeld.
Actiepunt 3 "aanpassing statuten" is gezien de recente ontwikkelingen op verzoek van de aandeelhouder EZ aangehouden tot de AvA van april 2016.

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

3. JAARVERSLAG EN JAARREKENING 2014

De NOM heeft een goed jaar achter de rug. Het financieel resultaat bedraagt € 9 mln.
De heer 5.1.2e geeft middels een korte presentatie een toelichting op de financiële resultaten en de prestaties van de NOM en haar onderdelen.

Gezien de strategische focus op o.a. water in de provincie Fryslân verbaast het de heer De Rouwe dat hierover niets in het jaarverslag is vermeld en er slechts twee deelnemingen zijn in de topsector Water. De heer 5.1.2e licht toe dat dit juist is maar er desalniettemin veel acquisitie plaatsvindt in de watersector. De NOM heeft er voor gekozen om haar rol vooral vanuit de Water Alliance te laten gelden. Een keuze die de groei van het watercluster goed heeft gedaan. Dit is vermeld in het jaarverslag.
De heer 5.1.2e licht met betrekking tot de opmerking van de heer De Rouwe nog toe dat diverse regionale fondsen een deel van de financieringen in de watersector op zich nemen. Waterbedrijven zijn in het algemeen relatief klein en bevinden zich in een vroege fase waardoor zij nog niet in alle gevallen aan de financieringsvoorwaarden van de NOM kunnen voldoen. Het Doefonds Fryslân heeft nu twee concrete aanvragen in de watersector.

Extra aandacht behoeft business development. Er is momenteel een reële kans op een project in Healthy Ageing waarmee voor 1 fte werk is gemoeid. De NOM werkt voortdurend aan haar zichtbaarheid in de markt wat ook de nodige strubbelingen oplevert. Bijvoorbeeld werd de publiciteit voor de NOM rondom de vestiging van Google in de Eemshaven door de betrokken bestuurders niet bejubeld.
De heer Brink vraagt of de op dat moment aanwezige economische situatie invloed heeft op beoordelingen van projecten. Leidt economische groei bijvoorbeeld tot een ander investeringsbeleid?
De heer 5.1.2e antwoordt dat dit geenszins het geval is. De kwaliteit van het businessplan van de onderneming is het meest belangrijke aspect van de beoordeling. Financieringsaanvragen worden voornamelijk afgewezen op de kwaliteit van het businessplan al dan niet in combinatie met het vertrouwen in de ondernemer(s).

De landelijke economische situatie is geen reden om hier anders mee om te gaan. Wel is het van algemeen belang om de toegankelijkheid tot financieringsland te verhelderen bij ondernemers. Het feit dat de NOM financiert met een stevig rentepercentage wordt door de meerderheid van de ondernemers geaccepteerd gezien het risicovolle karakter van de financiering. Bovendien zijn de banken steeds meer bereid om samen met de NOM een financiering te verstrekken. Daarbij blijft de bancaire financiering veelal beperkt tot het bedrag waarvoor de onderneming c.q. de ondernemer jegens de bank zekerheden kan stellen. De rol van de NOM is dan om aanvullend te financieren al dan niet samen met andere financiers. Door het toepassen van meerdere varianten (die opkomen in de markt zoals crowdfunding en kredietunies), is het mogelijk de totale financieringsvraag van de ondernemer in te vullen (het zogenaamd gestapeld financieren).

De heer 5.1.2e complimenteert de directie met de verslaglegging. Op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen heeft de NOM in 2013 prima gescoord. Het percentage van de risicokapitaalpositie van het Aanjaagfonds is aanzienlijk. Het Ministerie van Economische Zaken is tevreden over het resultaat van de NOM, de transparante verslaglegging daarover en het feit dat de financiële resultaten vooral gerealiseerd zijn bij bedrijven, actief in de topsectoren.

Het jaarverslag en de jaarrekening 2014 worden door de vergadering vastgesteld.

4. DIVIDENDUITKERING

Voorgesteld wordt om € 10.000.300,- uit te keren als dividend aan de aandeelhouders. Hiervan zal € 10.000.000,- in de vorm van een lening door het Ministerie van Economische Zaken aan de NOM beschikbaar worden gesteld t.b.v. het InnovatieFonds Noord-Nederland (IFNN).

De heer 5.1.2e geeft namens het Ministerie van Economische Zaken en de drie noordelijke provincies aan niet afwijzend tegenover het voorstel te staan. Het Ministerie is in eerste instantie bereid om 50% van de cofinanciering van het IFNN op zich te nemen mits de provincies garanderen dat de resterende € 10.000.000,- ook daadwerkelijk wordt ontvangen. De provincies dienen zelf hun eigen deel in te vullen. Omdat de wijze waarop dit vorm gegeven zal worden, thans nog niet duidelijk is, verzoekt de heer 5.1.2e dit agendapunt door te schuiven naar een later dit jaar te houden Buitengewone Vergadering.

De heer Brink vraagt of het zinvol is om de aandelenverhoudingen van de provincies met de NOM bij dit punt te betrekken. Dit punt zal in de komende maanden verder vorm worden gegeven. De provincies willen gezamenlijk een meerderheidspositie verwerven in de NOM.

De voorzitter concludeert dat de intenties van alle betrokken vooralsnog duidelijk zijn en dat er naar wordt gestreefd om één en ander nog dit jaar te formaliseren. Tijdens deze periode dient in acht te worden genomen dat de activiteiten en projecten van de NOM niet worden belemmerd.

De voorzitter constateert dat het voorstel wordt aangehouden. De directie van de NOM kan al wel het InnovatieFonds Noord-Nederland (voorheen NOM Projects) in de markt zetten.

5. CORPORATE GOVERNANCE

Een memo om te komen tot een nieuwe governance structuur met de invoering van een investeringscommissie naast de raad van commissarissen, wordt behandeld bij agendapunt 8.

De raad van commissarissen heeft haar toezichthoudende functie in 2014 naar behoren kunnen uitoefenen. De functie als ambassadeur van de organisatie heeft extra tijd gevergd.
De nog te benoemen nieuwe commissarissen vormen een welkome en dringend gewenste aanvulling op de raad van commissarissen en dragen bij aan een versterking van de NOM-positie in bepaalde sectoren.

De voorzitter constateert dat hoofdstuk 8 van het jaarverslag betreffende de Corporate Governance geen vragen of opmerkingen oproept en dat de AvA instemt met de inhoud.

6. DECHARGE VAN DE DIRECTIE

De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2014 gevoerde beleid.

7. DECHARGE VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de RvC voor het toezicht op de directie in 2014.

8. GOVERNANCE

De aandeelhouders hebben te kennen gegeven te willen komen tot een nieuwe governance structuur. Uitgangspunt hierbij is dat naast de raad van commissarissen een investment comité (IC) wordt gevormd ten behoeve van de besluitvorming rondom investeringsbeslissingen van de NOM.
De directie en de raad van commissarissen stellen voor om de besluitvorming hieromtrent te laten plaats vinden tijdens een Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders te houden medio november 2015. Hierbij merkt de heer [redacted] op dat betrokken partijen reeds met elkaar van gedachten hebben gewisseld over een mogelijke nieuwe governance structuur. In het kader van de Europese Regelgeving moet aan bepaalde eisen worden voldaan. Hiervoor zijn door de directie reeds een aantal suggesties gedaan. Er wordt naar gestreefd om de transactiekosten van de investeringen zo laag mogelijk te houden. De in te stellen IC zal de directie adviseren waarna de directie een besluit neemt.

Bij een negatief besluit of bij een bepaalde omvang van investeringen zal ook de RvC bij de besluitvorming worden betrokken.
De intentie is om hierover eind dit jaar een definitief besluit te nemen en de nieuwe governance structuur tijdens de aandeelhoudersvergadering in april 2016 te introduceren.

De heer De Rouwe verzoekt om nadere informatie omtrent de omvang van beide organen alsook de keuze en de selectieprocedure. De heer 5.1.2e antwoordt dat de voorkeur van de directie en de raad van commissarissen uitgaat naar een IC bestaande uit drie leden met expertise op verschillende gebieden en een RvC bestaande uit vier leden, wat een totaal vormt van zeven leden. Het uitgangspunt hierbij is om de transactiekosten zo laag mogelijk te houden.

De heer Brink is zeer content met de beoogde stappen. De indruk van de huidige samenstelling van de raad van commissarissen is goed en er dient op te worden toegezien dat in de toekomstige structuur met ieders belangen rekening wordt gehouden. Graag ziet hij de met de nieuwe structuur gepaard gaande wijzingen in een voorstel van de directie tegemoet.

De heer 5.1.2e is ingenomen met de wijze waarop met de totstandkoming van een nieuwe governance structuur wordt omgegaan door partijen. Echter is EZ er niet van overtuigd om een IC te benoemen van slechts drie personen. De reden hiervoor is het brede werkgebied van de NOM, wat een brede expertise van het IC nodig maakt. Mogelijk kan de IC met een aantal leden worden aangevuld die op oproepbasis bij bepaalde specifieke investeringsvoorstellen beschikbaar zijn. Bovendien verzoekt EZ de directie om de vorig jaar vastgestelde profielschets van de raad van commissarissen te beoordelen op mogelijke aanpassingen indien de RvC wordt teruggebracht van vijf naar vier leden. Het Ministerie van Economisch Zaken ziet bovenstaande graag geëffectueerd in de Bijzondere Aandeelhoudersvergadering, te houden eind dit jaar.

De voorzitter concludeert dat partijen welwillend tegenover het voorstel staan om te komen tot een nieuwe governance structuur, bestaande uit een IC naast de RvC.
In een Bijzondere Aandeelhoudersvergadering zal hierover definitief worden besloten.
Ter voorbereiding op de besluiten zal de directie het volgende tijdpad aanhouden:

- Bespreking concepten in de RvC-vergadering van september (week 37/38)
- Bespreking concepten in vooroverleg met aandeelhouders (week 38/39)
- Vaststelling agenda en stukken voor BAvA in de RvC-vergadering (9 oktober 2015)

De directie en de raad van commissarissen zullen zorg dragen voor een voordracht van kandidaten voor de IC die vervolgens door de AvA worden benoemd. Bovendien zal de huidige profielschets van de RvC onder de loep worden genomen, de wijziging van de aandelenverhouding nader worden uitgewerkt alsmede de aanpassing van de statuten, zodat alle wijzigingen hieromtrent in eenzelfde vergadering kunnen worden besproken en mogelijk kunnen worden vastgesteld.

9. SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN

De heren 5.1.2e en 5.1.2e zijn middels schriftelijke besluitvorming afgetreden als commissaris per 24 april jl. Ten behoeve van de ontstane vacatures heeft de Raad van Commissarissen de aandeelhouders bij brief d.d. 7 januari 2015 mevrouw 5.1.2e en de heer 5.1.2e voorgedragen. De Raad van Commissarissen verzoekt om instemming met hun benoeming.

De AvA gaat akkoord met de benoeming van mevrouw 5.1.2e en de heer 5.1.2e tot commissaris van de NOM met ingang van 24 april 2015 voor een periode van vier jaar waarbij tussentijds aftreden tot de mogelijkheden behoort. De vergadering feliciteert de nieuwe commissarissen met hun benoeming.

De AvA spreekt uit de heren 5.1.2e en 5.1.2e erkentelijk te zijn voor wat zij voor de NOM hebben betekend in de afgelopen vier jaar. De aandeelhouders zullen de heren ook schriftelijk bedanken voor hun inzet.

10. VOORSTEL PROCEDURE TOT BENOEMING EXTERNE ACCOUNTANT

De directie en raad van commissarissen stellen voor om over te gaan tot benoeming van de externe accountant conform het voorstel dat op 12 juni 2015 is toegezonden.
Het voorstel blijft onder de aanbestedingsdrempels van Europese aanbesteding die op grond van de Europese richtlijnen van kracht zijn.
De provinciale fondsen zijn ook meegenomen in het totaalvoorstel maar hierover dient afzonderlijk door de fondsen te worden beslist.

De AvA gaat akkoord met het voorstel om PWC tot externe accountant te benoemen voor zowel de NOM als voor het InnovatieFonds Noord-Nederland voor een periode van maximaal vier jaar (2015-2018).

11. TOEKOMST VAN HET ONTWIKKELBEDRIJF VAN DE NOM

Gelet op de afspraken van november 2013 tussen de aandeelhouders dient er een oplossing te worden gevonden voor het verdwijnen van de zgn. kruisfinanciering per 1 januari 2016.
Aandeelhouders hebben zich verplicht hierover nadere afspraken te maken.
Met de beoogde afschaffing van de kruisfinanciering ontstaat een tekort in de begroting van het Ontwikkelbedrijf.

In verband met de continuïteit van de NOM verzoeken de directie en de raad van commissarissen de aandeelhouders concrete afspraken te maken over de invulling van dit tekort. Indien er geen additioneel geld beschikbaar komt moeten ingrijpende maatregelen worden genomen.

De heer Brink geeft aan dat de clusterorganisaties dinsdag aanstaande (23 juni) een besluit nemen in relatie tot de NOM en de clusters. Indien de clusters positief besluiten, zullen de provincies hier hun verantwoordelijkheid in nemen en de uitkomsten middels een packagedeal aan de NOM voorleggen.

Het Ministerie van Economische Zaken en de provincies zien alle het belang van een snelle en adequate invulling. De intenties zijn goed, maar er is nog veel te bespreken. Op korte termijn vindt hierover tussen de aandeelhouders overleg plaats.

11. RONDVRAAG EN SLUITING

Van de provincie Fryslân en de provincie Drenthe is nog geen mandaat ontvangen voor de herbenoeming van de heer 5.1.2e als NOM-directeur voor een periode van vier jaar.
De heren De Rouwe en Brink geven ter vergadering alsnog aan akkoord te zijn met de herbenoeming.

De heer 5.1.2e is zeer verheugd met zijn rol als RvC-lid van de NOM. Hij bestempelt de NOM als een professionele organisatie met een mooi investeringsbeleid. Hij heeft zich het meest verbaasd over de discussie omtrent de aandelenverhouding en ziet het als een goed teken dat door de aandeelhouders intenties zijn uitgesproken om daar nu ook de nodige stappen in te zetten ten behoeve van de continuïteit van de NOM.

De heer Jansen heeft nog niet van alle provincies een reactie ontvangen op de subsidiebeschikking per brief van 16 december 2014 met betrekking tot de projecten Greenlincs en Flinc. De provincie Groningen heeft reeds ingestemd met de bijdrage voor Greenlincs. De provincies zullen zo snel mogelijk een reactie geven.

Namens de directie en raad van commissarissen worden alle aandeelhouders van harte uitgenodigd op het Midzomerfeest van de NOM op 22 juni a.s. op Groningen Airport Eelde.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

ACTIELIJST

Datum	Wat	Wie	Wanneer
25-04-14	Aanpassing statuten n.a.v. gewijzigde procedure benoeming commissarissen	Directie	November 2015/ April 2016
19-06-15	Voorstel nieuwe governance structuur	Directie en RvC	November 2015
19-06-15	Bedankbrief afgetreden commissarissen, de heren 5.1.2e en 5.1.2e	Aandeelhouders	z.s.m.
19-06-15	Reactie op subsidiebeschikking d.d. 16 december 2014 Greenlincs en Flinc	Provincies	z.s.m.

Groningen 11-12-2015

Voor akkoord:

Staat der Nederlanden:	5.1.2e	.....
Provincie Groningen:	P.H.R. Brouns	.....
Provincie Fryslân:	S. de Rouwe	.....
Provincie Drenthe:	H. Brink	.....
5.1.2e (voorzitter)		.....
5.1.2e (secretaris)		.....

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

RAPPORTAGE MKB FONDS DRENTHE PERIODE: 3E KWARTAAL 2015

VERSIE AVA

28 oktober 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave		2
1	Inleiding	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Verwachtingen 2015	4
2	Financieel	5
2.1	Resultaat	5
2.2	Liquiditeit	6
3	Leads	7
4	Portefeuille	10
4.1	Boekwaarde	10
4.2	Investeringen	11
4.3	Desinvesteringen	11
4.4	Voorzieningen	11
4.5	Risicoprofielen	12
5	Exits	14
6	Maatschappelijk rendement	15
7	Boekwaarde en resultaat per subcategorie	16
7.1	Topsectoren	16
7.2	Type aanvragen	18
8	Revolverendheid	19
9	Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen	19
10	Bijlagen	20

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. (D.O.F.) en Drents Innovatiefonds B.V. (D.I.F.) over de periode 1 januari tot en met 30 september 2015. De drie vennootschappen handelen gezamenlijk onder de naam "MKB Fonds Drenthe".

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	2	7	9
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	250	750	1.000
Aantal commitments			9
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			1.575
Aantal bedrijven in portefeuille	3	7	10
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	272	913	1.185
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	272	913	1.185
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	9	41	50
In bedrijf (x € 1.000,-)	272	913	1.185
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	5	81	86

1.1 Algemeen

Het aantal ontvangen aanvragen en interesse-uitingen, geven aan dat het MKB Fonds Drenthe een nog immer groeiende bekendheid geniet. Via diverse kanalen zoals adviseurs, banken, investeerders maar ook ondernemers direct, worden financieringsaanvragen bij het fonds ontvangen. De pers heeft, al dan niet in combinatie met een portefeuillebedrijf, al enige malen aandacht aan het MKB Fonds Drenthe besteed. De website (www.mkbfondsdrenthe.nl) is in de eerste negen maanden van 2015 2.519 (waarvan 899 in het derde kwartaal) keer bezocht. Het contactformulier is in het derde kwartaal vijf keer ingevuld.

Het IC is gedurende het eerste negen maanden 2015, zesmaal bijeen geweest om in totaal negen voorstellen te bespreken. Op alle ingebrachte voorstellen is door het IC positief geadviseerd. Een tweetal financieringstrajecten zijn in het voortraject met het IC besproken

waarbij in gezamenlijk overleg is besloten het financieringstraject niet voort te zetten.

In de laatste drie maanden van 2015 zal een groter deel van de focus op beheer van de portefeuillebedrijven komen te liggen. Dit zal van invloed zijn op de tijdsverhouding beheer ten opzichte van acquisitie. De invloed op de doorlooptijd van aanvragen zal door de directie middels het tweewekelijks intern overleg worden bewaakt. Indien de onderzoeksduur dan wel het percentage afwijzingen omwille van tijd toeneemt, zal tijdig met RvC en aandeelhouder worden overlegd omtrent mogelijke aanpassing van de personele bezetting. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op ontvangen aanvragen en de status daarvan.

1.2 Verwachtingen 2015

De doelstelling om in 2015 vijftien financieringen te verstrekken ad € 2,3 miljoen, blijft gehandhaafd. In de oorspronkelijke begroting zijn de financieringen onderverdeeld in dertien leningen en twee aandelenbelangen. Gezien de minimale interesse vanuit de markt voor financiering op aandelenkapitaal, is de verwachting dat alle financieringen verstrekt zullen worden als (achtergestelde) lening.
Het begrote jaarresultaat bedroeg € 1,8 miljoen negatief (zie hoofdstuk 2.1), voornamelijk veroorzaakt door de voorzieningen. Op basis van de laatste inschattingen, zal het jaarresultaat 2015 op € 0,6 miljoen negatief uitkomen.

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

2 Financieel

2.1 Resultaat

Het resultaat van het MKB Fonds Drenthe inclusief kosten bedraagt over de periode tot en met 30 september 2015 € 189k negatief. Onderstaand is het verloop weergegeven.

Resultaat MKB Fonds Dr. (x € 1.000,-)	30 september 2015		31 december 2015	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	50	88	144	75
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	0	-	-	-
Voorziening	-	-1.031	1.534	-250
Resultaat vóór kosten	**50**	**-943**	**-1.390**	**-175**
Kosten	239	329	438	439
Resultaat na kosten	**-189**	**-1.272**	**-1.828**	**-614**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffende de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. In de eerste negen maanden van 2015 is € 50k renteresultaat gefactureerd en geboekt. Ultimo september 2015 is hiervan € 39k ontvangen. Over het algemeen wordt dit veroorzaakt door administratieve redenen. De verwachting is dat het restant in het vierde kwartaal 2015 door het MKB Fonds Drenthe wordt ontvangen.

Voor voorzieningen wordt verwezen naar hoofdstuk 4.4.

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

- Beheerkosten NOM € 186k
- Beheerkosten € 7k
- Accountantskosten € 9k
- Vergoeding RvC € 21k
- Vergoeding IC € 16k
- Overig € 0k

2.2 Liquiditeit

De Provincie Drenthe heeft in totaal € 13,1 miljoen ter beschikking aan het MKB Fonds Drenthe gesteld. Hiervan is tot en met ultimo september 2015 € 1.175k aan leningen verstrekt en € 323k betaald aan kosten (stand crediteuren € 92k). Aan commitments en overige verplichtingen is € 675k toegezegd. Dit betreffen vijf nog opvraagbare tranches van portefeuillebedrijven conform de leningsovereenkomst en twee door het IC positief geadviseerde financieringen die nog niet zijn uitbetaald. Daarnaast is tot en met 30 september 2015 € 44k aan rente, aflossing en provisie ontvangen van de portefeuillebedrijven. De vrij beschikbare liquiditeit ultimo september 2015 bedraagt € 11,0 miljoen.

Beschikbare liquiditeit per 30 september 2015 (x € 1.000)

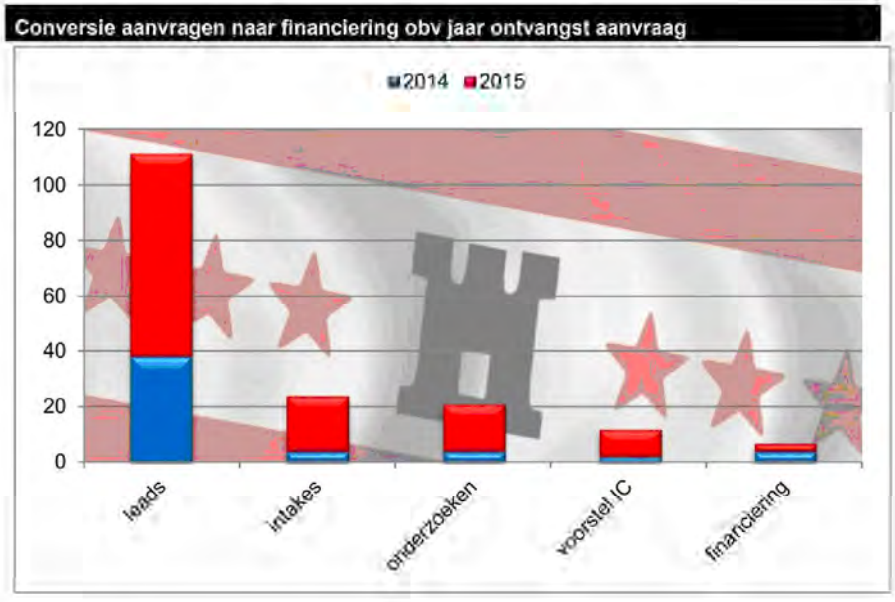
		Totaal
Bankstand per 30 september 2015		
Drentse Holding	11.493	
Drents Innovatiefonds	87	
Drents Ontwikkelfonds	95	
		11.675
Af: Commitments		675
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen		-
Beschikbare liquiditeit per 30 september 2015		**11.000**

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

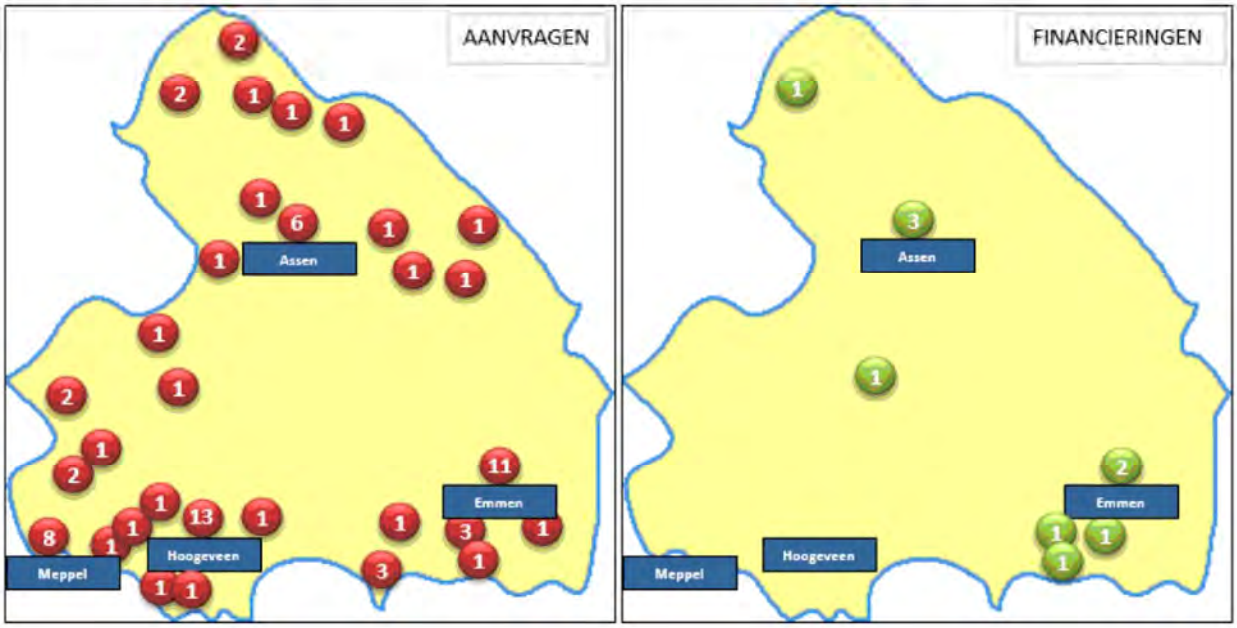
3 Leads

Leads betreffen financieringsaanvragen welke op basis van eerste informatie binnen de beleidskaders van het MKB Fonds Drenthe lijken te vallen. Na kennismaking met de onderneming wordt bij een positieve grondhouding, door de investment manager een intake opgesteld. Een intake is een korte beschrijving van de investeringscasus met daarin opgenomen de globale dealstructuur. Na de bespreking van de intake in een tweewekelijks overleg van investment manager met directie en backoffice medewerker, wordt besloten om een uitgebreider onderzoek op te starten en in voorkomende gevallen een termsheet uit te brengen. Een onderzoek kan uiteindelijk leiden tot een investeringsvoorstel, dat na positief advies van het Investerings Comité uitmondt in verstrekking van de financiering.
In de eerste negen maanden van 2015 zijn er 111 leads behandeld, waarvan 73 nieuw in 2015 zijn ontvangen.Van deze leads zijn er nog 21 onderhanden, 7 gefinancierd, 40 afgewezen, 49 ingetrokken en van 2 is niets meer vernomen. 8 aanvragen zijn in de onderzoeksfase. Hieronder zijn de door het IC in de eerste negen maanden van positief advies voorziene twee nog niet uitbetaalde financieringen.

Onderstaand wordt de conversie van leads naar financieringen in de eerste negen maanden van 2015 in aantal aantallen weergegeven.

De 73 leads, die in 2015 zijn binnengekomen, zijn onderstaand in aantallen weergegeven per vestigingsplaats (rode stip).
De groene stippen geven de locaties van de portfoliobedrijven weer.

De grootste aantallen aanvragen komen uit:

- Hoogeveen (13);
- Emmen (11);
- Meppel (8) en
- Assen (6).

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

In het derde kwartaal van 2015 zijn er face-2-face gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd.
De volgende evenementen zijn in het derde kwartaal van 2015 bezocht/ is aan deelgenomen/ gepresenteerd:

- Presentatie Rabobank Borger Klenckeland
- Intermediair bijeenkomst Deutsche Bank
- Interview Meppeler en Hoogeveensche Courant (zie hieronder)
- Opening Ondernemersfabriek Emmen

MKB Fonds doet goede zaken

Geplaatst op maandag 28 september 2015 11:59 aanraden 0 0 reacties

Investment manager 5.1.2e *'Er is vaak meer mogelijk dan je denkt.' - Foto: Wilbert Bijzitter*

Delen 2 Tweet 9 Mail Delen Pin it

Drenthe - Iets meer dan een jaar na de oprichting heeft het MKB Fonds Drenthe al in tien bedrijven geïnvesteerd. Twee zogeheten cases staan op het punt afgerond te worden. Dave de Groot, de investment manager van het fonds, is tevreden.

Hij geniet bovendien van zijn rol in het geheel. 'Ik zit doorlopend met energieke ondernemers aan tafel.' Het MKB Fonds verstrekt geen subsidies, verduidelijkt De Groot. 'Het MKB Fonds Drenthe investeert in snelle groeiers en innovatieve bedrijven. Het is een revolverend fonds en het is dan ook de bedoeling dat de investeringen terugbetaald worden, zodat ze opnieuw gebruikt kunnen worden.'

De Provincie Drenthe heeft in 2014 dertien miljoen euro in het fonds gestopt, waarna Dave de Groot werd aangenomen om het fonds in de markt te zetten. Met name via banken en accountants komt hij in contact met mkb'ers die er nog niet in geslaagd zijn een investeerder te vinden voor de groei en ontwikkeling van hun bedrijf, maar ondernemers benaderen de investment manager ook wel rechtstreeks. De Groot: 'Het financieringslandschap is blijvend veranderd. Banken moeten voorzichtiger zijn, waardoor een gat is gevallen. De Provincie Drenthe is in dat gat gesprongen om daarmee de economie van Drenthe te versterken.'

Wie kans wil maken op een investering uit het MKB Fonds Drenthe moet aan diverse voorwaarden voldoen. 'Een ondernemer moet, bij wijze van spreken, op een bierviltje uiteen kunnen zetten waar zijn bedrijf of plan voor staat, waar hij naartoe wil en wat hij daarvoor nodig heeft', aldus De Groot.

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

4 Portefeuille

4.1 Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 september 2015 € 1.185k. De actuele waarde van de portefeuille is ultimo september 2015 gelijk aan de boekwaarde.

De boekwaarde van de leningen is bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2015 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Boekwaarde
Stand per 1 januari 2015	**25**	**152**	**177**
Bij:			
Investeringen	250	750	1.000
Dividendbijschrijvingen	-	-	-
Rentebijschrijvingen	9	41	50
	259	791	1.050
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	3	-	3
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	-	-
Ontvangen rentetermijnen	9	30	39
Voorzieningen	-	-	-
	12	30	42
Stand per 30 september 2015	**272**	**913**	**1.185**
Aandelenkapitaal	-	-	-
Cumulatief preferente aandelen	-	-	-
Leningen	272	913	1.185
Stand per 30 september 2015	**272**	**913**	**1.185**
			Actuele wrd
Stand per 1 januari 2015	25	152	177
Stand per 30 september 2015	272	913	1.185
Mutatie	247	761	1.008

4.2 Investeringen

Onder de investeringen zijn de gestorte bedragen op leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen. Daarnaast zijn de aanvullende stortingen hieronder opgenomen (tranches).

In totaal is er in de eerste negen maanden € 900k geïnvesteerd in zeven nieuwe portfeuillebedrijven. Daarnaast is er bij twee portefeuillebedrijven de financiering uitgebreid voor een totaalbedrag van € 100k.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	2	5	7	900
Conversie	-	-	-	-
Uit commitment	-	2	2	100
Uitbreiding	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
	2	**7**	**9**	**1.000**

4.3 Desinvesteringen

In de eerste negen maanden van 2015 zijn geen (gedeeltelijke) verkopen geweest.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn daarom geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 30 september 2015 € 3k aan aflossingen ontvangen.

4.4 Voorzieningen

In de eerste negen maanden van 2015 zijn er geen voorzieningen getroffen. Op de totale portefeuille is cumulatief "0" voorzien.

4.5 Risicoprofielen

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

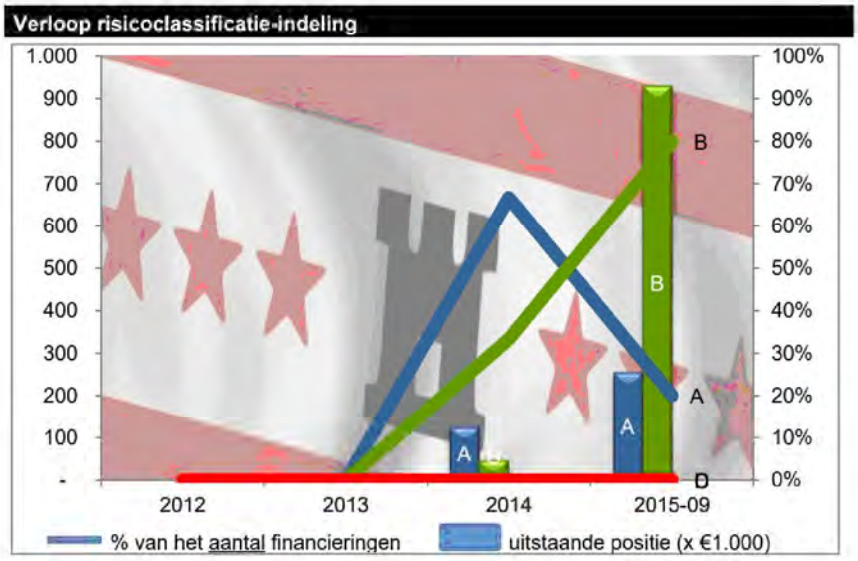
meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd. Er bestaat derhalve geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau. Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van MKB Fonds Drenthe. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald.
Per 30 juni 2015 zijn de profielen opnieuw beoordeeld (halfjaarlijkse beoordelingscyclus).

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Hierna zijn de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen per 30 september 2015 als percentage van de portefeuilleomvang weergegeven.

Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	1	-	1
Nieuw in portefeuille:			
A	-	1	1
B	2	4	6
Totaal aantal mutaties	**3**	**5**	**8**

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

5 Exits

Er zijn in de eerste negen maanden van 2015 geen gehele of gedeeltelijke exits gerealiseerd.

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aflossingen	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-
Faillissement	-	-	-
Kwijtscheldingen	-	-	-
Liquidaties	-	-	-
Conversie	-	-	-
Herstructurering	-	-	-
	-	-	-

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

6 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 30 september 2015: 94. Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de in 2014 gefinancierde ondernemingen uitgebreid met 6 FTE's.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 september 2015 (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2015	**1**	**7**	**8**
Bij:			
Investeringen: nieuw	5	75	80
Mutatie bestaande portefeuille	-	6	6
	5	81	86
Af:			
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-	-	-
Uit portefeuille: overig	-	-	-
	-	-	-
Stand per 30 september 2015	**6**	**88**	**94**

De mogelijke lange termijn directe werkgelegenheid in de huidige portefeuillebedrijven wordt ingeschat op 100.

Daarnaast zal er indirecte werkgelegenheid worden gecreëerd middels inhuur ZZP-ers, het uitbesteden van een deel van de productie bij EMCO (sociale werkvoorziening in Emmen) en inhuur personeel via Baanzicht.

Van de tot en met 30 september 2015 gefinancierde ondernemingen hebben drie bedrijven IP's (patenten en octrooien) in bezit. Deze IP's hebben met name betrekking op de duurzame oplossing (afvalverwerking, beperking bestrijdingsmiddelen en waterverbruik).

Ten aanzien van overige onderdelen van maatschappelijk rendement zijn geen kpi's en/of meetmethoden vastgesteld.

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

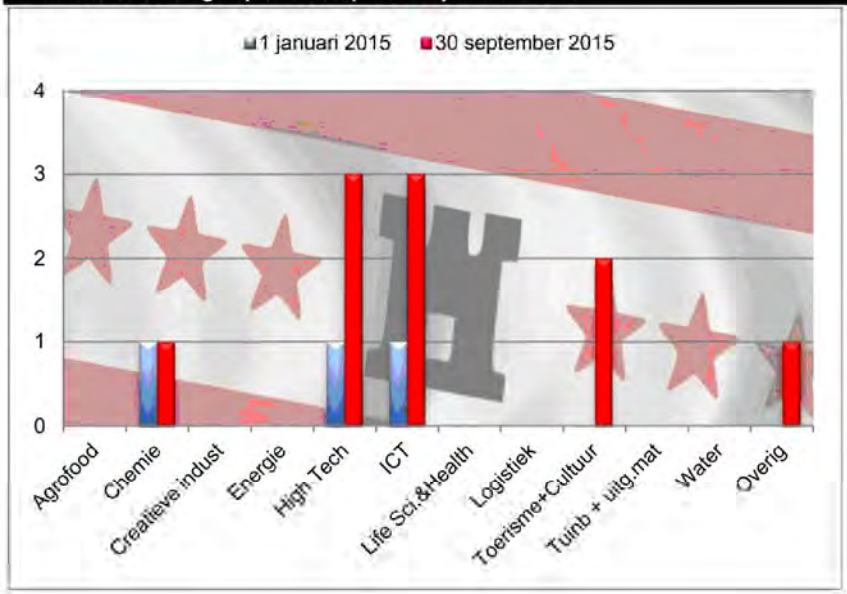
7.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de negen landelijk vastgestelde topsectoren aangevuld met de voor de provincie Drenthe belangrijke sectoren (speerpunten) "ICT" en "Toerisme en Cultuur" en een extra categorie "overig". De investeringen in de eerste negen maanden van 2015 zijn in de volgende sectoren geweest:

Investeringen per sector t/m 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Chemie	-	1	1	50
High Tech	-	3	3	250
ICT	1	1	2	200
Toerisme+Cultuur	-	2	2	300
Overig	1	-	1	200
	2	**7**	**9**	**1.000**

Aantal ondernemingen per sector per 30 september 2015

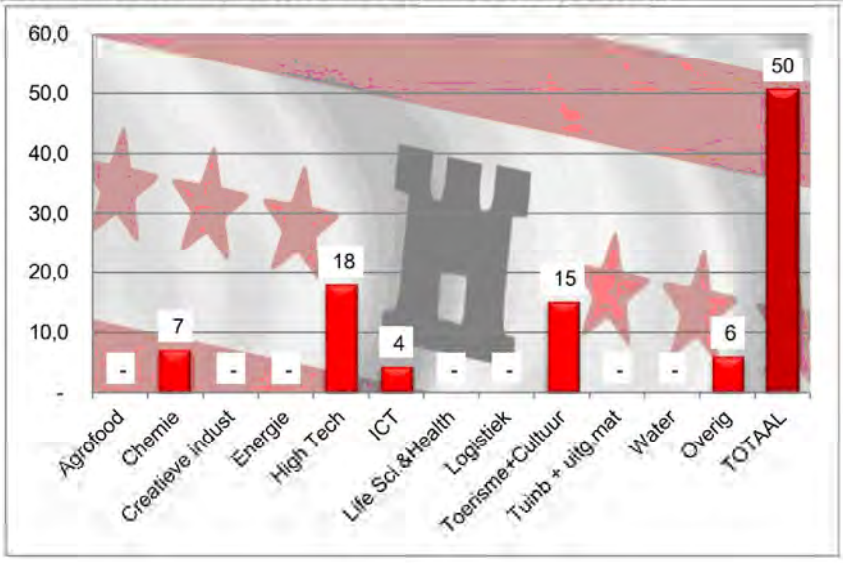
De boekwaarde voor voorziening (ook wel "subtotaal in bedrijf") per 30 september 2015 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 september 2015

	1 januari 2015	30 september 2015		
		D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Agrofood	-	-	-	-
Chemie	50	-	103	103
Creatieve indust	-	-	-	-
Energie	-	-	-	-
High Tech	102	-	354	354
ICT	25	72	151	223
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	-	-	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-	305	305
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	-
Overig	-	200	-	200
	177	**272**	**913**	**1.185**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per sector t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

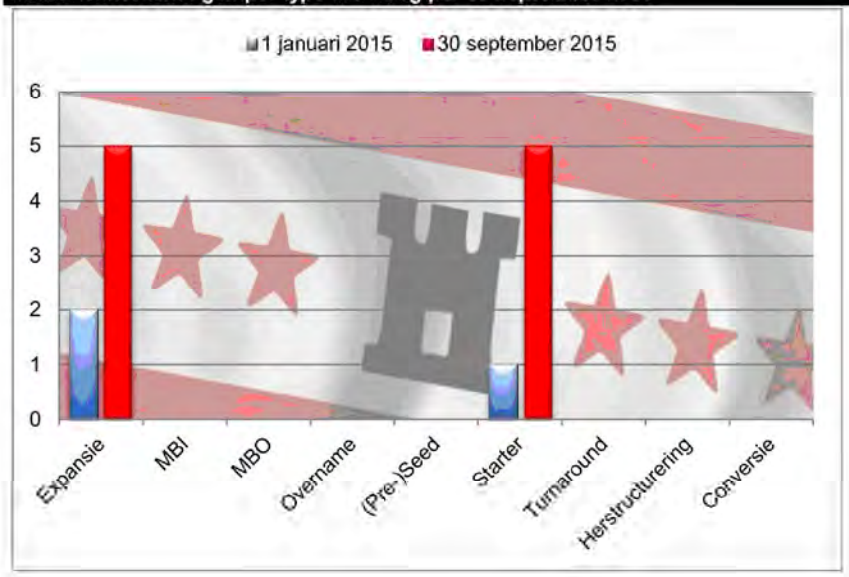
7.2 Type aanvragen

De investeringen in de eerste negen maanden van 2015 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	-	5	5	450
MBI	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-
(Pre-)Seed	-	-	-	-
Starter	2	2	4	550
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
	2	**7**	**9**	**1.000**

Aantal ondernemingen per type aanvraag per 30 september 2015

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

8 Revolverendheid

Het MKB Fonds Drenthe streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo september 2015 is de revolveerbaarheid nog niet van toepassing.

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er zijn ultimo september 2015 geen faillissementen.

10 Bijlagen

Bijlage A: Overzicht leningen

Sinds	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	Aantal werknemers

buiten verzoek

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

Reeds openbaar:
(https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/noordelijke-provincies-voor-50-procent-aandeelhouder-nom/)

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe

Statenbrief

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e
Team	Economie
Datum	woensdag 13 januari 2016
Uiterste behandeldatum in GS: 25 januari 2016 *Toelichting:* op zelfde datum in GS van Gr, Fr en Dr.	

Verantwoordelijke
Erik Bos
Bespreken:

Nr. programma, beleidsopgave, doelstelling en resultaat in de begroting	
2.2	Versterken regionale innovatiekracht

Portefeuillehouder
Henk Brink

Voorbereid met	***Afwijkende mening ja/nee***
1. 5.1.2e 5.1.2e (FPB)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (BC)	Nee
3. 5.1.2e (BC)	Nee

Paraaf Directeur-secretaris:
Annet van Schreven

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	ja
Slapende lijst ja/nee *Zo ja, openbaar vanaf:*	
Persbericht:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

Onderwerp

Verwerving NOM aandelen

Advies

1. In te stemmen met het principeakkoord tussen de drie noordelijke provincies en het ministerie van Economische Zaken betreffende de voorgenomen verwerving van aandelen NOM door de provincies.
2. In te stemmen met verzending van bijgaande informerende brief naar Provinciale Staten
3. In te stemmen met verzending van bijgaande brief naar Minister van Economische Zaken

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen
De Noordelijke ontwikkelingsmaatschappij (NOM) is een belangrijke uitvoeringsorganisatie voor het economisch beleid van de noordelijke provincies en het ministerie van Economische Zaken (MEZ). Tot nu toe is de overgrote meerderheid van de aandelen in bezit van MEZ. Gevolg is dat op dit moment het Rijk en niet de regio een doorslaggevende stem heeft ten aanzien van de koers van de NOM, inclusief besluiten over de winst van de NOM en het te hanteren risicoprofiel in het kader van het investeringsbeleid van de NOM.

Eind 2013 heeft MEZ aangegeven open te staan voor verkoop van een deel van haar aandelen NOM aan de noordelijke provincies. Afgelopen maanden hebben de drie noordelijke provincies een verkenning uitgevoerd op de verwerving van de NOM-aandelen en daarover onderhandelingen gevoerd met MEZ.
Dit heeft geresulteerd in een bestuurlijk principeakkoord vlak voor het Kerstreces van 2015. Het akkoord wordt de komende maanden uitgewerkt tot een noordelijk afgestemd Statenvoorstel, op basis waarvan Provinciale Staten van Groningen, Fryslân en Drenthe hun wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken.

b. Europese aspecten
Niet van toepassing.

c. Economie/werkgelegenheid
Het principe akkoord tussen provincies en MEZ betekent een financiële en economische impuls voor Noord-Nederland.

d. Participatie
Het voornemen om aandelen NOM te kopen ligt in juni 2015 voor bij de drie Provinciale Staten (Groningen, Fryslân en Drenthe).
Na besluitvorming Provinciale Staten kan de aandelentransactie in de Aandeelhoudersvergadering van de NOM worden bekrachtigd.

Advies

1. In te stemmen met het principeakkoord tussen de drie noordelijke provincies en het ministerie van Economische Zaken betreffende de voorgenomen verwerving van aandelen NOM door de provincies.
2. In te stemmen met verzending van bijgaande informerende brief naar Provinciale Staten.
3. In te stemmen met verzending van bijgaande brief naar Minister van Economische Zaken.

Beoogd effect

Instemming GS met het bestuurlijk principeakkoord dat de drie EZ gedeputeerden eind 2015 hebben bereikt met het ministerie van Economische Zaken.
Mede op basis van dit GS besluit wordt komende maanden een gezamenlijk Statenvoorstel voorbereid, op basis waarvan Provinciale Staten wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken.
Provinciale Staten worden geïnformeerd over de voorgenomen aankoop van aandelen NV NOM.

Argumenten

1.1. In nauwe samenwerking tussen de drie noordelijke EZ-gedeputeerden is een bestuurlijk principeakkoord bereikt met het ministerie van Economische Zaken, dat de provincies mogelijkheid biedt om onder gunstige voorwaarden gelijkwaardig partner te worden in de NOM

De voorgenomen aandelenverwerving is ingegeven vanuit de volgende doelstellingen:
a) Vergroten van de regionale zeggenschap over het vermogen van de NOM zodat rendement NOM beschikbaar blijft voor de noordelijke economie.
b) Voorkomen dat het ministerie van Economische Zaken eenzijdig kan besluiten kapitaal te onttrekken uit de NOM voor financiering van Rijksbeleid.
c) Realiseren van een meer evenwichtig aandeelhoudersbelang tussen Rijk en Regio om invulling te geven aan het partnerschap t.b.v. regionale economie, waarin de NOM een centrale positie inneemt als uitvoeringsorganisatie.
d) Versterken van de regionale sturingsmogelijkheden op NOM, anders dan via subsidie-relatie.

In aanloop naar het principeakkoord is een noordelijk bod voorbereid, dat door het ministerie nagenoeg volledig geaccepteerd is. Met het akkoord wordt de impasse met het ministerie van Economische Zaken op alle openstaande punten uit de Package Deal NOM van 2013 in één keer doorbroken. Het gaat dan met name om: aandelenverhouding Rijk en Regio (50/50), doorslaggevende regionale zeggenschap op investeringsbeleid NOM, oplossing voor wegvallende kruisfinanciering en implementatie van het Innovatiefonds Noord Nederland.
Naar onze mening is nu een akkoord bereikt dat recht doet aan de uitgangspunten van alle aandeelhouders. Door het vergroten van het provinciale aandelenbelang (tegen een redelijke prijs) vergroten de provincies de regionale sturingsmogelijkheden op de NOM. Dankzij het akkoord heeft de NOM meerjarig perspectief op een sluitende exploitatie van het Ontwikkelbedrijf en daarmee financiële zekerheid voor de komende jaren. Bij de totstandkoming van de aankoopsom is een constructie overeengekomen waarbij direct middelen worden vrij gespeeld die rechtstreeks ten gunste komen van de noordelijke economie.

1.2 Door in te stemmen met het principeakkoord kunnen verdere voorbereidingen worden getroffen voor het ontwikkelen van een definitief voorstel in de vorm van een gezamenlijke Statenstuk dat in mei/juni wordt voorgelegd aan Provinciale Staten van Groningen, Fryslân en Drenthe.

2.1. Informeren van Provinciale Staten over het principe akkoord met het ministerie van Economische Zaken inzake de voorgenomen aankoop van aandelen NV NOM en aankondiging van definitief Statenvoorstel over dit akkoord in juni 2016.

3.1. Bevestigen aan de Minister van Economische Zaken dat de drie GS-en instemmen met het bereikte principeakkoord en aankondigen dat besluitvorming Provinciale Staten gepland staat voor juni 2016

Tijdsplanning

Januari 2016: informerende brief naar Staten
Maart 2016: besluitvorming Gedeputeerde Staten inzake
Juni 2016: besluitvorming in Provinciale Staten
Juni 2016: besluitvorming in de Aandeelhoudersvergadering (AvA) van NV NOM

Financiën
Financiering van de voorgenomen aandelentransactie wordt in juni aan de Staten voorgelegd, als onderdeel van het gezamenlijk met de provincies Groningen en Fryslân te ontwikkelen Statenvoorstel.

Personeel
Niet van toepassing.

Bijlagen	**Meekopiëren**
1. Statenbrief	Ja
2. Principe akkoord	Ja
3. Gezamenlijk Persbericht december 2015	Ja
4. Brief aan Minister EZ namens de 3 GS-en	(volgt)
5.	Ja/Nee

Risico's

Niet van toepassing

Tekst Openbare besluitenlijst
Onderwerp: Persbericht
Er is al een persbericht verspreid.
Dit is gebeurd na overleg tussen de drie provincies en MEZ

Verzenden

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen,
Ons kenmerk
Behandeld door (0592) 36
Onderwerp: NOM | Aandelenverwerving provincies

Geachte voorzitter/leden,

In nauwe samenwerking tussen de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe is, onder voorbehoud van behandeling in Provinciale Staten, een principeakkoord bereikt met het ministerie van Economische Zaken over het overnemen van aandelen van het ministerie in de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NV NOM).

Op dit moment hebben de provincies 0,03% en het ministerie 99,97% van de aandelen. Het akkoord betekent dat de drie provincies gezamenlijk 50% van de NOM-aandelen kunnen verwerven, waardoor Rijk en provincies straks gelijkwaardig partner zijn in de NOM.

De aankoopprijs van de aandelen wordt gebaseerd op cijfers uit de jaarrekening 2015 van NV NOM. Afgesproken is dat de provincies een deel van de aankoopsom terugkrijgen, in overleg te bestemmen voor financiering van gezamenlijke economische doeleinden. Daarnaast is onderdeel van het principeakkoord dat het ontwikkelbedrijf van de NOM (acquisitie en business development) voor de komende jaren met een gezonde exploitatie kan werken aan de uitvoering van het regionaal economische beleid. Ten aanzien van de zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM is overeengekomen dat provincies een doorslaggevende stem hebben.

In de Provinciale Statenvergadering van 8 juni 2016 wordt een uitgewerkt voorstel voor wensen en bedenkingen aan Provinciale Staten voorgelegd, waarna het akkoord in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van NV NOM kan worden geëffectueerd.

Deze stap past in de ambitie om in gezamenlijkheid met het ministerie van EZ de economie van het Noorden actief te stimuleren en de innovatie te bevorderen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, secretaris , voorzitter

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Fri 1/15/2016 3:56:34 PM
Subject: RE: NOM
Received: Fri 1/15/2016 3:56:36 PM

Dag 5.1.2e,

Gs nota
Ik mis de bestuurlijke en organisatorische impact op de provincie drenthe als gevolg van de aandelen uitbreiding. Argumenten zijn nu vooral gericht op de voordelen (argument 1.1)
Wellicht kun je in de risicoparagraaf iets opnemen over de verwachte impact of consequenties. Welke verantwoordelijkheden brengt mee zeggenschap met zich mee?
Als de nom geen gezonde exploitatie kan krijgen, is het resultaat van een afspraak uit het principeakkoord, dat wij voor ons nieuwe aandeel (16,7%) aan de lat staan voor de kosten.
Ook zou ik willen weten wat *hoe* de statuten zullen worden gewijzigd. -> dit moet ten tijden van het uitgewerkte voorstel helder zijn. Nu wel noemen.

Ps brief
Ik mis de aanleiding voor de aandelenverwerving. -> waarom? Put hiervoor uit je argument 1.1 uit de gsnota.
IN de derde alinea zou ik willen dat duidelijker wordt aangegeven waarop de aankoopprijs wordt gebasseerd. Op basis van cijfers uit de jrrek is te summier.
➔ Zichtbare EV + actuele waarde participatie portefeuille
2de zin 3 alinea: van wie krijgen we een deel van de aankoopsom terug? -> spv vermelden.
Principe akkoord mbt gezonde exploitatie = risico provincie om financieel te moeten bijspringen (vermelden in risicioparagraaf gsnota)

Voor zover even... als me maandag nog iets te binnen schiet laat ik je dit weten...

5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 14 januari 2016 16:28
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: NOM

Beste collega's,

Bijgaand stuur ik jullie de concept GS nota n.a.v. de aandelendeal met Ministerie EZ inzake NOM, zoals die in GS van 25 januari in de 3 GS-en ligt.

Drieledig doel, in afstemming met Brink:
- Formele instemming GS met het akkoord dat de drie EZ gedeputeerden hebben bereikt
- Informeren PS via Statenbrief dat akkoord is bereikt met EZ (stond al in de krant natuurlijk, maar ja...)
- Briefje naar Minister dat GS-en hebben ingestemd en dat PS-en in juni 2016 wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken. (deze bijlage krijg ik nog)

Zoals aangekondigd wordt een bijeenkomst belegd met de diverse disciplines in de drie provincies. Initiatief voor datum en inplannen ligt bij Friesland.
Die sessie is opmaat naar uitwerking akkoord en voorbereiding Statenstuk voor juni.

Als jullie nog dringende opmerkingen hebben bij de nota, dan hoor ik het graag.
Gaat volgende week dinsdag routing in.

Groet, 5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 2/24/2016 8:17:41 AM
Subject: FW: rapportage 2015 NOM Finance
Received: Wed 2/24/2016 8:17:43 AM
20160222 versie AvA NOM Finance rapportage 31 december 2015.pdf

Hoi 5.1.2e,
zie onderstaand de rapportage die gisteren is verstuurd.
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto:5.1.2e@nom.nl]
Verzonden: dinsdag 23 februari 2016 16:18
Aan: 5.1.2e (5.1.2e)'; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: rapportage 2015 NOM Finance

Geachte heren,

Hierbij zend ik jullie de rapportage 2015 van NOM Finance zoals besproken met onze RvC afgelopen vrijdag.
De in deze rapportage opgenomen getallen zijn onder voorbehoud beoordeling en controle door de accountant (PWC) die op dit moment het proces van jaarrekeningcontrole aan het uitvoeren is. In de rapportage zien jullie een opvallende stijging van de actuele waarde. Juist dit getal is zoals jullie begrijpen nog vatbaar voor andere uitkomsten als gevolg van het overleg met de accountant en ontwikkelingen vanaf 31 december tot aan vaststelling jaarrekening.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e@nom.nl

www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **Jonge Groningse pizza-ondernemer op zoek naar groeigeld**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

2015

Versie AvA

22 februari 2016

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 7
3.1 Actuele waarde 8
3.2 Investeringen 8
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 9

4 Voorzieningen 10

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 13
5.1 Topsectoren 13
5.2 Type aanvragen 16
5.3 Provincies 18

6 Vrije ruimte 20

7 Verwachtingen 2016 21

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 31 december 2015. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

Op de in deze rapportage opgenomen cijfers is nog geen accountantscontrole toegepast. De cijfers zijn daarmee **onder voorbehoud beoordeling en controle** door PWC.

1.1 Algemeen

2015 is voor NOM Finance met een positief resultaat afgesloten. Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 5,1 miljoen (2014: € 11,1 miljoen).
Het gerealiseerde investeringsniveau is uitgekomen op € 12,1 miljoen met 28 financieringen. Dit is ruim boven dezelfde periode vorig jaar (€ 9,2 miljoen met 18 financieringen). De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2015 is € 30,8 miljoen (ultimo 2014: € 21,7 miljoen). De actuele waarde van de portefeuille per 31 december 2015 is gewaardeerd op € 114,4 miljoen (ultimo 2014: € 58,0 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 december 2015

	Totaal	Totaal 2014
Aantal uitzettingen	28	18
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	12.080	9.233
Aantal bedrijven in portefeuille	89	88
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	30.771	21.713
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	114.437	57.954
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	5.146	11.183
In bedrijf (x € 1.000,-)	79.359	68.938
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	3.021	2.774
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	247	116

Het team van NOM Finance is per 31 december 2015 gewijzigd ten opzichte van ultimo 2014 en bestaat nu uit 14,3 fte (ultimo 2014: 11,5 fte).

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Backoffice 2,3 fte
- Investment analist 1,0 fte
- Investment controller 1,0 fte
- Investment manager 9,0 fte (waarvan 3,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen B.V. (hierna: IFG), Doefonds Fryslân en MKB Fonds Drenthe)

Naast de reeds bestaande werkzaamheden inzake fondsbeheer voor derden is een toenemende interesse tot uitbesteding aan de NOM vanuit andere financiers waarneembaar. Door een interne werkgroep binnen NOM is onderzocht in hoeverre een optimalisatie van de backoffice en aanpalende werkzaamheden kan worden ingericht. De werkgroep heeft daartoe aan het MT van NOM een positief advies uitgebracht tot oprichting van het "Fonds Support Noord" (hierna: FSN). In de eerste maanden van 2016 zal een kwartiermaker / coordinatör de opzet nader uitwerken.

Per 31 december 2015 is de gehele NOM Finance portefeuille volledig in FISTA ingevoerd.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in portefeuille wordt op basis van een jaarlijkse inventarisatie gemeten aan het aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Per saldo was de directe werkgelegenheid in de portefeuille per 31 december 2015: 3.021 fte.

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat (hoofdstuk 2) en het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, in de periode tussen 1 januari en 31 december 2015 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 worden de voorzieningen besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de waarden en resultaten worden onderverdeeld naar topsectoren, aanvraagtypen en provincies. In hoofdstuk 6 staat een toelichting op de vrije ruimte vermeld. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 de verwachting voor 2016 uitgesproken.

2 Financieel

Het portefeuilleresultaat (Resultaat voor kosten NOM Finance) over de periode 1 januari tot en met 31 december 2015 bedraagt € 5,1 miljoen. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor Doefonds, MKB Fonds Drenthe en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.

De opbouw van het portefeuilleresultaat, inclusief de onderverdeling tussen G&O en Aanjaagfonds, is hierna weergegeven:

Opbouw resultaat t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal	31 december 2014
Rente leningen u/g	2.976	241	3.218	2.719
Dividend	3.904	-	3.904	10.106
Resultaat verkoop participaties	274	-	274	5.251
Provisies	102	16	118	70
Voorziening/afboeking	-1.424	-943	-2.367	-6.963
	5.833	**-687**	**5.146**	**11.183**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. Over 2015 is € 3,2 miljoen renteresultaat geboekt en is € 1,1 miljoen ontvangen (€ 2,1 miljoen bijgeschreven).
De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 1.978k (61,5%). Hiervan is € 146k ontvangen en € 1.832k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal grote financieringen op lening als inactief zijn aangemerkt (zie hoofdstuk 4).

Onder de post **dividend** zijn de in 2015 van in totaal vijf ondernemingen ontvangen dividenden ad € 3,9 miljoen opgenomen.

Op één onderneming is een positief **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd ad € 274k. Dit resultaat volgt uit een desinvestering uit een voorgaand boekjaar. Dit bedrag was indertijd als voorziening op een escrow opgenomen. Er worden in 2015 geen verdere materiële desinvesteringen verwacht.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 31 december 2015 is er per saldo ruim € 2,4 miljoen aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 31 december 2015 € 30,8 miljoen (31 december 2014: € 21,7 miljoen).

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2015 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2015	**19.881**	**1.831**	**21.713**
Bij:			
Investeringen	11.503	965	12.468
Rentebijschrijvingen	2.976	241	3.218
	14.479	1.206	15.686
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	2.861	302	3.163
Ontvangen rentetermijnen	940	157	1.097
Voorzieningen	1.424	943	2.367
	5.225	1.403	6.627
Stand per 31 december 2015	**29.136**	**1.635**	**30.771**
Aandelenkapitaal	16.851	1	16.852
Cumulatief preferente aandelen	2.667	-	2.667
Leningen	9.619	1.634	11.252
Stand per 31 december 2015	**29.136**	**1.635**	**30.771**
			Actuele wrd
Stand per 1 januari 2015	56.123	1.831	57.954
Stand per 31 december 2015	112.803	1.635	114.437
Mutatie	56.680	-196	56.484

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

3.1 Actuele waarde

Per eindejaar is de waardering (actuele waarde) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Hiererbij is voor de volledige portefeuille gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de verantwoordelijk investment manager met afdelingsmanager en investment controller besproken.
De actuele waarde per 31 december 2015 is berekend op € 114,4 miljoen (1 januari 2015: € 58,0 miljoen). De totale stille reserve in portefeuille bedraagt daarmee € 83,7 miljoen (1 januari 2015: € 36,2 miljoen).

3.2 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn zowel de gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.

In totaal is er tot en met december 2015 € 12,1 miljoen geïnvesteerd in 14 nieuwe bedrijven en 14 bestaande portefeuille-bedrijven.

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 december 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	7	7	14	5.767	12	8.522
Conversie	-	-	-	-	2	260
Uit commitment	4	3	7	2.115	3	251
Uitbreiding	7	-	7	4.198	1	200
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
	18	**10**	**28**	**12.080**	**18**	**9.233**

In 2015 zijn er 343 (2014: 335) nieuwe leads binnengekomen bij NOM Finance. Hierin zitten 190 leads die door de investment analist in een vroeg stadium zijn afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers). Per saldo zijn daarmee 153 concrete nieuwe leads binnengekomen bij NOM Finance (72 Aanjaagfonds en 81 G&O-fonds). Van de 153 leads zijn 5 gefinancierd (naast nog 8 leads uit 2014). Daarnaast is er nog één nieuwe onderneming die een afsplitsing betreft van een bestaande participatie en derhalve niet is meegerekend in de dealflow.

Er zijn 34 aanvragen onderhanden, 17 door aanvrager ingetrokken en 9 doorverwezen. Van 32 is niets meer vernomen. 56 aanvragen zijn afgewezen. De voornaamste redenen voor afgewezen en ingetrokken waren onder meer kwaliteit business case (21%), verliesfinanciering (7%) en uitgesloten sector (12%). Tien procent heeft via andere financiers een oplossing gevonden.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

In 2015 zijn bij NOM Finance twee ondernemingen geliquideerd en van twee ondernemingen is het faillissement uitgesproken. De boekwaarde van één onderneming was nihil. De drie andere ondernemingen waren deels voorzien (1x 1/3 respectievelijk 2x 2/3). De boekwaarde van deze ondernemingen per 1 januari 2015 bedroeg € 199k.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 31 december 2015 € 3,1 miljoen aan aflossingen ontvangen. Dertien leningen zijn volledig afgelost; zes uit het Aanjaagfonds en zeven uit het Groei & Overnamefonds.

Het aantal financieringen dat in 2015 uit portefeuille is gelopen bedraagt: 18 (2014: 26).

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2015

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Aflossingen	7	6	13	7
Desinvesteringen	-	-	-	5
Faillissement	-	2	2	6
Kwijtscheldingen	-	1	1	6
Liquidaties	2	-	2	2
	9	**9**	**18**	**26**

4 Voorzieningen

Het voorzieningenniveau is in belangrijke mate het effect van de taak van de NOM als risicofinancier. Gezien de doelstelling als regionale ontwikkelingsmaatschappij en de vigerende aandeelhoudersinstructie, zijn (door)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen van NOM Finance. Dit zijn ondernemingen met een ho(o)g(er) risicoprofiel.

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.

Er bestaat geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau.

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Naast de actuele waarde is per ultimo 2015 het profiel opnieuw beoordeeld.

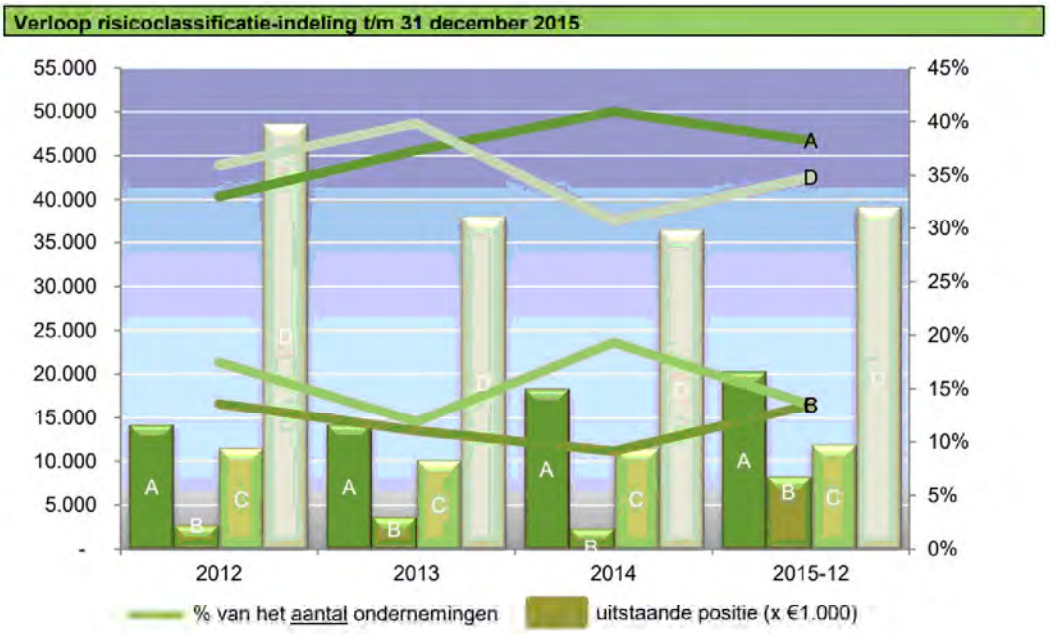
De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

Tot en met 31 december 2015 is ruim € 2,4 miljoen aanvullend voorzien. Per saldo betreft dit een toevoeging van € 4,8 mln. op de leningen en een vrijval van € 2,4 mln. op aandelen. Bij het G&O fonds zijn er vier posten waar een groot bedrag aan voorzieningen worden gemuteerd; bij twee posten is er sprake van een toevoeging bij het aandelenkapitaal van in totaal € 2,6 mln. en een vrijval van in totaal € 5,6 mln. bij eveneens twee posten. Bij de leningen in het G&O fonds is bij één post sprake van een toevoeging van € 1,7 mln.

In totaal is er op de portefeuille per 31 december 2015 € 48,6 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 79,4 miljoen, hetgeen betekent dat 61,2% is oorzien (ultimo 2014: 68,5%).

Hierna staan de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen over de periode 2012 tot en met 31 december 2015, in aantallen als percentage van de portfolio weergegeven en de bijbehorende hoogte van de uitstaande posities in euro's.

De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een zevental inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 31 december 2015 € 29,5 miljoen.

Aantal mutaties risicogroepen t/m 31 december 2015

	G&O	Aanjaag	Totaal
Verlaagde risicoprofielen			
B → A	-	1	1
C → A	-	-	-
C → B	2	1	3
D → A	-	-	-
D → B	1	-	1
D → C	-	-	-
	3	2	5
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	1	4	5
A → C	2	1	3
A → D	-	1	1
B → C	-	1	1
B → D	-	3	3
C → D	-	4	4
	3	14	17
Nieuw in portefeuille *):			
A	6	5	11
B	4	-	4
C	3	1	4
D	2	1	3
	15	7	22
Desinvestering/aflossing			
A	3	3	6
B	-	1	1
C	3	3	6
D	3	2	5
	9	9	18
Totaal aantal mutaties	**30**	**32**	**62**

*) Aantallen op basis van financieringen in plaats van ondernemingen. Saldo bevat nieuw en uitbreiding.

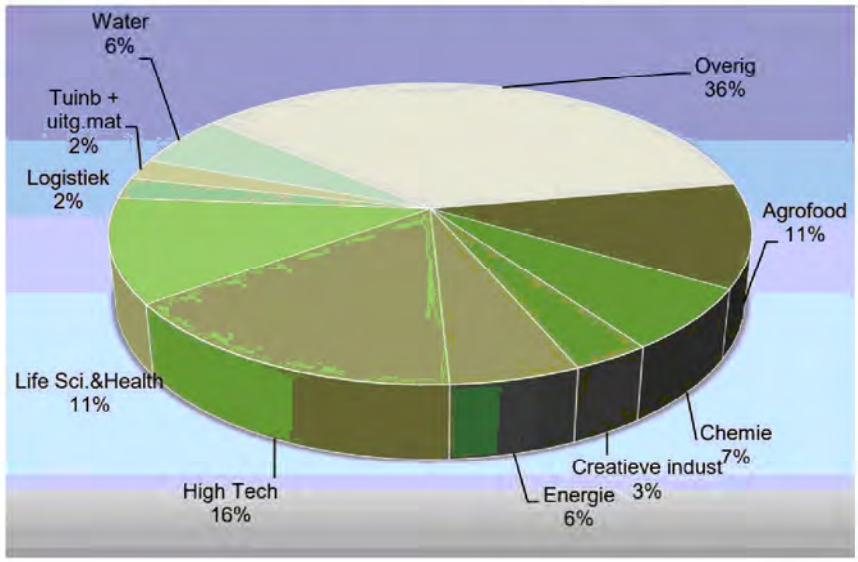
Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

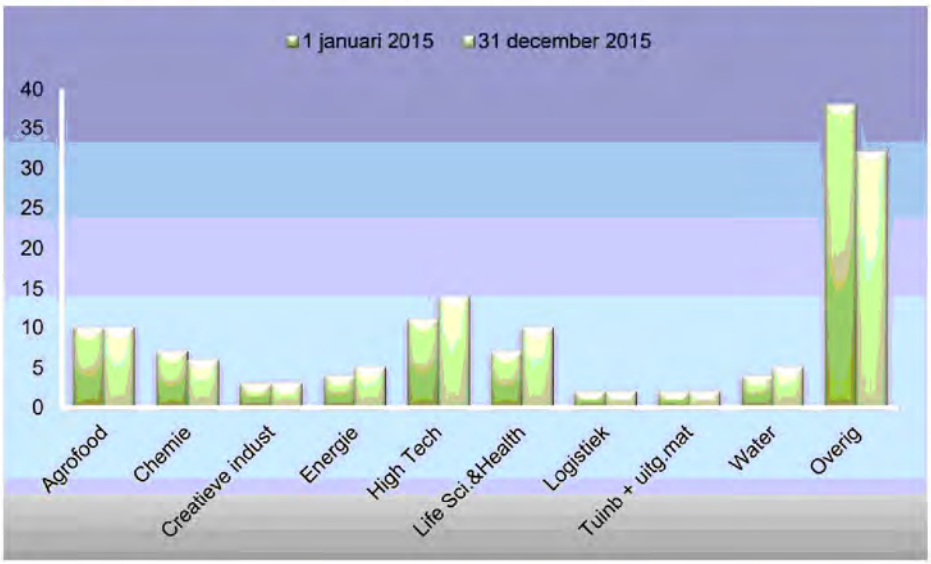
5.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de 9 topsectoren en een extra categorie "overig" (vrije ruimte). Onderstaand is de spreiding van de sectoren in een percentage van het aantal portefeuillebedrijven weergegeven en het verloop in aantallen:

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 31 december 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per topsector t/m 31 december 2015

Aan een onderneming kunnen meerdere financieringen zijn verstrekt.

De investeringen gedurende 2015 zijn in de volgende sectoren gerealiseerd:

Investeringen per sector t/m 31 december 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	2	-	2	1.450	3	3.122
Chemie	-	-	-	-	1	725
Creatieve indust	2	-	2	510	-	-
Energie	-	3	3	290	2	125
High Tech	3	4	7	4.987	4	546
Life Sci.&Health	6	2	8	3.081	4	1.104
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1	-	1	250	1	100
Water	-	1	1	150	-	-
Overig	5	-	5	1.750	3	3.511
	19	**10**	**29**	**12.468**	**18**	**9.233**

In 2015 is € 12,1 mln. uitgezet. Verschil te verklaren door een bedrijf uit G&O fonds: in 2015 lening verstrekt die later is geconverteerd.
Een conversie wordt verwerkt als investering (aandelen) en een desinvestering (lening).

De financieringen die uit de portefeuille zijn gegaan door verkoop, aflossing, wijtschelding of liquidatie zijn als volgt over de sectoren verdeeld:

Aantal financieringen per sector uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2015				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Agrofood	2	-	2	3
Chemie	4	-	4	1
Creatieve indust	1	1	2	3
Energie	-	-	-	2
High Tech	1	1	2	1
Life Sci.&Health	-	1	1	3
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	-
Overig	1	6	7	13
	9	**9**	**18**	**26**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

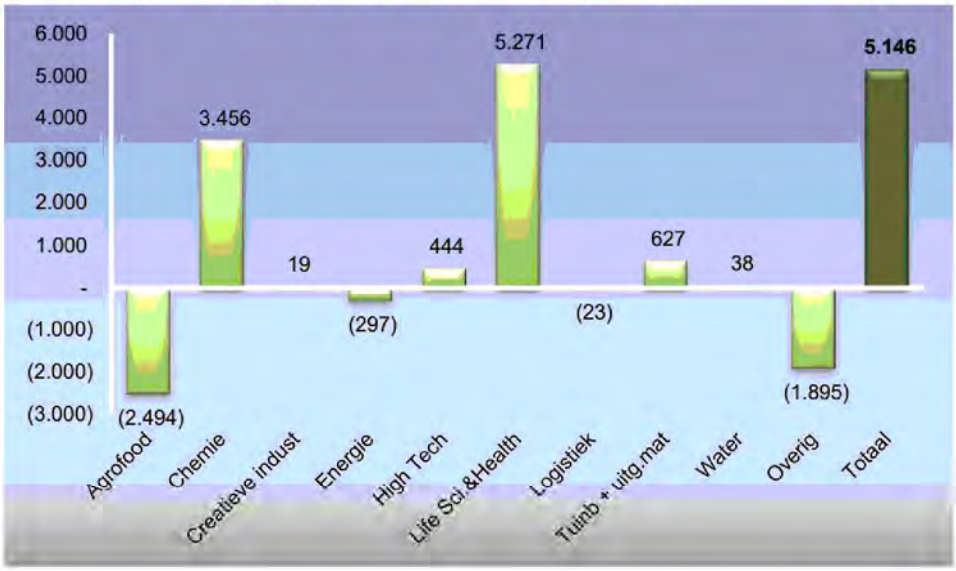
De boekwaarde vóór voorziening per 31 december 2015 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 31 december 2015

	1 januari 2015	31 december 2015		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	6.932	6.404	302	6.706
Chemie	11.064	10.829	23	10.852
Creatieve indust	2.205	2.493	61	2.553
Energie	443	-	741	741
High Tech	2.372	6.112	916	7.027
Life Sci.&Health	10.174	12.585	282	12.866
Logistiek	143	-	135	135
Tuinb + uitg.mat	1.746	1.884	103	1.986
Water	1.035	785	266	1.051
Overig	32.824	34.817	622	35.439
	68.938	**75.908**	**3.450**	**79.359**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per topsector t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

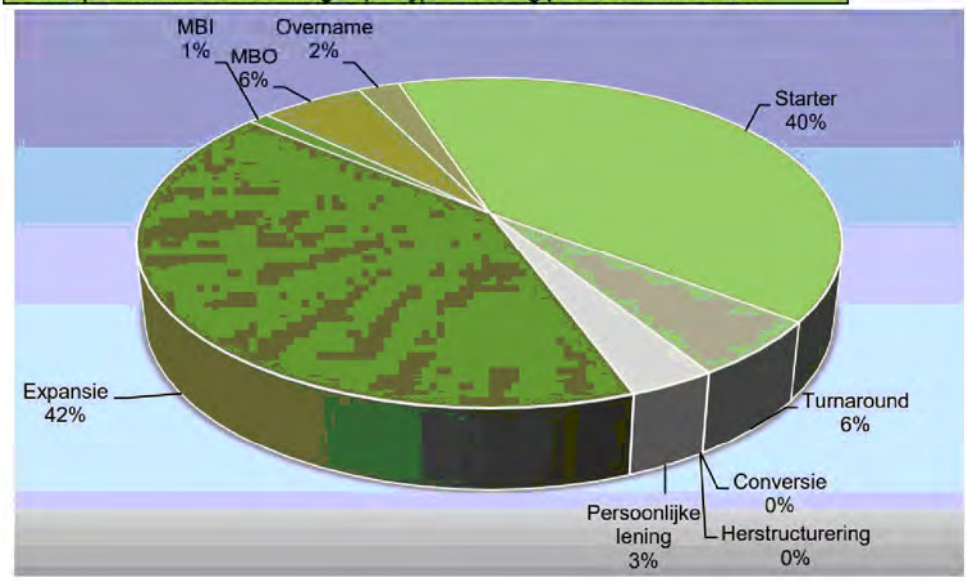

Het resultaat van de sector Chemie komt door een dividenduitkering van één onderneming in het G&O fonds. Het resultaat van de sector Life Sciences & Health wordt veroorzaakt door het laten vrijvallen van een voorziening bij twee bedrijven in het G&O fonds. Het resultaat van de sector Agrofood wordt veroorzaakt door het treffen van een voorziening bij één onderneming in het G&O fonds. Dit geldt eveneens voor de sector Overig.

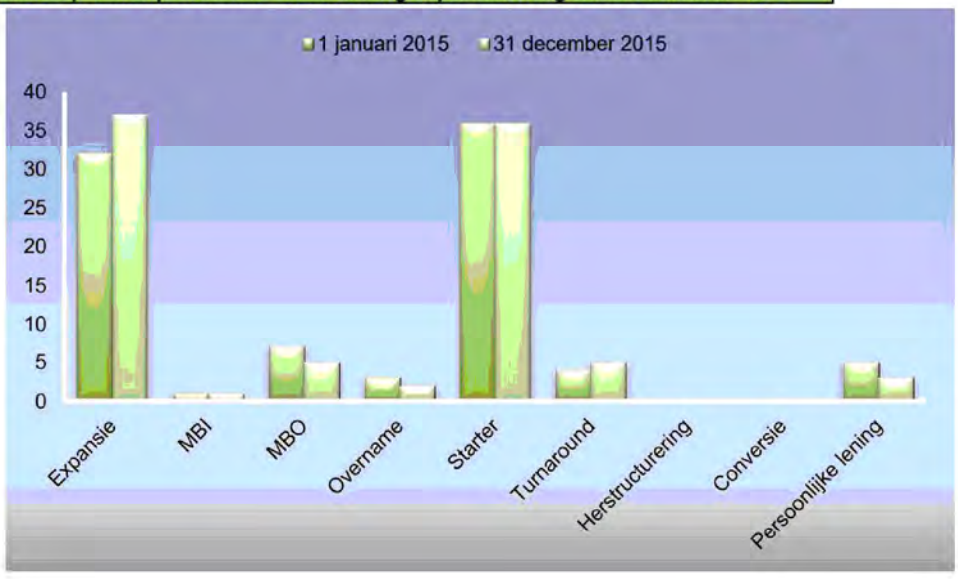
5.2 Type aanvragen

Gezien de doelstelling als ontwikkelingsmaatschappij zijn (door-)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen. Daarnaast is expansie van bestaande bedrijven belangrijk voor de regionale economie. Dit is onder andere af te leiden uit de hierna weergegeven onderverdeling naar de oorspronkelijke (op moment van eerste investering) type aanvraag van de portefeuille.

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 31 december 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per aanvraag t/m 31 december 2015

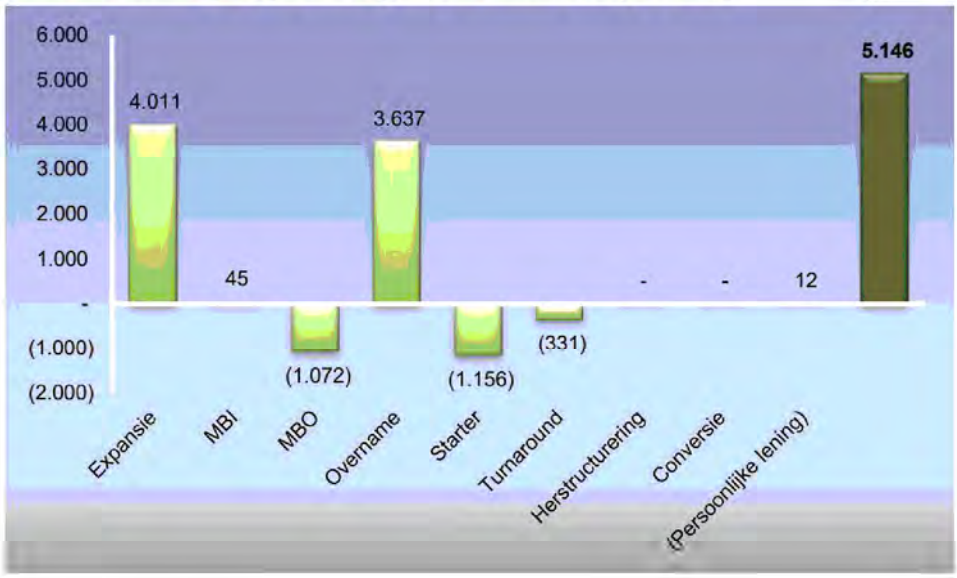
De investeringen die in 2015 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn, zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 31 december 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	8	5	13	5.432	11	3.181
MBI	-	-	-	-	-	-
MBO	-	1	1	150	1	3.201
Overname	-	-	-	-	1	146
Starter	9	3	12	6.011	4	2.405
Turnaround	2	1	3	875	1	300
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	19	**10**	**29**	**12.468**	**18**	**9.233**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2015				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Expansie	1	2	3	7
MBI	-	-	-	-
MBO	5	1	6	3
Overname	2	-	2	1
Starter	1	4	5	11
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	2	2	4
	9	**9**	**18**	**26**

Het portefeuilleresultaat is als volgt verdeeld:

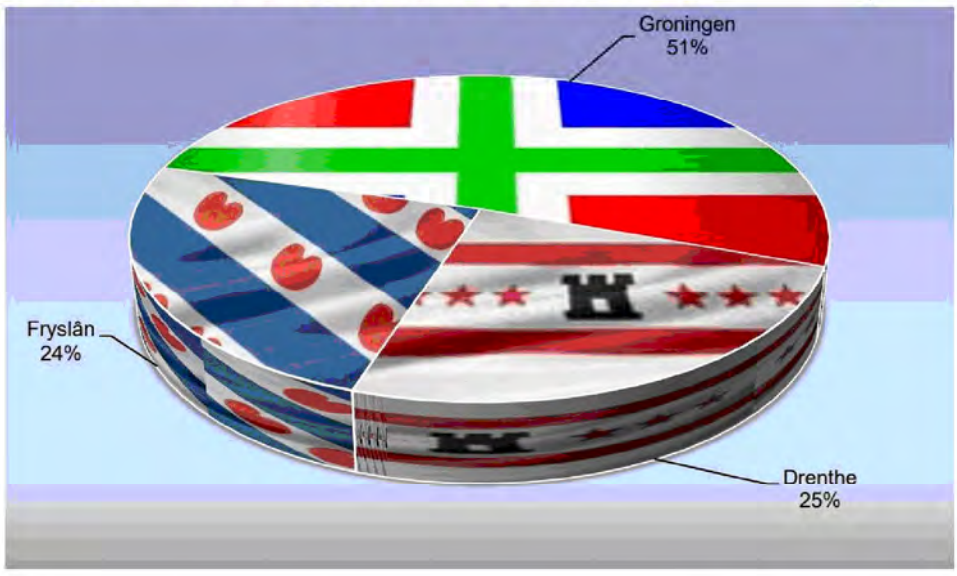
Portefeuilleresultaat per type aanvraag t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

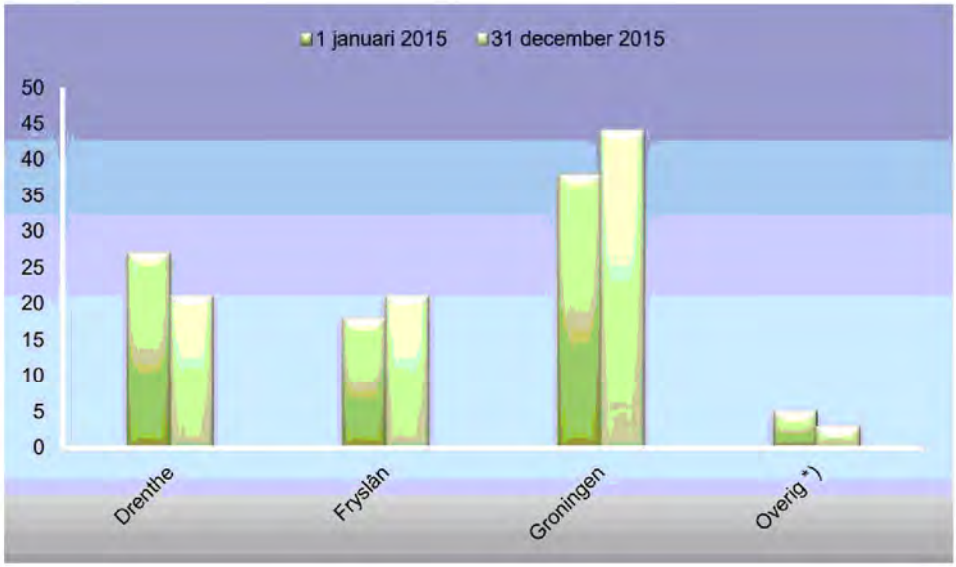
5.3 Provincies

Als gevolg van het verstrekken van nieuwe financieringen en de afwikkeling van eerder verstrekte financieringen is de verdeling van het aandeel ondernemingen per provincie gewijzigd ten opzichte van de verhouding per 1 januari 2015 (Groningen: 45%, Fryslân 23% en Drenthe 32%). Hierna volgt de onderverdeling van de portefeuille over de drie provincies, gevolgd door de investeringen die in 2015 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn.

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 31 december 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per provincie t/m 31 december 2015

Investeringen per provincie t/m 31 december 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	2	1	3	3.815	5	642
Fryslân	4	5	9	2.675	6	4.175
Groningen	13	4	17	5.978	7	4.415
	19	**10**	**29**	**12.468**	**18**	**9.233**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2015

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Drenthe	4	4	8	7
Fryslân	3	1	4	9
Groningen	2	2	4	6
Overig *)	-	2	2	4
	9	9	18	26

*) Onder "Overig" zijn de persoonlijke leningen opgenomen. Dit betreffen leningen vanuit het PSC fonds.

6 Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelen kapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.

Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2015 bedroeg de resterende vrije ruimte € 13,3 miljoen. De beschikbare vrije ruimte per 31 december 2015 bedraagt: € 11,3 miljoen.

7 Verwachtingen 2016

2016 belooft in meerdere opzichten een bijzonder en uitdagend jaar te worden. We gaan er van uit dat we de lijn van 2015 kunnen voortzetten en richten ons op een investeringsniveau door NOM Finance direct van > € 10 miljoen. Vanuit de door ons beheerde fondsen die direct investeren (Doefonds en MKB Fonds Drenthe) ligt de investeringsambitie op € 4.2 miljoen.
Dit gevoegd bij de ambitie van het IFG (fund-in-fund, € 8 miljoen) en het IFNN (vroege fase € 1.5 miljoen) ligt er een directe en indirecte investeringsambitie vanuit de NOM van totaal € 23.7 miljoen te investeren in de Noordelijke economie.
Het beheer van fondsen van derden zal in de loop van dit jaar ondergebracht worden in een specifieke afdeling onder de naam Fonds Support Noord. Hier worden de activiteiten van de backoffice van NOM Finance en de aan het beheer van de fondsen verbonden activiteiten van de administratie en het investment management van de betreffende fondsen in onder gebracht. Er wordt een coördinator FSN aangesteld en de activiteiten blijven als geheel vallen onder de verantwoordelijk van het Hoofd Finance.
De reeds bestaande contracten met MKB Fonds Drenthe, Doefonds Fryslan en IFG (Investeringsfonds Groningen) worden vanuit het FSN conform de huidige werkwijze uitgevoerd. Met de Economic Board Groningen worden op dit moment gesprekken gevoerd over het beheren van één of meer door hen in de loop van 2016 op te starten investeringsfondsen voor het aardbevingsgebied. Vanuit de markt is verder belangstelling getoond voor beheer en administratie activiteiten vanuit twee overheids- publiekrechtelijke fondsen uit de regio.
2015 heeft een herstel van de Noordelijke economie en een toename van het aantal financieringsvragen bij NOM Finance en de provinciale fondsen laten zien. De kwaliteit van de aanvragen neemt naar onze indruk toe. De verwachting is daarmee gerechtvaardigd dat de investeringsambitie van > € 10 miljoen voor 2016 haalbaar is binnen de huidige aandeelhoudersinstructie.
In hoeverre een wijziging van de aandeelhoudersinstructie met betrekking tot het investeringsbeleid van NOM Finance zal plaats vinden, is op dit moment nog ongewis. Vanuit de nieuwe aandelenverhouding zal dit onderwerp naar verwachting in de loop van 2016 op de agenda staan. Gezien de uitlatingen van de provincies in de afgelopen jaren is de verwachting reëel dat men meer ruimte voor bepaalde sectoren (toerisme, detailhandel (?) en horeca (?)) en vroegere levensfases zal willen realiseren. Voorwaarde is dan wel dat men de gevolgen daarvan voor het rendement, revolverendheid en de vermogen in standhoudingseis onder ogen ziet en de bepalingen daaromtrent in de aandeelhoudersinstructie eveneens aanpast. In hoeverre het Ministerie van EZ echter bereid is aanpassingen in de aandeelhoudersinstructie te accepteren is nog onduidelijk.

0054 314163

Alle aandeelhouders zijn daar overigens gebonden aan de regels omtrent staatssteun van de Europese Unie inzake overheden en aan overheden gerelateerde investeringsfondsen.

De begroting voor 2016 is als volgt:

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	31-dec-16
	Begroting
Rente leningen u/g	3.180
Dividend	2.500
Resultaat verkoop participaties	3.000
Provisies	-
Voorziening	-4.800
Resultaat voor kosten NOM Finance	**3.880**
Kosten	2.210
Resultaat na kosten NOM Finance	**1.670**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Afspraken Breed Overleg Aandelenverwerving NOM, d.d. 23 februari 2016 17.30-19.30 uur

Aanwezig:
Drenthe: Erik Bos (vz), 5.1.2e 5.1.2e , 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e
Groningen: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e
Fryslân: 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e

M.k.a. 5.1.2e (Drenthe) en 5.1.2e (Fryslân).

Doorslaggevende stem
In de deal is overeengekomen dat de provincies een doorslaggevende stem hebben ten aanzien van het investeringsbeleid (aandeelhoudersinstructie). Dit moet nog worden vastgelegd in een formeel document.
Afspraak:

- voorstel provincies is om dit in een statutaire bepaling vast te leggen. Dit standpunt op 11/3 aan EZ/ 5.1.2e meedelen.
- Het omzetten van de tekst van het principe-akkoord naar statutaire wijzigingen en dit aan MEZ en de NOM meedelen.

Deelbaarheid van de aandelen
EZ verkoopt 57.143 aandelen aan de provincies. Per provincie is dat 19.047 en 2/3 aandeel.
Afspraak:

- Vertrekpunt is geen nieuwe minderheidsaandeelhouders binnen ons 50% deel, maar verdeling van de 2 restaandelen over de 3 provincies (dus geen gemeenten of EBG).
- Technische, werkbare oplossing vinden i.o.m. jurist/notaris.

Planning Statenstuk
De planning is - conform deal – dat in de AVA van 30 juni 2016 de aandelentransactie wordt beklonken.
Afspraak:

- Uitgangspunt is wensen en bedenkingen procedure (voorgenomen GS-besluit, Behandeling PS en definitief GS-besluit afgerond voor 30/6).
- Op 11/3 het risico van de planning (PS > AVA) aan 5.1.2e voorleggen en bespreken alternatieve mogelijkheden: bijvoorbeeld schriftelijk vaststellen van de jaarrekening en AVA op later moment.
- Daarnaast op 11/3 aan 5.1.2e vragen hoe het met de planning van MEZ zit richting Tweede Kamer.

Actief aandeelhouderschap
Afspraak:

- In Statenstuk aandacht voor argumentatie voor vergroten aandelenpositie (waarom doen we dit?) en aandacht voor consequentie ervan (wat verandert er in de manier waarop wij onze rol als aandeelhouder invullen?)

Waardering NOM
Uitgangspunt voor prijs per aandeel is waardering NOM per 31/12/2015 o.b.v. zichtbaar Eigen vermogen vermeerderd met het saldo van de actuele waarde portefeuille - boekwaarde.

De 4e kwartaalrapportage die vlak voor deze vergadering door NOM aan aandeelhouders werd verstuurd, laat een explosieve stijging zien van de actuele waarde: een sprong van €63,7M ultimo derde kwartaal naar €114,4M ultimo vierde kwartaal.
Afspraak:

- Hoofden EZ hebben vrijdag 26/2 overleg met NOM en vragen een onderbouwing / toelichting en doen voorstel om cijfers nader te bespreken met 3 financiële collega's (Gr,Fr,Dr) en 1 namens Trojka NOM.
- Ieder informeert eigen portefeuillehouder over deze stijging en de afgesproken acties.

Financiering aankoop
Afspraak:

- Uitgangspunt is dat wijze van financiering door provincies niet op voorhand leidt tot jaarlijkse verplichte dividenduitkering NOM (ter dekking van de provinciale financieringslast).
- Provincies regelen intern de dekking voor de eigen financiering.

Dividendbeleid
Afspraak:

- Op 11/3 procesafspraak over dividendbeleid maken met 5.1.2e + voorstel provincies is om werkwijze af te spreken en die over 4jr te evalueren.

IFNN
In de deal is overeengekomen dat de funding van IFNN (€20M) wordt gedaan uit vermogen NOM. Op voorstel van EZ is gekozen voor een BV-constructie die niet in jaarrekening van NOM wordt geconsolideerd. De bijdrage van EZ aan IFNN wordt gedaan via een renteloze lening aan de BV
Afspraak:

- Provincies hebben voorkeur voor een storting van hun bijdrage in plaats van een lening. Deze variant wordt op 11/3 voorgelegd aan Slobbe.

Provincie Drenthe als tussenstation
Provincie Drenthe heeft aangeboden om als administratief tussenstation te fungeren voor parkeren van paar geldstromen (terugploegkorting, kruisfinanciering nieuwe stijl)
Afspraak:

- Mandaatregeling op stellen (actie Drenthe)
- Huiswerk allen: nadenken over bestemming van de terugploegkorting; proactief en niet afwachten op voorstellen EZ.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 3/8/2016 10:08:44 AM
Subject: FW: MKB Fonds Drenthe rapportage 31 december 2015
Received: Tue 3/8/2016 10:08:46 AM
AVA Rapportage 31 december 2015 MKB Fonds.pdf

Hoi,
Voorstel om deze ook te bespreken maandag. En aansluitend agenderen voor poho Brink.
5.1.2e

Van: Secretariaat MKB Fonds Drenthe [mailto:secretariaat@mkbfondsdrenthe.nl]
Verzonden: woensdag 10 februari 2016 15:31
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: MKB Fonds Drenthe rapportage 31 december 2015

Goedemiddag 5.1.2e,

In de bijlage tref je de 4e kwartaalrapportage 2015 van het MKB Fonds Drenthe aan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

MKB Fonds Drenthe

Brink 8

9401 HT Assen

E secretariaat@mkbfondsdrenthe.nl

I www.mkbfondsdrenthe.nl

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

RAPPORTAGE MKB FONDS DRENTHE PERIODE: 2015

VERSIE AVA

2 februari 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave		2
1	Inleiding	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Verwachtingen 2015	4
2	Financieel	5
2.1	Resultaat	5
2.2	Liquiditeit	6
3	Leads	7
4	Portefeuille	9
4.1	Boekwaarde	9
4.2	Investeringen	10
4.3	Desinvesteringen	10
4.4	Voorzieningen	10
4.5	Risicoprofielen	11
5	Exits	13
6	Maatschappelijk rendement	14
7	Boekwaarde en resultaat per subcategorie	15
7.1	Topsectoren	15
7.2	Type aanvragen	17
8	Revolverendheid	18
9	Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen	18
10	Bijlagen	19

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. (D.O.F.) en Drents Innovatiefonds B.V. (D.I.F.) over de periode 1 januari tot en met 31 december 2015. De drie vennootschappen handelen gezamenlijk onder de naam "MKB Fonds Drenthe".

Op de in deze rapportage opgenomen cijfers is nog geen accountantscontrole toegepast. De cijfers zijn daarmee onder voorbehoud beoordeling en controle.

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 december 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	4	8	12
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	435	880	1.315
Aantal commitments			12
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			1.985
Aantal bedrijven in portefeuille	5	7	12
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	458	931	1.389
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	458	931	1.389
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	17	-38	-21
In bedrijf (x € 1.000,-)	458	1.006	1.464
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	11	92	103

1.1 Algemeen

Het in 2015 aantal ontvangen aanvragen en interesse-uitingen, geven aan dat het MKB Fonds Drenthe goede bekendheid geniet. Het fonds is goed benaderbaar. Via diverse kanalen zoals adviseurs, banken, investeerders maar ook ondernemers direct, worden financieringsaanvragen bij het fonds ontvangen. De pers heeft, al dan niet in combinatie met een portefeuillebedrijf, al enige malen aandacht aan het MKB Fonds Drenthe besteed. De website (www.mkbfondsdrenthe.nl) is in 2015 3.364 (waarvan 845 in het vierde kwartaal) keer bezocht. Het contactformulier is in het vierde kwartaal 9 keer ingevuld.

Het IC is gedurende 2015, negenmaal bijeen geweest om in totaal 12 voorstellen te bespreken, waarvan één keer via een conference call. Op alle ingebrachte voorstellen is

door het IC positief geadviseerd. Een tweetal financieringstrajecten zijn in het voortraject met het IC besproken waarbij in gezamenlijk overleg is besloten het financieringstraject niet voort te zetten. Van één voorstel was positief advies van het IC ontvangen en is de overeengekomen uiterste vervaldatum inmiddels verstreken. Daarmee is de aanvraag vervallen. Bij hernieuwd verzoek van de onderneming zal het IC opnieuw advies gevraagd worden.
In de laatste maanden van 2015 is een groter deel van de focus op beheer van de portefeuillebedrijven komen te liggen. Ook in 2016 zal dit het geval zijn.
Dit zal van invloed zijn op de tijdsverhouding beheer ten opzichte van acquisitie. De invloed op de doorlooptijd van aanvragen zal door de directie middels het tweewekelijks intern overleg worden bewaakt. Indien de onderzoeksduur dan wel het percentage afwijzingen omwille van tijd toeneemt, zal tijdig met RvC en aandeelhouder worden overlegd omtrent mogelijke aanpassing van de personele bezetting. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op ontvangen aanvragen en de status daarvan.

1.2 Verwachtingen 2016

De doelstelling voor 2016 is om tien financieringen te verstrekken met een totaal investeringsbedrag van € 2.335.000,--. Het begrote jaarresultaat bedraagt € 1,0 miljoen negatief (zie hoofdstuk 2.1), voornamelijk veroorzaakt door de voorzieningen.

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

2 Financieel

2.1 Resultaat

Het resultaat van het MKB Fonds Drenthe inclusief kosten bedraagt over de periode tot en met 31 december 2015 € 332k negatief (begroot was 1,8 miljoen negatief). Onderstaand is het verloop weergegeven.

Resultaat MKB Fonds Dr. (x € 1.000,-)	31 december 2015	
	Realisatie	**Begroting**
Rente leningen u/g	84	145
Dividend	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-
Provisies	-	-
Voorziening	-105	-1.535
Resultaat vóór kosten	**-21**	**-1.390**
Kosten	311	438
Resultaat na kosten	**-332**	**-1.828**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffende de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. In 2015 is € 84k renteresultaat gefactureerd en geboekt. Ultimo 2015 is hiervan € 71k ontvangen. Over het algemeen wordt dit veroorzaakt door administratieve redenen. Bij deze posten is de verwachting dat het restant in het eerste kwartaal 2016 door het MKB Fonds Drenthe wordt ontvangen.

Voor **voorzieningen** wordt verwezen naar hoofdstuk 4.4.

De kosten bestaan uit de volgende onderdelen:

• Beheerkosten NOM	€ 239,3k
• Beheerkosten	€ 7,4k
• Accountantskosten	€ 11,4k
• Vergoeding RvC	€ 28,0k
• Vergoeding IC	€ 24,5k
• Overig	€ 0,1k +
	€ 310,7k

2.2 Liquiditeit

De Provincie Drenthe heeft in totaal € 13,1 miljoen ter beschikking aan het MKB Fonds Drenthe gesteld. Hiervan is tot en met ultimo december 2015 € 1.490k aan leningen verstrekt en € 310,8k betaald aan kosten (stand crediteuren € 69k). Aan commitments en overige verplichtingen is € 870k toegezegd. Dit betreffen zes nog opvraagbare tranches van portefeuillebedrijven conform de leningsovereenkomst en twee door het IC positief geadviseerde financieringen die nog niet zijn uitbetaald. Daarnaast is tot en met 31 december 2015 € 83k aan rente, aflossing en provisie ontvangen van de portefeuillebedrijven. De vrij beschikbare liquiditeit ultimo december 2015 bedraagt € 10,5 miljoen.

Beschikbare liquiditeit per 31 december 2015 (x € 1.000)

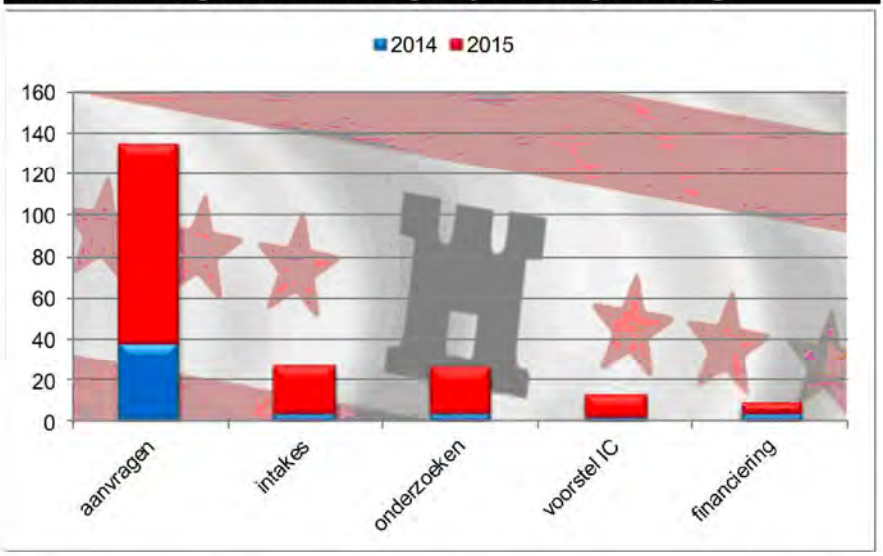
		Totaal
Bankstand per 31 december 2015		
Drentse Holding	11.220	
Drents Innovatiefonds	10	
Drents Ontwikkelfonds	95	
		11.326
Af: Commitments		870
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen		-
Beschikbare liquiditeit per 31 december 2015		**10.456**

3 Leads

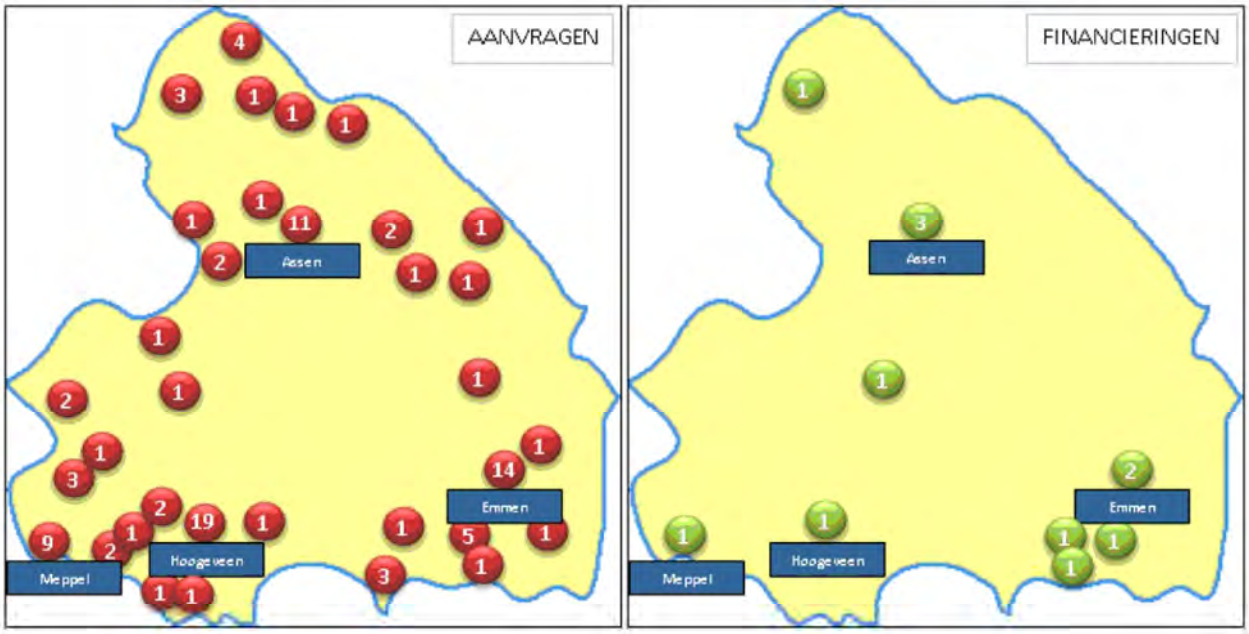
Leads betreffen financieringsaanvragen welke op basis van eerste informatie binnen de beleidskaders van het MKB Fonds Drenthe lijken te vallen. Na kennismaking met de onderneming wordt bij een positieve grondhouding, door de investment manager een intake opgesteld. Een intake is een korte beschrijving van de investeringscasus met daarin opgenomen de globale dealstructuur. Na de bespreking van de intake in een tweewekelijks overleg van investment manager met directie en backoffice medewerker, wordt besloten om een uitgebreider onderzoek op te starten en in voorkomende gevallen een termsheet uit te brengen. Een onderzoek kan uiteindelijk leiden tot een investeringsvoorstel, dat na positief advies van het Investerings Comité uitmondt in verstrekking van de financiering.
In 2015 zijn er 135 leads behandeld, waarvan 97 nieuw in 2015 zijn ontvangen.Van deze leads zijn er nog 18 onderhanden, 9 gefinancierd, 53 afgewezen, 53 ingetrokken en van 2 is niets meer vernomen. 22 aanvragen zijn in de onderzoeksfase. Hieronder zijn door het IC in 2015 van positief advies voorziene twee nog niet uitbetaalde financieringen.

Onderstaand wordt de conversie van leads naar financieringen over 2015 in aantal aantallen weergegeven.

Conversie aanvragen naar financiering obv jaar ontvangst aanvraag

De 97 leads, die in 2015 zijn binnengekomen, zijn onderstaand in aantallen weergegeven per vestigingsplaats (rode stip).
De groene stippen geven de locaties van de portfoliobedrijven weer.

De grootste aantallen aanvragen komen uit:

- Hoogeveen (19);
- Emmen (14);
- Assen (11) en
- Meppel (9).

In het vierde kwartaal van 2015 zijn er face-2-face gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd.
De volgende evenementen zijn in het vierde kwartaal van 2015 bezocht/ is aan deelgenomen/ gepresenteerd:

- Dag van de Innovatie, Martiniplaza, deelnemer;
- Retail van Nu, Assen, deelnemer;
- Nom Late Night Event;
- Topprogramma Drenthe, deelnemer + interview;
- Gemeente Emmen Maakindustriedag, presentatie financieringsmogelijkheden;
- Recreatievakbeurs Hardenberg;
- Bedrijven Contactdagen Noord Nederland;
- Business Voice of Assen;
- Drentse Zaak, Assen, presentatie financieringsmogelijkheden;
- De Regio Draait Door, Rabobank Meppel, Steenwijk, Staphorst;
- Rabobank Meet & Grow event Noord-Nederland, Groningen, standhouder.

4 Portefeuille

4.1 Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 31 december 2015 € 1.389k. De actuele waarde van de portefeuille is ultimo december 2015 gelijk aan de boekwaarde.

De boekwaarde van de leningen is bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2015 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Boekwaarde
Stand per 1 januari 2015	**25**	**152**	**177**
Bij:			
Investeringen	435	880	1.315
Dividendbijschrijvingen	-	-	-
Rentebijschrijvingen	18	66	84
	453	946	1.399
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	3	8	11
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	-	-
Ontvangen rentetermijnen	16	55	71
Voorzieningen	-	105	105
	19	167	187
Stand per 31 december 2015	**458**	**931**	**1.389**
Aandelenkapitaal	-	-	-
Cumulatief preferente aandelen	-	-	-
Leningen	458	931	1.389
Stand per 31 december 2015	**458**	**931**	**1.389**
			Actuele wrd
Stand per 1 januari 2015	25	152	177
Stand per 31 december 2015	458	931	1.389
Mutatie	433	779	1.212

4.2 Investeringen

Onder de investeringen zijn de gestorte bedragen op leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen. Daarnaast zijn de aanvullende stortingen hieronder opgenomen (tranches).

In totaal is er in 2015 € 1.315k geïnvesteerd in 9 nieuwe portfeuillebedrijven. Daarnaast is er bij twee portefeuillebedrijven de financiering uitgebreid voor een totaalbedrag van € 100k. Verder is er bij één portefeuillebedrijf een extra financiering verstrekt voor een bedrag van € 30k.

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 december 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	4	5	9	1.185
Conversie	-	-	-	-
Uit commitment	-	2	2	100
Uitbreiding	-	1	1	30
Herstructurering	-	-	-	-
	4	**8**	**12**	**1.315**

4.3 Desinvesteringen

In 2015 zijn geen (gedeeltelijke) verkopen geweest.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn daarom geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 31 december 2015 € 11k aan aflossingen ontvangen.

4.4 Voorzieningen

In totaal is er op de portefeuille per 31 december 2015 € 105k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 1,5 miljoen, hetgeen betekent dat 7% van het portefeuille totaal in bedrijven is voorzien (ultimo 2014: 0%). Deze voorziening is getroffen op één onderneming, omdat de omzet fors is achtergebleven en er claims van de fiscus en leasemaatschappij zijn ontvangen (ad. € 140.000,-- in totaal). Gezien deze ontwikkelingen is het treffen van een voorziening op de volledige openstaande som noodzakelijk geacht.

4.5 Risicoprofielen

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

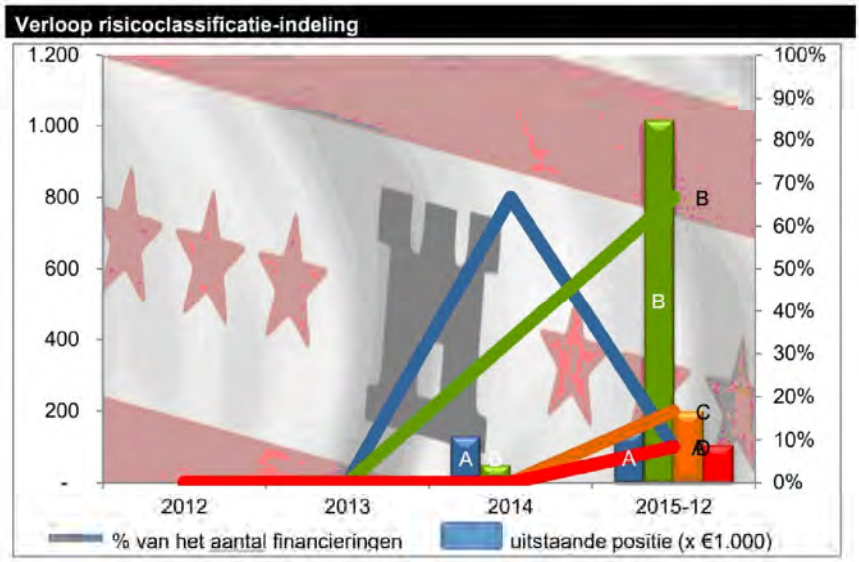
meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd. Er bestaat derhalve geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau. Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van MKB Fonds Drenthe. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald.
Ultimo 2015 zijn de profielen opnieuw beoordeeld (halfjaarlijkse beoordelingscyclus) en besproken tussen investment manager en directie.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Hierna zijn de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen per 31 december 2015 als percentage van de portefeuilleomvang weergegeven.

Aantal mutaties risicogroepen 5.1.2e **31 december 2015**

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	1	-	1
B → D	-	1	1
	1	1	2
Nieuw in portefeuille:			
B	3	4	7
C	1	1	2
	4	5	9
Totaal aantal mutaties	**5**	**6**	**11**

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

5 Exits

Er zijn in 2015 geen gehele of gedeeltelijke exits gerealiseerd. De eerste ondernemingen zijn conform overeenkomst begonnen met de eerste aflossingstermijnen te voldoen (zie 4.3).

6 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 31 december 2015: 111. Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de in 2014 gefinancierde ondernemingen uitgebreid met 6 FTE's.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 31 december 2015 (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2015	**1**	**7**	**8**
Bij:			
Investeringen: nieuw	10	87	97
Mutatie bestaande portefeuille	1	5	6
	11	92	103
Af:			
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-	-	-
Uit portefeuille: overig	-	-	-
	-	-	-
Stand per 31 december 2015	**12**	**99**	**111**

De mogelijke lange termijn directe werkgelegenheid in de huidige portefeuillebedrijven wordt ingeschat op 152.

Daarnaast zal er indirecte werkgelegenheid worden gecreëerd middels inhuur ZZP-ers, het uitbesteden van een deel van de productie bij EMCO (sociale werkvoorziening in Emmen) en inhuur personeel via Baanzicht.

Van de tot en met 31 december 2015 gefinancierde ondernemingen hebben vier bedrijven IP's (patenten en octrooien) in bezit. Deze IP's hebben met name betrekking op de duurzame oplossing (afvalverwerking, beperking bestrijdingsmiddelen en waterverbruik) en beveiliging van kunstobjecten.

Ten aanzien van overige onderdelen van maatschappelijk rendement zijn geen kpi's en/of meetmethoden vastgesteld.

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

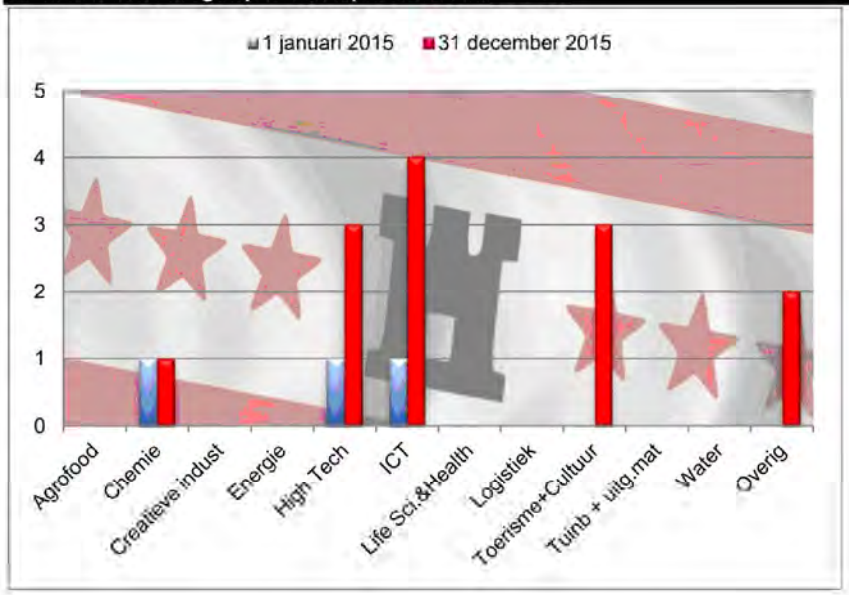
7.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de negen landelijk vastgestelde topsectoren aangevuld met de voor de provincie Drenthe belangrijke sectoren (speerpunten) "ICT" en "Toerisme en Cultuur" en een extra categorie "overig". De investeringen in 2015 zijn in de volgende sectoren geweest:

Investeringen per sector t/m 31 december 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Chemie	-	1	1	50
High Tech	-	3	3	350
ICT	2	1	3	285
Toerisme+Cultuur	-	3	3	330
Overig	2	-	2	300
	4	**8**	**12**	**1.315**

Aantal ondernemingen per sector per 31 december 2015

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

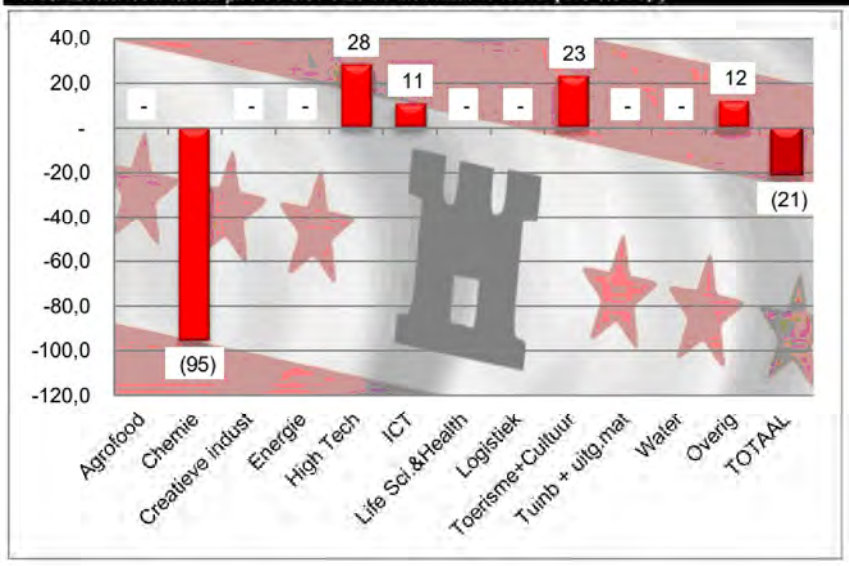
De boekwaarde voor voorziening (ook wel "subtotaal in bedrijf") per 31 december 2015 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 31 december 2015

	1 januari 2015	31 december 2015		
		D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Agrofood	-	-	-	-
Chemie	50	-	105	105
Creatieve indust	-	-	-	-
Energie	-	-	-	-
High Tech	102	-	446	446
ICT	25	157	150	307
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	-	-	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-	305	305
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	-
Overig	-	301	-	301
	177	**458**	**1.006**	**1.464**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per sector t/m 31 december 2015 (x € 1.000,-)

Het negatieve resultaat in de sector Chemie wordt veroorzaakt door de getroffen voorziening op één portefeuillebedrijf.

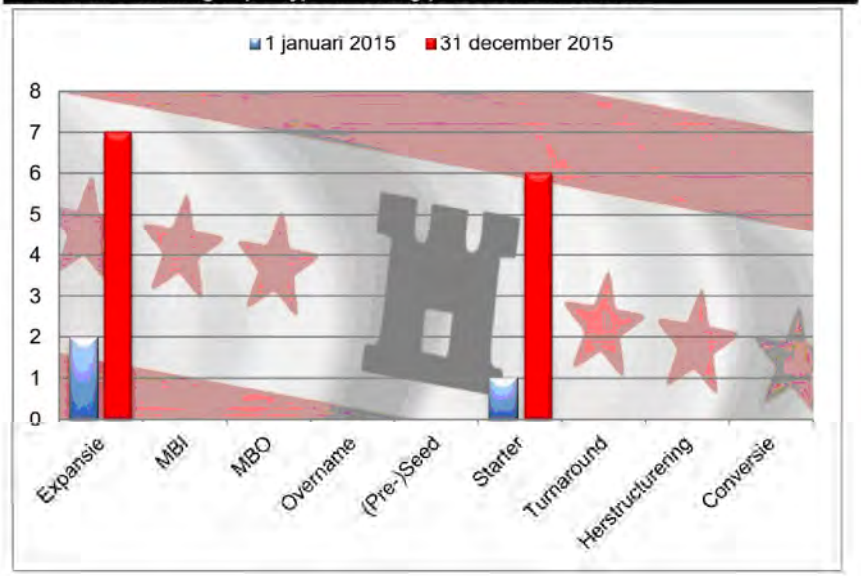
7.2 Type aanvragen

De investeringen in 2015 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 31 december 2015

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	1	6	7	615
MBI	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-
(Pre-)Seed	-	-	-	-
Starter	3	2	5	700
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
	4	**8**	**12**	**1.315**

Aantal ondernemingen per type aanvraag per 31 december 2015

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

8 Revolverendheid

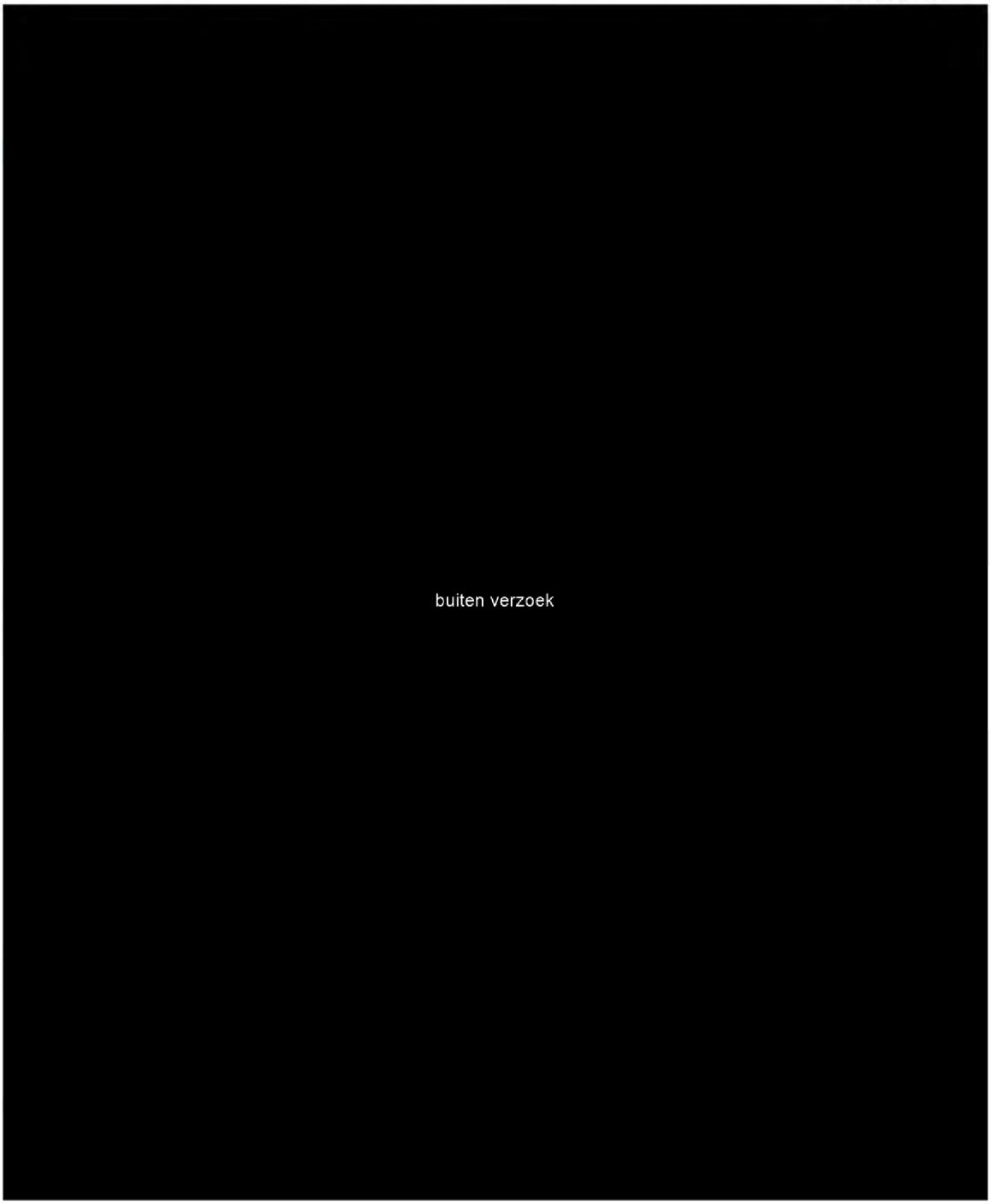
Het MKB Fonds Drenthe streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo 2015 is de revolveerbaarheid nog niet van toepassing.
Door ontvangen aflossingstermijnen is inmiddels € 11k her beschikbaar voor investeringen in Drenthe.

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er zijn ultimo 2015 geen faillissementen. Voor de lopende commitments wordt verwezen naar de tabel in hoofdstuk 2.2.

10 Bijlage A: Overzicht leningen

Sinds	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	Aantal werknemers

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Sinds	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	Aantal werknemers

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

Tot en met 30 september 2015

Versie AvA

26 oktober 2015

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 7
3.1 Actuele waarde 8
3.2 Investeringen 8
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 9

4 Voorzieningen 10

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 12
5.1 Topsectoren 12
5.2 Type aanvragen 15
5.3 Provincies 17

6 Vrije ruimte 21

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 30 september 2015. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

1.1 Algemeen

Tot en met september 2015 zijn 114 concrete (nieuwe) leads ontvangen (Q3: 38). Per 30 september 2015 zijn er 39 onderhanden (in onderzoek) en 9 gefinancierd. De overigen zijn afgewezen, ingetrokken, doorverwezen of er is niet meer vernomen van de aanvrager. Totaal zijn 20 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 10,1 miljoen (30 september 2014: 12 financieringen ad € 6,6 miljoen) Het aantal uitstaande financieringen per 30 september 2015 bedraagt 106. Deze zijn verdeeld over 89 ondernemingen.

Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 3,6 miljoen (30 september 2014: € 2,1 miljoen).

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2015 is € 28,1 miljoen (1 januari 2015: € 21,7 miljoen). De actuele waarde van de portefeuille per 30 september 2015 is gewaardeerd op € 63,7 miljoen (1 januari 2015: € 58,0 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2015

	Totaal	Totaal 2014
Aantal uitzettingen	20	18
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	10.105	9.233
Aantal bedrijven in portefeuille	89	88
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	28.097	21.713
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	63.733	57.954
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	3.579	11.183
In bedrijf (x € 1.000,-)	77.679	68.538
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.702	2.774
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	-72	116

Het team van NOM Finance is per 30 september 2015 gewijzigd ten opzichte van ultimo juni 2015 en bestaat nu uit 14,3 fte.

0058 310419

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Backoffice 2,3 fte
- Investment analist 1,0 fte
- Investment controller 1,0 fte
- Investment manager 9,0 fte (waarvan 3,0 fte beheer IFG, Doefonds Fryslân en MKB Fonds)

De backoffice is vanwege de toegenomen werkzaamheden voor de fondsen voorlopig uitgebreid met 0,8 FTE. Dit betreft een interne (NOM) verschuiving.
Er wordt binnen NOM onderzocht in hoeverre een optimalisatie van de backoffice en aanpalende werkzaamheden kan worden ingericht. Naar verwachting zal het MT van NOM hierover in Q4 een advies krijgen van een interne projectgroep.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in portefeuille wordt op basis van een jaarlijkse inventarisatie gemeten aan het aantal werknemers bij de gefinancierde ondernemingen.
Per saldo was de directe werkgelegenheid in de portefeuille per 1 januari 2015: 2.774.

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat (hoofdstuk 2) en het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, in de periode tussen 1 januari en 30 september 2015 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 worden de voorzieningen besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de waarden en resultaten worden onderverdeeld naar topsectoren, aanvraagtypen en provincies. In hoofdstuk 6 staat een toelichting op de vrije ruimte vermeld.

2 Financieel

Het portefeuilleresultaat (Resultaat voor kosten NOM Finance) over de periode 1 januari tot en met 30 september 2015 bedraagt € 3,6 miljoen. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor Doefonds, MKB Fonds Drenthe en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 september 2015		31 december 2015	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	2.369	1.875	2.500	3.000
Dividend	3.787	1.875	2.500	3.953
Resultaat verkoop participaties	274	2.250	3.000	339
Provisies	86	23	30	90
Voorziening	-2.937	-3.600	-4.800	-3.650
Resultaat voor kosten NOM Finance	**3.579**	**2.423**	**3.230**	**3.732**

De opbouw van het portefeuilleresultaat, inclusief de onderverdeling tussen G&O en Aanjaagfonds, is hierna weergegeven:

Opbouw resultaat t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)				
	G&O	Aanjaag	Totaal	30 september 2014
Rente leningen u/g	2.197	172	2.369	2.013
Dividend	3.787	-	3.787	2.160
Resultaat verkoop participaties	274	-	274	2.241
Provisies	76	10	86	42
Voorziening/afboeking	-2.666	-271	-2.937	-3.388
	3.668	**-89**	**3.579**	**3.068**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. Over de eerste negen maanden is € 2.369k renteresultaat geboekt en is € 834k ontvangen (€ 1.535k bijgeschreven – zie ook hoofdstuk 4). De afwijking ten opzichte van de begroting wordt voornamelijk veroorzaakt door relatief hoge bedragen van de in 2015 verstrekte leningen.
De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 1.455k (61,4%). Hiervan is € 207k ontvangen en € 1.248k bijgeschreven.

Onder de post **dividend** zijn de tot en met september 2015 ontvangen dividenden van in totaal vier ondernemingen ad € 3,8 miljoen opgenomen.

Op één onderneming is een positief **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd ad € 274k. Dit resultaat volgt uit een desinvestering uit een voorgaand boekjaar. Dit bedrag was indertijd als voorziening opgenomen. Er worden in 2015 geen verdere materiële desinvesteringen verwacht.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 30 september 2015 is er per saldo ruim € 2,9 miljoen aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 september 2015 € 28,1 miljoen (1 januari 2015: € 21,7 miljoen).

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2015 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2015	**19.881**	**1.831**	**21.713**
Bij:			
Investeringen	9.455	650	10.105
Rentebijschrijvingen	2.197	172	2.369
	11.652	822	12.474
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	2.067	252	2.319
Ontvangen rentetermijnen	719	115	834
Voorzieningen	2.666	271	2.937
	5.451	638	6.090
Stand per 30 september 2015	**26.082**	**2.015**	**28.097**
Aandelenkapitaal	11.593	67	11.660
Cumulatief preferente aandelen	4.430	-	4.430
Leningen	10.059	1.948	12.007
Stand per 30 september 2015	**26.082**	**2.015**	**28.097**
			Actuele wrd
Stand per 1 januari 2015	56.123	1.831	57.954
Stand per 30 september 2015	61.718	2.015	63.733
Mutatie	5.595	184	5.779

3.1 Actuele waarde

Per halfjaar wordt de waardering (actuele waarde) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Per ultimo 2015 wordt hierbij voor de volledige portefeuille gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten worden door de verantwoordelijk investment manager met afdelingsmanager en investment controller besproken.
De actuele waarde per 30 september 2015 is berekend op € 63,7 miljoen (1 januari 2015: € 58,0 miljoen). De totale stille reserve in portefeuille bedraagt daarmee € 35,6 miljoen (1 januari 2015: € 36,2 miljoen).

3.2 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn zowel de gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.

In totaal is er tot en met september € 10,1 miljoen geïnvesteerd in 19 bedrijven. Aan één onderneming zijn twee financieringen verstrekt, waardoor het aantal financieringen 20 bedraagt.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	5	5	10	4.202	12	8.522
Conversie	-	-	-	-	2	260
Uit commitment	4	2	6	2.065	3	251
Uitbreiding	4	-	4	3.838	1	200
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
	13	**7**	**20**	**10.105**	**18**	**9.233**

Tot en met september 2015 zijn 114 concrete nieuwe leads binnengekomen bij NOM Finance (56 Aanjaagfonds en 58 G&O-fonds). In het derde kwartaal waren dat er 38. Hierin zijn de door de investment analist in een vroeg stadium afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers) financieringsaanvragen niet opgenomen. Van deze leads zijn 2 gefinancierd, 34 onderhanden, 9 door aanvrager ingetrokken en 4 doorverwezen. Van 21 is niets meer vernomen. 44 Aanvragen zijn afgewezen. De redenen hiervoor waren onder meer kwaliteit business case, verliesfinanciering, management, uitgesloten sector, innovatie, conflict of interest, waardering en staatssteun.

Daarnaast zijn er nog 7 leads afkomstig uit 2014 gefinancierd

Eén nieuwe onderneming betreft een afsplitsing van een bestaande participatie en is derhalve niet meegerekend in de leadflow.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

In 2015 is in de eerste negen maanden bij NOM Finance één onderneming geliquideerd en van twee ondernemingen is het faillissement uitgesproken. De boekwaarde van één onderneming was nihil. De twee andere ondernemingen waren deels voorzien (1/3 respectievelijk 2/3). De boekwaarde van deze ondernemingen per 1 januari 2015 bedroeg € 111k.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 30 september 2015 € 2,3 miljoen aan aflossingen ontvangen. Tien leningen zijn volledig afgelost; vijf uit het Aanjaagfonds en vijf uit het Groei & Overnamefonds.

Het aantal financieringen dat in 2015 uit portefeuille is gelopen bedraagt: 13. (2014 tot en met 30 september: 16).

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2015

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Aflossingen	5	5	10	7
Desinvesteringen	-	-	-	5
Faillissement	-	2	2	6
Kwijtscheldingen	-	-	-	6
Liquidaties	1	-	1	2
	6	**7**	**13**	**26**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

4 Voorzieningen

Het voorzieningenniveau is in belangrijke mate het effect van de taak van de NOM als risicofinancier. Gezien de doelstelling als regionale ontwikkelingsmaatschappij en de vigerende aandeelhoudersinstructie, zijn (door)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen van NOM Finance. Dit zijn ondernemingen met een ho(o)g(er) risicoprofiel.

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

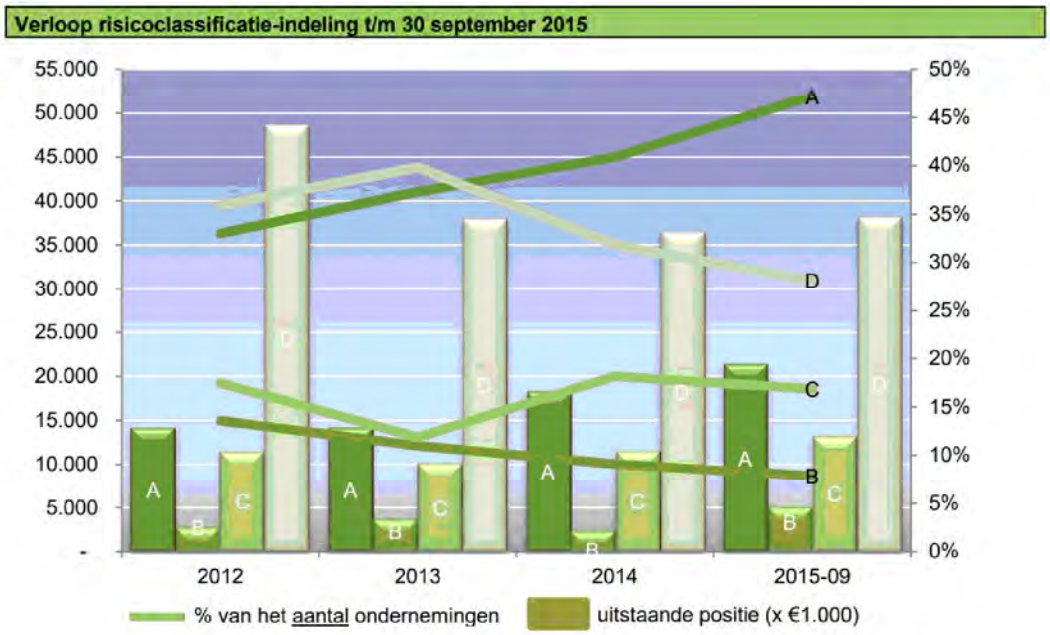
meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.
Er bestaat derhalve geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau. Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).
De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Naast de actuele waarde is per halfjaar het profiel ook opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Tot en met 30 september 2015 is ruim € 2,9 miljoen aanvullend voorzien. Dit bedrag heeft nagenoeg alleen betrekking op de leningen. € 0,8 miljoen voorziening heeft betrekking op twee ondernemingen uit het G&O fonds (één volledig afgewaardeerd en één deels). € 0,4 miljoen heeft betrekking op een nieuwe financiering die volledig is voorzien. Het restant heeft betrekking op voorzien van rentebeschrijvingen in dezelfde periode.

In totaal is er op de portefeuille per 30 september 2015 € 49,6 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 77,7 miljoen, hetgeen betekent dat 63,8% is voorzien (ultimo 2014: 68,5%).

Hierna staan de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen over de periode 2012 tot en met 30 september 2015, in aantallen als percentage van de portfolio weergegeven en de bijbehorende hoogte van de uitstaande posities in euro's.

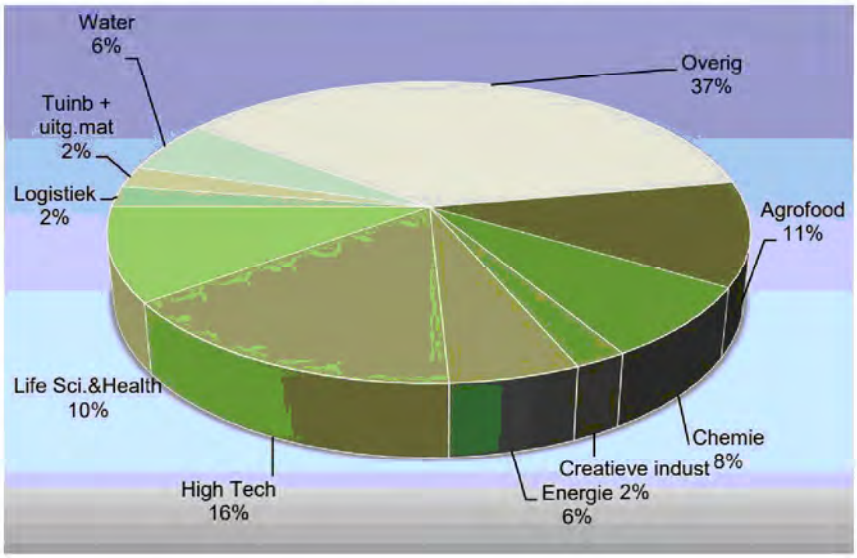
De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een zevental inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 30 september 2015 € 29,0 miljoen. De kwaliteit van de portefeuille in zijn geheel is verbeterd gezien de groei van de categorieën A (laag risico) en B (gemiddeld risico).

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

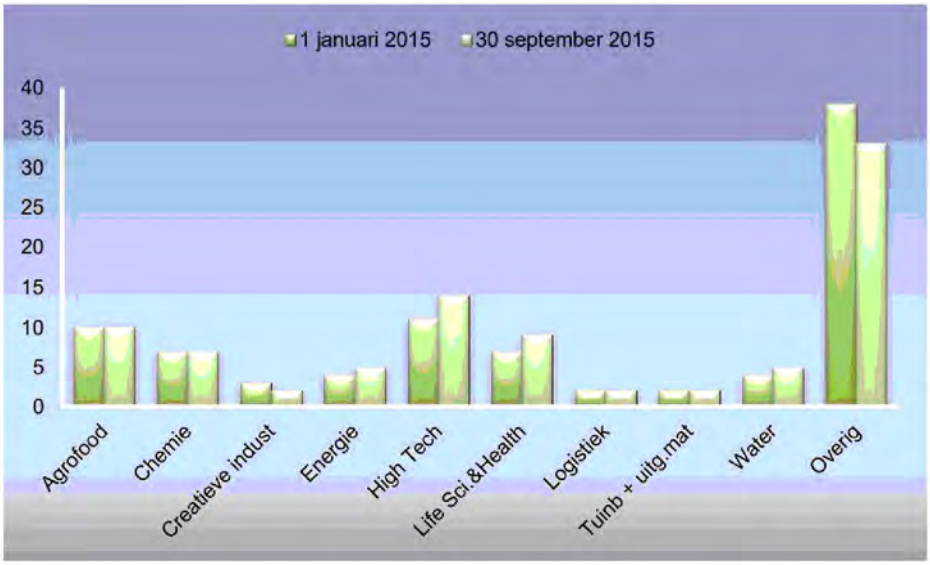
5.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de 9 topsectoren en een extra categorie "overig" (vrije ruimte). Onderstaand is de spreiding van de sectoren in een percentage van het aantal portefeuillebedrijven weergegeven en het verloop in aantallen:

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 30 september 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per topsector t/m 30 september 2015

Aan een onderneming kunnen meerdere financieringen zijn verstrekt.

De investeringen gedurende de eerste negen maanden van 2015 zijn in de volgende sectoren gerealiseerd:

Investeringen per sector t/m 30 september 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	2	-	2	1.450	3	3.122
Chemie	-	-	-	-	1	725
Creatieve indust	-	-	-	-	-	-
Energie	-	3	3	250	2	125
High Tech	3	2	5	4.837	4	546
Life Sci.&Health	5	1	6	2.568	4	1.104
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1	-	1	250	1	100
Water	-	1	1	150	-	-
Overig	2	-	2	600	3	3.511
	13	**7**	**20**	**10.105**	**18**	**9.233**

De financieringen die uit de portefeuille zijn gegaan door verkoop, aflossing, kwijtschelding of liquidatie zijn als volgt over de sectoren verdeeld:

Aantal financieringen per sector uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2015				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Agrofood	2	-	2	3
Chemie	2	-	2	1
Creatieve indust	1	1	2	3
Energie	-	-	-	2
High Tech	1	-	1	1
Life Sci.&Health	-	1	1	3
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	-
Overig	-	5	5	13
	6	**7**	**13**	**26**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

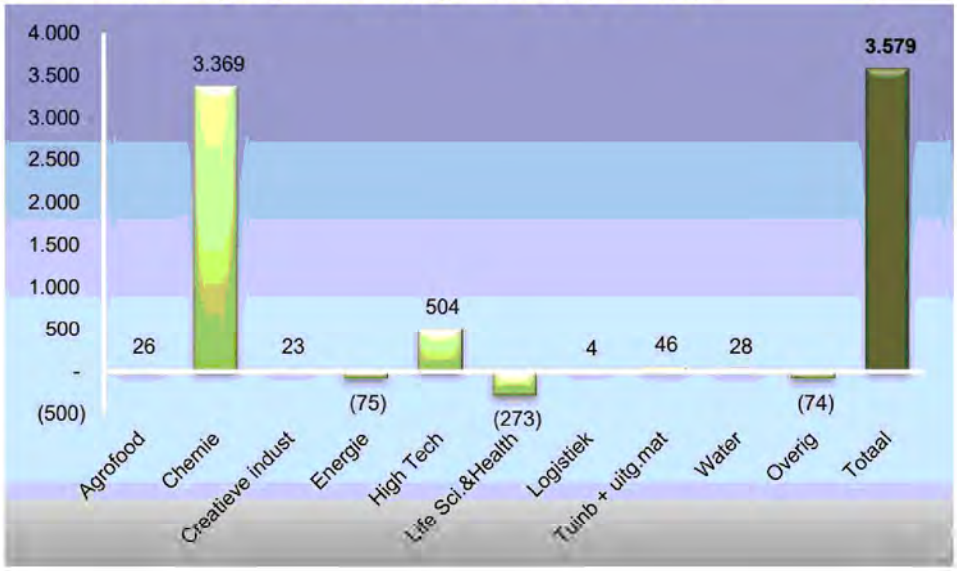
De boekwaarde vóór voorziening per 30 september 2015 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 september 2015

	1 januari 2015	30 september 2015		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	6.932	6.269	312	6.581
Chemie	11.064	10.966	31	10.997
Creatieve indust	2.205	1.975	60	2.035
Energie	443	-	691	691
High Tech	2.372	6.307	776	7.083
Life Sci.&Health	10.174	12.585	152	12.737
Logistiek	143	-	136	136
Tuinb + uitg.mat	1.746	1.894	103	1.996
Water	1.035	807	269	1.077
Overig	32.824	33.712	635	34.347
	68.938	**74.516**	**3.164**	**77.679**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per topsector t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

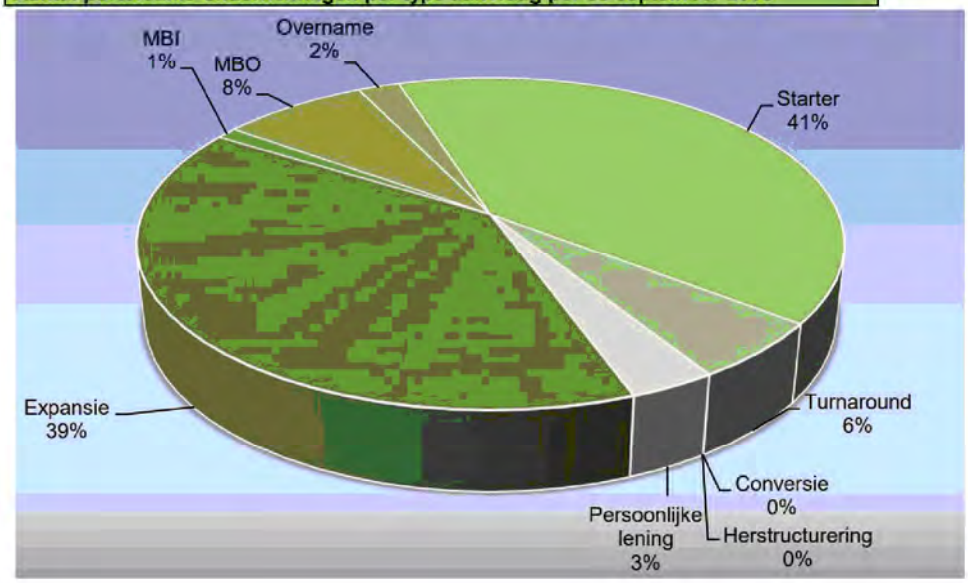

Het resultaat van de sector High Tech wordt veroorzaakt door met name één onderneming in het G&O fonds (vrijval van een voorziening en uitbetaling van een earn-out). Het resultaat van de sector Chemie komt door een dividenduitkering van één onderneming in het G&O fonds. Het resultaat van de sector Life Sciences & Health wordt veroorzaakt door het nemen van een voorziening bij een nieuwe investering in deze sector.

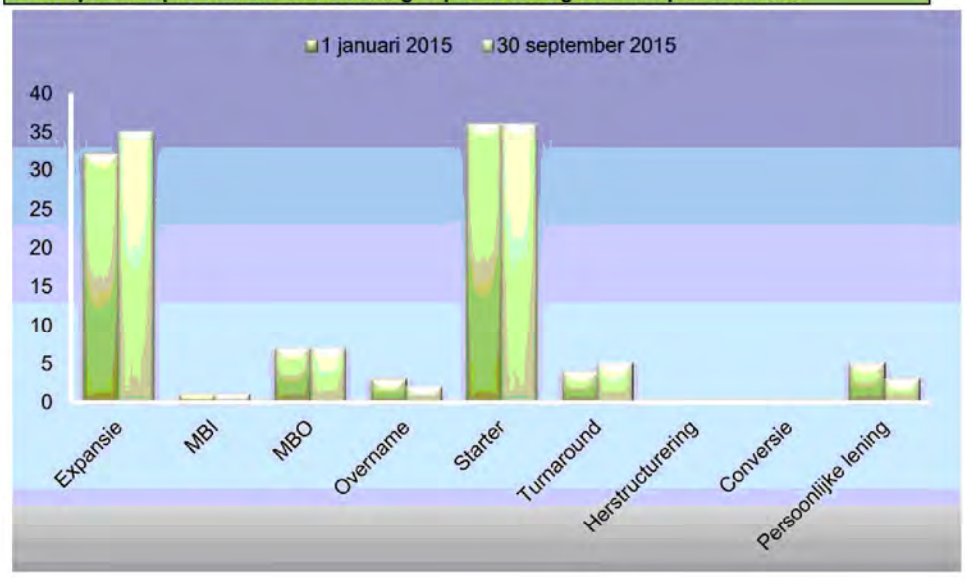
5.2 Type aanvragen

Gezien de doelstelling als ontwikkelingsmaatschappij zijn (door-)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen. Daarnaast is expansie van bestaande bedrijven belangrijk voor de regionale economie. Dit is onder andere af te leiden uit de hierna weergegeven onderverdeling naar de oorspronkelijke (op moment van eerste investering) type aanvraag van de portefeuille.

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 30 september 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per aanvraag t/m 30 september 2015

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

De investeringen die tot en met september 2015 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn, zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

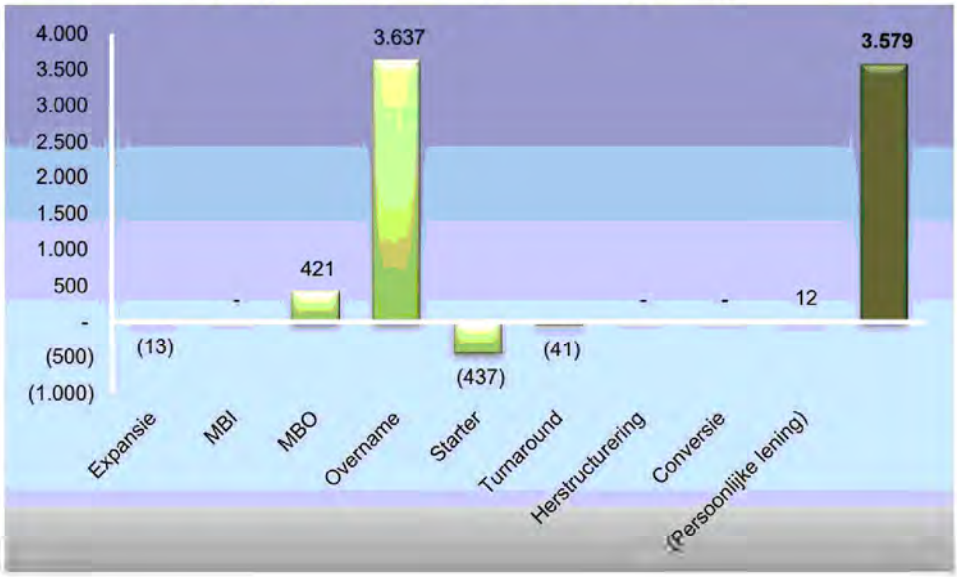
Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	taal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	6	4	10	4.032	11	3.181
MBI	-	-	-	-	-	-
MBO	-	1	1	150	1	3.201
Overname	-	-	-	-	1	146
Starter	6	1	7	5.388	4	2.405
Turnaround	1	1	2	535	1	300
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	13	**7**	**20**	**10.105**	**18**	**9.233**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2015				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Expansie	1	1	2	7
MBI	-	-	-	-
MBO	2	1	3	3
Overname	2	-	2	1
Starter	1	3	4	11
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	2	2	4
	6	**7**	**13**	**26**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Het portefeuilleresultaaat is als volgt verdeeld:

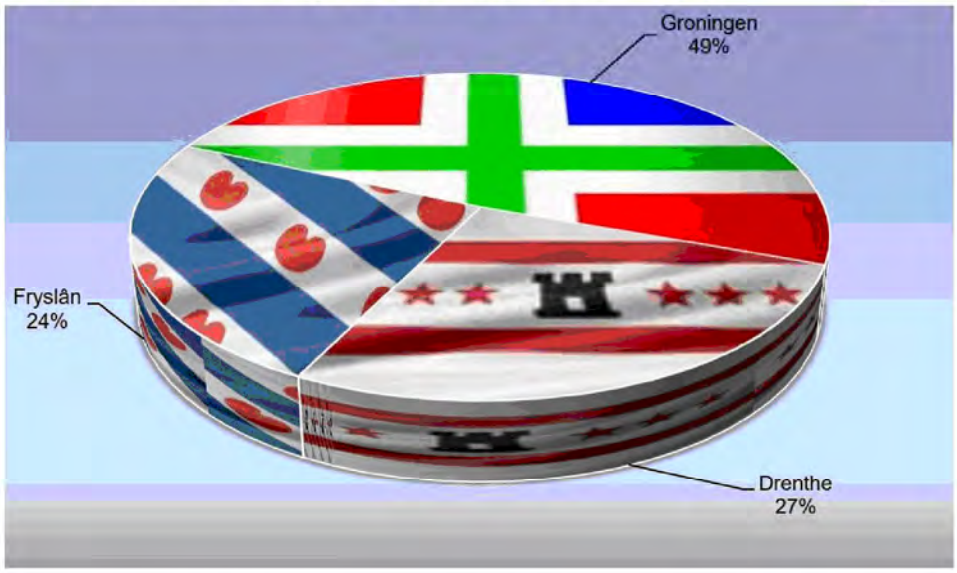
Portefeuilleresultaat per type aanvraag t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

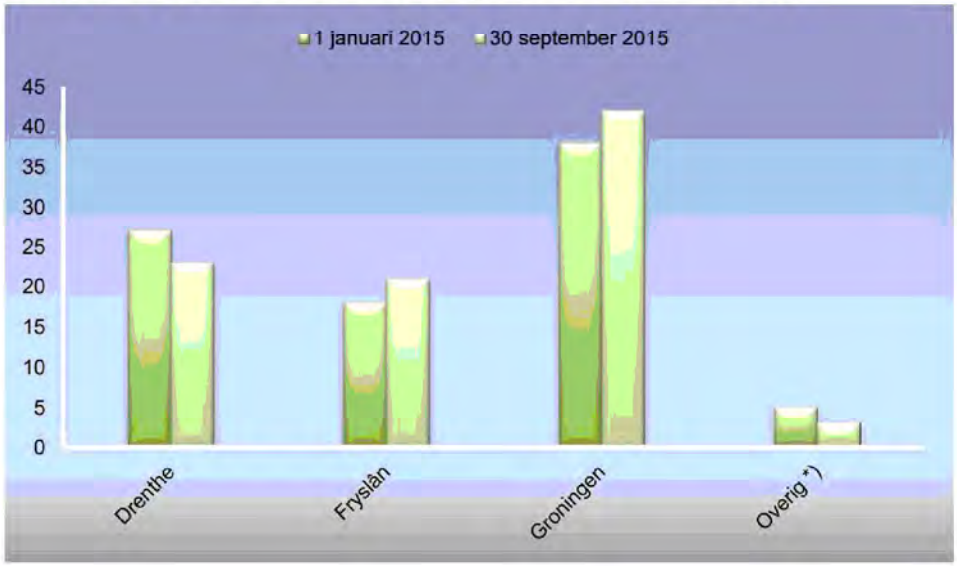
5.3 Provincies

Als gevolg van het verstrekken van nieuwe financieringen en de afwikkeling van eerder verstrekte financieringen is de verdeling van het aandeel ondernemingen per provincie gewijzigd ten opzichte van de verhouding per 1 januari 2015 (Groningen: 45%, Fryslân 23% en Drenthe 32%). Hierna volgt de onderverdeling van de portefeuille over de drie provincies, gevolgd door de investeringen die tot en met september zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn.

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 30 september 2015

Verloop aantal portefeuille-ondernemingen per provincie t/m 30 september 2015

Investeringen per provincie t/m 30 september 2015					2014	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	1	1	2	3.015	5	642
Fryslân	3	4	7	2.235	6	4.175
Groningen	9	2	11	4.855	7	4.415
	13	**7**	**20**	**10.105**	**18**	**9.233**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2015

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2014
Drenthe	2	2	4	7
Fryslân	2	1	3	9
Groningen	2	2	4	6
Overig *)	-	2	2	4
	6	**7**	**13**	**26**

*) Onder "Overig" zijn de persoonlijke leningen opgenomen. Dit betreffen leningen vanuit het PSC fonds.

De boekwaarde voor voorziening per 30 september 2015 is als volgt over de provincies verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 30 september 2015

	1 januari 2015	30 september 2015		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	973	225	312	537
Chemie	150	125	-	125
Creatieve indust	56	-	60	60
Energie	125	-	140	140
High Tech	1.025	3.469	483	3.952
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	920	807	5	812
Overig	7.447	7.081	255	7.336
	10.697	**11.708**	**1.255**	**12.962**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 30 september 2015

	1 januari 2015	30 september 2015		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	2.966	4.438	-	4.438
Chemie	871	772	-	772
Creatieve indust	8	-	-	-
Energie	250	-	490	490
High Tech	-	-	150	150
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	60	-	51	51
Tuinb + uitg.mat	102	-	103	103
Water	-	-	-	-
Overig	12.735	13.024	216	13.240
	16.991	**18.234**	**1.009**	**19.243**

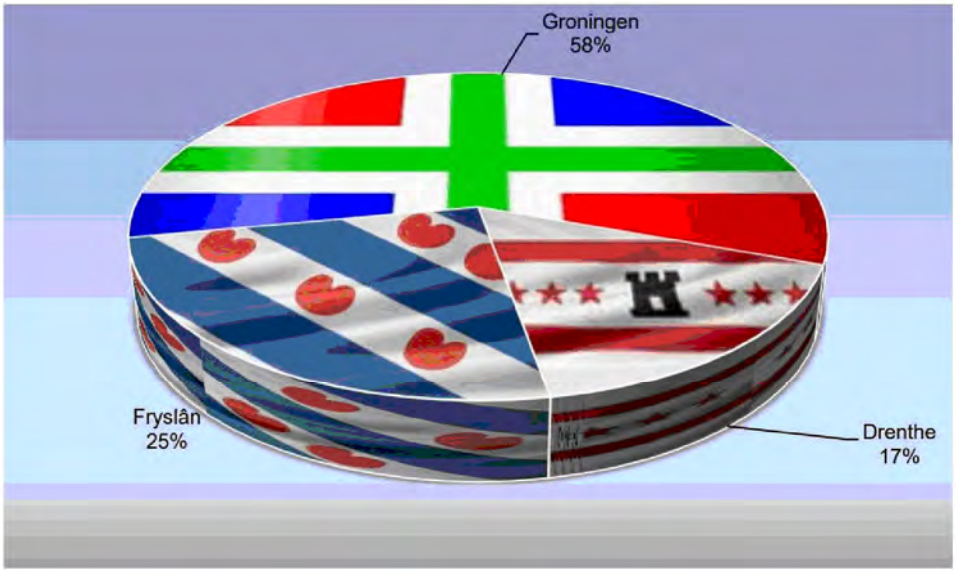
Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 30 september 2015

	1 januari 2015	30 september 2015		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	2.993	1.606	-	1.606
Chemie	10.043	10.069	31	10.101
Creatieve indust	2.141	1.975	-	1.975
Energie	68	-	61	61
High Tech	1.346	2.838	143	2.981
Life Sci.&Health	10.174	12.585	152	12.737
Logistiek	83	-	85	85
Tuinb + uitg.mat	1.644	1.894	-	1.894
Water	115	-	264	264
Overig	12.606	13.607	138	13.746
	41.215	**44.574**	**875**	**45.449**

Persoonlijke leningen	36	-	25	25

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Totaal uitstaande positie per provincie t/m 30 september 2015 (x € 1.000,-)

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

6 Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelen kapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.

Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2015 was de vrije ruimte € 13,3 miljoen. De beschikbare vrije ruimte per 30 september 2015 bedraagt: € 11,6 miljoen.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 3/14/2016 1:30:08 PM
Subject: RE: afspraak 21 maart as.
Received: Mon 3/14/2016 1:30:10 PM

Dag 5.1.2e,

Voor Drenthe kun je voor die sessie noteren:

dhr. 5.1.2e (5.1.2e)
email: 5.1.2e @drenthe.nl

Wat betreft geheimhouding, toch nog even de vraag wat die NDA toevoegt.
Als je de stukken die tijdens die sessie over tafel gaan bestempelt als "niet-openbaar", dan is geheimhouding toch geborgd?
Niet-openbare informatie uit hoofde van functie, mag immers niet gedeeld. Daar heeft een ambtenaar al een verklaring voor getekend.

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto:5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: vrijdag 11 maart 2016 17:07
Aan: 5.1.2e; Erik Bos; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: afspraak 21 maart as.

Mijne heren,

Hierbij bevestig ik de afspraak op **21 maart as om 10:30 uur** ten kantore van de NOM.
Aanwezig vanuit de NOM zullen zijn: 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e.
Namens PWC zijn aanwezig 5.1.2e en 5.1.2e. 5.1.2e is beschikbaar tot 13:00 uur.

Graag hoor ik wie namens de provincies als deskundigen aanwezig zullen zijn (graag exacte namen en titulatuur i.v.m. de opstelling van de heimhoudingsverklaring). Ook graag aangeven of deze personen bevoegd zijn de geheimhoudingsverklaring te ondertekenen of dat er nog een mandaat of volmacht nodig is van een leidinggevende, en zo ja wie dat dan is.

Met vriendelijke groet,

mr. 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e
M 5.1.2e
E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **Groningers de markt op met drijvende zeecontainer**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

To: Erik Bos[5.1.2e@drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e@drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Fri 3/18/2016 10:38:13 AM
Subject: FW: Jaarverslag 2015
Received: Fri 3/18/2016 10:38:15 AM
Information.txt

zie onderstaand.

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e@nom.nl]
Verzonden: vrijdag 18 maart 2016 11:16
Aan: 5.1.2e); 5.1.2e, 5.1.2e (5.1.2e @fryslan.frl); 5.1.2e @provinciegroningen.nl; 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Jaarverslag 2015

Heren,

Bijgaand de link om het concept jaarverslag/jaarrekening te downloaden. Met name het jaarrekening deel is ook voor jullie collega's die maandag komen beschikbaar.
Voor de volledigheid:

a. Dit is in alle opzichten een concept, zowel tekstueel als qua vormgeving (er komt een digitale versie)
b. Er is nog geen stempel van de accountant gezet op de jaarrekening
c. Dit concept gaat voor een eerste bespreking naar de RvC

Verder kan dit concept dienen voor de voorbespreking van de AvA. Ons voorstel is in de loop van april die voorbespreking te organiseren, conform jaarlijks gebruik.
Daarnaast heb ik met Erik Bos afgesproken dat die bespreking tevens gebruikt kan worden om van gedachten te wisselen over de opdrachtformulering vanuit de kant van de subsidie verstrekkers voor de komende jaren. De input van het jaarverslag biedt daar handvaten voor. Dit vraagt bij die bespreking wellicht naast 5.1.2e de aanwezigheid van 5.1.2e of 5.1.2e.

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e
M 5.1.2e
E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl
Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **Provincie Groningen maakt Europese subsidieaanvraag gemakkelijker**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: vrijdag 18 maart 2016 11:06
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @nom.nl>
Onderwerp: FW: Jaarverslag 2015

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 17 maart 2016 19:27
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @nom.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @sustainalize.nl>
Onderwerp: Jaarverslag 2015

Click here to download the attachments

The attachments in this email have been sent with AttachingIT.

The following files were attached to the download link:

NOM Jaarverslag 2015.pdf

To: 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e @fryslan.frl'[5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e [5.1.2e @minez.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 3/21/2016 3:32:50 PM
Subject: presentatie
Received: Mon 3/21/2016 3:32:58 PM
2016.03.18 presentatie aandeelhouders inzake actuele waarde 2015.pptx

Mijne heren,

Bijgaand, zoals afgesproken en met de voorbehouden zoals besproken, de presentatie van vanochtend.

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **Gasunie ziet grote rol voor zichzelf in duurzaam energiesysteem**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Actuele Waarde bepaling

Onderwerpen

- Proces;
- Uitgangspunten;
- FISTA;
- Uitkomsten 2015

Proces

- (Half-) Jaarlijkse beoordeling:
  1. Vaststellen uitgangspunten (MT)
  2. Vastleggen financiële cijfers onderneming in FISTA (IM/BO)
  3. Voorstel waardering en risicoprofiel (IM)
  4. Bespreking 3. IM, IC en Manager Finance
  5. Rapportage aan: NOM-F, MT, RvC
  6. Controle accountant (jaareinde)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

4 - 15

5.1.1c

5.1.2i

MEMO

Aan : Ard van der Tuuk en Henk Brink
Afschrift : 5.1.2e 5.1.2e, Erik Bos, 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e (Fryslân), 5.1.2e 5.1.2e (Groningen)
Van : 5.1.2e 5.1.2e (toestelnummer: 5.1.2e)
Datum : 21 maart 2016
Onderwerp : Overleg waardering Nom deelnemingen ten behoeve overname aandelen Nom van het Rijk door de provincies

---

Vandaag 21 maart 2016 is er overleg geweest tussen ambtelijke vertegenwoordigers van de aandelenhouders van de Nom, de Nom en PWC. Aanwezig vanuit de NOM waren: 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e en vanuit PWC waren 5.1.2e en 5.1.2e aanwezig. Het idee achter dit overleg was om uiteen te zetten hoe de actuele waarde van de deelnemingsportefeuille van de Nom zo explosief heeft kunnen stijgen, waardoor de provincies een fors hoger bedrag op tafel moeten leggen om de aandelen Nom van het Rijk te kopen dan eind 2015 de verwachting was (eerdere schattingen liepen van € 14 tot zo'n € 17,5 miljoen en met de huidige inzichten is zo'n € 22,6 miljoen nodig).

Uitgelegd is hoe de periodieke waardebepaling van de verschillende deelnemingen in zijn werk gaat en wanneer die in rapportages wordt opgenomen. Hierbij bepaalt in eerste instantie een investmentmanager de waarde van de bedrijven in zijn portefeuille en stemt die waarderingen vervolgens af met de finance manager. Dan worden de cijfers van alle deelnemingen afzonderlijk in halfjaarlijkse rapportages opgenomen en besproken in MT en RvC. Bij de jaarrekeningcontrole bekijkt PWC de gebruikte waarderingsmethoden, zonder zelf een waarderingsoordeel te bepalen en bewaakt de functiescheiding en kijkt toe op een bestendige gedragslijn. PWC heeft in afstemming met haar kantoor in Amsterdam het waarderingsmodel en de bijbehorende werkprocessen dat de Nom gebruikt als betrouwbaar beoordeeld. Waarderingen blijkend in de praktijk behoudend te zijn en vaak zijn de exits toch nog hoger dan eerder verwacht en zijn eventuele faillissementen tijdig voorzien.

De Nom gebruikt diverse manieren van waarderen en waarderen al hun deelnemingen op deze manieren. Uiteindelijk wordt na overleg, binnen bepaalde bandbreedtes één van deze waarderingsmethoden per deelneming gekozen. Omdat de deelnemingen verschillend zijn en de omstandigheden per periode ook nog eens kunnen wijzigingen kan een waarderingswijze aangepast worden. In dit het geval van grote de grote waardestijging is de stijging voor het grootste gedeelte een gevolg van het waarderen van de deelneming o.b.v. een recent transactie i.p.v. een verwachte transactie. Deze transactie was tijdens de vorige waarderingsronde nog niet voorzien.

Tijdens deze ochtend is niet naar tevredenheid van de ambtelijke vertegenwoordigers van de drie provincies inzicht gegeven in hoe het kan dat nu de waardering zoveel hoger is vastgesteld. Daarom is afgesproken om op 4 april 2016 van 11.00 uur tot 13.00 uur nogmaals met dezelfde groep deelnemers bijeen te komen om dan expliciete uitleg te krijgen over de drie deelnemingen die grootste

waardestijging hebben gekregen. Dit om te bepalen of de waardering van de deelnemingen een goed gevoel kan geven. Daarnaast is afgesproken dat PWC een versnelde check gaat uitvoeren over de waardering van de drie grootste posten. Op 27 mei komt dan de jaarrekening van de NOM in de RvC en staat de jaarrekening op 30 juni op de AvA gepland om dan vastgesteld te worden. Tot die datum kunnen deelnemingen nog worden herzien. De afspraak is dat een nog hogere waardering niet tot een hogere prijs leidt en dat een lagere waardering wel tot een lagere prijs leidt.

EZ realiseert bij verkoop van de aandelen Nom een winst o.b.v. van een verwachte waardebepaling een paar deelnemingen en na verkoop van de aandelen Nom door het Rijk komen eventuele afwaarderingen ten laste van alle aandeelhouders. Wel iets om rekening mee te houden. Tijdens het overleg is dan ook aangegeven, dat gezien de waardestijging en de daardoor hogere te betalen prijs voor overname door de provincies geen gelopen race is. En dat wellicht de deal herzien moet worden om het risico van het afwaarderen van deelnemingen te voorkomen. Dit is een discussie die later mogelijk nog gevoerd kan worden. Vooralsnog is afgesproken dan eerst goed naar de waardering zelf gekeken gaat worden.

Hieronder de waarde volgens de concept Jaarrekening 2015

Actuele waarde (x € 1.000,-)		
	2015	**2014**
Aandelen	100.519	43.672
Preferente aandelen	2.666	3.500
(Achtergestelde) Leningen	11.252	10.782
Totaal NOM-F	**114.437**	**57.954**
IFNN	470	200
Totaal NOM	**114.907**	**58.154**

GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

Gegevens ondergetekende:

De heer [redacted] 5.1.2e
wonende te ... [redacted] 5.1.2e ..... aan de ... [redacted] 5.1.2e .....
(verder te noemen: de heer [redacted] 5.1.2e

Omschrijving voorgenomen transactie:

De aandelen van N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gevestigd te Groningen, KvK nr. 02032331 (verder te noemen: **NOM**) worden op dit moment gehouden door het Ministerie van Economische Zaken en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Deze aandeelhouders zijn overeengekomen dat het Ministerie van Economische Zaken het grootste deel van de door haar gehouden aandelen in NOM verkoopt aan de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, gelijk deze provincies die aandelen kopen, tegen een prijs waarvoor een berekeningsmethode is overeengekomen die (mede) is gebaseerd op het eigen vermogen van NOM en (in dat kader) de waardering door NOM van haar deelnemingen (verder kortweg: **de Transactie**).

Doel informatieverstrekking:

Aan (onder meer) de heer [redacted] 5.1.2e als ambtenaar van de provincie Drenthe zal inzage in en informatie over de administratie en boeken van NOM verschaft worden opdat de heer [redacted] 5.1.2e de provincie Drenthe kan informeren over de berekening van de prijs van de in het kader van de Transactie over te dragen aandelen in NOM aan de provincie Drenthe, overigens zonder dat de heer [redacted] 5.1.2e daarbij informatie mag openbaren of verstrekken over de waardering door NOM van individuele deelnemingen (verder kortweg: **het Doel van de Informatieverstrekking**)

VERKLARINGEN:

1. De heer [redacted] 5.1.2e erkent dat alle door of vanwege NOM of derden aan hem (ter inzage) verstrekte c.q. te verstrekken informatie en inlichtingen betreffende de Transactie, schriftelijk of mondeling dan wel middels andere gegevensdragers en/of media (dit alles hierna, inclusief de betreffende documenten en andere gegevensdragers zelf, kortweg aan te duiden als: **de Informatie**) vertrouwelijk van aard is/zijn en dat ongeautoriseerd gebruik of openbaarmaking daarvan ernstige schade kan veroorzaken.

2. De heer [redacted] 5.1.2e verplicht zich om de Informatie uitsluitend te gebruiken binnen het Doel van de Informatieverstrekking. Buiten het Doel van de Informatieverstrekking zal de heer [redacted] 5.1.2e de informatie niet gebruiken, op welke wijze dan ook, noch ten behoeve van de provincie Drenthe noch ten behoeve van zichzelf noch ten behoeve van enige derde, en zal de heer [redacted] 5.1.2e de Informatie strikt vertrouwelijk te behandelen en de Informatie niet zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van NOM aan (andere medewerkers van) de provincie Drenthe of aan derden openbaren of verstrekken en evenmin jegens (andere medewerkers van) de provincie Drenthe of derden mededelingen doen betreffende de Informatie, óók niet aan externe deskundigen, adviseurs, sub-contractors, pers, etc. Bij een verzoek om zodanige toestemming zullen de namen van de desbetreffende derde(n) in alle gevallen op voorhand kenbaar worden gemaakt.

3. Indien NOM toestemming als bedoeld in het vorige artikel verleent, zal de heer 5.1.2e 5.1.2e vóórdat hij van die toestemming gebruik maakt, ervoor zorg dragen dat de betreffende medewerkers en derde(n) schriftelijk jegens NOM dezelfde verplichtingen op zich neemt (nemen) als vermeld in deze verklaring.

4. Aan de heer 5.1.2e wordt in beginsel slechts inzage in de informatie verstrekt en de heer 5.1.2e mag geen afschriften of kopieën of uittreksels daarvan maken. Onverminderd het bepaalde in de voorgaande zin verplicht de heer 5.1.2e 5.1.2e zich om op eerste verzoek van NOM daartoe de Informatie, alsmede alle (op papier, op foto, op film, digitaal of anderszins bestaande) afschriften, kopieën en uittreksels daarvan en aantekeningen en andere gegevens en bescheiden daaromtrent, te retourneren dan wel te vernietigen, zonder daarvan enig(e) afschrift, kopie of uittreksel achter te houden en om daarna op geen enkele wijze en voor geen enkel doel van de Informatie gebruik te maken.

5. De voorgaande verplichtingen zijn niet van toepassing voor dat deel van de Informatie waarvan de heer 5.1.2e kan bewijzen dat zij reeds in zijn bezit was op het moment van ondertekening van deze verklaring, dan wel nadien in zijn bezit is gekomen anders dan als gevolg van de relatie met NOM betreffende de Transactie en zonder dat degene van wie dat deel afkomstig is in strijd met enige (geheimhoudings)verplichting jegens of enig recht van een ander heeft gehandeld.

6. Deze verklaring geldt voor zoveel nodig met terugwerkende kracht en geldt voorts zowel vóór, gedurende als na het bestaan van de relatie tussen NOM en de heer 5.1.2e betreffende de Transactie en ongeacht of het Doel van de Informatieverstrekking daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

7. Op deze verklaring is Nederlands recht van toepassing. Ter zake van eventuele geschillen die mochten ontstaan betreffende de totstandkoming, de uitleg of de uitvoering van deze verklaring zal in eerste instantie uitsluitend de rechter te Groningen bevoegd zijn.

Opgemaakt en ondertekend te Groningen op 21 maart 2016,

5.1.2e

De heer 5.1.2e

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 9

5.1.1c

5.1.2i

MEMO

Aan	: Ard van der Tuuk en Henk Brink
Afschrift	: 5.1.2e 5.1.2e, Erik Bos, 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e (Fryslân), 5.1.2e 5.1.2e (Groningen)
Van	: 5.1.2e 5.1.2e (toestelnummer: 5.1.2e)
Datum	: 21 maart 2016
Onderwerp	: Overleg waardering Nom deelnemingen ten behoeve overname aandelen Nom van het Rijk door de provincies

Vandaag 4 april 2016 is er overleg geweest tussen ambtelijke vertegenwoordigers van de aandelenhouders van de Nom, de Nom en PWC. Aanwezig vanuit de NOM waren: 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e en vanuit PWC waren 5.1.2e en 5.1.2e aanwezig. Daarnaast deze keer ook 5.1.2e van EY.

Vanaf begin direct aangegeven dat ze niet alle informatie kunnen verstrekken vanwege juridische aspecten en de boeteclausules die zijn opgenomen in participatiecontracten en dit geldt ook voor de aandeelhouders. Waardering is weer aangepast. Wel vanuit een conservatieve inslag. Er is echt wat gewijzigd t.a.v. de waardering op 21 maart 2016.

Nadere uitleg gegeven hoe waardering verloopt, ook zeker de waardering in de jaarrekening. Fista q3 cijfers met doorverwachting van q4. In de loop van tijd komen er steeds meer jaarcijfers beschikbaar waardoor bijstellingen gemaakt kunnen worden. 27 mei is stand rvc normaal gesproken de stand voor in de jaarrekening. Nu naar voren gehaald. Nu top 4, die kennen een plus van 52 miljoen. Inclusief boekwaardestijging (terugdraaien voorziening, meer aangekocht).

Wat hebben wij nog nodig? Is er voldoende inzicht bij aandeelhouders? Aangegeven is dat de directie en medewerkers van de NOM heeft geen belangen hebben bij hogere waardering. 27 mei ligt Jaarrekening bij RvC, dan bovengrens waardering in de jaarrekening duidelijk. PWC moet jaarrekening 2015 nog wel beoordelen voordat deze 30 juni 2016 in AvA komt (duurt langer dan een maand). Tot 27 mei kan de waarde nog omhoog, daarna kan deze alleen nog naar beneden bijgesteld worden als de provincies zich moeten inkopen.

Conclusie:
Stuk verheldering is gegeven. Is het maximale aan informatie voor ons als toets gegeven? Ja, volgens hun gevoel wel. Toestemming van directie en board nodig om meer te weten te komen van wat de NOM an gegevens heeft. De NOM wil dit wel vragen, wij dienen dan aan te geven wie en onder welke condities die dan komt controleren en wat dit onderzoek moet inhouden. Welke situaties kunnen zich voordoen? Wat moet het opleveren? Wat is het perspecief? Ze gaan vandaag onderneming D vragen of het mag.

Consequenties om bedrijf D apart te nemen buiten de deal om in kaart brengen door NOM. Als dit een pijnpunt mocht zijn. EZ wil hier best over nadenken.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 4/4/2016 1:18:39 PM
Subject: FW: NOM 21-3 en 4-4
Received: Mon 4/4/2016 1:18:40 PM

Hi 5.1.2e hier mijn aantekeningen van zowel het eerste als het tweede overleg bij de NOM hedenochtend.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 4 april 2016 14:47
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: NOM 21-3 en 4-4

NOM 21-3 en 4-4

Aantekeningen 1e bespreking 21-3
Proces
Halfjaarlijks door Investment manager
Wordt per bedrijf gekeken naar bedrijf, ontwikkelingen, product, markt, mensen/management van de deelneming, etc.
Interne route richting RvC (via vele stappen)

Uitgangspunten
Gestandaardiseerd
Aandelen - EVCA: aankoopwaarde, recente transactie, EBITDA - multiple methode (acquisitie) tenzij
Leningen: nominale waarde en eventueel voorziening

FISTA vanaf 2014 in gebruik, zelf ontwikkeld
Meerdere elementen (multiple, intrinsiek, dcf, transacties) leiden tot een bandbreedte van de waardering.

PwC heeft model door interne valuation team laten beoordelen.

Waarderingsmethoden 2015: 22 afwijkend en 62 keer ebitda multiple
Consistente waardering 2014-2015
1 met een internetonderneming omzet 2015 multiple

Waardésprong zit vooral bij bedrijf die van verwachte naar recente transactie gegaan, voor 44 mln. Zit forse groei in dit bedrijf, nu ook veel buitenlands kapitaal, ook veel behoefte aan nieuw personeel (verdubbeling).

Maar ook van methode naar verwachte transactie een spring van 8 mln. En een bedrijf met gelijke methode een sprong van 6 mln.

Normaal na 5-7 jaar einde participatie door NOM.

Vervolgafspraak

Planning GS en PS? 8 juni is ongeveer half april richting GS. 27 mei jaarverslag in RvC. 30 juni Ava en dan ook herbeoordeling van actuele waarde.

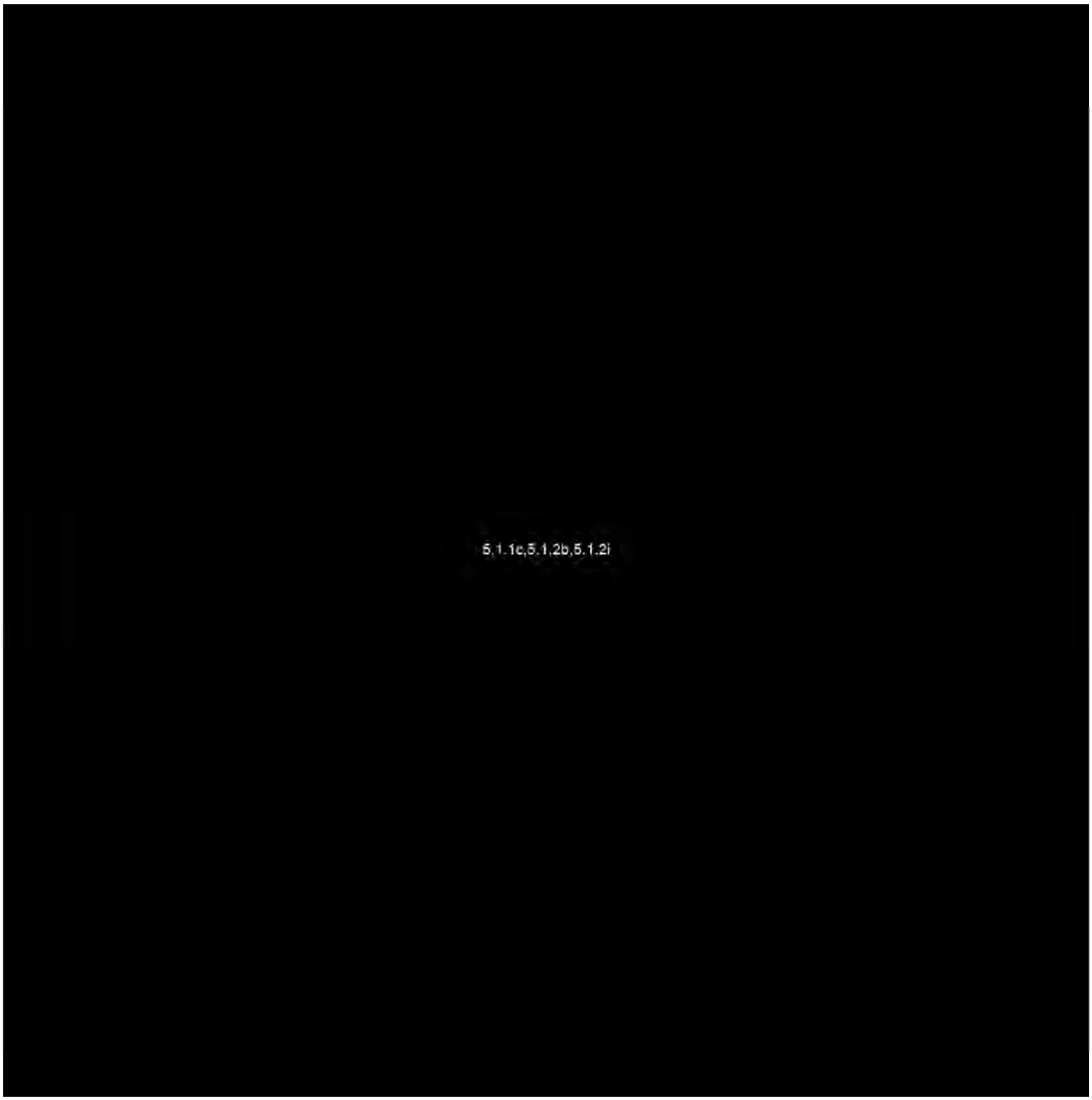
Aantekeningen vervolg afspraak 4-4
Extra zijn 5.1.2e 5.1.2e (Provincie Drenthe) en 5.1.2e (EY).

Stevig ingestoken door 5.1.2e, kunnen niet alles prijsgeven. Vooral informatie over participaties lijkt in geheimhoudingen tussen NOM en deze participaties stevig te zijn.

Ook nu weer nieuwe informatie en nieuwe cijfers. Insteek is vooral conservatief. Maar ook nu weer nieuwe ontwikkelingen tussen vorige gesprek en dag van vandaag.

Waardering is grotendeels gebaseerd op 3e kwartaal, met doorkijk. Dan rond jaarwisseling eerste inschattingen tbv de rapportage. Start controle PwC is februari. Nu komen ook de jaarcijfers van de participaties binnen. Deze worden gemonitord en daar waar nodig wordt de inschatting aangepast. Normaal vlak voor moment van RvC actualisaties. Nu extra moment gedaan.

Top 4 verschillen
52 mln plus

Geen belang of afhankelijkheid bij directie en investmentmanagement voor hun beloning bij hogere waardering.

Op 27 mei hebben we bovengrens van bedrag zeker, daarna kan het lager zijn, maar dat is voor EZ.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
Senior financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
M: 5.1.2e

Verstuurd vanaf mijn iPad

To: 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e [5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: Erik Bos [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 4/5/2016 12:06:46 PM
Subject: RE: Mail naar gedeputeerde
Received: Tue 4/5/2016 12:06:48 PM
memo tbv EZ gedeputeerden 5april cpt 5.1.2e docx

Beste mensen
Terwijl ik bezig was met afronding memo tbv gedeputeerden kwam bericht van 5.1.2e en 5.1.2e over dilemma inzake verdiepingsslag bij de besproken onderneming.
In overleg met Erik Bos kies ik beleidsmatig voor een pragmatische oplossingsrichting : aanvullende bestuurlijke met MEZ afspraak voor comfort.
En dan geen ingewikkeld dossieronderzoek bij één deelneming

Vandaar dat mijn memo anders eindigt dan vanmorgen gedacht.

Heb gekozen voor structuur: weergave van de sessie, afspraken en advies. Dat laatste door recente ontwikkeling dus ingedikt tot telefoontje MEZ.
Kan me voorstellen dat dit op de provinciehuizen tot eigen afweging leidt.
Hopelijk dat we wel 1 advies kunnen voorleggen aan gedeputeerden.

Graag jullie reactie.

5.1.2e

Van: 5.1.2e, 5.1.2e [mailto 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 11:36
Aan: 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Allen,
Ik hecht er wel aan dat aangegeven wordt dat we weliswaar inzicht hebben gekregen in de waarderingssystematiek van de portefeuille maar dat we in verband met de geheimhoudingsplicht van de NOM geen inzicht hebben gekregen in de individuele (financiële) bedrijfsgegevens. We moeten derhalve vertrouwen op de waarderingsmethodiek van de NOM en de proceduretoetsing door de externe accountant van de NOM. Van één participatie, de uitbijter, krijgen we hopelijk wel inzicht in de bedrijfsgegevens.

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Verzonden: dinsdag 05 april 2016 10:59
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Dan wacht ik rustig het memo van 5.1.2e af zodat ze allemaal dezelfde info ontvangen! Ik denk niet dat wij een uitspraak kunnen doen over het wel of niet conservatief ramen van deze deelneming aangezien deze op transactie is gewaardeerd. Wel moet er nog opgenomen worden dat de NOM een berekening maakt van de waardering met en zonder deze deelneming zodat wij daar samen met MEZ een keuze in kunnen maken.

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 10:55
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e @fryslan.frl
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Hallo 5.1.2e,
5.1.2e, is bezig met een korte memo. Jouw mail geeft goed de globale strekking weer. Kun je er nog iets in kwijt over het wel of niet

conservatief waarderen van die ene deelneming en dat ze dat ook gaan onderzoeken?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592- 5.1.2e

Van: 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 10:43
Aan: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e @fryslan.frl
Onderwerp: Mail naar gedeputeerde

Beste mensen,

Aangezien ik nog geen gecoördineerd stuk heb gezien ben ik voornemens onderstaande richting Patrick Brouns te sturen. Graag stem ik dit vooraf even met jullie af! Graag reactie, zodat alle drie gedeputeerden op één golflengte zitten qua informatie.

Groeten, 5.1.2e

Beste Patrick,

Gisteren zijn de financiële collega's van de drie provincies samen met 5.1.2e en 5.1.2e van EY bij de NOM geweest.

Wij hebben nu een goed beeld over de gehele werkwijze en systematiek van waardering van de portefeuille. Dit geeft comfort over de portefeuille, maar nog niet met betrekking tot 1 participatie van de NOM die voor circa de helft de waarde bepaald. Met betrekking tot deze participatie is afgesproken dat de NOM de directie en board van dat bedrijf toestemming vraagt om externen (5.1.2e en 5.1.2e) toegang te geven tot alle informatie die over dat bedrijf beschikbaar zijn bij de NOM (juridisch mag de NOM niet alle informatie delen zonder toestemming van het bedrijf). Wij gaan er van uit dat deze toestemming er komt. Op deze wijze hopen wij meer comfort te krijgen.

Vanuit de zijde van MEZ is aangegeven dat deze participatie ook geheel buiten de deal gelaten kan worden, maar dan zijn alle voor- en nadelen in de toekomst wel voor MEZ. Hierdoor wordt uiteraard ook de terugploegkorting aanzienlijk lager als dat gebeurt. Vandaag hebben jullie als drie gedeputeerden een telefonisch overleg heb ik begrepen. Mocht je nog wat willen weten dan hoor ik dat graag.

Wordt vervolgd!

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
provincie groningen

Afdeling Financiën & Control
Sint Jansstraat 4
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN
☎ 050-5.1.2e
5.1.2e
✉ 5.1.2e@provinciegroningen.nl

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

MEMO

Aan : EZ gedeputeerden
Afschrift :
Van :
Datum : 5 april 2016
Onderwerp : **NOM | advies n.a.v. toelichting actuele waarde portefeuille NOM**

Aansluitend op de sessie van 21 maart 2016 heeft op maandag 4 april jl. de vervolgsessie "actuele waarde participatieportefeuille NOM" plaatsgehad.
Aanwezig waren NOM (5.1.2e), PWC (accountant NOM), MEZ (5.1.2e), vertegenwoordigers van de drie provincies en door provincies ingehuurde externe adviseurs 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e (EY).

Onderstaand een weergave (binnen context geheimhoudingsplicht) van wat besproken is, de gemaakte afspraken en een advies ter voorbereiding op het telefonische EZ gedeputeerdenoverleg van vanmiddag 17.30 uur.

1. Resumé toelichtende sessies actuele waarde

- Beide sessies (21/3 en 4/4) hebben ons inzicht vergroot in de algemene wijze waarop NOM haar portefeuille waardeert.
- Inzicht op deelnemingenniveau is vanwege juridische beperkingen niet mogelijk helaas. (participatiecontract NOM en doelonderneming).
- Voor geanonimiseerde top vier van de portefeuille heeft NOM op 4/4 toelichting gegeven op cijfermatige ontwikkelingen.
- NOM geeft desgevraagd aan altijd een conservatieve insteek te kiezen bij de waardering van haar participaties.
- PWC (huisaccountant NOM) bevestigt dat zij de door NOM gehanteerde methodiek begrijpt en bevestigt waarneming dat die methodiek consequent wordt toegepast door NOM.
- De toegelichte werkwijze en systematiek geeft ons in algemene zin comfort bij de totstandkoming van de waardebepaling van de NOM-portefeuille.
- Onze waarneming is dat één deelneming een bovengemiddelde invloed (5.1.1c) heeft op de actuele waarde van de totale portefeuille. Onze waarneming is ook dat sprake is van dynamiek rond deze deelneming.
- Deze dynamiek en de impact van deze deelneming op de totale portefeuille, leidt tot behoefte bij provinciale aandeelhouders (en adviseurs) aan meer inzicht in de (onderbouwing van de) waardebepaling van deze onderneming. Dat vergt nader onderzoek in samenspraak met onderneming (zie onder afspraak 1).
- In de afgelopen 14 dagen hebben zich aantal 'gebeurtenissen na balansdatum' voorgedaan met impact op meerdere deelnemingen. PWC moet nog beoordelen wat concrete consequentie hiervan is voor jaarrekening 2015.
- Voor traject richting Provinciale Staten gaan wij uit van de cijfers van de thans beschikbare concept jaarrekening. Medio mei is door accountant gecontroleerde jaarrekening beschikbaar (versie RvC d.d. 27/5 en AVA 30/6). In die versie kan nog aanpassing van actuele waarde plaatsvinden. Daarna vindt vlak voor AVA nog een review plaats op waarde portefeuille, wat ook nog weer tot aanpassing van actuele waarde kan leiden, maar zonder consequenties voor aankoopprijs aandelen door provincies.

2. Afspraken d.d. 4/4/2016

a) Provincies hebben directie NOM verzocht om meer inzicht in de waardering van één deelneming. Dit inzicht kan alleen met toestemming van en in overleg met betreffende deelneming worden gegeven. NOM is niet bevoegd aan derden (inclusief haar aandeelhouders) individuele bedrijfsinformatie te verschaffen. Directie NOM legt vraag maandag nog voor aan onderneming. Indien toestemming onderneming, dan uitvoering door de externe adviseurs (5.1.2e en 5.1.2e) Focus daarbij: objectiveren van de actuele waarde van deze NOM-deelneming per 31/12/2015.

b) Op verzoek van MEZ (bij monde van 5.1.2e 5.1.2e) gaat NOM een rekenexercitie uitvoeren, waarbij de betreffende deelneming buiten de deal wordt gehouden.
Resultaat hiervan wordt eind van deze week aan aandeelhouders toegestuurd door NOM.
Ruwe inschatting van effect is nu al wel te maken:
   - lagere aankoopprijs
   - lagere terugploegkorting
   - mogelijk onvoldoende liquiditeit NOM om de in de deal van december 2015 overeengekomen dividenduitkeringen te realiseren
   - daar staat dan tegenover: minder financieel risico in geval van tegenvallende exit.

c) Met EY afgesproken dat EY provincies z.s.m. reflectie toestuurt van de sessie op 4/4 (i.v.m. de getekende geheimhoudingverklaring na consultatie NOM).

Recente ontwikkeling vandaag (n.a.v. vergadering 4/4/2016)

- NOM directie koppelt vandaag terug (aan Drenthe) dat formele goedkeuring Board pas op 15/6 kan. Dilemma dus.
- Zie advies hieronder voorstel voor oplossing.

3. Advies aan EZ gedeputeerden

1. Gelet op situatie rond actuele waarde portefeuille, DG Leeftink voor te stellen dat provincies kunnen instemmen met actuele waarde conform gecontroleerde Jaarrekening, mits aanvullende bestuurlijke afspraak over de waardering van de 'waardebepalende' deelneming.

   Concreet: nu individueel onderzoek bij deze deelneming niet mogelijk lijkt, is pragmatische oplossing dat provincies voldoende comfort krijgen door separate afspraak over compensatie voor provincies bij tegenvallende resultaten van deze deelneming.

2. Vast te houden aan het principeakkoord van eind 2015 en niet voorsorteren op overname aandelen exclusief één deelneming (optie die MEZ laat berekenen).

To: 5.1.2e [5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: Erik Bos[5.1.2e @drenthe.nl]; Hermse J.[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 4/5/2016 8:46:48 PM
Subject: RE: Mail naar gedeputeerde
Received: Tue 4/5/2016 8:46:50 PM

beste heren,
Eind van de middag hebben de EZ gedeputeerden telefonisch overlegd. Ik heb deel daarvan bijgewoond en volgende afspraken genoteerd:

1. Uitgangspunt blijft dat volledige participatieportefeuille onderdeel is van deal.
2. Brink belt morgen met DG Leeftink. Twee onderwerpen: (1) werkbare afspraak over waardering "onderneming D". Dat wil zeggen afspraak over compensatie in geval van negatieve waardeontwikkeling. (2) Concretisering van de bestemming van de terugploegkorting (door gedeputeerden is schijnbaar gesproken over o.a. internationale acquisitie).
3. Wat betreft waardering "onderneming D" tegelijk optie openhouden tot nader onderzoek, door verzoek tot informatie te laten agenderen voor de boardmeeting van 15/6. Daarvan afzien kan altijd nog.
4. Basistekts Statennota in gezamenlijkheid, per provincie ruimte voor provinciale inkleuring.

Patrick Brouns geeft aan morgen gesprek met adviseur 5.1.2e te hebben, over bevindingen en advies nav 21/3 en 4/4.

Zijn jullie even op de hoogte.
Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e [5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 16:57
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
CC: Erik Bos; Hermse J.
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Beste 5.1.2e en de rest,

Ik heb het memo afgestemd met Hans Hermse. Wij kunnen ambtelijk instemmen met de gekozen lijn. Kan ik de memo (met aanvulling van het bijvoeglijk naamwoord) door sturen naar Patrick Brouns?
Wel merken wij op dat als MEZ niet beweegt en wij geen verdere info krijgen over de betreffende participatie dat een deal zonder deze deelneming een optie kan worden.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto 5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 15:03
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
CC: Erik Bos
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Dank.
En je vraag/opmerking klopt hoor: bijvoeglijk naamwoord ontbreekt. Moet zijn: zonder nadelige consequenties voor de aankoopprijs. Zal het aanscherpen zodat duidelijker is dat het gaat om alleen een voordeel voor provincies.
Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e, 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 14:56
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
CC: Erik Bos
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Allen,
Eens met de weergave en advies van 5.1.2e. Ik heb daar één vraag/opmerking bij. Zie stuk.

Groet,
5.1.2e 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: dinsdag 05 april 2016 14:07
Aan: 5.1.2e , 5.1.2e ; 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
CC: Erik Bos
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Beste mensen
Terwijl ik bezig was met afronding memo tbv gedeputeerden kwam bericht van 5.1.2e en 5.1.2e over dilemma inzake verdiepingsslag bij de besproken onderneming.
In overleg met Erik Bos kies ik beleidsmatig voor een pragmatische oplossingsrichting : aanvullende bestuurlijke met MEZ afspraak voor comfort.
En dan geen ingewikkeld dossieronderzoek bij één deelneming

Vandaar dat mijn memo anders eindigt dan vanmorgen gedacht.

Heb gekozen voor structuur: weergave van de sessie, afspraken en advies. Dat laatste door recente ontwikkeling dus ingedikt tot telefoontje MEZ.
Kan me voorstellen dat dit op de provinciehuizen tot eigen afweging leidt.
Hopelijk dat we wel 1 advies kunnen voorleggen aan gedeputeerden.

Graag jullie reactie.

5.1.2e

Van: 5.1.2e , 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 11:36
Aan: 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Allen,
Ik hecht er wel aan dat aangegeven wordt dat we weliswaar inzicht hebben gekregen in de waarderingssystematiek van de portefeuille maar dat we in verband met de geheimhoudingsplicht van de NOM geen inzicht hebben gekregen in de individuele (financiële) bedrijfsgegevens. We moeten derhalve vertrouwen op de waarderingsmethodiek van de NOM en de proceduretoetsing door de externe accountant van de NOM. Van één participatie, de uitbijter, krijgen we hopelijk wel inzicht in de bedrijfsgegevens.

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e [mailto 5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Verzonden: dinsdag 05 april 2016 10:59
Aan: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e ; 5.1.2e , 5.1.2e
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Dan wacht ik rustig het memo van 5.1.2e af zodat ze allemaal dezelfde info ontvangen! Ik denk niet dat wij een uitspraak kunnen doen over het wel of niet conservatief ramen van deze deelneming aangezien deze op transactie is gewaardeerd. Wel moet er nog opgenomen worden dat de NOM een berekening maakt van de waardering met en zonder deze deelneming zodat wij daar samen met MEZ een keuze in kunnen maken.

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto 5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 10:55
Aan: 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e @fryslan.frl
Onderwerp: RE: Mail naar gedeputeerde

Hallo 5.1.2e,
5.1.2e, is bezig met een korte memo. Jouw mail geeft goed de globale strekking weer. Kun je er nog iets in kwijt over het wel of niet conservatief waarderen van die ene deelneming en dat ze dat ook gaan onderzoeken?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592-5.1.2e

Van: 5.1.2e [mailto 5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Verzonden: dinsdag 5 april 2016 10:43
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e @fryslan.frl
Onderwerp: Mail naar gedeputeerde

Beste mensen,

Aangezien ik nog geen gecoördineerd stuk heb gezien ben ik voornemens onderstaande richting Patrick Brouns te sturen. Graag stem ik dit vooraf even met jullie af! Graag reactie, zodat alle drie gedeputeerden op één golflengte zitten qua informatie.

Groeten, 5.1.2e

Beste Patrick,

Gisteren zijn de financiële collega's van de drie provincies samen met 5.1.2e en 5.1.2e van EY bij de NOM geweest.

Wij hebben nu een goed beeld over de gehele werkwijze en systematiek van waardering van de portefeuille. Dit geeft comfort over de portefeuille, maar nog niet met betrekking tot 1 participatie van de NOM die voor circa de helft de waarde bepaald. Met betrekking tot deze participatie is afgesproken dat de NOM de directie en board van dat bedrijf toestemming vraagt om externen (5.1.2e en 5.1.2e) toegang te geven tot alle informatie die over dat bedrijf beschikbaar zijn bij de NOM (juridisch mag de NOM niet alle informatie delen zonder toestemming van het bedrijf). Wij gaan er van uit dat deze toestemming er komt. Op deze wijze hopen wij meer comfort te krijgen.

Vanuit de zijde van MEZ is aangegeven dat deze participatie ook geheel buiten de deal gelaten kan worden, maar dan zijn alle voor- en nadelen in de toekomst wel voor MEZ. Hierdoor wordt uiteraard ook de terugploegkorting aanzienlijk lager als dat gebeurt. Vandaag hebben jullie als drie gedeputeerden een telefonisch overleg heb ik begrepen. Mocht je nog wat willen weten dan hoor ik dat graag.

Wordt vervolgd!

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

provincie groningen

Afdeling Financiën & Control
Sint Jansstraat 4
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN
☎ 050- 5.1.2e
5.1.2e
✉ 5.1.2e @provinciegroningen.nl

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 4/19/2016 7:37:29 AM
Subject: Fwd: Aandelen NOM
Received: Tue 4/19/2016 7:37:31 AM
image001.jpg
ATT00001.htm
Voordracht NOM concept 14 april 2016 na verwerking 5.1.2e en 5.1.2e docx
ATT00002.htm

Groet,
5.1.2e 5.1.2e
Senior Financieel Adviseur
5.1.2e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Datum: 19 april 2016 09:24:29 CEST
Aan: "5.1.2e, 5.1.2e <5.1.2e @fryslan.frl>, Erik Bos <5.1.2e @drenthe.nl>, "Tirion, Berend" <5.1.2e @fryslan.frl>, "5.1.2e 5.1.2e" <5.1.2e @drenthe.nl>, "5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl)" <5.1.2e @drenthe.nl>
Kopie: Hermse J. <5.1.2e @provinciegroningen.nl>, 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Onderwerp: Antw.: Aandelen NOM

Beste mensen,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

Afdeling FinanciÃ«n & Control

Sint Jansstraat 4

Postbus 610

9700 AP GRONINGEN

☎ 050- 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @provinciegroningen.nl

Van: 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: maandag 18 april 2016 19:00
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e
CC: Erik Bos; 5.1.2e; 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Re: Aandelen NOM

Hallo 5.1.2e,

Kun je al bevestigen of de onderhandelingen zijn afgerond en welke van onderstaande vragen hiermee zijn beantwoord?

Groet,

5.1.2e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 18 apr. 2016 om 13:12 heeft "5.1.2e, 5.1.2e" <5.1.2e @fryslan.frl> het volgende geschreven:

> Hallo 5.1.2e,
>
> Of mijn vragen niet meer relevant zijn kan ik niet inschatten daarvoor is mij niet geheel duidelijk wat je bedoeld met een additionele afspraak vandaar dat ik ieder nog maar even mijn vragen op de mail zet. De laatste opmerking in mijn mail vaochten aan je blijft denk ik relevant en dat is een tekstvoorstel voor de additionele afspraak in de versie voor Gs en PS

âœGraag wil ik meer zicht hebben op:

1. *Exit strategie die de NOM gaat ontwikkelen voor bedrijf D.*
2. *Uiteindelijke jaarcijfers waar de aandeelhouders nu de waarde op berekenen*
3. *Berekening waarde aandelenpakket voor de provincies met een groen licht van aandeelhouder Rijk hierop*
4. *Hoe we omgaan met bedrijf d als er geen verkoop is in 2016*

Bovenstaande zal ook denk ik leiden tot aanpassingen in de PS tekst graag deze mailen naar Groningen en FryslÃ¢n zodat we hier dezelfde tekst hanteren.â

Met vriendelijke groet,

5.1.2e) 5 5.1.2e

Afdeling Kennis en Economie

058 5.1.2e

5.1.2e @fryslan.frl

<image001.gif>

Tweebaksmarkt 52 (bezoekersadres)

Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden

www.fryslan.frl

â¢ â¢ â¢

Zie mail.

Groeten,

5.1.2e

Van: Erik Bos
Verzonden: maandag 18 april 2016 11:50
Aan: 5.1.2e (5.1.2e)' (5.1.2e @minez.nl)
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Aandelen NOM

Goedemorgen 5.1.2e,

Het was afgelopen vrijdag moeilijk om iedereen te pakken te krijgen, maar nu toch gelukt.

Vanuit Noord Nederland is het voorstel om de aandelen te verwerven zoals in december afgesproken, met Ã©Ã©n uitzondering.

Voor de deelneming âœOnderneming Dâ willen we, nu het niet mogelijk blijkt te zijn om aanvullend boekenonderzoek te doen, graag een uitzondering. Met name ook om het politieke risico te beperken.

Ons voorstel is om de prijs die voor deze deelneming wordt betaald door de provincies âœvast te zettenâ en bij exit van deze deelneming een verrekening tussen EZ en de provincies te laten plaatsvinden.

5.1.2b

Kun je hier mee uit de voeten?

Zodra ik jouw mail krijg, communiceer ik dit dan verder richting provincies.

Groeten,

5.1.2e

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie FryslÃ¢n

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten Ã»ntliend wurde.
Provinsje FryslÃ¢n

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

provincie groningen

voordracht

Corr.nr. 2016-XXXXX, FC
Zaaknr. XXXXXXX

Nummer XX / 2016

Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over het voornemen om aandelen in de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland over te nemen van het ministerie van Economische zaken

1. Samenvatting

In nauwe samenwerking tussen de provincies Fryslân, Drenthe en Groningen is een principe akkoord bereikt met het ministerie van Economische Zaken (MEZ) over het overnemen van aandelen van MEZ in de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) tot 50%.

2. Doel en wettelijke grondslag

Aanleiding voor deze voordracht is dat de 3 noordelijke provincies reeds een langere periode meer zeggenschap wensen in de NOM. Het ministerie van Economische Zaken heeft aangegeven open te staan voor verkoop van een deel van haar aandelen NOM aan de noordelijke provincies. In de tweede helft van 2015 hebben de drie noordelijke provincies een verkenning uitgevoerd op de verwerving van de NOM-aandelen en daarover onderhandelingen gevoerd met MEZ. Dit heeft geresulteerd in een bestuurlijk principeakkoord vlak voor het Kerstreces van 2015 waarover u per brief d.d. 26 januari 2016 bent geïnformeerd. De wettelijke grondslag voor het verwerven van de aandelen NOM is het Provinciaal Afwegingskader Publiek Vermogen, waarmee u heeft ingestemd op 12 maart 2014 (voordracht 2/2014) en de Provinciewet, artikel 158, lid 2 en artikel 167, lid 4.

De voorgenomen aandelenverwerving is ingegeven vanuit de volgende doelstellingen:

- Vergroten van de regionale zeggenschap over de NOM en hiermee versterken van de regionale sturingsmogelijkheden op de NOM, anders dan via de subsidierelatie.
- Voorkomen dat het ministerie van Economische Zaken eenzijdig kan besluiten kapitaal te onttrekken uit de NOM (voor bijv. financiering van Rijksbeleid).
- Realiseren van een evenwichtiger aandeelhoudersbelang tussen Rijk en Regio om invulling te geven aan het partnerschap ten behoeve van de regionale economie, waarin de NOM een centrale positie inneemt als uitvoeringsorganisatie.

3. Procesbeschrijving en planning

Eind 2013 heeft MEZ aangegeven open te staan voor verkoop van een deel van haar aandelenbelang in de NOM aan de noordelijke provincies. In de tweede helft van 2015 hebben de drie noordelijke provincies een verkenning uitgevoerd naar de verwerving van de NOM-aandelen en daarover onderhandelingen gevoerd met MEZ. Dit heeft geresulteerd in een bestuurlijk principeakkoord dat eind 2015 tot stand is gekomen. Middels onze brief d.d. 26 januari 2016, welke behandeld is in de commissie BFV van maart 2016, bent u hierover geïnformeerd. De aankoopprijs van de aandelen wordt gebaseerd op de cijfers uit de jaarrekening 2015 van de NOM. Als gevolg van een vrij forse waardevermeerdering van de investeringsportefeuille van de NOM, welke zichtbaar is geworden in de jaarrekening 2015, hebben wij als provincies onder begeleiding van twee externe specialisten op het gebied van waardering van organisaties inzage gevraagd in de achtergrond van deze waardevermeerdering. In paragraaf 6.2 wordt hierop nader ingegaan.
Met deze voordracht wordt u in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen te uiten over ons voornemen circa 19.000 aandelen NOM over te nemen van MEZ (ons aandeel gaat dan van 0,01% naar 16,67%). Tevens wordt u verzocht de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te stellen.

4. Begroting

De aankoop prijs van de aandelen wordt bepaald door de actuele waarde van de NOM zoals deze blijkt uit de Jaarrekening 2015 van de NOM. Op basis van de concept Jaarrekening 2015 dient de Provincie Groningen circa € 22,6 miljoen te betalen voor de aandelen. Op de balans

van de provincie vind na betaling van de aankoopprijs een verschuiving plaats van liquiditeiten naar deelnemingen. Er is dus geen sprake van een vermindering van het kapitaal van de provincie.

Op 27 mei 2016 stelt de Raad van Commissarissen van de NOM de Jaarrekening 2015 vast, afgesproken is dat als de actuele waarde van de NOM tussen deze datum en de datum van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) nog verandert, dit alleen verwerkt wordt in de aankoopprijs als dit ten gunste van de provincies uitvalt. Vlak voor de AVA van 30 juni 2016 wordt nogmaals door de accountant van de NOM een oordeel gegeven over de actuele waarde op balansdatum 31 december 2015. Mocht deze als gevolg van welke ontwikkeling dan ook, hoger uitvallen dan blijft de prijs voor de provincies hetzelfde. Als de actuele waarde op balansdatum 31 december 2015 dan lager wordt gewaardeerd, wordt de verkoopprijs neerwaarts bijgesteld. Wij gaan er niet van uit dat hier nog grote wijzigingen uit voortvloeien.

Naar onze mening is nu een akkoord bereikt dat recht doet aan de uitgangspunten van alle aandeelhouders. Door het vergroten van het provinciale aandelenbelang vergroten de 3 noordelijke provincies de regionale sturingsmogelijkheden op de NOM. Dankzij het akkoord heeft de NOM perspectief op een meerjarig sluitende exploitatiebegroting van het Ontwikkelbedrijf en daarmee financiële zekerheid voor de komende jaren. Bij de totstandkoming van de aankoopsom is een constructie overeengekomen waarbij een deel van het NOM-vermogen wordt vrijgespeeld dat rechtstreeks ten gunste komt voor de inzet van het noordelijke bedrijfsleven, de zogenaamde terugploegkorting.

Naast het verwerven van de helft van de aandelen zijn er namelijk nog andere afspraken overeengekomen met MEZ, namelijk een zogenaamde terugploegkorting, exploitatiedekking voor de NOM en funding van het Investering Fonds Noord Nederland (IFNN) met een gezamenlijke waarde van circa € 44,8 miljoen. In onderstaande overzicht wordt dit per onderdeel nader toegelicht.

Terugploegkorting
Wij zijn met het Rijk overeen gekomen dat 40% van de overwaarde (de meerprijs boven de nominale waarde per aandeel) voor Noord-Nederland beschikbaar blijft. Deze zogenaamde terugploegkorting heeft een waarde van circa € 20,8 miljoen. Praktisch gezien zal het Rijk dit bedrag op de overnamesom terugstorten op een bankrekening van de provincie Drenthe waarbij de drie provincies samen met MEZ kunnen bepalen hoe dit bedrag wordt geïnvesteerd in de economie van de drie provincies. Het bedrag van de terugploegkorting is afhankelijk van de prijs per aandeel en kan dus nog licht fluctueren als de prijs van de overdracht van de aandelen wijzigt.

Exploitatiedekking
Er zal een éénmalige dividenduitkering aan de aandeelhouders worden uitgekeerd als bijdrage in het exploitatietekort van het Ontwikkelbedrijf van de NOM (€ 4 miljoen). Deze zal ook worden gestald bij de provincie Drenthe. De drie provincies verstrekken de subsidie aan de NOM op basis van het jaarplan van de NOM. In het principeakkoord is daarbij de periode 2016 t/m 2019 genoemd. Echter met het Rijk is afgesproken dat het jaarplan leidend is en dat het bedrag ook over meerdere jaren kan worden ingezet als subsidie voor het exploitatietekort van het Ontwikkelbedrijf van de NOM. De subsidie komt in de plaats van de bijdrage die de NOM altijd onttrok uit het resultaat van de NOM. Op deze nieuwe manier hebben we als provincie meer sturing op hoe de middelen van de NOM worden ingezet voor de economische ontwikkelingen in Noord-Nederland.

Innovatie Fonds Noord Nederland
Het IFNN is een revolverend fonds met als doel het vergroten van de economische dynamiek door het verstrekken van financiering ten behoeve van innovatieprojecten door samenwerkende ondernemingen. We verwachten dat daarmee de slagkracht van het innovatievermogen van het MKB in de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân wordt versterkt. Het fondsvermogen wordt onttrokken aan het vermogen van de NOM middels een éénmalige dividenduitkering van € 20 miljoen aan de vier aandeelhouders. De vier aandeelhouders zullen deze dividenduitkering omzetten in een lening aan de NOM voor de funding van het IFNN.

Omdat de verwachting is dat het IFNN op termijn te maken zal krijgen met afschrijvingen wordt voorgesteld de lening die wij als provincie verstrekken direct voor 100% te voorzien vanuit de

opbrengst van de dividenduitkering. Op deze wijze krijgen eventuele waardedalingen van het IFNN geen effect hebben op de exploitatie van de provincie.

5. Inspraak/participatie

Niet van toepassing.

6. Nadere toelichting

De NOM is een belangrijke uitvoeringsorganisatie voor het economisch beleid van de noordelijke provincies en MEZ. Tot nu toe is de overgrote meerderheid van de aandelen in het bezit van MEZ. Gevolg is dat op dit moment het Rijk en niet de regio een doorslaggevende stem heeft ten aanzien van de koers van de NOM, winstbestemming/dividendbeleid en het te hanteren risicoprofiel in het kader van het investeringsbeleid. Naast de verwerving van de aandelen is afgesproken dat de provincies een deel van de aankoopsom terugkrijgen, bestemd voor financiering van gezamenlijke economische doeleinden. Daarnaast is onderdeel van het principeakkoord dat het Ontwikkelbedrijf van de NOM (acquisitie en ontwikkelen business development) voor de komende jaren met een gezonde exploitatie kan werken aan de uitvoering van het regionaal economische beleid. Ten aanzien van de zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM is overeengekomen dat provincies in de daarvoor geldende financiële en juridische kaders een doorslaggevende stem krijgen.

6.1 Effect overname op provinciale sturing en zeggenschap

De voorgenomen aandelenverwerving is ingegeven vanuit meerdere doelstellingen. Twee daarvan gaan over sturing en zeggenschap:

- Vergroten van de regionale zeggenschap over het vermogen van de NOM, zodat het financiële rendement van de NOM beschikbaar blijft voor de noordelijke economie.
- Versterken van de regionale sturingsmogelijkheden op NOM, anders dan via de bestaande subsidierelatie.

Oude situatie: provincies als minderheidsaandeelhouder

De drie provincies hebben nu samen 0,03% van de aandelen NOM, het ministerie van Economische Zaken 99,97%. Gevolg van deze regionale minderheidspositie is dat niet de regio, maar het Rijk een doorslaggevende stem heeft over de koers van 'onze' regionale ontwikkelingsmaatschappij. Ook besluitvorming over het investeringsbeleid van de NOM (doelgroepen, sectoren, risicoprofiel) en besluitvorming over vermogen van de NOM en de jaarlijkse winstbestemming is binnen de huidige aandelenverhoudingen volledig afhankelijk van het Rijk.

Nieuwe situatie: evenwichtige aandelenverhouding Rijk en gezamenlijke provincies (50/50)

In de nieuwe situatie veranderen de eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen. De beoogde nieuwe aandelenverhouding kenmerkt zich door evenwicht tussen het belang van het Rijk en het belang van de gezamenlijke provincies. Dit evenwicht brengt het partnerschap tussen Rijk en regio ten behoeve van de regionale economie goed tot uitdrukking. Het vergroten van het provinciale eigendom van de NOM betekent tegelijk een toename van de provinciale zeggenschap over de NOM. Wat betreft de zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM is overeengekomen dat de provincies een doorslaggevende stem hebben. Daardoor wordt het voor provincies mogelijk om het investeringsbeleid van de NOM nog beter te laten aansluiten op het provinciale beleid. De afspraak dat provincies een doorslaggevende stem hebben over het investeringsbeleid van de NOM, wordt verankerd in de statuten van de NOM. Deze (aangepaste) statuten worden in de AVA van 2016 vastgesteld. Concrete aanpassing / verruiming van het investeringsbeleid zelf (ook wel aandeelhoudersinstructie) is nog onderwerp van gesprek tussen aandeelhouders.

Werkplan NOM en subsidie provincies en MEZ

Naast aandeelhouder zijn de provincies ook subsidiënt van de NOM. Vanuit die hoedanigheid wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage verstrekt voor de activiteiten van het Ontwikkelbedrijf van de NOM. Die bijdrage wordt verleend op basis van het jaarlijkse werkplan van de NOM, en bijbehorende begroting. In deze kabinetsperiode is de jaarlijkse exploitatiebijdrage van het MEZ aan de NOM vastgesteld op € 1,0 miljoen. De verwachting is dat het Rijk haar jaarlijkse bijdrage aan de Regionale Ontwikkeling Maatschappijen (ROM) voortzet. De provincies hebben eind 2015 een besluit genomen over de toekomstige financiering van de Innovatie-ondersteuningsstructuur Noord-Nederland (2016-2020). Betreffend besluit betekent onder andere dat voor NOM en Clusterorganisaties samen € 2,25 miljoen per jaar beschikbaar is, waarvan ruim € 1,0 miljoen voor de NOM en door de NOM uitgevoerde activiteiten in het kader van de Innovatie-ondersteuningsstructuur. Over het werkplan NOM is afgesproken dat

provincies en MEZ kaders aan de NOM meegeven voor het opstellen van een meerjarenplan NOM in 2016. Provincies kunnen op deze manier aansturen op een meerjarige optimale aansluiting tussen het regionaal economisch beleid en de uitvoering daarvan met de NOM in een centrale positie als uitvoeringsorganisatie. Vervolgens kunnen jaarlijks – binnen het meerjarig kader - accenten worden overeengekomen tussen subsidiënten en NOM, afhankelijk van resultaten, veranderende behoeften op basis van kansen en ontwikkelingen.

Anders dan voorheen wordt het werkplan NOM niet alleen besproken met subsidieverstrekker, maar wordt het document ook ter besluitvorming voorgelegd in de AVA van de NOM. Dat betekent dat in de AVA niet alleen op basis van de jaarrekening wordt teruggekeken op de resultaten in enig jaar, maar ook vanuit aandeelhoudersperspectief vooruit gekeken wordt naar ontwikkelingen en accenten van de NOM activiteiten in het komende jaar.

6.2 Toets lening verstrekking aan provinciaal afwegingskader provinciaal vermogen
Uw Staten hebben op 12 maart 2014 (voordracht 2/2104) ingestemd met kaders voor het aanwenden van het provinciaal vermogen en zijn afwegingscriteria geformuleerd die als leidraad dienen voor een afgewogen oordeelsvorming (Afwegingskader Publiek Vermogen). In dit afwegingskader is tevens bepaald dat iedere concrete aanwending vanuit het provinciale vermogen aan u wordt voorgelegd voor het kunnen uiten van wensen en bedenkingen.

Criteria afwegingskader en beoordeling verwerving aandelen NOM zijn als volgt:

1. *Het te dienen belang moet een provinciaal publiek belang zijn.*
   De Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) is een belangrijke uitvoeringsorganisatie voor het economisch beleid van de noordelijke provincies en MEZ. Tot nu toe is de overgrote meerderheid van de aandelen in het bezit van MEZ. Gevolg is dat op dit moment het Rijk en niet de regio een doorslaggevende stem heeft ten aanzien van de koers van de NOM, winstbestemming en het te hanteren risicoprofiel in het kader van het investeringsbeleid van de NOM.

2. *Het provinciaal publiek belang vereist een deelneming financiering*
   Zonder uitbreiding van ons aandeel kunnen wij nimmer als regio een doorslaggevende stem hebben in de economische ontwikkeling in Noord-Nederland.

3. *Er is een deugdelijke risicoanalyse gemaakt*
   De aandelen NOM worden gekocht voor een bepaalde prijs. Een gedeelte van de prijs is bepaald door de waarde van de investeringsportefeuille van de NOM. Met ondersteuning van twee externe specialisten op het gebied van bedrijfswaardering zijn drie financiële medewerkers van de drie provincies bij de NOM geweest en is uitleg gegeven over de algemene wijze waarop NOM haar portefeuille waardeert. De toegelichte werkwijze en systematiek geeft ons in algemene zin comfort bij de totstandkoming van de waardebepaling van de NOM-portefeuille. Onze waarneming is dat één deelneming een bovengemiddelde invloed (>50%) heeft op de actuele waarde van de totale portefeuille. Onze waarneming is ook dat sprake is van dynamiek rond deze deelneming. Deze dynamiek en de impact van deze deelneming op de totale portefeuille, leidt tot behoefte bij provinciale aandeelhouders (en adviseurs) aan meer inzicht in de (onderbouwing van de) waardebepaling van deze onderneming of aan afspraken met MEZ over een eventuele verrekening mocht achteraf blijken dat deze deelneming een significant andere waarde blijkt te hebben.

   In deze voordracht gaan wij uit van de cijfers van de thans beschikbare concept jaarrekening 2015. Medio mei 2016 is de door de accountant gecontroleerde jaarrekening beschikbaar (versie RvC d.d. 27 mei 2016). In die versie kan nog een aanpassing van de actuele waarde plaatsvinden. Daarna vindt vlak voor AVA (30 juni 2016) nog een review plaats op de waarde van de portefeuille, die ook nog weer tot aanpassing van de actuele waarde kan leiden, maar zonder nadelige consequenties voor de aankoopprijs van de aandelen door de provincies.

   Inzicht op deelnemingenniveau is vanwege juridische beperkingen niet mogelijk. Ten tijde van het schrijven van deze voordracht loopt het verzoek van de NOM aan de board van de deelneming om alle informatie die de NOM heeft over deze deelneming te mogen delen met de twee externe adviseurs van de provincies. Op dit moment is nog niet duidelijk of hiervoor toestemming wordt gegegeven. Tevens is een spoor

ingezet om met MEZ aanvullende afspraken te maken in het geval deze ene deelneming achteraf significant te hoog gewaardeerd was op het moment van de aandelenoverdracht. Bij de behandeling van deze voordracht zullen wij u mondeling informeren over de laatste stand van zaken over deze twee afspraken.

4. *Financieel rendement*

De aankoopprijs van de aandelen wordt gebaseerd op cijfers uit de jaarrekening 2015 van de NOM. Afgesproken is dat de provincies een deel van de aankoopsom terugkrijgen bestemd voor financiering van gezamenlijke economische doelen. Daarnaast is onderdeel van het principeakkoord dat het Ontwikkelbedrijf van de NOM (acquisitie en ontwikkelen business development) voor de komende jaren met een gezonde exploitatie kan werken aan de uitvoering van het regionaal economische beleid. Ten aanzien van de zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM is overeengekomen dat provincies in de daarvoor geldende financiële en juridische kaders een doorslaggevende stem hebben.

Naar onze mening is nu een akkoord bereikt dat recht doet aan de uitgangspunten van alle aandeelhouders. Door het vergroten van het provinciale aandelenbelang vergroten de provincies de regionale sturingsmogelijkheden op de NOM. Dankzij het akkoord heeft de NOM perspectief op een meerjarig sluitende exploitatiebegroting van het Ontwikkelbedrijf en daarmee financiële zekerheid voor de komende jaren. Bij de totstandkoming van de aankoopsom is een constructie overeengekomen waarbij een deel van het NOM-vermogen wordt vrijgespeeld die rechtstreeks ten gunste komt voor de inzet van het noordelijke bedrijfsleven.

In het collegeakkoord "Vol Vertrouwen" zijn middelen opgenomen voor het opzetten van een breed MKB fonds. Doordat wij als regio nu een doorslaggevende stem krijgen in het investeringsbeleid van de NOM en via deze weg meer middelen via de NOM kunnen uitzetten richting een bredere doelgroep wensen wij de middelen welke gereserveerd waren voor het brede MKB fonds in te zetten ter financiering van de verwerving van de aandelen NOM.

Uit een recent afgerond behoeftenonderzoek naar de financieringsbehoefte van het brede MKB blijkt dat er nauwelijks behoefte is aan (nieuwe) financieringsinstrumenten. Wel blijkt uit dit onderzoek dat er een veelheid aan instrumenten en instanties zijn, die niet of nauwelijks bekend zijn bij het brede MKB. Inzetten op het meer onder de aandacht brengen van deze mogelijkheden bij ondernemers zal meer effect hebben dan het introduceren van een breed MKB-fonds. Met de stakeholders in het veld (al dan niet in noordelijk verband) gaan wij onderzoeken hoe wij de MKB-ondernemers die op zoek zijn naar financiering zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij hun zoektocht.

De Economic Board gaat voor ondernemers in de 9 aardbevingsgemeenten wel een revolverend fonds ontwikkelen om hiermee een extra stimulans aan de economie in deze gemeenten te geven. Wij zullen dit op de voet volgen en dit fonds gedurende een periode van 2 jaar monitoren om vervolgens te concluderen of een breed MKB-fonds voor de MKB-ondernemers in de overige gemeenten ook zinvol kan zijn.

Doordat wij nu liquiditeiten inzetten voor de aankoop van de aandelen zullen met deze middelen niet langer rentebaten worden gegenereerd. Gelet op de lage rentestand op dit moment is het effect hiervan op de provinciale begroting op korte termijn (2016 en 2017) nihil. De gevolgen voor de jaren daarna zullen verwerkt worden in de eerst volgende herziening van de meerjarenbegroting (Voorjaarsnota 2017). Uitgaande van een gemiddelde rente op lang uitgezette middelen van 2,0% (raming voorjaar 2016) betekent dit een jaarlijkse rentederving van circa € 0,45 miljoen. Mocht er echter op termijn dividend worden uitgekeerd vanuit de NOM dan betekent dat een voordeel voor de algemene middelen (afgesproken is dat de aandeelhouders over een jaar of vier het dividendbeleid op de agenda plaatsen, tot op heden wordt er geen structureel dividend uitgekeerd door de NOM). Doordat de middelen gereserveerd voor het MKB fonds ingezet worden voor de aankoop van de aandelen NOM kan de € 5,0 miljoen reservering voor risico's met betrekking tot het brede MKB fonds vrijvallen. Dit bedrag van € 5,0 miljoen vangt indirect de rentederving voor een groot aantal jaren op

5. *Mate cofinanciering van derden*

Er is geen sprake van cofinanciering. Wel is de verwerving van de aandelen een gezamenlijk initiatief van de drie noordelijke provincies.

6. *Duur aanwending*
   In principe kopen wij de aandelen voor de eeuwigheid. Wij zijn niet voornemens ons aandeel in de NOM in de toekomst te wijzigen na deze deal.

7. *Selectiviteit en precedentwerking*
   Niet van toepassing omdat er maar één regionaal ontwikkelingsbedrijf is in Noord-Nederland.

6.3 Voornemen
Wij zijn voornemens tot een percentage van 16,67% aandelen NOM over te nemen van MEZ. Hiervoor zullen wij een indicatieve prijs van € 22,6 miljoen betalen. Samen met de even grote bedragen vanuit Drenthe en Fryslan komt dit in noordelijk verband neer op een totaalbedrag van € 67,8 miljoen. Via de terugploegkorting komt circa € 20,8 miljoen terug ter versterking van de noordelijke economie en wordt er € 24,0 miljoen onttrokken uit de NOM in de vorm van een uitkering van dividend ter dekking van toekomstige exploitatietekorten van het Ontwikkelbedrijf van de NOM en het opzetten van het IFNN met een fondskapitaal van € 20,0 miljoen.

Op dit moment heeft de provincie Groningen circa € 1,2 miljard aan tijdelijk overtollige liquiditeiten (inclusief middelen van derde partijen). Hiervan is circa € 208,0 miljoen uitgezet in het kader van de provinciale publieke taak. Dit betreft: brugleningen Enexis (€ 51,0 miljoen), “oude” lening Essent (€ 26,6 miljoen), 2 leningen aan de sectorbanken NWB en BNG (€ 100,0 miljoen), Economic Board € 10,0 miljoen), Investeringsfonds Groningen (€ 5,6 miljoen), flankerend beleid waterberging (€ 3,9 miljoen) en overige uitzettingen (€ 11,2 miljoen). Tevens heeft de provincie een aantal deelnemingen, zoals Enexis, Waterbedrijf Groningen, Groningen Seaports, Groningen Airport Eelde, NOM en Bank Nederlandse Gemeenten.

Er zal in de komende periode een aantal leningen in het kader van de publieke taak verstrekt gaan worden. Deze leningen zijn reeds voor wensen en bedenkingen voorgelegd aan uw Staten. Het gaat hierbij om de tweede tranche leningen aan de NWB en BNG € 100,0 miljoen en het OZG € 10,0 miljoen. Naast bovenstaande leningen in het kader van de publieke taak zijn er nog een aantal dossiers in voorbereiding. Het gaat hierbij onder andere om het verstrekken van een lening van € 50 miljoen aan de Economic Board voor een nog op te richten (revolverend) fonds. Op basis van het Collegeakkoord 2015-2019 zullen daarnaast additioneel revolverende fondsen worden ingesteld met een omvang van totaal € 25,0 miljoen. Deze zaken zijn nog niet uitgevoerd en derhalve niet in bovenstaande uiteenzetting van € 207,9 miljoen verwerkt.

7. Geheimhouding
Niet van toepassing

8. Voorstel
Wij stellen u voor het in ontwerp bij deze voordracht gevoegde besluit vast te stellen.

Groningen, 26 april 2016.

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen:

F.J. Paas , voorzitter.

H.J. Bolding , secretaris.

Behandeld door: 5.1.2e
Telefoonnummer: 5.1.2e
e-mail: 5.1.2e @provinciegroningen.nl

Bijlagen bij de voordracht

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	Bestuurlijk akkoord MEZ / Provincies	Overeenkomst

Nr. XX/2016

Provinciale Staten van Groningen:

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 26 april 2016, 2016-XXXXX, FC;

Gelet op:
- De Provinciewet, artikel 158, lid 2 en artikel 167, lid 4;
- Het afwegingskader publiek vermogen provincie Groningen.

BESLUITEN:

1. Kennis te nemen van het voornemen van Gedeputeerde Staten om voor een bedrag van circa € 22,6 miljoen aandelen NOM van MEZ over te nemen onder de bepalingen zoals opgenomen in de Bestuurlijk akkoord MEZ / Provincies;

2. Vast te stellen dat Provinciale Staten in staat zijn gesteld wensen en bedenkingen te uiten;

3. Het bedrag van circa € 22,6 miljoen beschikbaar te stellen voor de aankoop van de aandelen en het bedrag van € 5,0 miljoen -oorspronkelijk bedoeld als risicobuffer voor het op te zetten brede MKB fonds- te laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen om toekomstige rentederving op te vangen.

Groningen,

Provinciale Staten voornoemd:

, voorzitter.

, griffier.

Bijlagen bij het besluit:
Geen

To: Erik Bos[5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl];
5.1.2e @provinciegroningen.nl[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; J. Hermse
(5.1.2e @provinciegroningen.nl)[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e (5.1.2e)'[5.1.2e @minez.nl]; 5.1.2e, 5.1.2e
(5.1.2e @fryslan.frl)[5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl];
5.1.2e @fryslan.frl'[5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e @nl.ey.com'[5.1.2e @nl.ey.com];
5.1.2e @gestecf.nl'[5.1.2e @gestecf.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]; 5.1.2e
5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 4/19/2016 10:32:42 AM
Subject: voortgang waarderingsdiscussie
Received: Tue 4/19/2016 10:32:45 AM

Heren,

Naar aanleiding van de twee sessies waarin gesproken is over de waardering is er nadien enige verwarring ontstaan m.b.t. het vervolg.

Wij hebben na de bijeenkomst op 4 april op basis van de contracten na gegaan of en in welke mate inzage in de boeken van de NOM gegeven zou kunnen
worden met betrekking tot bedrijf D . Daarvoor zou het bestuur van dit bedrijf toestemming moeten geven en dat zou pas mogelijk zijn in juni gegeven de
vergadertermijnen van het totale bestuur. Vanwege dit gegeven heb ik contact gehad met Eric en 5.1.2e , als verbindingsofficieren.

Zij hebben de informatie gedeeld met de bestuurders. Op dinsdag 5 april is telefonisch overleg gevoerd tussen de drie gedeputeerden. Tenminste dat hebben wij begrepen.
Dit overleg heeft voor ons als gevolg dat wij geen verder huiswerk hebben gedaan. Omdat om één van de drie gedeputeerden te citeren "er een praktische oplossing
bedacht is die met EZ besproken zal worden".

De vraag om een waardering te maken zonder bedrijf D is naar onze beleving ook van tafel. Wanneer die berekening wel gemaakt zou moeten worden is
dat niet zo ingewikkeld, want de getallen daarvan zijn onder de geheimhoudingsverklaring bekend bij de aanwezigen van de twee sessies. Echter hiermee naar buiten gaan zou
de NOM in een onmogelijke positie brengen richting andere aandeelhouders en bovendien het betreffende bedrijf zeer schaden doordat een potentiële waardering
daarmee eenvoudig te berekenen is voor de buitenwacht.

Omdat we deze week enkele mails met vragen ontvingen bij dezen een reactie. Om zoveel mogelijk te stroomlijnen zoeken wij vanuit de NOM steeds contact met
Erik en of 5.1.2e als coördinatiepunt richting provincies.

Ik hoop dat we hiermee de laatste stand van zaken correct hebben weer gegeven. Mocht er enige actie nodig zijn dan horen wij dat graag.

Groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e www.nom.nl

M 5.1.2e Volg ons ook op Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

Laatste nieuws | **Athom en EC2C in de race voor Young Business Award**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 16

Reeds openbaar:
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Financien-Cultuur-Bestuur-en-Economie-FCBE-1/2016/25-mei/13:00/AANDELENOVERDRACHT-NOM-STATENSTUK-2016-737/PS080616-FCBE250516-2016-737-NOM-eigendom-zeggenschap-COMPL.pdf)

Bijlage 1

BAvA NOM
11-12-2015

Bijzondere Algemene Vergadering Van Aandeelhouders 2015

Notulen van de Bijzondere Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gehouden op vrijdag 11 december 2015 ten kantore van de NOM.

Aanwezig:

Aandeelhouders

Namens de Staat der Nederlanden:	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Groningen:	de heer P.H.R. Brouns
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Fryslân:	de heer S. de Rouwe
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink
	de heer 5.1.2e

Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter)
	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e
	de heer 5.1.2e

NOM:	de heer 5.1.2e (directeur)
	de heer 5.1.2e (plv. directeur)
	mevrouw 5.1.2e (notulist)

---

1. OPENING

De voorzitter opent de vergadering en constateert dat het volledige kapitaal rechtsgeldig is vertegenwoordigd.

Eén van de aandeelhouders merkt op dat er enige onduidelijkheid bestaat over de hoogte van het dividend (€ 10 mln. of € 12 mln.) Hiervoor heeft de gehele AvA zich niet gecommitteerd. Dit onderwerp komt later terug bij het agendapunt over het dividendbesluit.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. NOTULEN VAN DE VORIGE VERGADERING

Tekstueel:
Het woord 'middels' zal een aantal maal worden vervangen door 'door middel van'.

Naar aanleiding van de notulen:
p.3 De NOM heeft een internationale onderscheiding ontvangen voor de verslaglegging. Het jaarverslag van de NOM met daarin de publieke (MVO) verantwoording is tijdens een conferentie over dit thema in Zuid-Afrika gepresenteerd als een excellent voorbeeld.

p.6 Namens de aandeelhouders zal nog een bedankbrief worden opgesteld voor de voormalig RvC-leden, de heren 5.1.2e en 5.1.2e zoals besproken in de AvA van 19 juni jl. De RvC verzoekt de aandeelhouders dit zo spoedig mogelijk te realiseren.

p.7 De directie verzoekt de provincies om zo spoedig mogelijk uitsluitsel te geven op de subsidiebeschikking d.d. 16 december 2014 inzake Greenlincs en Flinc. De provincie Groningen heeft reeds ingestemd met de bijdrage aan Greenlincs.

Naar aanleiding van de actielijst:
De acties m.b.t. de bedankbrief voor de afgetreden commissarissen en de reactie op subsidiebeschikking Greenlincs en Flinc blijven staan, zoals ook hierboven besproken.

De notulen worden vastgesteld.

3. MEDEDELINGEN

De voorzitter deelt mee dat het doel van deze Bijzondere Aandeelhouders Vergadering is om een gezamenlijk akkoord te bereiken over een nieuwe governance structuur. De afgelopen maanden heeft hierover regelmatig positief vooroverleg met de provincies plaatsgevonden. Ook in het gezamenlijke ROM-overleg is dit onderwerp aan de orde geweest. Binnen de ROM's zijn geen grote verschillen qua opvattingen over een provinciaal bestuur en het Rijk die bijdragen aan een gezamenlijk optreden in de regio.

De heer 5.1.2e deelt mee dat de secretaris, de heer 5.1.2e afwezig is. Hij is op dit moment aanwezig bij een persconferentie waarbij Philips Emmen aankondigt te worden overgenomen door het bedrijf Chezz Partners. De NOM is intensief bij dit traject betrokken geweest. De heer Brink geeft aan erg tevreden te zijn met de uitkomst gezien de moeizame route die hier aan is voorafgegaan het afgelopen jaar en is tevreden over de samenwerking met de NOM.

4. GOVERNANCE STRUCTUUR

De nieuwe governance structuur is in meerdere vooroverleggen tussen de ambtenaren en de NOM-directie uitgebreid besproken. Er zijn in de afgelopen week nog enkele kleine aanpassingen doorgevoerd. De geagendeerde stukken zullen in de AvA 2016 definitief worden vastgesteld. Er zal daarom een addendum worden opgesteld ter vaststelling van de stukken in de AvA 2016. Eventuele opmerkingen kunnen nog worden doorgegeven.

De heer Brouns merkt op dat er rekening mee dient te worden gehouden dat de wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur ook tot aanpassingen kunnen leiden in de statuten. De heren Brink en De Rouwe sluiten zich bij deze opmerking aan.

De voorzitter concludeert dat de AvA de governance-stukken op dit moment en in de huidige vorm toereikend vindt en voorlopig vaststelt. De definitieve vaststelling zal in de AvA in juni 2016 plaatsvinden.

5. INNOVATIEFONDS NOORD-NEDERLAND B.V.

De AvA is verheugd over de oprichting van het InnovatieFonds Noord-Nederland. Ondernemingen uit Noord-Nederland kunnen door middel van het fonds in staat worden gesteld om hun innovaties te realiseren.

[redacted]
5.1.2b,5.1.2i

De AvA geeft aan dat er voldoende vertrouwen is dat op korte termijn dit principeakkoord zal worden afgerond zodat de definitieve besluitvorming in de AvA van 2016 kan plaatsvinden.

6. DIVIDENDBESLUIT

[redacted]
5.1.2b,5.1.2i

De voorzitter constateert dat de gezamenlijk intentie van de aandeelhouders aanwezig is om op zeer korte termijn tot een definitief dividendbesluit te komen.

De voorzitter constateert aanvullend dat het uitgangspunt door de aandeelhouders wordt aangehouden en dat de activiteiten van de NOM worden gecontinueerd conform de eerder afgesproken werkwijze. Hij spreekt de verwachting uit dat de aandeelhouders zeer spoedig tot een definitief akkoord zullen komen.

Gezien de onduidelijkheid tussen de aandeelhouders over de hoogte van het dividend wordt er besloten om door middel van een schriftelijke ronde tot een definitief dividendbesluit te komen. Vanmiddag zullen hiertoe de stukken worden voorbereid zodat er volgende week door alle partijen getekend kan worden en het besluit kan worden geformaliseerd.

7. RONDVRAAG

De aandeelhoudersvergadering van de NOM in 2016 zal worden verschoven van 22 april naar 30 juni van 9.00-10.30 uur.

8. SLUITING

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

ACTIELIJST

	Datum	Wat	Wie	Wanneer
1.	19-06-15 en 11-12-15	Bedankbrief afgetreden commissarissen, de heren 5.1.2e en 5.1.2e	Aandeelhouders	z.s.m.
2.	19-06-15 en 11-12-15	Reactie op subsidiebeschikking d.d. 16 december 2014 Greenlincs en Flinc	Provincies	z.s.m.
3.	11-12-15	Formele vaststelling governance-stukken	Aandeelhouders	Juni 2016

Groningen, 30-06-2016

Voor akkoord:

Staat der Nederlanden: 5.1.2e .....

Provincie Groningen: P.H.R. Brouns .....

Provincie Fryslân: S. de Rouwe .....

Provincie Drenthe: H. Brink .....

5.1.2e (voorzitter) .....

5.1.2e (secretaris) .....

Bijlage 12

Plas Bossinade
advocaten notarissen

AFSCHRIFT
STATUTENWIJZIGING
Venture Kapitaal Fonds II B.V.
thans genaamd
InnovatieFonds Noord-Nederland B.V

Paterswoldseweg 804
9728 BM Groningen
Telefoon +31 (0)50- 521 43 33
Telefax +31 (0)50- 521 39 39
notarissen@plasbossinade.nl

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

2 - 8

Reeds openbaar (handelsregister KvK)

Concept Investeringsreglement (Versie 1.0)

INVESTERINGSREGLEMENT Innovatiefonds Noord-Nederland B.V.

Dit investeringsreglement is vastgesteld (en goedgekeurd) door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Innovatiefonds Noord-Nederland B.V., statutair gevestigd en kantoorhoudende te Groningen (hierna te noemen: "**het Innovatiefonds**").

OVERWEGINGEN

1. Het Innovatiefonds is een dochtervennootschap van N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (hierna te noemen: "**NOM**"), met als doel het vergroten van de economische dynamiek van Noord-Nederland door het verstrekken van financiering ten behoeve van innovatieve projecten door samenwerkende ondernemingen en het vergroten van slagkracht van het innovatievermogen van het MKB in Noord-Nederland. De focus ligt daarbij op de economische sectoren en niches binnen sectoren die zijn benoemd in de RIS3 Noord-Nederland en het Topsectorenbeleid (zoals hieronder nader te omschrijven).
2. De provincies Drenthe, Fryslân, Groningen en het Ministerie van Economische Zaken onderschrijven het doel van dit fonds. Voor de financiering hebben zij de bereidheid getoond om d.m.v. leningen het fonds te financieren (zie ook de leningsovereenkomst van de vier partijen bijlage 1).
3. Het Innovatiefonds bereikt deze doelstelling door middel van het verstrekken van aandelenkapitaal en/of leningen aan entiteiten waarin meerdere ondernemingen in samenwerking een innovatieve project uitvoeren dat tot doel heeft om een nieuw product, dienst, proces of vermarktbare IP te ontwikkelen. De door het Innovatiefonds te verstrekken financiering is aanvullend op financiering door de samenwerkende ondernemingen en mogelijke andere financieringen (waaronder subsidies). Uitgangspunt is dat het Innovatiefonds maximaal 49 % van de risicodragende financiering van de projectkosten, onder aftrek van aangevraagde en/of toegezegde subsidies, voor haar rekening neemt.
4. Het Innovatiefonds handelt bij de financiering van innovatieve projecten door samenwerkende ondernemingen conform artikel 1 lid d van de Aandeelhoudersinstructie van NOM als een *market economy investor*, in die zin dat:
   - daar waar gezamenlijk geparticipeerd wordt met private partijen, die op gelijke voorwaarden en condities plaatsvindt of;
   - indien stand-alone geïnvesteerd wordt, per participatie aannemelijk moet worden gemaakt dat marktconform is geïnvesteerd.
     - Marktconform(e): volgens het beginsel van de investeerder in een markteconomie (ook genoemd: marktdeelnemer in een markteconomie), zoals ontwikkeld in de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (1) , onder meer genoemd in Verordening (EG) 1303/2013 (2) en nader uitgewerkt in artikel 1 onder d) en i) van de aandeelhoudersinstructie ROM's van 7 mei 2012 of in een toekomstige herziene versie hiervan;

5. Het Innovatiefonds kan uitsluitend innovatieve projecten financieren onder de voorwaarden zoals in het reglement bepaald.

1. Zie onder meer gevoegde zaken T-228/99 en T-233/99 Westdeutsche Landesbank Girozentrale van 17 december 2003, punten 34 en 208.
2. Zie overweging 36 aldaar..

REGLEMENT

1. Definities

In dit Investeringsreglement wordt verstaan onder:

Aandelenkapitaal: eigendomsbelang in een onderneming vertegenwoordigd door de aandelen die onder de investeerders zijn uitgegeven.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA): de algemene vergadering van aandeelhouders van het Innovatiefonds.

Beheerder: NV NOM, Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland, gevestigd te Groningen

Doelonderneming: een onderneming die een speciale rechtspersoon ('special purpose vehicle') is waarin meerdere andere ondernemingen in samenwerking een Innovatief project realiseren en die het Innovatiefonds financiert of waarbij het Innovatiefonds overweegt te financieren.

Exit: beëindiging van een participatie door het Innovatiefonds .

Financiering: het verstrekken van risicofinanciering door het Innovatiefonds in de vorm van Aandelenkapitaal en/of Leningen.

Financieringsovereenkomst: Overeenkomst afgesloten tussen het Innovatiefonds en de Doelonderneming en eventueel andere partijen omtrent de Financiering van een Innovatief project en wederzijdse verplichtingen die hiermee verband houden.

Innovatief project: de ontwikkeling van een nieuw product, een nieuwe dienst, een nieuw proces of nieuwe vermarktbare IP dat/die plaats vindt in het kader van industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling dan wel een combinatie van beiden, met als doel realisatie van financieel en maatschappelijk rendement.

Investeringscomité: het adviescomité van het Innovatiefonds dat bij de besluitvorming betrokken is om te verzekeren dat het fonds op zakelijke grondslag wordt beheerd.

Investment Manager: degene die binnen NOM wordt aangewezen om ten behoeve van het Innovatiefonds mogelijke Innovatieve projecten te zoeken en/of te werven en om deze te verkennen en te beoordelen.

IP: intellectuele eigendomsrechten in de breedste zin van het woord.

Lening: verstrekking van een geldsom welke op een overeengekomen moment of momenten moet worden terugbetaald.

Participatie: het verstrekken van Aandelenkapitaal.

Projectplan het bij het Innovatiefonds ingediende plan dat ten grondslag ligt aan een aanvraag tot Financiering.

Private investeerder: een particuliere investeerder die kapitaal verstrekt aan de Doelonderneming ten bate van de totstandkoming van het Innovatieve project.

Raad van Commissarissen (RvC): Raad van Commissarissen van NOM.

Reglement: dit investeringsreglement, zoals dat van tijd tot tijd kan zijn gewijzigd.

RIS3 Noord-Nederland: de Research and Innovation Strategy voor Slimme Specialisatie waarin voor Noord-Nederland het commitment is vertaald zoals door de Europese Commissie (EC) als voorwaarde is gesteld om in aanmerking toe komen voor steun vanuit het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor innovatiebeleid in de periode 2014-2020.

Statuten: Statuten van het Innovatiefonds Noord-Nederlands.

Topsectorenbeleid: het beleid van het kabinet dat Nederland in door haar aangewezen c.q. aan te wijzen sectoren van economisch beleid dient uit te blinken.

2. Algemene bepalingen

1. De focus voor het verstrekken van Financiering door het Innovatiefonds aan Innovatieve Projecten zal liggen op de vroegste fasen van conceptontwikkeling en op de economische sectoren en niches binnen sectoren die zijn benoemd in de RIS3 Noord-Nederland en het Topsectorenbeleid.
2. De apparaatskosten van het Innovatiefonds worden bekostigd vanuit het fondsvermogen.
3. Het Innovatiefonds zal na iedere drie jaar worden geëvalueerd tussen het Innovatiefonds, NOM en de aandeelhouders van NOM (onverminderd mogelijke jaarlijkse evaluatie aan de hand van het jaarverslag).
4. De looptijd van het Innovatiefonds is 15 jaar te rekenen vanaf 1 mei 2014. Gedurende de eerste 10 jaren van deze looptijd kunnen Financieringen worden verstrekt. De laatste 5 jaren van deze looptijd dienen als uitloop.
5. Bij beëindiging van het Innovatiefonds zullen de baten worden verdeeld tussen het Ministerie van Economische Zaken en de provincies naar rato van ieders financiële inbreng.

3. Algemene eisen Innovatieve Projecten en Doelondernemingen

1. Het Innovatiefonds verstrekt alleen Financiering aan Innovatieve projecten waarvan bij succes de vervolgactiviteiten vanuit Noord-Nederland (de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe) zullen plaatsvinden.
2. Er kunnen zekerheden en gegevens worden verlangd van de ondernemingen die samenwerken in de Doelonderneming.

4. Algemene eisen Financiering

1. Financiering kan alleen worden verstrekt aan Innovatieve projecten waarvoor, hetzij door (een van) de in het kader van het Innovatieve project samenwerkende ondernemingen hetzij door de Doelonderneming, een Projectplan wordt ingediend waarin naar genoegen van het Innovatiefonds wordt aangegeven:

a. welk nieuw product, welke nieuwe dienst, welk nieuw project of welke vermarktbare IP ontwikkeld zal worden;
b. de voor het Innovatieve project geldende stappen met 'milestones', tijdfasering;
c. hoe bij succes de beoogde stap naar de markt zal plaatsvinden, inclusief de juridische entiteit in Noord-Nederland die dit gaat realiseren;
d. welke in het kader van het Innovatieve project samenwerkende ondernemingen en eventuele andere Private investeerders en financiers bereid zijn ten behoeve van het project kapitaal of anderszins financiering te verstrekken, en op welke wijze en voor welke bedragen;
e. aangevraagde en/of toegezegde subsidies voor het Innovatieve Project;
f. aard en omvang van de gevraagde bijdrage van het Innovatiefonds en verwachting van de ontwikkeling van financieel rendement.

2. Het Innovatiefonds kan alleen Aandelenkapitaal verstrekken aan een Doelonderneming gelijktijdig met Private investeerders en onder minimaal dezelfde condities.
3. Het Innovatiefonds kan alleen Leningen verstrekken met een maximale looptijd van vijf jaar. Afwijkingen hiervan zijn uitsluitend mogelijk met voorafgaande goedkeuring van de RvC.
4. De Doelonderneming dient de informatie en rapportageverplichtingen die met de Financiering gepaard gaan zoals opgenomen in de Financieringsovereenkomst te accepteren, waaronder in ieder geval:
    a. rapportage omtrent in de Financieringsovereenkomst opgenomen onderdelen, waarvan aard, omvang en frequentie worden bepaald door de Beheerder;
    b. een jaarlijks te actualiseren meerjarenbegroting van het Innovatieve project;
    c. een jaarrekening dan wel de balans en winst- en verliesrekening, voorzien van accountantsverklaring, op te maken en te deponeren binnen zes maanden na het einde van ieder boekjaar;
    d. actuele informatie indien bijzondere omstandigheden van het Innovatieve project daartoe aanleiding geven.

5. Omvang Financiering

1. De minimale omvang van het te financieren Innovatieve project alsmede de minimale omvang van de bijdrage van het Innovatiefonds bedraagt € 50.000.
2. De bijdrage van het Innovatiefonds aan een Innovatief project zal niet meer zijn dan 49% van de risicodragende financiering van de totale (geraamde) projectkosten, onder aftrek van de ten tijde van het definitieve Projectplan aangevraagde en/of toegezegde subsidies.
3. Voor Financieringen groter dan € 200.000 is goedkeuring vereist van het Investeringscomité vanwege de impact op de totale portefeuille van het Innovatiefonds.
4. De Financiering vanuit het Innovatiefonds bedraagt cumulatief nooit meer dan € 1.000.000,-- per Innovatief project.
5. Voorbereidingskosten maken geen deel uit van de Financiering.

6. Rol van personen/organen in het investeringsproces

1. De directie van het Innovatiefonds is verantwoordelijk voor het bestuur van het fonds, het verstrekken van Financieringen aan Innovatieve projecten, het beheer van de Financieringsovereenkomsten, de ontwikkeling van de fondsportefeuille en risicomanagement.
2. Het Investeringscomité is bevoegd om vanuit een onafhankelijke deskundige positie advies te geven aan de Investment Manager en/of de directie van het

Investeringsfonds omtrent het al dan niet aangaan van een Financiering conform de procedure opgenomen in dit Reglement.
3. Individuele besluiten omtrent Financiering dienen ter goedkeuring aan de RvC te worden voorgelegd indien dat is voorgeschreven in dit Reglement en niet in andere gevallen.
4. De personen en organen die betrokken zijn bij het Innovatiefonds zijn gehouden de bepalingen uit dit Reglement en de Statuten na te leven. De Statuten prevaleren bij aantoonbare strijdigheden tussen de Statuten en dit Reglement.

7. Procedure

1. De Doelonderneming die voor Financiering vanuit het Innovatiefonds in aanmerking wil komen dient een Projectplan in bij de Investment Manager. Het Projectplan kan in iedere fase onderwerp worden gemaakt van een due diligence onderzoek, al dan niet uitgevoerd in samenwerking met private financiers.
2. Het Projectplan dient in ieder geval de in artikel 4.1 genoemde informatie te bevatten.
3. Het Projectplan wordt door de Investment manager getoetst aan de formele voorwaarden en wordt ofwel gemotiveerd afgewezen ofwel, na due diligence-onderzoek, voorgelegd aan het Investeringscomité.
4. Het Investeringscomité ontvangt:
    a. een voorstel tot Financiering van de Investment manager inclusief risicoparagraaf en eventuele uitkomsten van due diligence-onderzoek en advies;
    b. algemene en bijzondere financieringsvoorwaarden.
5. Het Investeringscomité beoordeelt op grond van dit Reglement de aanvraag. Het Investeringscomité toetst daarbij in ieder geval de levensvatbaarheid en potentiële winstgevendheid van het project, de risico's en de omvang van de Financiering in verhouding tot de bijdrage aan innovatie in Noord-Nederland. Het Investeringscomité adviseert positief, neutraal of negatief aan de Investment Manager en de directie van het Innovatiefonds.
6. De directie van het Innovatiefonds beslist vervolgens definitief over het al dan niet verstrekken van de Financiering onder bijbehorende financieringsvoorwaarden, waarbij in geval van een neutraal of negatief advies van het Investeringscomité, de directie van het Innovatiefonds dit gemotiveerd meedeelt aan de RvC, waarbij o.m. wordt aangegeven op welke wijze de door het Investeringscomité geïdentificeerde risico's worden beheerst en geborgd in het Innovatieve project en de Financieringsovereenkomst.
7. De Investment Manager stelt met inachtneming van voorgaande een Financieringsovereenkomst op. Deze Financieringsovereenkomst kan niet eerder worden aangegaan dan nadat bovenstaande procedure geheel is doorlopen. De Financieringsovereenkomst wordt namens het Innovatiefonds getekend door haar bevoegde vertegenwoordigers.

8. Exits

1. De Beheerder is bevoegd zonder goedkeuring van het Investeringscomité c.q. de RvC een Exit uit te voeren, indien de oorspronkelijke Financiering kleiner was dan € 200.000 én indien de voorziene opbrengst voor het Innovatiefonds bij de voorgenomen Exit hoger is dan het bedrag van de oorspronkelijke Financiering verminderd met aflossingen/terugbetalingen.
2. Voor de overige Exits behoeft de Beheerder de voorafgaande goedkeuring van het Investeringscomité c.q. de RvC, met inachtneming van de volgende bepalingen:

a. De Beheerder rapporteert aan het Investeringscomité indien hij een mogelijkheid ziet om de Participatie in een Doelonderneming te beëindigen of als het Investeringscomité daarom verzoekt.
b. Het Investeringscomité maakt in dat geval haar positieve, neutrale of negatieve advies voor iedere voorgelegde Exit aan de Beheerder en de directie van het Innovatiefonds kenbaar. Bij een positief advies van het Investeringscomité kan de voorgenomen Exit worden uitgevoerd. Bij een neutraal of negatief advies van het Investeringscomité behoeft de voorgenomen Exit de voorafgaande goedkeuring van de RvC.

3. Een Exit zonder de hierboven bedoelde goedkeuring van de RvC is mogelijk in spoedeisende gevallen waarin redelijkerwijs niet gewacht kan worden op voorafgaande goedkeuring van de RvC onder de volgende voorwaarden:
   a. een positief advies van het Investeringscomité;
   b. verantwoording achteraf aan de RvC.

9. Afwijking van het Reglement

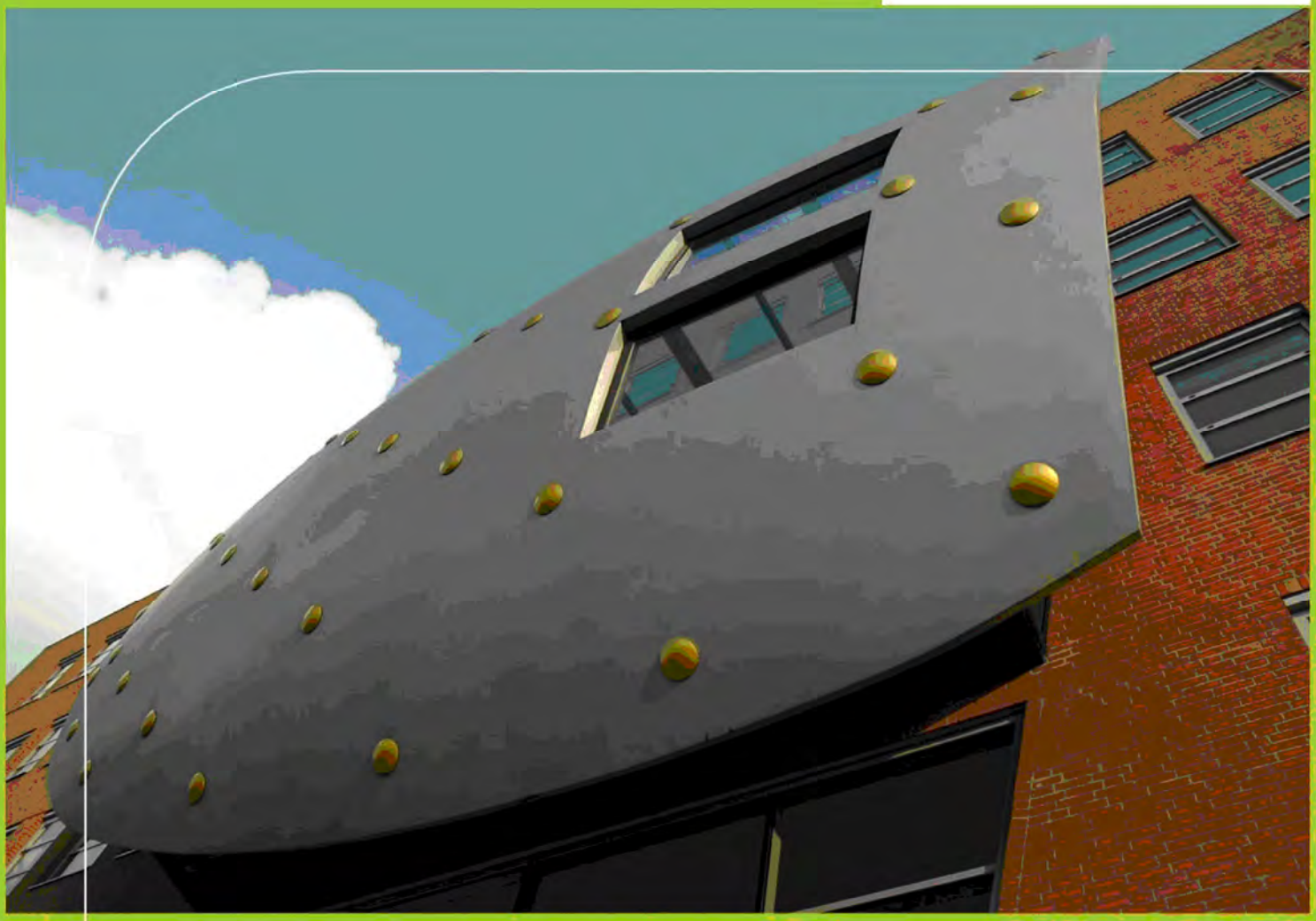
1. In bijzondere gevallen en alleen op voordracht van de Investment Manager kan in afwijking van de bovenstaande bepalingen van dit Reglement, Financiering worden verschaft aan Doelondernemingen met inachtneming van de bepalingen in dit artikel.
2. Het voorgenomen besluit tot een 'afwijkende' Financiering vereist een positief advies van het Investeringscomité en wordt als individueel besluit ter goedkeuring voorgelegd aan de RvC.
3. Het Innovatiefonds maakt te allen tijde jegens de Doelonderneming een uitdrukkelijk voorbehoud van goedkeuring door de RvC, zowel ten aanzien van de vraag of een Financiering zal plaatsvinden alsmede de vorm waarin deze zal plaatsvinden.
4. De Financiering sluit aan bij de RIS3 Noord-Nederland en het Topsectorenbeleid en is conform vigerende wet- en regelgeving, in het bijzonder met betrekking tot staatssteun.

10. Wijziging en geldigheid Reglement

1. De AVA is bij uitsluiting bevoegd dit Reglement te wijzigen of in te trekken, mits na voorafgaande toestemming van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe alsmede het Ministerie van Economische Zaken, om dit Reglement te wijzigen of in te trekken. Dit gebeurt niet eerder dan nadat de Directie en het Investeringscomité zijn gehord. Tijdens de vergadering zullen de aandeelhouders een opmerking maken over het feit dat een nieuwe toetreder die een lening wil verstrekken pas kan toetreden na instemming van de vier huidige lening verstrekkers.
2. De directie van het Innovatiefonds is bevoegd wijzigingen van onderhavig Reglement, na advies van het Investeringscomité, voor te stellen aan de AVA.
3. Wijzigingen in het Reglement hebben geen gevolgen voor reeds afgesloten Financieringsovereenkomsten. Zonder Reglement kunnen geen nieuwe Financieringsovereenkomsten worden afgesloten.

Bijlage 13

INVESTING IN DEVELOPMENT

Innovatiefonds Noord-Nederland

www.ifnn.nl

NV NOM

Investerings– en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

Versie 16.6.2
Datum: 2-6-2016

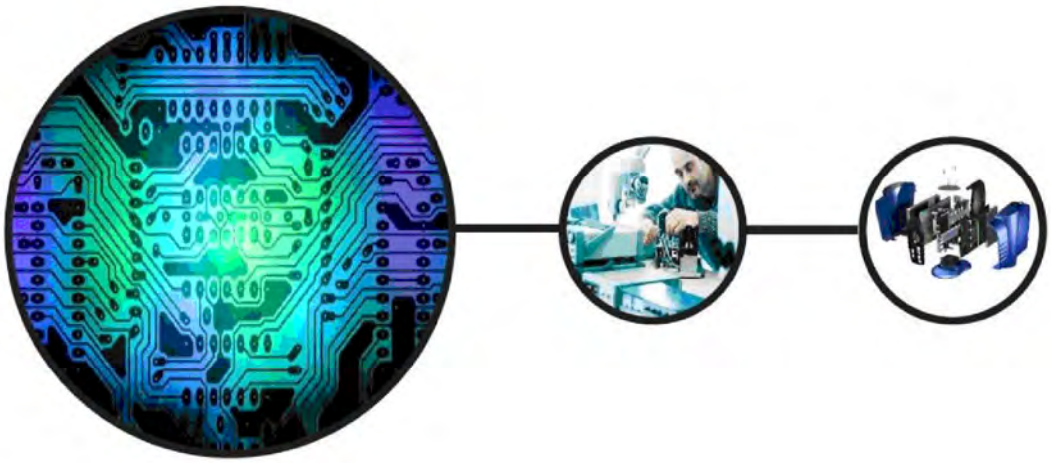
Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Doel	3
3.	Kader	4
4.	Opzet	4
5.	Markt	6
6.	Uitvoeringsaspecten	7
7.	Financiering	10
Bijlage 1; Marktconformiteit		12
Bijlage 2; Financiële projectie		14

1. Inleiding

Als ontwikkelingsmaatschappij dient de NOM zich voortdurend af te vragen welke nieuwe impulsen ze kan geven aan de invulling van haar werk. Dit start met ideeën die zich vertalen in een concreet plan. Een plan passend bij de missie van de NOM: permanente katalysator van economische ontwikkeling in Noord-Nederland. Een dergelijk plan bent u nu aan het lezen. De uitwerking is zo eenvoudig mogelijk gehouden. Per stap zijn de essenties weergegeven.

Onder de naam Innovatiefonds Noord-Nederland (IFNN), voorheen NOMprojects, presenteert de NOM een nieuw financieringsinstrument gericht op projectfinanciering ten behoeve van bedrijven. Projecten die tot doel hebben nieuwe producten en diensten in de markt te zetten, waarbij in de startfase de risico's van het project groot zijn en financiering daardoor moeilijk in te vullen is. Een kenmerkende situatie voor innovatie. In dat spanningsveld wil dit nieuwe instrument voorzien.

2. Doel

Het doel van het instrumentarium is:

- Vergroten van de economische dynamiek door het verstrekken van financiering ten behoeve van innovatieprojecten door samenwerkende ondernemingen.
- Vergroten van de slagkracht van het innovatievermogen van het MKB.

3. Kader

Een nieuw initiatief dient voor wat betreft de NOM te passen in de beleidskaders van onze aandeelhouders. Vanuit het Ministerie van Economische Zaken is het topsectorenbeleid maatgevend. Ook voor de noordelijke provincies, is dat beleid bepalend, aangevuld met regionale speerpunten zoals deze verwoord zijn de provinciale beleidsnota's met betrekking tot het beleidsterrein economie.

4. Opzet

De aandeelhouders van de NOM verstrekken € 20 miljoen euro als startkapitaal in de vorm van een lening, vastgelegd in een leningsovereenkomst. Het Ministerie van Economische Zaken stelt daarvoor € 10 miljoen beschikbaar en de drie provincies zijn bereid om eveneens gezamenlijk € 10 miljoen mee te financieren.

Innovatiefonds Noord-Nederland richt zich op het financieren van projecten die tot doel hebben om een nieuw product, dienst, proces of vermarktbare IP te ontwikkelen. Op deze wijze komen nieuwe economische activiteiten tot stand, die duurzaam en maatschappelijk verantwoord bijdragen aan de samenleving.

Uitgangspunt is dat meerdere in de markt functionerende ondernemingen samen een project starten. Voor zover het om één bedrijf gaat, kan dit vanuit bestaande (risico)financieringsbronnen worden gerealiseerd. Naast een bijdrage vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland kunnen andere fondsen en subsidiestromen gebruikt worden om de totale projectopzet financieel te realiseren, uiteraard passend binnen de criteria.

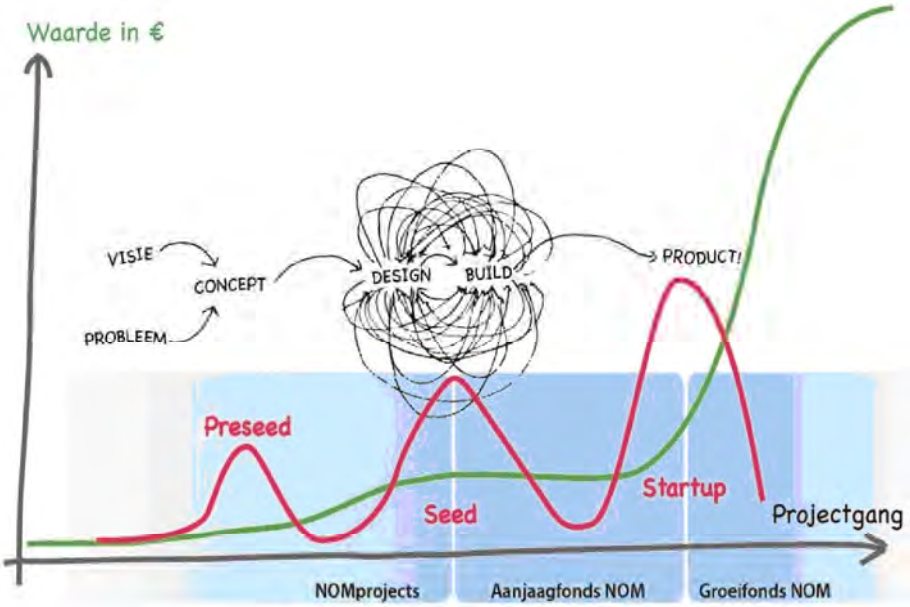
Met de keuze voor dit doel is ook een belangrijk verschil getypeerd ten opzichte van de huidige NOM Business Development werkzaamheden. Deels gaat het om vergelijkbare projecten, zoals het Wenckebach-project, of het SaWa-project. Dit type projecten, voorheen gefinancierd met subsidiemiddelen, kan ingebracht worden in Innovatiefonds Noord-Nederland. Het organiseren van grotere programma's zoals bijvoorbeeld de Region of Smart Factories beweegt zich vooral in de voorwaardenscheppende sfeer om te komen tot de beoogde projecten en kan dus niet via dit instrument worden gefinancierd. Wel kunnen projecten voortkomend uit dergelijke programma's in aanmerking komen voor het IFNN.

In termen van positionering voor financiering door Innovatiefonds Noord-Nederland binnen de innovatietrechter spreken we over de fases van ideeën tot een martktrijp product, waarbij pre-seed en seed kapitaal een belangrijke rol spelen.

In figuur 1 zijn de verschillende fasen van de innovatieketen weergegeven. Bij elke fase hoort een andere wijze van financiering. Innovatiefonds Noord-Nederland richt zich nadrukkelijk op de vroege fase van financiering. De pré-seed en seed fase waarin een idee omgezet gaat worden in een product, dienst en/of concept. Daarnaast kan de financiering doorlopen in de volgende fase, waarin een concept uitontwikkkeld en naar de markt gebracht wordt. De financieringsmogelijkheden van de NOM hoofdfondsen richten zich op de volgende fases: starters, doorstarters en groeiers waarbij sprake is van 'marktintroductie' en 'uitrol'.

De fases waarin Innovatiefonds Noord-Nederland financiert kenmerken zich door een zeer hoog risico. Daardoor is financiering in deze fases uitermate lastig. Elders wordt dat toegelicht. Niettemin worden marktconforme voorwaarden gehanteerd. Bijlage 1 geeft daarvan een uitwerking.

0079 310493

Figuur 1: Overzicht van Idee-generatie tot Commercialisatie
Het pre-seed en seed stadium bestaat uit eigen vermogen, een persoonlijke lening en een eventueel microkrediet. Pre-seed en seed is vaak een blinde vlek voor investeerders. Startup-kapitaal bestaat uit kapitaal vanuit Venture Capitalists, Informal Investors en banken. Het startup-kapitaal is vanuit een risicomijdende investeringsstrategie vaak onvoldoende. Zoals in het schema is te zien, ontstaat waardecreatie pas na een startup- investering.

Innovatiefonds Noord-Nederland kent een separate entiteit die geen deel uitmaakt van het huidige financieringsbedrijf. De exploitatie zal dan ook zelfstandig afgefinancierd worden door middel van initiële bijdragen van de initiatiefnemers en opbrengsten uit de financieringen.

5. Markt

In de afgelopen jaren is een aantal projecten passend bij de innovatiefases van idee tot 'marktrijp product' gesubsidieerd via onder andere het Innovatieactieprogramma Groningen, Topregeling Drenthe en Fryslân Fernyt. Voor andere projecten zoals hierboven genoemd zijn via het SNN subsidiemiddelen verworven. Op jaarbasis ging het in totaliteit in Noord-Nederland om gemiddeld € 8 miljoen per jaar, waarvan € 3 miljoen in de vorm van cofinanciering (ca. 40%).

Daarnaast worden binnen de clusterorganisaties zoals onder andere Healty Ageing Campus, Watercampus Leeuwarden en Entrance projecten gedefinieerd. In deze clusters werken overheid, onderwijs en ondernemers samen om te komen tot nieuwe innovatieve projecten. Deze projecten vormen een belangrijke impuls voor het Innovatiefonds Noord-Nederland. Met toestemming van de aandeelhouders is het IFNN al in werking getreden en vinden startende ondernemers al de weg naar het fonds.

Op deze wijze wordt een impuls gegeven aan MKB bedrijven. Met name bedrijven die tot nu toe niet of in onvoldoende mate aan innovatieprojecten hebben meegedaan. Doordat NOM-medewerkers, maar ook anderen actief op het terrein van economische ontwikkeling, in hun 'tool-kit' een nieuw instrument meenemen, is het aannemelijk dat dit tot een grotere omvang van het aantal projecten zal leiden.

Niet al deze projecten zullen via Innovatiefonds Noord-Nederland gefinancierd worden. We gaan uit van een conservatieve inschatting dat 25% van deze projecten in aanmerking komt voor financiering vanuit de nieuwe faciliteit. Met die omvang is minimaal € 6 miljoen aan projectwaarde gemoeid. Wanneer we uitgaan van het criterium dat maximaal 49% risicodragend vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland gefinancierd wordt, zal dit leiden tot een financieringsbehoefte van circa € 3 miljoen per jaar. In tabel 1 is dit weergegeven.

De projecten die in aanmerking komen bevinden zich in de vroege fase van ontwikkeling. Er is veelal geen sprake van direct economisch rendement in termen van opbrengsten. Daarmee kwalificeren deze projecten zich niet of nauwelijks voor reguliere (bancaire) financieringen. We spreken hier van risicokapitaal met een hoog risicoprofiel. De onderneming zal zich met name bezig houden met ontwikkelen, waarbij er technische en commerciele risico's zijn. Zo moet de werking vaak nog aangetoond worden en is er op korte termijn geen business model met terugkerende omzet ten. In deze fase gaat het om high risk-high return. Dit betekent dat bij success ook hoge rendementen verwacht worden.

0079 310493

Sector	*Investeringsvolume op basis van projectideeën gemiddeld per jaar*
Energie	€ 4 miljoen (schatting*)
ROSF/HTSM	€ 8 miljoen (schatting*)
Cluster Agrifood & BBE	€ 4 miljoen per jaar
Healthy Ageing	€ 4 miljoen (schatting*)
Watersector	€ 4 miljoen (schatting*)
Nieuwe doelgroep/markt	pm
Totaal	€ 24 miljoen + pm
25% voldoet aan norm IFNN**	€ 6 miljoen + pm
Te financieren op basis van inschatting	€ 3 miljoen + pm

* schatting gebaseerd op long list vanuit betreffend cluster

** schatting als zijnde realistisch voor mee-investeren in beoordeling

Tabel 1

Wanneer één bedrijf een project ontwikkelt, ligt een reguliere risicofinanciering voor de hand. Het type project waar we hier op mikken, dient te worden gedragen door meerdere bedrijven, die alleen dit project niet tot het beoogde resultaat kunnen brengen. Daarbij zal veelal ook een rol weggelegd zijn voor kennisinstellingen omdat de bedrijven naast eigen kennis, aanvullend nieuwe kennis en faciliteiten nodig hebben.

6. Uitvoeringsaspecten

A. Algemeen

Zowel vanuit lopende programma's alsook de nieuwe agenda's in opbouw, ligt er een continue projectenstroom. Daar waar deze zich richt op een nieuw product, dienst of IP kan Innovatiefonds Noord-Nederland voorzien in het tot stand komen van medefinanciering op risicobasis. Dat wil zeggen dat, naast de initiatiefnemers die zelf ook een deel van het risico dragen in het bedrijfsmatig vormgeven van het innovatieproject, vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland kapitaal tegen marktconforme voorwaarden wordt ingebracht. Aanvullend kan gezocht worden naar andere financieringsmogelijkheden.

B. Voorwaarden

Een project kan op elk gewenst moment ingediend worden voor financiering. Voorwaarden waaraan het project in ieder geval moet voldoen:

- Er dient sprake te zijn van een uitgewerkt project- en/of businessplan waaruit blijkt welk nieuw product, nieuwe dienst, nieuw proces of IP de initiatiefnemers willen ontwikkelen.
- In het projectplan dienen stappen met 'milestones' opgenomen te zijn, de tijdsfasering en de financiering door alle partners afzonderlijk. Voor zover 'in kind' bijdragen daar deel van uit maken is een onderbouwing van de tarieven en uren vereist.
- Er dienen ten minste twee ondernemingen voor eigen rekening en risico betrokken te zijn.

0079 310493

- De inbreng vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland kan maximaal 49% van de totale projectkosten zijn, met een maximum van € 1 miljoen.
- Indieners kunnen ondernemingen en kennisinstellingen zijn.
- Voorbereidingskosten maken geen deel uit van de projectfinanciering.
- Het projectplan geeft aan hoe bij succes de beoogde stap naar de markt zal plaatsvinden, inclusief de juridische entiteit die dit gaat realiseren. Vervolgactiviteiten dienen daarbij vanuit Noord-Nederland plaats te vinden.
- Projecten moeten passen binnen de doelstellingen van het topsectorenbeleid en provinciale speerpunten. Daarbij passen we evenals voor de bedrijfsfinancieringen door de NOM de 60/40 regel toe, dat wil zeggen dat 60% van alle financieringen binnen de genoemde n dient te passen, 40% kan daarbuiten als vrije ruimte benut worden.

C. Werkwijze

Voor de operationele activiteiten van Innovatiefonds Noord Nederland geldt een aantal uitgangspunten. Projecten dienen maatschappelijk verantwoord te zijn met een innovatieve component.

De investeringen door Innovatiefonds Noord-Nederland moeten uit de resultaten van innovatie- en ontwikkelingsprojecten terugverdiend kunnen worden. De economische verdiencapaciteit van deze projecten is leidend. De aandacht van Innovatiefonds Noord-Nederland richt zich daarom op onderzoek, ontwikkeling en uitvoering van innovatieve economische ontwikkelingsprojecten, gericht op een directe marktwerking na afsluiting van het project. Projecten dienen bedrijfsmatig van aard te zijn, dat wil zeggen dat duidelijk is hoe en in welke vorm uiteindelijk de commercialisering van het eindresultaat plaats zal vinden middels een bijpassende rechtsvorm.

De rol van Innovatiefonds Noord-Nederland is als volgt:

In de eerste fase (de onderzoeksfase) richten de werkzaamheden vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland zich op het verwerven en onderzoeken van projectvoorstellen. De medewerkers van Innovatiefonds Noord-Nederland zijn niet de 'bouwers' van projecten. Het ligt in de lijn der verwachting dat vanuit ondernemingen, clusterorganisaties (inclusief de NOM) en kennisinstellingen samen met provincies voorstellen aangedragen worden. Daarbij dienen alle partijen zich te realiseren dat aan de criteria van het fonds voldaan moet worden, in het bijzonder dat de uiteindelijke aanvragers ondernemingen zijn.

In de tweede fase zal, op basis van de doorlichting van het projectplan, een voorstel met betrekking tot de financiering worden opgesteld. De investmentmanager beoordeelt of een project aan de formele voorwaarden voldoet. Vervolgens stelt hij een advies samen naar de haalbaarheid van het project. Dit advies wordt samen met een eindvoorstel voor financiering in procedure voor besluitvorming gebracht.

Onderdeel van de contracten is door wie, hoe en op welke wijze de bijdrage vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland wordt terugverdiend. Het verdient de voorkeur om al bij het begin van een project een bedrijfsvorm te kiezen die, bij gebleken resultaat, voor de vermarkting kan dienen. In de contracten zullen ook bepalingen opgenomen worden om te verzekeren dat vervolgactiviteiten vanuit Noord-Nederland plaats vinden.

D. Instrumentarium

De kern van risicokapitaal is dat een geldverstrekker een bijdrage ter beschikking stelt met het oog op het realiseren van een bepaald rendement binnen een afzienbare termijn met inachtneming van de risico's verbonden aan de investering. Het beoogde directe maatschappelijke rendement van elk te financieren

0079 310493

project is de totstandkoming van een nieuw product, dienst, proces of IP. Het beoogde economische rendement van Innovatiefonds Noord-Nederland zal conform vigerende wet- en regelgeving zijn, in het bijzonder met betrekking tot de EU-voorwaarden voor staatssteun.

Concreet hanteert Innovatiefonds Noord-Nederland als primair instrument:

- Aandelenkapitaal in de projectentiteit. Met het oog op markconformiteit en rendement is dit het uitgangspunt voor risicofinanciering.

Aanvullende instrumenten zijn:

- Lening met marktconforme opslag op basis van voorzien einddoel.
- Combinatie van beide instrumenten.

Gezien de vroege fase zullen doorlooptijden lang zijn. Wanneer alle informatie op orde is, dan dient een financieringsaanvraag binnen acht weken afgehandeld te zijn.

E. Bemensing

Vanuit verschillende invalshoeken is gekeken naar de ideale bezetting ten behoeve van de uitvoering van Innovatiefonds Noord-Nederland. Daarbij zijn drie rollen te onderscheiden. Enerzijds de rol van onderzoeker en beoordelaar en anderzijds de rol van beheerder.

De eerste twee rollen laten zich verenigen in één functie van investmentmanager die zoekt, verkent en projecten naar het fonds brengt op basis van een beoordeling. Het is belangrijk dat de investmentmanager over de juiste competenties beschikt. Hiervoor zal een functiebeschrijving en een competentieprofiel worden opgesteld. Voor zover nodig kan de investmentmanager voor specifieke kennis binnen een branche een beroep doen op het netwerk van de NOM. Indien nodig wordt dat netwerk uitgebreid met de nodige deskundigheid.

Vanaf het moment van financiering tot realisatie van het project zal de aandacht zich vooral richten op het volgen van het project, beoordelen of de milestones gehaald worden en in laatste instantie bewaken dat de financieringsafspraken nagekomen worden. De expliciete scheiding tussen investmentmanager en beheerder voorkomt dat de eerste te zeer met een project verbonden blijft. Ook voor deze functie zal een afzonderlijke beschrijving en profiel worden gemaakt. Gelet op de aard van de werkzaamheden is de inschatting dat er op termijn 2 fte nodig is voor de functie van investmentmanager. Door uit te gaan van een groeimodel kan geleidelijk aan de formatie ingevuld worden.

De werkelijkheid vraagt om voorbereiding en slagkracht. Wij verwachten op termijn tien projecten per jaar te genereren. Bij tien projecten komt dat neer op vijf projecten per mensjaar met een gemiddelde inzet van ruim 300 uur per project, dat wil zeggen een doorlooptijd van acht weken wanneer fulltime aan een project gewerkt kan worden. Dat is een stevige opgave. Bedacht moet worden dat er meerdere mensen betrokken zullen zijn bij een project zodat de inzet realistisch lijkt. Daarnaast is een dergelijk projectplan geen standaard bedrijfsplan en vraagt het onderzoek de nodige expertise met name om te beoordelen hoe innovtief het project is en welke marktkans daarmee op termijn ontstaat.

Naast de beoordeling zal het IFNN veelal optreden als expert/adviseur. In de weg naar financiering hebben aanvragers bij IFNN in veel gevallen de zaken nog niet op orde. Te denken valt aan juridische structuren, overeenkomsten, Intellectueel Eigendom, fiscale zaken e.d. Alvorens het IFNN investeert, dient de onderneming aan alle voorwaarden te voldoen. In het traject na financiering (beheer) zijn vraagstukken als toekomstige financiering, liquiditeitbeheersing en structurering belangrijk. Een dergelijke rol in een vroege fase vraagt veel expertise en tijd van de investmentmanager.

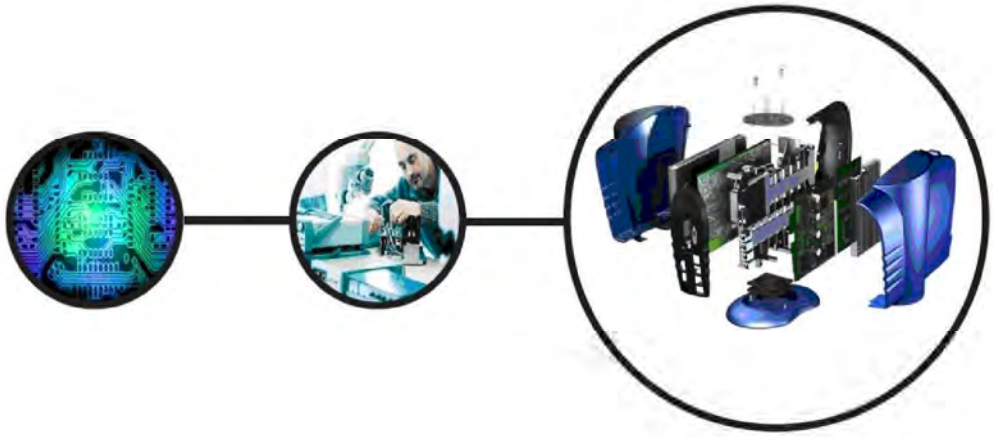
Voor het beheren achten wij vooralsnog 1 fte voldoende. De functie van beheerder kan in de aanvangsfase een groeifunctie zijn. Omdat er nogal wat organisatorische en technische details geregeld dienen te worden, achten wij het wenselijk om te starten met ten minste 0,5 fte. Wanneer alle organisatorische zaken in de

0079 310493

eerste fase zijn ingeregeld, mag verwacht worden dat een aantal projecten inmiddels ook in de beheersfase terecht zijn gekomen. Uitgaande van tien projecten per jaar, waarbij de gemiddelde doorlooptijd per project fors kan verschillen, moet het mogelijk zijn om naast het algemene fondsbeheer de totale portefeuille te beheren.

Voor alle functies geldt dat er behoorlijke druk op de tijdsbesteding ligt. Bij gebleken succes kan opgeschaald worden. Door nu te kiezen voor een smalle bezetting wordt 'overkill' in de aanvang voorkomen. In de eerste jaren achten wij het mogelijk om met 1fte uit de voeten te kunnen.

Het investmentcomité van de NOM is zodanig samengesteld dat de investeringsvoorstellen van het IFNN daar conform de nieuwe werkwijze bij de NOM worden besproken en van advies voorzien.

7. Financiering

Uitgangspunten voor de exploitatiekosten zijn:

- 5.1.1c per fte.
- Toerekening op basis van integrale kostprijs, indexatie exploitatiekosten 2,5%.
- Budget PR, extern onderzoek en juridische kosten oplopend tot € 50.000,= per jaar
- Eerste jaren lagere kosten vanwege opbouw van de portefeuille en de organisatie
- Uitzettingsniveau bouwt op tot € 3,0 miljoen per jaar in de loop van tien jaar
- Opbrengsten komen terug vanaf het zesde jaar
- Op basis van deze uitgangspunten is de verwachte verhouding tussen exploitatiekosten en investeringen ca. 5.1.1c %.

Het Ministerie van Economische Zaken stelt € 10 miljoen beschikbaar en de drie provincies zijn bereid om eveneens gezamenlijk € 10 miljoen mee te financieren, waarmee het totale fonds op € 20 miljoen wordt gesteld.

Jaarlijks rapporteert de NOM als onderdeel van de jaarrekening en jaarverslagcyclus over de voortgang. Dit geeft de aandeelhouders die het kapitaal verschaft hebben inzicht in de voortgang en de mogelijkheid om de NOM aanwijzingen te geven over het gevoerde beleid.

Ten behoeve van Provinciale Staten zal een afzonderlijke versie van dit onderdeel gemaakt worden, waarbij per provincie inzichtelijk is welke investeringen in elk der provincies gedaan worden. Na twee jaar, en vervolgens tweejaarlijks, zal een evaluatie plaatsvinden met betrekking tot de gestelde doelen. Van belang is echter wel dat de werking van het fonds daarbij niet beperkt wordt doordat de initiële middelen van één der provincies uitgeput zijn. Door dit bespreekbaar te maken tijdens de evaluaties kan er een praktische oplossing gevonden worden.

Samenvattend kan gesteld worden dat de verwachting vooraf is dat eind 2023 de totale uitzetting van Innovatiefond Noord-Nederland van € 20 miljoen leidt tot een investering van ten minste € 40 miljoen bij minimaal 50 projecten waarbij minimaal 100 bedrijven betrokken zijn. De NOM en provincies investeren daartoe elk € 10 miljoen. Van deze investering gaat in vijf jaar tijd ca. € 1,5 miljoen op aan exploitatielasten. Het fonds kent een gesloten regeling waarbij de eerste 10 jaar gewerkt wordt volgens een revolverend karakter. Terugkerende middelen zullen deze periode opnieuw ingezet worden binnen de doelstellingen van het fonds.

Bijlage 1 Marktconformiteit

NOM als market economy investor, uitgangspunten voor financiering vanuit Innovatiefonds Noord-Nederland, zie Investeringsreglement IFNN, overweging 4.

Conform artikel 1 lid d van de Aandeelhoudersinstructie dient NOM te handelen als een market economy investor. Om vast te stellen of NOM ook daadwerkelijk als zodanig handelt, wordt in de instructie gesteld dat:

- Daar waar gezamenlijk geparticipeerd wordt met private partijen, dit op gelijke voorwaarden en condities plaatsvindt of;
- indien standalone geïnvesteerd wordt, per participatie aannemelijk moet worden gemaakt dat marktconform is geïnvesteerd.

Ter bepaling van de marktconformiteit van verstrekte (al dan niet converteerbare, achtergestelde) leningen worden in lid i van de aandeelhoudersinstructie enkele uitgangspunten genoemd. Als marktconforme vergoeding wordt uitgegaan van wat in de Europese Richtlijn 2008/C 14/02 staat vermeld: Europese referentierente verhoogd met een opslag. De (minimale) hoogte van de opslag is afhankelijk van een creditrating.

De referentierente is gebaseerd op de éénjaars IBOR (Richtlijn, Mededeling van de Commissie). De EURIBOR bedroeg per 2 januari 2013: 0,543. Per 12 april 2013 bedroeg deze 0,534 (bron: http://nl.euribor-rates.eu). Als peildatum geldt in principe de datum van het moment van investeringsbeslissing.

A. NOM Finance

Zonder op de exacte berekening ten aanzien van de transacties in 2012 en 2013 in detail in te gaan, kan gesteld worden dat met de gehanteerde rentetarieven (die variëren van in één geval 9%, tot 10% rente in de overige gevallen) de transacties binnen de normen van het opereren als MEI vallen. Het minimale rentepercentage bij deze posten varieert conform de genoemde berekeningsmethode tussen 2,94% en 8,44%.

In niet alle gevallen wordt eveneens door een private partij een achtergestelde lening verstrekt. Indien dit wel het geval is ligt het berekende rentepercentage op hetzelfde of een lager niveau dan dat van NOM Finance.

Gezien het karakter van de lening (risicodragend en achtergesteld) liggen de rentepercentages die door NOM Finance worden berekend boven de door de in de betreffende cases financierende bank gehanteerde tarieven voor de vreemd vermogen financiering binnen de onderneming.

Ten aanzien van de gerealiseerde, danwel te realiseren aandelenparticipaties, geldt als uitgangspunt dat NOM Finance tegen dezelfde waardering en koers toetreedt als een eventuele marktpartij die gelijktijdig met NOM Finance investeert in de onderneming.

Indien NOM Finance de enige toetredende risicofinancier in een bestaande onderneming is, dan zal de aankoopkoers afhankelijk zijn van de waardering van de onderneming die op basis van marktconforme en geaccepteerde methodieken als een EBITDA-multiple en/of DCF methodes tot stand is gekomen.

Genoemde methodieken leiden dan tot een bandbreedte van waardering waarbinnen vervolgens een definitieve koers/prijs wordt vastgesteld (onderhandelingsresultaat). Uitgangspunt is dus een marktconforme waardering op basis van marktconforme methodieken die ook door private marktpartijen worden gehanteerd.

Bij de laatste twee aandelenparticipaties in 2012 zijn genoemde methodieken gehanteerd en is op die wijze de waardering tot stand gekomen. Uitgaande van deze waardering en instapkoers zou bij het behalen van de beoogde prognoses voor de NOM een IRR tussen 20% en 22% gerealiseerd kunnen worden, wat als uitgangspunt eveneens marktconform genoemd kan worden.

Als algemene afsluitende opmerking dient gesteld te worden dat de eisen die door de aandeelhouders in de aandeelhoudersinstructie worden gesteld ten aanzien van positief resultaat en instandhouding van het vermogen NOM Finance ook "dwingen" de voorliggende investeringsproposities als market economy investor te benaderen.

B. Innovatiefonds Noord-Nederland

Voor het op te starten Innovatiefonds Noord-Nederland geldt dat de NOM ook hier zich zal dienen te houden aan de uitgangspunten van het opereren als market economy investor.

In vrijwel alle gevallen zal het hier gaan om een startende onderneming conform de aandeelhoudersinstructie en daarmee voor een eventuele achtergestelde lening een standaard opslag kennen op de referentierente van 650 basispunten. Op basis van de referentierente per 12 april 2013 (0,543), zou de minimale rente nu 7,04% dienen te bedragen.

Voor 2015/2016 zit het Innovatiefonds Noord-Nederland op een minimale rente van 10%.

Bijlage 2 Financiële projectie

Jaar	IKT medewerkers	Werkbudget	Financieringen oplopen tot 3,0 miljoen per jaar	Opbrengsten schatting zonder rendement	Saldo inkomsten en uitgaven 20.000.000
2014	101.250	10.000	500.000	0	19.388.750
2015	135.000	20.000	1.000.000	0	18.233.750
2016	167.000	25.000	1.000.000	0	17.041.750
2017	180.601	40.000	1.500.000	0	15.321.149
2018	302.106	40.000	1.500.000	0	13.479.043
2019	309.659	45.000	2.000.000	1.000.000	12.124.384
2020	317.400	45.000	2.000.000	1.000.000	10.761.984
2021	435.000	45.000	2.500.000	1.500.000	9.281.984
2022	4453875	50.000	2.500.000	1.500.000	7.786.109
2023	457.022	50.000	3.000.000	2.000.000	6.279.087

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

Reeds openbaar:
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Provinciale-Staten-PS/2016/08-juni/13:30/STATENSTUK-2016-737-NV-NOM-AANPASSING-EIGENDOMS-EN-ZEGGENSCHAPSVERHOUDINGEN/Statenstuk-2016-737-Besluit-G-5.pdf)

Bijlage 10
versie 21-06-2016

Dividendbeleid NOM na aandelentransactie EZ <-> Noordelijke Provincies

1. De dividendruimte wordt in beginsel één keer per vijf jaar bepaald (aansluitend op de periodieke evaluatie ROM's), tenzij aandeelhouders (gehoord hebbende de directie en Raad van Commissarissen) gezamenlijk tot de conclusie komen dat op grond van een excessieve liquiditeitspositie een tussentijdse dividenduitkering verantwoord is.

2. Uitgangspunt is dat de koopkracht van het aan de NOM beschikbaar gestelde vermogen in stand moet blijven. Dit impliceert dat in beginsel alleen de 'overwinst' (het meerdere boven de inflatie)dat in de betreffende vijfjaarperiode is verdiend, voor dividenduitkering beschikbaar is.

3. De dividenduitkering kan nooit hoger zijn dan het bedrag dat aan 'vrij beschikbare liquiditeit' aanwezig is.

4. Onder 'vrij beschikbare liquiditeit' wordt verstaan het meerdere boven het bedrag dat benodigd is op grond van de aangegane investeringsverplichtingen plus anderhalf jaar 'nieuwe investeringsruimte'.

5. Onder 'anderhalf jaar nieuwe investeringsruimte' wordt verstaan anderhalf maal het hoogste bedrag dat in de voorafgaande vijf jaar in enig jaar aan investeringen (nieuwe uitzettingen plus aanvullende financieringen) is verstrekt.

6. Het dividend wordt aan de aandeelhouders uitgekeerd naar rato van hun aandeelhoudersbelang op moment van besluitvorming en staat ter vrije beschikking van de betreffende aandeelhouder.

7. Dit dividendbeleid gaat in per 1 januari 2016, met dien verstande dat de afspraken die de aandeelhouders in het kader van de aandelentransactie hebben gemaakt, worden geëffectueerd, en wordt om de vijf jaar, voor het eerst per 1 januari 2021, geëvalueerd.

Aldus door de aandeelhouders besloten tijdens de aandeelhoudersvergadering NOM, gehouden te Groningen, op 30 juni 2016.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 165

Reeds openbaar (https://issuu.com/nvnom/docs/nom_jaarverslag_2015)

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS NV NOM

Datum	**30 juni 2016**
Tijd	**9.00 – 11.00 uur**
Locatie	**Kantoor NOM**

AGENDA	**ANNOTATIE + ADVIES**
1. Opening	n.v.t.
2. Vaststelling notulen Bijzondere AVA d.d. 11 december 2015 **Bijlage 1**	- De notulen geven waarheidsgetrouw beeld van hetgeen besproken en besloten. **Voorstel**: • In te stemmen met vaststelling van de notulen en ter vergadering tekenen voor akkoord.
3. Mededelingen	n.v.t.
4. Jaarverslag en Jaarrekening 2015 **Bijlage 2**	- De in het jaarverslag beschreven inhoudelijke resultaten zijn in lijn met de kaders en doelstellingen die in het werkplan zijn opgenomen. (samengevat op p.12 van het Jaarverslag) - Kernpunten financiën n.a.v. Jaarrekening NOM o De accountant geeft aan dat de Jaarrekening 2015 een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen. o De accountant heeft geen tekortkomingen geconstateerd. o Het financiële resultaat is € 2,8 miljoen (het financieringsbedrijf heeft een winst behaald van €3,2 mln. en het ontwikkelbedrijf een verlies van € 0,4 mln.). Vorig jaar was het resultaat nog € 9 mln door hogere dividenduitkeringen in 2014..

	○ Er wordt voorgesteld het resultaat aan de overige reserves toe te voegen. ○ Het groepsvermogen is van € 82,8 mln. met € 9 mln. afgenomen tot € 73,8 mln. Dit komt met name door de dividenduitkering van € 10 mln. over 2014. ○ De marktwaarde van de participaties van € 47 mln. toegenomen tot € 96 mln. door met namen hogere waarderingen van de deelnemingen. ○ Er wordt in het verslag aangegeven dat 2015 een aanzienlijk beter jaar was dan 2014 qua investeringsbedragen en aantal gerealiseerde financieringen. - De jaarrekening heeft geen nadelige consequenties voor de deal met MEZ. De actuele waarde van de portefeuille NOM is € 96 miljoen, waar we in maart rekening hielden met € 104 miljoen. Onze aankoopprijs van de aandelen ligt derhalve iets lager dan geraamd t.o.v. Statenbesluit. **Voorstel:** • In te stemmen met vaststelling Jaarverslag en Jaarrekening 2015
5. Resultaatsbestemming	**Voorstel:** • In te stemmen met het toevoegen van het positieve resultaat ad € 2,8 miljoen aan de algemene reserve
6. Decharge van de directie	**Voorstel:** • In te stemmen met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2015 gevoerde beleid.
7. Decharge Raad van Commissarissen	**Voorstel:**

	• In te stemmen met het verlenen van decharge aan de raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2015.
8. Governance structuur Vaststellen: - Statuten NV NOM - Reglement RvC - Profielschets RvC - Instellen Investeringscommissie - Reglement IC - Profielschets IC - Beloning Raad van Commissarissen en Investeringscommissie **Bijlagen 3 t/m 9**	In de buitengewone AVA van 11 december 2015 hebben de aandeelhouders een voorlopig besluit genomen tot aanpassing van de governance structuur voor de NOM. Kern van deze aanpassing betreft het instellen van een Investeringscommissie (IC) voor de besluitvorming over investeringsbeslissingen (bedrijfsfinancieringen) groter dan € 200.000,-. Voor de aanpassing van de governance liggen nu een aantal documenten voor ter vaststelling. a. <u>Statuten</u> De Statuten NV NOM zijn geactualiseerd. Belangrijke aanpassing: de in de aandelendeal NOM gerealiseerde doorslaggevende stem van de provinciale aandeelhouders over het investeringsbeleid NOM is verwoord in de statuten onder artikel 27 lid e. b. <u>RVC Reglement en Profielschets</u> Het Reglement en de Profielschets zijn aangepast conform de aanpassing van de governance. Verder geen bijzonderheden. c. <u>Investeringscommissie</u> NOM heeft op dit moment geen Investeringscommissie. Investeringsbesluiten worden nu door directie en door RVC behandeld. Het initiatief om een Investeringscommissie in te stellen komt van MEZ, vanuit het oogpunt van functiescheiding. Drenthe heeft deze ontwikkeling als aandeelhouder ondersteund tijdens de bijzondere AVA van december 2015. In de uitwerking is gekozen voor een vaste kern van drie permanente leden en een pool van deskundigen die op afroep en afhankelijk van gewenste expertise ingeschakeld kan worden (semi-permanente leden). d. <u>IC Reglement en Profielschets</u> Het Reglement en de Profielschets voor de IC zijn aangepast conform de aanpassing van de governance.

	Geen bijzonderheden. e. <u>Beloning IC</u> NOM stelt voor een vaste vergoeding voor permanente IC-leden te hanteren en een vergoeding per vergadering voor de niet-permanente leden IC-leden. *Opmerking*: het beloningsvoorstel NOM is in lijn met omvang beloning t.o.v. andere ROM's met een IC, zij het aan de bovenkant. **Voorstellen:** • In te stemmen met vaststelling van de Statuten NV NOM. • In te stemmen met vaststelling van het Reglement en de Profielschets voor de Raad van Commissarissen • In te stemmen met de instelling van een Investeringscommissie voor NV NOM • In te stemmen met vaststelling van het Reglement en de Profielschets voor de Investeringscommissie. • In te stemmen met vaststelling van de beloning van de leden van de RvC en de leden van de IC
9. Dividend	[redacted] 5.1.2b,5.1.2i

	[redacted]
10. Uitgifte aandelen	Om tot een goede herverdeling van hele aandelen te komen, is gekozen om 2 aandelen NOM tegen nominale waarde uit geven. Hierdoor wordt een verdeling mogelijk gemaakt van enerzijds 57.186 aandelen gehouden door MEZ en anderzijds 57.186 aandelen gehouden door de drie provincies (per provincie 19.062). **Voorstel:** • In te stemmen met uitgifte van 2 aandelen aan Ministerie van Economische Zaken • In te stemmen met het machtigen van de directie NOM om het besluit tot uitgifte van twee aandelen uit te voeren.
11. Dividendbeleid **Bijlage 10**	Wij hebben baat bij een restrictief dividendbeleid, waarbij het vermogen van de NOM wordt ingezet voor de regio. Dividenduitkeringen aan MEZ De tekst zoals opgenomen in bijlage 10 is het resultaat van uitvoerige discussie tussen (ambtelijke) aandeelhouders en NOM. Alle betrokkenen hebben aangeven met deze versie te kunnen werken. **Voorstel:** • In te stemmen met het dividendbeleid NOM
12. Innovatie Fonds Noord-Nederland - Statuten - Investeringsreglement	Onderdeel van de aandelendeal met MEZ betreft de realisatie van het IFNN (Innovatiefonds Noord Nederland). In het Drentse Statenbesluit over de aandelendeal (juni 2016) is al besloten een bedrag van €3.333.333 in de vorm van een lening beschikbaar te stellen aan IFNN.

- Leningovereenkomst **Bijlagen 11, 12, 13 en 14**	Wat nu *ter informatie* voorligt zijn de Statuten van het IFNN en het Projectplan IFNN Wat *ter besluitvorming* voorligt is de leningovereenkomst IFNN. **NB. Ook wordt gevraagd om als leningverstrekker de overeenkomst in vijfvoud te ondertekenen en tijdens AVA uit te wisselen met de andere leningverstrekkers (EZ/Gr/Fr/NOM).** **Voorstel**: • Kennis te nemen van de Statuten en Projectplan IFNN • in te stemmen met het Investeringsreglement IFNN • in te stemmen met de leningovereenkomst Provincie Drenthe – IFNN en deze te ondertekenen.
13. Samenstelling Raad van Commissarissen **Bijlage 15**	In de Raad van Commissarissen is een aantal mutaties aan de orde: - Herbenoeming van de voorzitter, de heer 5.1.2e - Reglementair aftreden van de heer 5.1.2e na twee zittingstermijnen van 4 jaar. - Aftreden van de in 2015 benoemde heer 5.1.2e die in plaats van lid van de RVC beoogd voorzitter is van de Investeringscommissie NOM. - Benoeming van mevrouw 5.1.2e als lid van de RvC De samenstelling van de RvC NOM bestaat daarmee uit vier personen: 5.1.2e (voorzitter), 5.1.2e 5.1.2e Basis voor de voordracht van een nieuw RvC-lid is werving en selectie op basis van een door aandeelhouders goedgekeurd profielschets. Met ondersteuning van een extern bureau zijn door de NOM selectiegesprekken gevoerd met drie kandidaten, leidend tot de voordracht van mevrouw 5.1.2e Het CV van de voorgedragen kandidaat, mevrouw 5.1.2e is bijgevoegd. **Voorstel**: • In te stemmen met de herbenoeming van de heer 5.1.2e (voorzitter RvC) • In te stemmen met de benoeming van mevrouw 5.1.2e als lid van de RvC, onder verwijzing naar CV en profielschets

	• Kennis te nemen van het aftreden van de heer 5.1.2e en de heer 5.1.2e
14. Samenstelling Investeringscommissie **Bijlage 16**	Bij agendapunt 8 van de AVA wordt besloten tot het instellen van een Investeringscommissie. De bemensing van de commissie is onderdeel van dit agendapunt. De Investeringscommissie NOM bestaat uit een vaste kern van drie permanente leden. In aanloop naar de instelling van de IC, is door aandeelhouders en NOM gesproken over het doorschuiven van één van de RvC leden doorschuift naar de IC. De beoogd voorzitter van de IC is tevens *linking pin* met de RvC en kan als *non-voting- member* deelnemen aan de RvC vergaderingen. Daarmee wordt een goede, soepele afstemming tussen beide organen beoogd. Voor de opstartfase is gekozen om ook het aftredend RvC-lid voor een periode van 2 jaar te benoemen in de IC van de NOM. In de opstartfase wordt dus gewerkt met twee ervaren NOM kanidaten en een nieuwe kandidaat. Basis voor de voordracht van het derdenieuwe IC-lid is werving en selectie op basis van een door aandeelhouders goedgekeurd profielschets. Met ondersteuning van een extern bureau zijn selectiegesprekken gevoerd met twee kandidaten, leidend tot de voordracht van mevrouw 5.1.2e **Voorstel:** • In te stemmen met de benoeming van de heer 5.1.2e als voorzitter van de Investeringscommissie, voor de periode van vier jaar. • In te stemmen met de benoeming van de heer 5.1.2e als lid van de Investeringscommissie voor de periode van twee jaar. • In te stemmen met de benoeming van mevrouw 5.1.2e als lid van de Investeringscommissie, onder verwijzing naar CV en profielschets
15. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant	**Voorstel:** • In te stemmen met de benoeming van PriceWaterhouseCoopers als externe accountant voor het boekjaar 2016
16. Rondvraag	n.v.t.

17. Sluiting	n.v.t.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

5.1.2b

5.1.2i

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Fri 7/8/2016 10:34:33 AM
Subject: RE: RC
Received: Fri 7/8/2016 10:34:34 AM
Transactie nr.docx

Dag 5.1.2e,

Hierbij stuur ik je het RC-projectnummer van Aandeelhouders NOM: De projectgegevens zijn:

Project: 63020808
Taak: 01
Kosten-/opbrengstsoort: 478001/878001

Het rekeningnummer van de provincie is NL04ABNA0439070406.

Voor elk bedrag die op ons rekeningnummer gestort wordt, moet je nog het formulier Verkoopfactuur invullen. Deze stuur ik je hierbij.

Het ingevulde formulier moet je even laten tekenen door Erik Bos en via interne post sturen naar 5.1.2e of 5.1.2e 5.1.2e.

Als je nog vragen hebt dan hoor ik het graag, dan hoor ik het graag.

Gr. 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 7 juli 2016 12:07
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RC

Dag 5.1.2e,

Aansluitend op ons gesprekje vorige week en jouw mail:

Kun je voor mij een rekeningcourant aanmaken onder de titel: Aandeelhouders NOM
5.1.2e gaf aan de vordering te regelen

Deze RC is bedoeld voor de overeengekomen geldstromen in kader van de aankoop aandelen NOM door provincies.
Er is sprake van een aankoopprijs (te voldoen aan EZ) voor de aandelen en een korting op die prijs (terugploegkorting voor de drie provincies, te stallen bij Drenthe (rc)
Daarnaast eenmalige dividenduitkering uit vermogen NOM, bedoeld voor exploitatie NOM (te stallen bij Drenthe).

NOM bereidt op dit moment de notaristransactie verder voor.

Heb je voor mij het rekeningnummer en aanvullende betalingsgegevens voor de toekomstige betalingen door NOM/EZ/provincies aan ons als "kassier" namens de vier aandeelhouders?

Dank !

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 30 juni 2016 14:45
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp:

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☐ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving			
Factureren aan	, t.a.v.		
Medewerker (inhoudelijk)	, , tel.nr:		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€	€	€
Project			
Taak			
Opbrengstsoort			

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team)

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.nl]; 5.1.2e 5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 7/11/2016 11:34:11 AM
Subject: FW: NOM Concept tekst Overeenkomst aandelenoverdracht
Received: Mon 7/11/2016 11:34:15 AM
Overeenkomst inzake aandelenoverdracht NOM met aantekeningen Groningen.docx

Beste allemaal,

5.1.2e 5.1.2e heeft ons een concept overeenkomst gestuurd met de vraag voor 8 augustus 2016 te reageren.
Vanwege de vakantieperiode stel ik voor om als provincies ambtelijk de opmerkingen nu reeds te verzamelen, zodat de datum van 8 augustus kunnen halen.
Ik ben het eens met 5.1.2e zijn opmerking om eerst inhoudelijk eens te zijn alvorens een juridische check te laten uitvoeren (incl. de vraag wie mag tekenen).
Van 5.1.2e 5.1.2e verwacht ik nog een akkoordverklaring op de bedragen zoals 5.1.2e die heeft opgenomen (gaat dan m.n. om in mindering brengen van een viertal participaties van IFNN).
Volgende week wil ik 5.1.2e 5.1.2e ook nog even naar met name de financiële stromen en verdeling laten kijken. Ik ben zeker bereid om EZ ter wille te zijn om de terugploegkorting in mindering te brengen op het aankoopbedrag, maar dat moet boekhoudkundig voor provincies ook mogelijk zijn.

Groet 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: donderdag 7 juli 2016 10:10
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl)'; 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl> (5.1.2e @nom.nl)
Onderwerp: NOM Concept tekst Overeenkomst aandelenoverdracht

Excuses, bijlage alsnog bijgevoegd.
5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e)
Verzonden: donderdag 7 juli 2016 10:01
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl)'; 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl)'; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl> (5.1.2e @nom.nl); 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: NOM

Beste 5.1.2e (en allen),

1. De toegestuurde berekening is gemaakt door EZ; het staat je vrij om de NOM te verzoeken de berekening na te lopen.
2. De berekening is gebaseerd op de door de AVvA vastgestelde jaarrekening 2015
3. Het verschil betreft een viertal participaties van IFNN; die worden in 2016 overgedragen aan IFNN en uit de administratie van NOM F-bedrijf verwijderd. Deze participaties maken dus geen onderdeel uit van de prijsberekening aandelentransactie. 5.1.2e **, gaarne bevestiging aan allen.**

Als bijlage stuur ik een eerste concept mee voor de overeenkomst inzake aandelenoverdracht NOM.
Als we het allen over de tekst eens zijn, kan op basis daarvan de notaris aan de slag.

Een paar opmerkingen van mijn kant:
- Ook onze juristen kijken nog naar de tekst, maar ik wil eerst een tekst die wij als economen, begrijpen
- Met name graag goed kijken naar artikel 9, de 2 x 2 miljoen bestemd voor O-bedrijf. Na overleg met onze afdeling Financiën is daar een tussenstap ingebouwd, met name om deze geldstroom ook transparant in de administratie (en dus ook in begroting en verantwoording) te kunnen verwerken. EZ gaat er van uit dat de 2 x 2 miljoen dit jaar nog wordt uitgekeerd. 5.1.2e **graag bevestiging dat dit lukt. Je hebt tot eind 2016 de tijd!**
- Bij LIOF heeft de Gedeputeerde deze overeenkomst getekend; ik heb het in het concept open gelaten. Graag info over wie namens de Provincies tekent.
- 5.1.2e, wil jij bankrekening Provincie invullen? En een vraag van mijn collega's van afdeling Financiën: hoe wordt (het saldo op) deze bankrekening in de jaarrekening van de Provincie verantwoord?

Ik zou het op prijs stellen als ik vóór 8 augustus (na terugkomst van vakantie) jullie reacties / suggesties op het concept ontvang, dan kan ik er na mijn vakantie mee verder.

Hartelijke groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e, 5.1.2e [mailto 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: woensdag 6 juli 2016 10:23
Aan: 5.1.2e (5.1.2e)
Onderwerp: FW: NOM

Geachte heer 5.1.2e, beste 5.1.2e,

Afgelopen vrijdag heeft u de berekening van de voorlopige koopsom aan 5.1.2e 5.1.2e gestuurd.

Ik heb hier enkele vragen over:
Is de berekening door de NOM of door EZ gemaakt?
Is deze berekening gebaseerd op de door de AvA vastgestelde jaarrekening 2015?
In de berekening staat voor de boekwaarde van de participaties per 31 dec 2015 een bedrag van € 5.1.2b. Volgens de jaarrekening 2015 is de boekwaarde € 5.1.2b. Is er een verklaring voor dit verschil?

Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

Hoofd afdeling Financiën Planning & Control
058 5.1.2e
5.1.2e @fryslan.nl

provinsje fryslân
provincie fryslân
Tweebaksmarkt 52 (besikersadres)
Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
www.fryslan.nl

Leeuwarden Fryslân 2018
Culturele Hoofdstad van Europa

Tink oan it miljeu foar 't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen

---

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: vrijdag 01 juli 2016 11:08
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl> (5.1.2e @nom.nl); 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl)'; 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl)'
CC: 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e
Onderwerp: RE: NOM

5.1.2e,

Bij deze.
5.1.2e

---

5. 5.1.2e, 5.1.2e van [mailto 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: vrijdag 1 juli 2016 10:57
Aan: 5.1.2e (5.1.2e); 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl> (5.1.2e @nom.nl); 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl)'; 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl)'
CC: 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e
Onderwerp: RE: NOM

Goedemiddag heren,

In ons PS is afgesproken dat we deze even informeren over de uitkomst van de AvA tav de hoogte van de aankoopsom gebaseerd op 30 juni en het investeringsbeleid. Ik ben een brief aan het maken voor PS maar ik mis nog een bedrag wat 5.1.2b % de aandelen nu kosten. Ik begrijp in de nazit, waar ik niet bij was,
Dat we nog van één van jullie een berekening krijgen ook hier graag mijn twee Friese collega's meenemen in de cc's. Is er ook een afspraak gemaakt hoe de vier aandeelhouders het bedrag gezamenlijk accorderen zodat ook overal een zelfde bedrag wordt gehanteerd?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

Afdeling Kennis en Economie
058 5.1.2e
5.1.2e @fryslan.frl

provinsje fryslân
provincie fryslân
Tweebaksmarkt 52 (bezoekersadres)
Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
www.fryslan.frl

Tink oan it miljeu foar 't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen

Van: 5.1.2e, 5.1.2e
Verzonden: donderdag 30 juni 2016 14:09
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e @drenthe.nl); 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl); 5.1.2e (5.1.2e @minez.nl)
Onderwerp: NOM

Hallo 5.1.2e en 5.1.2e

Deze mail is even voor de juiste afstemming tussen de aandeelhouders en vandaar ook dat ik ieder meeneem inde cc zodat de mailadressen bekend zijn bij elkaar en er geen gat hoeft te vallen in de communicatie met de provincie Fryslân omdat vanaf morgen één medewerker op vakantie gaat.

Achtergrond:
Vandaag is de Ava NOM geweest en daarmee zijn veel zaken geregeld voor de uiteindelijke praktische afwikkeling van de het bestuurlijk principe akkoord. De aandeelhouders willen natuurlijk dat de praktische afwikkeling nu snel wordt afgerond. Aankomende week zal er een voorstel komen hoe nav het bestuursakkoord de geldstromen gaan lopen vooral een zaak voor FP&C, lijkt mij. Gelukkig is het bestuursakkoord bij 5.1.2e bekend en is deze de enige in ons huis die een geheimhoudingsverklaring heeft getekend in het licht van de waarde van bedrijf D.

Voor afstemming met de afdeling met K&E is in de aankomende maand 5.1.2e aanwezig maar voor FP&C zaken is dit 5.1.2e 5.1.2e als die volgende terug is van vakantie.

Met vriendelijke groet,
5.1.2e) 5.1.2e

Afdeling Kennis en Economie
058 5.1.2e
5.1.2e @fryslan.frl

provinsje fryslân
provincie fryslân
Tweebaksmarkt 52 (bezoekersadres)
Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
www.fryslan.frl

Tink oan it miljeu foar 't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 4

Concept (ID 310470)

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	
Soort	☒ UITG ☐ NUITG
Factuuromschrijving	terug te betalen dividendbelasting inzake tweede dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 10 miljoen voor de Provincies t.b.v. het IFNN.
Factureren aan	Provincie Groningen, t.a.v. 5.1.2e 5.1.2e
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e
Omschrijving factuurregel	

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 500.000	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	
Soort	☒ UITG ☐ NUITG
Factuuromschrijving	terug te betalen dividendbelasting inzake tweede dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 10 miljoen voor de Provincies t.b.v. het IFNN.
Factureren aan	Provincie Fryslan, t.a.v. 5.1.2e
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e
Omschrijving factuurregel	

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 500.000	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	
Soort	☐ UITG ☒ NUITG
Factuuromschrijving	tweede dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 10 miljoen voor de Provincies t.b.v. het IFNN.
Factureren aan	NOM, t.a.v.
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e
Omschrijving factuurregel	

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 8.500.000	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: Erik Bos[5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 9/14/2016 2:34:26 PM
Subject: RE: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9
Received: Wed 9/14/2016 2:34:27 PM

Hoi 5.1.2e,
Misschien goed om nog op te nemen dat eerder e.e.a. ook al in de 2e Berap 2015 is aangegeven.

Risicofinanciering MKB
Voorgesteld wordt € 4.000.000,-- op te nemen voor het opstarten van NOM projects (Innovatiefonds Noord Nederland). Dit is onderdeel van de zogenaamde package deal tussen de provincies en het ministerie van economische zaken. De afronding hiervan is niet meer in 2015 gelukt, daarom opnieuw opnemen in 2016. Dekking komt vanuit de Reserve financieringsfonds Drenthe.

Mij is nog niet duidelijk of er ook een nieuwe entiteit in het leven wordt geroepen. Ik vraag mij dit af i.v.m. de waardering op onze balans. Ik lees van niet. Klopt dat? Dan is het in feite een inkoop van diensten (quasi-) inbesteding) van de NOM en hoeven wij niets te activeren o.i.d. We moeten er alleen voor zorgen dat wij de last in één keer in 2016 mogen nemen. Lukt dat? Waarom heb je niet gekozen voor een subsidie-variant? Is dat afgestemd met S&I en /of BC?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592- 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 13 september 2016 17:14
Aan: Erik Bos; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Heb maar even een GS memo gemaakt om de 4 miljoen bij de NOM te krijgen.
Zie bijlage het concept.
Als er nog aanvullingen of opmerkingen zijn hoor ik het graag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 13 september 2016 17:10
Aan: AdviseringGS-stukken
Onderwerp: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Beste collega's

Hierbij in concept een GS memo die ik graag wil agenderen voor GS van volgende week.
Betreft een vertrouwelijke memo. Graag als zodanig behandelen.

Graag jullie reactie dan hoop ik het morgen nog te kunnen aanbieden.

Dank en groeten,
5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 9/28/2016 10:01:54 AM
Subject: RE: BDplatform
Received: Wed 9/28/2016 10:01:55 AM

Hoi,
Gisteren heb ik even contact gehad met 5.1.2e 5.1.2e over de tussentijdse rapportages BD en NOM.
Het probleem is dat de verschillende rapportages via verschillende kanalen binnenkomen en dan niet op de goede manier aan de zaakdossiers in docbase worden toegevoegd. Daarop gaat dan een rappelering vanuit Frontoffice subsidies uit.
Richting de NOM heb ik aangegeven dat alle correspondentie die te maken heeft met de subsidieprocedure aan post@drenthe.nl moet worden verzonden (eventueel cc aan betrokken medewerkers). Dan gaat het altijd goed en voorkomen we dit soort verwarring.
Dan wat betreft punt b. Met alle clusters bedoelt hij de clusterorganisaties? De organisaties leveren afzonderlijk hun eigen werkplannen (subsidieaanvragen) aan. Alleen HTSM zit nu volgens mij samen met de NOM in 1 aanvraag/subsidieverlening. Wat mij betreft houden we dit zo.
Business development is van een andere orde. Om juist de samenwerking op dat vlak te stimuleren is de NOM verantwoordelijk gemaakt voor een integrale aanpak door de clusterorganisaties heen. Zij dienen namens de organisaties 1 aanvraag BD in. Als we dat anders willen, moet daarover een besluit worden genomen.
Daarover dan graag intern overleg.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 28 september 2016 10:30
Aan: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: BDplatform

Even samen reactie opstellen lijkt me

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: woensdag 28 september 2016 10:21
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: BDplatform

Beste 5.1.2e ,
Er is behoorlijke verwarring over een tweetal zaken:

a. We krijgen brieven van de provincie Drenthe over het niet tijdig opleveren van rapportages, nl. die van 17 aug. jl. Dit is inmiddels gecommuniceerd met de afdeling die over de beschikkingen gaat bij Drenthe
b. Alle clusters zijn in gesprek met contact ambtenaren over het werkplan voor 2017. Moeten deze nu afzonderlijk aangeleverd worden of gezamenlijk?

Graag wat helderheid in de verwarring.
Groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e www.nom.nl

M 5.1.2e Volg ons ook op Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

Laatste nieuws | **Damen Shiprepair Harlingen verbouwt vrachtcatamaran MS Noord-Nederland**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 10/4/2016 9:22:49 AM
Subject: Verbonden partijen detachering
Received: Tue 10/4/2016 9:22:49 AM

Goedemorgen 5.1.2e,
Wilde je graag even iets vragen. Ik hoorde dat jij portefeuillehouder bent van het Drents museum. 5.1.2e heeft mij gevraagd om uit te zoeken of er uitzonderingen zijn voor detacheringen, waardoor wij niet aanbestedingsplichtig zijn. Die uitzonderingen zijn er voor verbonden partijen, maar zij moeten wel aan bepaalde voorwaarden voldoen (zie hieronder). Nu wilde 5.1.2e graag weten of Prolander, de RUD, het Drents museum, het OV-bureau, de gemeente Assen, de Nom en SNN onder één van de uitzonderingen vallen.

Uitzondering 1, verticale samenwerking/quasi inbesteden:
- de aanbestedende dienst houdt toezicht uit op de betrokken rechtspersoon zoals op zijn eigen diensten. Dit toezicht kan ook worden uitgeoefend door een andere rechtspersoon.
- de gecontroleerde rechtspersoon oefent meer dan 80 % van de activiteiten die hem zijn toegewezen door de controlerende aanbestedende dienst (of door andere, door diezelfde aanbestedende dienst gecontroleerde rechtspersonen), en
- er is geen directe participatie van privékapitaal in de gecontroleerde rechtspersoon.
  Met uitzondering wanneer er sprake is van geen controle of blokkerende macht opleverende vormen van participatie van privékapitaal (vereist krachtens de nationale wet- en regelgeving, in overeenstemming met de Verdragen), die geen beslissende invloed uitoefenen op de gecontroleerde rechtspersoon.

Uitzondering 2, verticale samenwerking/quasi inbesteden:
- de aanbestedende dienst oefent samen met andere aanbestedende diensten op die rechtspersoon toezicht uit zoals op hun eigen diensten,
- meer dan 80% van de activiteiten van de rechtspersoon gaat om taken die de rechtspersoon zijn toegewezen door de controlerende aanbestedende diensten:
- er is geen directe participatie van privékapitaal in de gecontroleerde rechtspersoon.
  Met uitzondering wanneer er sprake is van geen controle of blokkerende macht opleverende vormen van participatie van privékapitaal (vereist krachtens de nationale wet- en regelgeving, in overeenstemming met de Verdragen), die geen beslissende invloed uitoefenen op de gecontroleerde rechtspersoon.

Uitzondering 3, horizontale samenwerking:
- de opdracht voorziet in of uitvoering geeft aan samenwerking tussen de deelnemende aanbestedende diensten, om te bewerkstelligen dat de openbare diensten die zij moeten uitvoeren, worden verleend met het oog op de verwezenlijking van hun gemeenschappelijke doelstellingen;
- de invulling van die samenwerking uitsluitend berust op overwegingen in verband met het openbaar belang;
- en de deelnemende aanbestedende diensten op de open markt niet meer dan 20% van de onder die samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening nemen.

Zou jij mij aan informatie kunnen helpen, waardoor ik kan vaststellen of het Drents museum (en misschien ook van de anderen) aan een uitzonderingssituatie voldoet? 5.1.2e heeft het voor de 12 oktober nodig, dus het zou heel fijn zijn als het voor die tijd geregeld kan worden. Ik heb 5.1.2e 5.1.2e hierover ook een e-mail gestuurd, omdat hij met verbonden partijen bezig is.
Hartelijke groet,

5.1.2e

provincie Drenthe

Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

5.1.2i

To: [redacted]@drenthe.nl]
From: [redacted]
Sent: Wed 11/2/2016 8:27:19 AM
Subject: RE: Verslag afstemming clusterorganisaties en NOM op 26 oktober
Received: Wed 11/2/2016 8:27:20 AM

Goedemorgen [redacted],
Ik heb, voor zover aanwezig, alle tussentijdse rapportages 2016 en de aanvragen voor 2017 verzameld en stuur deze zo direct per organisatie even naar je toe.
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 1 november 2016 16:43
Aan: [redacted]
CC: Erik Bos; [redacted]
Onderwerp: Verslag afstemming clusterorganisaties en NOM op 26 oktober

Beste collega's,
In de bijlage ontvangen jullie het verslag van ons overleg van afgelopen woensdag over de halfjaarrapportages en de jaarplannen van de clusterorganisaties en de NOM. Hieronder nog even de acties voor eenieder (zie ook het verslag):
Afspraken:

- [redacted] levert de naam van de contactpersoon vanuit Groningen voor de Wateralliantie.
- [redacted] wordt contactpersoon vanuit Drenthe voor de Wateralliantie
- [redacted] stuurt de netwerk en branding-rapportages van de clusters rond.
- [redacted] stuurt een voorbeeld mandaatbrief naar [redacted] en [redacted]. [redacted] en [redacted] zorgen ervoor dat deze brief getekend naar Drenthe wordt verstuurd.
- Friesland gaat kijken naar ambtelijke invulling wat betreft de contactpersoon richting de NOM.
- De provinciale contactpersonen moeten met elkaar zorgen voor een reactie op de twee rapportages per cluster: de NOM BD rapportage voor hun eigen onderwerp en de eigen rapportages van de clusterorganisaties. Vervolgens kan er een officiële reactie (verzorgd door de provincie Drenthe) verstuurd worden (zie ook het overzicht). Deze reacties uiterlijk 15 november versturen naar [redacted]@drenthe.nl en [redacted]@drenthe.nl.
- De provinciale contactpersonen moeten met elkaar zorgen voor een reactie op de jaarplannen. Van de plannen die reeds binnen zijn, ontvangen we deze reactie graag uiterlijk 15 november.
- [redacted] zorgt ervoor dat [redacted] de clusterorganisaties uitnodigt voor het overleg over het BD jaarplan 2017.
- In februari 2017 komen we in dit verband opnieuw bij elkaar.

Morgen of donderdag verstuur ik iedereen de ontbrekende rapportages en de jaarplannen die tot nu toe binnen zijn. Mochten er vragen of onduidelijkheden zijn, laat het dan gerust weten.
Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Projectleider Arbeidsmarkt
provincie Drenthe
[redacted]@drenthe.nl
[redacted]
0592 – [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 20 oktober 2016 17:00
Aan: [redacted]
CC: Erik Bos; [redacted]
Onderwerp: Uitnodiging afstemming clusterorganisaties en NOM op 26 oktober

Beste collega's,
Vorig jaar hebben we het subsidietraject met de clusterorganisaties ingezet.
We zijn in een aantal vergaderingen tot een verdeling van middelen gekomen, en belangrijker; we hebben afspraken gemaakt wat

we aan tegenprestatie verwachten.
Graag willen we, ook voor de normvinding voor alle clusterorganisaties, gezamenlijk de tussenbalans opmaken voor 2016 en om te bespreken wat de wijzigingen voor 2017 zullen zijn.
Zijn we tevreden, wat moet er anders en wat willen we aan de politiek melden.
Een van de onderwerpen waar te weinig progressie is geboekt is het platform business development. Dit is één van de zaken waar we bij stil gaan staan.
De andere onderwerpen zullen we per cluster bespreken en proberen een lijn in ontwikkelingen te ontdekken.
Voor deze werkzaamheden heeft Erik Bos de taak van Berend Tirion overgenomen. 5.1.2e 5.1.2e heeft de werkzaamheden van 5.1.2e 5.1.2e overgenomen.
De agenda ziet er als volgt uit:

- Opening
- Stand van zaken uitvoering werkplan 2016
- Beschikking 2017
- Platform business development
- W.v.t.t.k.
- Afsluiting

In verband met de beschikkingen voor volgend jaar hebben we dit overleg op korte termijn gepland. Jullie zijn van harte uitgenodigd op:

- Datum: woensdag 26 oktober
- Tijd: 10.00-12.00 uur
- Locatie: Van der Valk Assen (Balkenweg 1, 9405 CC Assen)

Graag ontvang ik bericht of je aanwezig kunt zijn.
Mocht je een collega missen, die wel bij dit overleg aanwezig moet zijn, wil je deze uitnodiging dan doorsturen?
Mede namens Erik Bos, graag tot woensdag!
Met vriendelijke groeten,

5.1.2e 5.1.2e
provincie Drenthe
5.1.2e @drenthe.nl
5.1.2e
0592 – 5.1.2e

To: [redacted]@drenthe.nl]
From: [redacted]
Sent: Wed 11/2/2016 8:35:08 AM
Subject: Tussentijdse rapportage 2016 en subsidieaanvraag 2017 SEV
Received: Wed 11/2/2016 8:35:12 AM

EV16 - Dashboard Communicatie tm 31-7-2016.pdf
EV16 - Dashboard SNN NIA Projecten tm 31-7-2016.pdf
EV16 - Innovatie Advies Contracten tm 31-7-2016.pdf
EV16 - Tussentijdse rapportage SNN NIA subsidie Energy Valley 2016.pdf
Subsidieaanvraag Energyvalley SNN EV17 - sep16.pdf

DASHBOARD PROPOSTIEONTWIKKELING / INVESTERINGSBEGELEIDING SNN-NIA - ENERGY VALLEY ACTIEPLAN 2016

SNN NIA	SO		CONSORTIUM			PROJECTPARTNERS		LEADS		SAMEN		INVESTERING		PROJECTKENMERKEN		
PROJECT	contract	datum	MKB/GB	O&O	Overig	lead	partners	R&D	X-R&D	x-sectoraa	MKB-O&O	potentie	uitgelokt	OMSCHRIJVING	ACTIE / ROL SEV	STATUS
[redacted]																
5.1.1c																
[redacted]																
Overige (deel)projecten	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Acquisitie Nieuw Gas	nvt	nvt	ntb	ntb	ntb	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Acquisitie Systeemintegratie	nvt	nvt	ntb	ntb	ntb	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
BD Platform	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Secretariaat	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
TOTAAL	**14**		**62**	**9**	**33**			**10**	**3**	**9**	**7**	**€ 207.840.000**	**€ 7.000.000**			
SNN NIA TARGET	20		30	nvt	nvt			12	4	10	10		€ 10.000.000			
TO-GO	6		-32					2	1	1	3		€ 3.000.000			
realisatie	*70%*		*207%*					*83%*	*75%*	*90%*	*70%*		*70%*			

15-8-2016

DASHBOARD VOORTGANG COMMUNICATIE - ENERGY VALLEY ACTIEPLAN 2016

PERSBERICHTEN	DATUM	PROGRAMMA-ONDERDEEL																URL
		SNN-NIA	SM BZO	Groene Chemie	Groen Gas	Sust. Comm.	LNG-infra	MEGA	IDEA	InVesta	Boekelermeer	Energy College	Noordzee	Store&Go	Pro Raak		Overig	
Grootse proef slimme netten op bedrijventerrein Zuidoost Groningen van start	14-1-2016	1		1														https://www.energyvalley.nl/nieuws/grootste-proef-slimme-netten-op-bedrijventerrein-zuidoost-groning
Subsidie voor projecten Energysense, T-shaped onderwijs en ik studeer energie	21-1-2016											1						https://www.energyvalley.nl/nieuws/subsidie-voor-projecten-energysense-t-shaped-onderwijs-en-ik-stud
Bloggen voor Energy Valley?	21-1-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/bloggen-voor-energy-valley
Groene Chemie voorbeeld in EU	21-1-2016			1														nvt, in DvhN
Nieuw Energy Valley Platformlid: STORK	12-2-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/nieuw-energy-valley-platformlid-stork
Clean Tech Aviation tekent overeenkomst voor vergroenen luchtvaart met TUe en HG	15-3-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/clean-tech-aviation-tekent-overeenkomst-voor-vergroenen-luchtvaar
Duurzame energiesector groeit in Energy Valley regio	15-3-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/duurzame-energiesector-groeit-in-de-energy-valley-regio
Groningen start energiecommunity voor bedrijven	17-3-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/groningen-start-energiecommunity-voor-bedrijven
Eerste LNG baggerschip te water bij SCHN in Foxhol	1-4-2016	1				1												https://www.energyvalley.nl/nieuws/eerste-lng-baggerschip-te-water-bij-schn-in-foxhol
BLOG EVP-lid EnShared: Postcoderoos maakt zonne-energie bij VvE rendabel	8-6-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/blog-energy-valley-platformlid-enshared
Markt investeert met Energy Valley €315 miljoen in duurzame innovatie	15-6-2016	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/markt-investeert-met-energy-valley-eur315-miljoen-in-duurzame-inn
Expertisecentrum InVesta voor groen gas en biomassavergassing naar Alkmaar	21-6-2016									1								https://www.energyvalley.nl/nieuws/expertisecentrum-investa-voor-groen-gas-en-biomassavergassing-naa
Duurzame rondvaartboot bij TransFutureFestival Groningen	23-6-2015	1																https://www.energyvalley.nl/nieuws/duurzame-rondvaartboot-in-gebruik-genomen-tijdens-transfuture-fes
Energy Challenges nu ook in Utrecht	29-6-2016																1	https://www.energyvalley.nl/nieuws/energy-challenges-nu-ook-in-utrecht
BLOG EVP-lid UnitedConsumers: Duurzame energie aantrekkelijker voor consument	1-7-2016	1				1												https://www.energyvalley.nl/nieuws/blog-energy-valley-platformlid-unitedconsumers
Terugblik succesvolle LNG Energy Dag	8-7-2016	1					1											https://www.energyvalley.nl/nieuws/terugblik-op-succesvolle-lng-energy-day
UITGELICHT: Project: Industrial Smart Grid Boekelermeer	29-7-2016										1							https://www.energyvalley.nl/nieuws/uitgelicht-project-industrial-smart-grid-boekelermeer
BLOG EVP-lid UnitedConsumers: Een elfstedentocht op schone brandstoffen	4-8-2016	1				1												https://www.energyvalley.nl/nieuws/blog-energy-valley-platformlid-unitedconsumers-2
TOTAAL		**13**		**1**	**1**	**0**	**2**	**2**	**0**			**1**	**1**	**0**	**0**		**1**	
TARGET		20																
TO-DO		7																
realisatie		*65%*																

| BIJEENKOMSTEN | DATUM | PROGRAMMA-ONDERDEEL | | | | | | | | | | | | | | | |

energyvalley

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Syplon BV - Bouwmanagement & Huisvestingsadvies		
(Vestigings)adres	Koningsweg 35a, 9731AR, Groningen		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e	***KvK-nummer***	02047637
Telefoonnummer	050 - 5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @syplon.nl
Type onderneming	■ mkb ☐ grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	☐ ja ■ nee

projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Energie- & Binnenklimaatmonitoring / iChallenge Monitor

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Syplon wil een nieuw monitoringssysteem ontwikkelen voor de klein-zakelijke energiegebruiker. In het SER Energieakkoord is besloten dat deze groep verplicht wordt besparende maatregelen met terugverdientijd van <5 jaar door te voeren (artikel 2.15 Activiteitenbesluit). Het ontbreekt echter aan een passend systeem om het gebruik en de besparingseffecten te meten. Syplon heeft als technisch specialist bij o.m. Energy Challenges ervaring met een monitoringssysteem. Hiermee kunnen 'realtime' energieprestaties worden gemeten, afgezet tegen normaalgebruik. Dit biedt gebruiksvriendelijk inzicht in het gebruik, alsmede de effecten van maatregelen vs. de situatie zonder maatregelen. Dit heeft een stimulerende werking om tot maatregelen over te gaan. Immers, men kan direct zien wat wordt bespaart. Dit monitoringssysteem is echter ontwikkeld voor de consumentenmarkt en volstaat niet voor de klein-zakelijke gebruiker. Dit vergt (ICT-)technische aanpassingen. De ontwikkelaar van het monitoringssysteem is onvoldoende in staat gebleken deze aanpassingen door te voeren. Derhalve wil Syplon zelf een prototype ontwikkelen met passende (technische) specificaties voor de klein-zakelijke markt en dit testen bij de Energy Challenges scholen (tevens klein-zakelijke verbruiker).

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning bij het opstellen van een projectvoorstel, alsmede het vinden van financieringsopties hiervoor.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichtingen aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	27-01-2016	28-01-2016
Handtekening	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door:

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	MK Direct VOF		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e		
(Vestigings)adres	Tywert 17, 8731 CM Wommels		
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @gmail.com
Type onderneming	■ mkb ☐ Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	☐ Ja ■ Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Groene Stoomtrein Leeuwarden

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

MK Direct wil met Stoomstichting Nederland en TorrCoal aantonen dat stoomlocomotieven ook op groene brandstof kunnen rijden i.p.v. steenkool. In en buiten Nederland rijden meerdere stoomlocomotieven op steenkool. Veelal zijn dit initiatieven van liefhebbers of met een toeristisch karakter. De maatschappelijke weerstand hiertegen neemt toe vanwege het niet-duurzame karakter en bijhorende uitstoot van schadelijke stoffen.

In Fryslân is het voornemen om vanuit Leeuwraden naar Harlingen en Sneek een groene stoomlocomotief op het bestaande sproor te laten rijden i.k.v. de Culturele Hoofdstad Leeuwarden 2018. Doel van het project is aan te tonen dat stoomlocomotieven ook op duurzame wijze aangedreven kunnen worden. Hiervoor wordt via SEV samenwerking gezocht met het bedrijf TorrCoal, dat biocoal uit biomassa produceert als vervanger voor steenkool. Wanneer kan worden aangetoond dat biocoal een goed alternatief biedt, kan dit ook worden toegepast bij andere stoom-locomotieven. Dit levert een aanzienlijke reductie op van lokale verontreiniging en weerstand

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning gevraagd bij a) het leggen van contacten naar leveranciers van biocoal, b) het opzetten en financierbaar maken van een onderzoeksprogramma en c) communicatie / disseminatie van de resultaten om verdere uitrol te stimuleren.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	5 februari 2015	8 februari 2015
Handtekening	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

groningen

energyvalley

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

Bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Emmtec Services BV		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e		
(Vestigings)adres	1e Blokslootweg 17		
Telefoonnummer	5.1.2e	**E-mail**	5.1.2e @emmtec.nl
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	**Energy Valley Platform Lid**	[ ] Ja [x] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Smart Steam Grid

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Emmtec Services BV heeft samen met Innecs een steam expander ontwikkelt. Deze turbine kan geïnstalleerd worden op plaatsen waar drukverlaging van stoom plaatsvindt. Normaal gesproken gebeurt deze drukverlaging met een regelventiel, waarbij energie verloren gaat. Door de stoomexpansie via de steam expander te laten lopen, kan juist elektriciteit opgewekt worden. De investering die nodig is, wordt in relatief korte tijd terugverdiend. Inmiddels is het concept bewezen door middel van een werkende installatie bij Emmtec zelf.

Doelstelling van het Smart Steam Grid project is om dit concept ook elders te realiseren en te vermarkten. In eerste instantie lijken er mogelijkheden te liggen bij stoomleidingen, zoals in Delfzijl of bij bedrijven waar stoom in het proces gebruikt wordt, bijvoorbeeld de voedselverwerkende industrie.

Emmtec heeft de hulp van Energy Valley gevraagd bij het vermarkten van dit concept en het leggen van contacten met geïnteresseerde bedrijven. Misschien zijn er ook andere markten mogelijk, denk dan aan locaties waar reductie van gasdruk plaatsvindt (bepaalde biogasproducenten, vergassers, etc.).

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning in de vorm van:

- Definitie van geschikte afzetmarkten
- Beschikbaar stellen EV netwerk en contact leggen met potentiële afnemers

Ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	Namens Stichting Energy Valley
Datum	11 februari 2016	11 februari 2016
Handtekening	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Torrgas Delfzijl BV		
(Vestigings)adres	De Cuserstraat 93 Amsterdam		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e	***KvK-nummer***	60269057
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @torrgas.nl
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[ ] Ja [x] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Biomass to Biomethanol NER300 (B2B)

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

B2B behelst de realisatie van een grootschalige biomassavergassingsfaciliteit in Delfzijl waarmee bio syngas wordt geproduceerd die als grondstof dient voor de grootschalige productie van bio methanol. De biomassavergassingsfaciliteit is voorzien op het Chemiepark in Delfzijl. Het project bestaat uit meerdere fases, waarbij fase 1 vaststaat en voor fase 2 nog meerdere variaties open staan.
Fase 2 van het project kent een tweetal varianten. In variant 2A realiseert Torrgas een tweede 50 MWth vergasser. Het syngas dient in deze variant als grondstof voor de productie van biomethanol.
In variant 2B realiseert Enerkem een vergasser (2 x 45 MW) met SRF als grondstof. Ook deze route leidt uiteindelijk tot de productie van biomethanol.
Bio methanol kan worden ingezet als 2e generatie biobrandstof maar ook als biobased basischemicalie. Om de operatie mogelijk te maken is een operationele ondersteuning noodzakelijk. Met de NER300 bijdrage kan deze verkregen worden, waarmee de investeerders een positief investeringsbesluit kunnen nemen. Met de realisatie van deze faciliteiten wordt een zeer grote bijdrage geleverd aan de duurzaamheidsdoelstellingen van Nederland.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

De Stichting Energy Valley ondersteunt het initiatief op meerdere terreinen:

- Realisatie exploitatiesubsidie via de NER 300
- Lobby voor de ondersteuning

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	17 feb 2016	17 feb 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

Bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Clean Tech Aviation KvK: 08215535		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e		
(Vestigings)adres	De Zanden 151, 7395 PA Teuge - Zernikelaan 17 9747 AA Vestiging: Groningen.		
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @ctdc.eu
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[x] Ja [ ] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Clean Tech Aviation

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Clean Tech Aviation ontwikkelt de toepassing van (groen) gas in vliegtuigen, zowel in de vorm van CNG als LNG. CNG en LNG hebben naast de evidente milieuvoordelen ten opzichte van AV-gas, ook een zeer gunstige prijs. Daardoor is het ombouwen van motoren voor kleinschalige luchtvaart zeer lucratief.

Een eerste stap is het testen van de motoren en turbines op deze brandstof. De luchtvaart is aan zeer strikte regulering en certificering gebonden. Dit betekent dat ook na ombouw de toepassing van gas als brandstof zeer goed onderzocht moet worden. Zodra voldoende ervaring op de grond is opgedaan, zijn daarna nog echte vlieguren nodig om de certificering definitief te maken.

Fase 1 gaat gerealiseerd worden op Entrance, de onderzoeksfaciliteit van de Hanzehogeschool. Dit gebeurt in de vorm van een testopstelling voor vliegtuigmotoren waarin de motoren na een retrofit uitgebreid getest kunnen worden.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning in de vorm van:

- Beschikbaar stellen EV netwerk en contact leggen met potentiele partners en investeerders
- Realisatie motor testopstelling
- Ondersteuning bij exposure

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	29 februari 2016	29 februari 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe provinsje fryslân provincie fryslân groningen

energy valley

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	EnShared Development B.V. KvK: 61951897		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e		
(Vestigings)adres	Groningen		
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @enshared.nl
Type onderneming	[X] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[X] Ja [ ] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	MKB Energiecollectief Bedrijventerreinen Assen

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

EnShared development wil zich richten op het opstarten van een MKB collectief op bedrijventerreinen in de gemeente Assen om op slimme wijze energie uit te wisselen, gezamenlijk in te kopen en overige innovatieve integratie oplossingen te verkennen en mogelijk ontwikkelen. Er is reeds door EnShared een eerste analyse uitgevoerd van de zonpotentie voor alle bedrijven aanwezig op diverse bedrijventerreinen in Assen. Bedrijven moeten bij elkaar worden gebracht om te informeren over de mogelijkheden en voordelen van een dergelijk collectief; community building. De volgende stap is gericht op het verkennen en mogelijk ontwikkelen van een innovatie project gerelateerd aan netintegratie oplossingen. Vervolgens kunnen diverse opties voor regelingen onderzocht worden ter ondersteuning van uitvoerende activiteiten.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Inhoudelijke en adviserende rol voor invulling van het project, met name inzake de integratieoplossingen. Faciliteren in contacten leggen met de juiste stakeholders waaronder de gemeente Assen.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	1 Maart 2016	01-03-2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Bareau		
(Vestigings)adres	Karturf 68, 8447 DR Heerenveen		
Contactpersoon	5.1.2e	***KvK-nummer***	01171753
Telefoonnummer	06 5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @bareau.nl
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[ ] Ja [x] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Alternatieve verdienmodellen voor de AHPD technologie.

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Met AHPD (Autogenerative High Pressure Digestion) maakt Bareau in één stap groengas uit biomassa of afvalwater. De biotische druk wordt autogeneratief opgebouwd door micro-organismenen wordt eerst gebruikt om kooldioxide af te scheiden, waardoor biomethaan of groengas wordt geproduceerd. Vervolgens wordt dezelfde groene druk gebruikt om de installatie aan te drijven. Het systeem is in staat om additionele waterstof en evt. kooldioxide om te zetten in methaan. Door waterstof te produceren op momenten dat een stroomoverschot dreigt wordt een bijdrage geleverd aan de balancering van het stroomnet.

De SDE+ regeling beoogt de productie van duurzame energie te stimuleren. Naast en/of aanvullend aan de SDE+ regeling zijn andere verdienmodellen mogelijk. Bij inzet als transportbrandstof kan dat in de vorm van de handel in Hernieuwbare Brandstof Eenheden, de 'postcoderoos regeling' wordt nog niet gebruikt voor gas maar zou interessant kunnen zijn en ook aan het oplossen van onbalans kan een waarde toegekend worden.

Binnen deze samenwerking wordt onderzocht wat de bijdrage van deze alternatieven voor SDE aan de business case van de AHPD technologie zou kunnen zijn.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Onderzoek en expliciteer wat de bijdrage van Hernieuwbare Brandstof Eenheden, het gebruik van de 'postcoderoos regeling' en het oplossen van onbalans aan de business case van de AHPD technologie kan zijn.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	22/3/2016	1/4/2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

groningen

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Schipco Consultancy BV/Mobiele Stroom BV		
(Vestigings)adres	Postbus 1625, 3600 BP Maarssen; Maarssenbroeksedijk 17 – Unit C, 3542 DL Utrecht		
Contactpersoon	Dhr. 5.1.2e	***KvK-nummer***	63296748
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @schipcobv.eu
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[ ] Ja [x] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Mobiele Stroom

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

'Mobiele Stroom' is een MKB onderneming die een mobiele, flexibele, schone, duurzame en betaalbare oplossing ontwikkelt voor de stroomvoorziening in eilandbedrijf/stand alone situaties. Mobiele Stroom kan werken op verschillende energiedragers waaronder CNG/Groen Gas, LNG/BioLNG en H2.
Voor Mobiele Stroom is de markt van walstroom een van de aandachtsgebieden. Hiervoor is het nodig dat een eerste demonstratie-unit wordt beproefd in de Eemshaven of Delfzijl. Het goed onder de aandacht brengen van deze first demonstrator en het aantonen van de eenvoudige, ongecompliceerde en veilige werking is een belangrijke mijlpaal voor dit unieke product. Daarnaast is de wens om te zoeken naar steunmogelijkheden ook de productie van deze units in het Noorden ter hand te kunnen nemen alsmede de inrichting van een onderhouds- en opleidingsprogramma voor deze producten. Hiervoor wordt de samenwerking gezocht met verschillende partijen waaronder Energy Valley en de Lauwerhorstgroep alsmede andere (sleutel)partijen die een rol spelen in de ontwikkeling van een werkende waardeketen.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

De betrokkenheid van Energy Valley is specifiek gericht op de effectieve en efficiënte ontwikkeling, demonstratie en realisatie van dit unieke gamechanger project.

Ondersteuning bij:

1. Positionering van de mobiele 'walstroom' oplossing bij verschillende programma's en gebruikers in binnen- en buitenland? Denk aan inbedding in projecten zoals LNG Pilots, North Sea Multi Modal Transport Network, Litouwen, Suriname, LNG onderhouds- en opleidingsprogramma
2. Ondersteuning first off Demonstrator Mobiele Stroom bij Groningen Seaports.
3. Ondersteuning bij de opzet van een LNG onderhoudsconcept voor deze en andere mobiele en/of stationaire (kleinschalige) LNG faciliteiten.
4. Ondersteuning bij de optimalisatie van fiscale en accijnsaspecten bij gebruik van brandstoffen zoals CNG/Groen Gas, LNG/BioLNG en H2.
5. Maatwerkondersteuning bij verwerven t.b.v investerings- en financieringsperspectief voor productie van 'Mobiele Stroom oplossing' in Noord-Nederland.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum		11 april 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provinsje fryslân

provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	BK Energy Efficiency		
(Vestigings)adres	Binnenhof 38, 9611 DJ, Sappemeer		
Contactpersoon	5.1.2e	***KvK-nummer***	Sappemeer 64285987
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @bkenergyefficiency.nl
Type onderneming	[X] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[ ] Ja [X] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Product-ESCo, Energiebesparing

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Dhr. 5.1.2e is franchisenemer van BK Energy Efficiency waarvan de franchisegever gevestigd is in Beilen. Dhr. 5.1.2e overweegt een nieuwe onderneming te starten wat zich richt op de het realiseren van energiebesparing bij regionaal MKB door installatie van LED verlichting (en mogelijk zonnepanelen). Het betreft de ontwikkeling van een zogenaamde product-ESCo formule; deze garandeert een bepaalde energiebesparing aan een gebouweigenaar. De besparingsdoelstellingen worden hierbij vastgelegd in een prestatiecontract terwijl de ESCo verantwoordelijkheid neemt voor benodigde investeringen in energiebesparende maatregelen o.g.v. LED (levering, installatie, ombouw van bestaande verlichting en onderhoud).
Dhr. 5.1.2e is op zoek naar een betrouwbare verlichtingsleverancier die innovatieve LED-verlichting levert alsmede een partij met ervaring die als partner kan worden opgenomen in de operatie van een dergelijke onderneming. Tevens is de ondernemer geïnteresseerd in subsidie en financieringsmogelijkheden voor zijn concept.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Energy Valley kan helpen het concept verder te brengen via de volgende activiteiten:

1. Financierings- en subsidieadvies tbv de beoogde activiteiten.
2. Advies bij het opstellen productplan als onderdeel van het business plan.
3. Advies betreffende het opzetten van een geschikte supply-chain (toeleveranciers, partners etc.).
4. Bemiddeling tussen ondernemer een mogelijke publieke financiers

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	23-05-2016	20-04-2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Biobased Energy Solutions		
(Vestigings)adres	Scheepswervenweg 13, 9607 PX Foxhol		
Contactpersoon	5.1.2e 5.1.2e	**KvK-nummer**	61901830
Telefoonnummer	050 5.1.2e	**E-mail**	5.1.2e @biobasedenergysolutions.com 5.1.2e @ 5.1.2e advies.nl
Type onderneming	■ mkb ☐ Grootbedrijf	**Energy Valley Platform Lid**	☐ Ja ■ Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Biobased Energy Solutions

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Biobased Energy Solutions realiseert in Delfzijl een installatie die biomassa op thermisch katalytische wijze omzet in biodiesel. De investeringsomvang van het totale project is ongeveer 270 miljoen euro. EV ondersteunt en adviseert BES met betrekking tot technische en subsidietechnische mogelijkheden.
In Delfzijl vindt productie van "crude" olie plaats. Deze olie wordt geëxporteerd naar Zwitserland en daar verder tot diesel geraffineerd. De eerste pilot, bestaande uit drie installaties en met een investering van 30 miljoen euro, zal in eerste instantie houtpellets gaan verwerken. De technologie is met deze grondstof bewezen.
Parallel aan deze investering zal Biobased Energy Solutions verder onderzoeken welke andere biomassa- en afvalstromen geschikt zijn voor verwerking in de installatie en welke aanpassingen aan de installatie hiervoor nodig zijn. Deze activiteiten worden in een R&D programma separaat weggezet.
Eén van de pilot installaties is vrijgemaakt voor het doen van onderzoek. De eerste alternatieve grondstof is bij voorkeur regionaal verkregen en heeft een relatief lage waarde. In eerste instantie is gekozen voor de regionale houtfractie uit snoei, eventueel aangevuld met (berm)gras reststromen.
Het onderzoeksprogramma bestaat zowel uit een theoretisch deel over de samenstelling, winbaarheid en prijsstelling van de gekozen biomassastromen, als uit een praktisch deel waarmee de biomassastromen in de test-installatie verwerkt worden.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning en advisering op gebied van:
- RIG aanvraag voor de investering
- Definitie additioneel R&D programma
- Financieringsmogelijkheden R&D programma: MIT, IAG, EU

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	*Namens Stichting Energy Valley*
Datum	12-05-'16	12 mei 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe provinsje fryslân provincie fryslân groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Progress Events BV		
(Vestigings)adres	Turfsingel 6, 9712 KP		
Contactpersoon	5.1.2e	***KvK-nummer***	08134502
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @progressevents.nl
Type onderneming	■ mkb ☐ Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	☐ Ja ■ Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Duurzame Rondvaartboot

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Progress Events BV is voornemens een duurzame rondvaartboot te ontwikkelen met een electromotor met track-app, lithium-accu's en een waterstofcel als 'range extender. De boot moet komen te liggen aan de Turfsingel in Groningen. Hier worden de batterijen met zonnepanelen op de historische Tjalk 'De Rikste' opgeladen. Tijdens het varen kan worden bijgeladen met de waterstofcel, waardoor de boot veel langere afstanden kan afleggen. De waterstofcel heeft een vervangbare cilinder, zodat niet aan boord getankt hoeft te worden. Daarnaast kan via een eenvoudige app op de smartphone worden bijgehouden hoe ver hij nog kan varen en welke route hij heeft afgelegd. Door deze innovatieve combinatie kan de rondvaartboot volledig duurzame varen', ook op langere afstanden. De boot zal worden ontwikkeld door samenwerkende mkb-ers uit het Noorden. De lithium-accu en elektromotor komen van het bedrijf De Stille Boot uit het Friese Heeg en de waterstofcel van Holthausen uit Hoogezand, die ook voor de ombouw zal zorggedragen.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ondersteuning bij de ontwikkeling en promotie van de boot als 'vlaggenschip' voor duurzaam varen, alsmede de promotie van de praktische toepassing van waterstof als innovatieve energiedrager.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	16 mei 2016	16 mei 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Lauwershorst Groep (en Noorderpoort College)		
(Vestigings)adres	Industriepark 5d, Leek		
Contactpersoon	5.1.2e	***KvK-nummer***	51620847
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e @delauwershorst.nl
Type onderneming	■ mkb ☐ Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	■ Ja ☐ Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Opleidingen & trainingen voor toepassing nieuwe brandstoffen als H_2 en LNG

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Noorderpoort en Lauwershorst Groep zijn voornemens scholing / cursussen te ontwikkelen, organiseren en uitvoeren i.k.v. LNG en H_2 transporttoepassingen in Noord-Nederland. De brandstoffen LNG en H_2 gaan een grote vlucht nemen als transportbrandstof in NL en daarbuiten en daar kunnen de Noordelijke en Groningse economie van profiteren. Met name de logistieke infra langs water en weg kan hiermee een competitieve voorsprong opbouwen. Dit biedt kansen voor directe en indirecte werkgelegenheid in de regio. Voorwaardelijk is een arbeidspotentieel dat beschikt over kennis en vaardigheden om LNG en H_2 toe te passen, bijv. bij de bouw en exploitatie van tankfaciliteiten., bij de (om)bouw en onderhoud van scheeps- en vrachtwagen motoren en bij industriële toepassingen.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Om de Human Capital Agenda in te vullen en gericht scholing / cursussen op MBO niveau te kunnen ontwikkelen is een aantal voorbereidende activiteiten noodzakelijk:

- In kaart brengen (potentiele) behoefte van het bedrijfsleven en de vertaling hiervan naar opleidingsvragen;
- Opstellen opleidingsplan, met aandacht voor koppeling bestaande opleidingen, nieuw te ontwikkelen modules / trainingen / programma's, stages, benodigde faciliteiten / infrastructuur;
- Opbouwen inhoudelijke expertises bij docenten (middels bedrijfsbezoeken, expertmeetings, etc..)
- Afstemming met overheden in regio (aandacht en verwaarden nieuwe marktkansen), nationaal (betrokkenheid Min I&M, EZ en OCW; inbedding Energieakkoord / rapport, Brandstofvisie, publiek-private brandstofplatfora) en Europa (inbedding in implementatie-plan Clean Power for Transport).
- Gemeenschappelijk worden mogelijkheden voor het verwerven van steunmiddelen onderzocht en waar kansrijk voorbereid en ingediend. Denk aan inbedding in diverse EU-projecten LNG Pilots, LIFE Clinsh, BLUGAS4EU, etc.

Lauwershorst Groep, Noorderpoort en SEV zullen bovenstaande activiteiten samen uitvoeren. 5.1.1c 5.1.1c

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	6 juni 2016	6 juni 2016
Handtekening	5.1.2e	5.1.2e

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	TechMaCon BV		
(Vestigings)adres	De Thien 5, 9751ME Haren		
Contactpersoon	[redacted]	***KvK-nummer***	63128446
Telefoonnummer	[redacted]	***E-mail***	[redacted]"techmacon.cpm
Type onderneming	■ mkb □ Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	□ Ja ■ Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Duurzame & kosteneffectieve waterstof uit windstroom

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

TechMacon ontwikkelt een propositie om een electrolyzer nabij een windmolen wordt geplaatst en de windstoom (deels) om te zetten in waterstof. Op dit moment zijn de 1e verkenningen op het gebied van technologie en de business case uitgevoerd, waaruit blijkt dat er op relatief korte termijn opties zijn het concept te commercialiseren. Uiteindelijke doel is electrolysers door serieproductie en standaardisering snel goedkoper te maken. Om tot een succesvolle marktintroductie te komen wil het bedrijf eerst een demo bouwen en in operatie nemen, waarmee cashflow kan worden gegenereerd en de haalbaarheid (technisch en economisch/commercieel) kan worden aangetoond. Het is tevens de bedoeling daarmee de blauwdruk te maken voor een bedrijf dat de electrolysers gaat exploiteren en de waterstof gaat verkopen. Zo wordt de vraag naar electrolysers aangejaagd, noodzakelijk om tot massaproductie te komen waardoor de kostprijs omlaag kan. Het uiteindelijke doel is de bouw van een grootschalige productiefaciliteit voor electrolysers, waarbij de prijs door serieproductie en nieuwe technologie snel kan dalen.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Het bieden van ondersteuning bij:

1. Faciliteren van het business perspectief en businessplan van de ondernemers TechMaCon en Future2Day;
2. Identificatie van opties voor maatwerkfinanciering (regionaal, nationaal en internationaal);
3. Inventariseren van de marktvraag en het ontwikkelperspectief naar en voor 'duurzaam' waterstof;
4. Identificatie van opties om waterstof in de markt te zetten/verbinden aan potentiele afnemer;
5. Bepalen van de optimale 'niches' waarin de business case kan floreren;
6. Identificatie van een technische en operationele adequate omgeving om de demo effectief te beproeven;
7. Het vormen van een consortium om de business case te onderzoeken binnen innovatie/subsidieprogramma;
8. Het gezamenlijk ontwikkelen van een demo in Noord-Nederland bij voorkeur nabij een windmolen;
9. Ontwikkelen van draagvlak en het opstellen van een passende communicatiestrategie.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	17 juni 2016	
Handtekening	[redacted]	

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe provinsje fryslân provincie fryslân provincie groningen

energy

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

enterprise europe network

bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam	Econvert Climate & Energy		
(Vestigings)adres	Venus 35, 8448 CE Heerenveen		
Contactpersoon	5.1.2e	***KvK-nummer***	01128914
Telefoonnummer	5.1.2e	***E-mail***	5.1.2e@econvert.nl
Type onderneming	[x] mkb [ ] Grootbedrijf	***Energy Valley Platform Lid***	[x] Ja [ ] Nee

Projectgegevens

Projectnaam / werktitel	Stortgas verstromen met de de Postcoderoos

Projectomschrijving: geef beknopte omschrijving van de casus / vraagstuk

Op Nederlandse stortplaatsen wordt stortgas onttrokken. Dit gas ontstaat door afbraak van organisch materiaal in de stort. Omdat Nederland al jaren een stortverbod heeft voor organisch afval nemen de volumes stortgas af.

Nuttige toepassing van stortgas wordt in Nederland niet meer gestimuleerd via een exploitatiesubsidie zoals de SDE+. Dit, gecombineerd met de lage energieprijzen van dit moment, zorgt er voor dat op een aantal locaties het stortgas wordt afgefakkeld.

Dankzij de postcoderoos kunnen burgers en bedrijven investeren in en profiteren van de productie van duurzame energie ook als de productie niet op eigen terrein plaats vind. Deelnemers ontvangen namelijk een korting op de energiebelasting. Hierdoor zou de postcoderoos regeling een interessant alternatief voor een SDE+ subsidie kunnen vormen en de nuttige toepassing van stortgas mogelijk kunnen maken.

Econvert Climate & Energy heeft in het verleden een aantal stortgasprojecten ontwikkeld en beheerd en is op dit moment betrokken bij een aantal projecten waar stortgas wordt afgefakkeld.

Vraagstelling: geeft beknopte omschrijving van ondersteuningsvraag aan Energy Valley

Ga na of, en indien ja hoe, de postcoderoos het beste ingezet kan worden in een stortgasproject. Ga na welke partijen nodig zijn om een dergelijk project te realiseren en ga, samen met Econvert, gesprekken aan om ze te betrekken bij de ontwikkeling van het project. Werk in gezamenlijkheid een business case uit.

ondertekening

Met dit document geven onderstaande partijen de intentie aan om samen te werken. Hier zijn geen kosten of andere verplichten aan verbonden.

	Namens Bedrijf	***Namens Stichting Energy Valley***
Datum	23 juni 2016	
Handtekening	5.1.2e 5.1.2e	

Stichting Energy Valley wordt mede mogelijk gemaakt door

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie groningen

SNN-VOORSTEL ENERGY VALLEY 2017

I.b.v. SNN-provincies Drenthe, Fryslân & Groningen - versie 1.2 – september 2016

De SNN-provincies Drenthe, Fryslân en Groningen hebben voor de periode 2016 tot en met 2019 jaarlijks €600.000 beschikbaar gesteld aan de stichting Energy Valley om uitvoering te geven aan een aantal taken voor de Noordelijke Innovatie Agenda. Hiervan is €100.000 ondergebracht bij de NOM voor business development met Wateralliantie, HANN, platform HTSM-Noord en Greenlincs. De resterende €500.000 is direct bestemd voor Energy Valley. Het werkkader wordt per jaar bepaald door de SNN-provincies, hetgeen voor 2017 is vastgelegd in een programma van eisen (SNN-kenmerk: 201601363-00646212). Aan de hand hiervan zijn in dit voorstel de taken en activiteiten van de stichting Energy Valley voor de SNN-provincies in 2017 uitgewerkt.

Het SNN PvE 2017 komt grotendeels overeen met 2016. De opbouw en inhoud van dit voorstel is derhalve vergelijkbaar met voorgaande jaar. De nadruk ligt op continuering van de branding, netwerkvorming en vraaggestuurde propositie-ontwikkeling met het mkb. Dit is inhoudelijk afgebakend op de thema's Gas in Transitie (Gas 2.0) en Systeemintegratie (Energiesysteem 2.0). In het SNN PvE 2017 is aanvullend inzet gevraagd voor projecten in het kader van de 'Tender Experimenten Elektriciteitsnet' en 'grensoverschrijdende duurzame/slimme energieprojecten'. Dit is als aparte deeltaak toegevoegd onder het takenpakket voor propositieontwikkeling.

Met dit voorstel wordt in 2017 voor de SNN-provincies invulling gegeven aan een aantal taken om mkb-innovaties te stimuleren op het vlak van Gas 2.0 en Energiesysteem 2.0. Dit sluit direct aan bij NIA en SWITCH, maar betreft niet de totaaluitvoering van deze regionale beleidsagenda's. Naast de taken voor de SNN-provincies voeren we ook andere projecten en werkzaamheden uit, gefinancierd door verschillende programma's en partners. De totaalinzet wordt vastgelegd in het werkplan 2017 om tot een integrale en samenhangende aanpak te komen. Dit wordt modulair opgebouwd met afrekenbare inzet en doelen per onderdeel. Aan de SNN-provincies wordt verantwoording afgelegd over de taken die in dit voorstel zijn vastgelegd.

Komende periode wordt ook ingezet op verdere samenwerking en synergie met de Energy Academy Europe en het Energy Delta Institute. Dit om samen een complementair pakket te bieden voor uitbouw van het energiecluster in de noordelijke regio. De exacte werkafspraken hierover dienen nog te worden uitgewerkt. De werkzaamheden voor de SNN-provincies zullen daarbij onverkort en conform dit voorstel worden uitgevoerd.

0101 311802

Inhoudelijke kader

Conform SNN NIA ligt de nadruk op vraaggestuurde ondersteuning van duurzame energie-innovaties en product-markt-combinaties uit het bedrijfsleven, en vooral het mkb. De inhoudelijke focus ligt hierbij op een tweetal versnellingssporen uit SWITCH.

>Gas-in-Transitie (Gas 2.0)

Gas is een belangrijk onderdeel van onze energiemix. Slimme gas-oplossingen en -toepassingen kunnen derhalve flinke bijdrage aan de verduurzamingsopgave. Dit biedt tegelijk groeikansen voor het regionale bedrijfsleven. De nadruk ligt hierbij op:

A- Hernieuwbare Gas

De sterke biomassa-verwerkende industrie (agro/afval) en gassector in het Noorden biedt een goed fundament voor de productie van hernieuwbaar biogas, groen gas en syngas. Hierbij liggen marktkansen voor vergisting, vergassing en elektrolyse. De marktonwikkeling (TRL-fase) varieert per technologie-lijn.

- Bij (mono-)vergisting ligt de nadruk vooral op kostprijsreductie door keten-optimalisaties (biomassa-voorbewerking, proces-innovaties, lokale afzet, e.d.). Hierbij zal ook aansluiting worden gezocht bij Jumpstart (coöperatieve ontwikkeling van mestvergisters) om tot nieuwe en innovatieve oplossingen te komen.
- Met vergassing kunnen ook droge biomassastromen worden omgezet in hernieuwbaar gas. Dit bevindt zich in een ontwikkelfase, waarbij de nadruk ligt op toepassing in een (semi-) commerciële omgeving (proof-of-principle). Hierbij wordt ook de verbinding gelegd naar de chemie (als groene grondstof) en kenniscentrum InVesta.
- De productie en toepassing van waterstof middels elektrolyse bevindt zich nog vooral in de onderzoek & ontwikkeling fase (proof-of-concept). De nadruk ligt hierbij op R&D-trajecten en de ontwikkeling van nieuwe marktconcepten en product-markt-combinaties.

Op alle-drie de technologielijnen is sprake van een actief cluster in de regio. We begeven ons middenin dit netwerk en hebben met vele partijen een samenwerkingsrelatie. Vanuit onze expertise en netwerkpositie kunnen we een adviesrol vervullen bij doorontwikkeling & toepassing van nieuwe technieken en marktmodellen. Hiervoor bieden we organiserend vermogen voor het vinden van markt- & kennispartners, subsidie & financiering, en de koppeling van technologieën, leveranciers, investeerders, beleidskader en afzetmarkten.

B- *Small-Scale LNG*

Het gebruik van Liquified Natural Gas (LNG) als motorbrandstof voor schepen en wegtransport zorgt voor forse emissiereductie. Dit biedt tegelijk nieuwe marktkansen voor de bouw van LNG-tank en -bunker stations (langs weg en water), alsmede de (om)bouw van schepen en wagens. De nadruk ligt hierbij vooral op toepassing en uitrol door verbinding van vraag & aanbod en goede ruimtelijke inbedding. Daarbij kan LNG de waardeketen van biogas / groen gas versterken (bioLNG) en worden ingezet voor balancering en vraagrespons. Hierbij ligt de nadruk vooral op verdere doorontwikkeling en toepassing van nieuwe marktconcepten. Hierbij werken we samen met diverse reders, scheepsbouwers en technologieleveranciers. Daarnaast zijn we actief betrokken bij diverse (inter)nationale LNG-programma's w.o. de Green Deal Rijn & Wadden, nationaal LNG-platform, LNG Pilots en Clinsh. Op basis hiervan kunnen we een adviesrol vervullen en organiserend vermogen bieden om vraag & aanbod te koppelen, aanspraak te maken op (EU) infra-fondsen of nieuwe technologie-concepten door te ontwikkelen en in de markt te zetten.

>Lokale/Regionale Systeemintegratie

Met name in de gebouwde omgeving is een opkomst van decentrale energie-oplossingen zichtbaar (ZonPV, zon-thermisch, warmtepompen, e.d.). Wij hebben geen directe rol bij de uitrol. Dit ligt vooral bij lokale energiecoöperaties en de overheden. Op basis van het PvE hebben de provincies voor 2017 wel gevraagd een actieve rol te vervullen bij projecten in het kader van de 'Tender Experimenten Elektriciteitsnet'. Dit gaat verder dan vraaggestuurde ondersteuning en is als apart takenpakket in dit voorstel uitgewerkt. Daarnaast zal blijvend ondersteuning worden geboden aan ondernemers bij de ontwikkeling van nieuwe product-markt-combinaties, services en diensten. De nadruk ligt hierbij op:

A- *Decentrale Energie-installaties*

De opkomst van meer decentrale energie biedt marktkansen voor innovatieve decentrale energie-opwekkers, slimme energiemeters en/of andere marktconcepten. Hierbij gaat het niet zozeer om leveranciers of installateurs van reguliere oplossingen, maar vooral om ontwikkelaars van nieuwe decentrale installaties en concepten. Dit is een ontwikkelmarkt voor het mkb en start-ups in de maakindustrie, ICT en diensten. De nadruk ligt vooral op doorontwikkeling door toepassing in een gecontroleerde omgeving, om tot bredere marktintroductie te komen. Het Noorden kent een opkomend cluster op dit vlak. Gezien onze expertise en netwerkpositie kunnen we een adviesrol vervullen bij de doorontwikkeling en toepassing van nieuwe product-markt-combinaties uit het mkb, het leggen van verbindingen naar relevante markt- en kennispartners en nationale en Europese innovatieprogramma's.

B- Decentrale Energiesystemen

De opkomst van meer decentrale energie biedt nieuwe uitdagingen om de robuustheid van het systeem te waarborgen, alsmede de (kosten)efficiency te optimaliseren. Hierbij wordt het steeds belangrijker tot slimme koppeling van vraag en aanbod (vraagrespons) en systemen voor (lokale) opslag en buffering te komen. Dit vraagt een integrale benadering van het energievraagstuk voor warmte, koude, elektriciteit en mobiliteit. Zowel in woon- als werkgebieden (industrie- en bedrijfsterreinen). Dit vraagt nieuwe (ICT) sturingssystemen, wijk- of gebiedsgerichte energieopslag en/of hybride energienetten. De nadruk ligt hierbij enerzijds op onderzoek en doorontwikkeling in een gecontroleerde omgeving. Het directe mkb-aandeel is hierbij wel beperkt omdat deels sprake is van een latente markt en anderzijds omdat het gaat om omvangrijke en multidisciplinaire ontwikkelprojecten. Dit vergt een gebiedsgerichte aanpak, hetgeen op basis van het PvE 2017 als aanvullende deeltaak zal worden opgepakt. Daarbij liggen in de toeleverende sfeer wel kansen. Hierbij kunnen we organiserend vermogen bieden om nieuwe mkb product-markt-combinaties te verbinden aan regionale gebiedsgerichte energie-ontwikkelingen.

Zoals gezegd vervuld SEV een aanjagende en adviserende rol om nieuwe marktinitiatieven op deze thema's verder te helpen. De nadruk ligt op toepassing van mkb-kennis, door technisch-financieel advies, consortia-vorming en slimme combinaties met andere marktinitiatieven en de kennissector. Zowel voor R&D-projecten, als voor innovatie-investeringsprojecten (pilots/demo's). SEV voert hierbij geen projecten uit, maar faciliteert, adviseert en helpt ondernemers bij nieuwe marktkansen. Hierbij wordt een reactief rol ingenomen om marktvragen verder te helpen, alsmede een proactief rol om ondernemers te betrekken bij nieuwe marktkansen en hier samen projecten voor te creëren. Hierbij worden de volgende taken uitgevoerd (conform SNN PvE 2017):

Community Building

A. Branding: zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen op de gekozen thema's;
B. Netwerkvorming: verbinden van ideeën, kennis en partijen voor nieuwe business kansen;

Business Development

A. Propositieontwikkeling: vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijk advies;
B. Investeringsbegeleiding: technisch-inhoudelijk en financieel-economisch ondernemersadvies.

Deze taken zijn in hieronder per onderdeel uitgewerkt en vormen samen een integraal pakket om tot versnelling van de innovatieketen (funnel) te komen en meer business te stimuleren.

BRANDING (fase A van community building)

Om nieuwe markt-initiatieven en -partijen aan te trekken is een goede zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen belangrijk. Hiervoor wordt het Noorden in de markt gezet als Energy Valley regio. De nadruk ligt hierbij primair op ondernemerskansen in het Noorden op het vlak van duurzaam gas en systeemintegratie. Om tot een goed afgestemde branding te komen wordt zoveel mogelijk samengewerkt met relevante partners (zoals EAE/EDI, NOM/clusters, SNN, e.d.).

Om de regiokansen te promoten en marktinitiatieven aan te trekken, wordt onder meer in overleg met initiatiefnemers ondersteuning geboden bij het opstellen en verspreiden van nieuwsberichten om voorbeeldprojecten in de media onder de aandacht te brengen. Daarnaast zullen we de website www.energyvalley.nl onderhouden als portal voor ondernemers en relevante berichtgeving via Twitter en Facebook verspreiden. Naast achtergrondinformatie over de regiokansen zal nieuwsitems worden geplaatst over relevante projecten, regelingen en (beleids)kansen. Tevens zullen we middels lezingen bij relevante bijeenkomsten, (vak)beurzen en/of events de regiopositie kracht bij zetten, teneinde nieuwe ontwikkeling aan te trekken.

Meetbare doelen op jaarbasis		
- Opstellen en verzenden nieuwsberichten	20	berichten
- Verzorgen lezingen tijdens derden-events	5	lezingen

NETWERKVORMING (fase B van community building)

Om nieuwe markt-initiatieven en -partijen aan te trekken is het van belang ondernemers onderling met elkaar in contact te brengen en informatie-uitwisseling op gang te brengen. Ook hierbij staan de mkb-kansen voor duurzaam gas en systeemintegratie centraal. Hiervoor zullen we gedurende 2017 netwerkevents organiseren om marktpartners in contact te brengen en kennisuitwisseling te stimuleren. We treden op als (hoofd)organisator, waarbij het mkb centraal staat en actief wordt betrokken bij de programmering. De events worden evenredig verspreid over de tijd, thema's en regio. Om een zo groot mogelijke doelgroep te bereiken wordt hierbij samengewerkt met relevante brancheorganisaties (zoals Uneto-VNI, Groen Gas NL, Nationale LNG/H2 Platforms, e.d.) en andere relevante partners (zoals EAE, EnTranCe, Energy College, e.d.).

Meetbare doelen op jaarbasis		
- (Mede-)organisatie van netwerkevents (B2B)	6	events
- Deelnemende bedrijven netwerk-events	300	deelnemers

PROPOSITIEONTWIKKELING *(fase A van Business Development)*

Om nieuwe producten, diensten of IP naar de markt te brengen is een heldere business propositie nodig. Vooral het mkb bruist van ideeën, maar heeft soms moeite dit te vertalen in een haalbaar project(plan). We bieden ondersteuning door een experts beschikbaar te stellen die ondernemers bijstaan met raad en daad. Dit enerzijds reactief op basis van marktvraag en anderzijds zal de markt ook proactief worden benadert met nieuwe kansen (o.m. via netwerkvorming en branding). Door inbreng van specifieke (technische) kennis en expertise kunnen ideeën worden aangescherpt (klankbord/adviesrol) en verbindingen worden gelegd in het regionale innovatie-ecosysteem en naar potentiële project- en kennispartners (netwerkrol). We voeren hierbij de volgende deeltaken uit:

- Project-definitie: we stellen een team aan vakspecialisten beschikbaar om ondernemers te helpen een project-idee uit te werken tot initieel projectplan (vraagarticulatie). Ondernemers kunnen hiervoor een innovatie-adviesovereenkomst aangaan. Met de overeenkomst kunnen ondernemers gericht (vraaggestuurd) worden bijgestaan bij de uitwerking van projectideeën, door specifieke expertise beschikbaar te stellen.
- Consortiavorming: innovaties kunnen worden versneld door samenwerking tussen ondernemers onderling en met de kennissector. Onderdeel van een adviescontract is een actieve (netwerk)rol om verbindingen te leggen tussen (potentiële) projectpartners en (subsidie)programma's om kennis te delen en nieuwe consortia te vormen. Zowel op regionaal, nationaal als EU-niveau. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar verbindingen tussen het cluster en andere sectoren, alsmede verbindingen naar de regionale onderzoeksinstituten.
- Projectontwikkeling: naast vraaggestuurde mkb-ondersteuning is soms ook een meer proactieve rol gevraagd om partners te betrekken bij nieuwe ontwikkelprojecten te komen. De nadruk ligt hierbij enerzijds op grensoverschrijdende samenwerking door marktpartijen, kennispartners en overheden samen te brengen om tot een gezamenlijk projectvoorstel te komen. Tevens zal een proactieve rol worden vervuld om tot een slimme locatiegerichte aanpak te komen voor de toepassing van decentrale energie-innovaties. Hierbij zullen we een coördinatierol vervullen om met marktpartners en lokale overheden projectvoorstellen uit te werken, indien mogelijk voor de Tender Experimenten Elektriciteitsnet.

Meetbare doelen op jaarbasis		
- Begeleiding innovatie-adviescontracten met (mkb-)ondernemers	16	contracten
- Betrokken ondernemers (niet-financiële steun)	30	ondernemers
- Grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten	2	projectvoorstellen
- Gebiedsgerichte decentrale energie-aanpak	2	projectvoorstellen

PRODUCTBEGROTING

Conform SNN PvE 2017 is onderstaand een productbegroting opgesteld met de personele kosten en het werkbudget (out-of-pocket uitgaven) per takenpakket.

	medewerkers		out-of-pocket kosten	totaal
	fte	*kostprijs*		
BRANDING *(community building fase A)*			5.1.1c	**€ 90.000**
NETWERKVORMING *(community building fase B)*				**€ 90.000**
PROPOSITIEONTWIKKELING *(business development fase A)*				**€ 320.000**
TOTAAL				**€ 500.000**

De personele kosten zijn begroot op basis van de geprognotiseerde uren per medewerker maal het bijhorende uurtarief. Conform de handreiking bij het PvE zijn de uurtarieven berekend op basis van de werkgeverslasten met een opslag voor de indirecte kosten[1], gedeeld door 1.650 inzetbare productieve uren per fte.[2] De afrekening zal achteraf plaatsvinden op basis van daadwerkelijk gemaakte uren en kosten.

[1] o.b.v begrote indirecte personeelskosten (bedrijfsvoering, administratie, P&O, e.d.), huisvesting, reis/verblijf en overige organisatiekosten

[2] o.b.v. 52 weken x 40 uur = 2.080 uur - 350 uur vakantie/ziekte (gemiddeld) - 70 indirecte uren (gemiddeld) = 1.650 inzetbare productieve uren per jaar

Tussentijdse rapportage SNN NIA subsidie Energy Valley 2016 – 31/08/16

Conform subsidiebeschikking Energy Valley 2016 (uw kenmerk: 201503099-00608578) is bijgaand een beknopte tussentijdse rapportage gegeven, met een toelichting op de inhoudelijke voortgang en (eventuele) afwijkingen in de te leveren prestaties.

Inhoudelijke voortgang

Met het Energy Valley werkplan 2016 is een nieuwe inhoudelijke focus en werkwijze vastgelegd. Op basis van de subsidie ligt voor de SNN-provincies Drenthe, Fryslân en Groningen de nadruk op mkb energie-innovaties voor Gas-in-Transitie (Gas 2.0) en Systeemintegratie (Energiesysteem 2.0). Dit in het kader van de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA).

Inhoudelijk loopt de uitvoering conform werkplan. Hierbij is enerzijds onderscheidt te maken tussen het vraaggestuurd ondersteunen van nieuwe energie-innovaties aan de hand van de innovatie-contracten die met (mkb-)ondernemers worden gesloten. Dit is een goede werkwijze om vooraf de marktvraag scherp te stellen en verwachtingen te managen. De contracten komen deels via de branding en netwerk-activiteiten tot stand, maar merendeel komt voort uit het relatienetwerk.. De contracten zijn redelijk evenwichtig verdeeld over de regio en de inhoudelijke thema's, waarbij in diverse contracten vraagstukken uit zowel Gas 2.0 als Energiesysteem 2.0 samenkomen (integrale benadering). De contracten zijn ter info als bijlagen bijgevoegd

Anderzijds wordt een meer proactieve rol vervuld door bedrijven, kennisinstellingen en overige partners samen te brengen om tot samenwerkingsprojecten te komen. Hierbij is op voorhand geen sprake van een innovatiecontract met een ondernemer, maar wordt zelf het initiatief genomen om tot projectconsortia te komen. Dit is tot op heden voor 7 projecten het geval, waarvan 5 inmiddels zijn ingediend (bij EU of EFRO-programma) en 1 is goedgekeurd. Het goedgekeurde project betreft LNG Pilots waarmee komende 2,5 jaar op gestructureerde wijze met het mkb in (Noord-) Nederland en Duitsland gewerkt kan worden aan lng-innovaties. Totale projectomvang bedraagt €6,8 miljoen (waarvan ca. 40% uit de markt) met SEV als leadpartner, grotendeels gefinancierd uit het project.

Prestaties

In de beschikking is per programmaonderdeel een aantal meetbare prestaties vastgelegd. Dit is in onderstaande tabel weergegeven, waarbij de realisatie tot en met juli 2016 is weergegeven.

Prestatie-indicator 2016	***target***	***31/7/16***	
1. Branding			
a) opstellen / verzenden nieuwsberichten	20	13	berichten
b) doorzenden relevant nieuws via Twitter	3.000	2.738	volgers
c) opstellen themabrochures voor acquisitie	2	0	brochures
d) verzorgen lezingen tijdens derden-events	5	4	lezingen
2. Netwerkvorming			
a) (mede-)organisatie netwerk-events	6	6	events
b) deelnemende bedrijven netwerk-events	300	307	deelnemers
c) uitbouw EV Platform	25	9	nieuw leden

3. Propositieontwikkeling (fase A Business Development)			
a) innovatie-adviescontracten	20	14	contracten
b) leads voor R&D-projecten	12	10	leads
c)leads voor crossover R&D-projecten	4	3	crossovers
d) betrokken ondernemers	30	62	ondernemers
e) cross-sectorale samenwerkingen	10	10	samenwerkingen
f) samenwerking mkb-kennisinstelling	10	7	samenwerkingen
4. Investeringsbegeleiding (fase B Business Development)*			
a) periodieke portfolio-overleg NOM/Clusters	25		overleggen
b) begeleiding ondernemers bij projectplan	3	10	projectplannen
c) deelnemende bedrijven in projectplannen	10	40	ondernemers
d) uitgelokte marktinvesteringen uit projecten	€10	€2,67	miljoen

* onderdeel gezamenlijk project met NOM/Clusters, met eigenrapportage (meetwaarde conform NOM/Clusters-rapportage).

De gerealiseerde prestaties hebben enkel betrekking op het SNN NIA-deel en niet de gehele werkinzet van SEV. Ter illustratie zijn in totaal 18 eigen (pers)berichten gepubliceerd en 22 events georganiseerd (met bijna 1.500 deelnemers). Een deel hiervan valt inhoudelijk en/of regionaal echter buiten de SNN NIA scope, en is derhalve buiten deze rapportage gehouden. De prestaties worden aan de hand van een dashboard bijgehouden, mede voor de interne sturing en kennisdeling. Een uitdraai van dit dashboard is ter info als bijlage bijgevoegd.

Op basis van de huidige voortgang zal merendeel van de prestaties (ruimschoots) gehaald worden. Wellicht dat er geen 2 brochures worden opgeleverd, omdat communicatie meer op digitale wijze verloopt en hoewel het aantal EVP-leden wel toeneemt zal het doel waarschijnlijk niet geheel gehaald worden. Bij de projectondersteuning kan deels worden voortgebouwd op lopende marktcontacten uit vorige periode. Formeel valt het deel propositie-ontwikkeling (BD fase A) onder de directe subsidie van de SNN-provincies en loopt het deel investeringsbegeleiding (BD fase B) via het gezamenlijke project met NOM/Clusters. Voor dit laatste deel is ook een separate rapportage opgesteld, volledigheidshalve wordt ook naar deze rapportage verwezen.

In de praktijk zijn fase A en B echter geen strikt gescheiden trajecten, maar is sprake van de nodige overlap, waarbij leads uit de propositie-ontwikkeling kunnen doorlopen in investeringen. Hierdoor zijn de meetbare prestaties per onderdeel ook niet strikt te scheiden en is een deel van de prestaties uit fase A ook onderdeel van de prestaties voor fase B (bij de projectplannen en deelnemende bedrijven). Overigens is de verwachting dat ook voor fase B de prestaties haalbaar zijn met de kanttekening dat de investeringsbeslissingen over het algemeen een lange dorlooptijd kennen en van vele factoren afhankelijk zijn (zie ook rapportages NOM/Clusters voor dit deel). De huidige uitgelokte marktinvestering betreft m.n. het private deel van het Interreg-project LNG Pilots (totaal-omvang €6,8 miljoen, looptijd 3,5 jaar, SEV als leadpartner).

To: [redacted]@drenthe.nl]
From: [redacted]
Sent: Wed 11/2/2016 8:36:46 AM
Subject: Tussentijdse rapportage 2016 HANNN
Received: Wed 11/2/2016 8:36:48 AM
Tussenrapportage HANNN 2016.pdf

De subsidieaanvraag 2017 HANNN is nog niet binnengekomen. Volgt in november als het goed is.

Healthy Ageing Network
Northern Netherlands
Region of Knowledge and Development

MADE POSSIBLE BY

European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing
REFERENCE SITE

Tussenrapportage Healthy Ageing Network Northern Netherlands - 2016[1]

Hierbij een puntsgewijze rapportage van activiteiten binnen het Healthy Ageing Network Northern Netherlands in het jaar 2016, tot 1 september. In deze rapportage is zoveel mogelijk de volgorde van de 'verplichtingen' aangehouden zoals opgesteld in de beschikking.

- ✓ **= doelstelling behaald**
- ○ **= doelstelling niet of nog niet volledig behaald**

Icoonproject: The First Man Made Blue Zone in the world

De ambitie om van Noord-Nederland een Man Made Blue Zone te maken is goed aangeslagen. Zoals beoogd brengt het verschillende stromingen binnen het netwerk bij elkaar en trekt het ook steeds meer externe partners.

✓ *Het opstarten van een drietal consortia voor een drietal gemeenschappen / Het opstarten van initiatieven die bijdragen aan een gezondere samenleving*

Hier zijn we in een geamendeerde vorm al een heel eind mee. Er zijn drie consortia opgestart:

- Er is een EFRO-aanvraag ingediend in het kader van 'Kennisontwikkeling'. De opzet is een Man Made Blue Zone-netwerk waarbinnen cross-overs tot stand komen tussen app-makers (EHealth), voedingsmiddelenbedrijven, serious gaming bedrijven, health gadgets-makers (wearables) en partijen actief in de agri-food sector.
- Tijdens Building the Future of Health heeft HANNN een consortium gepresenteerd samen met de Nationaal Coördinator Groningen, de Economic Board Groningen en de Healthy Life Alliance rond levensloopbehendig bouwen in het aardbevingsgebied. Hierin is een roadmap opgenomen voor acties in de komende 4 jaar, gericht op:
  - investeringen in domotica en inrichting door de huizenbezitters zelf
  - ontwikkeling en realisatie van proefwoningen
  - toepassing van een standaard voor levensloopbehendige huizen.

[1] In dit stuk is ook een deel van de rapportage verwerkt voor het deel business development, dat samen met de andere clusters via de NOM is ingeleverd.

Bij deze samenwerking wordt het (MKB)Bedrijfsleven nauw betrokken, evenals grotere partijen als VolkerWessels, Van Wijnen en Philips.

- HANNN is mede initiator van een consortium rond de call 'Gezond Leven, goed voor je hart' van ZonMW en de Hartstichting. Samen met onder meer de Maripaan Groep, de KNVB, het UMCG en de gemeenten Heerenveen, Emmen en Groningen worden mixen van gezondheidsinterventies samengesteld waarvan onderzocht wordt in hoeverre dit leidt tot duurzame gedragsverandering. Het voorstel is door de eerste ronde heen en behoort nu tot 10 initiatieven waarvan er drie gehonoreerd worden.

Daarnaast is HANNN de zogenaamde 'Blue Spots' aan het inventariseren: lokale initiatieven die door de gemeenschap gedragen worden en bijdragen aan gezondheid. Op basis van de inventarisatie worden knelpunten geïdentificeerd en waar mogelijk met behulp van het netwerk opgelost.

- *Het ontwikkelen van business voor mkb en start-ups*

De consortia zitten in de opstartfase, dus hier is op dit moment nog onvoldoende resultaat geboekt, maar de doelstelling zit in alle voornoemde consortia.

- *Het presenteren van deze consortia tijdens Building the Future of Health*

Het consortium rond levensloopbehendig bouwen in het aardbevingsgebied is gepresenteerd tijdens Building the Future of Health; voor de andere consortia kwam het congres te vroeg.

<u>Netwerkvorming</u>

✓ *Organisatie van de meerdaagse conferentie Building the Future of Health*

Building the Future of Health was een zeer geslaagde conferentie met in totaal ruim 850 bezoekers van over de hele wereld. Zeker twintig nationaliteiten waren vertegenwoordigd. Highlights:

- Opening door Minister-President Mark Rutte
- Ondertekening MoU door de Healthy Life Alliance, de Nationaal Coördinator Groningen, de Economic Board Groningen en HANNN.
- Sessie met 8 EIP-AHA Reference Sites en de CEO van EIT Health om de samenwerking te versterken.
- Het Open Air event, waarmee ook de stad betrokken werd bij de conferentie.

✓ *Organisatie van 6 tot 10 business borrels*

Tot nu toe zijn er 6 business borrels georganiseerd (3 in Groningen, 2 in Fryslân en 1 in Drenthe). Bij deze borrels krijgen bedrijven en andere organisaties ook de mogelijkheid hun product, dienst of vraag te pitchen.

✓ *Organisatie van een tweetal bijeenkomsten voor start-up bedrijven*

Tot nu toe zijn drie Healthy Ageing Startup Meetups georganiseerd. Deze community is gegroeid naar 180 leden (niet allemaal bedrijven, maar ook geïnteresseerden vanuit onder andere kennisinstellingen, investeerders en business developers.). Per meetup pitchen een aantal start-ups hun ideeën of producten, en krijgen ze ter plekke feedback en contactgegevens van relevante partijen. Voor 2016 staan er nog 2 Meetups gepland.

- *Organisatie van de busreis voor Noord-Nederland naar de Medica 2016 in Düsseldorf*

De Medica vindt dit jaar plaats 14-17 november. De organisatie van een busreis wordt nog opgepakt, naar verwachting in samenwerking met de Health Hub Roden.

- *Het opstarten van samenwerkingen met Gaming & Zorg, Food, Healthy Lifestyle en Zorg, Medische Technologie en Healthy Lifestyle*

Dit is een continu proces binnen de werkzaamheden van HANNN en komt op verschillende manieren terug:

- 2 Noord-Nederlandse innovaties voorgedragen voor de nationale Zorginnovatieprijs
- 3 start-ups het podium gegeven via AHA Magazine (oplage 160.000 ex, verspreid via Dagblad van het Noorden, Leeuwarder Courant en Friesch Dagblad).
- Het winnende team van Hacking Health Groningen geholpen bij het vinden van aansluiting bij kennisinstellingen en in contact gebracht met business developers.
- 5 mkb bedrijven in contact gebracht met het Europese EIT Health consortium, die een call geopend heeft voor projecten van bedrijven die de stap willen zetten naar proof of concept cq klaar zijn voor bredere opschaling maar tegen concrete barrières (waaronder financiële) aanlopen.
- HANNN heeft 22 leden die zich verenigd hebben binnen de Life Cooperative en zelf de business development agenda aansturen. Dit heeft tot nu toe geresulteerd in:
  - 4 bedrijven die gezamenlijk acquireren in Boston waardoor relevante leads ontstaan
  - 11 bedrijven die zich samen presenteren op de Bio Spring in Stockholm
  - Nagenoeg ieder lid heeft kennisuitwisseling met een van de onderzoeksinstellingen.
- Op het terrein van Serious Gaming & Health heeft HANNN 5 vouchers van 10.000 euro mogen uitreiken, met financiële steun van de provincie Fryslân. Met deze vouchers kunnen 5 Friese game-bedrijven een prototype ontwikkelen voor een game dat in samenwerking met een zorginstelling is ontwikkeld.
- HANNN is projectpartner van Innofest, waarbij initiatieven vanuit het netwerk worden ingebracht om uit te proberen op Noord-Nederlandse festivals.
- HANNN doet mee in een AAL-aanvraag dat getrokken wordt door het Portugese Instituto Pedro Nunes en zich richt op toepassingen die bijdragen aan het welzijn van mensen met dementie. Dit is een rechtstreeks resultaat van de Reference Site Status.

- HANNN verkent samen met ChristophurusWerk (Lingen) en Alescon Assen een Interreg-aanvraag gericht op gezondheidsstimulering van medewerkers binnen sociale werkvoorzieningen in combinatie met gezondheidsprogramma's binnen de bedrijven waar deze mensen gedetacheerd worden.

✓ *Introductie innovatiemakelaar Food & Health binnen Gezondheidseconomie*

Samen met het foodcluster Innexus en TKI Agri & Food, investeert HANNN in een Food & Nutrition Innovatiemakelaar. Hij adviseert het noordelijke Agri & Food MKB met betrekking tot concepten, funding en samenwerkingspartners. In de eerste helft van 2016 werden buiten het Innexus-netwerk 5 bedrijven van advies voorzien. Daarnaast heeft de innovatiemakelaar mede voornoemde EFRO-aanvraag voorbereid.

o *Zorgdragen voor een jaarlijkse groei van 10 leden*

HANNN groeit gestaag met een plus van 7 leden in 2016. Daarmee lijkt een groei met 10 leden zeker haalbaar.

Branding

✓ *Vermarkten van het keurmerk HANNN / Zorgdragen voor disseminatie en opschalen van successen*

Dit is op verschillende manieren gebeurd:
- *Reboot* van het AHA Magazine in een oplage van 160.000, verspreid samen met Dagblad van het Noorden en Leeuwarder Courant
- HANNN is regionetwerk van Alles is Gezondheid en heeft zicht onder andere gepresenteerd tijdens de nationale conferentie Alles is Gezondheid
- Partner van het event Innovation for Health
- Partner van ISCOMS 2016
- HANNN heeft het landelijke platform Zorginnovatie.nl als online ontmoetingsplaats voor zorginnovatie-initiatieven. HANNN is een van de *founding fathers* van dit platform dat dit jaar ook omarmd is door het ministerie van VWS als centrale plek voor zorginnovaties. Inmiddels staan er meer dan 400 innovaties op de site, waaronder 46 uit Noord-Nederland.

o *Vertegenwoordiging HANNN in de Health Holland werkgroep*

De stichting Zorginnovatie Nederland, dat zorgdraagt voor continuïteit van Zorginnovatie.nl, is een spreekbuis geworden van de Nederlandse innovatieregio's richting onder andere de verschillende overheden. HANNN-[redacted 5.1.2e] is lid van het bestuur en langs die route is input vanuit Noord-Nederland voor afstemming met onder meer Health Holland gewaarborgd.

o *Trekker worden van het consortium Creatieve Industrie & Leefstijl/Obesitas*

In verband met overlap met initiatieven bij onder andere de Hanzehogeschool is besloten dat de lead daar komt te liggen en HANNN waar mogelijk ondersteunt.

Internationalisering

- *Coördinatie EIT Health consortium*

Het UMCG is partner van dit Europese consortium, HANNN zorgt voor aansluiting met het regionale netwerk via afstemming overleggen rond de verschillende aanvragen die gedaan worden voor onderwijs, training en stimulering van innovatie bij mkb-bedrijven.

- *Liason office voor ScanBalt*

HANNN is liason office voor ScanBalt en HANNN [redacted] participeert als een van de Vice-Chairs in de Executive Committee. Vanuit deze rol heeft HANNN onder meer gezorgd voor:

- Sprekers tijdens de Branchenkonferenz Gesundheitswirtschaft en ScanBalt Forum
- Strategie verbinding ScanBalt met EIT Health
- Initiatief "CreAgers" gericht op het stimuleren van start-ups door ouderen.

✓ *Deelname nieuwe ronde EIP-AHA*

Liefst 78 regio's uit 22 Europese lidstaten hebben zich aangemeld als Reference Site. Noord-Nederland behaalde onder leiding van HANNN de maximale score van vier sterren, een eer die maar een selecte groep van 8 regio's toevalt. Noord-Nederland is de enige regio in Nederland die de maximale score van 4 sterren gehaald heeft. Met deze erkenning wordt de zichtbaarheid van Noord-Nederland in Europa vergroot, komen kennisinstellingen en andere organisaties sneller in aanmerking voor internationale samenwerking en wordt het voor bedrijven makkelijker om innovaties op het gebied van gezondheid te exporteren.

- *St Luke Health Path*

HANNN is betrokken bij het voortraject van de planvorming, maar op dit moment is nog onzeker of en zo ja, op welke manier dit daadwerkelijk tot een concreet project zal komen.

- *Zorgdragen voor een internationaal CRO-netwerk*

Na een eerste verkenning is besloten dat HANNN op dit moment onvoldoende raakvlakken heeft met dit thema om hier van toegevoegde waarde te zijn.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 11/15/2016 10:26:25 AM
Subject: FW: Dividenduitkeringen NOM
Received: Tue 11/15/2016 10:26:27 AM

Hoi 5.1.2e

Nav de vraag over terugvorderen dividendbelasting

Betreft Dividenduitkering (t.b.v. O-bedrijf)
€ 4 miljoen, waarvan 50% voor 3 provincies en 50% EZ.
De € 2 miljoen provincies is uitgekeerd.
Begin 2017 volgt de € 2 miljoen EZ. (van NOM naar EZ naar rekening provincie Drenthe)

(zie verder onderstaande mailwisseling)

Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: vrijdag 9 september 2016 11:29
Aan: 5.1.2e (5.1.2e)'; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e'; 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Dividenduitkeringen NOM

Goedemorgen heren,

Wij zullen het uitvoeren zoals hieronder besproken.

Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: vrijdag 9 september 2016 10:48
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>; 5.1.2e '
<5.1.2e @provinciegroningen.nl>; 5.1.2e, 5.1.2e <5.1.2e @fryslan.frl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>
Onderwerp: RE: Dividenduitkeringen NOM

Thanks, dan vraag ik bij deze de NOM dat zo te doen!
M.v.g.
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: vrijdag 9 september 2016 10:41
Aan: 5.1.2e (5.1.2e); 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e; 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Dividenduitkeringen NOM

Voorstel 5.1.2e (volgorde: provincies 2016 en EZ 2017) is wat betreft de drie provincies akkoord!
Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: woensdag 7 september 2016 14:22
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Dividenduitkeringen NOM

Beste 5.1.2e, 5.1.2e en 5.1.2e,

N.a.v. onderstaand antwoord en na overleg met mijn collega van FEZ wil ik je vragen om de twee miljoen aan EZ begin 2017 over te maken, die wij dan vervolgens weer via een uitkering Provinciefonds zullen storten op de bekende bankrekening van Drenthe.

De (zekere) storting van € 2 miljoen die je in het vierde kwartaal kunt doen, kan dan volledig naar de Provincies, aan te wenden als bijdrage voor het O-bedrijf.
Kortom, sorteer de Provincies voor op EZ.
Mijn FEZ collega kiest begrotingstechnisch liever voor een zekere storting begin 2017 dan voor een onzekere eind 2016.

Hoop dat dit voor 5.1.2e en 5.1.2e geen probleem op zal leveren. Zo ja, dan hoor ik dat graag.
Een omgekeerde volgorde (eerste 2 miljoen naar EZ, dan naar de Provincies) kan wat ons betreft ook, als wij maar 100% zekerheid krijgen over jaar van ontvangst (en daaraan gekoppelde terug storting).

M.v.g.
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: woensdag 7 september 2016 11:36
Aan: 5.1.2e (5.1.2e)
CC: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Dividenduitkeringen NOM

Goedemorgen 5.1.2e,

Wat betreft de gestelde vragen het volgende:
Ons werkkapitaal ligt op dit moment rond de afgesproken grens. Wij verwachten op korte termijn de opbrengt van een verkoop van aandelen en één van onze beheerders acht de kans op een deal i.v.m. een langlopende forse lening groter dan 50%. Op basis daarvan durf ik te stellen dat we 2 miljoen kunnen uitkeren en weliswaar iets minder zeker de overige 2 miljoen ook in 2016. Dat kan dan in Q4 gerealiseerd worden. De uitkering van 10 miljoen gaat dit jaar niet meer gebeuren.

Ik hoop dat je hier mee uit de voeten kunt.

Groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 50 5.1.2e
M 5.1.2e
E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl
Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | 5.1.2e 5.1.2e: **'Beter goed gejat dan slecht bedacht'**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: dinsdag 6 september 2016 15:23
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>
CC: 5.1.2e (5.1.2e) <5.1.2e @minez.nl>
Onderwerp: Dividenduitkeringen NOM

Goedemiddag 5.1.2e,

Tijdens de AVvA van 30 juni zijn een aantal dividendafspraken gemaakt.
Volgens mij staan nog open:

- Een uitkering van 2 x € 2 miljoen (t.b.v. O-bedrijf)
- Een uitkering van € 10 miljoen aan EZ.

Wanneer denk je bovenstaande bedragen te kunnen storten?

Mijn collega van FEZ heeft behoefte aan een antwoord op korte termijn in verband met het doorvoeren van mutaties in de Najaarsnota.
Hoop dat het je lukt snel te antwoorden.

M.v.g.
5.1.2e

5.1.2e
Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-Generaal voor Bedrijfsleven en Innovatie
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
Telefoon: +31 5.1.2e
E-mailadres: 5.1.2e @minez.nl
Intern adres: 5.1.2e
Werkdagen: ma, di, do, vr.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden,

wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

To: [redacted]
From: [redacted]
Sent: Thur 12/1/2016 2:10:13 PM
Subject: Concept GS nota noatariele afwikkeling NOM aandelentransactie
Received: Thur 12/1/2016 2:10:15 PM
GS nota notariële afwikkeling aandelentransactie[redacted]0112.docx

Beste collega's

Bijgaand mijn concept GS-nota voor de afronding van de aandelentransactie NOM.

Er wordt in overleg tussen notaris en partijen op aantal documenten nog geschaafd aan teksten.
(Heb jullie in eerder stadium al wat cpt-documenten gestuurd)
Zodra ik complete set heb en de juiste aanwijzing wat betreft ondertekening (wat door CdK en wat bij volmacht) dan stuur ik die set aan jullie door.

Voor nu alvast jullie aandacht gevraagd voor de nota zelf.

@[redacted]: voor de volmacht wordt gevraagd om legalisatie van handtekening CdK. Heb jij dat voor mij?
@[redacted]: notaris gevraagd om deze of volgende week een factuur te sturen om de koopsom te voldoen richting derdenrekening. Dan kun je je dat parallel alvast voorbereiden intern, zodat direct na besluitvorming GS 13/12 tot betaling kan worden overgegaan.

Reacties welkom! En uiteraard beschikbaar voor vragen.

Inzet is om dinsdag GS stuk aan te leveren.

Groet, [redacted]

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 6

Concept (ID 310463)

N.V. NOM
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

Provincie Drenthe
T.a.v. Dhr. 5.1.2e
Postbus 122
9400 AC Assen

Groningen, 19-09-2016
Betreft: Dividendnota

Geachte heer 5.1.2e,

N.V. NOM, gevestigd te Paterswoldseweg 810, Groningen, verklaart op 19-09-2016 aan de Provincie Drenthe de volgende dividenduitkering ter beschikking te hebben gesteld:

Dividenduitkering:	€	666.667
Dividendbelasting:	€	100.000 (reeds ingehouden)
Uitgekeerd dividend:	€	566.667

Ervan uitgaande u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, verblijf ik.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
NV NOM

Tel. 050 - 521 44 44
Fax 050 - 521 44 00
E-mail: info@nom.nl
Internet: www.nom.nl
KvK nr. 02032331
Rabobank
IBAN: 5.1.5
BTW nr. NL8045.21.086.B.01

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☒ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving	terug te betalen dividend en dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf		
Factureren aan	Provincie Fryslan, t.a.v. 5.1.2e		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 666.667	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☐ UITG ☒ NUITG		
Factuuromschrijving	dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf, waarvan de provincie een 1/3 krijgt		
Factureren aan	NOM, t.a.v.		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 566.667	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

5.1.2b

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

Duplicaat (ID 310426)

46948

Volmacht

De volmachtgever:
de heer Jacques Tichelaar, wonende te [redacted] 5.1.2e, [redacted] 5.1.2e
geboren te Heerenveen op twee januari negentienhonderd drie en vijftig, gehuwd,
houder van een paspoort met nummer [redacted] 5.1.1e
ten deze handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Drenthe**, statutair gevestigd te Assen, feitelijk gevestigd te 9405 BJ Assen, Westerbrink 1, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01179514,

verklaart hierbij volmacht te verlenen aan iedere medewerker werkzaam ten kantore van PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers, allen afzonderlijk, om voor en namens de volmachtgever:

a. te compareren bij een notariële akte waarbij door de volmachtgever aandelen in het kapitaal van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, statutair gevestigd te Groningen, feitelijk gevestigd te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331 worden verkregen, zulks overeenkomstig het concept met kenmerk 46948, opgesteld door bovengenoemd kantoor en die akte te ondertekenen; de volmacht houdt tevens in eventueel noodzakelijk blijkende technische en/of niet-materiële wijzigingen aan te brengen;

b. de daartoe benodigde akten en stukken te tekenen, en al datgene te verrichten wat de gevolmachtigde ter zake nader nodig, nuttig of raadzaam voorkomt,

alles met het recht van substitutie.

De aansprakelijkheid van PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers en de gevolmachtigde voor schade die de volmachtgever lijdt ten gevolge van enig handelen of nalaten van PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers of een gevolmachtigde bij het gebruik van of anderszins in verband met deze volmacht, is beperkt tot het bedrag waarop de door PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers afgesloten beroepsaansprakelijkheidsverzekering aanspraak geeft vermeerderd met het eigen risico dat PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers in verband met die verzekering draagt. De volmachtgever vrijwaart de gevolmachtigde en PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers onherroepelijk tegen alle aanspraken van derden in verband met deze volmacht of handelingen die een gevolmachtigde in verband daarmee verricht of heeft nagelaten, tenzij er sprake is van opzet of grove schuld. De vrijwaring heeft mede betrekking op alle schade en kosten die PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers en/of de gevolmachtigde in verband met zulk een aanspraak lijdt of maakt.

Deze volmacht wordt beheerst door Nederlands recht en blijft van kracht tot de volmachtgever deze jegens de gevolmachtigde schriftelijk zal hebben herroepen.

De volmachtgever geeft de gevolmachtigde uitdrukkelijk de bevoegdheid om ook namens de wederpartij(en) van de volmachtgever als gevolmachtigde op te treden.

Getekend te _____ op _____2016.

_____

naam ondertekenaar:

houder van paspoort met nummer

_____

De door de ondertekenaar ondertekende volmacht dient gelegaliseerd te worden door een Nederlandse notaris. Daarnaast dient de ondertekenaar geïdentificeerd te worden in de zin van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme. De notaris die de volmacht legaliseert kan tevens de identificatie van de ondertekenaar verzorgen. Hiertoe dient de ondertekenaar een afspraak te maken met een willekeurige notaris in Nederland en naar deze afspraak de volmacht en zijn of haar geldig legitimatiebewijs (paspoort, rijbewijs of Nederlandse identiteitskaart) mee te brengen. De originele, ondertekende en gelegaliseerde volmacht en een kopie van het legitimatiebewijs van de ondertekenaar, voorzien van een verklaring van de notaris dat deze de ondertekenaar heeft geïdentificeerd in de zin van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, dienen wij zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk voor het passeren van de akte, te hebben ontvangen.

Voorblad:
Aandeelhoudersbesluit, het besluit dient door de CdK van iedere provincie getekend te worden, alsmede door de heer Leeftink namens de Staat der Nederlanden. Daarnaast dienen de heer Jansen (NOM) en de heer Rabbinge (voorzitter RvC NOM) de besluitvorming mede te tekenen.

Iedereen kan een eigen exemplaar tekenen, de verschillende versies zullen uiteindelijk gevoegd worden.
Graag (laten) voorzien van:
- plaats ondertekening (voor zover deze nog ontbreekt);
- datum ondertekening;
- handtekening ondertekenaar;
- indien bekend datum besluitvorming GS met besluitnummer vermelden.

Graag hele setjes terugsturen, derhalve niet alleen een handtekeningenpagina.

Aandeelhoudersbesluit

De ondergetekenden:

1. de heer Bertholt Leeftink, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Hellendoorn op negen en twintig mei negentienhonderd acht en zestig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer [redacted] ten deze handelende als directeur-generaal Bedrijfsleven en Innovatie van en als zodanig vertegenwoordigende het Ministerie van Economische Zaken, statutair gevestigd te 's-Gravenhage, feitelijk gevestigd te 2594 AC 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 73, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52813150, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Staat der Nederlanden**, hierna te noemen: de Staat;
2. de heer Frederik Johannes Paas, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Dordrecht op zestien september negentienhonderd zes en zestig, te dezen handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Groningen**, gevestigd te 9712 JG Groningen, Martinikerkhof 12, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01182023, zulks ter uitvoering van het besluit de dato ....., nummer ....., hierna te noemen: de Provincie Groningen;
3. mevrouw Joan Marika Stout, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Hoogezand op negen en twintig juni negentienhonderd zes en veertig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer [redacted] overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Fryslân**, gevestigd te 8911 KZ Leeuwarden, Tweebaksmarkt 52, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01178978, zulks ter uitvoering van het besluit de dato....., nummer ....., hierna te noemen: de Provincie Fryslân;
4. de heer Jacques Tichelaar, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Heerenveen op twee januari negentienhonderd drie en vijftig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer [redacted] ten deze handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Drenthe**, statutair gevestigd te Assen, feitelijk gevestigd te 9405 BJ Assen, Westerbrink 1, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01179514, zulks ter uitvoering van het besluit de dato....., nummer ....., hierna te noemen: de Provincie Drenthe.

In aanmerking nemende dat:

- de ondergetekenden tezamen houder zijn van alle geplaatste aandelen in het kapitaal van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**. ("de Vennootschap"), een naamloze vennootschap, gevestigd te

Groningen en kantoorhoudende te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331;

- met medewerking van de Vennootschap geen certificaten van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap zijn uitgegeven dat er geen personen zijn die jegens de Vennootschap de rechten hebben die door de wet aan de houders van met medewerking van een vennootschap uitgegeven certificaten zijn toegekend, noch op enig aandeel een recht van vruchtgebruik of pandrecht is gevestigd, op grond waarvan het stemrecht met betrekking tot dat aandeel is overgedragen aan de vruchtgebruiker respectievelijk de pandhouder, zodat rechtsgeldige besluiten kunnen worden genomen zonder het houden van een algemene vergadering van aandeelhouders;

- op grond van het bepaalde in artikel 20 van de statuten van de Vennootschap de ondergetekenden, tezamen zijnde alle stemgerechtigde aandeelhouders, schriftelijk, zonder het houden van een algemene vergadering van aandeelhouders, mits met algemene stemmen, rechtsgeldig besluiten kunnen nemen;

- de bestuurder(s) en de commissaris(sen) van de Vennootschap van dit besluit in kennis is/zijn gesteld en niet afwijkend heeft/hebben geadviseerd,

besluiten:

statutenwijziging

a. de statuten van de Vennootschap te wijzigen conform het door PlasBossinade Notarissen opgestelde ontwerp van een akte van statutenwijziging, met als kenmerk dossiernummer 43801, middels welke statutenwijziging de statuten integraal worden gewijzigd, een wijziging in het maatschappelijk kapitaal plaats heeft en een conversie van het thans geplaatste aandelenkapitaal plaats zal vinden;

b. ieder van de bestuurders van de Vennootschap, alsmede iedere kandidaat-notaris, notarieel medewerker en secretaresse, werkzaam ten kantore van PlasBossinade Notarissen of haar rechtsopvolgers, aan te wijzen om ter zake de statutenwijziging de notariële akte van statutenwijziging te tekenen.

uitgifte aandelen, storting in contanten

om onmiddellijk nadat uitvoering is gegeven aan het besluit tot wijziging van de statuten van de Vennootschap twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap, elk nominaal groot vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78) uit te geven aan de Staat, zulks tegen de nominale waarde, onder de verplichting voor de Staat de aandelen vol te storten in geld. Welk besluit volgt op het reeds genomen besluit de dato 30 juni 2016.

Aldus gedaan en getekend op de datum bij de handtekening vermeld.

1..... (de Staat, de heer B. Leeftink)
Getekend te:
Op:

2..... (Provincie Groningen, de heer F.J. Paas)
Getekend te Groningen
Op:

3..... (Provincie Fryslân, de heer J.M. Stout)
Getekend te Leeuwarden
Op:

4..... (Provincie Drenthe, de heer J. Tichelaar)
Getekend te Assen
Op:

..... (voorzitter RvC, de heer Rabbinge)
Getekend te:
Op:

..... (bestuurder NOM, de heer Jansen)
Getekend te:
Op:

Voorblad:
Afstandverklaringen (3x), iedere verklaring dient door de CdK van de desbetreffende provincie getekend te worden.

Graag (laten) voorzien van:
- plaats ondertekening;
- datum ondertekening;
- handtekening ondertekenaar voorzien van legalisatie handtekening.

Afstand recht uit blokkeringsregeling

De ondergetekende:

de heer Frederik Johannes Paas, wonende te [redacted], geboren te Dordrecht op zestien september negentienhonderd zes en zestig, gehuwd, houder van een rijbewijs met nummer [redacted]
te dezen handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Groningen**, gevestigd te 9712 JG Groningen, Martinikerkhof 12, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01182023, hierna te noemen: de Provincie,

in aanmerking nemende dat:

- de Provincie houder is van aandelen in het kapitaal van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, een naamloze vennootschap, gevestigd te Groningen en kantoorhoudende te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331 (de "**Vennootschap**");

- De Provincie van de voorgenomen uitgifte van twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap aan de Staat der Nederlanden (thans tevens houder van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap) heeft kennisgenomen,

verklaart:

ter zake van deze uitgifte afstand te doen van haar rechten uit hoofde van het voorkeursrecht inzake de uitgifte van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap.

Getekend te _____ op _____2016.

_____
F.J. Paas

Afstand recht uit blokkeringsregeling

De ondergetekende:

mevrouw Joan Marika Stout, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Hoogezand op negen en twintig juni negentienhonderd zes en veertig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer [redacted]
te dezen handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Fryslân**, gevestigd te 8911 KZ Leeuwarden, Tweebaksmarkt 52, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01178978, hierna te noemen: de Provincie,

in aanmerking nemende dat:

- de Provincie houder is van aandelen in het kapitaal van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, een naamloze vennootschap, gevestigd te Groningen en kantoorhoudende te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331 (de "**Vennootschap**");

- De Provincie van de voorgenomen uitgifte van twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap aan de Staat der Nederlanden (thans tevens houder van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap) heeft kennisgenomen,

verklaart:

ter zake van deze uitgifte afstand te doen van haar rechten uit hoofde van het voorkeursrecht inzake de uitgifte van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap.

Getekend te _____ op _____2016.

_____
J.M. Stout

Afstand recht uit blokkeringsregeling

De ondergetekende:

de heer Jacques Tichelaar, wonende te [redacted], [redacted], geboren te Heerenveen op twee januari negentienhonderd drie en vijftig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer [redacted]
te dezen handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Drenthe**, statutair gevestigd te Assen, feitelijk gevestigd te 9405 BJ Assen, Westerbrink 1, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01179514, hierna te noemen: de Provincie,

in aanmerking nemende dat:

- de Provincie houder is van aandelen in het kapitaal van **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, een naamloze vennootschap, gevestigd te Groningen en kantoorhoudende te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331 (de "**Vennootschap**");

- De Provincie van de voorgenomen uitgifte van twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap aan de Staat der Nederlanden (thans tevens houder van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap) heeft kennisgenomen,

verklaart:

ter zake van deze uitgifte afstand te doen van haar rechten uit hoofde van het voorkeursrecht inzake de uitgifte van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap.

Getekend te _____ op _____2016.

_____
J. Tichelaar

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 12/12/2016 4:22:53 PM
Subject: FW: NvA transactie NOM
Received: Mon 12/12/2016 4:22:54 PM
NvA Fryslan.pdf
NvA Groningen.pdf
NvA Drenthe.pdf

Beste 5.1.2e,
Bijgaand de Nota van Afrekening i.v.m. Aandelen NOM.
Dinsdag 20/12 liggen alle stukken in de drie GS-en (de definitieve stukken stuur ik je nog).
Direct na besluitvorming kan worden betaald. Bewaak jij dat?
Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e [mailto:5.1.2e @pbnotarissen.nl]
Verzonden: maandag 12 december 2016 16:44
Aan: 5.1.2e @provinciegroningen.nl'; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'; Erik Bos; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e , 5.1.2e
Onderwerp: NvA transactie NOM

Geachte allen,

In de bijlage treft u per provincie een nota van afrekening aan in verband met de bedragen te voldoen inzake de overdracht van de aandelen NOM.

Kortheidshalve verwijs ik graag naar de inhoud van de bijlagen.

Wilt u er zorg voor dragen dat de koopsommen zijn voldaan voordat de ondertekening van de akten plaats zal vinden?

Mocht u overigens naar aanleiding van het vorenstaande dan wel de inhoud van de bijlagen vragen en/of opmerkingen hebben, neemt u dan gerust contact met mij op.

Met vriendelijke groet,

mr. 5.1.2e) 5.1.2e
Kandidaat-notaris

Woensdag afwezig

Let op: ons notariaat heeft nieuwe e-mailadressen!

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

PlasBossinade Notarissen N.V.
Postbus 1389
9701 BJ Groningen
Paterswoldseweg 804
T: +31(0)50 5.1.2e
F: +31(0)50 521 39 39
www.plasbossinade.nl

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

NOTA VAN AFREKENING

Provincie Fryslân
Tweebaksmarkt 52
8911 KZ LEEUWARDEN

Betreft	: overdracht aandelen NOM
Passeerdatum	:
Zaaknummer	: 46948
Behandelaar	: mr. 5.1.2e
Factuurdatum	: 12 december 2016
Factuurnummer	: 20051.3

	Te betalen	Te ontvangen
Koopsom		
Koopsom aandelen	€ 21.480.620,00	
Totaal:	€ 21.480.620,00	
Te betalen	€ 21.480.620,00	

Welk bedrag onder vermelding van het zaaknummer vóór het tekenen van de akte moet zijn bijgeschreven op onze rekening. Let op: de betaling van het bedrag dient te geschieden vanaf een rekening met een tenaamstelling welke gelijk is aan de tenaamstelling van deze nota van afrekening.

Postbus 1389
9701 BJ Groningen
Telefoon 050 521 43 33
Telefax 050 521 39 39

Paterswoldseweg 804, Groningen
Mail: groningen@pbnotarissen.nl
BTW nummer NL820925512B01
KVK nummer 01144563

ABN AMRO
ING Bank:
Van Lansch
Rabobank: 5.1.5

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

NOTA VAN AFREKENING

Provincie Groningen
Martinikerkhof 12
9712 JG GRONINGEN

Betreft	: overdracht aandelen NOM
Passeerdatum	:
Zaaknummer	: 46948
Behandelaar	: mr. 5.1.2e
Factuurdatum	: 12 december 2016
Factuurnummer	: 20051.2

	Te betalen	Te ontvangen
Koopsom		
Koopsom aandelen	€ 21.480.620,00	
Totaal:	€ 21.480.620,00	
Te betalen	€ 21.480.620,00	

Welk bedrag onder vermelding van het zaaknummer vóór het tekenen van de akte moet zijn bijgeschreven op onze rekening. Let op: de betaling van het bedrag dient te geschieden vanaf een rekening met een tenaamstelling welke gelijk is aan de tenaamstelling van deze nota van afrekening.

Postbus 1389
9701 BJ Groningen
Telefoon 050 521 43 33
Telefax 050 521 39 39

Paterswoldseweg 804, Groningen
Mail: groningen@pbnotarissen.nl
BTW nummer NL820925512B01
KVK nummer 01144563

ABN AMRO
ING Bank:
Van Lansch
Rabobank: 5.1.5

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

NOTA VAN AFREKENING

Provincie Drenthe
Westerbrink 1
9405 BJ ASSEN

Betreft	: overdracht aandelen NOM
Passeerdatum	:
Zaaknummer	: 46948
Behandelaar	: mr. 5.1.2e
Factuurdatum	: 12 december 2016
Factuurnummer	: 20051.1

	Te betalen	Te ontvangen
Koopsom		
Koopsom aandelen	€ 21.480.620,00	
Totaal:	€ 21.480.620,00	
Te betalen	€ 21.480.620,00	

Welk bedrag onder vermelding van het zaaknummer vóór het tekenen van de akte moet zijn bijgeschreven op onze rekening. Let op: de betaling van het bedrag dient te geschieden vanaf een rekening met een tenaamstelling welke gelijk is aan de tenaamstelling van deze nota van afrekening.

Postbus 1389
9701 BJ Groningen
Telefoon 050 521 43 33
Telefax 050 521 39 39

Paterswoldseweg 804, Groningen
Mail: groningen@pbnotarissen.nl
BTW nummer NL820925512B01
KVK nummer 01144563

ABN AMRO
ING Bank:
Van Lansch
Rabobank: 5.1.5

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☒ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving	terug te betalen dividend en dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM. Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf		
Factureren aan	Provincie Groningen, t.a.v. 5.1.2e 5.1.2e		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 666.667	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	CREDITFACTUUR!!!		
Soort	☒ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving	Correctie factuur terug te betalen dividend en dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf		
Factureren aan	Provincie Fryslan, t.a.v. 5.1.2e		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ -666.667	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	
Soort	☒ UITG ☐ NUITG
Factuuromschrijving	Door te betalen dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM. Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf
Factureren aan	Provincie Groningen, t.a.v. 5.1.2e 5.1.2e
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e

Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 100.000	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	
Soort	☐ UITG ☒ NUITG
Factuuromschrijving	dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf, waarvan de provincie een 1/3 krijgt en dit betreft het aandeel van de provincies Fryslan en Groningen
Factureren aan	NOM, t.a.v.
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e , Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e

Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 1.133.333	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☒ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving	door te betalen dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM, Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf		
Factureren aan	Provincie Fryslan, t.a.v. 5.1.2e		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 100.000	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in	CREDITFACTUUR!!!!		
Soort	☒ UITG ☐ NUITG		
Factuuromschrijving	Correctie factuur terug te betalen dividend en dividendbelasting inzake dividenduitkering NOM. Het betreft de dividenduitkering van € 2 miljoen voor de Provincies t.b.v. het Ontwikkelingsbedrijf		
Factureren aan	Provincie Groningen, t.a.v. 5.1.2e 5.1.2e		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ -666.667	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878001		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team) 5.1.2e 5.1.2e

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

pro BIS

Verkoopfactuur (inkomsten)

Transactie nr – vult MO in			
Soort	☐ UITG ☒ NUITG		
Factuuromschrijving	"Investeringsbedrag" door de Provincies zal worden besteed ter stimulering van het (innovatieve) MKB in Noord-Nederland		
Factureren aan	Plas Bossinade Advocaten notarissen, Postbus 1389 9701 BJ Groningen, t.a.v.		
Medewerker (inhoudelijk)	5.1.2e, Financieel en Personeel Beleid, tel.nr: 5.1.2e		
Omschrijving factuurregel			

Alleen bij creditering factuur:

Te crediteren factuurnr	
Reden	

Projectgegevens

Totaalbedrag (excl. btw)	€ 19.401.530	€	€
Project	63020808		
Taak	01		
Opbrengstsoort	878		

Grootboekgegevens (alleen bij kostenplaatsen waar de budgetten staan)

Bedrag (excl. btw)	€	€	€
Prestatie			
Opbrengstsoort			

Naam + paraaf budgethouder (of zie paraaf documentatie)	Ingevuld door (naam en team)

Formulier samen met brondocument versturen naar het team FPO

22-12-2016 / 8:45:43 / 16099 /00099

Scannen

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

Betaald p. bank 20 DEC. 2016

NOTA VAN AFREKENING

Provincie Drenthe
Westerbrink 1
9405 BJ ASSEN

Betreft	: overdracht aandelen NOM
Passeerdatum	:
Zaaknummer	: 46948
Behandelaar	: mr. 5.1.2e
Factuurdatum	: 12 december 2016
Factuurnummer	: 20051.1

	Te betalen	Te ontvangen
Koopsom		
Koopsom aandelen	€ 21.480.620,00	
Totaal:	€ 21.480.620,00	
Te betalen	€ 21.480.620,00	

Welk bedrag onder vermelding van het zaaknummer vóór het tekenen van de akte moet zijn bijgeschreven op onze rekening. Let op: de betaling van het bedrag dient te geschieden vanaf een rekening met een tenaamstelling welke gelijk is aan de tenaamstelling van deze nota van afrekening.

19048
AA Nhoop [illegible] aandelen Nom

t.l.v. 6711601
betaalrekening 031001
exclusief 477

5.1.2e

Postbus 1389
9701 BJ Groningen
Telefoon 050 521 43 33
Telefax 050 521 39 39

Paterswoldseweg 804, Groningen
Mail: groningen@pbnotarissen.nl
BTW nummer NL820925512B01
KVK nummer 01144563

ABN AMRO: 5.1.5
ING Bank: 5.1.5
Van Lanschot Bank: 5.1.5
Rabobank: 5.1.5

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe

GS-stuk

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e tst. 5.1.2e
team	Economie
Datum	dinsdag 22 november 2016
Uiterste behandeldatum in GS: 20 december 2016 *Toelichting:* met het oog op de volledige juridische en financiële afronding van de aandelentransactie NOM in 2016. Het GS-stuk wordt op dezelfde dag geagendeerd in GS van Groningen, Fryslân en Drenthe.	

Verantwoordelijke	
Erik Bos	
Akkoord 5.1.2e	*Bespreken:* 5.1.2e

Nr. programma, beleidsopgave, doelstelling en resultaat in de begroting	
2	Regionale economie
Product 2.2 Versterken regionale innovatiekracht	
Resultaat: Verkenning van de wenselijkheid om aandelen NOM over te nemen	

Portefeuillehouder
Henk Brink

Voorbereid met	**Afwijkende mening ja/nee**
1. 5.1.2e (BC)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (BC)	Nee
3. 5.1.2e 5.1.2e (FPB)	Nee

Paraaf Directeur-secretaris: 5.1.2e
Annet van Schreven
5.1.2e

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
20-12-2016	nr. 5.6/201600 5228
	nr.
	nr.

Communicatie	
Openbaar:	nee
Slapende lijst nee *Zo ja, openbaar vanaf:*	
Persbericht:	nee
Bekendmaking: Niet van toepassing	

Onderwerp

5.1.2e

NOM | Notariële afwikkeling aandelentransactie

Advies

1. In te stemmen met de "Overeenkomst inzake aandelenoverdracht NOM" (bijlage 1).
2. In te stemmen met het "Aandeelhoudersbesluit" (bijlage 2)
3. In te stemmen met de bijgevoegde documenten voor de notariële afwikkeling van de aandelenoverdracht NOM:
   a. Akte van Statutenwijziging
   b. Afstandsverklaring voorkeurrecht (ondertekening CdK)

c. Akte van uitgifte 2 aandelen
d. Volmacht (ondertekening CdK)
e. Akte van levering aandelen
f Depotovereenkomst (ondertekening CdK)

4. De onder beslispunt 1, 2 en 3 (3b, 3d en 3f) genoemde documenten te ondertekenen.

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen
In de aandeelhoudersvergadering NV NOM van 30 juni 2016 hebben aandeelhouders besluiten genomen over de herschikking van aandelen NOM tussen het Ministerie van Economische Zaken en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.
Dit is gebeurd in lijn met het Bestuurlijk akkoord tussen aandeelhouders d.d. 19 april 2016 zoals dat in juni 2016 in Provinciale Staten van de drie noordelijke provincies in behandeling is geweest. In de afgelopen maanden zijn de voorbereidingen getroffen voor de juridische en financiële afwikkeling van de aandelentransactie, die er toe zal leiden dat het ministerie 50% aandeelhouder van de NOM wordt en de provincies samen eveneens 50% aandeelhouder (iedere provincie 16,67%).
Door middel van deze nota vragen wij u om in te stemmen met de overeenkomst tot aandelenoverdracht en vragen wij u om in te stemmen met de bijbehorende notariële stukken met het oog op het formeel kunnen afronden van de aandelentransactie in 2016.

b. Europese aspecten
Niet van toepassing.

c. Economie/werkgelegenheid
Niet van toepassing.

d. Participatie
Niet van toepassing.

Advies

1. In te stemmen met de "Overeenkomst inzake aandelenoverdracht NOM" (bijlage 1).
2. In te stemmen met het "Aandeelhoudersbesluit" (bijlage 2)
3. In te stemmen met de bijgevoegde documenten voor de notariële afwikkeling van de aandelenoverdracht NOM:
   a. Akte van Statutenwijziging
   b. Afstandsverklaring voorkeurrecht (ondertekening CdK)
   c. Akte van uitgifte 2 aandelen
   d. Volmacht (ondertekening CdK)
   e. Akte van levering aandelen
   f Depotovereenkomst (ondertekening CdK)
4. De onder beslispunt 1, 2 en 3 (3b, 3d en 3f) genoemde documenten te ondertekenen.

Beoogd effect

Door in te stemmen met het advies kan de aandelentransactie NOM in 2016 formeel worden afgerond. Dat wil zeggen: de aandelen worden geleverd en ook de financiële afwikkeling van deze transactie kan in 2016 worden gerealiseerd, zoals vooraf afgesproken tussen aandeelhouders.

Argumenten

1.1. *Deze overeenkomst is opgesteld op basis van de inhoud van het bestuurlijke akkoord d.d. 19 april 2016 tussen het Ministerie van Economische Zaken en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.*
De overeenkomst tussen de aandeelhouders van de NOM betreft een nadere uitwerking en concretisering van het bestuurlijk akkoord dat deze aandeelhouders in april 2016 hebben bereikt en dat als basis diende voor de behandeling in Provinciale Staten in juni 2016.
In bijlage 1b vindt u een nadere toelichting op de overeenkomst.

1.2 *Deze overeenkomst vormt de basis voor de levering van de aandelen NOM.*

2.1. *Dit aandeelhoudersbesluit gaat over de wijziging van de statuten van de NOM en de uitgifte van aandelen. Het besluit dient genomen te zijn alvorens de notaris de akte van statutenwijziging kan passeren.*
De versie van de Statutenwijziging waarmee aandeelhouders in de aandeelhoudersvergadering van 30 juni jl. hebben ingestemd, is op drie punten aangepast: artikel 4, artikel 17 en artikel 27. Deze aanpassingen waren nodig om de doorslaggevende stem van de provincies op een goede manier statutair te regelen. Gekozen is voor de variant Letteraandelen, waarbij de Staat houder wordt van letteraandelen A en de provincies houders van letteraandelen B. De houders van letteraandelen B (provincies) hebben een doorslaggevende stem ten aanzien van het investeringsbeleid van de NOM. De aanpassing van artikel 17 komt voort uit de voorkeur van aandeelhouders dat alle leden van de investeringscommissie worden benoemd door de AVA.

3.1. *Deze door de notaris opgestelde en tussen partijen afgestemde documenten zijn nodig om de aandelentransactie conform afspraak af te ronden.*

4.1. *De aldus ondertekende documenten stellen de notaris in staat de transactie op een correcte wijze af te ronden.*

Tijdsplanning
Na besluitvorming door Gedeputeerde Staten en legalisatie van de handtekening van de CdK nog diezelfde dag, zorgt notaris PlasBossinade voor de verdere afwikkeling van de aandelentransactie in 2016.
De provincies storten direct na besluitvorming door Gedeputeerde Staten en na ontvangst van de nota van afrekening van de notaris, hun deel van de aankoopsom op de derdengeldenrekening van de notaris. Daarna vindt de levering van aandelen plaats.

Financiën
Geen nader besluit nodig.
De deelneming wordt conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) op de balans opgenomen tegen verkrijgingswaarde of de lagere marktwaarde. Hiervoor is geen budget vanuit de exploitatiebegroting nodig. Het aankoopbedrag zal vanuit de ruimte op de liquide middelen worden gefinancierd en als actief op de balans worden opgenomen..

Dit is conform besluitvorming in het kader van Statenstuk 2016-737 (Provinciale Staten 8 juni 2016).

Personeel
Niet van toepassing.

Bijlagen	**Meekopiëren**
1. Overeenkomst inzake aandelenoverdracht inclusief toelichting	Ja
2. Aandeelhoudersbesluit	Ja
3. a. Akte van Statutenwijziging	Ja
b. Afstandsverklaring voorkeurrecht	Ja
c. Akte van uitgifte 2 aandelen	Ja
d. Volmacht	Ja
e. Akte van levering aandelen	Ja
f. Depotovereenkomst	Ja

Risico's
Niet van toepassing.

Tekst Openbare besluitenlijst
Niet van toepassing.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 1/11/2017 9:26:44 AM
Subject: FW: Aanpassing aandeelhoudersinstructie
Received: Wed 1/11/2017 9:26:44 AM

Aanpassing Aandeelhoudersinstructie 2012 Opmerkingen WJZ.doc
Aanpassing Aandeelhoudersinstructie ROMs versie 23 november 2016.doc

Hoi 5.1.2e,
Zoals je wellicht weet zijn EZ en provincies bezig met (periodiek) traject om tot aanpassing van de aandeelhoudersinstructie ROM's (i.c. NOM) te komen.
In dat kader leg ik volgende vraag aan je voor:
Onder 'I' staat als rendementseis 'de instandhouding van de koopkracht van het beschikbaar gestelde vermogen'.
Dit impliceert dat na aftrek van de kosten tenminste de inflatie verdiend moet worden. Bij huidige bijkans negatieve rentes is dit een extra zware opgave.
Is er bezwaar om de rendementseis te verlagen tot nominaal in stand houden van het vermogen?
Wat EZ betreft prima.
Graag je reactie
Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e (5.1.2e) [5.1.2e @minez.nl]
Verzonden: vrijdag 25 november 2016 15:42
Aan: 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e'; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e (5.1.2e)'; 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e'; 5.1.2e'; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e, 5.1.2e; 5.1.2e
CC: 5.1.2e MSc (5.1.2e); 5.1.2e; 5.1.2e (5.1.2e)
Onderwerp: Aanpassing aandeelhoudersinstructie
Urgentie: Hoog

Beste allen,
Het heeft helaas meer doorlooptijd gevergd dan voorzien, maar bijgevoegd treffen jullie aan:
- Een document waarin ik alle opmerkingen van onze staatssteunspecialisten heb laten staan;
- Een document van mijn hand waarin ik alle commentaren van de regio heb verwerkt en soms van enig commentaar t.b.v. onze discussie heb voorzien.

Aan jullie uiteraard het verzoek kennis te nemen van de documenten en er vast over na te denken.
Ik wil binnenkort graag een afspraak gaan plannen en dat zal waarschijnlijk geen sinecure zijn met zo'n grote groep.
M.v.g.

5.1.2e
5.1.2e RA
Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-Generaal voor Bedrijfsleven en Innovatie
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
Telefoon: +31 5.1.2e
E-mailadres: 5.1.2e @minez.nl
Intern adres: 5.1.2e
Werkdagen: ma, di, do, vr.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Aandeelhoudersinstructie (versie 18 juli 2013)

Inleiding

Deze aandeelhoudersinstructie vervangt de bestaande, afzonderlijke overeenkomsten tussen de aandeelhouders van de vier Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) en geeft nieuwe richting aan de vorm en de inhoud van het investeringsbeleid van de participatiebedrijven. De huidige overeenkomsten zijn gedateerd en dringend toe aan actualisatie en harmonisatie.
De nieuwe instructie treedt -met terugwerkende kracht- in werking per 1 januari 2012, met dien verstande dat voor de beoordeling van het rendement in meerjarig perspectief de ingangsdatum 1 januari 2011 is (aansluitend op de evaluatie ROM's 2006 – 2010 door Decisio); zie onder 1, sub l.

De participatiebedrijven van de ROM's hebben als taak om met het door de aandeelhouders ter beschikking gestelde kapitaal een bijdrage te leveren aan de realisatie van het door de overheid periodiek vast te stellen economisch beleid, derhalve met primaire aandacht voor de beleidsspeerpunten die gelden voor de regio. De ROM's hebben daarvoor een (uitgebreid) financieringsinstrumentarium tot hun beschikking.
Dit impliceert dat de participatiebedrijven te maken hebben met enerzijds een algemeen en anderzijds een (regionaal verschillend) beleidskader.
Deze nieuwe aandeelhoudersinstructie voorziet hierin en is opgedeeld in twee onderdelen: een algemeen deel -waaraan alle ROM's zich dienen te conformeren- en een deel waarin het (regionale) beleidskader wordt beschreven. Dit betreft de deelterreinen waarop de betreffende ROM zich primair dient te richten. Deze verschillen per ROM.
Het laatste onderdeel van deze beleidsinstructie bevat de overgangsregeling waarin afspraken worden gemaakt over de portefeuille per 31 december 2011.

Deze aandeelhoudersinstructie is een 'levend' document. Bij verandering van (regionaal) beleid wordt de aandeelhoudersinstructie van de desbetreffende ROM aangepast. Daar waar het algemeen kader wijzigt, worden alle ROM's bij de verandering betrokken.

Bij de opstelling van de instructie is de vigerende Europese regelgeving inzake staatssteun in acht genomen. Indien de instructie als gevolg van aanpassing van EU-regelgeving tot conflictsituaties leidt, wordt de instructie aangepast.

1. Het algemeen kader

In het algemeen kader wordt het beleidsmatige speelveld voor de participatiebedrijven van de ROM's beschreven. Dit speelveld geldt voor alle participatiebedrijven van de ROM's en dient te allen tijde nageleefd te worden.

a. De ROM's investeren in innovatieve (door)startende MKB-bedrijven resp. snelle groeiers die actief zijn op de speerpunten en cross-overs van het landelijk en regionaal (innovatie)beleid zoals beschreven in paragraaf 2 van deze instructie.
   Onder MKB-bedrijven wordt verstaan: ondernemingen die voldoen aan de definitie van Kleine, middelgrote en micro-ondernemingen ("kmo's") in Bijlage I van Verordening

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

2 - 5

5.1.2i

5.2

v. [redacted]

5.1.2i

2. Beleidskader

Deze paragraaf beschrijft de aangewezen speerpuntsectoren, generiek vanuit het Rijk, geldend voor alle ROM's en vervolgens, per ROM, nader ingekleurd met de provinciale prioriteiten.
Voor zover sprake is van overlap tussen de speerpunten van het Rijk en de Provincies is die er omwille van de duidelijkheid niet uitgehaald.

Voor de periode 2011 tot en met 2015 worden door de Rijksoverheid de topsectoren Agro & Food, Chemie, Creatieve Industrie, Energie, High Tech Systems en Materialen, Life Sciences & Health, Logistiek, Tuinbouw en Uitgangsmaterialen alsmede Water als nationaal kader aangewezen.

Voor de **BOM** kan het werkveld van provinciale prioritaire thema's / sectoren als volgt worden omschreven (deze vallen voor het grootste deel samen met de landelijke topsectoren; de

opsomming geeft de maximale breedte van het werkveld aan; de aandeelhouders en de BOM kunnen in goed onderling overleg nadere keuzes maken):

- High Tech Systems en Materialen (inclusief Automotive en Solar)
- Life Sciences & Medische Technologie (inclusief Pharma)
- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Economy

Bovendien: cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Daarnaast zoekt Brabant aansluiting bij de topsectoren Hoofdkantoren en Creatieve Industrie.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Brabant geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Brabantse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor **LIOF**:

- High Tech Systems en Materialen (inclusief Energy)
- Life Sciences, Medische Technologie (inclusief Pharma), Care en Cure
- Chemie
- Logistiek
- Maintenance
- Agro, Food & Nutrition
- Biobased Technology / Economy
- Grootschalige Leisure

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Limburg geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Limburgse economische structuur versterkend.

Provinciale speerpunten voor de **NOM**:

- Watertechnologie
- Energie (inclusief Duurzame Energie)
- Agribusiness / Biobased Economy
- Sensortechnologie
- Healthy Ageing

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Noord Nederland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Noord Nederlandse economische structuur versterkend.

Voor Drenthe gaat het daarbij specifiek om Grootschalige Vrijetijdseconomie, voor Friesland om Toerisme en Zorgeconomie.

Provinciale speerpunten voor **Oost NV**:

- High Tech Systems & Materialen *(met inbegrip van de maakindustrie)*
- Chemie
- Energie
- Agro & Food
- Life Sciences & Health

alsmede cross overs tussen de genoemde thema's en sectoren.
Tot slot kan worden geïnvesteerd in innovatieve MKB ondernemingen op de voor Overijssel en Gelderland geldende nationale en provinciale speerpuntsectoren *(inclusief de maakindustrie)* in het economisch beleid. Innovatie wordt hier gedefinieerd als 'zich richtend op een nieuw product, productieproces en/of een nieuwe markt en/of in algemene zin de Gelderse en Overijsselse economische structuur versterkend.

Het is Oost NV verboden te participeren in bedrijven buiten de (door Rijk en Provincies) genoemde topsectoren. Dit is een inperking ten opzichte van de onder paragraaf 1 onder p geboden 'vrije ruimte'. Ook zal Oost NV niet actief acquireren buiten de door de Provincies aangegeven speerpunten.

3. Overgangsregeling

Per ROM wordt de bestaande portefeuille per 31 december 2011 in kaart gebracht.
Deze analyse wordt uiterlijk 1 september 2012 aan de aandeelhouders toegezonden.

Op deze portefeuille (inclusief de mijlpaalbetalingen die op deze participaties plaatsvinden na 31 december 2011) is de onderhavige nieuwe aandeelhoudersinstructie niet van toepassing.
De ROM's rapporteren jaarlijks separaat over het verloop / de afloop van de 'oude' portefeuille en nemen als inspanningsverplichting op zich deze uiterlijk ultimo 2019 afgewikkeld / geliquideerd te hebben.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 2

5.1.2i

5.2

T.a.v. Beleidskader
Voor OOST N.V. stellen de provincies Gelderland en Overijssel voor als beleidskader te volstaan met het benoemen van de economische beleidsplannen, inclusief toekomstige actualiseringen.
Voor Gelderland: "Werken aan de economie van de toekomst", vastgesteld door PS in de vergadering van 29 juni 2016, nr. PS2016-385

Voor Overijssel: "Overijssel innoveert en internationaliseert", vastgesteld door Os, in de vergadering van 9 november 2016, nr. PS/2016/….

Op zich zelf niets mis mee, maar de lezer (EZ, RvC, IC) kan niet zonder raadplegen van andere, niet direct beschikbare documenten!
Is dit oplosbaar?

Noord-Nederland wenst verbreding doelgroep naar volledige (stuwende) MKB-segment.
Ook wil men "sociale ondernemingen" onder de doelgroep brengen.
- *gaat het dan wel om innovatieve starters en snelgroeiende bedrijven?*
- *welke definitie hanteert Noord-Nederland voor 'stuwend' resp. voor 'sociale onderneming'?*
- *moeten "sociale ondernemingen" wel voldoen aan de criteria van 'gezonde businesscase met zicht op marktconform rendement voor NOM'?*

Brabant, Limburg en Zuid-Holland hebben geen specifieke wensen geuit t.a.v. Beleidskader.

In verband met de door Ecorys gedane aanbevelingen streeft EZ waar mogelijk naar een level playing field voor alle ROM's, zodat de prestaties per ROM beter onderling vergelijkbaar worden.
Bijv. t.a.v. de doelgroep.
Zijn er bezwaren als de doelgroep voor alle ROM's verbreed wordt naar het volledige (stuwende) MKB-segment van innovatieve en snelgroeiende bedrijven conform de wens van Noord-Nederland?
En openstelling voor 'sociale ondernemingen' (mits ….)?

Algemeen
- Bewaking van het "eigen gezicht" van het gezamenlijk (Regio + EZ) gefinancierde P-kapitaal t.o.v. provinciale fondsen;
- Voorkomen van 'picking the winners' <-> kannibalisatie van het gezamenlijke 'hoofdfonds'.

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 2/8/2017 2:57:58 PM
Subject: RE: Conceptbrief BD NOM
Received: Wed 2/8/2017 2:57:58 PM

Hoi 5.1.2e,
Bedankt voor je reactie. Ik haal de brief nog even uit de route en pas hem aan.
Groet,
5.1.2e

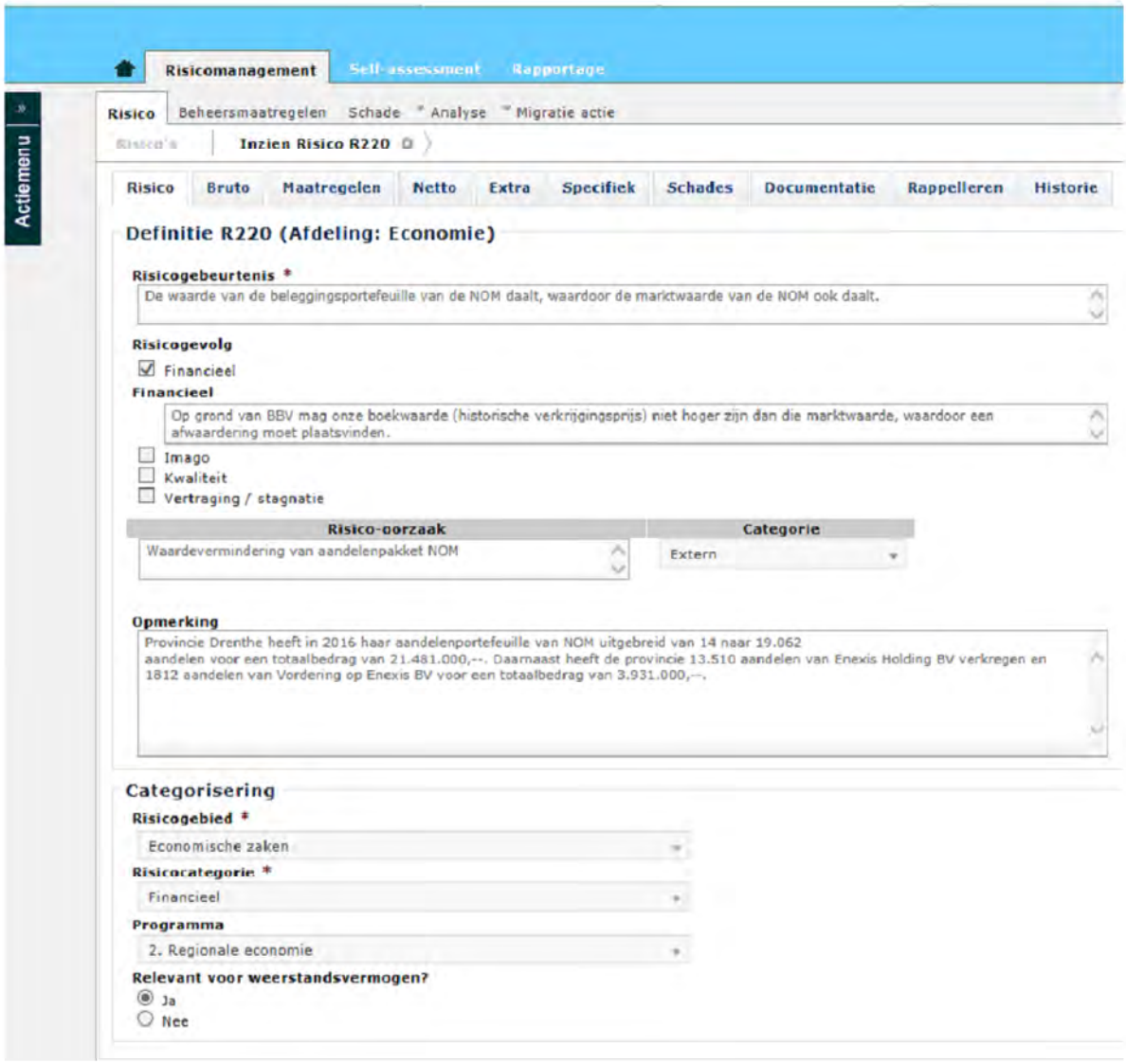
Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 8 februari 2017 14:52
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e; Erik Bos
Onderwerp: RE: Conceptbrief BD NOM
Hoi 5.1.2e,
We kunnen nu alleen een voorlopige subsidie verlenen, want het plan moeten we inhoudelijk nog bespreken (op 1 maart). Er staat nu een aantal zaken in waar de provinciale contactpersonen waarschijnlijk niet akkoord mee gaan. Daarom kunnen we pas definitief toekennen als het plan inhoudelijk akkoord is. Zo hadden we het ook afgesproken: om de NOM en clusterorganisaties geen financiële problemen te geven zouden we wel zsm beschikken, maar inhoudelijk is het plan nog niet akkoord, daarom een voorlopige (ik noemde dat pro forma) beschikking.
Wil je dit wijzigen in je brief? Graag zie ik hem dan nog even voordat hij de deur uitgaat. Alvast bedankt.
@Erik: graag nog niet tekenen!
Groeten, 5.1.2e
-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 8 februari 2017 12:35
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Conceptbrief BD NOM
Hoi 5.1.2e,
Hierbij de conceptbrief van BD NOM. Deze doorloopt op dit moment de route door de organisatie en komt waarschijnlijk vandaag bij Erik terecht als budgethouder. Als hij akkoord gaat, dan gaat ie nog deze week de deur uit.
Groet,
5.1.2e
-> LET OP: u ontvangt deze BIJLAGE ter inzage BEWERKING dient altijd via
-> DOCBASE/zaakdossier te geschieden i.v.m. VERSIEBEHEER
Doc.kenniskaart: Verlening arr. 3 boekjaar (arrangement 3)
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2017 Business Development clusterorganisaties
Zaaknummer: 201700127
Zaakomschrijving: programma van eisen subsidie per boekjaar 2017, N.V. NOM, Business Development MDW E-mail:

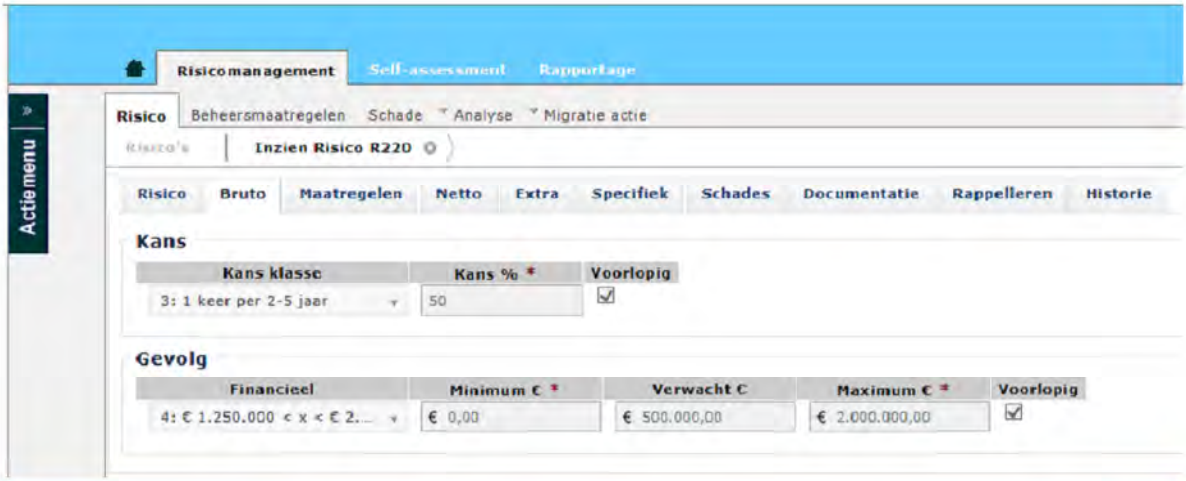
Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

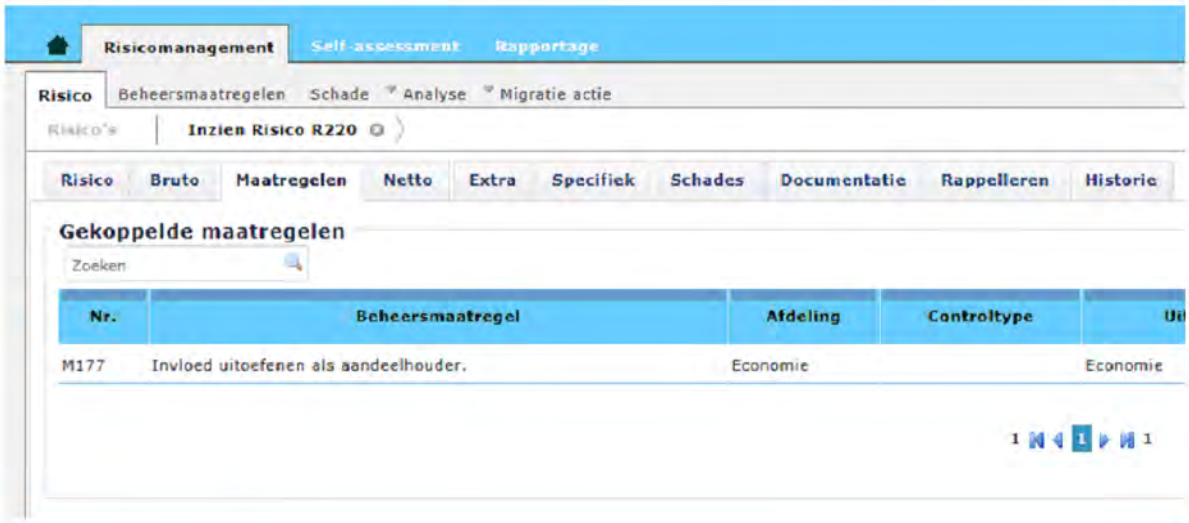
1 - 1

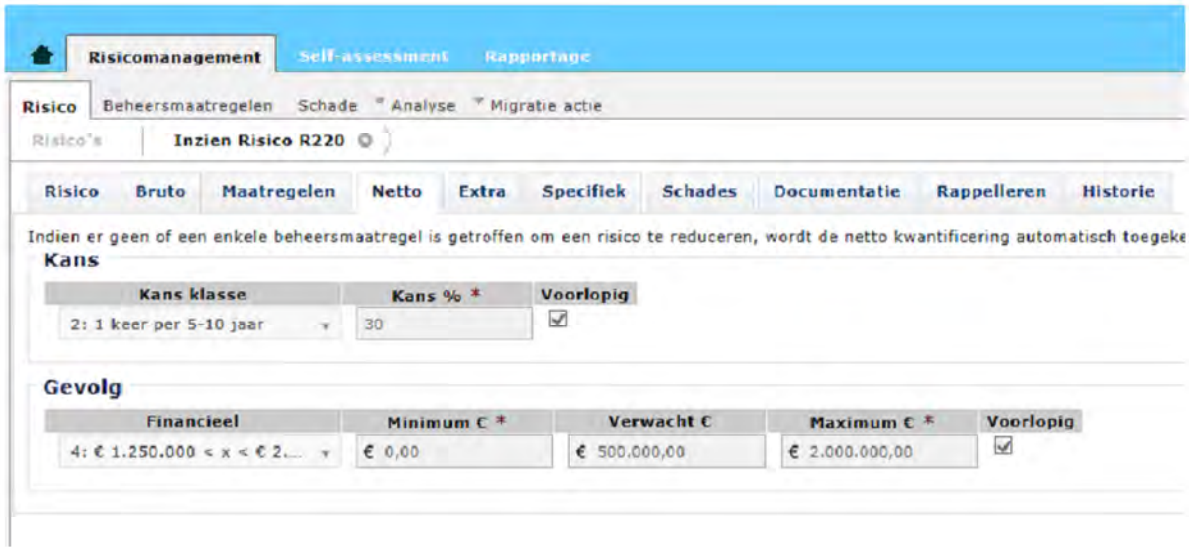
Reeds openbaar
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Financien-Cultuur-Bestuur-en-Economie-FCBE-1/2017/17-mei/13:00/PS310517-FCBE170517-2017-790-Jaarrekening-2016-COMPL.pdf, zie p. 164-165)

https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Financien-Cultuur-Bestuur-en-Economie-FCBE-1/2017/17-mei/13:00/PS310517-FCBE170517-2017-790-Jaarrekening-2016-COMPL.pd

Risicomanagement
Self-assessment
Rapportage
Actiemenu
Risico
Beheersmaatregelen
Schade
Analyse
Migratie actie
Risico's
Inzien Risico R220
Risico
Bruto
Maatregelen
Netto
Extra
Specifiek
Schades
Documentatie
Rappelleren
Historie
Definitie R220 (Afdeling: Economie)
Risicogebeurtenis *
De waarde van de beleggingsportefeuille van de NOM daalt, waardoor de marktwaarde van de NOM ook daalt.
Risicogevolg
Financieel
Financieel
Op grond van BBV mag onze boekwaarde (historische verkrijgingsprijs) niet hoger zijn dan die marktwaarde, waardoor een afwaardering moet plaatsvinden.
Imago
Kwaliteit
Vertraging / stagnatie
Risico-oorzaak
Categorie
Waardevermindering van aandelenpakket NOM
Extern
Opmerking
Provincie Drenthe heeft in 2016 haar aandelenportefeuille van NOM uitgebreid van 14 naar 19.062 aandelen voor een totaalbedrag van 21.481.000,--. Daarnaast heeft de provincie 13.510 aandelen van Enexis Holding BV verkregen en 1812 aandelen van Vordering op Enexis BV voor een totaalbedrag van 3.931.000,--.
Categorisering
Risicogebied *
Economische zaken
Risicocategorie *
Financieel
Programma
2. Regionale economie
Relevant voor weerstandsvermogen?
Ja
Nee

Risicomanagement
Self-assessment
Rapportage
Actiemenu
Risico
Beheersmaatregelen
Schade
Analyse
Migratie actie
Risico's
Inzien Risico R220
Risico
Bruto
Maatregelen
Netto
Extra
Specifiek
Schades
Documentatie
Rappelleren
Historie
Kans
Kans klasse
Kans % *
Voorlopig
3: 1 keer per 2-5 jaar
50
Gevolg
Financieel
Minimum € *
Verwacht €
Maximum € *
Voorlopig
4: € 1.250.000 < x < € 2....
€ 0,00
€ 500.000,00
€ 2.000.000,00

Risicomanagement
Self-assessment
Rapportage
Risico
Beheersmaatregelen
Schade
Analyse
Migratie actie
Risico's
Inzien Risico R220
Risico
Bruto
Maatregelen
Netto
Extra
Specifiek
Schades
Documentatie
Rappelleren
Historie
Gekoppelde maatregelen
Zoeken
Nr.
Beheersmaatregel
Afdeling
Controltype
M177
Invloed uitoefenen als aandeelhouder.
Economie
Economie
1
1
1

Risicomanagement
Self-assessment
Rapportage
Risico
Beheersmaatregelen
Schade
Analyse
Migratie actie
Risico's
Inzien Risico R220
Risico
Bruto
Maatregelen
Netto
Extra
Specifiek
Schades
Documentatie
Rappelleren
Historie
Indien er geen of een enkele beheersmaatregel is getroffen om een risico te reduceren, wordt de netto kwantificering automatisch toegeke
Kans
Kans klasse
Kans % *
Voorlopig
2: 1 keer per 5-10 jaar
30
Gevolg
Financieel
Minimum € *
Verwacht €
Maximum € *
Voorlopig
4: € 1.250.000 < x < € 2....
€ 0,00
€ 500.000,00
€ 2.000.000,00

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 2/15/2017 8:06:19 AM
Subject: FW: NV NOM akten
Received: Wed 2/15/2017 8:06:20 AM

Afschrift akte 22646 stat.wijz. NV NOM.pdf
Afschrift akte 22647 uitgifte NV NOM.pdf
Afschrift akte 22648 levering NV NOM.pdf
DEPOTovereenkomst getekend.pdf

Van: 5.1.2e [5.1.2e @pbnotarissen.nl]
Verzonden: woensdag 18 januari 2017 17:19
Aan: 5.1.2e 5.1.2e)'; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: NV NOM akten

Geachte heren,
Zoals aangekondigd ontvangt u hierbij de kopieën van de navolgende akten betreffende N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, getekend op 22 december 2016:
- akte van statutenwijziging;
- akte van uitgifte van twee aandelen aan de Staat der Nederlanden;
- akte van levering van aandelen door de Staat der Nederlanden;

met de getekende depotovereenkomst de dato 22 december 2016, welke op 23 december 2016 bij notariële akte in depot is genomen.
De afschriften van de akten zullen morgen per post worden verzonden aan de door u opgegeven adressen.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Notarisklerk
(op maandag afwezig)
Let op: ons notariaat heeft nieuwe e-mailadressen!

Plas | Bossinade
advocaten notarissen

PlasBossinade Notarissen N.V.
Paterswoldseweg 804
Postbus 1389
9701 BJ Groningen
T: +31(0)50 5.1.2e
F: +31(0)50 521 39 39
5.1.2e @pbnotarissen.nl
www.plasbossinade.nl

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 13

Te raadplegen via de Kamer van Koophandel

46947 rep.nr.22.647

UITGIFTE AANDELEN

Heden, twee en twintig december tweeduizend zestien, ----------
verscheen voor mij, mr. 5.1.2e notaris te Groningen: ----------
mevrouw mr. 5.1.2e 5.1.2e kandidaat-notaris, werkzaam ten kantore van mij, notaris, aan het adres 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 804, geboren te Anloo op vijf en twintig december negentienhonderd tachtig;----------
te dezen handelend als schriftelijk gevolmachtigde, blijkens de aan deze akte gehechte (kopie) volmachten van: ----------
1. de heer 5.1.2e, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e, geboren te Genemuiden op acht september negentienhonderd zeven en vijftig, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het verlenen van zijn volmacht handelende als alleen en zelfstandig bevoegd bestuurder, met de titel directeur, van en als zodanig vertegenwoordigende de naamloze vennootschap **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, statutair gevestigd te Groningen, feitelijk gevestigd te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331, N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland hierna te noemen: de Vennootschap; ----------
2. de heer Bertholt Leeftink, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e, geboren te Hellendoorn op negen en twintig mei negentienhonderd acht en zestig, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het verlenen van zijn volmacht handelende als directeur-generaal Bedrijfsleven en Innovatie van en als zodanig vertegenwoordigende het Ministerie van Economische Zaken, statutair gevestigd te 's-Gravenhage, feitelijk gevestigd te 2594 AC 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 73, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52813150, ----------
ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Staat der Nederlanden**, hierna te noemen: de Staat.----------
De comparant, in gemelde hoedanigheden, heeft het volgende verklaard: ----------
Definities. ----------
In deze akte wordt verstaan onder: ----------
- *Aandeelhoudersbesluit*: ----------
  het op één en twintig december tweeduizend zestien tweeduizend zestien door de aandeelhouders van de Vennootschap buiten vergadering genomen besluit, van welk besluit een exemplaar aan deze akte wordt gehecht (**Bijlage**);----------
- *Aandelen*:----------

twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap, met een nominaal bedrag van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78) elk, genummerd A57.185 en A57.186;---

- *Algemene Vergadering*: ----------
de algemene vergadering van aandeelhouders van de Vennootschap; --
- *Overeenkomst*: ----------
de in deze akte neergelegde overeenkomst; ----------
- *Partijen*: ----------
de Verkrijger en de Vennootschap; ----------
- *Plaatsingsovereenkomst*: ----------
de tussen de Vennootschap en de Verkrijger tot stand gekomen mondelinge overeenkomst tot het uitgeven respectievelijk nemen van de Aandelen; ----------
- *Vennootschap*: ----------
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, voornoemd, een naamloze vennootschap, gevestigd te Groningen en kantoorhoudende te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331; ----------
- *Verkrijger*: ----------
de **Staat der Nederlanden**.----------

Titel. ----------

Bij het Aandeelhoudersbesluit heeft de Algemene Vergadering rechtsgeldig besloten tot uitgifte van de Aandelen aan de Verkrijger. ----------

Middels de Plaatsingsovereenkomst zijn de Vennootschap en de Verkrijger overeengekomen dat de Vennootschap de Aandelen zal uitgeven en dat de Verkrijger de Aandelen zal nemen, de Vennootschap en Verkrijger verklaren de Plaatsingsovereenkomst in deze akte schriftelijk vast te leggen. Partijen bevestigen dat de inhoud van de Plaatsingsovereenkomst overeenkomt met de uitwerking in deze akte. ------

Voorkeursrecht. ----------

Ter zake van de uitgifte van de Aandelen is er geen voorkeursrecht voor andere aandeelhouders, omdat de andere aandeelhouders van de Vennootschap afstand hebben gedaan van hun voorkeursrecht, waarvan blijkt uit de verklaringen die aan deze akte zullen worden gehecht (**Bijlagen**).----------

Uitgifte. ----------

Ter uitvoering van de Plaatsingsovereenkomst geeft de Vennootschap hierbij de Aandelen uit aan de Verkrijger, die bij deze de Aandelen neemt.----------

Volstorting. ----------

De uitgifte van de Aandelen heeft plaatsgevonden à pari, onder verplichting van de Verkrijger tot volstorting in geld. Derhalve bedraagt de stortingsplicht **negen honderd zeven euro en zes en vijftig eurocent (€ 907,56)**.----------

De Verkrijger heeft de bedragen die op de Aandelen moeten worden gestort voldaan middels storting op een derdengeldenrekening ten name van mij, notaris. De Vennootschap aanvaardt die stortingen en verleent daarvoor aan de Verkrijger kwijting zonder enig voorbehoud. ----------

Garanties van de Vennootschap. ----------

De Vennootschap garandeert jegens de Verkrijger dat het volgende heden juist is: -

a. de Vennootschap is een naamloze vennootschap, rechtsgeldig opgericht bij notariële akte verleden voor mr. Harold Lawrence Maaldrink, destijds notaris te 's-Gravenhage, op negentien maart negentienhonderd vier en zeventig; de statuten van de Vennootschap zijn laatstelijk integraal gewijzigd bij notariële akte mede op heden verleden voor mij, notaris. De Ministeriële verklaring dat van bezwaren niet is gebleken is ten aanzien van de oprichting van de Vennootschap afgegeven op dertien maart negentienhonderd vier en zeventig onder nummer N.V. 139.517; ----------

b. de Vennootschap is thans ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331; de in het handelsregister ingeschreven gegevens betreffende de Vennootschap zijn juist en volledig;----------

c. de Vennootschap is niet ontbonden en evenmin is een besluit tot ontbinding van de Vennootschap genomen of een verzoek daartoe ingediend; de Vennootschap heeft geen mededeling als bedoeld in artikel 2:19a van het Burgerlijk Wetboek ontvangen van de Kamer van Koophandel; de Vennootschap is niet failliet verklaard, verkeert niet in surseance van betaling, en evenmin zijn daartoe verzoeken ingediend of is er aanleiding zulks te verwachten;----------

d. onmiddellijk voorafgaande aan deze uitgifte van de Aandelen bestond het geplaatste kapitaal van de Vennootschap uit één honderd veertien duizend drie honderd zeventig (114.370) aandelen, met een nominaal bedrag van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78) elk, met dien verstande dat het betreft zeven en vijftig duizend één honderd vier en tachtig (57.184) aandelen letter A, genummerd A1 tot en met A57.184 en zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter B, genummerd B1 tot en met B57.186, derhalve totaal één en vijftig miljoen acht honderd acht en negentig duizend acht honderd achttien euro en zestig eurocent (€ 51.898.818,60). Met dien verstande dat ten gevolge van de wijziging van de statuten zoals op heden verleden een conversie van een gedeelte van de op dat moment geplaatste aandelen letter A met de nummers A57.185 tot en met A88.018 in aandelen letter B genummerd B26.353 tot en met B57.186 plaats heeft gevonden. Alle geplaatste aandelen zijn volgestort; er zijn geen personen die jegens de Vennootschap enig, al dan niet voorwaardelijk, recht hebben tot het nemen of anderszins verkrijgen van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap (daaronder mede, maar niet uitsluitend, begrepen opties en in aandelen converteerbare schuldvorderingen); ----------

e. het maatschappelijk kapitaal van de Vennootschap bedraagt één honderd dertien miljoen vier honderd vijf en veertig duizend euro (€ 113.445.000,00) en is verdeeld in één honderd vijf en twintig duizend (125.000) aandelen letter A en één honderd vijf en twintig duizend (125.000) aandelen letter B, met een nominaal bedrag van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78) elk;----------
f. de uitgifte van de Aandelen aan de Verkrijger geschiedt met inachtneming van alle wettelijke en statutaire bepalingen die daarop van toepassing zijn; en ------
g. het aandeelhoudersregister van de Vennootschap is volledig bijgewerkt. --------

Kosten. ----------

De kosten verbonden aan deze akte en de uitvoering daarvan komen voor rekening van de Vennootschap. ----------

Register van Aandeelhouders.----------

De Vennootschap zal de uitgifte van de Aandelen onverwijld in haar aandeelhoudersregister inschrijven.----------

Plaatsing aandelen na uitgifte----------

Ten gevolge van de onderhavige uitgifte van de Aandelen zijn ter zake van de Vennootschap één honderd veertien duizend drie honderd twee en zeventig (114.372) gewone aandelen op naam geplaatst en volgestort. Met dien verstande dat gerechtigd zijn tot de geplaatste aandelen in de navolgende verhouding:----------

- de Staat der Nederlanden: zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter A op naam en zeven en vijftig duizend één honderd vier en veertig (57.144) aandelen letter B op naam, genummerd A1 tot en met A57.186 en B1 tot en met B26.310 en B26.353 tot en met B57.186; ----------
- de Provincie Groningen: veertien (14) aandelen letter B op naam, genummerd B26.311 tot en met B26.324; ----------
- de Provincie Fryslân: veertien (14) aandelen letter B op naam, genummerd B26.325 tot en met B26.338; ----------
- de provincie Drenthe: veertien (14) aandelen letter B op naam, genummerd B26.339 tot en met B26.352, ----------

welke aandelen allen een nominale waarde van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78) hebben, dientengevolge bedraagt het geplaatste en volgestorte kapitaal van de Vennootschap ten gevolge van de onderhavige akte van uitgifte één en vijftig miljoen acht honderd negen en negentig duizend zeven honderd zes en twintig euro en zestien eurocent (€ 51.899.726,16), bestaande uit zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter A en zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter B.----------

Wet op het financieel toezicht. ----------

Op grond van het bepaalde in artikel 5:3 van de Wet op het financieel toezicht geldt het verbod van artikel 5:2 van de Wet op het financieel toezicht niet voor de in de-

ze akte geconstateerde uitgifte. ----------
Toepasselijk recht. ----------
Op de Overeenkomst is het Nederlandse recht van toepassing. ----------
Forumkeuze. ----------
Voor de kennisneming van geschillen, welke naar aanleiding van de Overeenkomst of nadere overeenkomsten zijn of zullen ontstaan is de rechtbank Noord-Nederland bij uitsluiting bevoegd. ----------
Interdisciplinaire samenwerking. ----------
Partijen zijn ermee bekend dat ondergetekende notaris werkzaam is ten kantore van PlasBossinade, het kantoor dat vennootschap in deze transactie adviseert. Onder verwijzing naar de Verordening Beroeps- en Gedragsregels van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), stemmen alle partijen bij deze akte er hierbij uitdrukkelijk mee in dat hij deze akte passeert. ----------
Slotbepaling. ----------
De titels in deze akte dienen ter bevordering van de leesbaarheid van deze akte. ---
Geen van Partijen kan daaraan enig recht ontlenen. ----------
De comparant is aan mij, notaris, bekend. ----------
Waarvan akte is verleden te Groningen op de datum in het hoofd dezer akte vermeld. ----------
Na zakelijke opgave van de inhoud van de akte aan de comparant en een toelichting daarop heeft deze verklaard tijdig voor het verlijden van de inhoud van de akte te hebben kennis genomen en op volledige voorlezing van de akte geen prijs te stellen. ----------
Vervolgens is deze akte, na beperkte voorlezing, door de comparant en mij, notaris, ondertekend. ----------
(Volgt ondertekening)

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Mr. T.J. de Vries notaris te Groningen

[redacted]
5.1.2e

46948CM rep.nr.22.648

Levering aandelen

Heden, twee en twintig december tweeduizend zestien, ----------
verscheen voor mij, mr. 5.1.2e notaris te Groningen: ----------
mevrouw mr. 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e kandidaat-notaris, werkzaam ten kantore van mij, notaris, aan het adres 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 804, geboren te Anloo op vijf en twintig december negentienhonderd tachtig;----------
te dezen handelend als schriftelijk gevolmachtigde, blijkens aan deze akte gehechte (kopie) volmachten van: ----------
1. de heer 5.1.2e, wonende te 5.1.2e 5.1.2e geboren te Genemuiden op acht september negentienhonderd zeven en vijftig, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het verlenen van zijn volmacht handelende als alleen en zelfstandig bevoegd bestuurder, met de titel directeur, van en als zodanig vertegenwoordigende de naamloze vennootschap **N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland**, statutair gevestigd te Groningen, feitelijk gevestigd te 9728 BM Groningen, Paterswoldseweg 810, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331, hierna te noemen: de Vennootschap; ----------
2. de heer Bertholt Leeftink, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e geboren te Hellendoorn op negen en twintig mei negentienhonderd acht en zestig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het geven van de volmacht handelende als directeur-generaal Bedrijfsleven en Innovatie van en als zodanig vertegenwoordigende het Ministerie van Economische Zaken, statutair gevestigd te 's-Gravenhage, feitelijk gevestigd te 2594 AC 's-Gravenhage, Bezuidenhoutseweg 73, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52813150, ----------
ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Staat der Nederlanden**, hierna te noemen: de Staat;----------
3.a. de heer Frederik Johannes Paas, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, geboren te Dordrecht op zestien september negentienhonderd zes en zestig, gehuwd, houder van een rijbewijs met nummer 5.1.1e ----------
bij het geven van de volmacht handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Groningen**, gevestigd te 9712 JG Groningen, Martinikerkhof 12, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01182023, zulks ter uitvoering van het besluit de dato twintig december tweeduizend zestien, nummer 2016-74723, hierna te noemen: de Provincie Groningen;----------
b. mevrouw Joan Marika Stout, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e,

geboren te Hoogezand op negen en twintig juni negentienhonderd zes en veertig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het geven van de volmacht handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Fryslân**, gevestigd te 8911 KZ Leeuwarden, Tweebaksmarkt 52, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01178978, zulks ter uitvoering van het besluit de dato twintig december tweeduizend zestien, nummer 01375944, hierna te noemen: de Provincie Fryslân; ----------
c. de heer Jacques Tichelaar, wonende te 5.1.2e, 5.1.2e, geboren te Heerenveen op twee januari negentienhonderd drie en vijftig, gehuwd, houder van een paspoort met nummer 5.1.1e ----------
bij het geven van de volmacht handelende als commissaris van de Koning en als zodanig, overeenkomstig artikel 176 van de Provinciewet, rechtsgeldig vertegenwoordigende de **Provincie Drenthe**, statutair gevestigd te Assen, feitelijk gevestigd te 9405 BJ Assen, Westerbrink 1, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01179514, zulks ter uitvoering van het besluit de dato twintig december tweeduizend zestien, hierna te noemen: de Provincie Drenthe.----------
De Provincie Groningen, de Provincie Fryslân en de Provincie Drenthe hierna tezamen ook te noemen: de Kopers. ----------
De comparant, handelend als gemeld, heeft het volgende verklaard: ----------
Considerans.----------
De Vennootschap is een naamloze vennootschap, rechtsgeldig opgericht bij notariele akte verleden voor mr. 5.1.2e, destijds notaris te 's-Gravenhage, op negentien maart negentienhonderd vier en zeventig (19-03-1974). ----------
Onmiddellijk voorafgaand aan de onderhavige levering van aandelen heeft een integrale wijziging van de statuten van de Vennootschap plaatsgevonden, gevolgd door een uitgifte van twee (2) aandelen letter A in het kapitaal van de Vennootschap aan de Staat. Ten gevolge van de wijziging van de statuten zijn de statuten integraal aangepast en heeft een conversie van een gedeelte van de op dat moment geplaatste aandelen letter A in aandelen letter B plaats gevonden. ----------
Dientengevolge is het geplaatste en gestorte aandelenkapitaal van de vennootschap als volgt verdeeld: ----------

- de Staat houdt in totaal zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter A op naam en zeven en vijftig duizend één honderd vier en veertig (57.144) aandelen letter B op naam, genummerd A1 tot en met 57.186 en B1 tot en met B26.310 en B26.353 tot en met B57.186; ----------
- de Provincie Groningen houdt veertien (14) aandelen letter B op naam, genummerd B26.311 tot en met B26.324; ----------
- de Provincie Fryslân houdt veertien (14) aandelen letter B op naam, genummerd B26.325 tot en met B26.338;; ----------
- de Provincie Drenthe houdt veertien (14) aandelen letter B op naam, genum-

merd B26.339 tot en met B26.352,----------
elk aandeel met nominale waarde van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig cent (€ 453,78), zodat het aandelenkapitaal één en vijftig miljoen acht honderd negen en negentig duizend zeven honderd zes en twintig euro en zestien eurocent (€ 51.899.726,16) bedraagt. ----------

Titel. ----------

De Staat, de Provincie Groningen, de Provincie Fryslân en de Provincie Drenthehebben onder meer overeenstemming bereikt over de verkoop van in totaal zeven en vijftig duizend één honderd vier en veertig (57.144) aandelen in het kapitaal van de Vennootschap door de Staat aan de Kopers en hebben daartoe op twintig december tweeduizend zestien de "Overeenkomst inzake aandelenoverdracht NOM" gesloten, hierna te noemen: de Overeenkomst, waarvan een kopie aan deze akte is gehecht.
Bij de Overeenkomst is tussen de Staat en de Kopers overeengekomen dat aan ieder van de Kopers negentien duizend acht en veertig (19.048) aandelen in het kapitaal van de Vennootschap worden overdragen. In aanvulling op het bepaalde in de Overeenkomst komen partijen bij deze overeen dat het betreft de verkoop van in totaal zeven en vijftig duizend één honderd vier en veertig (57.144) aandelen op naam letter B in het kapitaal van de Vennootschap door de Staat aan de Kopers en dat derhalve aan ieder van de Kopers negentien duizend acht en veertig (19.048) aandelen letter B op naam in het kapitaal van de Vennootschap worden overgedragen. Voor zover niet van de bepalingen in de Overeenkomst in deze akte is afgeweken, blijven de bepalingen van de Overeenkomst van kracht. ----------

Levering. ----------

1. Ter uitvoering van de Overeenkomst draagt de Staat hierbij over aan de Provincie Groningen, die zulks aanneemt: ----------
   negentien duizend acht en veertig (19.048) aandelen letter B in het kapitaal van de Vennootschap, elk met een nominale waarde van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig cent (€ 453,78), nummers B1 tot en met B19.048; ----------
2. Ter uitvoering van de Overeenkomst draagt de Staat hierbij over aan de Provincie Fryslân, die zulks aanneemt: ----------
   negentien duizend acht en veertig (19.048) aandelen letter B in het kapitaal van de Vennootschap, elk met een nominale waarde van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig cent (€ 453,78), nummers B19.049 tot en met B26.310en B26.353 tot en met B38.138; ----------
3. Ter uitvoering van de Overeenkomst draagt de Staat hierbij over aan de Provincie Drenthe, die zulks aanneemt: ----------
   negentien duizend acht en veertig (19.048) aandelen letter B in het kapitaal van de Vennootschap, elk met een nominale waarde van vier honderd drie en vijftig euro en acht en zeventig cent (€ 453,78), nummers B38.139 tot en met B57.186; ----------

voormelde aandelen, in totaal zeven en vijftig duizend één honderd vier en veertig (57.144) stuks, hierna te tezamen ook te noemen: de Aandelen. ----------

Wijze van verkrijging. ----------

De Aandelen zijn door de Staat verkregen als volgt: ----------

Voor negen honderd negen en negentig (999) aandelen krachtens plaatsing bij oprichting van de Vennootschap, krachtens de akte van oprichting op negentien maart negentienhonderd vier en zeventig verleden voor mr. 5.1.2e destijds notaris te 's-Gravenhage. ----------

De Staat verklaart dat zij één (1) aandeel heeft verkregen door levering ten titel van koop op negentien maart negentienhonderd vier en zeventig, waarvan blijkt uit het aandeelhoudersregister van de Vennootschap en dat van deze levering geen akte/documentatie meer voorhanden is. ----------

Vervolgens heeft bij akte van statutenwijziging op één en twintig juni negentienhonderd negentig (21-06-1990) een verlettering van de aandelen plaatsgevonden, waarna de Staat houder was van één duizend (1.000) aandelen letter A. ----------

De Staat verklaarde vervolgens dat zij zes en twintig duizend twee honderd zeven en veertig (26.247) aandelen letter B alsmede zeven en tachtig duizend achttien (87.018) aandelen letter A heeft verkregen door uitgifte door de Vennootschap op één en twintig juni negentienhonderd negentig, waarvan blijkt uit het aandeelhoudersregister van de Vennootschap, de vorenbedoelde akte van statutenwijziging eneen overeenkomst de dato veertien juni negentienhonderd negentig waarbij de partijen bij deze akte tevens partij waren en welke overeenkomst bij partijen bekend is als overeenkomst inzake de financieringsstructuur. Met dien verstande dat in deze overeenkomst het voornemen tot uitgifte van zes en twintig duizend twee honderd zeven en veertig (26.247) aandelen letter B is beschreven alsmede het voornemen tot uitgifte van zeven en zestig duizend acht honderd zes en vijftig (67.856) aandelen letter A. De uitgifte van de aandelen zou vervolgens binnen zeven dagen na de wijziging van de statuten plaats dienen te vinden. Deze uitgifte is in de vorenbedoelde akte van statutenwijziging geconstateerd, met dien verstande dat uit de akte blijkt dat tevens negentien duizend één honderd twee en zestig (19.162) zijn uitgegeven. Blijkens de verwerking in het aandeelhoudersregister van de Vennootschap zijn op één en twintig juni negentienhonderd negentig, zeven en tachtig duizend achttien (87.018) aandelen letter A uitgegeven aan de Staat. ------

Vervolgens heeft op zeventien mei negentienhonderd één en negentig een plaatsing van onder meer drie en zestig (63) aandelen letter B bij de Staat plaatsgevonden, van welke plaatsing blijkt uit een onderhandse akte van uitgifte op zeventien mei negentienhonderd één en negentig getekend alsmede verwerkt in het aandeelhoudersregister. Vervolgens heeft op zes juli tweeduizend één een wijziging van de statuten van de Vennootschap plaatsgevonden, krachtens akte verleden voor mr. drs. 5.1.2e notaris te Groningen, krachtens welke akte onder meer de nominale waarde van de aandelen is omgezet in euro. ----------

De Vennootschap verklaarde dat zij de Staat als houder van de Aandelen alsmede de overigens bij haar geplaatste aandelen in het kapitaal van de Vennootschap heeft aangemerkt/erkend gedurende een periode van meer dan vijf jaren voorafgaand aan de ondertekening van deze akte en dat zij gedurende deze periode tot heden de levering dan wel uitgifte van de Aandelen aan de Verkoper als geldig heeft aanvaard. ----------

Op grond van het vorenstaande en op grond van artikel III lid 7 van de Overgangsbepalingen van de "Wet van drie september negentienhonderd twee en negentig, inhoudende wijziging van de regeling van de overdracht van aandelen op naam in naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid", kan geen beroep meer worden gedaan op een mogelijk gebrek in de uitgifte of levering van de Aandelen en kan geen beroep meer worden gedaan op een gebrek in de beschikkingsbevoegdheid van degene van wie de Staat de Aandelen heeft verkregen aangezien de Staat verklaarde dat hij geen gebrek in de beschikkingsbevoegdheid kende of behoorde te kennen. ----------

Ten gevolge van de akte van wijziging van de statuten van de Vennootschap zoals mede op heden verleden voor mij, notaris, zijn de statuten van de Vennootschap integraal gewijzigd en heeft een conversie van een gedeelte van de op dat moment geplaatste aandelen letter A in aandelen letter B plaatsgevonden. ----------

Bij akte van uitgifte van aandelen, houdende kwijting voor de voldoening van de stortingsverplichting, mede op heden verleden voor mij, notaris, zijn vervolgens twee (2) aandelen letter A aan de Staat uitgegeven. ----------

Betaling koopprijzen. ----------

De Aandelen worden overgedragen tegen een Waarde van in totaal **vier en zestig miljoen vier honderd één en veertig duizend acht honderd zestig euro (€ 64.441.860,00)**. ----------

Blijkens artikel 4 juncto 6 van de Overeenkomst bestaat de Waarde uit: ----------

1. een koopsom ten bedrage van twee en veertig miljoen euro (€ 42.000.000,00), in de Overeenkomst aangeduid als "Koopsom"; ----------
2. een resterende koopsom ten bedrage van drie miljoen veertig duizend drie honderd dertig euro (€ 3.040.330,00), in de Overeenkomst aangeduid als "Resterende Koopsom"; ----------
3. een bedrag van negentien miljoen vier honderd één duizend vijf honderd dertig euro (€ 19.401.530,00), in de Overeenkomst aangeduid als "Investeringsbedrag", ----------

zodat de koopprijs voor ieder van de Kopers een/derde deel van de hiervoor genoemde Waarde en derhalve één en twintig miljoen vier honderd tachtig duizend zes honderd twintig euro (€ 21.480.620,00) bedraagt. ----------

Ieder van de Kopers heeft de door haar verschuldigde koopprijs voldaan middels overboeking op een derdengeldenrekening van mij, notaris. De Staat verleent hierbij aan ieder van de Kopers kwijting voor de betaling van de koopprijs. ----------

Op het eerst mogelijke moment na het passeren van deze akte zal uitbetaling van de Koopsom ten bedrage van twee en veertig miljoen euro (€ 42.000.000,00) geschieden door overmaking van dat bedrag op een bankrekening ten name van de Staat. ----------
Uitbetaling zal eerst plaatsvinden zodra uit onderzoek bij de relevante registers is gebleken, dat de overdracht is geschied zonder inschrijvingen die bij het verlijden van deze akte niet bekend zijn en de beschikkingsbevoegdheid van de Staat ten tijde van de ondertekening en inschrijving van deze akte vast staat. Partijen zijn ermee bekend dat, in verband met dit onderzoek, tussen de dag van het ondertekenen en het uitbetalen één of meer werkdagen kunnen verstrijken. ----------
Correctie Resterende Koopsom.----------
Het bedrag van de Resterende Koopsom ten bedrage van drie miljoen veertig duizend drie honderd dertig euro (€ 3.040.330,00) zal, totdat correctie van het bedrag heeft plaatsgevonden én onder de voorwaarden en bedingen zoals opgenomen in een separaat te sluiten depotovereenkomst, worden bewaard op de kwaliteitsrekening van mij, notaris. Eén en ander conform het bepaalde in de artikelen 8 en 9 van de Overeenkomst alsmede met inachtneming van het daartoe bepaalde in een separaat betreffende dit bedrag te sluiten depotovereenkomst. ----------
Investeringsbedrag ----------
Voorts is blijkens artikel 6 onder ii juncto 7 van de Overeenkomst tussen partijen overeengekomen dat een gedeelte van de Waarde ter grootte van **negentien miljoen vier honderd één duizend vijf honderd dertig euro (€ 19.401.530,00)** - welk bedrag in de Overeenkomst wordt aangeduid als Investeringsbedrag- dient te worden besteed ter stimulering van het (innovatieve) midden- en kleinbedrijf in Noord-Nederland. ----------
Conform het bepaalde in artikel 6 van de Overeenkomst zal, op het eerst mogelijke moment na het passeren van deze akte, uitbetaling van het totaalbedrag van negentien miljoen vier honderd één duizend vijf honderd dertig euro (€ 19.401.530,00) geschieden door overmaking van dat bedrag op een bankrekening ten name van de Provincie Drenthe als beheerder van het Investeringsbedrag. De Staat stemt uitdrukkelijk in met de overboeking van dit bedrag groot negentien miljoen vier honderd één duizend vijf honderd dertig euro (€ 19.401.530,00) op een bankrekening ten name van de Provincie Drenthe. ----------
Bepalingen. ----------
Op de koop en de levering zijn van toepassing de navolgende bepalingen:----------
Artikel 1. ----------
Garanties ten aanzien van de Vennootschap. ----------
De Staat garandeert jegens Kopers dat het navolgende op heden juist is:----------

a. de Vennootschap is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht, rechtsgeldig opgericht bij notariële akte verleden op negentien maart negentienhonderd vier en zeventig voor genoemde notaris [redacted], destijds notaris te 's-

Gravenhage; de statuten van de Vennootschap zijn laatstelijk gewijzigd bij notariële akte mede op heden verleden voor mij, notaris. Bij welke akte de statuten integraal zijn gewijzigd. Het maatschappelijk kapitaal bestaat sedert deze statutenwijziging uit één honderd vijf en twintig duizend (125.000) aandelen letter A en één honderd vijf en twintig duizend (125.000) aandelen letter B;----

b. de Vennootschap is thans ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02032331; de in het handelsregister ingeschreven gegevens betreffende de Vennootschap zijn juist en volledig;----------

c. de Vennootschap is niet ontbonden en evenmin is een besluit tot ontbinding van de Vennootschap genomen of een verzoek daartoe ingediend; de Vennootschap heeft geen mededeling als bedoeld in artikel 2:19a Burgerlijk Wetboek ontvangen van de Kamer van Koophandel; de Vennootschap is niet failliet verklaard, verkeert niet in surseance van betaling, en evenmin zijn daartoe verzoeken ingediend of is er aanleiding zulks te verwachten; ----------

d. het geplaatste kapitaal van de Vennootschap bestaat uit één honderd veertien duizend drie honderd twee en zeventig (114.372) aandelen, te weten zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter A en zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter B, elk met een nominale waarde van vierhonderd drie en vijftig euro en acht en zeventig eurocent (€ 453,78), zodat het geplaatste kapitaal thans één en vijftig miljoen acht honderd negen en negentig duizend zeven honderd zes en twintig euro en zestien eurocent (€ 51.899.726,16) bedraagt;----------

e. het register van aandeelhouders van de Vennootschap is volledig bijgewerkt;---

f. niemand heeft jegens de Vennootschap enige aanspraak op emissie van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap.----------

Artikel 2. ----------

Garanties ten aanzien van het vermogen van de Vennootschap. ----------

De Staat en de Kopers stellen hierbij vast dat de Staat niet gehouden is nadere mededelingen te doen (als bedoeld in lid 2 van artikel 7:17 Burgerlijk Wetboek) over het vermogen (activa, passiva en rechtsverhoudingen) van de Vennootschap en haar activiteiten en komen overeen dat ten aanzien van het vermogen van de Vennootschap en haar activiteiten geen nadere garanties worden verlangd respectievelijk gegeven, dit in verband met het feit dat Kopers volledig op de hoogte kunnen zijn en behoren te zijn van de financiële en juridische toestand van de Vennootschap. ----------

Daarnaast zijn de Staat en de Kopers overeengekomen dat Kopers de Aandelen zullen afnemen zoals ze zijn en aanvaarden Kopers volledig de risico's verbonden aan de Aandelen, onverminderd het bepaalde in de garanties.----------

Artikel 3. ----------

Garanties ten aanzien van de Aandelen. ----------

De Staat garandeert jegens de Kopers dat het navolgende op heden juist is: --------

a. De Staat is volledig en onbezwaard rechthebbende op de Aandelen; ----------
b. aan de Staat is de bevoegdheid tot vervreemding van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap niet ontzegd op grond van het bepaalde in artikel 2:22a lid 1 van het Burgerlijk Wetboek; ----------
c. op de Aandelen rusten geen rechten van derden of verplichtingen tot levering aan derden of claims uit hoofde van overeenkomsten van welke aard dan ook; -
d. door de levering van de Aandelen gaat het recht op de Aandelen volledig en onbezwaard over naar de Kopers; ----------
e. de Aandelen luiden op naam en voor de Aandelen zijn geen aandeelbewijzen uitgegeven; ----------
f. er is geen beslag op één of meer van de Aandelen gelegd; ----------
g. de Aandelen zijn volgestort; ----------
h. er staan geen certificaten van aandelen in het kapitaal van de Vennootschap uit met betrekking tot de Aandelen. ----------

Artikel 4. ----------
Baten en lasten. ----------
Alle baten en lasten verbonden aan de Aandelen komen vanaf **één januari tweeduizend zestien** ten bate, casu quo ten laste van de Kopers, onverminderd het bepaalde in de garanties. ----------

Artikel 5. ----------
Ontbinding. ----------

1. Alle ontbindende voorwaarden die zijn overeengekomen in de Overeenkomsten of in nadere overeenkomsten, die op de koop betrekking hebben, zijn thans uitgewerkt en komen bij dezen geheel te vervallen. ----------
   Noch de Staat noch Kopers kan/kunnen zich derhalve ter zake van deze koop en levering thans nog op een ontbindende voorwaarde beroepen. ----------
2. Partijen doen afstand van het recht om, uit welken hoofde dan ook, ontbinding van de aan de levering ten grondslag liggende rechtshandelingen te vorderen. -

Artikel 6. ----------
Titelbewijzen en bescheiden. ----------
De titelbewijzen en bescheiden die op de Aandelen betrekking hebben, zijn, voor zover de Staat deze in bezit had, aan Kopers overhandigd, die verklaarden deze ontvangen te hebben. ----------

Artikel 7. ----------
Toepasselijk recht. ----------
Deze overeenkomsten zullen worden beheerst door het Nederlandse recht. ----------

Artikel 8. ----------
Kosten. ----------
De kosten verbonden aan deze akte en de uitvoering daarvan komen voor rekening van de Vennootschap. ----------

Blokkering. ----------

De in de statuten van de Vennootschap opgenomen blokkeringsregeling is in acht genomen, aangezien de Staat en de Kopers tezamen de enige aandeelhouders van de Vennootschap zijn en bij deze voor zover nodig over en weer afstand doen van de rechten voor hen voortvloeiende uit die blokkeringsregeling. ----------

Erkenning. ----------

De Vennootschap heeft van de levering van de Aandelen kennisgenomen en erkent deze.----------

De Vennootschap zal de levering onverwijld in haar aandeelhoudersregister inschrijven.----------

De Vennootschap heeft de aan deze levering voorafgaande leveringen van de Aandelen steeds als geldig aanvaard.----------

Wet op het financieel toezicht. ----------

Op grond van het bepaalde in artikel 5:3 van de Wet op het financieel toezicht geldt het verbod van artikel 5:2 van de Wet op het financieel toezicht niet voor de in deze akte geconstateerde levering. ----------

Nachgründung.----------

Ten aanzien van de verkrijging door de Staat van de Aandelen was het bepaalde in artikel 2:94c Burgerlijk Wetboek niet van toepassing, zodat nooit de nietigheid als bedoeld in artikel 2:94c Burgerlijk Wetboek kan worden ingeroepen. ----------

Overdrachtsbelasting. ----------

De Vennootschap is geen lichaam als bedoeld in artikel 4 van de Wet op belastingen van rechtsverkeer. Derhalve is de verkrijging van de Aandelen door de Kopers niet belast met overdrachtsbelasting. ----------

Aandelenverdeling.----------

Na effectuering van de onderhavige aandelenoverdracht is het geplaatste aandelenkapitaal van de Vennootschap als volgt verdeeld: ----------

- de Staat houdt zeven en vijftig duizend één honderd zes en tachtig (57.186) aandelen letter A, genummerd A1 tot en met A57.186, uitmakende vijftig procent (50 %) van het totaal; ----------
- de Provincie Groningen houdt negentien duizend twee en zestig (19.062) aandelen letter B, genummerd B1 tot en met B19.048 en B26.311 tot en met B26.324; ----------
- de Provincie Fryslân houdt negentien duizend twee en zestig (19.062) aandelen letter B, genummerd B19.049 tot en met B26.310 en B26.353 tot en met B38.138 alsmede B26.325 tot en met B26.338; ----------
- de Provincie Drenthe houdt negentien duizend twee en zestig (19.062) aandelen letter B, genummerd B38.139 tot en met B57.186 en B26.339 tot en met B26.352,----------

de door de Provincies Groningen, Fryslân en Drenthe gehouden aandelen vormen tezamen de restende vijftig procent (50 %) van het geplaatste aandelenkapitaal. --

Interdisciplinaire samenwerking. ----------

Partijen zijn ermee bekend dat ondergetekende notaris werkzaam is ten kantore van PlasBossinade, het kantoor dat vennootschap in deze transactie adviseert. Onder verwijzing naar de Verordening Beroeps- en Gedragsregels van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), stemmen alle partijen bij deze akte er hierbij uitdrukkelijk mee in dat hij deze akte passeert. ----------

Slotbepaling. ----------

De titels in deze akte dienen ter bevordering van de leesbaarheid van deze akte. ---

Geen van Partijen kan daaraan enig recht ontlenen. ----------

De comparant is aan mij, notaris, bekend. ----------

Waarvan akte is verleden te Groningen op de datum in het hoofd dezer akte vermeld. ----------

Na zakelijke opgave van de inhoud van de akte aan de comparant en een toelichting daarop heeft deze verklaard tijdig voor het verlijden van de inhoud van de akte te hebben kennis genomen en op volledige voorlezing van de akte geen prijs te stellen.----------

Vervolgens is deze akte, na beperkte voorlezing, door de comparant en mij, notaris, ondertekend. ----------

(Volgt ondertekening)

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Mr. T.J. de Vries notaris te Groningen

5.1.2e

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 32

5.1.1c

5.1.2b

5.1.2i

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

Tot en met 31 december 2016

Versie AvA

13 februari 2017

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 7
3.1 Actuele waarde 8
3.2 Investeringen 8
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 9

4 Voorzieningen 11

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 14
5.1 Topsectoren 14
5.2 Type aanvragen 17
5.3 Provincies 19

6 Vrije ruimte 22

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 31 december 2016. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

Op de in deze rapportage genoemde cijfers is nog geen accountantscontrole toegepast. De cijfers zijn daarmee **onder voorbehoud beoordeling en controle** door PWC.

1.1 Algemeen

2016 is voor NOM Finance met een positief resultaat afgesloten. Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 15,2 miljoen positief (Q4/2015: € 4,8 miljoen). Totaal zijn 29 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 4,4 miljoen (Q4/2015: 28 financieringen ad € 12,1 miljoen). Het uitstaande bedrag aan financieringen per 31 december 2016 bedraagt € 73,2 mln. Deze is verdeeld over 81 ondernemingen.
De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2016 is € 31,9 miljoen (1 januari 2016: € 30,5 miljoen). De actuele waarde van de portefeuille per 31 december 2016 is gewaardeerd op € 112,0 miljoen (1 januari 2016: € 107,2 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 december 2016

	Totaal	Totaal 2015
Aantal uitzettingen	29	28
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	4.436	12.080
Aantal bedrijven in portefeuille	81	89
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	31.912	30.456
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	111.996	107.155
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	15.189	4.831
In bedrijf (x € 1.000,-)	73.199	79.359
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.863	3.022
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	-159	247

0139 310543

Het team van NOM Finance is per 31 december 2016 gewijzigd ten opzichte van ultimo 2015 en bestaat nu uit 11,8 fte (ultimo 2015: 14,3 fte).

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Investment analist 0,8 fte (was 31 december 2015 1,0 fte)
- Investment manager 10,0 fte (waarvan 4,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen, Doefonds Fryslân, MKB Fonds Drenthe en GROElfonds) (+ 1 fte door beheer GROElfonds in 2016)

Door uitbreiding van de activiteiten binnen NOM Finance zijn er begin 2017 vacatures uitgezet voor de functie investment manager.

De overige mutaties worden verklaard door de overgang naar Fonds Support Noord (hierna: FSN) per 1 september jl. Ultimo 2016 bestaat het team van FSN uit 1 fte 5.1.2e 5.1.2e en 2,5 fte Projectmedewerker FSN.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in portefeuille wordt op basis van een halfjaarlijkse inventarisatie gemeten aan het aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Per saldo was de directe werkgelegenheid in de portefeuille per 31 december 2016: 2.863 fte.

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat (hoofdstuk 2) en het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, in de periode tussen 1 januari en 31 december 2016 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 worden de voorzieningen besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de waarden en resultaten worden onderverdeeld naar topsectoren, aanvraagtypen en provincies. In hoofdstuk 6 staat een toelichting op de vrije ruimte vermeld.

2 Financieel

Het portefeuilleresultaat (Resultaat voor kosten NOM Finance) over de periode 1 januari tot en met 31 december 2016 bedraagt € 15,2 miljoen positief. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor Doefonds, MKB Fonds Drenthe, GROEIfonds en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.

De opbouw van het portefeuilleresultaat is hierna weergegeven:

Opbouw resultaat t/m 31 december 2016 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal	31 december 2015
Rente leningen u/g	3.246	295	3.542	3.218
Dividend	4.705	-	4.705	3.904
Resultaat verkoop participaties	8.433	2	8.435	274
Provisies	23	16	39	118
Voorziening/afboeking	-1.060	-472	-1.532	-2.682
	15.347	**-158**	**15.189**	**4.831**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. Tot en met december 2016 is € 3.542k renteresultaat geboekt waarvan € 1.271k is ontvangen (€ 2.271 bijgeschreven). De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 2.266k. Hiervan is € 307k ontvangen en € 1.959k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal financieringen op lening die als inactief zijn aangemerkt (zie hoofdstuk 4).

Onder de post **dividend** zijn de tot en met december 2016 ontvangen dividenden van vier ondernemingen ad € 4.535k opgenomen. Daarnaast is er € 170k bijgeschreven op **dividend cum. prefs.** tot en met december 2016.

0139 310543

Op de desinvestering van drie ondernemingen (zie hoofdstuk 3.2) is een posititief **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd ad € 8,4 miljoen. Eén desinvestering betrof een verkoop van een gedeelte van het aandelenpakket met een postief resultaat van € 2,3 mln. Daarnaast waren er twee desinvesteringen waarbij het gehele aandelenpakket is verkocht met een positief resultaat van ruim € 6,1 mln.
Op één onderneming is een negatief resultaat verkoop participaties gerealiseerd ad € 60k. Dit resultaat volgt uit de uitoefening van een optieregeling voor € 1 door de DGA bij een portefeuillebedrijf uit het G&O fonds. Daarnaast is een positief resultaat gerealiseerd ad € 75k uit een desinvestering uit een voorgaand boekjaar. Van het resultaat verkoop participaties heeft € 2k betrekking op een volledig voorziene onderneming. Verder is op één onderneming geen resultaat gerealiseerd.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 31 december 2016 is er per saldo ruim € 1.532k aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 31 december 2016 € 31,9 miljoen (1 januari 2016: € 30,5 miljoen).

De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2016 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 31 december 2016 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2016	**28.821**	**1.635**	**30.456**
Bij:			
Investeringen	2.816	1.620	4.436
Rentebijschrijvingen	3.246	295	3.542
	6.233	1.915	8.148
Af:			
Desinvesteringen	1.734	-	1.734
Aflossingen	1.670	314	1.984
Ontvangen rentetermijnen	1.026	245	1.271
Voorzieningen	1.060	472	1.532
	5.661	1.031	6.692
Stand per 31 december 2016	**29.393**	**2.519**	**31.912**
Aandelenkapitaal	14.629	-	14.629
Cumulatief preferente aandelen	4.231	-	4.231
Leningen	10.533	2.519	13.052
Stand per 31 december 2016	**29.393**	**2.519**	**31.912**
			Actuele wrd
Stand per 1 januari 2016	105.520	1.635	107.155
Stand per 31 december 2016	109.477	2.519	111.996
Mutatie	3.957	884	4.841

3.1 Actuele waarde

Per halfjaar wordt de waardering (actuele waarde) van de portefeuilleonderenmingen (her-)beoordeeld. Hierbij wordt volledig gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de verantwoordelijke investment manager met de afdelingsmanager en 5.1.2e besproken.
De actuele waarde per 31 december 2016 is berekend op € 112,0 miljoen (1 januari 2016: € 107,2 miljoen). Hiervan heeft € 13,1 miljoen betrekking op de leningenportefeuille. De stille reserve in portefeuille bedraagt ruim € 80,0 miljoen (1 januari 2016: € 76,7 miljoen).
Het aantal porteuilleondernemingen met een stille reserve (actuele waarde > boekwaarde) bedraagt: 9.
Het aantal portefeuilleondernemingen (exclusief lening) met een actuele waarde groter dan nihil bedraagt: 21 (56 inclusief lening).

3.2 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn zowel de gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 december 2016					2015	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	5	11	16	2.875	14	5.767
Conversie	1	-	1	75	-	-
Uit commitment	2	5	7	695	7	2.115
Uitbreiding	5	-	5	791	7	4.198
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
	13	**16**	**29**	**4.436**	**28**	**12.080**

In totaal is er tot en met december 2016 € 4,4 mln. geïnvesteerd in 16 nieuwe bedrijven en 13 bestaande portefeuille-bedrijven. In de vergelijkbare periode 2015 zijn 28 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 12,1 miljoen.

In 2016 zijn er 307 (2015: 343) nieuwe leads binnengekomen bij NOM Finance. Hierin zitten 173 leads die door de investment analist in een vroeg stadium zijn afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers). Per saldo zijn 134 concrete nieuwe leads binnengekomen bij NOM Finance (54 Aanjaagfonds en 80 G&O-fonds). Van de 134 leads zijn 9 gefinancierd (naast nog 7 leads uit 2015).
Per einde december zijn 15 leads onderhanden (12 in onderzoek en 3 afwachting reactie van de onderneming).
De belangrijkste redenen voor afwijzingen waren onder meer kwaliteit business case

(17,1%), kwaliteit management (28,6%) en overig (25,7%).

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Het aantal financieringen dat tot en met december 2016 uit portefeuille is gelopen bedraagt: 28 (2015: 18).

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2016

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2015
Aflossingen	3	9	12	13
Desinvesteringen	4	1	5	-
Faillissement	-	5	5	2
Kwijtscheldingen	-	2	2	1
Liquidaties	3	1	4	2
	10	**18**	**28**	**18**

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

Tot en met 31 december 2016 zijn vijf ondernemingen (volledig) verkocht en bij één onderneming is een deel van het aandelenpakket verkocht. Het hierop gerealiseerde resultaat bedroeg € 8,4 mln.
Drie van de verkochte ondernemingen waren niet voorzien. Twee ondernemingen waren geheel voorzien. De onderneming waarvan een deel van het aandelenpakket is verkocht, was eveneens niet voorzien. Daarnaast is er nog bij één onderneming het aandelenpakket verkocht; NOM is hierbij nog wel betrokken middels een achtergestelde lening. De onderneming was niet voorzien. Verkoopbrengst is initiële investering plus cumulatief preferent dividend.

Drie ondernemingen (waarvan één met twee financieringen) zijn geliquideerd. De boekwaarde van deze ondernemingen was nihil.

In 2016 is van vijf ondernemingen het faillissement uitgesproken. De boekwaarde van deze ondernemingen was nihil.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn geen onderdeel. Indien een

onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 31 december 2016 € 1.984k aan aflossingen ontvangen. Negen leningen uit het Aanjaagfonds zijn volledig afgelost. Twee ondernemingen (met drie financieringen) uit het Groei- en Overname fonds.

4 Voorzieningen

Het voorzieningenniveau is in belangrijke mate het effect van de taak van de NOM als risicofinancier. Gezien de doelstelling als regionale ontwikkelingsmaatschappij en de vigerende aandeelhoudersinstructie, zijn (door)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen van NOM Finance. Dit zijn ondernemingen met een ho(o)g(er) risicoprofiel.

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.

Er bestaat geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau.

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Vervolgens wordt halfjaarlijks het profiel opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

In totaal is er op de portefeuille per 31 december 2016 € 41,3 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 73,2 miljoen, hetgeen betekent dat 56,4% is voorzien (ultimo 2015: 61,6%).

Er zijn 8 ondernemingen waarbij de totale uitstaande positie meer dan € 2,5 miljoen is. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 40,8 miljoen, hiervan is 69,5% voorzien.

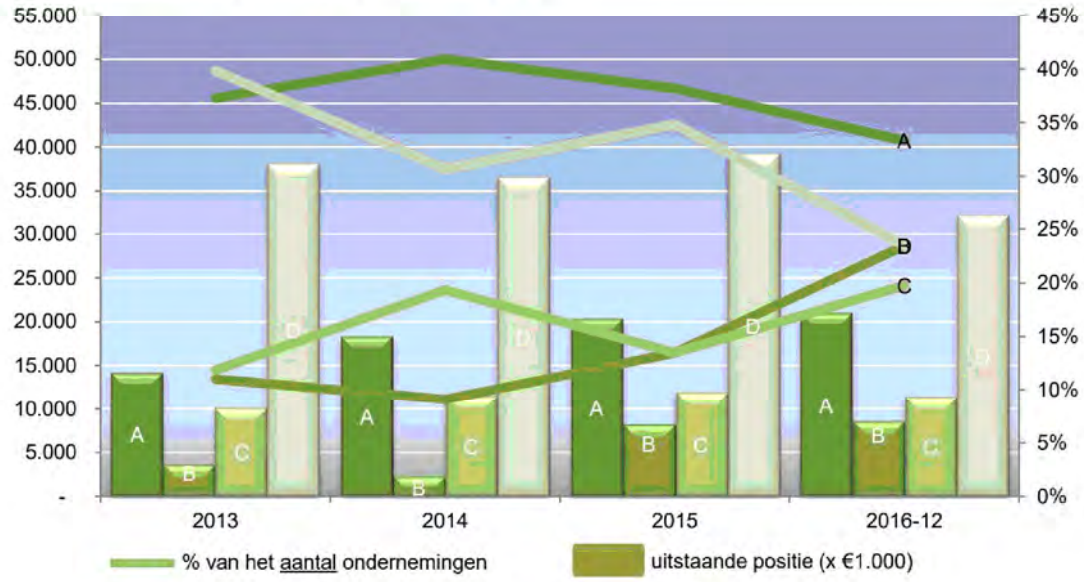
Het aantal ondernemingen met een totale uitstaande positie meer dan € 1 miljoen en voor 50% of meer voorzien bedraagt 10. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 36,6 miljoen, hiervan is 94,9% voorzien.

Tot en met 31 december 2016 is € 1,5 miljoen aanvullend voorzien. Hiervan heeft

Hiervan heeft € 1.148k betrekking op de leningenportefeuille en € 384k op aandelen.

Hierna staan de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen over de periode 2013 tot en met 31 decenber 2016, in aantallen als percentage van de portfolio weergegeven en de bijbehorende hoogte van de uitstaande posities in euro's.
De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een vijftal (1 januari 2016: 7) inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 31 december 2016 ruim € 24,3 miljoen.

Verloop risicoclassificatie-indeling t/m 31 december 2016

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Aantal mutaties risicogroepen t/m 31 december 2016			
	G&O	Aanjaag	Totaal
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	2	1	3
A → C	-	-	-
A → D	1	-	1
B → C	2	1	3
B → D	-	-	-
C → D	-	1	1
	5	3	8
Nieuw in portefeuille			
A	3	2	5
B	1	7	8
C	3	2	5
D	3	-	3
	10	11	21
Desinvestering/aflossing			
A	5	8	13
B	1	-	1
C	1	1	2
D	3	9	12
	10	18	28
Totaal aantal mutaties	**31**	**33**	**64**

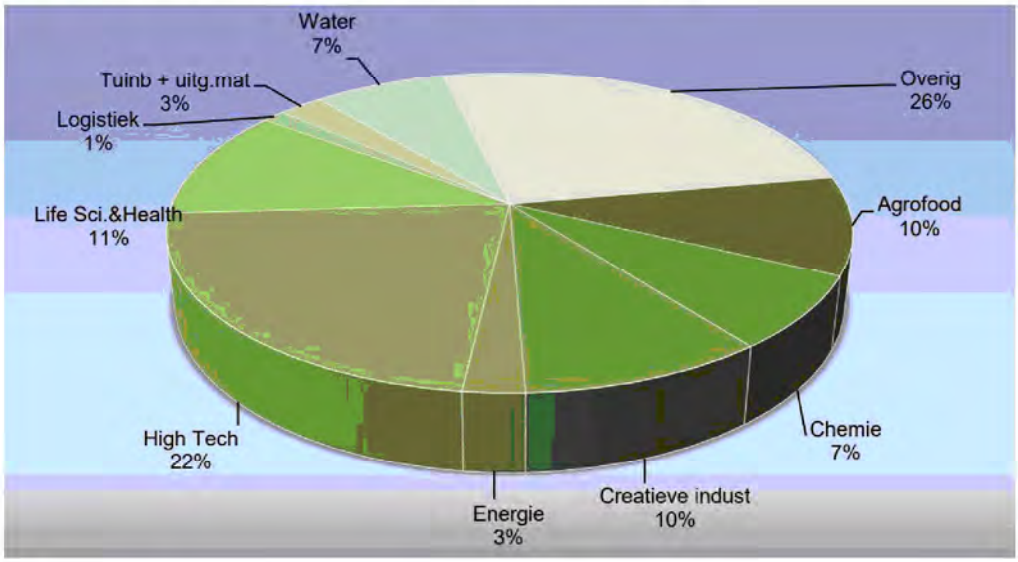
Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

5.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de 9 topsectoren en een extra categorie "overig" (vrije ruimte). Onderstaand is over de sectoren het verloop in aantallen van de portefeuillebedrijven weergegeven:

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 31 december 2016

Aan een onderneming kunnen meerdere financieringen zijn verstrekt.

De investeringen tot en met 31 december 2016 zijn in de volgende sectoren gerealiseerd:

Investeringen per sector t/m 31 december 2016					2015	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	1	-	1	150	2	1.450
Chemie	-	2	2	175	-	-
Creatieve indust	2	4	6	1.040	2	510
Energie	-	-	-	-	3	290
High Tech	5	5	10	2.030	7	4.987
Life Sci.&Health	2	2	4	568	8	3.081
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-	1	250
Water	-	2	2	230	1	150
Overig	3	1	4	243	5	1.750
	13	**16**	**29**	**4.436**	**29**	**12.468**

De financieringen die uit de portefeuille zijn gegaan door verkoop, aflossing, kwijtschelding of liquidatie zijn als volgt over de sectoren verdeeld:

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2015
Agrofood	2	-	2	2
Chemie	-	2	2	4
Creatieve indust	-	-	-	2
Energie	-	3	3	-
High Tech	-	2	2	2
Life Sci.&Health	-	1	1	1
Logistiek	-	1	1	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	1	1	-
Overig	8	8	16	7
	10	**18**	**28**	**18**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

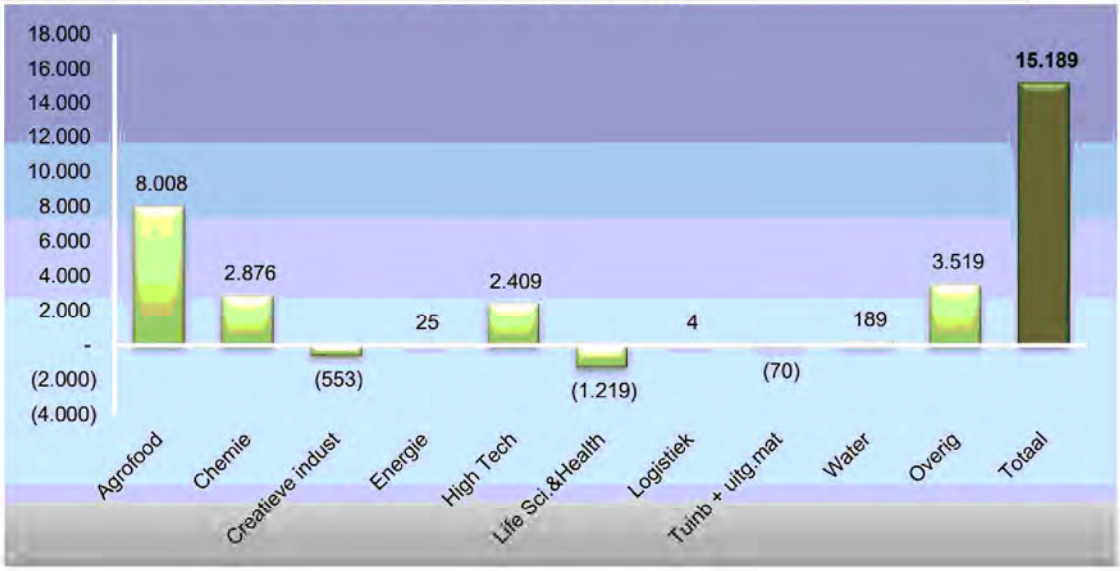
De boekwaarde vóór voorziening per 31 decenber 2016 is volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 31 december 2016

	1 januari 2016	31 december 2016		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	6.706	5.135	277	5.412
Chemie	10.852	10.803	175	10.978
Creatieve indust	2.553	2.975	657	3.632
Energie	741	-	238	238
High Tech	7.027	7.510	1.211	8.721
Life Sci.&Health	12.866	12.720	400	13.120
Logistiek	135	-	36	36
Tuinb + uitg.mat	1.986	1.812	90	1.902
Water	1.051	697	477	1.175
Overig	35.439	27.625	360	27.985
	79.359	**69.279**	**3.920**	**73.199**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per topsector t/m 31 december 2016 (x € 1.000,-)

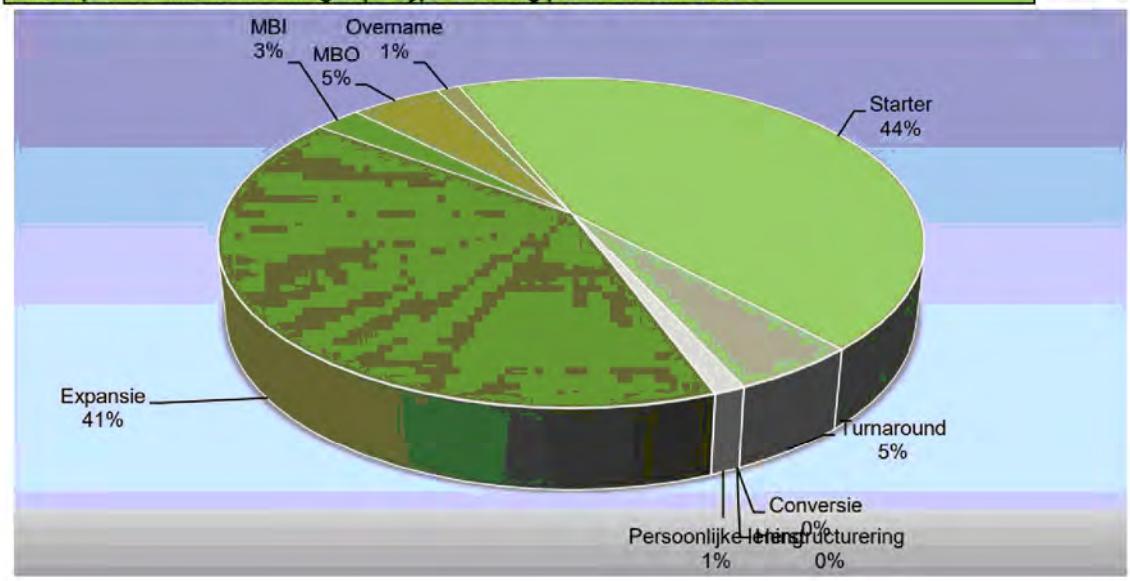

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.2 Type aanvragen

Gezien de doelstelling als ontwikkelingsmaatschappij zijn (door-)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen. Daarnaast is expansie van bestaande bedrijven belangrijk voor de regionale economie. Dit is onder andere af te leiden uit de hierna weergegeven onderverdeling naar de oorspronkelijke (op moment van eerste investering) type aanvraag van de portefeuille.

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 31 december 2016

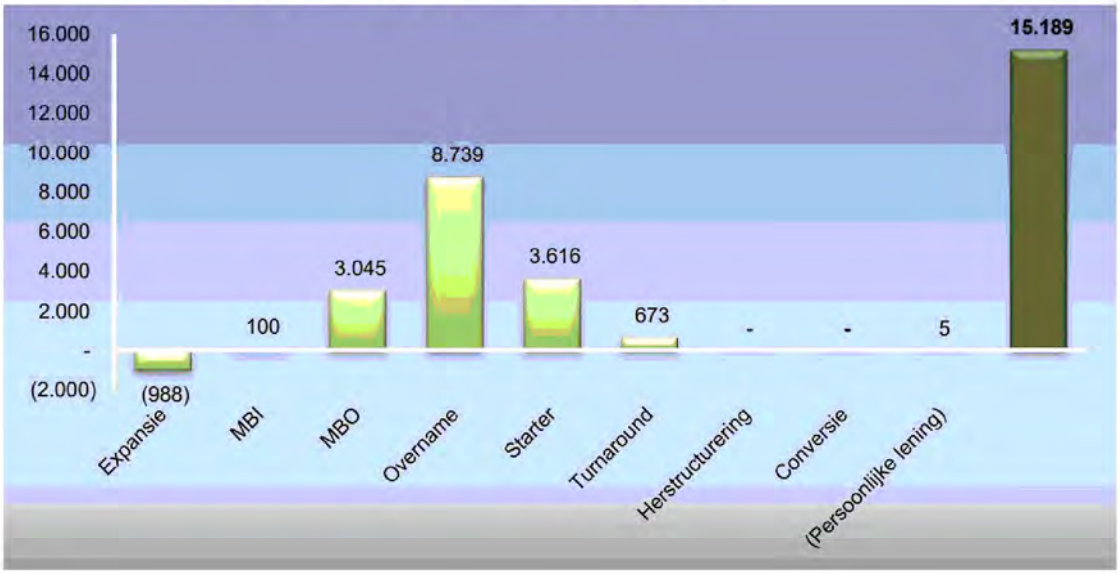
De investeringen die in 2016 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn, zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 31 december 2016					2015	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	5	5	10	1.813	13	5.432
MBI	1	-	1	350	-	-
MBO	-	-	-	-	1	150
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	7	11	18	2.273	12	6.011
Turnaround	-	-	-	-	3	875
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	13	**16**	**29**	**4.436**	**29**	**12.468**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2016				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2015
Expansie	1	8	9	3
MBI	-	-	-	-
MBO	-	1	1	6
Overname	1	-	1	2
Starter	7	6	13	5
Turnaround	1	1	2	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	2	2	2
	10	**18**	**28**	**18**

Het portefeuilleresultaat is als volgt verdeeld:

Portefeuilleresultaat per type aanvraag t/m 31 december 2016 (x € 1.000,-)

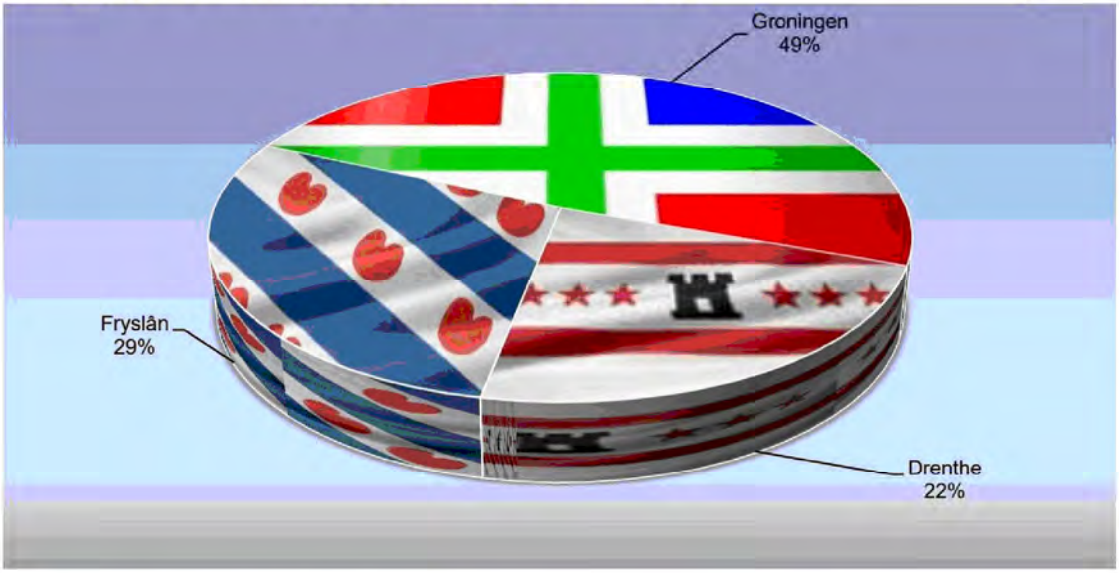

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.3 Provincies

Als gevolg van het verstrekken van nieuwe financieringen en de afwikkeling van eerder verstrekte financieringen is de verdeling van het aandeel ondernemingen per provincie gewijzigd ten opzichte van de verhouding per 1 januari 2016 (Groningen: 51%, Fryslân 24% en Drenthe 25%). Hierna volgt de onderverdeling van de portefeuille over de drie provincies, gevolgd door de investeringen die in de eerste negen maanden van 2016 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn.

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 31 december 2016

Investeringen per provincie t/m 31 december 2016					2015	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	1	3	4	715	3	3.815
Fryslân	3	6	9	1.260	9	2.675
Groningen	9	7	16	2.461	17	5.978
	13	**16**	**29**	**4.436**	**29**	**12.468**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 31 december 2016

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2015
Drenthe	5	5	10	8
Fryslân	3	2	5	4
Groningen	2	9	11	4
Overig	-	2	2	2
	10	**18**	**28**	**18**

De boekwaarde voor voorziening per 31 december 2016 is als volgt over de provincies verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 31 december 2016

	1 januari 2016	31 december 2016		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	532	234	277	511
Chemie	-	-	75	75
Creatieve indust	61	-	357	357
Energie	144	-	-	-
High Tech	3.959	3.795	468	4.264
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	788	697	-	697
Overig	8.162	1.050	-	1.050
	13.646	**5.777**	**1.177**	**6.954**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 31 december 2016

	1 januari 2016	31 december 2016		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	4.568	3.695	-	3.695
Chemie	731	586	-	586
Creatieve indust	-	-	200	200
Energie	535	-	190	190
High Tech	250	405	518	923
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	48	-	36	36
Tuinb + uitg.mat	103	-	90	90
Water	-	-	232	232
Overig	13.159	11.038	208	11.246
	19.394	**15.723**	**1.473**	**17.197**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 31 december 2016

	1 januari 2016	31 december 2016		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.606	1.206	-	1.206
Chemie	10.121	10.218	100	10.318
Creatieve indust	2.493	2.975	100	3.075
Energie	62	-	48	48
High Tech	2.818	3.310	225	3.535
Life Sci.&Health	12.866	12.720	400	13.120
Logistiek	87	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1.884	1.812	-	1.812
Water	264	-	246	246
Overig	14.093	15.537	142	15.679
	46.294	**47.778**	**1.260**	**49.038**

Persoonlijke leningen	25	-	10	10

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

6 Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelen kapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.

Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2016 bedroeg de resterende vrije ruimte € 11,3 miljoen. De beschikbare vrije ruimte per 31 december 2016 bedraagt ruim: € 11,3 miljoen.
In totaal zijn er 19 ondernemingen uit de vrije ruimte gefinancierd, waarvan 4 nieuw in 2016 (2015:5). Verder is er in 2016 bij twee ondernemingen uitbreiding gerealiseerd.

0139 310543

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

VAN IDEE NAAR PRODUCT

RAPPORTAGE INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND PERIODE: 2016

VERSIE AVA

13 februari 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Verwachtingen 2016 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5
2.1 Resultaat 5
2.2 Liquiditeit 6

3 Leads 7

4 Portefeuille 8
4.1 Boekwaarde 8
4.2 Actuele waarde 9
4.3 Investeringen 9
4.4 Desinvesteringen 9
4.5 Voorzieningen 10
4.6 Risicoprofielen 10

5 Exits 11

6 Maatschappelijk rendement 12

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 13
7.1 Topsectoren 13
7.2 Type aanvragen 15

8 Revolverendheid 16

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen 16

10 Bijlagen 17

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van het Innovatiefonds Noord Nederland (IFNN) over de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Op de in deze rapportage genoemde cijfers is nog geen accountantscontrole toegepast. De cijfers zijn daarmee **onder voorbehoud beoordeling en controle** door PWC.

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 december 2016	
	Totaal
Aantal uitzettingen	4
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	580
Aantal bedrijven in portefeuille	7
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	630
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	772
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	- 300
In bedrijf (x € 1.000,-)	930
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	10

1.1 Algemeen

Het IFNN stelt de ondernemer in staat om een innovatief idee naar de markt te brengen. Het vinden van financiering in een ontwikkelfase is vandaag de dag een lastige opgave. Het innovatieproces is kostbaar en traditionele financiers zijn terughoudend. Het IFNN speelt hier op in door te participeren in Noord-Nederlandse bedrijven die samenwerken aan innovatie technologieën, producten en concepten. Met behulp van het IFNN kunnen bedrijven innovaties daadwerkelijk realiseren.

Het IFNN verstrekt eigen vermogen in de vorm van aandelenkapitaal. De grootte van de financiering varieert van € 50.000 tot € 1.000.000. Het fonds voorziet in maximaal 50% van de totale financieringsbehoefte. In uitzonderingsgevallen kan er ook een achtergestelde lening worden verstrekt.

Om in aanmerking te komen voor financiering vanuit het IFNN gelden onderstaande richtlijnen:
- Vestiging: bedrijf moet zich vestigen of gevestigd zijn in Noord-Nederland;
- Samenwerking: betrokkenheid van tenminste twee MKB-bedrijven;
- Co-funding: co-investering is geregeld of kan inmiddels het Innovatiefonds worden georganiseerd;
- Innovatie: innovatief product/dienst, bij voorkeur beschermd met patenten.

De website van IFNN is www.ifnn.nl en www.innovatiefondsnoordnederland.nl

1.2 Terugblik 2016 en verwachtingen 2017

In 2016 is € 580k gerealiseerd in vier ondernemingen, waarvan drie nieuwe investeringen. De oorspronkelijke doelstelling was vijf nieuwe participaties met een totale investering van € 1 mln.

In 2017 is het doel van IFNN om in totaal € 1,5 mln. te investeren. Dit zijn € 1 mln. aan nieuwe investeringen en € 0,5 mln. aan investeringen bij bestaande participaties. De verwachting is dat er vijf nieuwe participaties gerealiseerd worden.

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

2 Financieel

2.1 Resultaat

Het resultaat van het Innovatiefonds Noord Nederland inclusief kosten bedraagt over de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 € 474k negatief.

Onderstaand is het verloop weergegeven.

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	31 december 2016	
	Realisatie	Begroting
Rente leningen u/g	0	-
Dividend	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-
Provisies	-	-
Voorziening	-300	-
Resultaat voor kosten	**-300**	-
Kosten	174	192
Resultaat na kosten	**-474**	**- 192**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte lening aan een portfoliobedrijf.

Onder de post **dividend** zijn de in 2016 ontvangen dividenden van ondernemingen opgenomen. In 2016 is geen dividend ontvangen. Er is geen **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 31 december 2016 is er € 300k voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

- Beheervergoeding NOM € 147k
- Accountant € 19k
- Overig (beheerkosten) € 8k

2.2 Liquiditeit

De NOM, het ministerie van Economische Zaken en de provincies Drenthe, Friesland en Groningen hebben in totaal € 20 mln. beschikbaar gesteld om ondernemingen uit Noord-Nederland in staat te stellen om innovaties daadwerkelijk te realiseren. Dit bedrag is in Q3 ontvangen.

Naast de gedane investeringen door IFNN is aan commitments en overige verplichtingen € 450k toegezegd. Dit betreffen vier nog opvraagbare tranches van portefeuillebedrijven die nog niet zijn uitbetaald (inclusief één portefeuillebedrijf waarbij ook financiering ad € 100k op de plank ligt).

3 Leads

In 2016 zijn er in totaal nieuwe 61 leads behandeld, waarvan 55 zijn afgewezen en/of doorverwezen, 4 nog in behandeling, van 2 is niets meer vernomen dan wel waar IFNN op reactie wacht. De drie nieuwe investeringen in 2016 zijn allen leads uit 2015.

De belangrijkste reden voor afgewezen projecten waren onder meer kwaliteit casus (29%), niet innovatief (17%), buiten richtlijnen fonds (16%) en buiten regio (8%). De meeste projecten zijn doorverwezen naar Flinc.

In 2016 zijn face-2-face gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd.

4 Portefeuille

4.1 Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 31 december 2016 € 630k.

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de leningen is bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2016 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 31 december 2016 (x € 1.000,-)

	Boekwaarde	Act. waarde
Stand per 1 januari 2016	**350**	**470**
Bij:		
Investeringen	580	
Dividendbijschrijvingen	-	
Rentebijschrijvingen	0	
	580	
Af:		
Desinvesteringen	-	
Aflossingen	-	
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	
Ontvangen rentetermijnen	-	
Voorzieningen	300	
	300	
Stand per 31 december 2016	**630**	**772**
Aandelenkapitaal	340	340
Cumulatief preferente aandelen	200	342
Leningen	90	90
Stand per 31 december 2016	**630**	**772**

4.2 Actuele waarde

Per halfjaar wordt de waardering (actuele waarde) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Hierbij wordt volledig gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de fondsmanager met de afdelingsmanager en 5.1.2e besproken.
De actuele waarde per 31 december 2016 is berekend op € 772k De totale stille reserve in portefeuille bedraagt derhalve € 142k.

4.3 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn de gestorte bedragen op aandelen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen van de bestaande portefeuillebedrijven.

In totaal is er in € 580k geïnvesteerd in drie nieuwe portfeuillebedrijven en één bestaande portefeuillebedrijf.

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 december 2016

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	3	530
Uit commitment	1	50
	4	**580**

4.4 Desinvesteringen

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin IFNN een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door IFNN aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

In 2016 zijn geen verkopen geweest.

4.5 Voorzieningen

Tot en met 31 december 2016 is er op twee participaties voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 31 december 2016 € 300k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 930k, hetgeen betekent dat 32,2% is voorzien (ultimo 2015: 0%).

4.6 Risicoprofielen

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd. Er bestaat derhalve geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau. Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van IFNN. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Naast de actuele waarde is wordt ieder halfjaar het profiel ook opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

Hierna zijn de mutaties van de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen per 31 december 2016 weergegeven.

Aantal mutaties risicogroepen t/m 31 december 2016	Totaal
Verhoogde risicoprofielen	
C → D	1
	1
Nieuw in portefeuille:	
C	1
D	2
	3
Totaal aantal mutaties	**4**

5 Exits

Er zijn in 2016 geen gehele of gedeeltelijke exits gerealiseerd.

6 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 31 december 2016: 21.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 31 december 2016 (in FTE's)	
	Totaal
Stand per 1 januari 2016	**11**
Bij:	
Investeringen: nieuw	10
Mutatie bestaande portefeuille	-
	10
Af:	
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-
Uit portefeuille: overig	-
	-
Stand per 31 december 2016	**21**

Van de tot en met 31 december 2016 gefinancierde ondernemingen hebben drie bedrijven IP's (patenten en octrooien) in bezit.

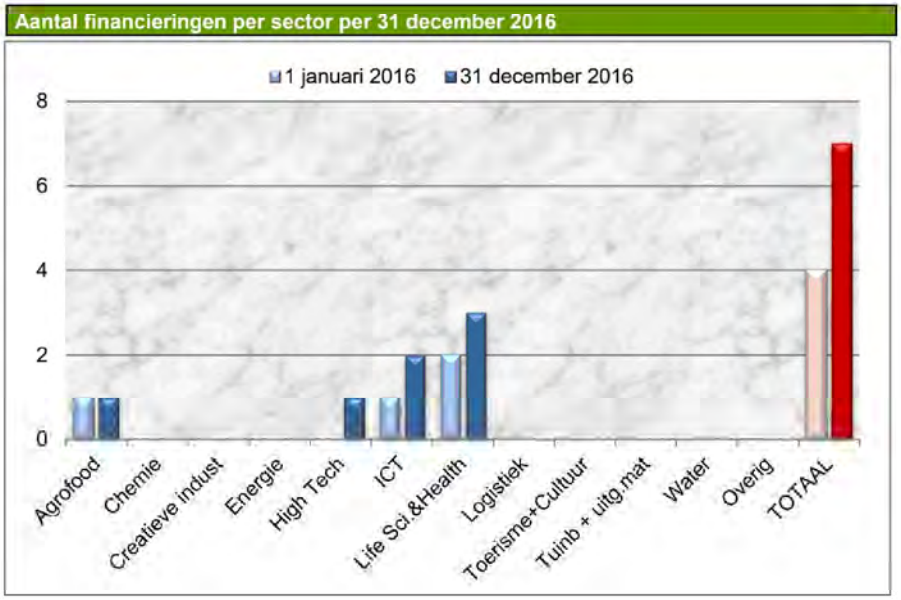
Ten aanzien van overige onderdelen van maatschappelijk rendement zijn geen kpi's en/of meetmethoden vastgesteld.

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

7.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de negen landelijk vastgestelde topsectoren en een extra categorie "overig". De investeringen in 2016 zijn in de volgende sectoren geweest:

Investeringen per sector t/m 31 december 2016		
	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
High Tech	1	200
ICT	1	290
Life Sci.&Health	2	90
	4	**580**

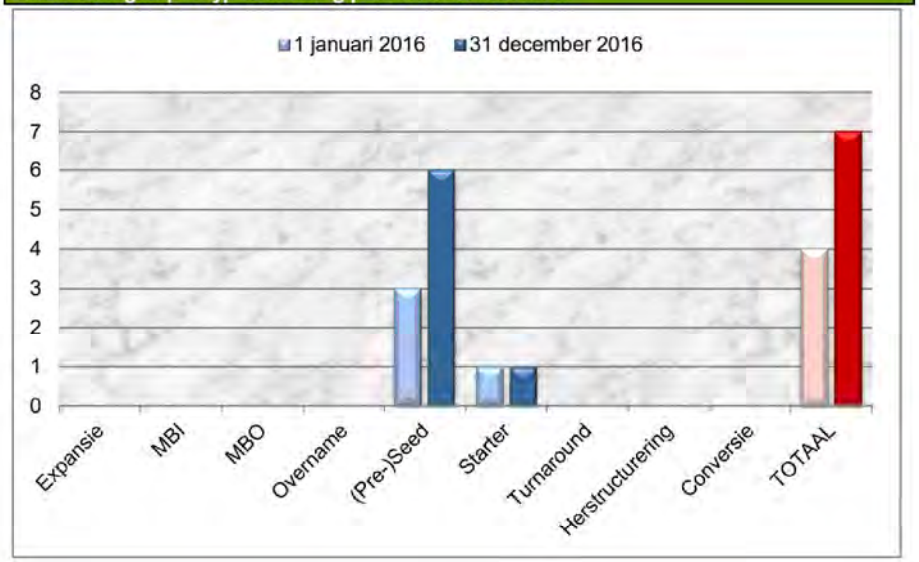
De boekwaarde voor voorziening (ook wel “subtotaal in bedrijf”) per 31 december 2016 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie per sector per 31 december 2016		
	1 januari	31 december
Agrofood	200	200
Chemie	-	-
Creatieve indust	-	-
Energie	-	-
High Tech	-	200
ICT	50	340
Life Sci.&Health	100	190
Logistiek	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-
Water	-	-
Overig	-	-
	350	**930**

7.2 Type aanvragen

De investeringen in 2016 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Financieringen per type aanvraag per 31 december 2016

Investeringen per type aanvraag t/m 31 december 2016

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
(Pre-)Seed	4	580
	4	**580**

8 Revolverendheid

Het IFNN streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo december 2016 is de revolveerbaarheid nog niet van toepassing.

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er zijn december 2016 geen faillissementen. Voor de lopende commitments wordt verwezen naar de tabel in hoofdstuk 2.2.

10 Bijlagen

Bijlage A: Overzicht participaties

Sinds	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	%	Aantal werknemers
[redacted]				

5.1.1c

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Rapportage MKB Fonds Drenthe

Tot en met 31 december 2016

1. Inleiding . . . **3**
Inleiding . . . 4
2. Financieel . . . **6**
Resultaat . . . 7
Liquiditeit . . . 9
3. Leads . . . **10**
Leads . . . 11
4. Portefeuille . . . **13**
Boekwaarde . . . 14
Actuele waarde . . . 16
Investeringen . . . 17
Desinvesteringen en Aflossingen . . . 18
Voorzieningen . . . 19
Risicoprofielen . . . 20
5. Exits . . . **22**
Exits . . . 23
6. Maatschappelijk rendement . . . **24**
Maatschappelijk rendement . . . 25
7. Boekwaarde en resultaat per categorie . . . **27**
Boekwaarde en resultaat per categorie . . . 28
Type aanvragen . . . 30
8. Revolverendheid . . . **32**
Revolverendheid . . . 33
9. Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen . . . **34**
Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen . . . 35
10. Bijlagen . . . **36**
Bijlage 1 Participaties en leningen . . . 37

Inleiding

Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. (D.O.F.) en Drents Innovatiefonds B.V. (D.I.F.) over de periode 1 januari tot en met 31 december 2016. De drie vennootschappen handelen gezamenlijk onder de naam "MKB Fonds Drenthe". Op de in deze rapportage genoemde cijfers is nog geen accountantscontrole toegepast. De cijfers zijn daarmee **onder voorbehoud beoordeling en controle** door PWC.

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 december 2016

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	2	7	9
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	90	1.600	1.690
Aantal commitments			7
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			1.960
Aantal bedrijven in portefeuille	5	13	18
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	106	1.748	1.854
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	106	1.748	1.854
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	-413	-471	-884
In bedrijf (x € 1.000,-)	299	2.353	2.652
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	0	148	148

Algemeen

Het IC is gedurende 2016 zesmaal bijeen geweest om in totaal zeven voorstellen (totaal € 1,96 miljoen) te bespreken. Waarvan eenmaal om de stand van zaken van alle huidige portefeuillebedrijven te bespreken. Eén voorstel betrof een hernieuwd verzoek aangezien de termijn van het eerder ontvangen positief IC advies was vervallen. Alle voorstellen zijn door het IC positief geadviseerd. De directie heeft de adviezen gevolgd.

Terugblik 2016

De doelstelling voor 2016 was om tien financieringen te verstrekken met een totaal investeringsbedrag van € 2,3 miljoen. Het aantal financieringen in 2016 is uitgekomen op 9 financieringen met een totaal uitgezet investeringsbedrag van € 1,7 miljoen. Van deze 9 financieringen is er één uit een bestaand

0141 310520

commitment gestort en zijn de overige 8 nieuwe financieringen, waaronder de eerste participatie van het MKB Fonds Drenthe.

Dat de oorspronkelijke doelstelling niet geheel is behaald komt mede door de druk op beheerwerkzaamheden van investment manager. Twee faillissementen en intensieve begeleiding bij een aantal (met name) start ups waren daar debet aan. Het intensieve contact bestaat uit gesprekken met directie, personeel, opdrachtgevers, bestaande financiers en/of mogelijke nieuwe financiers.

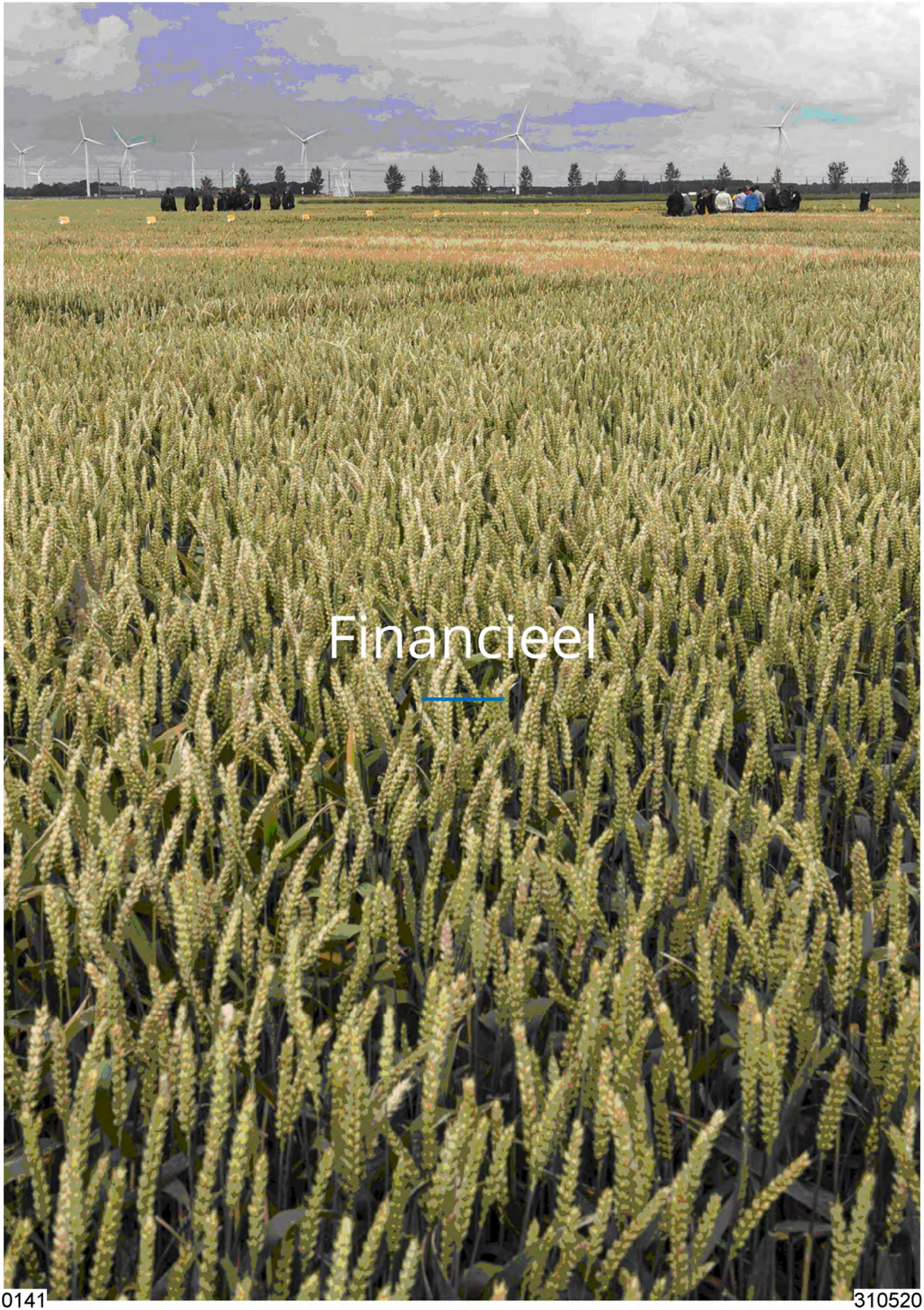
Verwachtingen 2017

In 2017 zal de bezetting worden uitgebreid met 1 FTE. Hiervoor is op basis van het jaarplan 2017, het budget door de aandeelhouder goedgekeurd. In het jaarplan 2017 wordt ingezet op 14 investeringen. Het beoogde nieuw gecommitteerde bedrag bedraagt € 3,2 miljoen. De uitbreiding met 1 FTE zal ruimte creëren in de balans tussen (actieve) acquisitie en beheer.

Verder wordt in 2017 net zoals in 2016 een negatief portefeuilleresultaat na kosten begroot. Dit is gedurende de opstart van een fonds een bekend gegeven. De rendementen zullen pas op langere termijn zichtbaar zijn.

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

0141 310520

Financieel

Resultaat

Het resultaat van het MKB Fonds Drenthe inclusief kosten bedraagt over de periode tot en met 31 december 2016 € 1.200k negatief. Onderstaand is het verloop weergegeven.

Resultaat MKB Fonds Drenthe (x € 1.000,-)

	31/dec/16	31/dec/16
	Realisatie	**Begroting**
Rente leningen u/g	181	189
Dividend	0	0
Resultaat verkoop participaties	0	0
Provisies	0	0
Voorziening	-1.065	-750
Resultaat vóór kosten	**-884**	**-561**
Kosten	316	439
Resultaat na kosten	**-1.200**	**-1.000**

De kosten zijn lager dan begroot door minder IC vergaderingen en minder inhuur extern deskundigen.

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffende de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. In 2016 is € 181k renteresultaat gefactureerd en geboekt. Ultimo 2016 is € 159k ontvangen. Het verschil tussen gefactureerde ontvangen rente wordt voornamelijk veroorzaakt door het faillissement van twee portefeuillebedrijven en de achterstand van één portefeuillebedrijf. Voor dit bedrijf met achterstand is een incassoprocedure in gang gezet.

Voor **voorzieningen** wordt verwezen naar het hoofdstuk Voorzieningen.

De **kosten** bestaan uit de volgende onderdelen:

• Beheerkosten NOM	€ 243,8k
• Accountantskosten	€ 12,2k
• Vergoeding RvC	€ 26,7k
• Vergoeding IC	€ 17,2k
• Overig	€ 15,9k +
	€ 315,8k

De categorie "Overig" bestaat uit kosten voor het grootste gedeelte uit juridische kosten, due dilligence kosten en bankkosten.

Liquiditeit

De Provincie Drenthe heeft in totaal € 13,1 miljoen ter beschikking aan het MKB Fonds Drenthe gesteld. Hiervan is tot en met ultimo 2016 € 3,2 miljoen aan leningen en aandelenkapitaal uitgezet en € 710k betaald aan kosten (stand crediteuren € 63k). Aan commitments en overige verplichtingen is ruim € 0,8 miljoen toegezegd. Dit betreffen acht nog opvraagbare tranches van portefeuillebedrijven conform de leningsovereenkomst en participatie- en aandeelhoudersovereenkomst. Daarnaast is tot en met 31 december 2016 € 424k aan rente, aflossing en provisie ontvangen van de portefeuille-bedrijven. De vrij beschikbare liquiditeit ultimo 2016 bedraagt circa € 8,8 miljoen.

Beschikbare liquiditeit (x € 1.000,-)

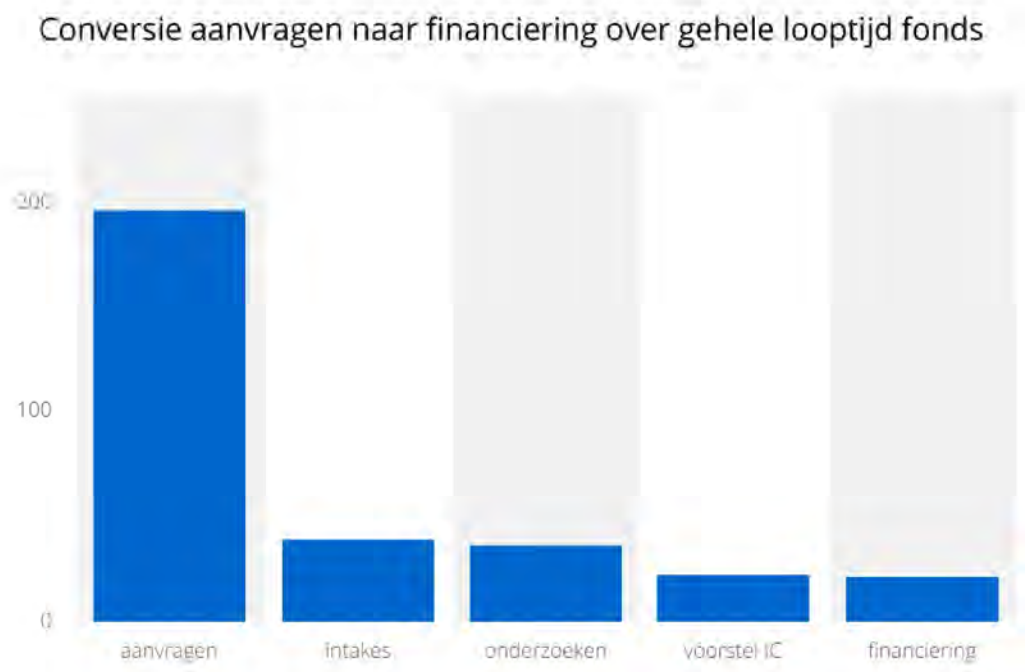
		Totaal
Bankstand per 31 december 2016		
Drentse Holding	9.553	
Drents Innovatiefonds	45	
Drents Ontwikkelfonds	14	
		9.612
Af: Commitments		815
		8.797

Leads

Leads

In 2016 zijn er 78 leads (financieringsaanvragen passend lijkend binnen de beleidkaders) behandeld, waarvan 60 nieuw in 2016 zijn ontvangen.Van de behandelde leads zijn er nog 19 onderhanden, 8 gefinancierd, 25 afgewezen, van 3 niets meer vernomen en 23 ingetrokken. 5 aanvragen zijn in de onderzoeksfase.

Onderstaand wordt de conversie van leads naar financieringen over de gehele looptijd van het fonds in aantal aantallen weergegeven. De conversiegraad van lead naar financiering over de gehele looptijd bedraagt 10%. Dit is een vergelijkbare conversiegraad met een ander regionaal fonds die de NOM in beheer heeft.

De meeste aantallen van de in 2016 ontvangen aanvragen komen uit:

- Assen (18) en
- Hoogeveen (11) en
- Emmen (11).

In het laatste kwartaal van 2016 zijn een aantal face-2-face gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd. Daarnaast zijn diverse netwerkbijeenkomsten gevolgd en presentaties gegeven, waaronder:

- Rabobank Zuidwest Drenthe Business Event Trendship
- Promotiedagen Noord-Nederland
- Drents ondernemer van het jaar verkiezing
- Health Hub Roden met Gemeente Noordenveld
- Workshop Young Business Awards for Students
- Finale Young Business Awards for Students
- Event MKB Fonds Drenthe bij De Havixhorst
- Rabobank Emmen - Coevorden Netwerkdiner
- Event IkbenDrentsondernemer TOPprogramma

Portefeuille

Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 31 december 2016 € 1.854k.

Voor het tot stand komen van de berekening van boekwaarde wordt verwezen naar de voorgaande (kwartaal)rapportages.

De boekwaarde van de portefeuille per 31 december 2016 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Boekwaarde 1 januari 2016	**458**	**931**	**1.389**
Bij:			
Investeringen	90	1.600	1.690
Dividendbijschrijvingen	0	0	0
Rentebijschrijvingen	38	143	181
	128	1.743	1.871
Af:			
Desinvesteringen	0	0	0
Aflossingen	3	179	183
Ontvangen bijgeschreven dividenden	0	0	0
Ontvangen rentetermijnen	25	133	159
Voorzieningen	451	614	1.065
	480	926	1.406
Boekwaarde 31 december 2016	**106**	**1.748**	**1.854**
Aandelenkapitaal	0	0	0
Cumulatief preferente aandelen	0	0	0
Leningen	106	1.748	1.854
Boekwaarde 31 december 2016	**106**	**1.748**	**1.854**

			Totaal
Actuele waarde 1 januari 2016	458	931	1.389
Actuele waarde 31 december 2016	106	1.748	1.854
Mutatie	**-352**	**817**	**465**

Actuele waarde

Halfjaarlijks wordt de actuele waarde bepaald. Hierbij is voor de portefeuille gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de investment manager met fondsdirectie besproken. De actuele waarde van de portefeuille is ultimo 2016 gelijk aan de boekwaarde (€ 1,85 mln.).

Investeringen

In totaal is er in 2016 € 1.675k geïnvesteerd in acht nieuwe portefeuillebedrijven. Verder is er uit commitment een tranche aan een portefeuillebedrijf verstrekt ad € 15k.

Aantal verstrekte financieringen 2016

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag
				(x € 1.000,-)
Nieuw	1	7	8	1.675
Conversie	0	0	0	0
Uit commitment	1	0	1	15
Uitbreiding	0	0	0	0
Herstructurering	0	0	0	0
	2	**7**	**9**	**1.690**

Desinvesteringen en Aflossingen

Er zijn in 2016 twee ondernemingen uit portefeuille gelopen door een faillissement. Over deze ondernemingen is reeds gerapporteerd in voorgaande kwartaalrapportages (30 juni 2016 & 30 september 2016).

In totaal is er € 183k aan aflossingstermijnen ontvangen.

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aflossingen	0	0	0
Desinvesteringen	0	0	0
Faillissement	1	1	2
Kwijtscheldingen	0	0	0
Liquidaties	0	0	0
Conversie	0	0	0
Herstructurering	0	0	0
	1	**1**	**2**

Voorzieningen

In totaal is er op de portefeuille per 31 december 2016 € 1,1 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 2,7 miljoen, hetgeen betekent dat 41% is voorzien (ultimo 2015: 7%).

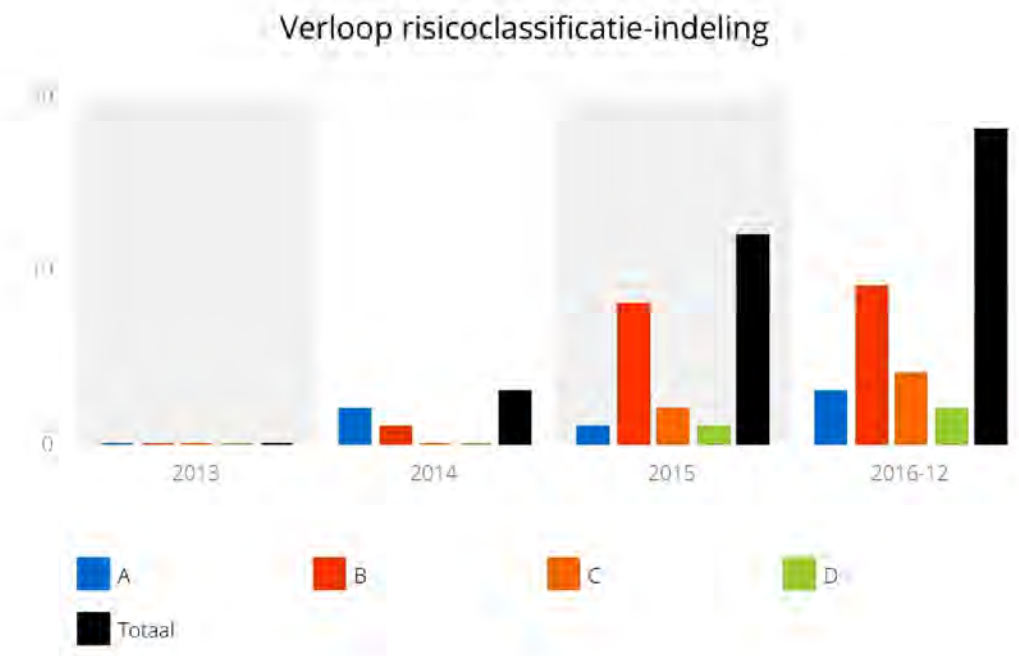
Deze voorziening is getroffen op de financieringen van zeven ondernemingen waarvan 2 gefailleerd zijn in 2016 (in totaal € 0,4 miljoen). Drie zijn volledig voorzien per 31 december 2016 gezien de laatste ontwikkelingen bij de bedrijven (€ 0,5 miljoen). De overige twee bedrijven zijn gedeeltelijk voorzien (€ 0,2 miljoen).

Het huidige voorzieningenpercentage is reëel te noemen gezien het gekozen (hoge) risicoprofiel van het fonds.

Risicoprofielen

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Hierna zijn de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen per 31 december 2016 als percentage van de portefeuilleomvang weergegeven.

Aantal mutaties risicogroepen

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Verlaagde risicoprofielen			
B → A	0	1	1
C → A	0	0	0
C → B	0	2	2
D → A	0	0	0
D → B	0	0	0
D → C	0	0	0
	0	**3**	**3**
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	0	0	0
A → C	0	0	0
A → D	0	0	0
B → C	0	0	0
B → D	1	0	1
C → D	1	0	1
	2	**0**	**2**
Nieuw in portefeuille:			
A	0	1	1
B	0	3	3
C	1	3	4
D	0	0	0
	1	**7**	**8**
Desinvestering/aflossing			
A	0	0	0
B	1	0	1
C	0	0	0
D	0	1	1
	1	**1**	**2**
Totaal aantal mutaties	**4**	**11**	**15**

Exits

Exits

Er zijn in 2016 twee ondernemingen failliet gegaan zoals ook eerder vermeld in deze rapportage. Daarnaast zijn ondernemingen conform overeenkomst begonnen met het voldoen van de aflossingstermijnen.

Maatschappelijk rendement

Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 31 december 2016: 253 FTE. Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de gefinancierde ondernemingen uitgebreid met 45 FTE's.

Verloop directe werkgelegenheid (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2016	12	93	105
Bij:			
Investeringen: nieuw	3	119	122
Mutatie bestaande portefeuille	1	32	33
	4	151	155
Af:			
Uit portefeuille	4	3	7
	4	3	7
Stand per 31 december 2016	**12**	**241**	**253**
Aantal FTE's bij start financiering	9	199	208
Huidige stand aantal FTE's	12	241	253
Oorspr. verwachte FTE's einde looptijd	32	226	258

De mogelijke lange termijn directe werkgelegenheid in de huidige portefeuillebedrijven wordt ingeschat op 258.

Daarnaast wordt er indirecte werkgelegenheid gecreëerd middels inhuur ZZP-ers, het uitbesteden van een deel van de productie bij onder andere een sociale werkvoorziening, inhuur personeel via Baanzicht en dagbesteding van cliënten van Stichting Van Boeijen.

Van de tot en met 31 december 2016 gefinancierde ondernemingen hebben zes bedrijven IP's. Deze IP's hebben met name betrekking op de duurzame oplossing (afvalverwerking, beperking bestrijdingsmiddelen en waterverbruik) beveiliging van kunstobjecten, matrijzen en een software oplossing.

0141 310520

In combinatie met het MKB Fonds Drenthe, hebben gelijktijdig ook overige financiers bijgedragen aan de financiering van de portefeuillebedrijven (co-financiers). Onderstaand is weergegeven welke type co-financier heeft bijgedragen en voor welke hoeveelheid, voor alle financieringen van het MKB Fonds Drenthe.

Overzicht co-financiers

	Bank	Marktpartij	Informal	Overig	Totaal
Aantal	15	10	6	0	31
Bedrag (x € 1.000,--)	3.210	1.441	717	0	5.368

Dit betekent over de gehele looptijd van het MKB Fonds Drenthe tot en met 31 december 2016 een multiplier van 2,8. De multiplier wordt berekend door de totale overeengekomen financiering van de onderneming te delen door de bijdrage van het MKB Fonds Drenthe.

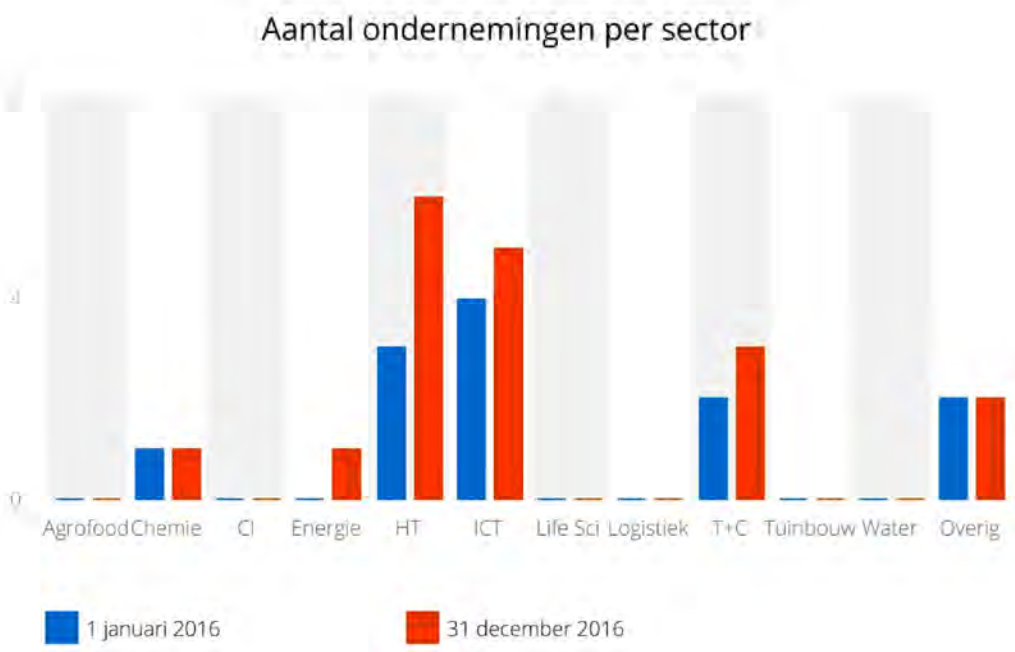
Ten aanzien van overige onderdelen van maatschappelijk rendement zijn geen kpi's en/of meetmethoden vastgesteld.

Boekwaarde en resultaat per categorie

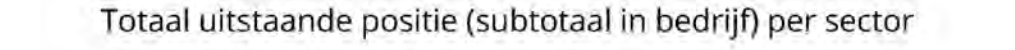
Boekwaarde en resultaat per categorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

Topsectoren

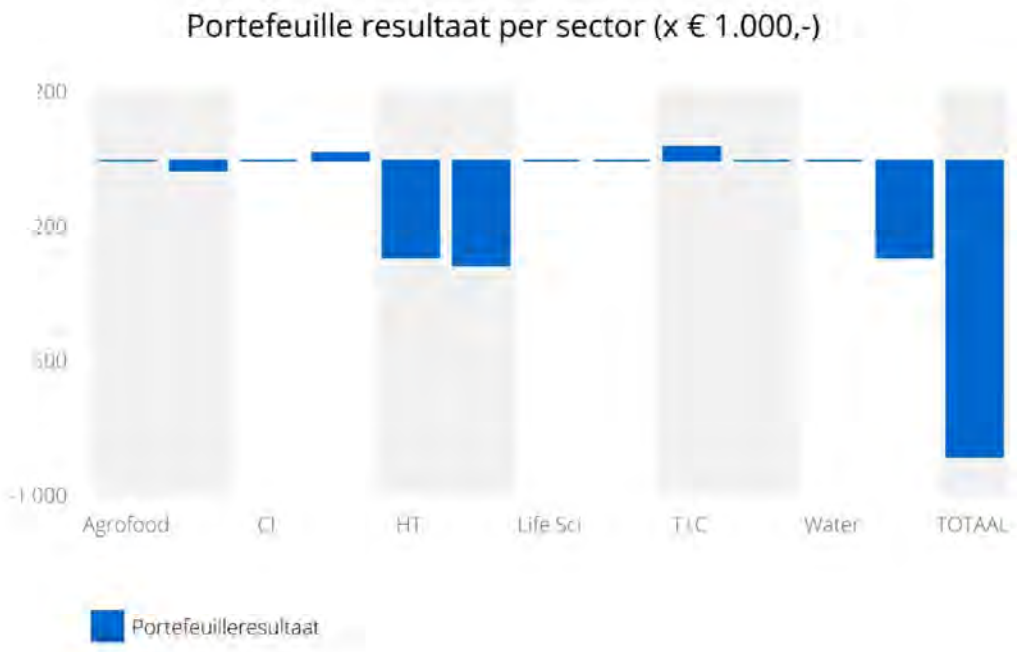

Toelichting op afkortingen in bovenstaande tabel:
CI = Creatieve Industrie
HT = High Tech
Life Sci = Life Sciences & Health
T+C = Toerisme en Cultuur

	1-jan-16	31-dec-16	31-dec-16	31-dec-16
		D.I.F.	**D.O.F.**	**Totaal**
Agrofood	0	0	0	0
Chemie	105	75	0	75
Creatieve indust	0	0	0	0
Energie	0	0	338	338
High Tech	446	0	1038	1038
ICT	307	169	440	609
Life Sci.&Health	0	0	0	0
Logistiek	0	0	0	0
Toerisme+Cultuur	335	0	437	437
Tuinb + uitg.mat	0	0	0	0
Water	0	0	0	0
Overig	301	55	100	155
	1.494	**299**	**2.353**	**2.652**

Het portefeuilleresultaat (€ 1.200k negatief) is als volgt over de sectoren verdeeld:

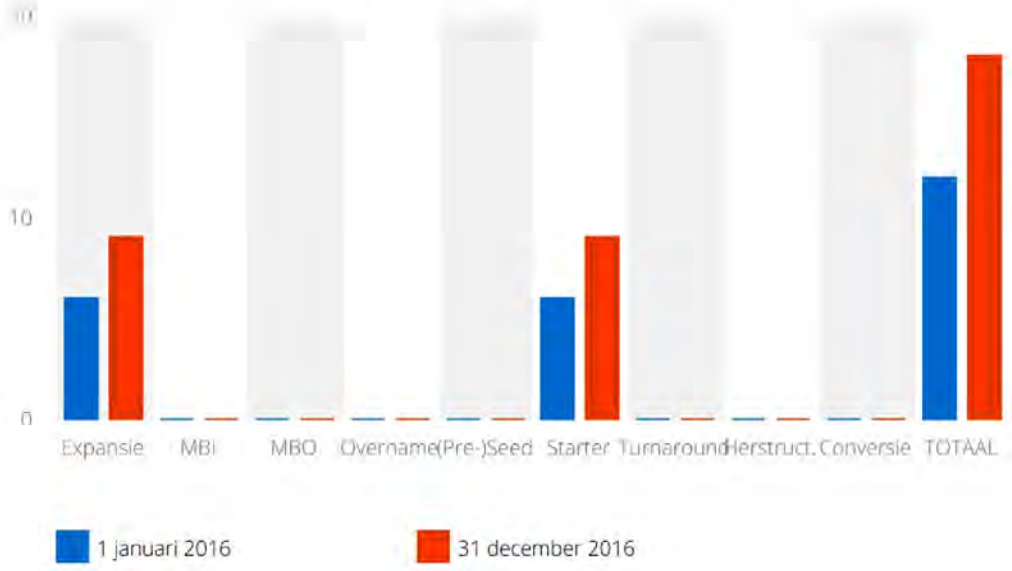
Type aanvragen

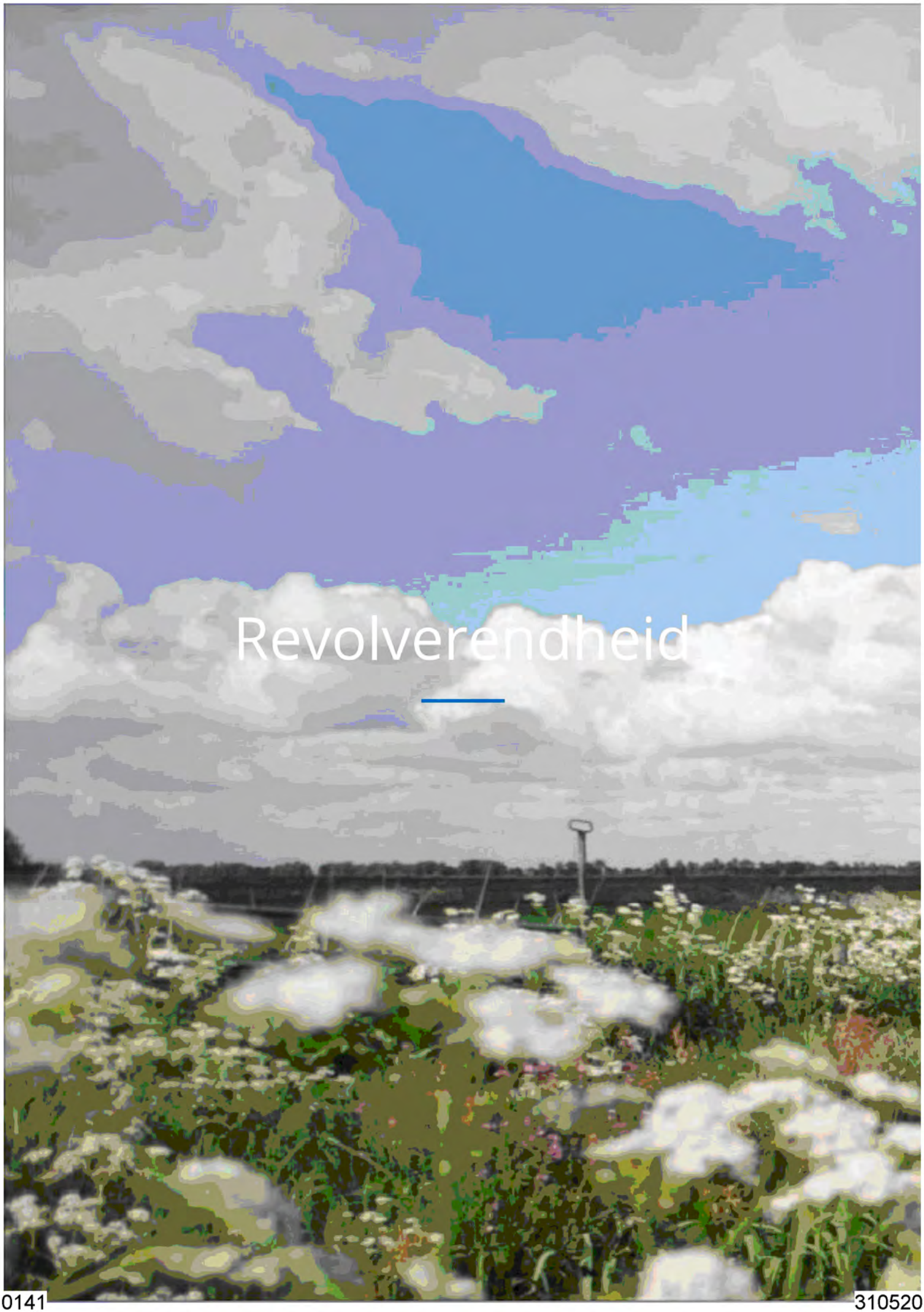
De investeringen tot en met december 2016 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag
				(x € 1.000,-)
Expansie	1	4	5	940
MBI	0	0	0	0
MBO	0	0	0	0
Overname	0	0	0	0
(Pre-)Seed	0	0	0	0
Starter	1	3	4	750
Turnaround	0	0	0	0
Herstructurering	0	0	0	0
Conversie	0	0	0	0
	2	**7**	**9**	**1.690**

Aantal ondernemingen per type aanvraag

Revolverendheid

Revolverendheid

Het MKB Fonds Drenthe streeft naar revolverendheid. Door ontvangen aflossingstermijnen (€ 194k) en rentetermijnen (€ 229k) is inmiddels € 423k her beschikbaar voor investeringen in Drenthe. Op het totaal geïnvesteerde bedrag (€ 3.180k) is dat 13%.

De revolverendheid na kosten (€ 913k) komt uit op een percentage van 16% negatief.

Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er zijn in 2016 twee faillissementen geweest. Beide vorderingen zijn ingediend bij de betreffende curator.

Voor lopende commitments wordt verwezen naar Hoofdstuk 'Liquiditeit' (blz. 9).

Bijlagen

Bijlage 1 Participaties en leningen

Participaties en Leningen

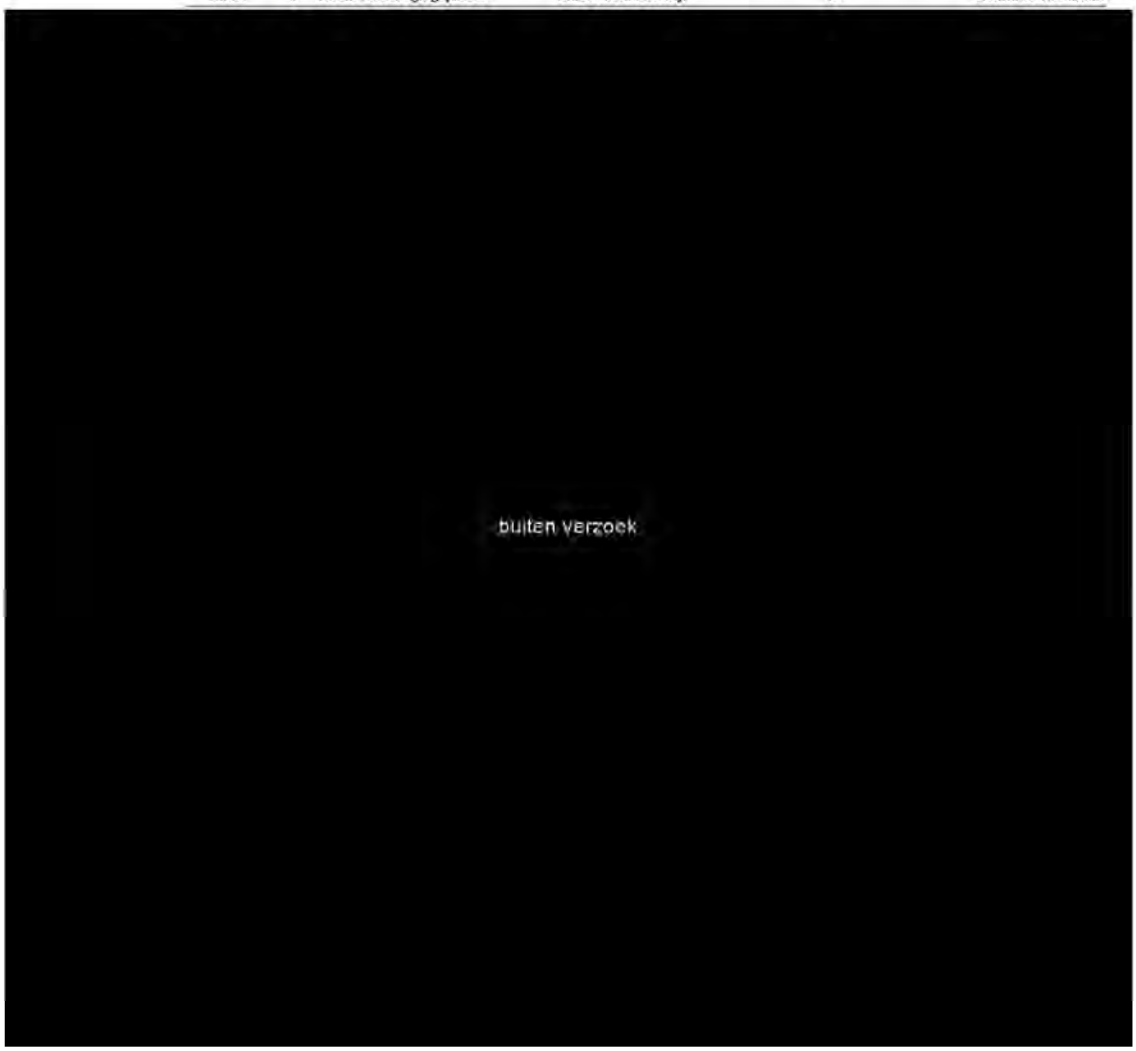
Drents Innovatiefonds B.V. Drents Ontwikkelfonds B.V.

Sinds	#	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	Aantal werknemers

buiten verzoek

Drents Innovatiefonds B.V. Drents Ontwikkelfonds B.V.

Sinds	#	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	%	Aantal werknemers

Bijlage 1

AvA NOM
30-06-2016

Algemene Vergadering Van Aandeelhouders 2016

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gehouden op donderdag 30 juni 2016 ten kantore van de NOM.

Aanwezig:

Aandeelhouders

Namens de Staat der Nederlanden:	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Groningen:	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Fryslân:	de heer S. de Rouwe
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink
	de heer 5.1.2e

Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter)
	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e
	de heer 5.1.2e

Namens PricewaterhouseCoopers	mevrouw 5.1.2e
	de heer 5.1.2e

NOM:	de heer 5.1.2e (directeur)
	de heer 5.1.2e (plv. directeur)
	de heer ir. 5.1.2e (secretaris)
	mevrouw 5.1.2e (notulist)

1. **Opening**

De voorzitter opent de vergadering en constateert dat het volledige kapitaal rechtsgeldig is vertegenwoordigd en heet alle aanwezigen van harte welkom op deze historische vergadering. Gedeputeerde Brouns van de Provincie Groningen en Commissaris 5.1.2e zijn verhinderd en hebben zich voor deze vergadering afgemeld.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Verslag BAvA van 11 december 2015

Tekstueel:
Geen opmerkingen.

Naar aanleiding van de notulen:
Geen opmerkingen.

Actielijst

Actiepunt 1:	De bedankbrief naar de afgetreden commissarissen, de heren 5.1.2e en 5.1.2e is inmiddels verzonden. Het actiepunt is hiermee afgehandeld.
Actiepunt 2:	De NOM heeft de subsidiebeschikking voor Greenlincs van alle drie de provincies ontvangen. Verder heeft de NOM de subsidiebeschikking voor Flinc over het jaar 2015 van de provincie Groningen wel ontvangen en van de provincies Fryslân en Drenthe nog niet. De heer 5.1.2e vertelt dat de NOM van de provincie Fryslân een financiering heeft ontvangen die voor Flinc benut mag worden. Belangrijk is dat er geen financieel gat is ontstaan. Het actiepunt is hiermee afgehandeld.
Actiepunt 3:	De formele vaststelling van de governance stukken vindt in deze vergadering plaats. Het actiepunt is hiermee afgehandeld.

Met bovengenoemde opmerkingen worden de notulen vastgesteld.

3. Mededelingen

- Er heeft intensief overleg plaatsgevonden tussen de provincies en het Ministerie van Economische Zaken. Dit heeft geresulteerd in de voorstellen die deze vergadering worden behandeld.
- Er heeft een bijeenkomst plaatsgevonden met de directeuren en voorzitters RvC van de ROM's. Hierin is gebleken dat er grote verschillen zijn tussen de regionale ontwikkelingsmaatschappijen en dat de ROM's nauwer betrokken zijn bij de regio dan EZ. Om het commitment met EZ te waarborgen vindt er op 8 september 2016 een overleg plaats met de ROM's en de minister van Economische Zaken in Den Haag. De heer 5.1.2e vertelt dat ook de heer Leeftink hierbij aanwezig is. De ROM's hebben de intentie uitgesproken elkaar op regelmatige basis te ontmoeten met als doel gezamenlijk initiatieven te ontplooien en van elkaars ervaringen te leren. Daarnaast wordt er invulling gegeven aan de aanbevelingen die naar voren zijn gekomen uit de evaluatie van de ROM's die door het adviesbureau Ecorys is uitgevoerd.

4. Jaarverslag en Jaarrekening 2015

Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.

Mevrouw 5.1.2e (accountant PWC) geeft een korte toelichting op het jaarverslag en vertelt dat de waardering van de participaties de kern is waar bij de NOM naar gekeken wordt. Daarnaast benadrukt zij dat met het oog op de vele fondsen die de NOM in beheer heeft de activiteiten van de NOM en van de fondsen goed in balans moeten blijven. Voornamelijk de kwaliteit en de kwantiteit van de medewerkers van de financiële administratie moet gewaarborgd blijven. De RvC en de Directie zijn zich

hiervan bewust en delen deze zorg. De heer 5.1.2e merkt op dat ook vanuit het oogpunt van risicospreiding samenvoegen de voorkeur zou moeten hebben.

De heer 5.1.2e complimenteert de NOM met de wijze waarop verslag is gedaan over de in 2015 verrichte werkzaamheden. Tevens een compliment voor de uitstekende prestatie betreffende de verslaglegging over MVO (164 punten voor verslag over 2013 en 171 punten voor het verslag over 2014).

5.1.2e

5.1.2b,5.1.2i

De voorzitter deelt mede dat er bewust en kritisch gekeken wordt naar het aantrekken van nieuwe fondsen. De RvC spreekt de intentie uit de aandeelhouders goed op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen.

De heer 5.1.2e vertelt dat er na de zomer een interne backoffice opgericht wordt voor het beheer van de fondsen waarbij ook het juridische gedeelte ingericht wordt. Omdat er veel combi financieringen verstrekt worden is er sprake van risicospreiding. Een aandachtspunt is, hoe vorm gegeven wordt aan de verhoudingen tussen de provincies in governance en verslaglegging (actielijst). De huidige werkwijze vraagt veel bestuurlijke aandacht doordat er veel gremia zijn.

Het jaarverslag en de jaarrekening 2015 worden door de vergadering vastgesteld.

5. Resultaatsbestemming

Voorgesteld wordt het positieve resultaat 2015 toe te voegen aan de algemene reserve.
De vergadering gaat akkoord met dit voorstel.

6. Decharge van de Directie

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Directie voor het in 2015 gevoerde beleid.

De voorzitter merkt op dat er veel aandacht uitgaat naar de afdeling NOM Finance. Echter, de afdelingen BD en FDI zijn minstens zo belangrijk omdat zij actief zijn in het creëren van meer arbeidsplaatsen in Noord-Nederland. De heer 5.1.2e onderschrijft deze mening. Financiering is een middel en de toegevoegde waarde voor de regio zit in Business Development.
De vergadering stemt in met decharge van de directie.

7. Decharge Raad van Commissarissen

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de Directie in 2015.
De vergadering stemt in met decharge van de Raad van Commissarissen.

8. Governance

Statutenwijziging

Tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 11 december 2015 zijn de statuten in eerste lezing besproken. Thans worden deze met enkele wijzigingen ter vaststelling voorgelegd.
Naar aanleiding van artikel 27e, bij 'provinciale aandeelhouders hebben een doorslaggevende stem met betrekking tot het investeringsbeleid van het participatiebedrijf', wordt de volgende opmerking toegevoegd:

Naar aanleiding van het bestuurlijk akkoord Ministerie van Economische Zaken <-> Noord-Nederland inzake NOM van eind 2015 zijn de aandeelhouders ten aanzien van de zeggenschap over het investeringsbeleid van de NOM overeengekomen:

- Artikel 12: dat de provincies een doorslaggevende stem hebben, met dien verstande dat over eventuele bijsturing/focusverlegging vroegtijdig met EZ in overleg getreden wordt. In alle gevallen moet de bijsturing/focusverlegging passen in de daarvoor geldende financiële en juridische kaders van Provincies, Rijk en EU. Op voorhand wordt overeengekomen dat bijsturing/focusverlegging er niet toe zal leiden dat sprake is van steunverlening aan bedrijven in moeilijkheden.
  Ook komen de aandeelhouders overeen dat zij zich (politiek) niet zullen inlaten met individuele investeringsbeslissingen. Het beoordelen van wel of niet investeren in individuele cases blijft het domein van de NOM, binnen de vigerende kaders en governance.

  En met betrekking tot aan aanpassing van de aandeelhoudersinstructie:
- Artikel 13: randvoorwaarden die bij de aanpassing van de aandeelhoudersinstructie in acht genomen moeten worden zijn dat de NOM (conform eisen Brussel) als market economy investor opereert en er geen sprake zal zijn van staatssteun. Doelgroepen van de NOM blijven primair innovatieve starters en snelgroeiende bedrijven die passen in de beleidsspeerpunten van de regio en EZ.

Wijziging Reglement en Profielschets Raad van Commissarissen

Volgend op de statutenwijziging is het voorstel het Reglement en het profiel Raad van Commissarissen, zoals besproken tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 11 december 2015 vast te stellen.
De vergadering gaat akkoord met dit voorstel.

Instelling Investeringscommissie

Volgend op de statutenwijziging is het voorstel om te besluiten tot het instellen van een Investeringscommissie conform het besprokene tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering

van Aandeelhouders op 11 december 2015.
De vergadering gaat akkoord met dit voorstel.

Reglement en Profielschets Investeringscommissie
Volgend op de besluitvorming tot het instellen van een Investeringscommissie is het voorstel het Reglement en het profiel Investeringscommissie, zoals besproken tijdens de Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 11 december 2015, vast te stellen.
De vergadering gaat akkoord met dit voorstel.

Beloning Raad van Commissarissen en Investeringscommissie
Voorstel tot vaststelling van de beloning van de leden van de Raad van Commissarissen en de Investeringscommissie.
De vergadering gaat akkoord met dit voorstel.
De RvC heeft gevraagd de beloning jaarlijks te indexeren. In het vooroverleg hebben de aandeelhouders dit verzoek afgewezen. Overwogen kan worden het beloningsniveau periodiek te bezien, gelijktijdig met de beleidsevaluatie van het ROM-instrument.

9. Dividend

De voorzitter concludeert dat de vergadering akkoord gaat met bovengenoemde voorstellen.

10. Uitgifte aandelen

a. Om in het kader van de verkoop aandelen NOM van EZ aan de provincies tot een 50/50 verdeling te kunnen komen waarbij elk van de provincies over een geheel aantal aandelen beschikt, dienen er twee aandelen extra (aan EZ) uitgegeven te worden. Het totaal aantal geplaatste aandelen komt daarmee op 114.372, waarvan er thans 42 in bezit zijn van de provincies. EZ verkoopt 57.144 aandelen aan de provincies. Na deze transactie houden EZ en de drie gezamenlijke Provincies ieder 57.186 aandelen.
b. Voorstel de Directie te machtigen het besluit tot uitgifte van twee aandelen uit te voeren.

De vergadering gaat akkoord met bovengenoemde voorstellen.

11. Dividendbeleid

Conform de afspraken van eind 2015 tussen EZ en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe is het dividendbeleid aangepast conform bijlage 10. De heer 5.1.2e complimenteert de heer 5.1.2e 5.1.2e met de voorgestelde aanvullingen en aanpassingen van genoemd document.
De aandeelhouders stemmen in het met voorstel.

12. Innovatie Fonds Noord-Nederland

Het investeringsreglement van het Innovatie Fonds Noord-Nederland wordt ter goedkeuring aan de aandeelhouders in hun hoedanigheid van lening verstrekkers voorgelegd.
EZ heeft de Directie voorgesteld de tekst van artikel 5.3 aan te scherpen, te weten: de IC heeft adviesrecht en geen goedkeuringsrecht. In artikel 10 dient een spelfout gecorrigeerd te worden en een gedeelte van de tekst te worden geschrapt.
De Directie stuurt de aandeelhouders een aangepast document.

De leningsovereenkomst t.b.v. het Innovatie Fonds Noord-Nederland is ter informatie bijgevoegd. Elk der ondertekenaars heeft een in vijfvoud ondertekend exemplaar van de overeenkomst meegebracht, die onderling wordt uitgewisseld zodat elke ondertekenaar nu beschikt over een door alle partijen getekende leningsovereenkomst.

Naar aanleiding van artikel 10 merkt de heer 5.1.2e op dat indien een derde partij als lening verschaffer wil toetreden, dit pas kan als de huidige lening verstrekkers (EZ en de drie Noordelijke provincies) daarmee instemmen.
De heer 5.1.2e verklaart namens de Directie dat dit zal gebeuren.

De heer De Rouwe vraagt naar de voortgang van het IFNN en of het minimale rentepercentage van 10% nader bekeken wordt. De heer 5.1.2e vertelt dat binnen het IFNN gewerkt wordt met aandelen en niet met leningen. De heer 5.1.2e vertelt dat het IFNN haar toegevoegde waarde bewijst doordat zij een duidelijke functie heeft in de vroege fase van het traject. De heer Brink wil in de volgende AvA vergadering evalueren hoe het IFNN is verlopen en het instrument eventueel heroverwegen.

13. Samenstelling Raad van Commissarissen

De heer 5.1.2e is aftredend. De Raad van Commissarissen en de Directie vragen goedkeuring de heer 5.1.2e als voorzitter te herbenoemen.
De vergadering stemt hiermee in. De heer 5.1.2e dankt allen hartelijk voor het vertrouwen.

Op basis van de profielschets voor de Raad van Commissarissen vragen de RvC en Directie goedkeuring om mevrouw 5.1.2e te benoemen als nieuw lid van de Raad van Commissarissen. De vergadering stemt in met deze benoeming, onder voorbehoud van het uiteindelijk akkoord van de minister die dit nog niet officieel bekrachtigd heeft (de minister heeft zijn akkoord inmiddels gegeven). De heer Brink merkt op dat hij instemt met het besluit. Echter, op basis van het CV, mist de heer Brink de aansluiting van mevrouw 5.1.2e bij het MKB en Noord-Nederland. Haar ervaring op het gebied van HRM is duidelijk zichtbaar.

De heer 5.1.2e is aftredend en conform de statuten niet herbenoembaar.

De heer 5.1.2e treedt af.

14. Samenstelling Investeringcommissie

De Raad van Commissarissen en Directie vragen goedkeuring voor de benoeming van de permanente leden van de Investeringscommissie:

- De heer 5.1.2e als voorzitter voor de zittingstermijn van vier jaar.
- De heer 5.1.2e, als lid voor de zittingstermijn van twee jaar.
- Mevrouw drs. 5.1.2e als lid voor de zittingstermijn van vier jaar.

De vergadering gaat akkoord met deze benoemingen.

15. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

De Raad van Commissarissen en Directie stellen voor over te gaan tot de benoeming van Price Waterhouse Coopers als externe accountant voor het boekjaar 2016.

De vergadering stemt in met dit verzoek, op voorwaarde dat het Innovatie Fonds Noord-Nederland een aparte financiële verantwoording krijgt.

16. Rondvraag

De heer 5.1.2e noemt het bijzondere feit dat de provincies na 42 jaar medeverantwoordelijkheid krijgen bij de NOM. Dit bevestigt het gevoel dat de NOM gewaardeerd wordt als een waardevolle organisatie. Hij dankt allen hartelijk en feliciteert de provincies met deze historische gebeurtenis.

De heer 5.1.2e dankt de heer 5.1.2e voor het vele werk dat hij heeft verricht voor de Raad van Commissarissen. Zijn dank gaat tevens uit naar de heer 5.1.2e voor zijn inspanningen.

Namens de drie Noordelijke Provincies dankt de heer Brink EZ voor de plezierige samenwerking en meldt dat zij uitzien naar de samenwerking in de toekomst.

De rest van de vergadering sluit zich bij bovengenoemde uitspraken aan.

17. Sluiting

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor het vertrouwen en de gedane voorbereidingen.
Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

Actielijst

	Datum	Wat	Wie	Wanneer
1.	30-06-16	Verhoudingen fondsen provincies in governance en verslaglegging	NOM	zsm
2.	30-06-16	Indexering beloningen RvC, opnieuw bezien na evaluatie ROM's 2016 - 2020	AvA	AvA 2021
3.	30-06-16	Aangepast Investeringsreglement IFNN	Directie	Zsm
4.	30-06-16	Evaluatie IFNN	Directie	AvA 2017

Groningen, 30-06-2016

Voor akkoord:

Staat der Nederlanden:	5.1.2e	.....
Provincie Groningen:	P.H.R. Brouns	.....
Provincie Fryslân:	S. de Rouwe	.....
Provincie Drenthe:	H. Brink	.....
5.1.2e (voorzitter)		.....
5.1.2e (secretaris)		.....

Jaarverslag 2016

InnovatieFonds Noord-Nederland B.V.

1. Personalia **3**
Personalia 4
2. Verslag van de directie **5**
Verslag van de directie 6
3. Jaarrekening **7**
Balans 8
Winst- en verliesrekening 10
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2016 11
Toelichting op de balans 15
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen 20
Toelichting op de winst- en verliesrekening 21
Overige gegevens 24
4. Controleverklaring **25**
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 26
Bijlage bij de controleverklaring 28
5. Bijlagen **30**
Bijlage 1 Participaties en Leningen 31
Bijlage 2 Profielschets Investeringscommissie 32
Bijlage 3 Profielschets Raad van Commissarissen 33
6. Achterblad **34**

Personalia

Personalia

Raad van Commissarissen

5.1.2e (voorzitter)
Mw. 5.1.2e
Dhr 5.1.2e
Mr. 5.1.2e

Investeringscommissie

Drs 5.1.2e (voorzitter)
Mw 5.1.2e
Dhr 5.1.2e 5.1.2e

Directie

Drs. 5.1.2e (namens N.V. NOM)

Investment Manager

Dhr 5.1.2e (namens N.V. NOM)

Verslag van de directie

Verslag van de directie

Jaarrekening

Balans

Voor verwerking resultaat

Bedragen in euro

	2016		2015	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa				
Effecten (1 t/m 2)	630.347		350.000	
		630.347		350.000
Vlottende activa				
Overige vorderingen (3)	553		-	
Liquide middelen (4)	18.920.701		3.500	
		18.921.254		3.500
TOTAAL ACTIVA		19.551.601		353.500
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal (5)	1		1	
Agioreserve (6)	-		-	
Algemene reserve (7)	-2.735		-	
Onverdeeld resultaat (8)	-473.650		-2.735	
		-476.384		-2.734
Langlopende schulden				
Lening EZ + Provincies (9)	20.000.000		-	
		20.000.000		-
Kortlopende schulden				
Crediteuren (10)	21.197		2.734	
Overige kortlopende schulden (11)	6.788		353.500	
		27.985		356.234
TOTAAL PASSIVA		19.551.601		353.500

Winst- en verliesrekening

Bedragen in euro

	2016		2015	
Opbrengsten				
Rente- en provisiebaten (12)	900		-	
		900		-
Kosten				
Saldo dotatie aan voorziening financiële vaste activa (13)	300.000		-	
Overige bedrijfskosten (14)	174.550		2.735	
		474.550	-	
Resultaat vóór belastingen		-473.650		2.735
Belastingen (15)		0		
Resultaat na belastingen		-473.650		2.735

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2016

Algemeen

De onderneming, gevestigd te Groningen aan de Paterswoldseweg 810 en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 02075235, is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de N.V. NOM. Uitgangspunt van het InnovatieFonds Noord-Nederland is de ondernemer in staat te stellen een innovatief idee naar de markt te brengen door het financieren in de vorm van een aandelenkapitaal of achtergestelde lening.

Verslagleggingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor waardering

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

0143 310532

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.
De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van het Doefonds zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Stelsel- en schattingswijzigingen

Er hebben zich in 2016 geen stelsel-/ schattingswijzigingen voorgedaan.

Grondslagen voor waardering

Financiële vaste activa

Aandelenparticipaties worden gewaardeerd tegen kostprijs, onder aftrek van voorzieningen die worden gevormd als de situatie bij de betrokken ondernemingen daartoe aanleiding geeft.
Deze waardering tegen kostprijs heeft tot gevolg dat waardestijgingen van participaties niet in de cijfers tot uitdrukking komen. Om een nader inzicht te geven in de verandering van de waarde van de participatieportefeuille wordt in de toelichting op de balans de benaderde actuele waarde vermeld.

De inschatting van de marktwaarde van de aandelenparticipaties is opgenomen in de toelichting van de jaarrekening. De benaderde marktwaarde van de aandelenparticipaties komt tot stand middels het portefeuillebeheermodel (Fista). Middels Fista wordt een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd en is sprake van meerdere financiële waarderingsmethodieken. Het model gaat uit van de EVCA (European private equity and Venture Capital Association) uitgangspunten. De waardering vindt plaats op basis van de meest objectief mogelijke inschatting (zoals recente transacties). Indien de informatie niet voorhanden is, vindt de waardering plaats op basis van een multiple-benadering, dan wel op basis van intrinsieke waarde van de participaties. De waardering komt gestandaardiseerd en consistent tot stand.

De leningen betreffen zowel leningen aan participaties als leningen aan ondernemingen waarin de NOM niet participeert. Het betreft hier, behoudens uitzonderingsgevallen, (converteerbare) achtergestelde leningen. De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Voorziening participaties, leningen aan participaties en overige leningen

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waarde- verminderingen

0143 310532

wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald op basis van een beoordeling van de resultaten in het verleden, de te verwachten toekomstige resultaten, het management, de organisatie, de uniekheid van het product en/of de productontwikkeling, de marktpositie en de ontwikkelingen in deze. Wanneer de boekwaarde van een actief naar verwachting niet terugverdiend kan worden, zal er een voorziening worden gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde en de te verwachten realiseerbare waarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening als interestlast verwerkt.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Opbrengstverantwoording

Opbrengsten worden alleen verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat.

Rente- en provisiebaten

Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa.

Diensten

Opbrengsten van verleende diensten worden in de winst- en verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. De opbrengsten van diensten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn verricht.

Personele en overige kosten

De kosten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Saldo dotaties aan de voorziening voor financiele vaste activa

Voor oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd. Toevoegingen aan deze voorziening komen ten laste van het resultaat.

Rentelasten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

0143 310532

Toelichting op de balans

Bedragen in euro

Financiële vaste activa

1. Participaties

		2016		2015	
	Saldo per aanvang boekjaar		350.000		
Bij:	Nieuwe Participaties	490.000		350.000	
			490.000		350.000
Bij:	Uitbreidingen	-		-	
			-		-
Af:	Faillissementen/Liquidaties	-		-	
			-		-
	Saldo per 31 december		840.000		350.000
Af:	Voorziening		300.000		-
			540.000		350.000

Het verloop van de voorzieningen op de participaties was als volgt:

	2016		2015	
Saldo per aanvang boekjaar		-		-
Dotatie t.l.v. resultaat i.v.m. waardeveranderingen	300.000		-	
		300.000		-
Voorziening per 31 december		300.000		-

2. Leningen u/g

		2016		2015	
	Saldo per aanvang boekjaar		-		-
Bij:	Nieuwe leningen	90.000		-	
			90.000		-
Bij:	Uitbreiding leningen	-		-	
			-		-
Bij:	Mutatie saldo bijgeschreven rente	347		-	
			347		-
Af:	Ontvangen aflossingen		-		-
			-		-
	Saldo per 31 december		90.347		-
Af:	Voorziening		-		-
			90.347		-

Dit betreffen (achtergestelde) leningen aan bedrijven waarin het Doefonds niet participeert in het aandelenkapitaal.

Vlottende activa

3. Overige Vorderingen

	2016		2015	
Saldo per aanvang boekjaar		-		-
Te ontvangen interest op liquide middelen	553		-	
		553		-

4. Liquide middelen

	2016		2015	
RC Rabobank	6.420,701		3.500	
Rabo Bedrijfs Spaar Rekening	2.500.000			
Rabo Bedrijfs Bonus Rekening	10.000.000		-	
		18.920,701		3.500

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Eigen vermogen

5. Aandelenkapitaal

	2016		2015	
Gestort aandelenkapitaal	1		1	
		1		1

6. Agioreserve

7. Algemene reserves

	2016		2015	
Saldo per aanvang boekjaar	-			
Bij: Resultaat voorgaand jaar	-2.735		-	
Saldo per 31 december		-2.735		-

8. Onverdeeld resultaat

	2016		2015	
Saldo per aanvang boekjaar		-2.735		
Af: Resultaat vorig boekjaar	2.735		-	
Af: Resultaat boekjaar	-473.650		-2.735	
		-470.915		-2.735
Saldo per 31 december		-473.650		-2.735

Langlopende Schulden

9. Lening EZ + Provincies

	2016		2015	
Lening EZ	10.000.000		-	
Lening Provincies	10.000.000		-	
		20.000.000		-

Kortlopende schulden

10. Crediteuren

	2016		2015	
Crediteuren		21.198		2.734

11. Overige kortlopende schulden

	2016		2015	
Overige schulden		6.788		353.500

Alle vorderingen/schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Stortingsverplichtingen

Ultimo 2016 is er een bedrag van € 550.000 aan intern geaccordeerde stortingsverplichtingen gecommitteerd.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

Bedragen in euro

Opbrengsten

12. Rente- en provisiebaten

	2016	2015
Rente leningen	347	-
Rente depositos	553	-
	900	-

Kosten

13. Saldo dotatie voorziening aan financiële vaste activa

	2016	2015
Dotatie aan voorziening voor vorderingen	300.000	-
	300.000	-

14. Overige bedrijfskosten

	2016		2015	
Doorbelaste beheervergoeding NV NOM	147.358		-	
Beheerskosten	7.996		-	
Accountantskosten	19.179		-	
Overige kosten	17		2.735	
		174.550		2.735

15. Belastingen

	2016		2015	
Resultaat vóór belastingen	-473.650		-	
Latente vennootschapsbelasting	-		-	
Acute vennootschapsbelasting huidig boekjaar	0		-	
Vennootschapsbelasting voorgaande boekjaren				
Belasting over het resultaat		0		-

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2016 waren er geen werknemers in dienst bij het InnovatieFonds Noord-Nederland B.V. (2015: 0).

Doorbelasting personeelskosten

De Investmentmanger van het InnfovatieFonds Noord-Nederland B.V. is in dient bij de N.V. NOM. In het tweede halfjaar is een totaalbedrag van € 147.359 aan personeelskosten doorbelast door de NOM aan het InnovatieFonds Noord-Nederland doorbelast. Dit betreft een doorbelasting van uren over 2015 en 2016.

Groningen, 12 mei 2017

Directie

5.1.2e

Raad van Commissarissen

5.1.2e

Overige gegevens

Statutaire regeling inake de winstbestemming

In artikel 12 van de statuten is bepaald dat de algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van de uitkeringen.
De houders van de preferente aandelen hebben recht op een dividenduitkering voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet en de statuten moet worden aangehouden.

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 473.650 uit de algemene reserve te onttrekken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen ná balansdatum voorgedaan, die aanleiding geven tot het wijzigen van de jaarrekening.

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering van InnovatieFonds Noord-Nederland B.V.

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Doefonds B.V. op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2015 van Doefonds B.V. te Leeuwarden ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2015;
- de winst-en-verliesrekening over 2015 ; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Doefonds B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd.

Groningen, 5 april 2016

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V

5.1.2e RA

Bijlage bij de controleverklaring

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2015 van Doefonds B.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit zijn bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

0143 310532

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

Bijlage 1 Participaties en Leningen

Participaties en leningentabel

Sinds	#	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	%	Aantal werknemers
[redacted]					

5.1.1c

Bijlage 2 Profielschets Investeringscommissie

De leden van de investeringscommissie:

Drs 5.1.2e (1955)

- Voorzitter investeringscommissie
- Voorzitter Benoemings- en Remuneratiecommisse;
- Benoemd in 2015. Einde eerste termijn: 2019
- Overige (bestuurs)functies: Global M&A Mexichem SAB de CV, Corporate Director Strategy / M&A Wavin BV te Zwolle, Voorzitter RvC Stork Plastics Machinery BV (t/m april 2016).

5.1.2e 5.1.2e (1956)

- Lid investeringscommissie
- Benoemd 2016. Einde termijn 2018
- Overige (bestuurs)functies: Directeur Investeringsmaatschappij Schansborg B.V, Lid van Commissarissen Koninklijke Oosterhof Holman Beheer B.V., Lid van Commissarissen en Lid van de strategische commissie TBI Holdings

5.1.2e (1966)

- Lid investeringscommissie
- Benoemd 2016. Einde eerste termijn 2020
- Overige (bestuurs)functies: CEO van het Bionica Innovatie en Expertisecentrum (handelsnaam van Human Affairs & Innovation)

Alle leden hebben de Nederlandse nationaliteit.

0143 310532

Bijlage 3 Profielschets Raad van Commissarissen

Leden van de Raad van Commissarissen

5.1.2e (1946)

- Voorzitter RvC en lid benoemings- en remuneratiecommissie.
- Benoemd tot lid in 2011 op aanbeveling van de provincie Drenthe, benoemd tot Voorzitter van de RvC in 2016. Einde termijn: 2020
- Overige (bestuurs)functies: Emeritus Univestieit hoogleraar Duurzame Ontwikkeling en Voedselzekerheid en adviseur RvB, Adviseur Samenwerkende Noord-Nederlandse provincies voor Agribusiness, Lid Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Lid van RvA Planbureau voor de Leefomgeving, Voorzitter Bestuur Carbohydrate Competence Center, directeur Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, Lid van CvT Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Lid van Bestuur SER Noord-Nederland, President Virtual Fertilizer Research Centre, Voorzitter International Advisory Board Chinese Academy of Agricultural Sciences, Erelid Board Bibliotheca Alexandria Egypte.

5.1.2e (1985)

- Lid RvC: Primair verantwoordelijk voor de profielen Innovatie & Business Development, en Bedrijfsfinancieringen & Venture Capital
- Benoemd in 2015. Einde eerste termijn: 2019
- Overige (bestuurs)functies: CEO en oprichter van Bencom BV, CEO en oprichter BENERGY BV; CEO en oprichter LOOKING FOR BOOKING BV, CEO en oprichter BENSURE BV, bestuurslid Stichting Koningsspelen, commissielid Topteam ICT Innovatie Ministerie van EZ, lid van Advies ECP

5.1.2e (1959)

- Lid RvC: Primair verantwoordelijk voor vraagstukken rondom openbaar bestuur
- Benoemd in 2015. Einde eerste termijn 2019
- Overige (bestuurs)functies: DGA Korthuis Consultancy BV; vicevoorzitter Raad van Toezicht Stichting Aveleijn, tevens voorzitter renumeratiecommissie en lid vastgoedcommissie; lid Raad van Commissarissen NV ROVA Holding, tevens lid auditcommissie (tot en met april 2016) en lid renumeratiecommissie (voorzitter vanaf november 2016).

5.1.2e (1964)

- Lid RvC: Primair verantwoordelijk voor HR vraagstukken
- Benoemd in 2016. Einde eerste termijn 2020
- Overige (bestuurs)functies: Human Resources Director EMEA Yusen Logistics per 1 januari 2016, Lid van de commissie van Toezicht op het beheer door de Nationale Politie sinds april 2014 tot heden

Alle leden hebben de Nederlandse nationaliteit.

Achterblad

CONCEPT AGENDA

Agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van NV NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, te houden op vrijdag 12 mei 2017 om 10.30 uur ten kantore van NV NOM in Groningen.

1. Opening

2. Notulen van de AvA van 30 juni 2016 bijlage 1

3. Jaarverslag en jaarrekening 2016 bijlage 2

   Ter bespreking en vaststelling
   Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.

4. Evaluatie Innovatiefonds Noord-Nederland

5. Resultaatsbestemming

   Ter vaststelling
   Voorgesteld wordt het positieve resultaat 2016 toe te voegen aan de algemene reserve.

6. Decharge van de directie

   Ter goedkeuring
   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid.

7. Decharge Raad van Commissarissen

   Ter goedkeuring
   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2016.

8. Dividenduitkering

   Ter goedkeuring
   ……

9. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

   Ter goedkeuring
   De Raad van Commissarissen en directie stellen u voor om over te gaan tot benoeming van Price Waterhouse Coopers als externe accountant voor het boekjaar 207.

10. Innovatiefonds Noord-Nederland

a) *Ter kennisname*
Het jaarverslag en de jaarrekening 2016 worden ter kennisname voorgelegd aan de algemene vergadering. bijlage 3

b) *Ter bespreking*
Evaluatie IFNN

11. Rondvraag en sluiting

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 3/27/2017 12:48:45 PM
Subject: FW: Vergaderstukken AvA MKB Fonds Drenthe 12 april 2017
Received: Mon 3/27/2017 12:48:49 PM
Attachments-27-3-2017_14_20_52.zip

Hoi 5.1.2e
Bijgaand de jaarstukken MKB Fonds Drenthe. Vrijdag ontvangen.
De AVA is vanwege agenda Henk een week naar voren gehaald, wist ik niet tot voor kort.
Dus korte voorbereiding (GS van 11/4, met aanleveren 4/4).
Ik probeer nog even wat in elkaar te gooien voor het poho van volgende week 3/4).
Lukt het om komende woensdag eind van de dag even af te spreken om jaarrekening door te nemen?
Groeten, 5.1.2e

Van: Secretariaat MKB Fonds Drenthe [mailto:secretariaat@mkbfondsdrenthe.nl]
Verzonden: vrijdag 24 maart 2017 15:03
Aan: Henk Brink; 5.1.2e 5.1.2e
CC: '5.1.2e'; 'info@almareconsultancy.nl'; 5.1.2e @hotmail.com'; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Vergaderstukken AvA MKB Fonds Drenthe 12 april 2017

Download the attachments

Powered by AttachingIT

Geachte aandeelhouder,
Hiermee nodigen wij u, mede namens de Raad van Commissarissen, uit voor de jaarvergadering van het MKB Fonds Drenthe op woensdag 12 april 2017 om 10.30 uur in Huize Tetrode te Assen (Brink 8).
Als bijlagen bij de uitnodiging treft u de volgende stukken aan:

- Agenda
- Notulen vergadering d.d. 21 april 2016
- Jaarverslag en jaarrekening MKB Fonds Drenthe 2016
  (de RvC zal in de vergadering voorafgaand aan de AvA formeel goedkeuring geven waarna ondertekening door RvC en directie plaats vindt en PWC de accountantsverklaring afgeeft)

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

MKB Fonds Drenthe

Brink 8

9401 HT Assen

E secretariaat@mkbfondsdrenthe.nl

I www.mkbfondsdrenthe.nl

The following files were attached to the download link:

20170412 Agenda AvA MKB Fonds.pdf, 20160421 AvA notulen MKB Fonds Drenthe.pdf, MKB Fonds Drenthe Jaarverslag 2016.pdf

MKB FONDS Drenthe

Jaarverslag 2016

1. Personalia . . . **3**
Personalia . . . 4
2. Verslag van de RvC . . . **5**
Verslag van de Raad van Commissarissen . . . 6
3. Verslag van de directie . . . **8**
Verslag van de directie . . . 9
4. Jaarrekening . . . **15**
Geconsolideerde balans . . . 16
Geconsolideerde winst-en verliesrekening . . . 17
Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2016 . . . 18
Toelichting op de geconsolideerde balans . . . 23
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen . . . 26
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening . . . 27
Enkelvoudige balans . . . 29
Enkelvoudige winst-en verliesrekening . . . 30
Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening . . . 31
Toelichting op de enkelvoudige balans . . . 32
Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening . . . 35
5. Overige gegevens . . . **36**
Overige gegevens . . . 37
6. Controleverklaring . . . **38**
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant . . . 39
Bijlage bij de controleverklaring . . . 40
7. Profielschets Raad van Commissarissen . . . **41**
Profielschets Raad van Commissarissen . . . 42
8. Profielschets Investeringscomité . . . **43**
Profielschets Investeringscomité . . . 44
9. Bijlagen . . . **45**
Bijlage 1 Participaties en leningen . . . 46

Personalia

Personalia

Raad van Commissarissen

- Dhr. ing. [redacted] MBA (voorzitter)
- Dhr. drs [redacted]
- Dhr [redacted]

Investeringscomité

- Dhr. [redacted] RA (voorzitter)
- Mevr. mr. [redacted]
- Dhr. [redacted]

Directie

- Dhr. mr. [redacted] (namens N.V. NOM)
- Dhr [redacted] QC (namens N.V. NOM)

Investment Manager

- Dhr [redacted] (namens N.V. NOM)

Verslag van de RvC

Verslag van de Raad van Commissarissen

De Raad stelt met genoegen vast dat het MKB Fonds Drenthe zich verder heeft ontwikkeld tot een fonds met toegevoegde waarde voor (ondernemend) Drenthe. De RvC is trots daar een bijdrage aan te mogen leveren. Gedurende 2016 is de Raad vijf maal bijeen geweest. Voor de meeste vergaderingen was het kwartaalverslag het kerndocument. Op basis van deze rapportages was de Raad in staat om de voortgang van het fonds goed te kunnen monitoren. Daarnaast zijn onderwerpen besproken die meer gericht waren op de toekomst. De Raad heeft tevens een besloten bijeenkomst gehad over haar eigen functioneren. Om meer zicht te krijgen op het verloop van het financieringsproces en op de wijze van samenwerking tussen IC en de fondsbeheerder, heeft de Raad een overleg gevoerd met de voorzitter van het Investeringscomité (IC). De Raad heeft geconstateerd dat het proces zorgvuldig en conform de reglementen plaatsvindt. Naast de hard controls hecht de Raad veel waarde aan de soft controls. Deze zijn met name aan de orde gekomen in het overleg tussen Raad en Directie. De voorzitter van de Raad heeft zesmaal een bilateraal overleg gehad met de directie.

Het is positief te kunnen constateren dat het MKB Fonds Drenthe een positieve bijdrage levert aan de innovatie en groei van het Drentse MKB via de inzet van risicodragend kapitaal. De Raad heeft dat onder meer ervaren tijdens de bijeenkomst met portefeuilleondernemingen en -ondernemers op 24 november 2016 bij De Havixhorst te De Schiphorst. De commissarissen hebben daar de indruk gekregen dat er sprake is van een hoge klanttevredenheid.

Het MKB Fonds Drenthe onderhoudt een goede relatie met haar enig aandeelhouder, de Provincie Drenthe, dit geldt zowel voor het ambtelijk als ook het bestuurlijk niveau.

Voor het komende jaar zal de Raad zich met het oog op de groeiende omvang van de portefeuille, bezig blijven houden met het toekomstig beleid en strategie van het fonds en dit onderwerp enkele malen per jaar agenderen voor de overleg vergadering met de directie. De verhouding tussen aandacht voor acquisitie van nieuwe portefeuillebedrijven en het monitoren en begeleiden (beheer) van de bestaande portefeuille zal eveneens geagendeerd blijven.

De Raad wil op deze plaats de voorzitter en leden van het Investeringscomité bedanken, die met veel betrokkenheid en kennis van zaken hun advies aan de verschillende financieringsvoorstellen hebben gegeven.

Daarnaast wil de Raad haar waardering uitspreken voor het vele werk dat door de fondsbeheerder (en in het bijzonder de Investment Manager) over het afgelopen jaar is verzet. Het is verheugend dat veel Drentse ondernemers de weg naar het fonds hebben weten te vinden, op die wijze draagt het fonds bij aan de verdere versterking van het vestigingsklimaat en het ondernemerschap.

Voor het komende jaar spreekt de Raad de hoop en verwachting uit dat, mede door versterking in het team, de portefeuille verder zal groeien en wederom een aanzienlijk aantal aanvragen van ondernemers gehonoreerd zal kunnen worden. Dit alles vanzelfsprekend vanuit een gezond evenwicht tussen risico en rendement en gericht op een zo maximaal mogelijke revolverendheid van het fonds.

Namens de Raad van Commissarissen,

5.1.2e voorzitter

0146 316027

van de directie

Verslag van de directie

Drentse Holding B.V. bestaat uit Drents Innovatiefonds B.V. en Drents Ontwikkelfonds B.V. Samen handelen deze vennootschappen onder de naam MKB Fonds Drenthe. De doelstelling om via het verstrekken van financieringen te bouwen aan versterking van de economische structuur en het vermogen tot innovatie in Drenthe, is in 2016 doorgezet. Financieringen kunnen in de vorm van (achtergestelde) leningen en/of aandelenkapitaal worden vertrekt. Subsidies in welke vorm dan ook zijn vanuit het fonds uitgesloten. De hoogte van de financieringsbedragen kunnen voor innovatiefinancieringen tussen € 10.000 en € 250.000 liggen en voor ontwikkelfinancieringen tussen € 100.000 en € 2.500.000.

Door het verstrekken van risicodragende financieringen aan acht nieuwe ondernemingen is MKB Fonds Drenthe afgelopen jaar innovatie en ontwikkeling blijven stimuleren. In totaal heeft MKB Fonds Drenthe tot en met ultimo 2016 twintig ondernemingen gefinancierd. Het aantal direct gefinancierde arbeidsplaatsen bedroeg op het financieringsmoment 208. Per ultimo 2016 zijn de gefinancierde arbeidsplaatsen gegroeid tot 253 (een toename 45). De (extra) werkgelegenheid die is gecreëerd en/of behouden is verspreid over alle lagen binnen de beroepsbevolking, van sociale werkplaats tot universitair niveau. In 2016 zijn twee gefinancierde ondernemingen gefailleerd.

Het fondsbeheer is gedurende geheel 2016 uitgevoerd door N.V. NOM (NOM). Er is één fulltime investment manager belast met MKB Fonds Drenthe. De taken van de investment manager beslaan het volledige financieringstraject, van (proactieve) acquisitie tot en met de laatste afhandelingen bij een aandelenverkoop of laatste aflossing. Na verstrekking van een financiering blijft de investment manager de onderneming actief bijstaan. Een betrokken rol van MKB Fonds Drenthe levert een toegevoegde waarde voor de onderneming en voor het fonds zelf op. Enerzijds wordt de onderneming actief begeleid bij de realisatie van haar toekomstplannen en kan de investment manager fungeren als klankbord met kennis en netwerk. Anderzijds wordt de investering vanuit het fonds actief gevolgd. Met de opbouw van een portefeuille neemt de tijd die besteed dient te worden aan (actief) beheer toe. MKB Fonds Drenthe kiest bewust voor een actieve invulling van beheer gezien de fase en omvang en risicoprofiel van haar investeringen.

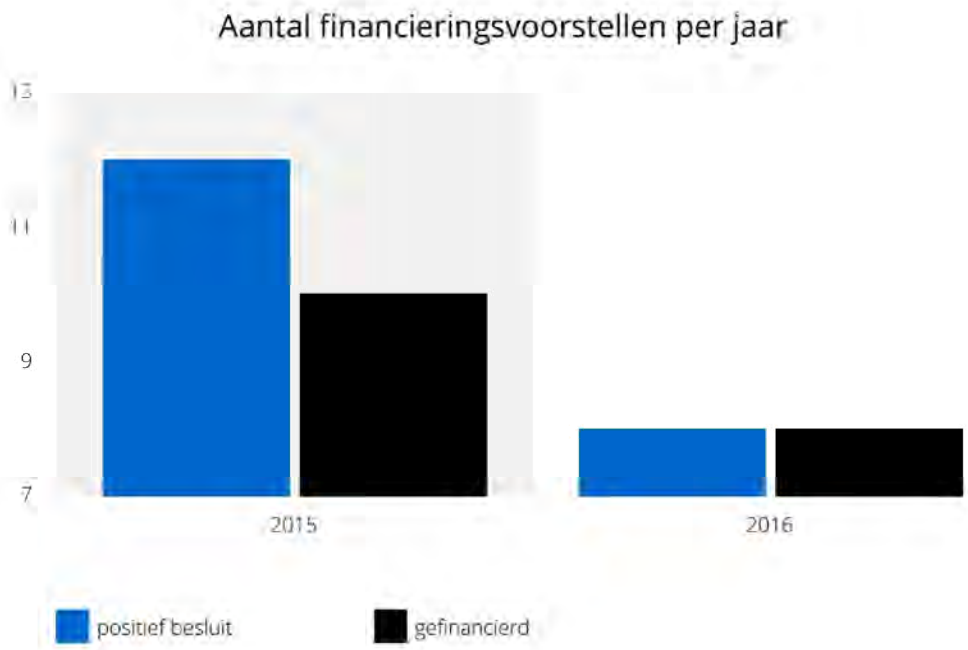
MKB Fonds Drenthe maakt gebruik van de interne organisatie van NOM zoals Fonds Support Noord en financiële administratie. De directie van MKB Fonds Drenthe wordt gevoerd door NOM; namens haar zijn twee personen aangewezen voor de uitvoering van de directiewerkzaamheden. De processen inclusief functiescheidingen en 'checks en balances' zijn voor de directie belangrijke elementen bij het beheren van MKB Fonds Drenthe en mede daarom vastgelegd in de Management- en Beheerovereenkomst tussen provincie Drenthe en NOM. De werkprocessen zijn zodanig omschreven dat de effectiviteit van de uitvoering van werkprocessen kan blijven gewaarborgd maar dat interne beheersingsmaatregelen en aangaande risico's in overeenstemming met het Investeringsreglement voldoende zekerheid bieden. Een adequate governance structuur is daarbij een voorwaarde. Met de invulling van een Raad van Commissarissen (RvC) en een Investeringscomité (IC) wordt daar aan voldaan.

De RvC ziet toe op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in MKB Fonds Drenthe. In 2016 hebben RvC en directie vijfmaal een regulier overleg gevoerd.

Het IC bestaat uit betrokken en ervaren particuliere marktinvesteerders. De expertise varieert van commercieel tot financieel. Het IC adviseert vanuit een onafhankelijke rol, de directie bij besluitvorming om te verzekeren dat MKB Fonds Drenthe op zakelijke grond wordt beheerd. Verstrekking van financiering kan alleen

0146 316027

aan in de kern gezonde bedrijven en businesscases met goede vooruitzichten op financieel én maatschappelijk rendement. Directie en IC zijn in 2016 vijf maal bijeen geweest om financieringsvoorstellen te bespreken en twee keer om algemeen te overleggen . Een financieringsvoorstel omvat een uitgebreide omschrijving van de investeringspropositie. Er wordt onder andere (niet limitatief) aandacht besteed aan de aanleiding van het financieringsverzoek, het product, de markt, het management, de organisatie, de ondernemingsrisico's, risicoprofiel en het maatschappelijk- en financieel rendement. In totaal zijn acht voorstellen besproken, waarvan acht tot positief advies, al dan niet met aanvullende voorwaarden, hebben geleid. De adviezen van het IC zijn allemaal door de directie gevolgd. Eén positief geadviseerd voorstel heeft uiteindelijk niet tot een financiering geleid.

MKB Fonds Drenthe streeft er naar om tot een snel en afgewogen besluitvormingsproces te komen. Op die manier kan MKB Fonds Drenthe als springplank fungeren naar andere financiers om hen van de business case te overtuigen en daarmee over te halen als medefinancier. Banken en overige private financiers kunnen door de snelle (positieve) feedback van MKB Fonds Drenthe overtuigd worden om als co-financier toe te treden. Met de financiering door MKB Fonds Drenthe aan doelondernemingen werd in 2016 een multiplier, de totale overeengekomen financiering gedeeld door bijdrage van MKB Fonds Drenthe, van 3,9 gerealiseerd (over de gehele looptijd van het fonds 3,5).

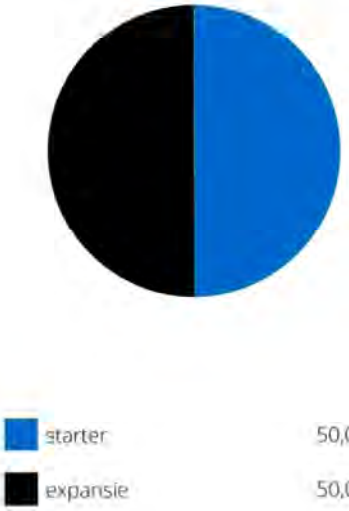
De directie houdt de doorlooptijden van financieringsaanvragen nauwlettend in de gaten. Er zijn in 2016 geen signalen geweest dat de termijn als (te) lang is ervaren door ondernemers met verwijtbaarheid aan MKB Fonds Drenthe. Desondanks is het intern wel merkbaar geworden dat de verhouding acquisitie en beheer voor wat betreft de inzet van één investment manager in disbalans komt bij de omvang van de bestaande portefeuille en zeker bij de beoogde verdere groei. Voor (pro) actieve acquisitie is beperkt ruimte waardoor de kwaliteit en opbouw van de portefeuille niet optimaal te realiseren is. Het beheer binnen de portefeuille is in 2016 sterk gegroeid. Intensief beheer bij met name start-ups waren daar debet aan. Met deze bedrijven en hun stakeholders is intensief contact. De door de directie gewenste uitbreiding van de formatie is, gesteund door de RvC, besproken met de aandeelhouder. Wij zijn verheugd met het akkoord van de aandeelhouder om tot formatie-uitbreiding over te gaan. Naar verwachting zal in het eerste kwartaal 2017 de ontstane vacature kunnen worden ingevuld.

Het netto jaarresultaat 2016 bedraagt € 1,2 miljoen negatief. Het portefeuilleresultaat, het resultaat van ontvangen rente en provisie, dividend, verkopen en dotatie voorzieningen, is € 0,9 miljoen negatief. Een negatief resultaat past bij de fase van het fonds en loopt in de pas met de verwachting en met de ontwikkelingslijn van vergelijkbare investeringsfondsen.

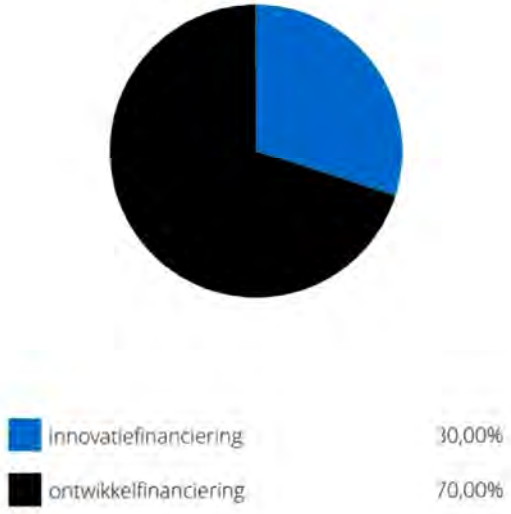
Naast de negatieve resultaatsgevolgen van de twee faillissementen, zijn ook binnen de huidige portefeuille een aantal ondernemingen waarbij een gehele of gedeeltelijke dotatie aan de voorziening gedaan moest worden. Bij het profiel van het MKB Fonds Drenthe (type financiering, doelondernemingen) wordt over langere looptijd rekening gehouden met een hoog voorzieningenniveau op uitgezette gelden. De doelondernemingen bevinden zich namelijk in een segment met hogere risico's. Het betreffen jonge, innovatieve ondernemingen, starters en bestaande ondernemingen met nieuwe ideeën waarbij valorisatie, het omzetten van kennis in concrete diensten en producten, een belangrijk uitgangspunt vormt. Voor deze doelgroep blijft het moeilijk om niet alleen vreemd (bancair) vermogen aan te trekken maar ook risicodragend vermogen. Private en commerciële investeerders zijn over het algemeen meer geïnteresseerd in de latere fase van een onderneming. MKB Fonds Drenthe begeeft zich op de seed-, startup- en jonge groei markt en is daarmee aanvullend op de financieringsmarkt, daar waar marktfalen is. De opbrengsten zijn logischerwijs gezien de hoogte van de uitzettingen en de relatief korte periode om opbrengsten te genereren nog relatief laag.

0146 316027

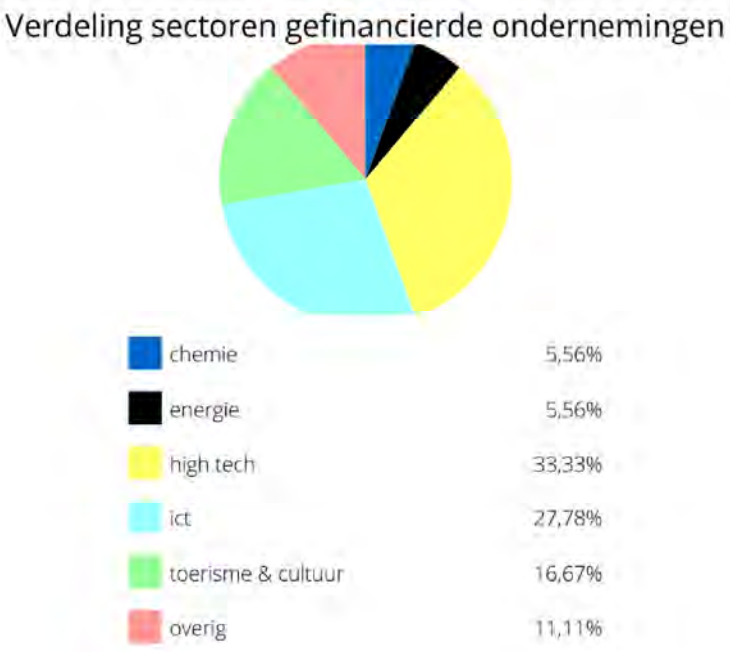
Verdeling fase gefinancierde ondernemingen

Verdeling type financiering per ondernemingen

Aan het financieren van ondernemingen zijn risico's verbonden. Voor MKB Fonds Drenthe zijn deze hoger door onder andere de levensfase van de doelondernemingen. De investment manager bewaakt de risico-ontwikkeling van een onderneming door zich periodiek en ad hoc te laten informeren over de voortgang van de gang van zaken en marktontwikkelingen. Naast periodiek overleg tussen directie MKB Fonds Drenthe en investment manager waarin updates worden besproken, wordt halfjaarlijks het risicoprofiel van een gefinancierde onderneming formeel opnieuw beoordeeld en besproken met RvC. De voornaamste afwegingen zijn daarin: financiële ontwikkeling, management en organisatie, marktpositie en marktontwikkeling, productontwikkeling en management informatievoorziening. De portefeuille van MKB Fonds Drenthe moet dan ook met voldoende spreiding over levensfase, sectoren en financieringsbedragen opgebouwd worden. Een toegezegde financiering (commitment) aan een onderneming wordt mede daarom naar liquiditeitsbehoefte van die onderneming uitgekeerd in tranches. Aan de twintig gefinancierde ondernemingen is ruim € 3,2 miljoen uitgekeerd. In totaal is er aanvullend nog bijna € 0,8 miljoen aan tranches voor de huidige portefeuillebedrijven gereserveerd.

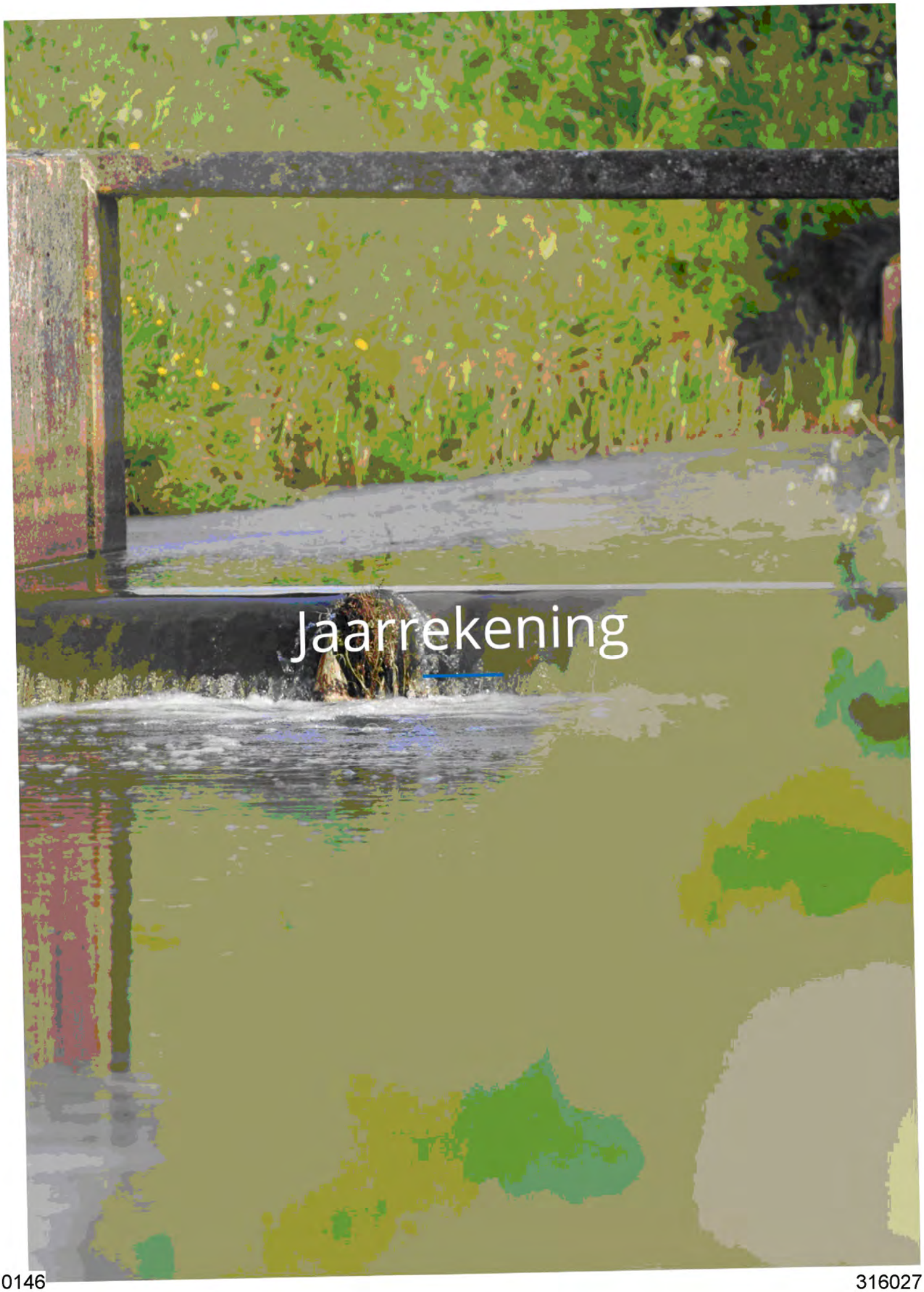
Om aan de doelstelling van een revolverend fonds te voldoen is het risicoprofiel van doelondernemingen gekoppeld aan interne en marktconforme rendementseisen. Hiervoor worden periodieke benchmarks uitgevoerd en wordt de EU-regelgeving getoetst. Opbrengsten uit leningen zijn onvoldoende om de reguliere kosten en voorzieningen te kunnen compenseren zodat het fonds op dit moment al revolverend kan zijn. Extra rendement zal op (middel)lange termijn behaald moeten worden uit financiering van aandelenkapitaal (participatie). De ervaring is dat er vanuit ondernemers terughoudendheid is om externe aandeelhouders toe te laten. Daarnaast wordt door het ontbreken van co-financiers, het uitzetten van participaties sterk beperkt. Bij de start van het fonds is rekening gehouden met verkoopopbrengsten vanuit participaties om daarmee rendement te verhogen dat nodig is om revolverendheid te bewerkstelligen. De verdiensten op aandelenkapitaal moeten worden behaald uit dividenden en verkoopopbrengsten. Het gaat daarbij om lange termijn trajecten van minimaal vijf tot zeven jaar na financiering door MKB Fonds Drenthe. In 2016 is er één aandelentransactie geëffectueerd. Bij het verstrekken van een (achtergestelde) lening wordt in de regel een earn-out in de vorm van een calloptie afgesloten waarmee een mogelijk extra financieel rendement gerealiseerd kan gaan worden.

Aan de naamsbekendheid en zichtbaarheid van MKB Fonds Drenthe zal in 2017 voortdurend aandacht worden gegeven. Door uitbreiding van de formatie kunnen doelondernemingen, co-financiers en overige netwerken (accountants, adviseurs) extra aangejaagd worden. De disbalans tussen acquisitie en beheer zal teruggebracht worden waardoor er naar verwachting meer nieuwe financieringen verstrekt kunnen gaan worden dan in 2016. Het doel blijft om de Drentse ondernemingen te doen groeien en innovatie te blijven stimuleren. Wij zien 2017 met enthousiasme en vertrouwen tegemoet.

Assen, 12 april 2017

Directie Drentse Holding B.V.

0146 316027

Jaarrekening

Geconsolideerde balans

Voor verwerking resultaat

Bedragen in euro

	2016		2015	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa				
Effecten (1, 2)	1.854.130		1.389.140	
		1.854.130		1.389.140
Vlottende activa				
Liquide middelen (3)	9.637.444		11.316.422	
		9.637.444		11.316.422
TOTAAL ACTIVA		11.491.574		12.705.562
PASSIVA				
Groepsvermogen (4)		11.419.548		12.619.499
Kortlopende schulden (5)		72.026		86.063
TOTAAL PASSIVA		11.491.574		12.705.562

Geconsolideerde winst-en verliesrekening

Bedragen in euro

		2016		2015
Opbrengsten				
Rente- en provisiebaten (6)	180.796		84.005	
		180.796		84.005
Kosten				
Overige bedrijfskosten (7)	316.163		311.124	
Voorziening voor financiële vaste activa (8)	1.064.584		104.819	
		1.380.747		415.943
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN		-1.199.951		-331.938
Belastingen (9)		0		
RESULTAAT NA BELASTINGEN		-1.199.951		-331.938

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2016

Algemeen

De onderneming, statutair gevestigd te Groningen, maar opererend vanuit Brink 8 te Assen, is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de Provincie Drenthe. De vennootschap is ingeschreven in het handelsregister onder KvK nummer 60682396.

De onderneming en haar groepsmaatschappijen handelen tezamen onder de naam MKB Fonds Drenthe.

Uitgangspunt van het MKB Fonds Drenthe is het ondersteunen van de economie en werkgelegenheid in de Provincie Drenthe.

Verslagleggingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De enkelvoudige winst- en verliesrekening is opgesteld met inachtneming van art. 2:402 BW.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Stelsel- en schattingswijzigingen

Er hebben zich in 2016 geen stelsel-/ schattingswijzigingen voorgedaan.

Grondslagen voor waardering

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de marktwaarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van het MKB Fonds Drenthe zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Participaties die worden aangehouden om te vervreemden worden niet geconsolideerd.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.
In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de Groep gemaakte winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Geconsolideerde deelnemingen

Geconsolideerde deelnemingen	%	Plaats
Drents Innovatiefonds B.V.	100%	Assen
Drents Ontwikkelfonds B.V.	100%	Assen

0146 316027

Grondslagen voor waardering

Financiële vaste activa

Aandelenparticipaties worden gewaardeerd tegen kostprijs, onder aftrek van voorzieningen die worden gevormd als de situatie bij de betrokken ondernemingen daartoe aanleiding geeft (lagere marktwaarde). Deze waardering tegen kostprijs heeft tot gevolg dat waardestijgingen van participaties niet in de cijfers tot uitdrukking komen. Om een nader inzicht te geven in de verandering van de waarde van de participatieportefeuille wordt in de toelichting op de balans de benaderde marktwaarde vermeld.

De marktwaarde op de financiële vaste activa wordt vastgesteld op basis van het door de fondsbeheerder beschikbaar gestelde portefeuillebeheermodel (Fista). Middels Fista wordt een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd en is er sprake van inzage in meerdere financiële waarderingsmethodieken.

De leningen u/g onder de financiële vaste activa betreffen zowel leningen aan participaties als aan ondernemingen waarin MKB Fonds Drenthe niet participeert. Het betreft hier, behoudens uitzonderingsgevallen, (converteerbare) achtergestelde leningen. De leningen u/g worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden de leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Voorziening participaties, leningen aan participaties en overige leningen

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waarde- verminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald op basis van een beoordeling van de resultaten in het verleden, de te verwachten toekomstige resultaten, het management, de organisatie, de uniekheid van het product en/of de productontwikkeling, de marktpositie en de ontwikkelingen in deze. Wanneer de boekwaarde van een actief naar verwachting niet terugverdiend kan worden, zal er een voorziening worden gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde en de te verwachten realiseerbare waarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden.
Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

0146 316027

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening als interestlast verwerkt.

0146 316027

Grondslagen voor resultaatbepaling

Opbrengstverantwoording

Opbrengsten worden alleen verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat.

Rente- en provisiebaten

Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa.

Diensten

Opbrengsten van verleende diensten worden in de winst- en verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. De opbrengsten van diensten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn verricht.

Personele en overige kosten

De kosten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Saldo dotaties aan de voorziening voor financiele vaste activa

Voor oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd. Toevoegingen aan deze voorziening komen ten laste van het resultaat.

Rentelasten

Rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Belastingen

De belastingen over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, rekening houdend met fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

De vennootschap is met ingang van 1 januari 2016 op grond van de 'Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen' belastingplichtig geworden voor de Vennootschapsbelasting (Vpb).

Toelichting op de geconsolideerde balans

Bedragen in euro

Financiële vaste activa (effecten)

Effecten

	2016		2015	
Participaties	-		-	
Leningen u/g	1.854.130		1.389.140	
		1.854.130		1.389.140

1. Participaties

		2016		2015	
	Saldo per aanvang boekjaar		-		-
Bij:	Nieuwe participaties	250.000		-	
			250.000		-
Bij:	Uitbreiding participaties	-		-	
			-		-
Af:	Faillissementen / liquidaties	-		-	
			-		-
			250.000		-
Af:	Voorziening		250.000		-
	Saldo per 31 december		-		

De benaderde marktwaarde van de participaties bedroeg ultimo 2016 nihil (2015:nvt).

2. Leningen u/g

		2016		2015
Saldo per aanvang boekjaar		1.389.140		177.414
Bij: Nieuwe leningen	1.425.000		765.000	
Bij: Uitbreiding leningen participaties	15.000		550.000	
Bij: Mutatie saldo bijgeschreven rente	22.199		12.170	
		1.462.199		1.327.170
Af: Ontvangen aflossingen	182.625		10.625	
		182.625		10.625
Saldo per 31 december		2.668.714		1.493.959
Af: Voorziening		814.584		104.819
		1.854.130		1.389.140

Dit betreffen achtergestelde leningen aan Drentse bedrijven.

De gemiddelde looptijd van een lening bedraagt bij aangaan van de financieringsovereenkomst zes jaar waarvan één jaar aflossingsvrij. De gemiddelde rentepercentages liggen tussen 9 11% mede op basis van toetsing aan Europese regelgeving.

Het verloop van de voorziening op de participaties en leningen was als volgt:

		2016		2015
Saldo per aanvang boekjaar		104.819		
Dotatie t.l.v. resultaat i.v.m. waardeveranderingen	1.064.584		104.819	
		1.064.584		104.819
Voorziening per 31 december		1.169.403		104.819

Vlottende activa

3. Liquide middelen

		2016		2015
RC Rabobank Drentse Holding	9.553.541		11.219.999	
RC Rabobank Ontwikkelfonds	36.299		87.273	
RC Rabobank Innovatiefonds	47.604		9.150	
		9.637.444		11.316.422

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

4. Groepsvermogen

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

5. Kortlopende schulden

	2016		2015	
Crediteuren	62.957		68.808	
Overige schulden	9.069		17.255	
		72.026		86.063

Alle vorderingen/schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Beheervergoeding

Met N.V. NOM is een beheervergoeding overeengekomen voor de duur van 15 jaar (tot en met 31 december 2029). De restantverplichting op balansdatum bedraagt ca. € 2,6 miljoen, waarvan € 0,2 miljoen betrekking heeft op het volgende boekjaar.

Stortingsverplichtingen

Ultimo 2016 is er een bedrag van € 0,7 miljoen aan stortingsverplichtingen gecommitteerd die na 31 december 2016 zal worden uitgekeerd.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen ná balansdatum voorgedaan, die aanleiding geven tot het wijzigen van de jaarrekening.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

6. Rente- en provisiebaten

	2016		2015	
Rente leningen u/g	180.796		83.505	
Provisiebaten	-		500	
		180.796		84.005

Kosten

7. Overige bedrijfskosten

	2016		2015	
Doorbelaste beheervergoeding NV NOM	243.810		239.278	
Commissarissenbeloningen	26.618		28.030	
IC Beloningen	17.243		24.533	
Accountantskosten	12.221		11.495	
Overige beheerskosten	16.271		7.788	
		316.163		311.124

De kosten zijn inclusief het toepassing zijnde bedrag aan BTW.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2016 waren er geen werknemers in dienst van het MKB Fonds Drenthe (2015: 0).

NV NOM is statutair directeur van Drentse Holding B.V. De N.V. NOM heeft over 2016 een totaalbedrag van € 243.810 (incl. BTW) aan beheervergoeding in rekening gebracht bij de Drentse Holding B.V. De beheervergoeding bestaat voornamelijk uit doorbelaste personeelskosten.

8. Voorziening voor financiële vaste activa

	2016		2015	
Dotatie aan voorziening voor vorderingen	1.064.584		104.819	
		1.064.584		104.819

9. Belastingen

	2016	2015
Resultaat vóór belastingen	-1.199.951	
Latente vennootschapsbelasting		
Acute vennootschapsbelasting huidig boekjaar		
Vennootschapsbelasting voorgaand boekjaar		
Belasting over het resultaat	-	n.v.t.

Van de niet gewaardeerde verrekenbare tijdelijke verschillen en compensabele verliezen per 31 december 2016 ten bedrage van € 949.951 is het (nog) niet waarschijnlijk dat toekomstige fiscale winst beschikbaar komt ter compensatie of dat verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut.

Enkelvoudige balans

Voor verwerking resultaat

Bedragen in euro

	2016		2015	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa				
Deelnemingen (10)	0		82.163	
		0		82.163
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa (11)	1.938.033		1.400.000	
Liquide middelen (12)	9.553.541		11.219.999	
		11.491.574		12.619.999
TOTAAL ACTIVA		11.491.574		12.702.162
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal (13)	100.000		100.000	
Agioreserve (14)	13.000.000		13.000.000	
Algemene reserve (15)	-480.501		-148.563	
Onverdeeld resultaat (16)	-1.199.951		-331.938	
		11.419.548		12.619.499
Kortlopende schulden (17)		72.026		82.663
TOTAAL PASSIVA		11.491.574		12.702.162

Enkelvoudige winst-en verliesrekening

Bedragen in euro

	2016		2015	
Resultaat uit deelnemingen	-884.130		-21.104	
Overige baten en lasten	-315.821		-310.834	
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN		-1.199.951		-331.938
Belastingen (18)		-		
RESULTAAT NA BELASTINGEN		-1.199.951		-331.938

Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2016 van de onderneming. Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van de onderneming is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en enkelvoudige winst- en verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Vergelijking met verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Grondslagen voor de waardering

Financiële vaste activa

De deelnemingen die 100% worden geconsolideerd in de enkelvoudige jaarrekening worden tegen netto-vermogenswaarde gewaardeerd.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen.

Toelichting op de enkelvoudige balans

Bedragen in euro

Financiële vaste activa

10. Deelnemingen

		2016		2015
Saldo per aanvang boekjaar		82.163		103.267
Resultaat deelnemingen	-884.130		-21.104	
Voorziening deelnemingen	801.967		0	
		-82.163		-21.104
Saldo per 31 december		0		82.163

De deelnemingen in Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V. worden gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde.

11. Vorderingen en overlopende activa

		2016		2015
Vordering op Drents Innovatiefonds	500.000		400.000	
Vordering op Drents Ontwikkelfonds	2.240.000		1.000.000	
		2.740.000		1.400.000
Af: Voorziening obv resultaat deelneming	801.967		0	
		801.967		0
		1.938.033		1.400.000

12. Liquide middelen

		2016		2015
RC Rabobank Drentse Holding	9.553.541		11.219.999	
		9.553.541		11.219.999

13. Gestort en opgevraagd kapitaal

	2016	2015
Gestort aandelenkapitaal Drentse Holding	100.000	100.000

Het aandelenkapitaal van de Drentse Holding B.V. bestaat uit 100 gewone aandelen met een omvang van € 1.000.

14. Agioreserve

	2016	2015
Agioreserve	13.000.000	13.000.000

15. Algemene reserve

		2016		2015
Saldo per aanvang boekjaar		-148.563		-
Bij: Winstbestemming: resultaat voorgaand jaar	-331.938		-148.563	
		-331.938		-148.563
Saldo per 31 december		-480.501		-148.563

16. Onverdeeld resultaat

		2016		2015
Saldo per aanvang boekjaar		-331.938		-148.563
Af: Winstbestemming	331.938		148.563	
Bij: resultaat boekjaar	-1.199.951		-331.938	
		-868.013		-183.375
Saldo per 31 december		-1.199.951		-331.938

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 1.199.951 uit de algemene reserves te onttrekken.

17. Kortlopende schulden

	2016		2015	
Crediteuren	62.957		68.808	
Overige schulden	9.069		13.855	
		72.026		82.663

Alle vorderingen/schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Beheervergoeding

Met N.V. NOM is een beheervergoeding overeengekomen voor de duur van 15 jaar. De restantverplichting op balansdatum bedraagt ca. € 2,6 miljoen, waarvan € 0,2 miljoen betrekking heeft op het volgende boekjaar.

Stortingsverplichting

Ultimo 2016 is er geen bedrag aan stortingsverplichtingen gecommitteerd.

0146 316027

Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening

18. Belastingen

Voor een toelichting op de belastingen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2016 waren er geen werknemers in dienst van het MKB Fonds Drenthe (2015: 0).

Het resultaat uit deelnemingen betreft het saldo van de resultaten van Drents Ontwikkelfonds B.V. en Drents Innovatiefonds B.V.

Assen, 12 april 2017

Directie

mr. 5.1.2e

(namens N.V. NOM)

Raad van Commissarissen

ing. 5.1.2e MBA (voorzitter)

dhr. 5.1.2e

drs. 5.1.2e

Overige gegevens

Overige gegevens

Statutaire regeling inzake de winstbestemming

In artikel 27 van de statuten is bepaald dat de algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van de uitkeringen. De houders van de preferente aandelen hebben recht op een dividenduitkering voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet en de statuten moet worden aangehouden.

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering van Drentse Holding B.V.

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

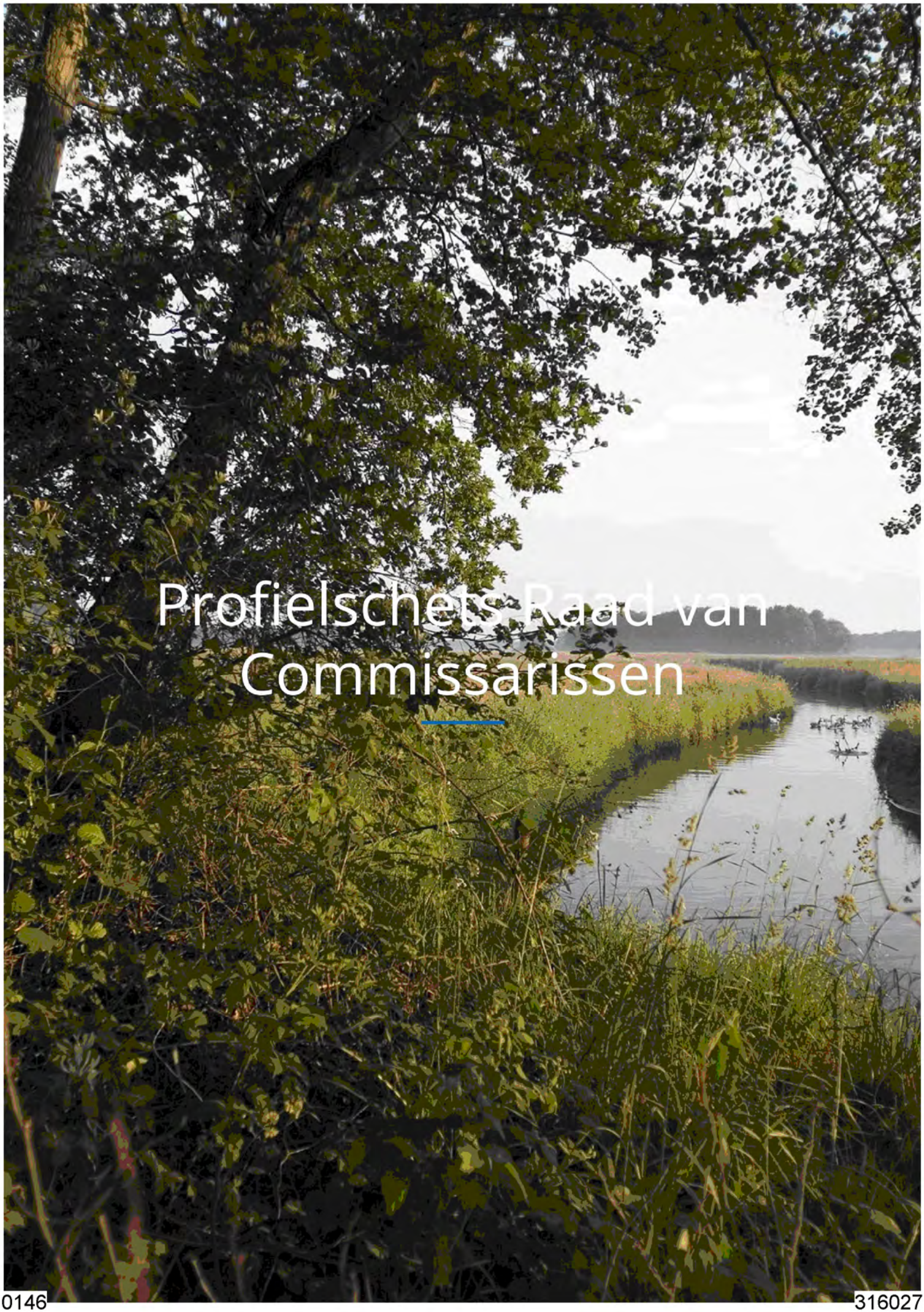
Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende de overige gegevens

Bijlage bij de controleverklaring

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Drentse Holding B.V.

In aanvulling...

Profielschets Raad van Commissarissen

Profielschets Raad van Commissarissen

Dhr. ing. 5.1.2e MBA (voorzitter)

De heer 5.1.2e heeft diverse management- en directiefuncties binnen Rabobank vervuld alvorens zich in 2014 te richten op het zelfstandig ondernemerschap via Bart in Business. Daarnaast bekleedt de heer 5.1.2e 5.1.2e de volgende nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting Maatschappij van Weldadigheid Frederiksoord
- Bestuurslid Stichting Ondernemers Fonds Assen
- Bestuurslid Stichting Centrum Leven met Kanker Assen
- Bestuurslid Stichting Vrienden van Interzorg
- Bestuurslid Claas van Gorcum Fonds

Dhr. drs. 5.1.2e

Na diverse managementfuncties als partner bij PricewaterhouseCoopers en directie/ bestuurdersfunctie bij Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland, heeft de heer 5.1.2e zich als eigenaar gericht op Almare Consultancy B.V. en Paarse Kroko B.V.. Vanuit deze ondernemingen houdt hij zich onder meer bezig met toezichthoudende taken bij: Van Reekum Participatie Fonds (Remeha), Immuno Valley, de Maan Group en familiebedrijf Veldkamp. Daarnaast was de heer Brink tot 2014 onafhankelijk voorzitter Stichting Administratiekantoor (STAK) Pepscan Holding N.V. en is hij jurylid geweest bij de verkiezing "Beste Familiebedrijf van Nederland".

Dhr. 5.1.2e

De heer 5.1.2e heeft diverse ambtelijke functies vervuld in onder andere Overijssel en Drenthe alvorens binnen het UMCG de functie van secretaris van Bestuur, secretaris van de Raad van Toezicht en beleidscoördinator van de bouw UMCG te vervullen. Van 2007 tot 2010 was de heer 5.1.2e lid van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe (portefeuille financiën, economie, arbeidsmarkt en RTV Drenthe). De huidige nevenfuncties zijn:

- Voorzitter Adviesraad Veenhuizen Boeit
- Lid/voorzitter externe bezwarencommissie Samenwerkingsverband Noord Nederland

Profielschets Investeringscomité

Profielschets Investeringscomité

Dhr. 5.1.2e RA (voorzitter)

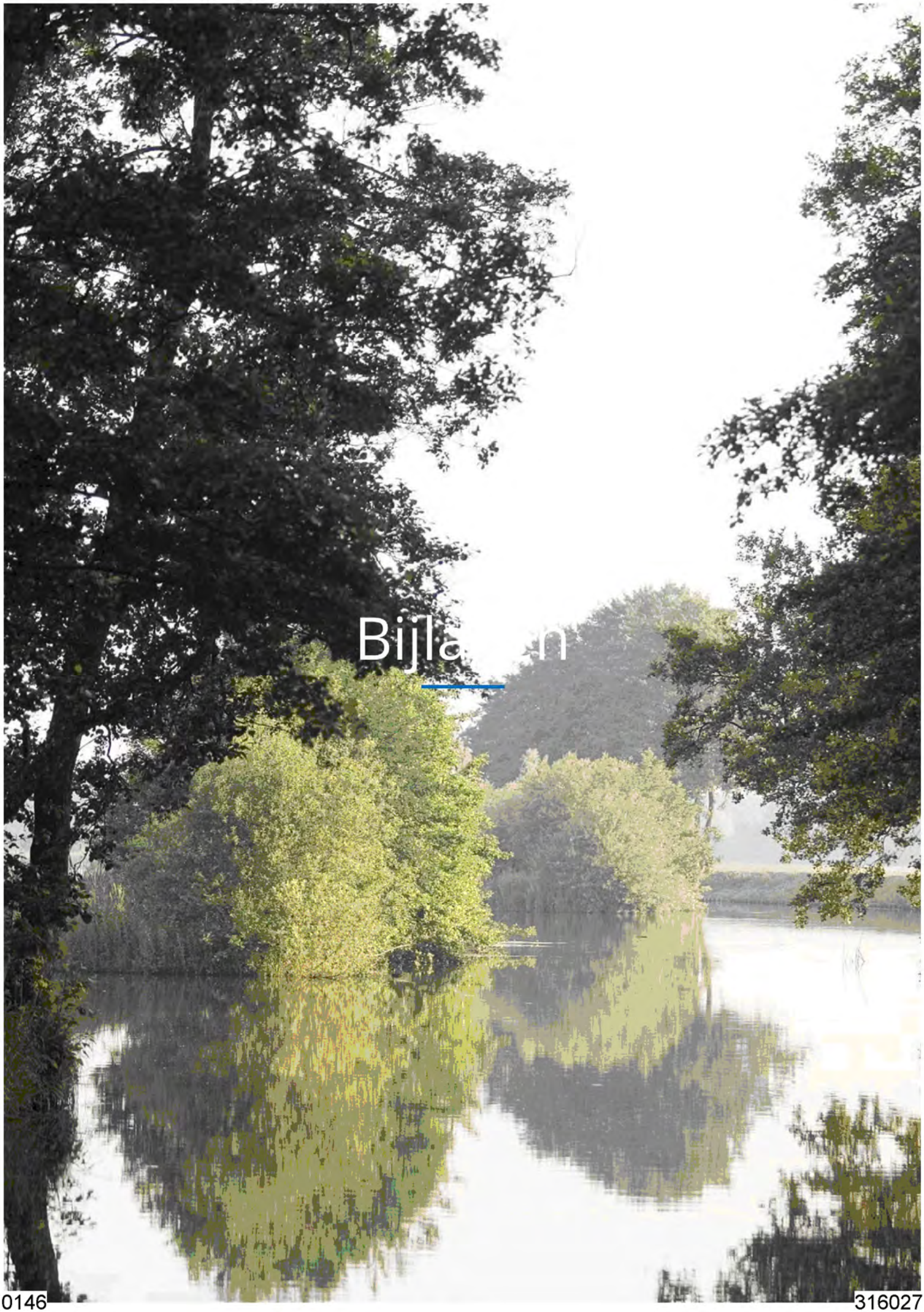
De heer 5.1.2e is na de opleiding tot registeraccountant, 28 jaar bij KPMG werkzaam geweest, in zijn laatste functie als audit partner. Sinds 2014 vervult hij (financiële) directiefuncties; thans als CFO - lid van de Executive Board van Solidus Solutions Holding. Daarnaast heeft hij diverse toezichthoudende functies vervuld; op dit moment als vice voorzitter/voorzitter audit commissie bij het Drenthe College, als lid/voorzitter van de auditcommissie bij Tinten Welzijn en Woonservice Westerbork. Voorts is hij penningmeester bij de Maria Elisabeth Linhoffstichting en voorzitter van de Investeringscommissie van het Groeifonds van Economic Board Groningen.

Mevr. mr. 5.1.2e

Na haar studie fiscaal recht heeft mevrouw 5.1.2e diverse adviseurs-, management- en directiefuncties vervuld bij zowel Coopers&Lybrand als ING. Tevens is zij Commercieel Directeur geweest van Dierenpark Emmen. Mevrouw 5.1.2e heeft ervaring als toezichthouder. Tegenwoordig is zij zelfstandig ondernemer als coach, trainer en consultant via Da's Typisch. Daarnaast is zij voorzitter van de Raad van Advies bij een familiebedrijf en via Probius (medeaandeelhouder) betrokken als beheerder bij Van Voor fonds. In 2016 maakt zij tevens deel uit van de Raad van Commissarissen van Breedband Fonds Fryslân.

Dhr. 5.1.2e

De heer 5.1.2e heeft diverse management- en directiefuncties vervuld binnen Rabobank en Friesland Bank. Daarna was hij partner bij Trilogica Bedrijfsadvies als zelfstandig adviseur en interim manager. Laatstelijk was hij als directielid en aandeelhouder betrokken bij Vorm Martini en Zwartwoud Groningen. De heer 5.1.2e 5.1.2e is o.a. lid van het Bestuur van Ondernemingsfonds Groningen "Het Fonds" geweest tot september 2015 alsmede gedurende 9 jaar lid van het Dagelijks Bestuur van de Commercieele Club Groningen tot maart 2013. Momenteel is de heer Van der Zee medeaandeelhouder in Netzodruk Groningen.

Bijla n

Bijlage 1 Participaties en leningen

Participaties en Leningen

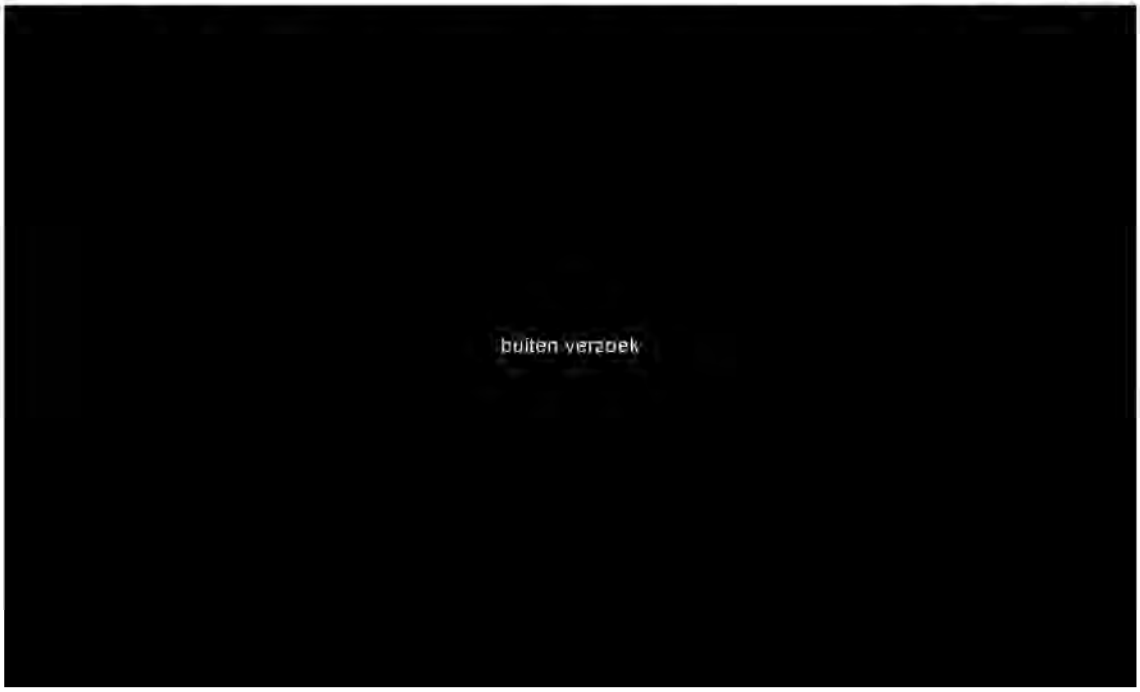
Drents Innovatiefonds B.V. Drents Ontwikkelfonds B.V.

Sinds	#	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	%	Aantal werknemers

buiten verzoek

Drents Innovatiefonds B.V. Drents Ontwikkelfonds B.V.

Sinds	#	Naam en vestigingsplaats	Aard van het bedrijf	%	Aantal werknemers

Drentse Holding B.V., Algemene Vergadering van Aandeelhouders 2016

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders d.d. 21 april 2016

Aanwezig:

Aandeelhouder, namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink de heer 5.1.2e
Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter) de heer 5.1.2e de heer 5.1.2e
Drentse Holding B.V. / N.V. NOM:	de heer 5.1.2e (namens fondsbeheerder NOM) de heer 5.1.2e (namens fondsbeheerder NOM) de heer 5.1.2e (investment manager) mevrouw 5.1.2e (notulist)
PWC Accountants:	mevrouw 5.1.2e

---

1) Opening en vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. De voorzitter constateert dat het gehele kapitaal rechtsgeldig is vertegenwoordigd. Namens PWC Accountants zal mevrouw 5.1.2e bij agendapunt 2 aanschuiven. De agenda wordt vastgesteld.

Er wordt kort stil gestaan bij de bijeenkomst met de Commissie EZ van de provincie Drenthe op 23 maart jl. De samenkomst was zeer geslaagd. Volgend jaar zal er wederom een ontmoeting plaatsvinden.

2) Aandeelhoudersbesluit d.d. 13 mei 2015

Als bijlage is ter kennisname het schriftelijke aandeelhoudersbesluit van vorig jaar toegevoegd.

3) Jaarverslag en jaarrekening 2015

De heer H. Brink is tevreden over het resultaat van het de Drentse Holding. De verwachtingen voor het fonds vanuit de aandeelhouder zijn hoog gespannen. Gezien het korte bestaan van het fonds zal het nog enige tijd in beslag nemen voordat het fonds zijn positie in de markt heeft gevonden en grote resultaten kunnen worden geboekt.
De heer H. Brink informeert naar hoe er wordt omgegaan met (af)waarderingen. De heer 5.1.2e antwoordt dat alle verstrekte financieringen in 2015 leningen betreffen. Het MKB Fonds Drenthe hanteert via de NOM een systeem waarbij wordt gekeken naar de waarde van de volledige onderneming.

Indien de berekening van de aandeelhouderswaarde minder dan nul euro bedraagt, dan worden ook de kasstromen en de verwachte kasstromen bekeken. Hieruit wordt bepaald in welke mate de aflossing plaatsvindt. Zolang we aflossingen blijven ontvangen is er nog geen directe aanleiding om te verwachten dat er voorzieningen moeten worden getroffen. Indien er een duidelijk signaal en er een financiële aanleiding toe is worden er direct voorzieningen getroffen.
De heer H. Brink wil graag weten hoe er wordt bepaald wanneer er wel of niet wordt gefinancierd. Daarnaast vindt de aandeelhouder het rentetarief aan de hoge kant. Wellicht kan in overweging worden genomen om bij bepaalde zekerheden een lager rentepercentage te hanteren.
Bij de afweging voor het wel of niet financieren speelt met name mee of de marktvalidatie van het product kan worden aangetoond. Deze is vaak niet aanwezig waardoor een lead wordt afgewezen. De aandeelhouder constateert uit de stukken dat er zich veelal startende bedrijven melden bij het fonds (jonger dan vijf jaar en zonder zekerheden). De heer 5.1.2e licht toe dat er echter ook regelmatig wordt gesproken met gevestigde grotere bedrijven. De deelnemingen buiten verzoek zijn hiervan een bevestiging. Goede casussen in de recreatie en toerisme zijn schaars. De IC beoordeelt de uiteindelijke financieringsaanvragen.
De provincie Drenthe ziet graag extra focus van het fonds gericht op de sector recreatie en toerisme. Wellicht kan er een bijeenkomst worden georganiseerd om de naamsbekendheid van het MKB Fonds Drenthe binnen deze sector te vergroten. De tot dusverre ontvangen aanvragen uit deze sector zijn nagenoeg allemaal onroerend goed gerelateerd (bouw of overname).
Van de 38 aanvragen in het eerste kwartaal 2016, komen er 8 uit de toeristische sector.

Na enige vertraging voegt mevrouw 5.1.2e van PWC Accountants zich toe aan de vergadering. Zij licht toe, naar aanleiding van de vraag over de voorzieningen, dat deze op basis van het voorzichtigheidsprincipe worden beoordeeld.
Het jaarverslag en de jaarrekening 2015 worden door de vergadering vastgesteld.

Mevrouw 5.1.2e wordt bedankt voor haar aanwezigheid en verlaat de vergadering.

4) Resultaatsbestemming
De AvA stemt in om het verlies ad € 331.938 uit de algemene reserve te onttrekken.

5) Decharge van de directie
De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2015 gevoerde beleid.

6) Decharge van de Raad van Commissarissen
De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de Raad van Commissarissen voor het in 2015 gevoerde beleid.

7) Stand van zaken

De heer [redacted] geeft een korte toelichting over de huidige stand van zaken bij de deelnemingen.

- [redacted]

Het totale commitment in 2015 bedraagt € 2 mln.

In 2016 zijn tot nu toe de volgende participaties gerealiseerd.

- [redacted]

De heer H. Brink acht het van belang dat het aanjagen van banen in Drenthe scherp in de gaten wordt gehouden. In alle contracten is opgenomen dat de bedrijfsactiviteiten moeten plaatsvinden in Drenthe.

- [redacted]

- Er vinden gesprekken plaats met een assemblagebedrijf voor een financiering van totaal ca. € 500.000.

Het huidige aantal commitments in de afrondende fase bedraagt ca. € 1,25 mln.

8) Vooruitblik 2016

De fondsbeheerder geeft toelichting op de verwachtingen voor 2016.
Het MKB Fonds Drenthe is nu een jaar operationeel. In de tweede helft van dit jaar zal de RvC brainstormen over de strategie voor de toekomst van het fonds. Er liggen veel kansen in de provincie. Een specifieke sectorfocus ontbreekt nog. De gesprekken met banken en andere financiers werpen hun vruchten af. Doordat de beheerportefeuille toeneemt ligt de focus van de investment manager steeds meer op de beheeractiviteiten in plaats van verwerving. Om het fonds te laten groeien is de acquisitie juist van essentieel belang. De fondsbeheerder acht extra capaciteit in de bezetting is gewenst.
De RvC vindt spreiding een belangrijk aspect en zeker in de eerste jaren van het fonds, om zo de risico's te beperken. Ondanks de bescheiden rol van de provincie in het beheer van het fonds dient met elkaar te worden bepaald hoe verder te gaan. De revolverendheid is een belangrijk issue. De prioriteiten van de provincie worden meegenomen in de businesscase maar zijn niet leidend. De aandeelhouder hecht veel waarde aan het maatschappelijk rendement. Aangezien het aantal leads op dit moment afneemt dient het fonds proactiever op te treden in de markt. Hiervoor is uitbreiding van de bezetting noodzakelijk. De aandeelhouder verzoekt de fondsbeheerder om een voorstel uit te werken met betrekking tot het bezettingsvraagstuk.

Rentepercentage:
Het MKB Fonds Drenthe handelt volgens de regels van de Europese richtlijnen en die van de banken. In principe zou het fonds ook alternatieve middelen kunnen verstrekken, maar dan treedt er een hefboomeffect op met andere financiers. Tijdens de gesprekken met ondernemers worden de mogelijkheden met betrekking tot een aandelenparticipatie toegelicht. Veel ondernemers zitten echter nog niet op deze lijn. Zij zijn bereid om een hoger rentepercentage te betalen om zo toch financiering te kunnen krijgen. De aandeelhouder vindt het aantal uitzettingen en het vooruitzicht op mogelijke aandelenparticipaties belangrijker dan de te ontvangen rente; het fonds staat of valt niet met de rente-inkomsten. De door het fonds gehanteerde rentepercentages zijn marktconform.

De heer H. Brink is trots op wat het fonds tot nu toe heeft bereikt en ziet de ontwikkeling in de komende jaren graag tegemoet. Indien het toekomstperspectief inzichtelijker is kan de provincie zich ook beraden over de in te zetten koers.

9) Rondvraag en sluiting

Geen bijzonderheden.

De voorzitter bedankt iedereen voor de aanwezigheid en sluit daarna de vergadering.

ACTIELIJST	WIE	BESPROKEN	GEREED
1. Focus sector toerisme en recreatie	Directie	21 april 2016	
2. Voorstel bezettingsvraagstuk	Directie	21 april 2016	Medio 2016

Voor akkoord:

H. Brink, Provincie Drenthe .....

5.1.2e voorzitter Raad van Commissarissen .....

5.1.2e N.V. NOM .....

Agenda aandeelhoudersvergadering MKB Fonds Drenthe
Datum: woensdag 12 april 2017
Tijd: 10.30 uur
Plaats: Huize Tetrode, Brink 8, Assen

1) Opening en vaststellen agenda

2) Notulen vergadering 21 april 2016 bijlage

3) Jaarverslag en jaarrekening 2016 (inclusief vaststelling) bijlage

Conform artikel 28 van de statuten worden het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering (in aanwezigheid van PWC)

4) Resultaatsbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 1.199.951 uit de algemene reserve te onttrekken

5) Decharge van de directie

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid

6) Decharge van de Raad van Commissarissen

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2016

7) Stand van zaken

De fondsbeheerder geeft toelichting op de gang van zaken 2016 en de verwachtingen voor 2017

8) Rondvraag en sluiting

MKB fonds opmerkingen

In deze concept versie is nog geen controleverklaring van de accountant opgenomen. Wij kunnen dan ook niet zien of de accountant tekortkomingen heeft geconstateerd.

Het financiële resultaat bedraagt € 1.200.000,-- negatief, tegen een bedrag van € 332.000,-- negatief over 2015.

Het negatieve resultaat wordt naast de beheersvergoeding, vooral veroorzaakt door de opgenomen voorziening i.v.m. waardeveranderingen op de participaties en leningen, faillissementen (€ 1.065.000,--). Welke participaties en leningen zijn voorzien is niet te achterhalen uit de stukken. De voorzieningen worden getroffen wanneer de betrokken onderneming een lagere marktmarkt heeft. Waardestijging worden niet meegenomen in de waardering.

De overige bedrijfskosten (beheersvergoeding, commissarissenbeloningen, accountantskosten e.d.) wijken met een bedrag van € 316.000,-- niet veel af van het bedrag dat hier vorig jaar ook aan is besteed.

Positief is dat de rente- en provisiebaten met € 181.000,-- fors hoger zijn dan vorig jaar (€ 84.000.-)-. Dit wordt verder niet toegelicht.

Het verlies is ten laste van het groepsvermogen gebracht. Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2016 € 11.420.000,--. Hiervan is slechts een beperkt deel weggezet in de vorm lenig effecten (€ 1.854.000,--) de rest is als liquide middelen (€ 9.637.000,--) beschikbaar. Aangeven is dat aan 8 ondernemingen financiering is aangedragen en dat tot nu toe 20 ondernemingen zijn gefinancierd. Het aantal aanvragen is daarmee 4 lager dan in 2015. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden zijn: moet niet ingezet worden op meer uitzettingen? Is er wel behoefte aan dit instrument? Wegen de kosten op tegen de inzet?

De RvC geeft aan te willen werken vanuit een gezond evenwicht tussen risico en rendement en is gericht op een zo maximaal mogelijke revolverendheid van het fonds. De vraag kan gesteld worden; hoe dan?

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e, 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]
Cc: Erik Bos[5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @fryslan.frl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 4/3/2017 7:50:01 AM
Subject: Actiepunten bijeenkomst provinciale contactpersonen clusterorganisaties en NOM
Received: Mon 4/3/2017 7:50:02 AM
Actiepunten overleg clusterorganisaties 01032017.docx

Goedemorgen collega's,
Bijgaande document hadden jullie nog tegoed. Het betreft een kort verslag van ons overleg over de clusterorganisaties.
Voor wat betref de NOM: in het overleg hadden we afgesproken midden maart de discussie met de NOM over de invulling van BD af te ronden. Dit is niet gelukt. De NOM heeft recent gevraagd om zowel voor BD als voor hun eigen boekjaarsubsidie uitstel tot 1 mei te verlenen. Deze week doe ik dat en ga er vanuit dat dit ook realistisch en haalbaar is. **Dat betekent dat de ambtelijke discussie over de invulling zo spoedig mogelijk afgerond moet worden.** Op basis daarvan zal de NOM dan uiterlijk 1 mei een subsidieaanvraag indienen voor zowel BD 2017 als werkplan 2017.
Tot zover de update.
Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e
Accounthouder Provincie Drenthe

Actiepunten nav overleg clusterorganisaties 1-03-2017

- 5.1.2e 5.1.2e geniet op korte termijn van [redacted] Aanspreekpunt in Drenthe voor wat betreft de clusterorganisaties wordt tijdelijk 5.1.2e 5.1.2e.

- Stand van zaken subsidieverleningen clusterorganisaties: alle boekjaarsubsidies zijn verleend, behalve die van de NOM/HTSM. Verder heeft het HANNN vanwege het ontbreken van haar inbreng in het onderdeel BD hiervoor geen subsidie ontvangen.

- Het HANNN heeft een voorlopige subsidie ontvangen. Op basis van haar definitieve projectplan zal in maart een definitieve subsidie worden verleend.

- 5.1.2e stuurt een brief over de discussie BD en HANNN door naar contactpersonen van het HANNN.

- Aansturing HTSM voor wat betreft BD moet steviger. Uitgangspunt is dat de inhoudelijk betrokkenen in discussie gaan met NOM/HTSM.

- Stand van zaken BD clusterorganisaties:

  - HANNN: verbinding wordt gemist. Hopelijk wordt er in 2017 een betere inivulling aan gegeven
  - Wateralliance: contact met bedrijfsleven wordt gelegd, maar effect op werkgelegenheid is nog niet duidelijk zichtbaar
  - SEV: er zijn forse eisen gesteld in relatie tot de € 100k subsidie. Het samengaan van SEV met Energyacademy in een nieuwe stichting maakt het complexer. Het blijft lastig om de economische component zichtbaar te maken. Actiepunten uitzoeken de totstandkoming van het PvE 2017, in overleg nieuwe afspraken maken voor 2017.
  - Greenlincs: netwerken en branding gaan goed. Veel nieuwe leads, maar wat het concreet oplevert is moeilijk te omschrijven.

- Mandaten met betrekking tot de subsidieverlening door Drenthe moeten door Groningen en Fryslân nog verleend worden. Oproep aan ieder om dit zo spoedig mogelijk te regelen.

- Meerjarenplan NOM: ons opdrachtgeverschap richting NOM kan beter. Taken, rollen en processen moeten duidelijker. Er wordt gewerkt aan een tweetal notities (voor BZ/EZ- collega's en voor de Troika) over de toekomst van de NOM. Daarnaast moet de communicatie vanuit de NOM richting provincies en gemeenten beter.

- De NOM ontvangt voor 2017 een voorlopige subsidie voor het onderdeel Business Development. Afgesproken wordt om rond half maart een korte reactie per cluster aan de provincie Drenthe toe te zenden. • Op basis van reacties en verwerking daarvan door NOM volgt dan in de loop van 2017 de definitieve beschikking.

- Begin mei 2017 zal er een nieuw overleg worden ingepland over de Programma's van Eisen 2018 voor de clusterorganisaties. Iedereen ontvangt hiervoor een uitnodiging.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 4/4/2017 3:07:32 PM
Subject: AVA MKB Fonds Drenthe
Received: Tue 4/4/2017 3:07:35 PM

GS stuk AVA MKB Fonds Drenthe GS11042017.docx
Bijlage 1 Annotatie tbv AVA MKB Fonds Drenthe 12042017.docx
Bijlage 2 20170412 Agenda AvA MKB Fonds.pdf
Bijlage 3 20160421 AvA notulen MKB Fonds Drenthe.pdf
Bijlage 4 MKB Fonds Drenthe Jaarverslag 2016.pdf

Beste collega's,
Dank voor de opmerkingen en het sparren.
Heb het in overleg nu opgelost met 2 overzichtelijke beslispunten voor GS. Zie de bijlagen.
Is nu op route.
5.1.2e al even voorgesteld om vanuit organisatie 1 lijn te kiezen t.a.v. beslispunten rond de diverse AVA's.
Voor alle betrokken wel zo handig denk ik.
Ik zal jullie deze week ook even informeren over AVA NOM die medio mei staat gepland.
Groet, 5.1.2e

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe

GS-stuk

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e
Team	Economie
Datum	maandag 3 april 2017
Uiterste behandeldatum in GS:11 april 2017 *Toelichting: besluitvorming als aandeelhouder van het MKB Fonds Drenthe is nodig in verband met de AVA die gepland staat op 12 april 2017.*	

Verantwoordelijke
Erik Bos
Paraaf verantwoordelijke *Akkoord:* *Bespreken:*

Verwijzing naar speerpunt collegeakkoord/programma begroting	**Portefeuillehouder**
2. Economisch Drenthe / 2. Regionale economie	Henk Brink

Intern voorbereid met	**Afwijkende mening**	**Paraaf directeur-secretaris**
1. FIN, 5.1.2e 5.1.2e	Nee	Annet van Schreven
2. BC, 5.1.2e 5.1.2e	Nee	
3. BC, 5.1.2e 5.1.2e	Nee	

Archivering		**Communicatie**
Datum:	*Registratienummer:*	*Openbaar:* Nee
	nr.	
	nr.	*Persbericht:* Nee
	nr.	*Bekendmaking:* Niet van toepassing

Onderwerp

MKB Fonds Drenthe | Algemene Vergadering van Aandeelhouders 12 april 2017

Advies

1. Gedeputeerde Henk Brink aan te wijzen om namens de provincie Drenthe op te treden in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van het MKB fonds Drenthe op 12 april 2017.
2. In te stemmen met de annotatie bij de agenda voor deze AVA (bijgevoegd als bijlage 1).

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen
Op woensdag 12 april 2017 staat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van het MKB Fonds Drenthe gepland. De provincie Drenthe is enig aandeelhouder van het fonds en heeft voor deze vergadering een uitnodiging en bijbehorende vergaderstukken ontvangen. Het MKB Fonds is onderdeel van de portefeuille van Henk Brink die namens de provincie de aandeelhoudersvergadering gepland heeft bij te wonen.
Ter voorbereiding op deze AVA leggen wij hierbij de vergaderstukken aan u voor.

b. Europese aspecten
Niet van toepassing.

c. Economie/werkgelegenheid
Niet van toepassing.

d. Participatie
Niet van toepassing.

Advies

1. Gedeputeerde Henk Brink aan te wijzen om namens de provincie Drenthe op te treden in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van het MKB Fonds Drenthe op 12 april 2017.
2. In te stemmen met de annotatie bij de agenda voor deze AVA (bijgevoegd als bijlage 1).

Doelstelling uit de begroting

2.2.1 Stimulering van innovatief ondernemerschap en ondernemersklimaat

Argumenten

1.1. Het MKB Fonds Drenthe maakt deel uit van de portefeuille van Henk Brink.
2.1. In deze annotatie wordt per agendapunt een korte toelichting gegeven en ingegaan op de aandachtspunten en beslispunten tijdens de AVA.

Tijdsplanning

De AVA van het MKB Fonds Drenthe staat gepland op woensdag 12 april 2017, 10.30 uur in Huize Tetrode.

Financiën

Niet van toepassing.

Bijlagen

Bijlagen	Meekopiëren
1. Annotatie bij de agenda van de AVA 12 april 2017	Ja
2. Agenda AVA MKB Fonds Drenthe 12 april 2017	Ja
3. Notulen AVA MKB Fonds Drenthe 21 april 2016	Ja
4. Jaarverslag (incl. Jaarrekening) MKB Fonds Drenthe 2016	Ja

Risico's

Niet van toepassing.

Tekst openbare besluitenlijst

Niet van toepassing.

	Agenda Algemene Vergadering van Aandeelhouders MKB Fonds Drenthe 12 april 2017 ***Annotatie voor Henk Brink*** ***Van:*** 5.1.2e 5.1.2e	
	Tijd: **10.30 uur** **Locatie:** **Huize Tetrode, Brink 8 Assen**	
1.	**Opening en vaststellen agenda** **Voorstel**: Agenda vaststellen	**Bijlage 2**: Agenda aandeelhoudersvergadering
2.	**Notulen**	**Bijlage 3**: Notulen AVA 2016 De notulen van de AVA 2016 geven een getrouwe weergave van de bespreking tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van 21 april 2016 Vraag n.a.v. notulen: Wat is gedaan met de opmerking van de aandeelhouder ten aanzien van vergroten bekendheid van het Fonds voor de Vrijetijdseconomie? ***Advies:*** ***In te stemmen met de notulen en deze voor akkoord te ondertekenen.***
3.	**Jaarverslag en jaarrekening 2016** Conform artikel 28 van de statuten worden het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering (in aanwezigheid van accountant PWC)	**Bijlage 4**: Jaarverslag 2016 Drentse Holding B.V. Het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 geven een correcte weergave van de operationele en financiële ontwikkeling van het MKB Fonds Drenthe over het boekjaar 2016. De accountant is voornemens tijdens de AVA een goedkeurende verklaring af te geven over de Jaarrekening 2016.

		<u>Kernpunten uit Jaarverslag:</u> • 2016: 8 nieuwe financieringen gerealiseerd, 4 minder dan in 2015 • 2016: in totaal is € 1,5 miljoen nieuw uitgezet aan achtergestelde leningen en tevens is 1 participatie gedaan van € 250.000; • in aantal dus minder financieringen, wel is uitzettingsvolume (€) ongeveer gelijk met 2015. • Het netto bedrijfsresultaat is in 2016 € 1,2 miljoen negatief, tegenover € 331.938 in 2015. Van deze € 1,2 miljoen wordt € 900.000 veroorzaakt door het negatieve portefeuilleresultaat. • Tekort is conform verwachting en is inherent aan de beginfase van het fonds, waarin nog weinig inkomsten worden gegenereerd (rente, dividend, exits). Welke individuele participaties en leningen zijn voorzien, is niet te achterhalen uit de stukken. De voorzieningen worden getroffen wanneer de betrokken onderneming een lagere marktwaarde heeft. Waardestijging worden niet meegenomen in de waardering. • Positief is dat de rente- en provisiebaten met €181.000,-- fors hoger zijn dan vorig jaar (€84.000.-)-. Dit wordt verder niet toegelicht. • De uitvoeringskosten van het fonds zijn in lijn met de verwachting. • De toegezonden stukken bevatten (nog) geen accountantsverklaring. <u>Opmerkingen voor tijdens de AVA:</u> • We zien een totaal van 8 gerealiseerde financieringen, maar kan de fondsbeheerder aangeven hoeveel ondernemers serieuze interesse hadden voor het fonds. Hoeveel leads waren er? En wat is te zeggen over interesse 2015 versus 2016. • Bij verslag directie (p.10) staat dat één positief geadviseerd voorstel niet tot financiering heeft geleid. Graag een toelichting hierop. • Wat is te zeggen over spreiding tussen de beide deelfondsen: innovatie en groei. • Een aantal bedrijven in portefeuille krijgt ook financiering vanuit NOM

		• Finance. Graag korte toelichting hierop. Hoe verloopt dit in praktijk. • Uitvoeringskosten fonds t.o.v. jaarlijkse uitzettingsvolume blijven relatief hoog. En aanstelling van een tweede investmentmanager zorgt voor toename uitvoeringskosten. Fondsdirecteur vragen naar een meerjarig perspectief. • Graag toelichting op "overige beheerskosten" ad € 16.000 (meer dan verdubbeld t.o.v. 2015) • Graag toelichting op ontwikkeling van de post voorzieningen. Deel bestaande portefeuille en deel faillissementen. • Hoe kijkt u vanuit de diverse rollen (RvC/Directie) terug op het gefailleerde dossier buiten verzoek n 2016? • De RvC geeft in haar deel van het verslag aan om te willen werken vanuit een gezond evenwicht tussen risico en rendement en gericht op een zo maximaal mogelijke revolverendheid van het fonds. Vraag aan de Raad: hoe? ***Advies:*** ***In te stemmen met vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 (mits de verwachte positieve controleverklaring accountant wordt overhandigd)***
4.	**Resultaatbestemming** **Voorstel:** De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor om het verlies ad € 1.199.951 uit de algemene reserve te onttrekken.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel om het verlies te onttrekken uit de algemene reserve.***
5.	**Decharge van de directie**	

	Voorstel: De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor decharge te verlenen aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel tot dechargeverlening van de Directie.***
6.	**Decharge van de Raad van Commissarissen** **Voorstel:** De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het in 2016 gevoerde beleid.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel tot dechargeverlening van de Raad van Commissarissen.***
7.	**Stand van zaken** De fondsbeheerder geeft toelichting op de gang van zaken 2016 en de verwachtingen voor 2017	• Aandeelhouder is blij met de capaciteitsuitbreiding per april 2017 en is zeer benieuwd naar effect ervan op ontwikkeling van het fonds. • De economie lijkt verder aan te trekken. Aandeelhouder is benieuwd naar verwachte effecten voor het Fonds. • Wat doet MKB Fonds Drenthe aan zichtbaarheid?
8.	**Rondvraag en sluiting**	

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

Duplicaat (ID 316048)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 5

Duplicaat (ID 316039)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 47

Duplicaat (ID 316027)

1. Jaarverslag en Jaarrekening 2016 **Bijlage 2**	- De in het jaarverslag beschreven inhoudelijke resultaten zijn in lijn met de kaders en doelstellingen die in het werkplan zijn opgenomen. (samengevat op p.12 van het Jaarverslag) - Kernpunten financiën n.a.v. Jaarrekening NOM o De verwachting is dat de accountant een verklaring af geeft over de Jaarrekening 2016 dat die een getrouw beeld geeft ten aanzien van van de grootte en de samenstelling van het vermogen(dit wordt in een aparte mail bevestigd). o De accountant heeft geen tekortkomingen geconstateerd. o Het financiële resultaat is € 13,5 miljoen (vooral hogere dan vorig jaar door verkoop van participaties). Vorig jaar was het resultaat € 3,2 mln. (exclusief een verlies van € 0,4 mln op het ontwikkelbedrijf). o Er wordt voorgesteld het resultaat aan de overige reserves toe te voegen. o Het groepsvermogen is van € 73,8 mln. met € 0,4 mln. afgenomen tot € 73,4 mln. Ondank de dividenduitkering van € 22 mln. is het vermogen vrijwel gelijk gebleven. Dit komt o.a. door lagere investeringen in participaties, opnemen lening en verkoopopbrengsten participaties) o De marktwaarde van de participaties van € 96 mln. toegenomen tot € 112 mln. door met namen hogere waarderingen van de deelnemingen. Het risico op afwaarderen van ons belang in de NOM, door een lagere marktmarktwaarde dan de aankoopprijs, is dan ook niet aan de orde **Voorstel:** • In te stemmen met vaststelling Jaarverslag en Jaarrekening 2016
2. Resultaatsbestemming	**Voorstel:**

	• In te stemmen met het toevoegen van het positieve resultaat ad € 13,5 miljoen aan de algemene reserve
3. Decharge van de directie	**Voorstel:** • In te stemmen met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid.
4. Decharge Raad van Commissarissen	**Voorstel:** • In te stemmen met het verlenen van decharge aan de raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2016.

Errata Jaarverslag 2016

Tekstuele aanpassingen:

Pg 9: Afronding geen 14,4 maar 14,5

Pg 33: regel 1 resultaat 13,6 gewijzigd in 14,6

Pg 33: laatste zin boven tabel woordje 'er' geschrapt

Pg 39: 4e alinea regel 2 ministerie gewijzigd in 'Ministerie'

5e alinea eerste regel 'de NFIA' gewijzigd in 'het NFIA'

Pg 45: laatste alinea regel 1 'was' vervangen door 'is'

Pg 49: alinea 5 boven tabel 20 venture capital gewijzigd in venture capitalist

Pg 54: 2e alinea, aandeelhouders vervangen door subsidieverstrekkers

Pg 54: In tabel 20 vermogen aangepast in 52,8

Pg 55: Beschikbaar voor financiering in 2015 aangepast in 30,1

Pg 55: Beschikbaar voor financiering in 2016 aangepast in 25,7 (+ ster verwijderd)

Pg 58: saldo van de vrijval van de voorziening voor financiële vaste activa gewijzigd in 'saldo van vrijval/dotatie aan de voorziening voor financiële vaste activa'

Pg 66: Toelichting op dividenden gewijzigd in 'Dividenden van niet op vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen worden verantwoord in het jaar waarin het recht op het dividend ontstaat.'

Pg 68: Toelichting BTW-plicht NOM opgenomen onder Belastingen (stond oorspronkelijk op pg. 86 vermeld).

Pg 71 en 91: Onderverdeling in nieuwe participaties en uitbreidingen participaties gewijzigd

Oud:	Nieuwe participaties	1.505
	Uitbreidingen participaties	269
		1.774
Nieuw:	Nieuwe participaties	1.430
	Uitbreidingen participaties	344
		1.774

Pg 72 en 92: Onderverdeling in nieuwe leningen en uitbreidingen leningen gewijzigd

Oud:	Nieuwe leningen	1.041
	Uitbreidingen leningen	-
		1.041
Nieuw:	Nieuwe leningen	250
	Uitbreidingen leningen	791
		1.041

Pg 72: in de tabel verloop van de voorziening 'vrijval tlv resultaat ivm waardeveranderingen' gewijzigd in 'vrijval/dotatie tlv resultaat ivm waardeveranderingen'

Pg 86: in de tabel verloop van de voorziening 'vrijval voorziening voor vordering op participaties' gewijzigd in 'vrijval/dotatie voorziening voor vordering op participaties'

Pg 86: Wijziging toelichting op lagere VpB-last onder tabel 27. Belastingen.

Pg 89: Wijziging opmaak enkelvoudige Winst- en Verliesrekening

Pg 148: Zonderland Holding aangepast in 2015

Inhoudelijke aanpassing:

Pg 115

Toegevoegd onder opdrachtgeverschap:

Ministerie van Economische Zaken	Jaarlijks overleg met de Minister als ROMs Regulier gepland overleg met vertegenwoordiging Ministerie als ROMs	Uitwisseling informatie m.b.t. voortgang opdracht Inhoudelijk overleg over intensivering samenwerking Ministerie en ROMs	Substantiele bijdrage aan inhoudelijke samenwerking op landelijke niveau.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 5/2/2017 6:46:50 AM
Subject: FW: Errata jaarverslag NOM 2016
Received: Tue 5/2/2017 6:46:51 AM
Attachments.txt

FYI

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: maandag 1 mei 2017 16:16
Aan: 5.1.2e @5.1.2e com.nl; 5.1.2e (5.1.2e @wur.nl); 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e @xs4all.nl; 5.1.2e , 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e @provinciegroningen.nl; 5.1.2e @minez.nl
CC: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Errata jaarverslag NOM 2016

Download the attachments

Powered by Attachin1

Geachte Commissarissen, Vertegenwoordigers van de aandeelhouders,
In de voorbereiding van de jaarstukken hebben wij van de scherpe meelezers nog een aantal opmerkingen gekregen.
Deze opmerkingen hebben wij geïnventariseerd en in een aantal gevallen geleid tot wijzigingen in ons jaarverslag.
Deels worden de opmerkingen verklaard door de wijze van afronding, zoals de eerste wijziging op pg 9 en deels gaat het om de redactie. Daarnaast is de presentatie van een aantal cijfers in de jaarrekening gewijzigd.
Per saldo is hierbij geen sprake van inhoudelijke wijzigingen die van invloed zijn op het resultaat van de NOM.
Eén inhoudelijke aanvulling is apart opgenomen. Het betreft de tabel Stakeholders op pg. 114/115. De indruk zou kunnen ontstaan dat wij het Ministerie van Economische Zaken niet zien als stakeholder.
Dat geeft een onjuist beeld. Om dit te corrigeren hebben wij de correctie, zoals benoemd in de errata, doorgevoerd, zodat er geen misverstand over de betrokkenheid van het Ministerie kan zijn.
Volledigheidshalve ontvang u tevens een nieuwe versie van het jaarverslag.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

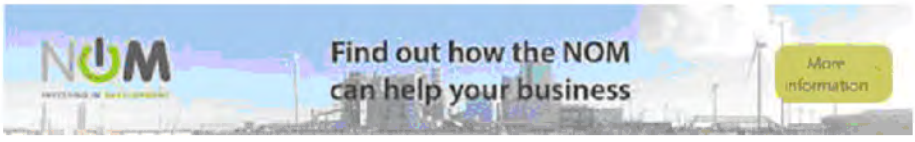
5.1.2e

N.V. NOM – Investment and Development Agency for the Northern Netherlands

T +31 5.1.2e www.nvnom.com

Follow us on Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

The information in this email is intended exclusively for the addressee. It must not be provided to or used by third parties. No rights may be derived from the information contained in such an electronic communication.

The following files were attached to the download link:

NOM Jaarverslag 2016.pdf, Errata NOM Jaarverslag 2016.docx

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 5/2/2017 10:04:18 AM
Subject: RE: AVA NOM
Received: Tue 5/2/2017 10:04:19 AM

Goedemorgen 5.1.2e,

Bij het doornemen van de toegezonden stukken heb ik mij met uiteraard gericht op de governance. Hierover de volgende opmerkingen:

Het verslag van de RVC:

- De RvC geeft wel aan dat zij bijeen is gekomen maar geeft niet aan over welke onderwerpen zij heeft vergaderd. Op basis van dit soort info kan de AVA zich een beter beeld vormen over de wijze waarop het toezicht wordt uitgevoerd.
- In dit verslag staat niet vermeld hoe de RVC zich actief informeert over de gang van zaken binnen de NOM. Vraag is dus wat de RVT zelf onderneemt om goed geïnformeerd te zijn.
- Verder vraag ik mij af of er ook voorstellen zijn afgekeurd door de RVC?

Mijn advies: in de AVA een nadere toelichting vragen over de wijze waarop de RVC invulling geeft aan haar toezichthoudende rol: bovenstaande vragen kunnen hiervoor een leidraad zijn.

Voor wat betreft het onderdeel governance in het jaarverslag:

- Dat de NOM vrijwillig best practices volgt uit de Code zou ik dit expliciet vermelden.
- Het feit dat de directeur van NOM tevens voorzitter is van de (one-tier-board) van de 100% deelneming in het Innovatiefonds Noord-Nederland zal expliciet benoemd moeten worden en een toelichting op de wijze waarop de directeur invulling geeft aan de dubbelrol die hij daardoor vervult.
- Aangezien taken, bevoegdheden en verantwoordlijkheden van de bestuursorganen nader zijn uitgewerkt in reglementen zouden deze – als onderdeel van de bestuursstructuur- vermeld moeten worden.
- Voor wat betreft de directie en leden RVC kan expliciet worden opgenomen dat WNT niet van toepassing is.
- Onder AVA: hier zou ook opgenomen moeten worden hoe de besluitvorming tot stand komt.

Mijn advies: in AVA bespreekbaar maken dat hoofdstuk governance op basis van de Code en de richtlijnen voor maatschappelijke jaarverslagen (GRI-richtlijnen) meer uitwerking behoeft: invulling van dubbelrol door directeur zou wel opgenomen moeten worden

Voor wat betreft de eigendomsstructuur en rechtsvorm:

Ik moet nog even wat uitzoeken, kom daar vanmiddag bij je op terug.

Hartelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

Regisseur samenwerkingsverbanden / team BC

+31 592 5.1.2e

+31 6 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 2 mei 2017 10:17
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: AVA NOM

Fijn.

Beide vragen is antwoord: JA

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 2 mei 2017 10:05
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: AVA NOM
Urgentie: Hoog

Hoi 5.1.2e,

Ik ga de stukken doornemen. Nog een paar korte vragen, als het mag (voorgeschiedenis ken ik namelijk niet):

- Volgt NOM vrijwillig Code Corporate Governance?
- Is directeur NOM ook bestuurder IFNN?

Hartelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

Regisseur samenwerkingsverbanden / team BC

+31 592 5.1.2e

+31 6 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 2 mei 2017 8:46
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: AVA NOM

Hoi 5.1.2e,
Bijgaand de concept GS-nota met de Annotatie.
En het Addendum, waarbij Brink nog wordt aangepast in van Aartsen.
Dank alvast voor je reactie
Groeten, 5.1.2e
NB
Gistermiddag nog weer een Erratum ontvangen bij de jaarrekening, die stuur ik zo door.

Memo POHO Energie	
Gedeputeerde	H. Brink
Afschrift	C. de Keijzer/ E. Bos
Datum	01-06-2017
Poho datum	12-6-2017
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e (5.1.2e)
Afgestemd met	5.1.2e 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp	Aanbieden jaarverslag 2016 N.V. NOM aan PS
Doel memo	☐ Ter discussie ☒ Ter informatie ☐ Ter besluitvorming
Bijlage	Adviesnota, aanbiedingsbrief en jaarverslag 2016 N.V. NOM
Naar GS	ja

Advies/Vraag
Geadviseerd wordt om conform de afspraken met PS het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM "Investeren in ontwikkeling" ter kennisname aan PS toe te zenden.

Inleiding
In het kader van de sturing op verbonden partijen is eind 2014 met PS de afspraak gemaakt dat PS van alle verbonden partijen in de exploitatiefase het jaarverslag ontvangen. In lijn met deze afspraak ontvangt u bijgaand het jaarverslag 2016 ' Investeren in ontwikkeling" van de N.V. NOM om door te geleiden naar de leden van PS. Het jaarverslag is op 17 mei 2017 vastgesteld en voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant (opgevraagd bij 5.1.2e). De provincie Drenthe bezit 17% vande aandelenin de N.V. NOM.

Argumenten
Eind december 2014 is met PS afgesproken (Statenstuk 2016-644 HERZIEN) dat tijdens de exploitatiefase PS standaard een jaarverslag (en eventueel de begroting) van alle verbonden partijen ontvangen. In de bijgevoegde aanbiedingsbrief van het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM is conform afspraak een relatie gelegd met de achterliggende provinciale doelstellingen, risico's en de relevante ontwikkelingen bij de N.V. NOM.

Risico's
Nog invullen

Vervolgstappen (aanpak/uitvoering)
Na behandeling van de adviesnota in GS op 13 juni a.s. kan het jaarverslag voorzien van een aanbiedingsbrief ter kennisname worden verzonden aan PS. Met de statengriffie is besproken om het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM aan te bieden aan PS voor het zomerreces. De uiterste behandeling van het jaarverslag van de N.V. NOM is in de Statencommissie Financiën, Cultuur, bestuur en economie van 28 juni 2017.

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe

Statenbrief

Algemene gegevens	
Opsteller	5.1.2e 5.1.2e, tst. 5.1.2e
Team	Bestuur en Concernzaken
Datum	Dinsdag 13 juni 2017
Uiterste behandeldatum in GS: *Toelichting:*	

Verantwoordelijke
Carola de Keijzer
Paraaf verantwoordelijke *Bespreken:*

Verwijzing naar speerpunt collegeakkoord/programma begroting
2. Regionale economie/ 2.2. Vergroten concurrentiepositie Drenthe

Portefeuillehouder
H. Brink

Intern voorbereid met	***Afwijkende mening***
1. 5.1.2e 5.1.2e (team economie)	Nee
2. 5.1.2e 5.1.2e (team financiën)	Nee
	Nee

Paraaf directeur-secretaris
Annet van Schreven

Archivering	
Datum:	*Registratienummer:*
	nr.
	nr.
	nr.

Communicatie
Openbaar: Ja
Persbericht: Nee
Bekendmaking: Niet van toepassing

Onderwerp

Jaarverslag 2016 N.V. NOM

Advies

In te stemmen met de brief aan Provinciale Staten.

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen

Met ingang van 30 juni 2016 is het deelnemersbelang van de provincie Drenthe in de N.V. NOM vergroot en is de provincie Drenthe eigenaresse van 17% van de aandelen. In het kader van de sturing op verbonden partijen is eind 2014 met PS de afspraak gemaakt dat PS van alle verbonden partijen in de exploitatiefase het jaarverslag ontvangenIn lijn met deze afspraak ontvangt u bijgaand het jaarverslag 2016 "*Investeren in ontwikkeling*" van de N.V. NOM om door te geleiden naar de leden van PS. Het jaarverslag 2016 is op 17 mei 2017 door de Algemene vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM goedgekeurd. Het jaarverslag is voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant.

Het jaarverslag is opgedeeld in het verslag van de RvC en de directie, een toelichting op de behaalde resultaten en de jaarrekening 2016. In het verslag van de RvC geeft de RVC aan dat de wijziging in de governancestructuur (het verkleinen RvC en de instelling van een Investeringscommissie) ertoe heeft geleid dat de RvC beter haar toezichthoudende taken kan vervullen. Het aanscherpen van de visie en invoering van bijbehorende organisatorische wijzigingen zullen volgens de RvC bijgedragen aan een verbeterde dienstverlening waarin de klantvraag centraal staat.

Over de realisatie van de voor 2016 gestelde doelen meldt het directieverslag dat de N.V. NOM in 53 bedrijven heeft geïnvesteerd en in het kader van acquisitie betrokken is geweest bij 9 nieuwe projecten. In 2016 heeft de N.V. NOM voor een bedrag van € 4,4 miljoen aan uitzettingen gerealiseerd. Doordat een aantal grote participaties uiteindelijk niet is doorgegaan, is het gestelde doel van € 8-12 miljoen aan uitzettingen voor 2016 niet behaald. Mede door de betrokkenheid van NOM hebben ondernemingen ruim € 26 miljoen geïnvesteerd in innovatieprojecten. Uit het jaarverslag 2016 volgt dat mede door de inspanningen van de N.V. NOM de komende jaren voor ruim € 97 miljoen in de noordelijke economie zal worden geïnvesteerd. Opvallend daarbij is dat met name de investeringen door NOM Foreign Direct Investment achter zijn gebleven bij de verwachtingen (gerealiseerd € 59,1 miljoen versus beoogd € 100 miljoen). Het aantal nieuwe en behouden arbeidsplaatsen is ten opzichte van de doelstelling daarentegen fors toegenomen (opmerking: lijkt tegenstrijdig gezien tegenvallende resultaten FDI).

De jaarrekening 2016:

In 2016 zijn er goede resultaten behaald. Uit de jaarrekening over 2016 blijkt dat de N.V. NOM over 2016 een positief resultaat heeft geboekt van € 14,5 miljoen (in 2015 was dit nog € 2,8 miljoen). Het gaat daarbij om het resultaat na belastingen. Het positief resultaat van de N.V. NOM is behaald door het financieringsbedrijf met de verkoop van participaties (€ 8,4 miljoen), ontvangen dividenden (€ 4,7 miljoen) en het gevolg van de vrijval van dotaties aan voorzieningen (€ 1,5 miljoen). Bij de aandelentransacties in 2016 is afgesproken dat tekorten bij het ontwikkelbedrijf niet langer gefinancierd mogen worden door de winst van het

financieringsbedrijf. Het tekort van het ontwikkelbedrijf over 2016 bedraagt € 591.000,--. Dit tekort is conform afspraak gedekt uit de aanvullende subsidiebijdrage van € 4 miljoen die in 2016 hiervoor beschikbaar is gesteld. Daardoor komt het resultaat van het ontwikkelbedrijf uit op € 0,--. Ondanks de in 2016 uitgekeerde dividenduitkering van € 22 miljoen is de hoogte van het groepsvermogen: € 73,4 miljoen ten opzichte van 2015 nauwelijks afgenomen. Wel heeft de dividenduitkering tot gevolg dat de liquiditeitspositie van de N.V. NOM in 2016 is afgenomen. Door een hogere waardering van de deelnemingen is de marktwaarde van de participaties toegenomen (van € 96 tot € 101 miljoen).
In het resultaat over 2016 zijn de financiële cijfers van het Innovatiefonds Noord-Nederland niet meegenomen. Met het IFNN is voor € 580.000,-- geïnvesteerd in vier ondernemingen (doelstelling 2016: investeren voor € 1 miljoen in 5 bedrijven). Om in 2017 betere resultaten te boeken, wil de N.V. NOM de eis van betrokkenheid van twee samenwerkende MKB-bedrijven loslaten.

b. Europese aspecten

c. Economie/werkgelegenheid
Niet van toepassing

d. Participatie
Niet van toepassing

Advies

In te stemmen met de brief aan Provinciale Staten

Doelstelling uit de begroting

2.2 Bevorderen economisch ecosysteem, versterken Projectontwikkeling en Businessdevelopment en Noordelijke en grensoverschrijdende economische samenwerking.

Argumenten

1.1. Provinciale staten in staat stellen haar kaderstellende en controlerende rol uit te voeren.
Eind december 2014 is met PS afgesproken (Statenstuk 2016-644 HERZIEN) dat tijdens de exploitatiefase PS standaard een jaarverslag (en eventueel de begroting) van alle verbonden partijen ontvangen. In de bijgevoegde aanbiedingsbrief van het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM is conform afspraak een relatie gelegd met de achterliggende provinciale doelstellingen, risico's en de relevante ontwikkelingen bij de N.V. NOM.

Tijdsplanning

Met de statengriffie is besproken om het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM aan te bieden aan PS voor

het zomerreces. De uiterste behandeling van het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM voor het zomerreces is in de Statencommissie de Statencommissie Financiën, Cultuur, bestuur en economie van 28 juni 2017.

Financiën

Niet van toepassing.

Bijlagen

Bijlagen	Meekopiëren
0. Statenbrief	Ja
1. Jaarverslag N.V.NOM 2016	Ja

Risico's

Het grootste risico voor de provincie als deelnemer in de N.V. NOM is het risico dat de marktwaarde van de participaties van de N.V. NOM daalt en het provinciaal deelnemersbelang In N.V. NOM moet worden afgewaardeerd. Omdat in 2016 juist sprake is van een waardevermeerdering van deze participaties, is dit risico niet aan de orde.

Om risicodragend kapitaal aan kansrijke MKB-ondernemingen te kunnen verstrekken, is door de aandeelhouders (waaronder de provincie) kapitaal ingebracht. Bij de inbreng van dit kapitaal is aan NOM Finance als eis gesteld dat de koopkracht van het door de aandeelhouders beschikbaar gesteld vermogen in stand blijft. Hoewel als gevolg van de dividenduitkering van € 22 miljoen in 2016 het vermogen met € 7.6 is gedaald, blijft het vermogen door het positieve resultaat over 2016 boven het doelvermogen. Daarmee is bereikt dat NOM Finance na aftrek van haar kosten in vijfjarig perspectief een rendement boekt dat ten minste gelijk is aan het inflatiepercentage (doelvermogen).

In het jaarverslag 2016 gaat de N.V. NOM uitgebreid in op de risico's en de maatregelen die zijn, treft om deze risico's te beheersen (pagina 107 en verder). Als belangrijkste risico's op het strategische vlak merkt de N.V. NOM aan: te nauwe betrokkenheid aandeelhouders en verandering in wet- en regelgeving. Op het operationele niveau zijn de risico's van belangenverstrengeling en ongevallen op de werkvloer als meest belangrijke risico's benoemd. Geconstateerd is dat voor het beheersen van deze risico's beheersmaatregelen zijn ingevoerd.

Tekst openbare besluitenlijst

Onderwerp: jaarverslag 2016 N.V. NOM "*Investeren in ontwikkeling*"

GS hebben ingestemd met het ter informatie toezenden van het jaarverslag 2016 van de N.V. NOM aan PS.

Verzenden

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

6 - 8

Reeds openbaar
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Financien-Cultuur-Bestuur-en-Economie-FCBE-1/2017/28-juni/13:00/FCBE280617-A13-Jaarverslag-NOM-COMPL.pdf; zie p. 1-3)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 5

Reeds openbaar: (https://issuu.com/nvnom/docs/nv_nom_jaarverslag_2016, p. 100-103)

MEMO

Aan : Annet van Schreven
Afschrift : Wilco van Egmond, Erik Bos
Van : 5.1.2e 5.1.2e (toestelnummer: 5.1.2e)
Datum : 10 juli 2017
Onderwerp : MKB Fonds Drenthe | subsidiebijdrage SNN

---

1. Inleiding

Onderstaand een toelichting op de toegekende SNN subsidie voor MKB Fonds Drenthe.
Een en ander n.a.v. poho Bijl vorige week en discussie in GS vorige week.

2. Context van de subsidie

- In 2013 is in SNN verband besloten om de resterende middelen van het programma Koers Noord te verdelen over de drie provincies (Transitie II –middelen).
- Provincies hebben hiervoor een subsidieaanvraag ingediend bij SNN en een beschikking ontvangen.
- Groningen en Friesland hebben met deze subsidie hun provinciale innovatie subsidieregeling gefinancierd (respectievelijk Innovatief Actieprogramma Groningen en Frylan Fernijt)
- Drenthe heeft het MKB Fonds Drenthe als project aangedragen en hiervoor een beschikking ontvangen van totaal € 4,35 miljoen.
    - Totale Subsidiabele Kosten (TSK) 9.000.000
    - Dekking: subsidie SNN 4.350.000
    - Dekking: eigen bijdrage provincie Drenthe 4.650.000

3. Verschil van inzicht provincie en SNN

- Na subsidieverlening, ontstond een discussie met SNN over uitvoering en afwikkeling van de subsidie.

Provincie	SNN
• Wij hebben ons project gerealiseerd, namelijk een fonds en hebben onze kosten voldaan. • Voorkeur voor in 1x afrekenen met SNN	• Uitbetalen van subsidie (€4,35M) naar rato van betalingsritme van het MKB Fonds (dus niet in 1x maar o.b.v. reële uitgaven vanuit fonds aan doelondernemingen)

- Verwachting is dat MKB Fonds Drenthe gemiddeld € 1,5 – 2,0 M per jaar kan uitzetten.
- Risico van de benadering van SNN voor de provincie is dat niveau TSK niet op tijd wordt bereikt.
- Bovendien onnodige administratieve last.

4. Stand van zaken

- Situatie in maart 2017 met Henk Brink besproken vanwege einddatum subsidie (31.12.2017) en wens om voor die tijd duidelijkheid te krijgen/forceren.
- Henk Brink koos daarbij voor bekrachtigen insteek provincie, inclusief ambtelijke brief aan SNN.
- DB SNN heeft in maart 2017 besloten om in ieder geval de termijn van alle subsidies (Transitie II) te verlengen van 31.12.2017 naar 31.12.2019.
- Nog geen brief retour van SNN gehad met verlenging subsidietermijn; vorige week contact over gehad met SNN en toezegging dat brief alsnog komt.

- Dan is terugvaloptie in ieder geval geregeld.
- Maar blijft nog staan een formele reactie van SNN op ons verzoek.

5. Risico-inschatting

Mocht de situatie zo blijven dat de SNN kaders gehandhaafd blijven, en onze subsidie niet in 1x maar in tranches opvraagbaar is, dan is situatie als volgt:

Feiten:
- Per 30.06.2017 is vanuit het fonds €4,6M gecommitteerd aan 22 projecten/ondernemingen.
- Op basis daarvan kunnen wij €2,3M van de toegezegde subsidie opvragen (= €2,3M van de vordering ad €4,35M)
- Einddatum van ons subsidieproject is verlengd tot 31.12.2019

Verwachting:
- Het is heel realistisch om te stellen dat in de komende 2,5 jaar minimaal het investeringsvolume wordt gerealiseerd van de afgelopen 2,5 jaar.
- Resulterend in 100% voldoen van de vordering op SNN ad €4,35M. .

Conclusie / advies

- De vordering van €4,35M kent een beperkt risico.
- De provinciale insteek blijft: afrekenen op projectniveau en vordering kan in 1x voldaan.
- Dit nogmaals ambtelijk aan SNN kenbaar maken
- Alternatief door SNN aangeboden: gebruik maken van de verlengde projectperiode (31.12.2019) en werken richting einddatum stapsgewijs (uitbetalingsritme fonds) naar volledige betaling van de vordering.

NOM
INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

1e halfjaar 2017

Versie AvA

25 juli 2017

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 6
3.1 Benaderde marktwaarde 7
3.2 Investeringen 7
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 8

4 Voorzieningen 9

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 12
5.1 Topsectoren 12
5.2 Type aanvragen 15
5.3 Provincies 17

6 Vrije ruimte 19

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2017. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

1.1 Algemeen

In het eerste halfjaar 2017 zijn 19 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 4,3 mln. In de vergelijkbare periode 2016 zijn 11 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 1,1 mln. Het aantal uitstaande financeringen per juni 2017 bedraagt 96. Deze zijn verdeeld over 78 ondernemingen.

Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 6,6 miljoen positief. De boekwaarde van de portefeuille per 30 juni 2017 is € 31,1 miljoen (1 januari 2017: € 33,1 miljoen). De benaderde marktwaarde (hierna: BMW) van de portefeuille per 30 juni 2017 is benaderd op € 85,1 miljoen (1 januari 2017: € 114,3 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 juni 2017

	Totaal	Totaal 2016
Aantal uitzettingen	19	29
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	4.363	4.436
Aantal bedrijven in portefeuille	78	81
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	31.079	33.085
Benaderde marktwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	85.143	114.306
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	6.590	4.831
In bedrijf (x € 1.000,-)	70.241	73.199
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.897	2.835
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	62	247

0166 310542

Het team van NOM Finance is per 30 juni 2017 gewijzigd ten opzichte van ultimo 2016 en bestaat uit 13,8 fte.

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Investment analist 0,8 fte
- Investment manager 12,0 fte (waarvan 6,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen, Doefonds Fryslân, MKB Fonds Drenthe en GROEIfonds)

Door uitbreiding van de activiteiten binnen Doefonds Fryslân is per 1 augustus 2017 1 fte aangenomen als Investment Manager.

Het team van Fonds Support Noord is per 30 juni 2017 ongewijzigd ten opzichte van ultimo 2016 en bestaat uit 3,5 fte. Per 1 mei jl. is het detacheringscontract van 1,0 fte omgezet in een contract voor bepaalde tijd.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in portefeuille wordt op basis van een halfjaarlijkse inventarisatie gemeten aan het aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Per saldo was de directe werkgelegenheid in de portefeuille per 30 juni 2017: 2.897 fte (1 januari 2017: 2.835).

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat (hoofdstuk 2) en het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, in de periode tussen 1 januari en 30 juni 2017 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 worden de voorzieningen besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de waarden en resultaten worden onderverdeeld naar topsectoren, aanvraagtypen en provincies. In hoofdstuk 6 staat een toelichting op de vrije ruimte vermeld.

2 Financieel

Het portefeuilleresultaat (Resultaat voor kosten NOM Finance) over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2017 bedraagt € 6,6 miljoen positief. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor Doefonds, MKB Fonds Drenthe, GROEIfonds en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.

De opbouw van het portefeuilleresultaat is hierna weergegeven:

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 juni 2017		31 december 2017	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	1.966	850	1.700	3.500
Dividend	1.352	1.500	3.000	3.980
Resultaat verkoop participaties	5.767	1.500	3.000	5.767
Provisies	63	30	60	63
Voorziening	-2.558	-1.655	-3.310	-5.000
Resultaat voor kosten NOM Finance	**6.590**	**2.225**	**4.450**	**8.310**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. Tot en met het juni 2017 is € 1.966k renteresultaat geboekt waarvan € 728k is ontvangen (€ 1.238 bijgeschreven). De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 1.297k. Hiervan is € 120k ontvangen en € 1.177k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal financieringen op lening die als inactief zijn aangemerkt (zie hoofdstuk 4).

Onder de post **dividend** zijn de ontvangen dividenden opgenomen van drie ondernemingen ad € 738k. Er is € 614k bijgeschreven op **dividend cum. prefs.** tot en met juni 2017 en dit is tevens ontvangen.

Op de desinvesteringen (zie hoofdstuk 3.3) is een positief **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd van ruim € 5,7 mln. Op de gehele desinvestering van één onderneming is een positief resultaat verkoop participaties gerealiseerd ad € 5,6 mln. Eén desinvestering betrof een verkoop van een gedeelte van het aandelenpakket met een positief resultaat van € 115k.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 30 juni 2017 is er per saldo ruim € 2,5 mln. aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 juni 2017 € 31,1 miljoen (1 januari 2017: € 33,1 miljoen).

De boekwaarde van de portefeuille per 30 juni 2017 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 juni 2017 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2017	**30.566**	**2.519**	**33.085**
Bij:			
Investeringen	3.523	839	4.363
Rentebijschrijvingen	1.796	170	1.966
	5.934	1.009	6.943
Af:			
Desinvesteringen	3.226	-	3.226
Aflossingen	1.271	553	1.824
Ontvangen rentetermijnen	566	162	728
Voorzieningen	2.490	67	2.558
	8.167	782	8.950
Stand per 30 juni 2017	**28.333**	**2.746**	**31.079**
Aandelenkapitaal	16.146	-	16.146
Cumulatief preferente aandelen	1.231	-	1.231
Leningen	10.956	2.746	13.702
Stand per 30 juni 2017	**28.333**	**2.746**	**31.079**

			BMW
Stand per 1 januari 2017	111.787	2.519	114.306
Stand per 30 juni 2017	82.397	2.746	85.143
Mutatie	-29.390	227	-29.163
Aandelenkapitaal			70.210
Cumulatief preferente aandelen			1.231
Leningen			13.702
Stand per 30 juni 2017			**85.143**

3.1 Benaderde marktwaarde

Per halfjaar wordt de waardering (benaderde marktwaarde [hierna: BMW]) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomensten zijn door de verantwoordelijke investment manager met de afdelingsmanager en 5.1.2e besproken.
De BMW per 30 juni 2017 is benaderd op € 85,1 miljoen (1 januari 2017: € 114,3 miljoen). Hiervan heeft € 13,7 miljoen betrekking op de leningenportefeuille. De stille reserve in portefeuille bedraagt ruim € 54,1 miljoen (1 januari 2017: € 81,2 miljoen).
Het aantal portefeuilleondernemingen met een stille reserve (benaderde waarde > boekwaarde) bedraagt: 10.
Het aantal portefeuilleondernemingen (exclusief lening) met een benaderde waarde groter dan nihil bedraagt: 22 (56 inclusief lening).

3.2 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn zowel de gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 juni 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	2	2	4	2.425	16	2.875
Conversie	1	1	2	537	1	75
Uit commitment	4	5	9	1.274	7	695
Uitbreiding	2	2	4	127	5	791
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
	9	**10**	**19**	**4.363**	**29**	**4.436**

In totaal is er tot en met juni 2017 € 4,4 miljoen geïnvesteerd in 4 nieuwe bedrijven en 15 bestaande portefeuille-bedrijven. In de vergelijkbare periode 2016 zijn 11 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 1,1 miljoen.

Er zijn in het eerste halfjaar 2017 82 (2016: 76) concrete nieuwe leads binnengekomen bij de investment managers van NOM Finance. Hierin zijn de door de investment analist in een vroeg stadium afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers) financieringsaanvragen (108) niet opgenomen. Van deze leads, aangevuld met overloop uit 2016 (15), zijn 4 nieuwe bedrijven gefinancierd en zijn per einde tweede kwartaal 31 onderhanden (20 in onderzoek en 11 afwachting reactie van de onderneming).

0166 310542

De redenen voor afwijzingen waren onder meer kwaliteit business case, vroege fase en verliesfinanciering en sector uitgesloten.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2017

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Aflossingen	1	1	2	12
Desinvesteringen	1	-	1	5
Faillissement	5	1	6	5
Kwijtscheldingen	-	3	3	2
Liquidaties	-	-	-	4
Conversie	1	1	2	-
	8	**6**	**14**	**28**

Tot en met juni 2017 is één onderneming (volledig) verkocht en bij één onderneming is een deel van het aandelenpakket verkocht. Het hierop gerealiseerde resultaat bedroeg ruim € 5,7 mln. Deze twee ondernemingen waren niet voorzien.

In het eerste halfjaar van 2017 is het faillissement uitgesproken van twee ondernemingen (1 uit het Aanjaagfonds en 1 uit G&O). De gefailleerde onderneming uit het G&O fonds had vijf financieringen. Deze twee ondernemingen waren geheel voorzien.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 30 juni 2017 € 1.824k aan aflossingen ontvangen. Eén lening uit het Aanjaagfonds is volledig afgelost en ook één onderneming uit het Groei- en Overname fonds. Deze onderneming heeft nog meerdere leningen uitstaan.

4 Voorzieningen

Het voorzieningenniveau is in belangrijke mate het effect van de taak van de NOM als risicofinancier. Gezien de doelstelling als regionale ontwikkelingsmaatschappij en de vigerende aandeelhoudersinstructie, zijn (door)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen van NOM Finance. Dit zijn ondernemingen met een ho(o)g(er) risicoprofiel.

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.

Er bestaat geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau.

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Vervolgens wordt halfjaarlijks het profiel opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

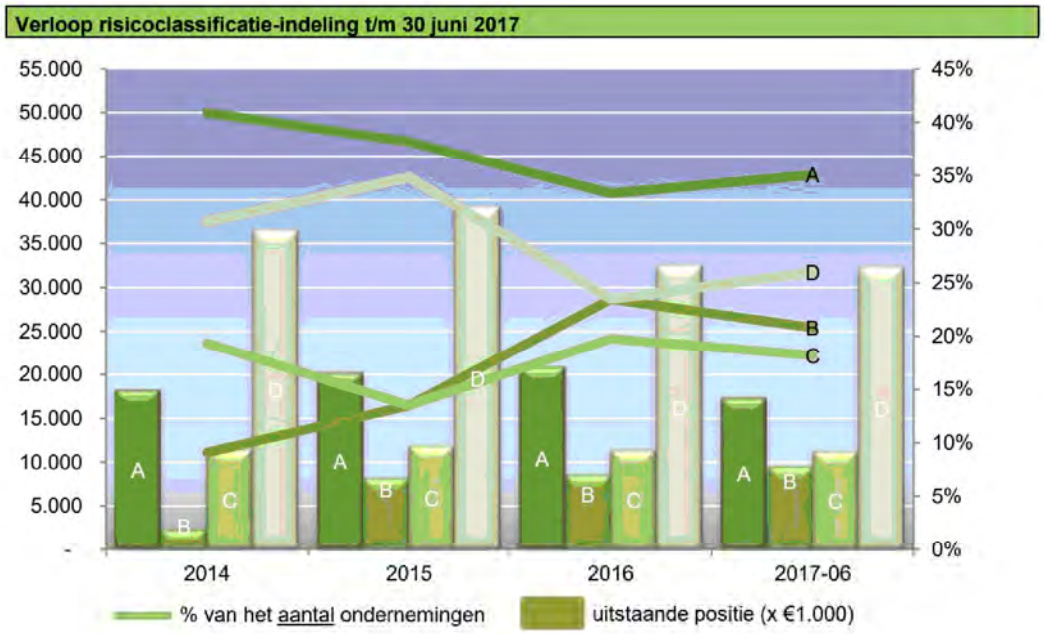
Tot en met 30 juni 2017 is ruim € 2,5 mln. aanvullend voorzien. Hiervan heeft € 1,4 mln. betrekking op de leningenportefeuille en € 1,1 mln. op aandelen.

In totaal is er op de portefeuille per 30 juni 2017 € 39,1 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 70,2 miljoen, hetgeen betekent dat 55,8% is voorzien (ultimo 2016: 54,8%).

Er zijn 6 ondernemingen waarbij de totale uitstaande positie meer dan € 2,5 miljoen is. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 35,6 miljoen, hiervan is 76,3% voorzien.

Het aantal ondernemingen met een totale uitstaande positie meer dan € 1 miljoen en voor 50% of meer voorzien bedraagt 10. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 37,6 miljoen, hiervan is 93,5% voorzien.

Hierna staan de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen over de periode 2014 tot en met 30 juni 2017, in aantallen als percentage van de portfolio weergegeven en de bijbehorende hoogte van de uitstaande posities in euro's.
De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een viertal (1 januari 2017: 5) inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 30 juni 2017 ruim € 25,3 miljoen.

Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 juni 2017

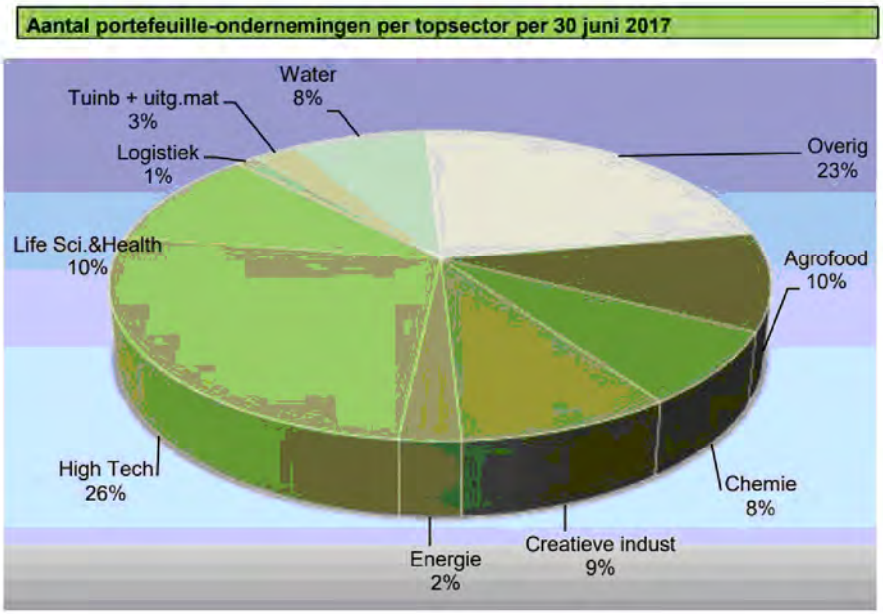
	G&O	Aanjaag	Totaal
Verlaagde risicoprofielen			
B → A	2	1	3
C → B	1	-	1
	3	1	4
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	1	-	1
B → C	-	2	2
B → D	-	1	1
C → D	1	3	4
	2	6	8
Nieuw in portefeuille			
A	-	1	1
B	-	2	2
C	2	1	3
D	1	-	1
	3	4	7
Desinvestering/aflossing			
A	1	1	2
C	1	1	2
D	5	3	8
	7	5	12
Totaal aantal mutaties	**15**	**16**	**31**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

5.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de 9 topsectoren en een extra categorie “overig” (vrije ruimte). Onderstaand is over de sectoren het verloop in aantallen van de portefeuillebedrijven weergegeven:

Aan een onderneming kunnen meerdere financieringen zijn verstrekt.

De investeringen in het eerste halfjaar van 2017 zijn in de volgende sectoren gerealiseerd:

Investeringen per sector t/m 30 juni 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	1	-	1	60	1	150
Chemie	-	1	1	100	2	175
Creatieve indust	1	4	5	742	6	1.040
Energie	-	-	-	-	-	-
High Tech	4	5	9	1.828	10	2.030
Life Sci.&Health	2	-	2	1.616	4	568
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-	-	-
Water	-	-	-	-	2	230
Overig	1	-	1	17	4	243
	9	**10**	**19**	**4.363**	**29**	**4.436**

De financieringen die uit de portefeuille zijn gegaan door verkoop, aflossing, kwijtschelding of liquidatie zijn als volgt over de sectoren verdeeld:

Aantal financieringen per sector uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2017				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Agrofood	-	-	-	2
Chemie	-	-	-	2
Creatieve indust	-	2	2	-
Energie	-	-	-	3
High Tech	1	1	2	2
Life Sci.&Health	5	1	6	1
Logistiek	-	-	-	1
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	1
Overig	2	2	4	16
	8	**6**	**14**	**28**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

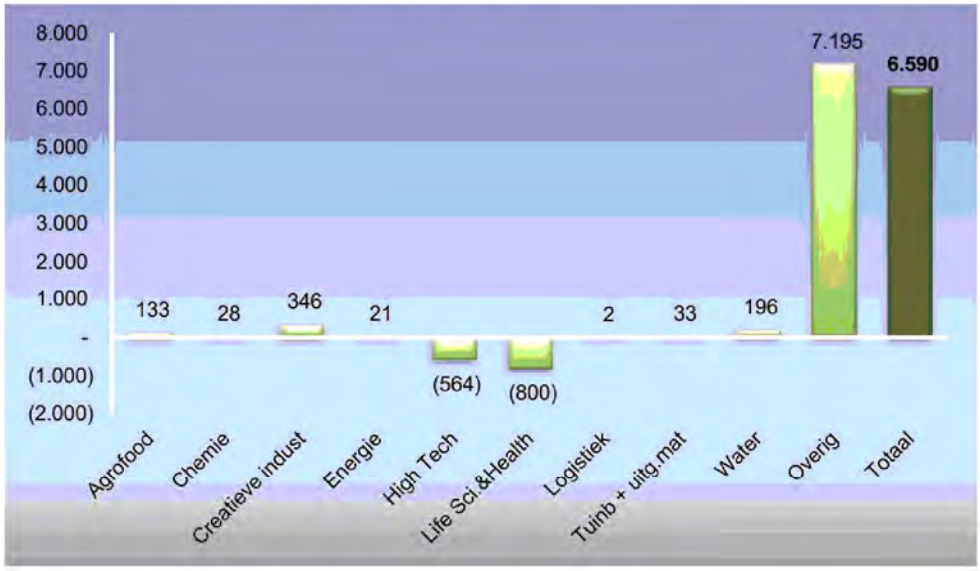
De boekwaarde vóór voorziening per 30 juni 2017 is volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 juni 2017

	1 januari 2017	30 juni 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	5.412	5.247	259	5.506
Chemie	10.978	10.784	268	11.052
Creatieve indust	3.632	3.343	639	3.982
Energie	238	-	228	228
High Tech	8.721	8.418	1.402	9.820
Life Sci.&Health	13.120	11.119	200	11.319
Logistiek	36	-	30	30
Tuinb + uitg.mat	1.902	1.779	85	1.864
Water	1.175	653	462	1.115
Overig	27.985	25.124	200	25.324
	73.199	**66.468**	**3.773**	**70.241**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per topsector t/m 30 juni 2017 (x € 1.000,-)

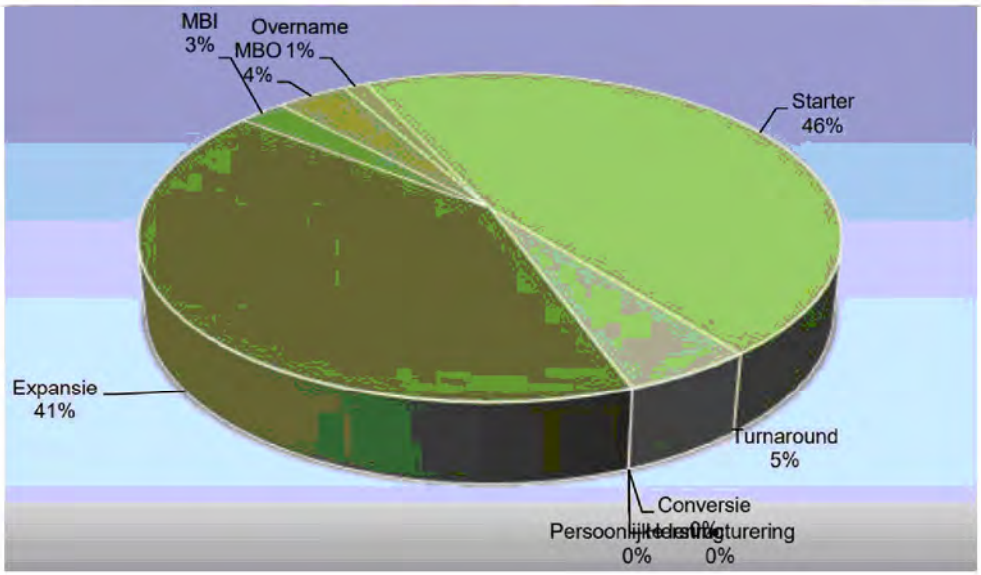

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.2 Type aanvragen

Gezien de doelstelling als ontwikkelingsmaatschappij zijn (door-)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen. Daarnaast is expansie van bestaande bedrijven belangrijk voor de regionale economie. Dit is onder andere af te leiden uit de hierna weergegeven onderverdeling naar de oorspronkelijke (op moment van eerste investering) type aanvraag van de portefeuille.

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 30 juni 2017

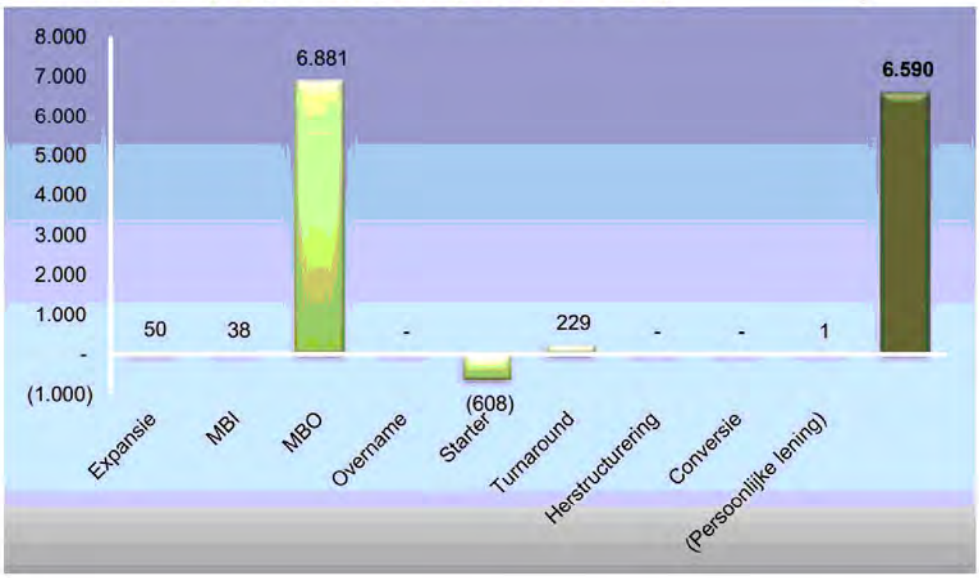
De investeringen die in het eerste halfjaar van 2017 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn, zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 30 juni 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	4	5	9	1.254	10	1.813
MBI	-	-	-	-	1	350
MBO	-	-	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	5	5	10	3.109	18	2.273
Turnaround	-	-	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	9	**10**	**19**	**4.363**	**29**	**4.436**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2017				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Expansie	1	3	4	10
MBI	-	-	-	1
MBO	1	-	1	-
Overname	-	-	-	-
Starter	6	2	8	18
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	1	1	-
	8	**6**	**14**	**29**

Het portefeuilleresultaat is als volgt verdeeld:

Portefeuilleresultaat per type aanvraag t/m 30 juni 2017 (x € 1.000,-)

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.3 Provincies

Als gevolg van het verstrekken van nieuwe financieringen en de afwikkeling van eerder verstrekte financieringen is de verdeling van het aandeel ondernemingen per provincie gewijzigd ten opzichte van de verhouding per 1 januari 2017 (Groningen: 49%, Fryslân 29% en Drenthe 22%). Hierna volgt de onderverdeling van de portefeuille over de drie provincies, gevolgd door de investeringen die in de eerste drie maanden van 2017 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn.

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 30 juni 2017

Investeringen per provincie t/m 30 juni 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	1	4	5	1.227	4	715
Fryslân	2	2	4	360	9	1.260
Groningen	6	4	10	2.776	16	2.461
	9	**10**	**19**	**4.363**	**29**	**4.436**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2017

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Drenthe	-	3	3	10
Fryslân	-	1	1	5
Groningen	8	1	9	11
Overig	-	1	1	2
	8	**6**	**14**	**28**

De boekwaarde voor voorziening per 30 juni 2017 is als volgt over de provincies verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 30 juni 2017

	1 januari 2017	30 juni 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	511	227	259	486
Chemie	75	-	75	75
Creatieve indust	357	-	239	239
Energie	-	-	-	-
High Tech	4.264	4.695	353	5.048
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	697	653	-	653
Overig	1.050	970	-	970
	6.954	**6.546**	**926**	**7.472**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 30 juni 2017

	1 januari 2017	30 juni 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	3.695	3.814	-	3.814
Chemie	586	504	-	504
Creatieve indust	200	-	200	200
Energie	190	-	190	190
High Tech	923	506	712	1.217
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	36	-	30	30
Tuinb + uitg.mat	90	-	85	85
Water	232	-	232	232
Overig	11.246	10.903	80	10.983
	17.197	**15.727**	**1.528**	**17.255**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 30 juni 2017

	1 januari 2017	30 juni 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.206	1.206	-	1.206
Chemie	10.318	10.280	193	10.473
Creatieve indust	3.075	3.343	200	3.543
Energie	48	-	38	38
High Tech	3.535	3.217	338	3.555
Life Sci.&Health	13.120	11.119	200	11.319
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1.812	1.779	-	1.779
Water	246	-	230	230
Overig	15.679	13.251	120	13.371
	49.038	**44.195**	**1.319**	**45.514**

Persoonlijke leningen	10	-	-	-

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

6 Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelen kapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.

Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2016 bedroeg de resterende vrije ruimte € 11,3 miljoen. De beschikbare vrije ruimte per 30 juni 2017 bedraagt ruim € 14,8 miljoen.
In totaal zijn er 19 ondernemingen uit de vrije ruimte gefinancierd, waarvan geen nieuw in 2017 (2016: 4). Verder is er bij één onderneming in 2017 een uitbreidingsfinanciering gerealiseerd.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 10/25/2017 7:00:24 PM
Subject: Fw: Halfjaarrapportage 2017 NOM Finance
Received: Wed 10/25/2017 7:00:25 PM
20170630 NOM Finance - rapportage 30 juni 2017 - AvA.PDF

Bijgaand de halfjaarrapportage NOM Finance.
Kan alvast verklappen dat benaderde marktwaarde portefeuille behoorlijke tik heeft gehad. In ieder geval aanleiding voor aanvullende toelichting door NOM.

Ik wil de rapportage graag met oplegger agenderen voor poho Brink van maandag 6 november.
Volgende week maar even contact hierover.

Wellicht ten overvloede:
Graag aandacht voor vertrouwelijke karakter van de rapportage.

Groet, 5.1.2e

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat
-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: NOM Secretariaat
Datum: 19-10-17 11:53 (GMT+01:00)
Aan: "5.1.2e @minez.nl" , "5.1.2e , 5.1.2e " , 5.1.2e 5.1.2e , "5.1.2e @provinciegroningen.nl"
Cc: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Halfjaarrapportage 2017 NOM Finance

Geachte heren,

Hierbij ontvangt u de halfjaarrapportage 2017 van NOM Finance. Voor vragen naar aanleiding van het document verwijs ik u door naar 5.1.2e 5.1.2e (meegenomen in de cc).

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 50 5.1.2e www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

Laatste nieuws | **Unieke Noordelijke aanpak van ontwikkeling nieuwe geneesmiddelen, Investeringsfonds Groningen participeert in Pharma Connect Capital**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Fri 12/8/2017 1:36:33 PM
Subject: Fwd: Rapportages Q3 2017 NOM Finance en IFNN
Received: Fri 12/8/2017 1:36:43 PM

image001.png
ATT00001.htm
image002.png
ATT00002.htm
image003.png
ATT00003.htm
image004.png
ATT00004.htm
image005.jpg
ATT00005.htm
Raportage Q3 2017 NOM Finance.pdf
ATT00006.htm
Rapportage Q3 2017 IFNN.pdf
ATT00007.htm

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Datum: 6 december 2017 om 09:28:07 CET
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Onderwerp: FW: Rapportages Q3 2017 NOM Finance en IFNN

Voor ons overleg van vrijdag.

Van: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @nom.nl]
Verzonden: dinsdag 5 december 2017 5:08
Aan: 5.1.2e @minez.nl'; 5.1.2e ; 5.1.2e , 5.1.2e '; 5.1.2e 5.1.2e , provincie Drenthe'
Onderwerp: Rapportages Q3 2017 NOM Finance en IFNN

Beste heren,
In de bijlagen treft u, ter informatie, de rapportages over Q3 van 2017 aan.
In vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 50 5.1.2e www.nom.nl

Volg ons ook op Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

Tot en met 30 september 2017

Versie AvA

20 oktober 2017

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 6
3.1 Benaderde marktwaarde 7
3.2 Investeringen 7
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 8

4 Voorzieningen 9

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 11
5.1 Topsectoren 11
5.2 Type aanvragen 14
5.3 Provincies 16

6 Vrije ruimte 18

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 30 september 2017. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

1.1 Algemeen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2017

	Totaal	Totaal 2016
Aantal uitzettingen	22	29
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	5.634	4.436
Aantal bedrijven in portefeuille	74	81
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	28.575	33.085
Benaderde marktwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	82.009	114.306
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	10.129	4.831
In bedrijf (x € 1.000,-)	68.370	73.199
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.326	2.835
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	-509	247

Totaal zijn 22 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 5,6 miljoen (Q3/2016: 23 financieringen ad € 3,4 miljoen). Het uitstaande bedrag aan financieringen per 30 september 2017 bedraagt € 68,3 miljoen. Deze is verdeeld over 74 ondernemingen.

Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 10,1 miljoen positief (Q3/2016: € 14,1 miljoen positief).

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2017 is ruim € 28,5 miljoen (1 januari 2017: € 33,1 miljoen). De benaderde marktwaarde (hierna: BMW) van de portefeuille per 30 september 2017 is benaderd op € 82,0 miljoen (1 januari 2017: € 114,3 miljoen).

Het team van NOM Finance is per 30 september 2017 gewijzigd ten opzichte van ultimo 2016 en bestaat uit 14,8 fte.

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Investment analist 0,8 fte
- Investment manager 13,0 fte (waarvan 7,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen, Doefonds Fryslân, MKB Fonds Drenthe en GROElfonds)

Het team van Fonds Support Noord bestaat uit 3,5 fte per 30 september 2017.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in portefeuille wordt op basis van een halfjaarlijkse inventarisatie gemeten aan het aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Per saldo was de directe werkgelegenheid in de portefeuille per 30 september 2017: 2.326 fte (1 januari 2017: 2.835).

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat (hoofdstuk 2) en het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, in de periode tussen 1 januari en 30 september 2017 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 worden de voorzieningen besproken. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 de waarden en resultaten worden onderverdeeld naar topsectoren, aanvraagtypen en provincies. In hoofdstuk 6 staat een toelichting op de vrije ruimte vermeld.

0169 314172

2 Financieel

Het portefeuilleresultaat (Resultaat voor kosten NOM Finance) over de periode 1 januari tot en met 30 september 2017 bedraagt € 10,1 miljoen positief. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor Doefonds, MKB Fonds Drenthe, GROEIfonds en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.

De opbouw van het portefeuilleresultaat is hierna weergegeven:

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 september 2017		31 december 2017	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	2.911	1.275	1.700	3.500
Dividend	3.980	2.250	3.000	4.000
Resultaat verkoop participaties	6.377	2.250	3.000	6.377
Provisies	64	45	60	64
Voorziening	-3.204	-2.483	-3.310	-5.000
Resultaat voor kosten NOM Finance	**10.129**	**3.338**	**4.450**	**8.941**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portfoliobedrijven. Tot en met het september 2017 is € 2.911k renteresultaat geboekt waarvan € 1.613k is ontvangen (€ 1.298 bijgeschreven). De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 1.912k. Hiervan is € 633k ontvangen en € 1.279k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal financieringen op lening die als inactief zijn aangemerkt (zie hoofdstuk 4).

Onder de post **dividend** zijn de tot en met september 2017 ontvangen dividenden opgenomen van vier ondernemingen ad € 3.366k. Er is € 614k bijgeschreven op **dividend cum. prefs.** tot en met september 2017 en dit is tevens ontvangen.

Op de desinvesteringen (zie hoofdstuk 3.3) is een positief **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd van ruim € 6,3.mln. Op de gehele desinvestering van twee ondernemingen is een positief resultaat verkoop participaties gerealiseerd ad ruim € 6,2 mln. Eén desinvestering betrof een verkoop van een gedeelte van het aandelenpakket met een positief resultaat van € 115k.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Per 30 september 2017 is er per saldo ruim € 3,2 mln. aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 september 2017 ruim € 28,5 miljoen (1 januari 2017: € 33,1 miljoen).

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2017 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2017	**30.566**	**2.519**	**33.085**
Bij:			
Investeringen	4.570	1.064	5.634
Rentebijschrijvingen	2.655	256	2.911
	7.840	1.320	9.160
Af:			
Desinvesteringen	3.496	-	3.496
Aflossingen	3.854	890	4.744
Ontvangen rentetermijnen	1.368	245	1.613
Voorzieningen	3.145	58	3.204
	12.477	1.193	13.670
Stand per 30 september 2017	**25.929**	**2.646**	**28.575**
Aandelenkapitaal	16.206	-	16.206
Cumulatief preferente aandelen	1.231	-	1.231
Leningen	8.492	2.646	11.138
Stand per 30 september 2017	**25.929**	**2.646**	**28.575**

			BMW
Stand per 1 januari 2017	111.787	2.519	114.306
Stand per 30 september 2017	79.363	2.646	82.009
Mutatie	-32.424	127	-32.297
Aandelenkapitaal			69.640
Cumulatief preferente aandelen			1.231
Leningen			11.138
Stand per 30 september 2017			**82.009**

3.1 Benaderde marktwaarde

Per halfjaar wordt de waardering (benaderde marktwaarde [hierna: BMW]) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomensten zijn door de verantwoordelijke investment manager met de afdelingsmanager en fondsenmanager FSN besproken.
De BMW per 30 september 2017 is benaderd op € 82,0 miljoen (1 januari 2017: € 114,3 miljoen). Hiervan heeft € 11,1 miljoen betrekking op de leningenportefeuille. De stille reserve in portefeuille bedraagt ruim € 53,4 miljoen (1 januari 2017: € 81,2 miljoen).
Het aantal portefeuilleondernemingen met een stille reserve (benaderde waarde > boekwaarde) bedraagt: 8.
Het aantal portefeuilleondernemingen (exclusief lening) met een benaderde waarde groter dan nihil bedraagt: 23 (53 inclusief lening).

3.2 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn zowel de gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	3	2	5	3.300	16	2.875
Conversie	1	1	2	537	1	75
Uit commitment	5	5	10	1.471	7	695
Uitbreiding	2	2	4	137	5	791
Herstructurering	-	1	1	190	-	-
	11	**11**	**22**	**5.634**	**29**	**4.436**

In totaal is er tot en met september 2017 € 5,6 miljoen geïnvesteerd in 5 nieuwe bedrijven en 17 bestaande portefeuille-bedrijven. In de vergelijkbare periode 2016 zijn 23 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 3,4 miljoen.

In de eerste negen maanden van 2017 zijn 108 (Q3/2016: 105) concrete nieuwe leads binnengekomen bij de investment managers van NOM Finance (48 Aanjaagfonds en 60 G&O fonds). Hierin zijn de door de investment analist in een vroeg stadium afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers) financieringsaanvragen (152) niet opgenomen. Van deze leads, aangevuld met overloop uit 2016 (15), zijn 5 nieuwe bedrijven gefinancierd en zijn per einde derde kwartaal 31 onderhanden (20 in onderzoek en 11 afwachting reactie van de onderneming).

De redenen voor afwijzingen waren onder meer kwaliteit business case en management, vroege fase en verliesfinanciering en sector uitgesloten.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Het aantal financieringen dat tot en met september 2017 uit portefeuille is gelopen bedraagt: 20 Q3/2016: 20).

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2017

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Aflossingen	3	4	7	12
Desinvesteringen	1	-	1	5
Faillissement	5	1	6	5
Kwijtscheldingen	-	4	4	2
Liquidaties	-	-	-	4
Conversie	1	1	2	-
	10	**10**	**20**	**28**

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

Tot en met september 2017 zijn twee ondernemingen (volledig) verkocht. Bij één onderneming is NOM nog wel betrokken middels een achtergestelde lening. Daarnaast is bij één onderneming een deel van het aandelenpakket verkocht. Het hierop gerealiseerde resultaat bedroeg ruim € 6,3 mln. Deze drie ondernemingen waren niet voorzien.

Tot en met september 2017 is het faillissement uitgesproken van twee ondernemingen (1 uit het Aanjaagfonds en 1 uit G&O). De gefailleerde onderneming uit het G&O fonds had vijf financieringen. Deze twee ondernemingen waren geheel voorzien.

In de **aflossingen** zijn de bedragen die zijn ontvangen op verstrekte leningen, opgenomen. Gefactureerde aflossingstermijnen welke nog niet zijn voldaan, zijn geen onderdeel. Indien een onderneming waarvan de lening nog niet (volledig) is afgelost, failliet gaat dan wordt het eventuele niet voorziene deel (boekwaarde) via een extra boeking op de voorziening verwerkt.

Er is tussen 1 januari en 30 september 2017 € 4,7 miljoen aan aflossingen ontvangen. Vier leningen uit het Aanjaagfonds is volledig afgelost en ook drie onderneming uit het Groei- en Overname fonds. Deze onderneming heeft nog meerdere leningen uitstaan.

4 Voorzieningen

Het voorzieningenniveau is in belangrijke mate het effect van de taak van de NOM als risicofinancier. Gezien de doelstelling als regionale ontwikkelingsmaatschappij en de vigerende aandeelhoudersinstructie, zijn (door)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen van NOM Finance. Dit zijn ondernemingen met een ho(o)g(er) risicoprofiel.

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.

Er bestaat geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau.

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Vervolgens wordt halfjaarlijks het profiel opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

Tot en met 30 september 2017 is ruim € 3,2 miljoen aanvullend voorzien. Hiervan heeft € 2,0 miljoen betrekking op de leningenportefeuille en € 1,2 miljoen op aandelen.

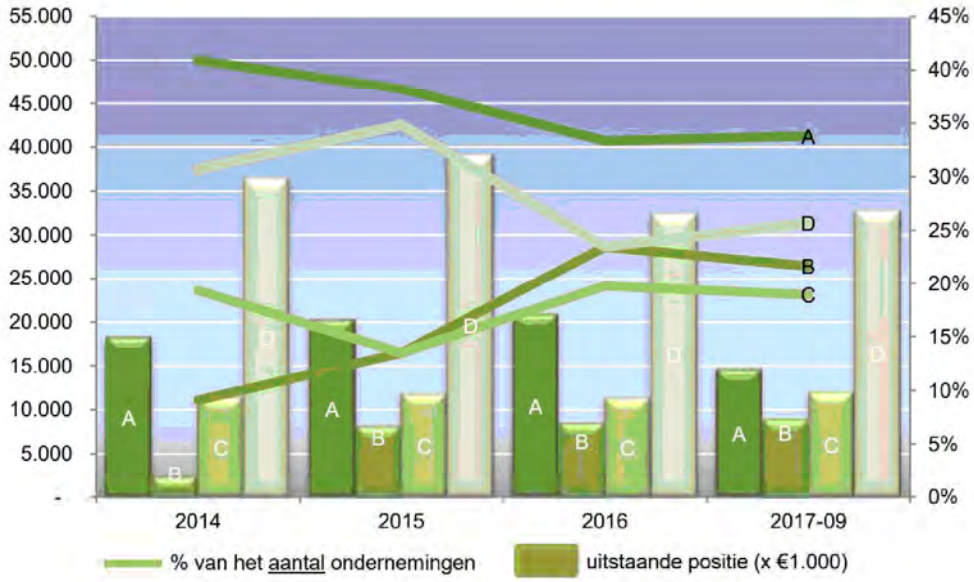
In totaal is er op de portefeuille per 30 september 2017 € 39,8 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 68,4 miljoen, hetgeen betekent dat 58,2% is voorzien (ultimo 2016: 54,8%).

Er zijn 6 ondernemingen waarbij de totale uitstaande positie meer dan € 2,5 miljoen is. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 36,2 miljoen, hiervan is 71,0% voorzien.

Het aantal ondernemingen met een totale uitstaande positie meer dan € 1 miljoen en voor 50% of meer voorzien bedraagt 10. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 38,0 miljoen, hiervan is 93,6% voorzien.

Hierna staan de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen over de periode 2014 tot en met 30 september 2017, in aantallen als percentage van de portfolio weergegeven en de bijbehorende hoogte van de uitstaande posities in euro's.
De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een viertal (1 januari 2017: 5) inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 30 september 2017 ruim € 25,8 miljoen.

Verloop risicoclassificatie-indeling t/m 30 september 2017

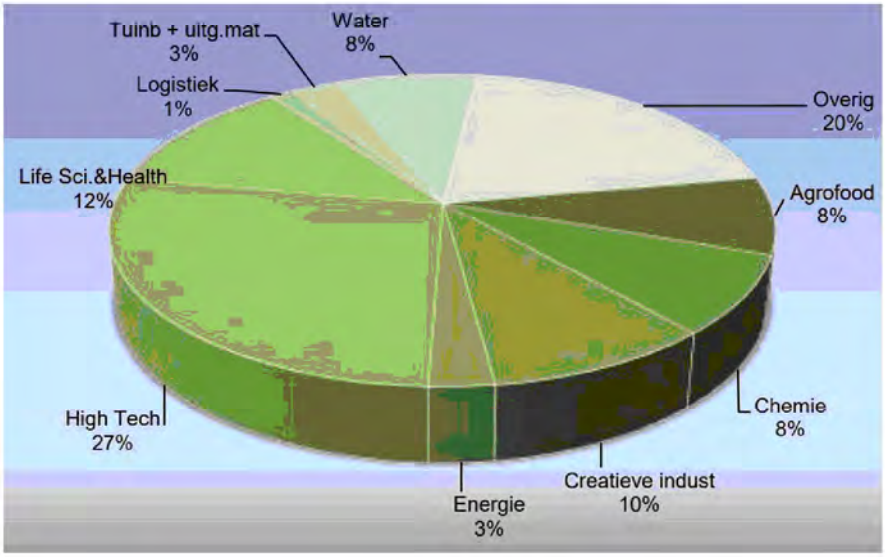
Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

5.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de 9 topsectoren en een extra categorie "overig" (vrije ruimte). Onderstaand is over de sectoren het verloop in aantallen van de portefeuillebedrijven weergegeven:

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 30 september 2017

Aan een onderneming kunnen meerdere financieringen zijn verstrekt.

De investeringen tot en met september 2017 zijn in de volgende sectoren gerealiseerd:

Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	5	6	11	1.703	10	1.813
MBI	-	-	-	-	1	350
MBO	-	-	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	6	5	11	3.931	18	2.273
Turnaround	-	-	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	11	**11**	**22**	**5.634**	**29**	**4.436**

De financieringen die uit de portefeuille zijn gegaan door verkoop, aflossing, kwijtschelding of liquidatie zijn als volgt over de sectoren verdeeld:

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Expansie	2	4	6	10
MBI	-	-	-	1
MBO	1	-	1	-
Overname	-	-	-	-
Starter	7	5	12	18
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	1	1	-
	10	**10**	**20**	**29**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

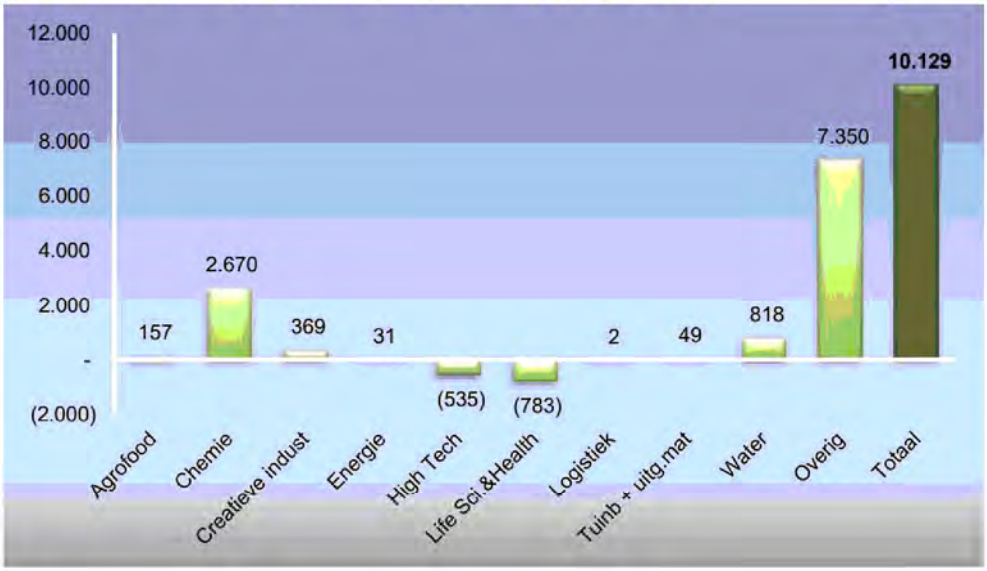
De boekwaarde vóór voorziening per 30 september 2017 is volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 september 2017

	1 januari 2017	30 september 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	5.412	3.224	251	3.475
Chemie	10.978	10.775	258	11.033
Creatieve indust	3.632	3.352	640	3.992
Energie	238	-	220	220
High Tech	8.721	9.005	1.423	10.428
Life Sci.&Health	13.120	11.401	200	11.601
Logistiek	36	-	27	27
Tuinb + uitg.mat	1.902	1.779	82	1.862
Water	1.175	361	455	816
Overig	27.985	24.821	95	24.916
	73.199	**64.719**	**3.651**	**68.370**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per topsector t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

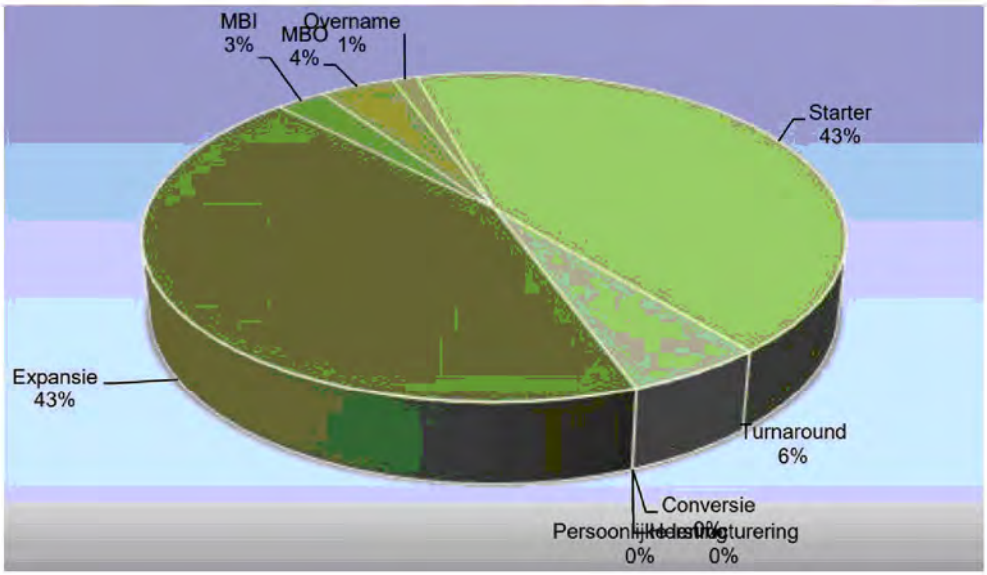

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.2 Type aanvragen

Gezien de doelstelling als ontwikkelingsmaatschappij zijn (door-)starters en innovatieve ondernemingen belangrijke doelgroepen. Daarnaast is expansie van bestaande bedrijven belangrijk voor de regionale economie. Dit is onder andere af te leiden uit de hierna weergegeven onderverdeling naar de oorspronkelijke (op moment van eerste investering) type aanvraag van de portefeuille.

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 30 september 2017

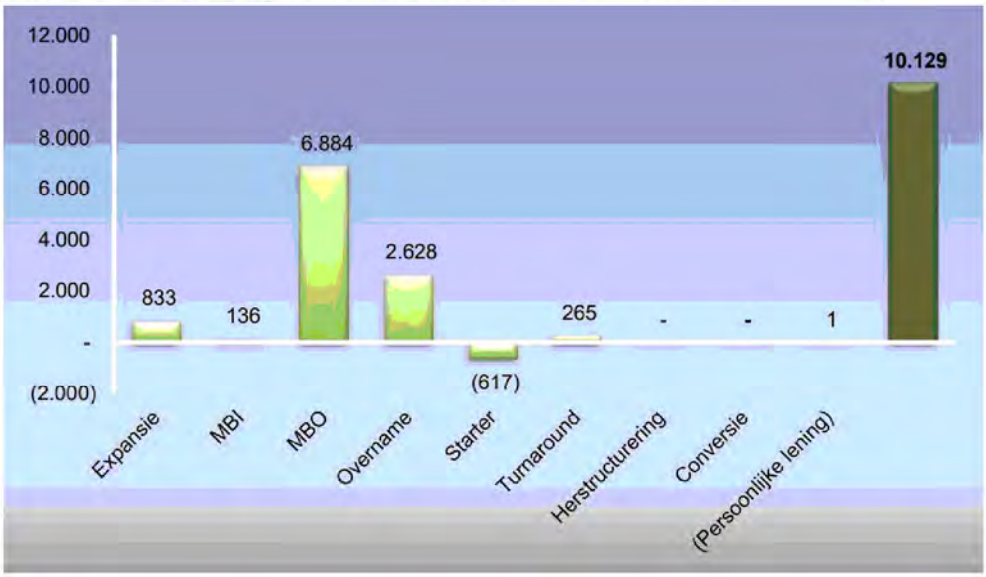
De investeringen die tot en met het derde kwartaal 2017 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn, zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	5	6	11	1.703	10	1.813
MBI	-	-	-	-	1	350
MBO	-	-	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	6	5	11	3.931	18	2.273
Turnaround	-	-	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	11	**11**	**22**	**5.634**	**29**	**4.436**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2017				
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Expansie	2	4	6	10
MBI	-	-	-	1
MBO	1	-	1	-
Overname	-	-	-	-
Starter	7	5	12	18
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	1	1	-
	10	**10**	**20**	**29**

Het portefeuilleresultaat is als volgt verdeeld:

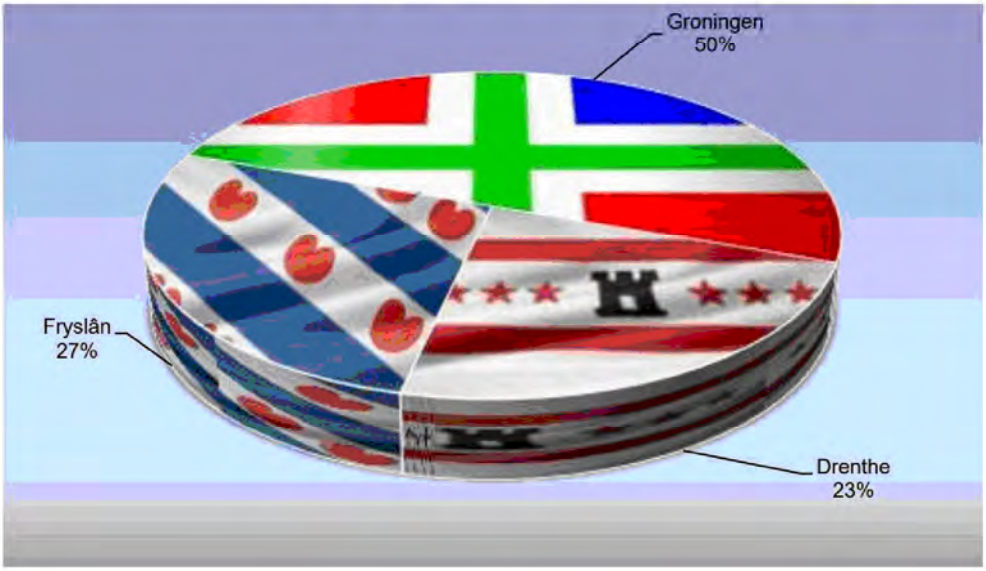
Portefeuilleresultaat per type aanvraag t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

5.3 Provincies

Als gevolg van het verstrekken van nieuwe financieringen en de afwikkeling van eerder verstrekte financieringen is de verdeling van het aandeel ondernemingen per provincie gewijzigd ten opzichte van de verhouding per 1 januari 2017 (Groningen: 49%, Fryslân 29% en Drenthe 22%). Hierna volgt de onderverdeling van de portefeuille over de drie provincies, gevolgd door de investeringen die in de eerste drie maanden van 2017 zijn gedaan en de portefeuillebedrijven die ge-exit zijn.

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 30 september 2017

Investeringen per provincie t/m 30 september 2017					2016	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	2	4	6	2.087	4	715
Fryslân	3	3	6	665	9	1.260
Groningen	6	4	10	2.883	16	2.461
	11	**11**	**22**	**5.634**	**29**	**4.436**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2017

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2016
Drenthe	-	4	4	10
Fryslân	2	3	5	5
Groningen	8	2	10	11
Overig	-	1	1	2
	10	**10**	**20**	**28**

De boekwaarde voor voorziening per 30 september 2017 is als volgt over de provincies verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 30 september 2017

	1 januari 2017	30 september 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	511	225	251	476
Chemie	75	-	74	74
Creatieve indust	357	-	250	250
Energie	-	-	-	-
High Tech	4.264	5.295	348	5.644
Life Sci.&Health	-	250	-	250
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	697	361	-	361
Overig	1.050	930	-	930
	6.954	**7.062**	**923**	**7.986**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 30 september 2017

	1 januari 2017	30 september 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	3.695	1.793	-	1.793
Chemie	586	463	-	463
Creatieve indust	200	-	190	190
Energie	190	-	188	188
High Tech	923	595	739	1.334
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	36	-	27	27
Tuinb + uitg.mat	90	-	82	82
Water	232	-	232	232
Overig	11.246	10.234	59	10.293
	17.197	**13.085**	**1.517**	**14.601**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 30 september 2017

	1 januari 2017	30 september 2017		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.206	1.206	-	1.206
Chemie	10.318	10.313	183	10.496
Creatieve indust	3.075	3.352	200	3.552
Energie	48	-	33	33
High Tech	3.535	3.114	336	3.450
Life Sci.&Health	13.120	11.151	200	11.351
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1.812	1.779	-	1.779
Water	246	-	223	223
Overig	15.679	13.657	36	13.693
	49.038	**44.572**	**1.210**	**45.783**

Persoonlijke leningen	10	-	-	-

6 Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelen kapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.

Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2017 bedroeg de resterende vrije ruimte € 11,3 miljoen. De beschikbare vrije ruimte per 30 september 2017 bedraagt ruim € 15,7 miljoen.
In totaal zijn er 19 ondernemingen uit de vrije ruimte gefinancierd, waarvan geen nieuw in 2017 (2016: 4). Verder is er bij één onderneming in 2017 een uitbreidingsfinanciering gerealiseerd.

NOM
INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND

VAN IDEE NAAR PRODUCT

RAPPORTAGE INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND PERIODE: TM SEPTEMBER 2017

VERSIE AVA

20 oktober 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Verwachtingen 2017 4
1.3 Overig 4

2 Financieel 5
2.1 Resultaat 5
2.2 Liquiditeit 6

3 Leads 7

4 Portefeuille 8
4.1 Boekwaarde 8
4.2 Benaderde marktwaarde 9
4.3 Investeringen 9
4.4 Desinvesteringen 9
4.5 Voorzieningen 10
4.6 Risicoprofielen 10

5 Exits 11

6 Maatschappelijk rendement 11

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 12
7.1 Topsectoren 12
7.2 Type aanvragen 14

8 Revolverendheid 15

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen 15

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van het Innovatiefonds Noord Nederland (IFNN) over de periode 1 januari 2017 tot en met 30 september 2017.

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2017	
	Totaal
Aantal uitzettingen	9
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	407
Aantal bedrijven in portefeuille	9
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	868
BMW portefeuille (x € 1.000,-)	927
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	-118
In bedrijf (x € 1.000,-)	1.339
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	-2

1.1 Algemeen

Het IFNN stelt de ondernemer in staat om een innovatief idee naar de markt te brengen. Het vinden van financiering in een ontwikkelfase is vandaag de dag een lastige opgave. Het innovatieproces is kostbaar en traditionele financiers zijn terughoudend. Het IFNN speelt hier op in door te participeren in Noord-Nederlandse bedrijven die samenwerken aan innovatie technologieën, producten en concepten. Met behulp van het IFNN kunnen bedrijven innovaties daadwerkelijk realiseren.

Het IFNN verstrekt eigen vermogen in de vorm van aandelenkapitaal. De grootte van de financiering varieert van € 50.000 tot € 1.000.000. Het fonds voorziet in maximaal 50% van de totale financieringsbehoefte. In uitzonderingsgevallen kan er ook een achtergestelde lening worden verstrekt.

Om in aanmerking te komen voor financiering vanuit het IFNN gelden onderstaande richtlijnen:

- Vestiging: bedrijf moet zich vestigen of gevestigd zijn in Noord-Nederland;

- Samenwerking: betrokkenheid van tenminste twee MKB-bedrijven;
- Co-funding: co-investering is geregeld of kan inmiddels het Innovatiefonds worden georganiseerd;
- Innovatie: innovatief product/dienst, bij voorkeur beschermd met patenten.

De website van IFNN is www.ifnn.nl en www.innovatiefondsnoordnederland.nl

1.2 Verwachtingen 2017

De verwachtingen voor 2017 zijn ongewijzigd ten opzichte van juni. De verwachting is in totaal € 1,0 mln. te investeren (was € 1,5 mln.). Dit zijn € 0,75 mln. (was: € 1 mln.) aan nieuwe investeringen en € 0,25 mln. (was: € 0,5 mln.) aan investeringen bij bestaande participaties. De verwachting is dat er vier (was 5) nieuwe participaties gerealiseerd worden.

1.3 Overig

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

2 Financieel

2.1 Resultaat

Het resultaat van het Innovatiefonds Noord Nederland inclusief kosten bedraagt over de periode 1 januari 2017 tot en met 30 september 2017 € 205k negatief.

Onderstaand is het verloop weergegeven.

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 september 2017		31 december 2017	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	12	11	15	15
Dividend	-	-	-	
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	
Provisies	-	-	-	
Voorziening	-131	-375	-500	-300
Resultaat voor kosten	**-118**	**-364**	**-485**	**-285**
Kosten	86	166	221	125
Resultaat na kosten	**-205**	**-530**	**-706**	**-410**

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte lening aan een portfoliobedrijf.

Onder de post **dividend** zijn de in 2017 ontvangen dividenden van ondernemingen opgenomen. In 2017 is geen dividend ontvangen. Er is geen **resultaat verkoop participaties** gerealiseerd.

Voor een toelichting op de post **voorziening** wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Tot en met september 2017 is er per saldo € 131k aanvullend voorzien.

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

•	Beheervergoeding NOM	€ 73k
•	Overig (incl. beheerkosten)	€ 7k
•	Accountantskosten	€ 6k
		€ 86k

De kosten zijn lager dan oorspronkelijk begroot doordat er nog géén tweede investment manager is aangetrokken.

2.2 Liquiditeit

De NOM, het ministerie van Economische Zaken en de provincies Drenthe, Friesland en Groningen hebben in totaal € 20 mln. beschikbaar gesteld om ondernemingen uit Noord-Nederland in staat te stellen om innovaties daadwerkelijk te realiseren.

Naast de gedane investeringen door IFNN is aan commitments en overige verplichtingen € 310k toegezegd. Dit bertreffen vier nog opvraagbare tranches van portefeuillebedrijven die nog niet zijn uitbetaald (€ 210k) en één portefeuillebedrijf waarbij financiering ad € 100k op de plank ligt, waarvan de ondernemer niet op de hoogte is.

3 Leads

Tot en met september 2017 zijn er 48 nieuwe leads binnengekomen bij IFNN. Per einde december 2016 waren 4 leads onderhanden. Van de 52 leads zijn twee leads gefinancierd, 20 leads onderhanden (14 in onderzoek en 6 afwachting reactie van de onderneming), 24 leads zijn afgewezen en/of doorverwezen, 2 lead zijn ingetrokken en van 4 leads is niets meer vernomen.
De belangrijkste redenen voor afgewezen projecten waren onder meer kwaliteit casus (18%), verliesfinanciering (9%) en niet innovatief (59%).

4 Portefeuille

4.1 Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 september 2017 € 868k.

De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering. Boekwaarde van de leningen wordt bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de leningen is bepaald door het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.

De boekwaarde van de portefeuille per 30 september 2017 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)		
	Boekwaarde	Act. waarde
Stand per 1 januari 2017	**590**	**669**
Bij:		
Investeringen	407	
Dividendbijschrijvingen	-	
Rentebijschrijvingen	12	
	419	
Af:		
Desinvesteringen	-	
Aflossingen	8	
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	
Ontvangen rentetermijnen	2	
Voorzieningen	131	
	141	
Stand per 30 september 2017	**868**	**927**
Aandelenkapitaal	564	564
Cumulatief preferente aandelen	200	258
Leningen	104	104
Stand per 30 september 2017	**868**	**927**

4.2 Benaderde marktwaarde

Per halfjaar wordt de waardering (benaderde marktwaarde [hierna: BMW]) van de portefeuilleondernemingen (her-)beoordeeld. Hierbij wordt volledig gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de fondsmanager met de afdelingsmanager en Fonds Support Noord besproken.
De BMW per 30 september 2017 is berekend op € 927k De totale stille reserve in portefeuille bedraagt derhalve € 59k.

4.3 Investeringen

Onder de **investeringen** zijn de gestorte bedragen op aandelen voor nieuwe portfolio ondernemingen opgenomen als de uitbreidingen op aandelen van de bestaande portefeuillebedrijven.

In totaal is er tot en met september 2017 € 407k geïnvesteerd in twee nieuwe portefeuillebedrijven en zes bestaande portefeuillebedrijven. Aan één bestaand portefeuillebedrijf zijn twee financieringen verstrekt.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2017

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	2	194
Conversie	-	-
Uit commitment	2	40
Uitbreiding	5	173
Herstructurering	-	-
	9	**407**

4.4 Desinvesteringen

Onder de **desinvesteringen** zijn opgenomen de boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin IFNN een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door IFNN aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "Resultaat verkoop participaties".

In de eerste negen maanden van 2017 zijn geen verkopen geweest.

4.5 Voorzieningen

In de eerste negen maanden van 2017 is er per saldo € 131k aanvullend voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 30 september 2017 € 471k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 1.339k, hetgeen betekent dat ruim 35,1% is voorzien (ultimo 2016: 32,2%).

4.6 Risicoprofielen

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling,

- kwaliteit van het management,
- marktpositie en ontwikkeling,
- management informatie systeem en
- uniekheid product en productontwikkeling

meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd. Er bestaat derhalve geen causaal verband tussen risicoprofiel en voorzieningenniveau. Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van IFNN. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald. Naast de BMW is wordt ieder halfjaar het profiel ook opnieuw beoordeeld.

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Een eventuele voorziening wordt alleen bepaald op financiële gronden (waarde aandelenkapitaal of wel/niet kunnen voldoen aan verplichtingen).

De twee nieuwe portfoliobedrijven zijn per 30 september 2017 ingedeeld in hoog risico (C).

5 Exits

Er zijn in de eerste negen maanden van 2017 geen gehele of gedeeltelijke exits gerealiseerd.

6 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 30 september 2017: 19 fte.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 september 2017 (in FTE's)

	Totaal
Stand per 1 januari 2017	**21**
Bij:	
Investeringen: nieuw	5
Mutatie bestaande portefeuille	-7
	-2
Af:	
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-
Uit portefeuille: overig	-
	-
Stand per 30 september 2017	**19**

De daling van werkgelegenheid is te verklaren door twee ondernemingen, waarmee het minder goed gaat.

Van de tot en met 30 september 2017 gefinancierde ondernemingen hebben vier bedrijven IP's (patenten en octrooien) in bezit.

Ten aanzien van overige onderdelen van maatschappelijk rendement zijn geen kpi's en/of meetmethoden vastgesteld.

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

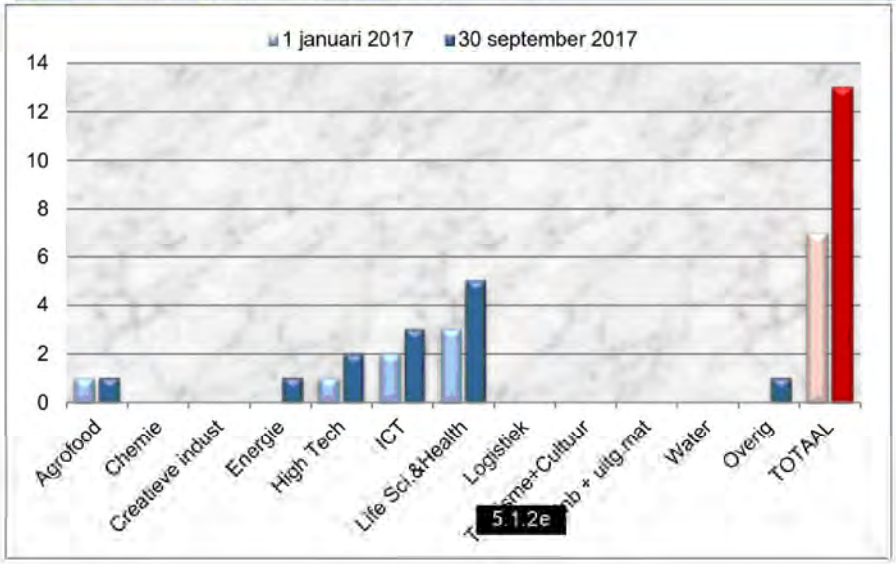
7.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de negen landelijk vastgestelde topsectoren en een extra categorie "overig". De investeringen in de eerste negen maanden van 2017 zijn in de volgende sectoren geweest:

Investeringen per sector t/m 30 september 2017

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Energie	1	94
High Tech	1	100
ICT	2	19
Life Sci.&Health	4	94
Overig	1	100
	9	**407**

Aantal financieringen per sector per 30 september 2017

De boekwaarde voor voorziening (ook wel "subtotaal in bedrijf") per 30 september 2017 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie per sector per 30 september 2017

	1 januari	30 september
Agrofood	200	200
Chemie	-	-
Creatieve indust	-	-
Energie	-	94
High Tech	200	295
ICT	340	360
Life Sci.&Health	190	289
Logistiek	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-
Water	-	-
Overig	-	100
	930	**1.339**

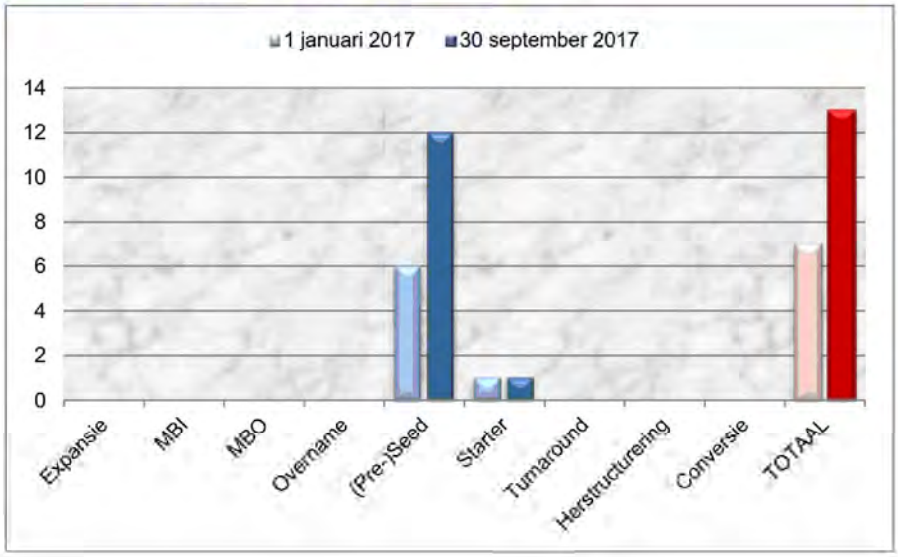
7.2 Type aanvragen

De investeringen in de eerste negen maanden van 2017 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2017

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
(Pre-)Seed	9	407
	9	**407**

Financieringen per type aanvraag per 30 september 2017

8 Revolverendheid

Het IFNN streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo september 2017 is de revolveerbaarheid nog niet van toepassing.

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er zijn in de eerste negen maanden 2017 geen faillissementen. Voor de lopende commitments wordt verwezen naar de tabel in hoofdstuk 2.2.

N.V. NOM - Rapportages NOM Finance

niet gcorrigeerd n.a.v. vastgestelde jaarcijfers

(bedragen in € 1.000)	**2017/3**	**2017/2**	**2016/4**	**2016/2**	**2015/4**	**2015/2**
Algemeen (mutaties boekjaar)						
Aantal nieuwe uitzettingen boekjaar	22	19	29	11	28	14
waarvan uigezet in Groningen	10	10	16	4	17	9
Uitgezet bedrag in boekjaar	5.634	4.363	4.436	1.060	12.080	5.452
waarvan uitgezet in Groningen	2.883	2.776	2.461	225	5.978	4.267
Aantal faillisementen in boekjaar	6	6	5	3	2	1
Mutatie werkgelegenheid in portefeuille	-571	34	-159	-170	247	nb
Algemeen						
Aantal bedrijven in portefeuille	74	78	81	83	89	88
Uitgezet bedrag aan financieringen	68.370	70.241	73.199	73.014	79.359	72.763
Financieel						
Boekwaarde portefeuille	28.575	31.079	31.912	31.623	30.456	24.258
Actuele waarde portefeuille	82.009	85.143	111.996	100.300	107.155	59.904
Voorzieningen (%), (= formule)	58,2	55,8	56,4	56,7	61,6	66,7
Werkgelegenheid						
Werkgelegenheid in portefeuille	2.326	2.897	2.863	2.852	3.022	nb
Team NOM Finance (fte)	14,8	14,8	11,8	13,7	14,3	13
Fonds Support Noord (fte)	3,5	3,5	3,5	-	-	-
Totaal (fte)	18,3	18,3	15,3	13,7	14,3	12,5
Vrije ruimte						
Beschikbare vrije ruimte	15,7	14,8	11,3	11,4	11,3	12
Totaal aantal participaties uit vrije ruimte	19	19	19	17	nb	nb
Nieuwe participaties in boekjaar	0	-	4	2	5	nb

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; Erik Bos[5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 12/12/2017 8:09:24 AM
Subject: FW: Inbesteden NOM
Received: Tue 12/12/2017 8:09:24 AM
Inbesteden.doc

Hoi 5.1.2e, 5.1.2e en 5.1.2e,
Gisteren hebben we onder andere gehad over de vraag of inbesteding via de NOM kon. Het blijkt dat deze vraag vorig jaar nog gespeeld heeft in dit huis en dat de bijgevoegde toelichting destijds bij ons volstond om NOM als inbestedende partij te kunnen functioneren.
Toelichting:
De NOM kent 4 aandeelhouders, te weten Het Ministerie van Economische Zaken, Fryslan, Groningen én Drenthe. Bij het Ministerie van Economische Zaken hebben juridische collega's zich gebogen over de vraag of inbesteden via de NOM juridisch gezien gerechtvaardigd is. Het antwoord is zonder meer positief. Dit gekoppeld aan de werkwijze van de provincie Groningen in Chemport (zie eerdere mailwisseling) is hopelijk voldoende rechtvaardiging om voor de voorgestelde lijn te kiezen.
Ik hoor graag van jullie of je je hierin kunt vinden.
Met vriendelijke groeten,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Westerbrink 1
9400 AC Assen
(+31) 5.1.2e
(5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 12 december 2017 8:46
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Inbesteden ROM's

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Westerbrink 1, Assen
Postbus 122, 9400 AC Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 15:37
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: Inbesteden ROM's
Beste collega's,
Bijgaand de lijn die ons vanuit Den Haag is aangereikt met oog op verstrekken van opdrachten aan ROM's, in ons geval de NOM.
Groet, 5.1.2e

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 3

Duplicaat (ID 336787)

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 12/12/2017 8:10:35 AM
Subject: FW: toelichting op keuzes chemport prov. Groningen
Received: Tue 12/12/2017 8:10:36 AM

Dag 5.1.2e en 5.1.2e,
[redacted] heb ik het onderstaande doorgestuurd gekregen. Ik begreep dat er vandaag duidelijkheid moet komen. Is daarvoor een reden of hebben we eventueel tijd om het met iets minder haast op te pakken? Is er ook al een GS-stuk en eventuele andere documenten die iets meer zicht geven op de achtergrond?
Overigens raad ik aan niet het verhaal van Groningen te toetsen maar zelf naar verhouding te kijken en daar een oordeel over te vormen. Het moet namelijk passen binnen de wijze waarop wij dingen doen. Dat oordeel kan naast dat van Groningen worden gelegd en indien er een verschil is, moeten we daar wat mee.
Groet,
5.1.2e

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Datum: 11-12-17 10:19 (GMT+01:00)
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>, 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Cc: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>, 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: toelichting op keuzes chemport prov. Groningen

Hoi 5.1.2e,
Ik volg de uiteenzetting van Groningen, de vraag is of (de opdracht aan) de NOM onder de criteria van Quasi-inbesteding past. Als ik het goed begrijp is de NOM een Naamloze vennootschap, waarvan de aandelen in handen zijn van ministerie van EZ en de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. @ 5.1.2e ik stuur de mail ook aan jou met het verzoek om mee te denken. Ik heb zelf te weinig kennis van/over de NOM om de volgende vragen te beantwoorden. Weet jij dat 5.1.2e?
Quasi-inbesteden:
We spreken van quasi-inbesteden wanneer een aanbestedende dienst (zelf een rechtspersoon):
1.een overheidsopdracht gunt aan een andere rechtspersoon,
2.toezicht uitoefent op die rechtspersoon als ware het op de medewerkers van zijn eigen diensten,
3.meer dan 80% van de activiteiten die de gecontroleerde rechtspersoon uitoefent, gebeurt in de vorm van taken die hem zijn toegewezen door de controlerende aanbestedende dienst of andere, ook door deze aanbestedende dienst gecontroleerde rechtspersonen, én
4.er geen directe participatie van privékapitaal is in de gecontroleerde rechtspersoon.
Kort samengevat:
het gaat om het laten uitvoeren van activiteiten door een andere rechtspersoon dan de rechtspersoon die als opdrachtgever optreedt, en de opdrachtgever houdt toezicht op de uitvoerende rechtspersoon als ware het een eigen dienstonderdeel.
Gr. 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 december 2017 9:29
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: toelichting op keuzes chemport prov. Groningen
Dag 5.1.2e,
Kun jij hier (zie onder) bij afwezigheid van 5.1.2e iets in betekenen?
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 december 2017 9:28
Aan: 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: toelichting op keuzes chemport prov. Groningen
Dag 5.1.2e en 5.1.2e,
Vinden jullie de Groninger uitleg plausibel?
Is in het geval van de NOM inbesteding mogelijk?
Misschien nog even een aanbestedingsdeskundige naar laten kijken?
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 7 december 2017 13:26
Aan: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: toelichting op keuzes chemport prov. Groningen

Hoi,

Hierbij de toelichting die ik heb gekregen van mijn Groningse collega en het overleg dat hij intern heeft gevoerd rond onderwerp als inkoop vs. subsidie en zaken als staatssteun. De redenatie lijkt mij plausibel en wordt in ieder geval bij de provincie Groningen ook als zodanig geaccepteerd (incl GS). Graag jullie reactie of je je hierin kunt vinden.

Hierbij achtergrond info over het Chemport Europe PvA en samenwerkingsovereenkomst.

Inbesteding via NOM. Hieronder de redenatielijn zoals ik die met mijn 5.1.2e *heb afgestemd:*

- *Het betreft o.a. onze "eigen" werkzaamheden, tezamen met die van mede collega-overheden in organisaties, die vanwege overzicht en gemak door NOM N.V. als penvoerder worden geregistreerd. In plaats van rechtstreeks financiële middelen ter beschikking te stellen voor elk deeltrajectje.*
- *Eigenlijk hebben we slechts 2 'smaken' als provincie om middelen ter beschikking te stellen. Of we **subsidiëren** een activiteit conform een regeling met een goedgekeurd staatssteun kader. Het betreft echter geen subsidie. Blijft over: **opdracht**. Het is tenslotte ook een product dat ten goede komt aan ons als overheden (de regio wordt in de etalage gezet). Eigenlijk is het ook niet echt een opdracht aan NOM N.V., want bij uitvoering spelen we ook zelf nog rol, maar dit komt het dichts in de buurt. In zekere zin is er een parallel te leggen met Top Dutch, ook dat wordt als inkoop beschouwd (ook door onze organisatie).*

  Een opdracht is staatssteun proof als het goed is aanbesteed. Omdat NOM NV alleen penvoerder is, moeten de onderliggende opdrachten goed worden aanbesteed. Dat verklaren we in de samenwerkingsovereenkomst dat we daar aan voldoen. Daarbovenop is NOM NV een gelieerde partij waardoor er sprake kan zijn van inbesteding (zo zetten we ook opdrachten en werkzaamheden weg bij bijvoorbeeld SNN). Inbesteding kan bij partijen die door ons in het leven zijn geroepen of waarin we deelnemen (in dit geval zijn we aandeelhouder in NOM) die een specifieke taak uitvoert waarvoor het niet wenselijk is vanwege achterstand/te weinig kennis marktpartijen te vragen (branding en acquisitie). Zo voert de NOM bijvoorbeeld voor ons ook de bedrijvenregeling en voor de provincie Groningen de RIG uit.

Groeten 5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 12/12/2017 12:25:58 PM
Subject: Subsidieverlening NOM/NOM BD/Greenlincs
Received: Tue 12/12/2017 12:25:59 PM

Collega's,
Ik begrijp dat het proces om tot een definitief oordeel over het jaarplan 2018 van de NOM en NOM BD te komen, nog even voortduurt. Eerder is besloten om NOM, NOM BD en Greenlincs gezamenlijk als 1 subsidiebeschikking uit te laten gaan. Het jaarplan van Greenlincs is in principe al een tijdje gereed, maar wordt nu opgehouden door het nog lopende NOM-proces. Om te voorkomen dat de hele discussie de samengevoegde beschikking ophoudt, is mijn voorstel is om wel een subsidie op hoofdlijnen te verlenen, maar de inhoudelijke vulling naar 2018 over te hevelen en daaraan een realistisch tijdpad te koppelen. Het voorschot voor januari zal dan 25% bedragen.
Akkoord?
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 december 2017 13:03
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Clusterorgansiaties
Hoi 5.1.2e,
Ben net even bij 5.1.2e langsgelopen:
Het NOM jaarplan is nog niet gereed. Friesland had toch nog opmerkingen. Nu wordt een rondje langs de 3 bestuurders gemaakt wat zij van het plan vinden en of ze de voorgestelde aanpassingen van Friesland nog willen inbrengen van de NOM. Pas als het NOM plan akkoord wordt bevonden, komt het hele pakket aan plannen in de drie GS-en.
De vraag is dus of we de mandaten nog voor de Kerst krijgen als het NOM plan nog niet akkoord wordt bevonden. Mocht dat niet lukken dan willen Groningen en Friesland nog wel 'iets' regelen (mandaat onder voorbehoud ofzo). Deze week wordt duidelijk wat de bestuurders willen. 5.1.2e houdt mij op de hoogte. Als je meer wilt weten, vraag hem dan even rechtstreeks.
Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 december 2017 12:47
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Clusterorgansiaties
Hoi 5.1.2e,
Op dit moment ben ik bezig met de conceptbeschikkingen van Energy Valley, Wateralliance en HANNN. Die zijn wel zo'n beetje klaar. Het wachten is op de NOM/NOM BD/Greenlincs. Dit wordt een 3-in-1 subsidie, maar ik heb nog geen werkplan van NOM en NOM BD. Deze zou begin december in de GS-en komen. Als jij erachter kan komen wat de status daarvan is, zou ik daarmee geholpen zijn.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 december 2017 12:45
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Clusterorgansiaties
Hoi 5.1.2e,
Lukt het allemaal met de beschikkingen? Moet ik nog actie ondernemen met iets?
Groeten, 5.1.2e

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

RAPPORTAGE MKB FONDS DRENTHE PERIODE: T/M 3E KWARTAAL 2017

VERSIE AVA

8 november 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave		2
1	Inleiding	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Verwachtingen 2017	4
2	Financieel	5
2.1	Resultaat	5
2.2	Liquiditeit	7
3	Leads	8
4	Portefeuille	10
4.1	Boekwaarde	10
4.2	Investeringen	10
4.3	Desinvesteringen	11
4.4	Voorzieningen	13
4.5	Risicoprofielen	13
5	Exits	14
6	Maatschappelijk rendement	15
7	Boekwaarde en resultaat per subcategorie	17
7.1	Topsectoren	17
7.2	Type aanvragen	19
8	Revolverendheid	20
9	Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen	20

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van Drentse Holding B.V., Drents Ontwikkelfonds B.V. (D.O.F.) en Drents Innovatiefonds B.V. (D.I.F.) over de periode 1 januari tot en met 30 september 2017. De drie vennootschappen handelen gezamenlijk onder de naam "MKB Fonds Drenthe".

De belangrijkste kengetallen over de verslagperiode zijn onderstaand weergegeven. In de rapportage worden deze nader toegelicht.

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2017

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	3	5	8
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	330	752	1.082
Aantal commitments			8
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			1.900
Aantal bedrijven in portefeuille	7	14	21
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	427	1.921	2.347
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	427	1.921	2.347
In bedrijf (x € 1.000,-)	628	2.222	2.850
Resultaat (x € 1.000,-)			-251
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	44	7	51

1.1 Algemeen

De IC is in 2017 vijfmaal bijeengekomen en heeft éénmaal telefonisch vergaderd om negen voorstellen te bespreken (€ 1.900k). Twee voorstellen betreffen uitbreidingsvoorstellen van reeds bestaande portefeuillebedrijven. In totaal zijn acht voorstellen positief (al dan niet met aanvullende voorwaarden) geadviseerd door de IC en de directie heeft deze adviezen gevolgd. Eén voorstel is aangehouden door de IC. Na aanvullende financiële informatie te hebben ontvangen heeft de investment manager besloten om het voorstel in te trekken. In de eerste drie kwartalen van 2017 heeft het MKB Fonds Drenthe vier nieuwe bedrijven gefinancierd, aan twee portfoliobedrijven een (uitbreidings)financiering verstrekt en bevindt één aanvraag in de afrondende fase.

Over haar gehele looptijd heeft het MKB Fonds Drenthe 5,9 miljoen geïnvesteerd in en gecommitteerd aan bedrijven in de provincie Drenthe.

Per 3 april is 5.1.2e 5.1.2e als investment manager aangetreden in het team van het MKB Fonds Drenthe.

1.2 Verwachtingen 2017

De doelstelling voor 2017 was om 14 investeringen te verstrekken met een totaal investeringsbedrag van € 3,2 miljoen. Een en ander is beschreven in het jaarplan 2017 dat door RvC en aandeelhouder is goedgekeurd. Onderdeel van het jaarplan is de begroting 2017. In 2017 wordt, net zoals in 2016, een negatief portefeuilleresultaat na kosten begroot. Dit is gedurende de opstart van het fonds een bekend gegeven. De rendementen zullen pas op langere termijn zichtbaar zijn.

Naar verwachting zullen er in het vierde kwartaal van 2017 minimaal nog drie investeringen worden verstrekt. In totaal zal het MKB Fonds Drenthe daarmee naar verwachting in geheel 2017 9 investeringen verstrekken met een totaal investeringsbedrag van circa € 2,1 miljoen euro.

Daarmee ligt het aantal investeringen lager dan voor 2017 was begroot. Dit komt o.a. doordat er vanaf het tweede kwartaal een bezetting van 2 FTE was, terwijl in deze begroting uitgegaan was van een volledig jaar. Bij een aantal ondernemingen was er meer aandacht dan gemiddeld nodig inzake beheer. Dit heeft desondanks geleid tot één faillissement. Het eerste halfjaar van 2017 stond daarmee in het teken van beheer en realisatie van de uitbreiding van de formatie. De actieve acquisitie is in tweede helft van het jaar geïntensiveerd.

In de volgende hoofdstukken zal eerst een toelichting worden gegeven op het gerealiseerde portefeuilleresultaat en de liquiditeitspositie (hoofdstuk 2) en de leads (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt het verloop van de boekwaarde, inclusief investeringen, desinvesteringen, voorzieningen en risicoprofielen besproken. In hoofdstuk 5 komen de exits aan de orde en in hoofdstuk 6 het maatschappelijk rendement. Vervolgens zullen in hoofdstuk 7 de waarden en resultaten onderverdeeld naar topsectoren en aanvraagtypen worden besproken. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de revolverendheid besproken en in hoofdstuk 9 een overzicht van faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen weergegeven.

2 Financieel

2.1 Resultaat

Het resultaat voor voorziening van het MKB Fonds Drenthe inclusief kosten bedraagt tot en met 30 september 2017 € 184k negatief. Onderstaand is het verloop weergegeven.

Resultaat MKB Fonds Dr. (x € 1.000,-)	30 september 2017		31 december 2017	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	169	225	332	332
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	-	-	-	-
Portefeuilleresultaat vóór kosten	**169**	**225**	**332**	**332**
Kosten	353	481	641	641
Portefeuilleresultaat na kosten	**-184**	**-255**	**-308**	**-309**
Mutatie voorziening	*-67*	*-444*	*-1.111*	*-750*
Resultaat na voorziening	*-251*	*-700*	*-1.419*	*-1.059*

De opbrengsten uit **rente leningen u/g** betreffen de gefactureerde rentes op de verstrekte achtergestelde leningen aan portfoliobedrijven. Tot en met 30 september is 169k gefactureerd en geboekt, waarvan ultimo september € 129k is ontvangen. Het verschil tussen gefactureerde en ontvangen rente wordt o.a. veroorzaakt door twee bedrijven met een betalingsachterstand van langer dan één maand. Daarnaast wordt de rente van twee portefeuillebedrijven conform gemaakte afspraken met de investment manager op de hoofdsom bijgeschreven. Tegen één onderneming is begin 2017 een juridische procedure gestart, omdat het bedrijf gedurende lange periode niet aan haar rente- en aflossingsverplichtingen heeft voldaan, ondanks herhaaldelijke pogingen vanuit MKB Fonds Drenthe.

Voor **voorzieningen** wordt verwezen naar hoofdstuk 4.5.

Tot en met 30 september is er € 353k aan kosten in rekening gebracht.

De **kosten** (inclusief BTW) bestaan uit de volgende onderdelen:

• Beheerkosten NOM	€ 272,3k
• Accountantskosten	€ 13,7k
• Vergoeding RvC	€ 20,0k
• Vergoeding IC	€ 22,7k
• Overig	€ 24,7k +
	€ 353k

De kosten zijn lager dan begroot, omdat de IC minder vaak dan begroot bijeengekomen is. Ook zijn de kosten van één FTE vanaf 1 januari 2017 opgenomen in de begroting, maar is de nieuwe investment manager pas per 3 april 2017 in dienst getreden.

2.2 Liquiditeit

De Provincie Drenthe heeft in totaal € 13,1 miljoen ter beschikking gesteld aan het MKB Fonds Drenthe. Tot en met 30 september is 4,3 miljoen verstrekt in de vorm van achtergestelde leningen (€ 3.400k) en aandelenkapitaal (€ 862k). Aan commiments en overige verplichtingen is € 1.595k toegezegd. Dit betreffen nog opvraagbare tranches van 10 portfoliobedrijven conform de leningovereenkomst en participatie- en aandeelhoudersovereenkomst en één door de IC positief geadviseerde financiering. Het fonds heeft gedurende haar looptijd € 1.126k aan kosten gemaakt (stand crediteuren: € 148k). Daarnaast heeft het MKB Fonds Drenthe tot en met 30 september 2017 € 1.115k aan rente, aflossingen en provisie ontvangen van haar portfioliobedrijven.

De vrije beschikbare liquiditeit bedraagt per 30 september 2017 circa € 7,4 miljoen.

Beschikbare liquiditeit per 30 september 2017 (x € 1.000)

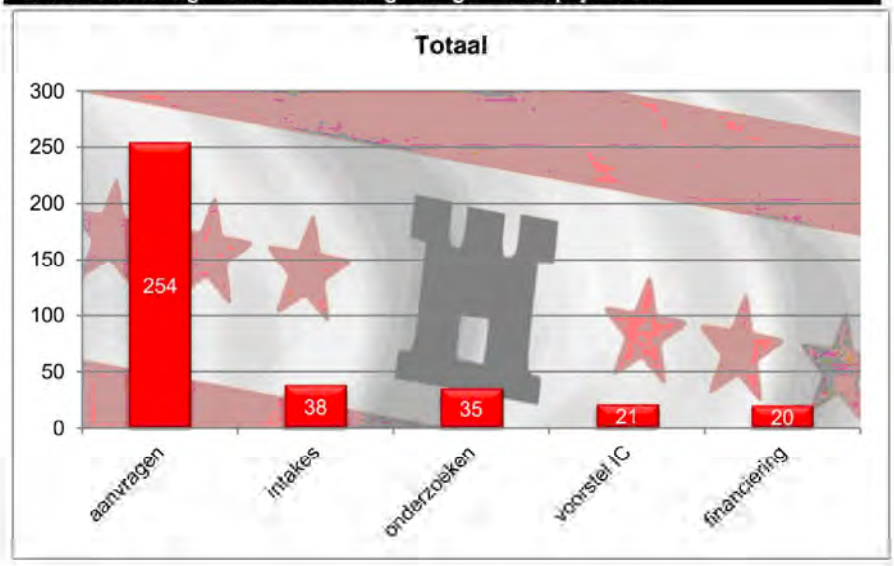
		Totaal
Bankstand per 30 september 2017		
Drentse Holding	8.710	
Drents Innovatiefonds	46	
Drents Ontwikkelfonds	219	
		8.974
Af: Commitments		1.595
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen		-
Beschikbare liquiditeit per 30 september 2017		**7.379**

3 Leads

Tot en met het derde kwartaal van 2017 zijn er 77 leads (financieringsaanrvagen welke passend lijken binnen de beleidkaders) behandeld, waarvan 59 nieuw zijn ontvangen in 2017. Van deze 77 leads zijn er ultimo september 28 onderhanden, zes gefinancierd en 20 afgewezen. 17 aanvragen zijn ingetrokken door de ondernemer en van zes is niets meer vernomen. Zes aanvragen zijn aan het einde van kwartaal 3 in onderzoek.

Onderstaand wordt de conversie van leads naar financieringen over de gehele looptijd van het fonds in aantal aantallen weergegeven. De conversiegraad van lead naar financiering over de gehele looptijd bedraagt 8% (bovengemiddeld).

Conversie aanvragen naar financiering over gehele looptijd fonds

De meeste ontvangen aanvragen komen uit:

- Assen (16)
- Hoogeveen (10)
- Meppel (9)
- Emmen (9)

Tot en met het derde kwartaal van 2017 zijn een aantal face-2-face gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd. Daarnaast zijn diverse netwerkbijeenkomsten gevolgd en presentaties gegeven, waaronder:

Stand op de Bedrijven Contact Dagen Drenthe

- NOM Business Cafe Hoogeveen
- Duurzame Dates Drenthe, Assen
- Rabobank Meet & Grow, Eelde
- Jurylid Drentse Startup, Hoogeveen
- Halve finale Young Business Award, Hoogeveen
- Symposium Biocooperatie, Hoogkerk
- Presentatie Ondernemersfabriek voor EU commissie leden, Assen
- Rabobank Zuid West Drenthe, De Schildhoeve, Fluitenberg inzake afscheidsreceptie Eringfeld
- RTV Drenthe inzake opname TV programma Ondernemend, Emmen
- Finale Young Business Award, Emmen
- Jurylid Drentse Startup, Emmen
- NOM Midzomerfeest, Nuis
- Noordelijke Haringparty, De Schiphorst
- Symposium RLS, Eelde
- Golden pitch Event Assen
- NL Investeert Event, Amerongen
- Recreatiecongres, Hof van Saksen
- Leadership Academy, ondernemersfabriek Hoogeveen
- Young Business Awards for students, Emmen

4 Portefeuille

4.1 Boekwaarde

De boekwaarde van de portefeuille bedraagt per 30 september 2017 bedraagt € 2.347k.

Voor het tot stand komen van de berekening van de boekwaarde wordt verwezen naar voorgaande (kwartaal)rapportages.

De boekwaarde van de portefeuille per ultimo september 2017 is als volgt opgebouwd:

Verloop waarde t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Boekwaarde 1 januari 2017	**106**	**1.748**	**1.854**
Bij:			
Investeringen	330	752	1.082
Dividendbijschrijvingen	-	-	-
Rentebijschrijvingen	29	139	169
	359	891	1.250
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	13	547	561
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	-	-
Ontvangen rentetermijnen	17	113	129
Voorzieningen	9	58	67
	39	718	757
Boekwaarde 30 september 2017	**427**	**1.921**	**2.347**
Aandelenkapitaal	-	250	250
Cumulatief preferente aandelen	-	-	-
Leningen	427	1.671	2.097
Boekwaarde 30 september 2017	**427**	**1.921**	**2.347**

			Totaal
BMW 1 januari 2017	106	1.748	1.854
BMW 30 september 2017	427	1.921	2.347
Mutatie	321	173	493

4.2 Benaderde marktwaarde

Halfjaarlijks wordt de benaderde marktwaarde (BMW) bepaald. Hierbij is voor de portefeuille gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten zijn door de investment manager met fondsdirectie besproken. De BMW van de portefeuille is ultimo september 2017 gelijk aan de boekwaarde (€ 2,3 mln.).

4.3 Investeringen

Onder de investeringen zijn gestorte bedragen op achtergestelde leningen en stortingen in het aandelenkapitaal van nieuwe portfoliobedrijven opgenomen. Daarnaast zijn de aanvullende stortingen (tranches) van bedrijven reeds in portfolio opgenomen.

Tot en met het derde kwartaal van 2017 is er in totaal € 1082k geïnvesteerd in vier nieuwe en in vier reeds gefinancierde portefeuillebedrijven.

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2017

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	2	2	4	610
Conversie	-	1	1	362
Uit commitment	-	1	1	10
Uitbreiding	1	1	2	100
Herstructurering	-	-	-	-
	3	**5**	**8**	**1.082**

4.4 Desinvesteringen en Aflossingen

Er is tot en met 30 september 2017 € 561k aan aflossingen ontvangen, inclusief een conversie van achtergestelde lening naar aandelenkapitaal (€ 350k), een extra aflossing (€ 26k) en een vervroegde volledige aflossing op de lening (€ 24k).

Er is één onderneming met twee financieringen uit de portefeuille gelopen door een faillissement. De in 2016 verstrekte achtergestelde lening is in het eerste kwartaal van 2017 geconverteerd in aandelenkapitaal. In het tweede kwartaal heeft de rechtbank van Noord-Nederland het faillissement van deze onderneming uitgesproken. Er was in de jaarrekening van 2016 al een 100% voorziening getroffen. Een andere onderneming met twee verstrekte financiering heeft een extra aflossing gedaan, waardoor één financiering volledig is afgelost en uit de portefeuille is gelopen.

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2017

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aflossingen	-	1	1
Desinvesteringen	-	-	-
Faillissement	-	1	1
Conversie	-	1	1
Herstructurering	-	-	-
	-	3	3

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

4.5 Voorzieningen

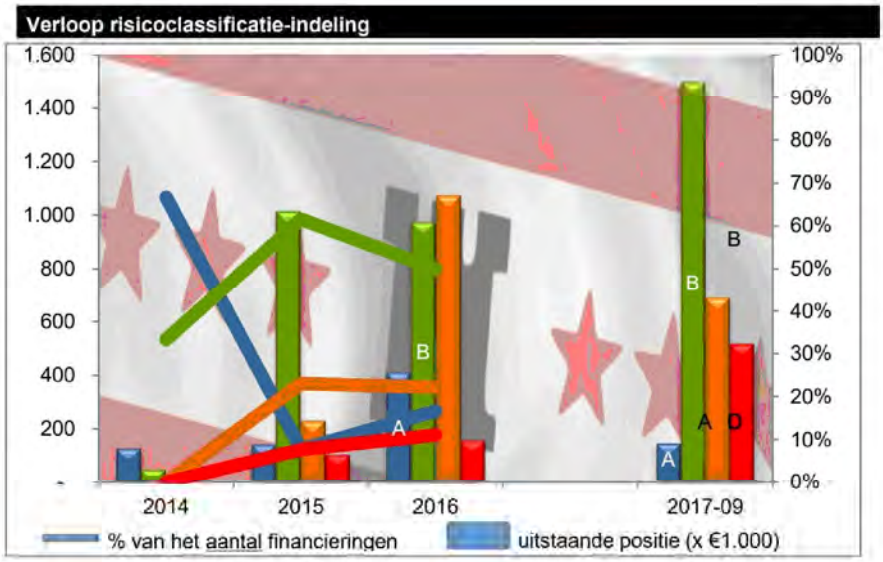
In totaal is er op de portefeuille per 30 september 2017 € 865k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 2.850k, hetgeen betekent dat 30,4% is voorzien (ultimo 2016: 41%). Deze voorzieningen zijn getroffen op vijf bedrijven, waarvan één faillissement en één onderneming waartegen een juridische procedure is opgestart.

4.6 Risicoprofielen

De risicoprofielen zijn ingedeeld in 4 klassen:
A: laag risico
B: gemiddeld risico
C: hoog risico
D: zeer hoog risico

Hierna zijn de portfoliobedrijven onderverdeeld in risicogroepen ultimo september 2017 als percentage van de portefeuilleomvang weergegeven.

5 Exits

In 2017 heeft één exit plaatsgevonden door een faillissement en één door een vervroegde volledige aflossing door de ondernemer. Daarnaast zijn 11 portefeuillebedrijven conform de overeenkomst begonnen met het voldoen van haar aflossingsverplichtingen.

6 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid die met de verstrekte financiering gepaard gaat.

De directe werkgelegenheid bedraagt per 30 september 2017: 304 FTE. Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de gefinancierde ondernemingen sinds aanvang financiering uitgebreid met 48 FTE.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 september 2017 (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2017	**12**	**241**	**253**
Bij:			
Investeringen: nieuw	46	7	53
Mutatie bestaande portefeuille	-2	3	1
	44	10	54
Af:			
Uit portefeuille	-	3	3
	-	3	3
Stand per 30 september 2017	**56**	**248**	**304**
Aantal FTE's bij start financiering	55	201	256
Huidige stand aantal FTE's	56	248	304
Oorspr. verwachte FTE's einde looptijd	91	237	328

De mogelijke lange termijn directe werkgelegenheid in de huidige portefeuillebedrijven werd bij aanvang financiering ingeschat op 328 FTE.

Daarnaast wordt er indirecte werkgelegenheid gecreëerd middels inhuur ZZP-ers, het uitbesteden van een deel van de productie bij sociale werkvoorziening, inhuur personeel via Baanzicht en dagbesteding van cliënten van Stichting Van Boeijen.

Van de tot en met 30 september 2017 gefinancierde ondernemingen hebben **acht bedrijven IP's**. Deze IP's hebben met name betrekking op de duurzame oplossing, beveiliging van kunstobjecten, matrijzen en software oplossing.

In combinatie met het MKB Fonds Drenthe, hebben gelijktijdig ook overige financiers bijgedragen aan de financiering van de portefeuillebedrijven (co-financiers). Onderstaand is weergegeven welke type co-financier met welk bedrag heeft bijgedragen, voor alle financieringen van het MKB Fonds Drenthe.

overzicht co-financiers

	Bank	Marktpartij	Informal	Overig	Totaal
aantal	16	9	10	9	44
bedrag x €1.000,--	5.455	2.271	827	1.350	9.903

Dit betekent over de gehele looptijd van het MKB Fonds Drenthe een multiplier van 3. De multiplier wordt berekend door de totale overeengekomen financiering van alle portefeuilleondernemingen te delen door de bijdrage van het MKB Fonds Drenthe.

7 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Om meer inzage te geven in de portefeuille is deze op boekwaarde en resultaat onderverdeeld naar de subcategorieën sectoren en type aanvragen.

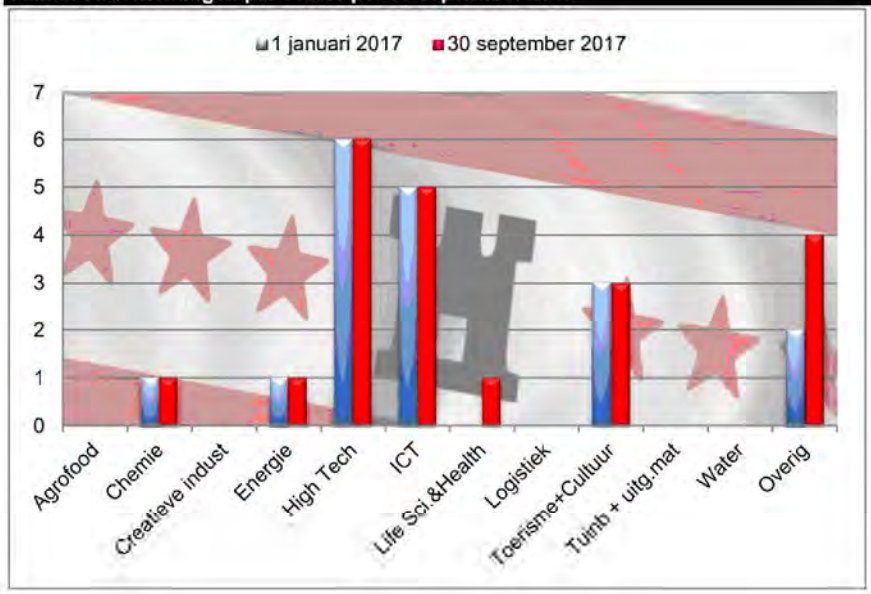
7.1 Topsectoren

De portefeuille is onderverdeeld in de negen landelijk vastgestelde topsectoren aangevuld met de voor de provincie Drenthe belangrijke sectoren (speerpunten) "ICT" en "Toerisme en Cultuur" en een extra categorie "overig". De investeringen in 2017 zijn in de volgende sectoren geweest:

Investeringen per sector t/m 30 september 2017

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
High Tech	1	2	3	492
ICT	1	1	2	60
Life Sci.&Health	-	1	1	250
Overig	1	1	2	280
	3	**5**	**8**	**1.082**

Aantal ondernemingen per sector per 30 september 2017

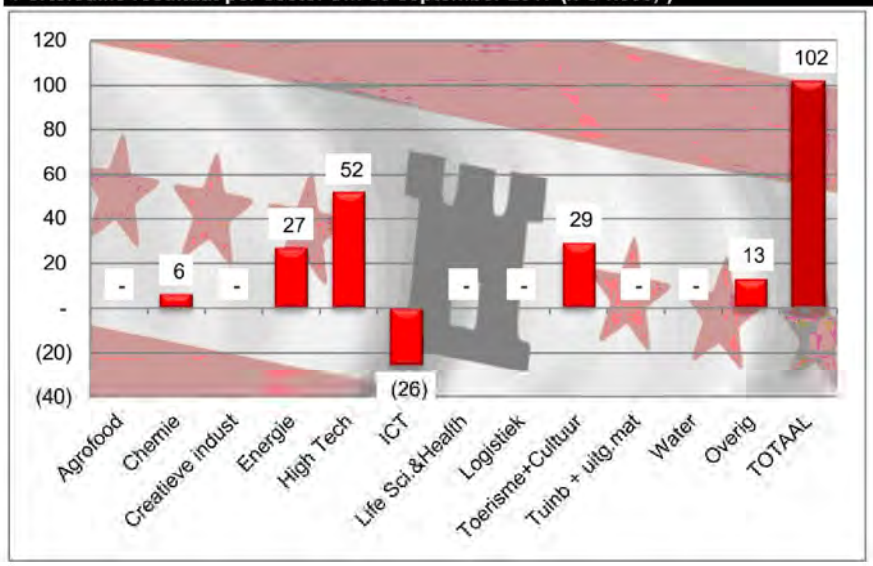
De boekwaarde voor voorziening (ook wel "subtotaal in bedrijf") per 30 september 2017 is als volgt over de sectoren verdeeld:

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 september 2017

	1 januari 2017	30 september 2017		
		D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Chemie	75	74	-	74
Energie	338	-	365	365
High Tech	1.038	81	683	764
ICT	609	212	444	656
Life Sci.&Health	-	-	250	250
Toerisme+Cultuur	437	-	304	304
Overig	155	261	176	437
	2.652	**628**	**2.222**	**2.850**

Het portefeuilleresultaat is als volgt over de sectoren verdeeld:

Portefeuille resultaat per sector t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

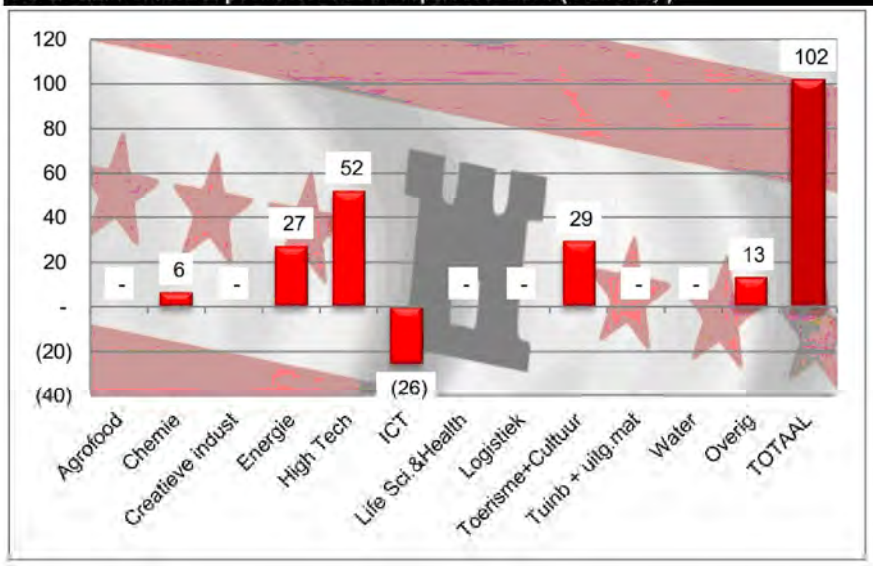
7.2 Type aanvragen

De investeringen tot en met het derde kwartaal van 2017 zijn als volgt over de (initiële) type aanvragen verdeeld.

Investeringen per sector t/m 30 september 2017

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
High Tech	1	2	3	492
ICT	1	1	2	60
Life Sci.&Health	-	1	1	250
Overig	1	1	2	280
	3	**5**	**8**	**1.082**

Portefeuille resultaat per sector t/m 30 september 2017 (x € 1.000,-)

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

8 Revolverendheid

Het MKB Fonds Drenthe streeft naar revolverendheid.

Door ontvangen aflossingstermijnen (€ 754k), rentetermijnen (€ 359k) en provisies (€ 2k) is inmiddels € 1.115k herbeschikbaar voor investeringen in Drenthe. Op het totaal geïnvesteerde bedrag (€ 4.262k) is dat 26,1%. Na kosten (€ 1.126k) komt dit uit op een percentage van -0,3%.

De conversie van achtergestelde lening naar aandelenkapitaal is opgenomen in de ontvangen aflossingstermijnen.

9 Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

Er is ultimo september 2017 één faillissement.

Voor de lopende commitments wordt verwezen naar de tabel in hoofdstuk 2.2

Vraag 2017.058 Is een terugname van de afwaardering van een deelneming toegestaan indien de markt waarde significant hoger is dan de boekwaarde in de jaarrekening?

Toelichting vraag:

Wij hebben op de balans een 100% deelneming. De deelneming is in het verleden afgewaardeerd vanwege een lagere marktwaarde. Inmiddels is de marktwaarde van de deelneming op basis van impairment bepaald op een bedrag dat significant hoger is dan zowel de boekwaarde in de jaarrekening, als de aanschafwaarde.

De vraag is of ook onder het BBV een terugname van de afwaardering toegestaan is (c.q. verplicht is). We kunnen hierover in het BBV of in de memorie van toelichting geen specifieke informatie vinden. Het BBV is mede gebaseerd op Titel 9 BW 2. In artikel 387-4 i.c.m. RJ 124/121 wordt wel ingegaan op de terugname. Mogelijk kan dit naar analogie ook op deze casus worden toegepast?

Antwoord:

De afwaardering van de deelneming kan alleen worden teruggenomen indien destijds een voorziening is gevormd voor het waardeverschil tussen de boekwaarde en de marktwaarde. In dit geval kan bij waardeherstel de boekwaarde van de deelneming weer worden verhoogd ten laste van de voorziening tot maximaal de aanschafwaarde. Wanneer de afwaardering ‘definitief’ is genomen ten laste van de exploitatierekening, en er dus geen voorziening is gevormd, dan is er geen mogelijkheid meer om bij waardeherstel de boekwaarde te vermeerderen.

Vraag 2017.041: Wanneer dient afwaardering van vast actief te worden verwerkt middels een voorziening en wanneer middels een definitieve extra afschrijving?

Antwoord:

Er bestaat vanuit het BBV geen voorschrift wanneer afwaardering via de voorziening moet en wanneer definitief afwaardering moet plaatsvinden.

De keuze is in principe aan de gemeente. Indien mogelijk in de toekomst nog waardeherstel kan optreden, is het aan te raden een voorziening te vormen. Dan kan het waardeherstel namelijk via terugname van de voorziening ook terugvloeien naar de boekwaarde. Bij definitieve afwaardering is dit niet mogelijk.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 1/30/2018 10:38:56 AM
Subject: RE: Opdracht NOM innovatiemakelaar
Received: Tue 1/30/2018 10:38:57 AM
Publiek-publieke samenwerking checklist NOM.pdf

Hallo 5.1.2e,
Heb het getoetst (samen met 5.1.2e 5.1.2e) en de NOM valt inderdaad onder de uitzondering van verticale samenwerking.
De ingevulde checklist heb ik in de bijlage meegestuurd en opgeslagen op de inkoopschijf:
S:\INKOOP\Algemeen inkoop\Juridische zaken\Inbesteden\Dossiers inbesteden\NOM\Publiek-publieke samenwerking checklist NOM.pdf
Opdrachten aan de NOM hoeven dus niet aanbesteed te worden. Let op, dit geldt niet andersom. Het verstrekken van opdrachten vanuit de NOM aan de provincie is wel aanbestedingsplichtig (omdat het hier om meervoudig toezicht gaat).
Mocht je nog vragen hebben, dan hoor ik het graag. Succes!
Hartelijke groet,
5.1.2e

provincie Drenthe

Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 24 januari 2018 9:28
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: Opdracht NOM innovatiemakelaar
Hallo 5.1.2e,
Zou jij willen toetsen of de NOM valt onder quasi inbesteden..
Gr.
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 23 januari 2018 16:09
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Opdracht NOM innovatiemakelaar
Hoi 5.1.2e,
Even op onderzoek uit geweest m.b.t. de NOM.
De drie provincies zijn samen voor 50% eigenaar. Het Ministerie EZ is voor de andere 50% eigenaar:
http://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/110798/Noorden-neemt-aandelen-NOM-over-voor-zo-n-40-miljoen-euro Via de aandeelhoudersvergadering kunnen wij invloed uitoefenen op de werkzaamheden van de NOM.
Ik heb even mijn collega 5.1.2e 5.1.2e gevraagd of quasi inbesteden zou mogen. Hij geeft aan dat er vaker rechtstreeks opdrachten aan de NOM worden inbesteed. Dat mag onder deze regel:
Conform artikel 2.24b van de Aanbestedingswet 2016 (van kracht sinds medio 2016) geldt geen aanbestedingsplicht als de opdracht wordt verstrekt aan de NOM, omdat wordt voldaan aan alle gestelde criteria van dat artikel. De opdracht kan daarmee rechtstreeks geplaatst worden bij de NOM.
Zie ook in de bijlage de toelichting van EZ. Uiteraard is het goed als één van jouw collega's er nog even naar kijkt, maar dan hoeven jullie niet het wiel opnieuw uit te vinden.
Ik hoor graag jullie bevindingen!
Groeten, 5.1.2e

Publiek-publieke samenwerking NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)

Ingevuld door: 5.1.2e 5.1.2e **(team economie) en** 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Datum invullen: 30-1-2018

Er is geen sprake van een opdracht. Uitzonderingen waarbij geen overeenkomst onder bezwarende titel worden gesloten.	**Ja/nee + toelichting**
1) Inbesteden (zuiver inbesteden) / inhouse aanbesteden Opdrachten binnen 1 rechtspersoon. Aan de orde als opdracht wordt verstrekt aan afdeling van eigen organisatie of afdeling buiten de organisatie die deel uitmaakt van dezelfde rechtspersoon.	Nee, zijn twee verschillende rechtspersonen.
2) Openbare taken vervullen met eigen middelen	Nee

Uitzonderingen waarbij geen overeenkomst onder bezwarende titel worden gesloten:	**Ja/nee + toelichting**
1) Overdracht van bevoegdheden (Art. 1 lid 6 Richtlijn, considerands ov. 34)	Nee
2) Uitsluitend recht (Art. 11 Richtlijn, art. 2.24 sub a Aw)	Nee

Verticale/horizontale samenwerking		
	Uitleg	**Criterium van toepassing**
Quasi-inbesteden 1 enkelvoudig toezicht: ook wel verticale samenwerking **art. 2.24a Aanbestedingswet**	Aan de orde als opdracht wordt verstrekt aan een rechtspersoon waarop: **1.** **de aanbestedende dienst** houdt **toezicht** uit op de betrokken rechtspersoon zoals op zijn eigen diensten. Dit toezicht kan ook worden uitgeoefend door een andere rechtspersoon. **2.** de gecontroleerde rechtspersoon oefent **meer dan 80 % van de activiteiten die hem zijn toegewezen** door de controlerende aanbestedende dienst (of door andere, door diezelfde aanbestedende dienst gecontroleerde rechtspersonen), en **3.** er is **geen directe participatie van privékapitaal** in de gecontroleerde rechtspersoon. Met uitzondering wanneer er sprake is van geen controle of blokkerende macht opleverende vormen van participatie van privékapitaal (vereist krachtens de nationale wet- en regelgeving, in overeenstemming met de Verdragen), die geen beslissende invloed uitoefenen op de gecontroleerde rechtspersoon.	Nee, is geen sprake van enkelvoudig toezicht, zie hieronder.
	Bovenstaande werkt beide kanten op. Er hoeft ook niet te worden aanbesteed, indien een gecontroleerde rechtspersoon als bedoeld in de eerste voorwaarde een overheidsopdracht gunt aan de aanbestedende dienst die hem controleert of aan een andere rechtspersoon die door dezelfde aanbestedende dienst wordt gecontroleerd ▪ die **tevens een aanbestedende dienst** is, ▪ mits **er geen directe participatie van privékapitaal** is in de rechtspersoon aan wie de overheidsopdracht wordt gegund, met uitzondering van vormen van participatie van privékapitaal die geen controle of blokkerende macht inhouden, die vereist zijn krachtens nationale regelgeving welke verenigbaar is met het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking	Nee, niet van toepassing.

	van de Europese Unie en door middel waarvan geen beslissende invloed kan worden uitgeoefend op de gecontroleerde rechtspersoon. *Voorbeeld: Er mogen dan mensen worden gedetacheerd uit de controlerende rechtspersoon, maar ook uit de gecontroleerde rechtspersoon bij elkaar worden gedetacheerd.*	
Quasi-inbesteden 2 meervoudig toezicht: ook wel verticale samenwerking **art. 2.24b Aanbestedingswet**	**1.** de aanbestedende dienst oefent **samen met andere aanbestedende diensten** op die rechtspersoon **toezicht** uit zoals op hun eigen diensten, **2. meer dan 80% van de activiteiten** van de rechtspersoon gaat om taken die de rechtspersoon zijn toegewezen door de controlerende aanbestedende diensten: **3.** er is **geen directe participatie van privékapitaal** (kapitaal van particuliere ondernemingen) in de gecontroleerde rechtspersoon. Met uitzondering wanneer er sprake is van geen controle of blokkerende macht opleverende vormen van participatie van privékapitaal (vereist krachtens de nationale wet- en regelgeving, in overeenstemming met de Verdragen), die geen beslissende invloed uitoefenen op de gecontroleerde rechtspersoon. Het werkt maar 1 kant op. Als provincie mag je mensen vanuit de controlerende rechtspersoon bij ons laten detacheren (dus dat ze voor ons werkzaamheden verrichten), maar niet andersom. Tenzij er aan één van de andere uitzonderingen wordt voldaan.	Ja, voldoet aan verticale samenwerking. Let op het gaat alleen om opdrachten die wij aan de NOM verstrekken en niet andersom. 1. Ja, voldoet. 50% van de aandelen is in eigendom van het Rijk en de andere 50% is eigendom van de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân. Vroeger was de verhouding 99,97% Rijk en 0,03% provincies[i]. 2. Ja, voldoet. Alle taken zijn toewezen door het Rijk en de drie provincies. NOM voert op drie gebieden taken uit: financiering, acquisitie en business development. 3. Ja, voldoet. Alle aandelen (100%) zijn in handen van de overheid. Er is geen privékapitaal.
Publiek-publieke samenwerking, ook wel horizontale samenwerking	**1.** Het moet gaan om een **Aanbestedende dienst**: **2.** de opdracht voorziet in of uitvoering geeft aan samenwerking tussen de deelnemende aanbestedende diensten, om te bewerkstelligen dat de openbare diensten die zij moeten uitvoeren, worden verleend met het oog op de verwezenlijking van hun **gemeenschappelijke doelstellingen**; **3.** de invulling van die samenwerking uitsluitend berust op overwegingen in verband met het	Nee, niet van toepassing.

0179 336491

	<u>openbaar belang,</u> en **4.** de deelnemende aanbestedende diensten op de open markt **<u>niet meer dan 20%</u>** van de onder die samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening nemen.	

[i] http://jaarverslag2016.nom.nl/verslag-van-de-raad-van-commissarissen

To: 5.1.2e @provinciegroningen.nl'[5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 2/19/2018 3:39:34 PM
Subject: Verleningsbrieven NOM 2017
Received: Mon 2/19/2018 3:39:35 PM
Subsidieverleningsbrief NOM 2017.pdf
Subsidieverleningsbrief NOM BD 2017.pdf

Hoi 5.1.2e,
Hierbij de subsidieverleningsbrieven van de NOM en NOM BD voor 2017.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Aan:
NOM
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 424
9700 AK GRONINGEN

Assen, 6 november 2017
Ons kenmerk 201601362-00723900
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Verplichtingennummer 5.1.2i
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2017 NOM incl. HTSM

Geachte heer 5.1.2e

Op 15 mei 2017 ontvingen wij uw werkplan voor 2017. Hierin zijn uw activiteiten voor 2017 beschreven. In de afgelopen maanden is het werkplan besproken op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Op basis hiervan hebben wij uw aanvraag voor een subsidie per boekjaar beoordeeld. In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

Wij hebben besloten u een subsidie van maximaal € 525.000,00 te verlenen. Dit bedrag wordt verleend op basis van mandaten vanuit de provincies Fryslân en Groningen en betreft de cumulatie van de individuele provinciale bijdragen. Het bedrag is als volgt tot stand gekomen.

NOM:	€ 425.000,00
HTSM:	€ 100.000,00
Totale subsidie per boekjaar:	€ 525.000,00

Voorschot
Wij hebben besloten u het totale bedrag a € 525.000,00, zijnde 100% van de verleende subsidie, uit te betalen. Dit bedrag maken wij binnen dertig dagen na dagtekening van deze brief over op bankrekeningnummer 5.1.5 onder vermelding van het kenmerk van deze brief.

Prestatieverplichtingen
De overeengekomen prestatie-indicatoren over de jaarschijf van 2017 zijn als volgt.

- Buitenlandse investeringen: 100 miljoen euro met minimaal 200 nieuwe arbeidsplaatsen gebaseerd op 10 FDI-projecten (beschikbare capaciteit 5,8 fte).
- Investor Relations: minimaal 60 gesprekken.

Bij correspondentie verzoeken wij u het zaaknummer 201601362 te vermelden.

63020153/01/440035 NOM (1)

- Innovatieprojecten: minimaal 10 (beschikbare capaciteit 4,8 fte incl. HTSM, Greenlincs, Watertechnologie)
- Financieringen: minimaal 25 ondernemingen (nieuw en bestaande klanten) met een totaal aan gefinancierd kapitaal door NOM fondsen tussen 8 en 12 miljoen
- Flinc: tenminste 20 gerealiseerde startersfinancieringen
- Klanttevredenheid: >1 Net Promotor score, 20 nieuwe referenties

Bij het uitvoeren van de activiteiten bent u gebonden aan de volgende prestatieverplichtingen:

- Uitvoering van uw reguliere activiteiten zoals voorgesteld in uw werkplan over de jaarschijf 2017. De door u voorgestelde activiteiten passen binnen de doelstellingen van de provincies Drenthe, Groningen en Fryslân en voldoen aan de criteria van de ASV 2017.

De reguliere activiteiten richten zich op de volgende sectoren:

- Life Sciences in samenwerking met Campus Groningen en HealthHub.
- Activiteiten op het vlak van acquisitie
- HTSM: activiteiten bestaan met name uit het vergroten van het netwerk van HTSM bedrijven en daarbinnen met clustervorming. Binnen de clusters moeten ideeën ontwikkeld worden voor nieuwe innovatietrajecten die vervolgens worden omgezet in concrete projecten met ondernemingen en kennisinstellingen.
- Watertechnologie: alle activiteiten vinden plaats in nauwe samenwerking met of in het kader van de wateralliantie. Activiteiten zijn hier onder andere het organiseren van netwerkbijeenkomsten, uitbreiding van het bedrijvencluster en het opzetten van samenwerkingsconsortia. Voorbeeld daarvan is het project Smart-Base van Defensie. Activiteiten maken deel uit van het werkplan van de wateralliantie en zijn daarin ook beschreven.
- Dairy, in samenwerking met Dairy Valley
- Agro-food en Biobased economy: hiervoor wordt verwezen naar het jaarplan van Greenlincs. Ook hiervoor is het de bedoeling in 2018 dit plan integraal deel uit te laten maken van het NOM-jaarplan. De focus van de combinatie chemie en biobased ligt op Chemport.
- IT en Online. Hierbinnen activiteiten ontwikkelen rondom Blockchaintechnologie, zoals de blockchain-hackathon in Groningen. Verder actieve betrokkenheid bij de uitrol van het "Founded In"-platform over de Noordelijke provincies.
- Offshore wind binnen het kader van NNOW

Wij vragen u nadrukkelijk in het laatste kwartaal van 2017 in samenwerking met alle stakeholders en subsidiepartners mede op basis van de ervaringen/resultaten over 2017 een concreet werkplan voor het jaar 2018 te realiseren. Daarbij dient u rekening te houden met de informatiebehoefte van de provincies. In dat verband verwijzen wij u naar de gemaakte afspraken in het bestuurlijk overleg (EZ gedeputeerden en MT NOM) van 11 juli 2017.

U dient uiterlijk vóór 1 maart van het jaar na het kalenderjaar waarvoor de subsidie is verleend, een verzoek tot vaststelling in.

U bewaart de stukken die betrekking hebben op de besteding van de subsidie en de uitvoering van de activiteiten tot zes maanden nadat de activiteiten zijn uitgevoerd;

Aanvullende verplichtingen
Daarnaast verzoeken wij u om voor zover mogelijk in uw communicatie over de activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden.

Meldingsplicht
Als blijkt dat u de gesubsidieerde activiteiten niet zult uitvoeren of dat u niet aan alle verplichtingen zult voldoen, stelt u ons daarvan direct schriftelijk of per mail op de hoogte.

Daarnaast stelt u ons zo spoedig mogelijk op de hoogte van:
- relevante wijzigingen in de financiële en organisatorische verhouding met derden;
- wijzigingen van de statuten betreffende de vorm van de rechtspersoon, de persoon van de bestuurder(s) en het doel van de rechtspersoon.

Indien u niet voldoet aan de meldingsplicht, kunnen wij dit besluit tot subsidieverlening in uw nadeel wijzigen of intrekken en het uitbetaalde subsidiebedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Vaststelling
In het verzoek tot vaststelling toont u aan dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de opgelegde prestatieverplichtingen is voldaan. Het verzoek tot vaststelling bevat in ieder geval:
- een activiteitenverslag;
- een financieel verslag of jaarrekening;

Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte waarop de subsidie wordt vastgesteld. Als u geen verzoek tot vaststelling indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast. Wij doen dat op grond van de informatie die wij op dat moment hebben, waardoor de subsidie vaak lager of op nihil wordt vastgesteld.

Juridisch kader
Op dit besluit is de volgende wet- en regelgeving van toepassing:
- de Algemene wet bestuursrecht
- de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017

Staatssteun
Uw organisatie heeft de ambitie om meer bedrijven op een betere wijze te helpen om te starten en/of te groeien door ontwikkeling en introductie van nieuwe kennis, producten en diensten. U richt zich daarbij op branding (zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen op de gekozen thema's), netwerkvorming (verbinden van ideeën, kennis en partijen voor nieuwe businesskansen), kennisontwikkeling en business development. Bij dit soort activiteiten is geen sprake van staatssteun omdat het activiteiten betreft met een niet-economisch karakter. Onder economische activiteit wordt verstaan iedere activiteit bestaande uit het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt.

Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijke advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies).

Wij benadrukken dat enkel de niet-economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:

1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor een ieder toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases

Nadere informatie

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe, Groningen en Fryslân
namens dezen,

5.1.2e

mevrouw ing. I.J. Schotanus,

Teamleider Subsidies en Inkoop

Bezwaar

Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan, hiertegen een bezwaarschrift indienen bij het college van gedeputeerde staten van Drenthe. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure verwijzen wij u naar www.provincie.drenthe.nl/bezwaarprocedure.

Aan:
NOM
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 424
9700 AK GRONINGEN

Assen, 15 februari 2017
Ons kenmerk 201700127-00679974
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Verplichtingennummer 5.1.2i
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2017 Business Development clusterorganisaties

Geachte heer 5.1.2e

Op 22 december 2016 ontvingen wij uw subsidieaanvraag voor de uitvoering van uw Werkplan 2017 op het vlak van business development. Wij hebben uw aanvraag beoordeeld. In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

Beoordeling aanvraag:
U heeft met de clusterorganisaties Energyvalley, Wateralliance, Greenlincs en HTSM een gezamenlijk voorlopig werkplan opgesteld voor business development, waarbij de NOM een coördinerende rol heeft. De clusterorganisaties en de NOM zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor besteding en verantwoording. Gezamenlijk met u hebben wij geconstateerd dat er op dit moment nog geen inhoudelijk akkoord op uw Werkplan 2017 ligt. Daarnaast constateren wij dat, gezien de nog lopende discussie met het HANNN over de invulling van haar deel, het Werkplan 2017 geen onderdeel voor deze clusterorganisatie bevat. In de beoordeling is dan ook geen rekening gehouden met de subsidieaanvraag van het HANNN. De besluitvorming hierover zal in overleg met het HANNN en de NOM in een later stadium volgen.

Wij hebben uw aanvraag getoetst aan de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017 (ASV).

Besluit:
Deze beoordeling heeft geleid tot het besluit dat wij u een voorlopige subsidie voor het jaar 2017 verlenen van € 400.000,00, gelijkelijk verdeeld over de 4 clusterorganisaties.

Bij correspondentie verzoeken wij u het zaaknummer 201700127 te vermelden.
63020150/01/440275 (1)

Dit bedrag is, zoals hierboven beschreven, exclusief de subsidiebijdrage voor business development voor het HANNN. In het kader van deze subsidieverlening heeft alleen Energyvalley financiële trekkingsrechten op haar deel van de subsidie; de overige clusterorganisaties hebben in-kind trekkingsrechten.

Wij verlenen u de subsidie onder de opschortende voorwaarde dat de provincies en de NOM uiterlijk op 1 april 2017 inhoudelijke overeenstemming bereiken over het Werkplan 2017. Na overeenstemming zullen wij u hiervan schriftelijk op de hoogte stellen en de definitieve te leveren prestaties voor 2017 als bijlage meezenden. Het subsidiebedrag wordt verleend op basis van mandaten vanuit de provincies Fryslân en Groningen en betreft de cumulatie van de individuele provinciale bijdragen.

Uw organisatie heeft de ambitie om meer bedrijven op een betere wijze te helpen om te starten en/of te groeien door ontwikkeling en introductie van nieuwe kennis, producten en diensten. U richt zich daarbij op branding, netwerkvorming, kennisontwikkeling en business development. Bij dit soort activiteiten is geen sprake van staatssteun omdat het activiteiten betreft met een niet-economisch karakter. Onder economische activiteit wordt verstaan iedere activiteit bestaande uit het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt.

Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijk advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies).

Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:
1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor een ieder toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases

U ontvangt van ons, binnen 30 dagen na de verzending van deze brief, een voorschot van 50% (€ 200.000,00) op bankrekeningnummer 5.1.5 onder vermelding van het kenmerk van deze brief. Het resterende bedrag ontvangt u verdeeld over de resterende 10 maanden van het jaar.

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e.
.

Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending van deze beschikking een bezwaarschrift indienen bij het college van gedeputeerde staten van Drenthe. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure verwijzen wij u naar http://provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften/.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,
Gedeputeerde Staten van Groningen,
Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

mevrouw ing. I.J. Schotanus,

Teamleider Subsidies en Inkoop

Bijlage

Verplichtingen

Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende voorschriften:

1. Activiteiten:
Gezien de nog lopende inhoudelijke discussie over het Werkplan 2017 voor Business Development zullen de uit te voeren activiteiten in een later stadium aanvullend op deze subsidieverlening worden toegezonden.

2. Meldingsplicht:
U meldt ons direct schriftelijk als:
- de activiteiten geen doorgang vinden;
- vertraging optreedt in de uitvoering;
- wijzigingen ontstaan in de prestaties;
- u afwijkt van (de verplichtingen in) deze beschikking.

3. Voortgangsrapportage:
U dient voor 1 september 2017 een voortgangsrapportage aan te leveren.

4. Publiciteitsvereiste:
U dient in uw communicatie over uw activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden. U kunt aan dit vereiste voldoen door middel van een vermelding op uw website, in advertenties, in persberichten of publicaties (flyers) etc.

5. Vaststelling:
U moet voor 1 april 2018 een aanvraag tot subsidievaststelling indienen. Daarin moet u aantonen dat de activiteiten als genoemd onder 1. daadwerkelijk zijn uitgevoerd, en de prestaties zijn behaald. Dit doet u door middel van het overleggen van een inhoudelijke eindrapportage. Ook dient u een overzicht van de activiteiten en de hieraan verbonden uitgaven en inkomsten, door middel van een financieel verslag bij de aanvraag tot vaststelling te overleggen.

U dient uw aanvraag tot vaststelling tijdig in. Als u te laat bent kan dat namelijk gevolgen hebben voor de subsidie. Als u geen aanvraag tot vaststelling van de subsidie indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast met de informatie die we hebben. In de meeste gevallen leidt dat tot een (gedeeltelijke) terugvordering van de subsidie.

Bij de vaststelling van de subsidie wordt nagegaan in hoeverre de prestaties zijn geleverd. Daarnaast gaan we na of u de verplichtingen die zijn verbonden aan de verlening bent nagekomen. Op grond hiervan wordt het exacte subsidiebedrag vastgesteld. U hoeft geen bedrag terug te betalen als alle afgesproken activiteiten zijn uitgevoerd en aan alle overige verplichtingen is voldaan.

CONCEPT AGENDA

Agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van NV NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, te houden op vrijdag 20 april 2018 om 11.00 uur ten kantore van NV NOM in Groningen.

1. Opening

2. Notulen van de AvA van 12 mei 2017 bijlage 1

3. Jaarverslag en jaarrekening 2017 bijlage 2

   Ter bespreking en vaststelling
   Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.

4. Resultaatsbestemming

   Ter vaststelling
   Voorgesteld wordt het positieve resultaat 2017 toe te voegen aan de algemene reserve.

5. Decharge van de directie

   Ter goedkeuring
   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2017 gevoerde beleid.

6. Decharge Raad van Commissarissen

   Ter goedkeuring
   Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2017.

7. Samenstelling Investeringscommissie

   Ter goedkeuring
   Voorstel tot benoeming van de permanente leden van de Investeringscommissie.
   a. …….. , als lid voor de zittingstermijn van vier jaar.

8. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

   Ter bespreking
   De Raad van Commissarissen en directie hebben een procedure opgestart tot benoeming van een nieuwe externe accountant voor het boekjaar 2018 en volgende. De directie wil hier graag met de aandeelhouders een procedureafspraak over maken.

9. Innovatiefonds Noord-Nederland

   a) *Ter kennisname*
   Het jaarverslag en de jaarrekening 2017 worden ter kennisname voorgelegd aan de algemene vergadering. bijlage 3

10. Rondvraag en sluiting

Algemene Vergadering Van Aandeelhouders 2017

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland, gehouden op vrijdag 12 mei 2017 ten kantore van de NOM.

Aanwezig:

Aandeelhouders

Namens de Staat der Nederlanden:	de heer 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Groningen:	de heer P. Brouns
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Fryslân:	de heer S. de Rouwe
	de heer 5.1.2e
Namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink
	de heer 5.1.2e
Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter)
	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e
	de heer 5.1.2e
	mevrouw 5.1.2e
Namens PricewaterhouseCoopers	mevrouw 5.1.2e
NOM:	de heer 5.1.2e (directeur)
	de heer 5.1.2e (plv. directeur)
	de heer 5.1.2e (secretaris)
	mevrouw 5.1.2e (notulist)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en constateert dat het volledige kapitaal rechtsgeldig is vertegenwoordigd en heet alle aanwezigen van harte welkom op deze vergadering.
Agendapunt 3 en 8a worden vóór agendapunt 2 behandeld. Verder wordt de agenda ongewijzigd vastgesteld.

2. Notulen van de AvA van 30 juni 2016

De heer 5.1.2e merkt naar aanleiding van agendapunt 9 op pagina 5 op dat van de € 24 miljoen dividend, de NOM inmiddels € 12 miljoen aan MEZ heeft uitgekeerd. Deze € 12 miljoen is overgemaakt naar de provincies waarvan een deel gebruikt is voor financiering van het IFNN. Van de resterende € 12 miljoen aan dividend heeft MEZ de eerste € 2 miljoen ontvangen. Er rest dan nog € 10 miljoen. MEZ wil dit gehele bedrag graag in 2017 ontvangen.

Actielijst

Actiepunt 1 – Verhoudingen fondsen provincies in governance en verslaglegging.

De heer 5.1.2e vertelt dat in de RvC een notitie is besproken waarin de verhoudingen tussen de fondsen en de governance structuren uiteen worden gezet. Een update van deze notitie komt in de volgende RvC vergadering opnieuw op de agenda. Er wordt besloten dat deze notitie na behandeling in de RvC vergadering naar de aandeelhouders wordt gestuurd.

Actiepunt 2 – Indexering beloningen RvC

Dit punt staat geagendeerd voor de AvA in 2021.

Actiepunt 3 – Aangepast investeringsreglement IFNN

De heer 5.1.2e geeft aan dat dit is afgehandeld. De aanpassingen zijn doorgevoerd. Het reglement is ambtelijk gedeeld en door de aandeelhouders akkoord bevonden.

Actiepunt 4 – Evaluatie IFNN

De evaluatie wordt besproken bij agendapunt 8b.

De notulen worden hierna vastgesteld.

3. Jaarverslag en Jaarrekening 2016

Conform artikel 22, vierde lid van de Statuten wordt het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.

Mevrouw 5.1.2e (accountant PWC) geeft een korte toelichting op het jaarverslag en vertelt dat de accountant het verslag de titel 'Het jaar van de verandering' heeft gegeven. Deze veranderingen, zoals de aandelentransactie, zijn zichtbaar in de jaarrekening. Voor zover de accountant kan oordelen is alle informatie op correcte wijze verwerkt in de jaarrekening. 2016 was een goed jaar met een hoog resultaat. Evenals voorgaande jaren besteedt de accountant veel aandacht aan de waardering van de participaties. Om de € 4 miljoen die de provincie Drenthe naar de NOM heeft overgemaakt op een juiste wijze te verantwoorden in de jaarrekening, is er voor gekozen deze op te nemen onder de kortlopende schulden.

Het Ontwikkelbedrijf lijdt jaarlijks een verlies. Dit werd in het verleden door middel van kruisfinanciering opgelost. Er is een afspraak gemaakt met de provincies om dit verlies t/m 2020 aan te vullen. Hier is een bedrag van € 4 miljoen voor beschikbaar gesteld. Het negatieve resultaat van het Ontwikkelbedrijf over 2016 is uiteindelijk verwerkt als een (extra) exploitatiesubsidie.

PWC heeft de NOM verzocht dat zodra er geldtransacties met de provincies plaatsvinden, met de accountant af te stemmen hoe dit in de jaarrekening verantwoord wordt, zodat zij niet bij het afsluiten

van het boekjaar voor verassingen komt te staan. De regels hoe provincies zaken definiëren en vastleggen is namelijk wezenlijk anders dan de verslaggevingsregels die voor de NOM gelden.

De aanloop naar de uiteindelijke jaarrekening is lang geweest mede doordat het IFNN niet meer mee wordt geconsolideerd in de jaarrekening van de NOM. De NOM is 100% aandeelhouder. De geldverstrekkers hebben echter de feitelijke zeggenschap. In het addendum dat de aandeelhouders onlangs hebben getekend, is vastgesteld dat het recht om bestuurders te benoemen en te ontslaan bij de lening verstrekkers ligt en niet bij de aandeelhouder (NOM). De accountant meent dat hiermee recht is gedaan aan het feit dat het IFNN tot en met 30 juni 2016 voor € 1,00 is meegeconsolideerd in de jaarrekening van de NOM.

De aandeelhouders hebben voorafgaand aan de AvA vergadering een kort vooroverleg gehad.
De heer 5.1.2e zegt dat ten aanzien van het wel of niet consolideren van het IFNN eerder afspraken zijn gemaakt en refereert naar een notitie van PWC van 3 maart 2016 waarin PWC over het consolideren van het IFNN het volgende zegt: "In een eerdere consultatie hebben wij gezamenlijk vastgesteld dat een overeenkomst van geldlening feitelijk beperkt bepalend kan zijn in het kader van IFNN. De NOM consolideert de deelneming IFNN derhalve terecht niet mee in de jaarrekening".
Het punt van wel of niet consolideren is naar de mening van de heer 5.1.2e het afgelopen jaar dan ook niet meer aan de orde geweest. Het bevreemdt de heer 5.1.2e dan ook dat via een addendum nogmaals iets bekrachtigd moet worden dat reeds geregeld was.
Mevrouw 5.1.2e antwoordt dat PWC de NOM meermalen heeft verzocht het benoemen en ontslaan van bestuurders door de lening verstrekkers in de statuten van het IFNN op te nemen. Onder voorbehoud van deze statutenwijziging was PWC ermee akkoord gegaan het IFNN niet te consolideren in de jaarrekening. De statutenwijziging heeft echter niet plaatsgevonden.
De voorzitter concludeert dat het verschil van mening gezien het eindresultaat geen probleem meer is en daarmee is afgehandeld.

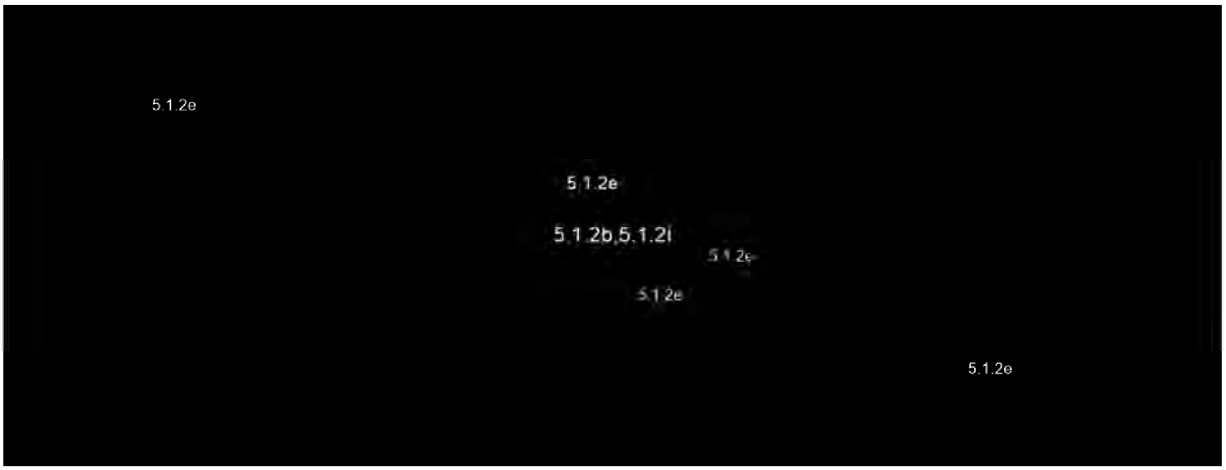
De heer 5.1.2e zegt dat de NOM per 1 januari 2016 voor het eerst VPB plichtig is en vraagt hoe het genoemde bedrag met betrekking tot de VPB in de jaarrekening tot stand is gekomen.
Mevrouw 5.1.2e zegt dat het bedrag nog niet is afgestemd met de belastingdienst en in overleg met betrokkenen is bepaald hoe de fiscale positie eruit zou kunnen gaan zien. Het bedrag dat gekozen is, is voorzichtig en kan alleen in het voordeel van de NOM uitvallen. Het gros van de activiteiten van de NOM valt onder de deelnemingsvrijstelling.
Op de vraag van de heer 5.1.2e of er al een fiscale openingsbalans is, antwoordt mevrouw 5.1.2e deze nog niet te hebben gezien. De heer 5.1.2e zegt dat m.b.t. dit onderwerp bij de BOM een discussie is ontstaan over de waardering van de participaties per 1 januari 2016. De fiscus is van mening dat de deelnemingen tegen de actuele waarde op de openingsbalans dienen te staan.
Mevrouw 5.1.2e merkt op dat resultaten op participaties niet onder de belastingheffing vallen, omdat zij onder de deelnemingsvrijstelling vallen (boven de 5% aandelenbelang). Dit betreft nagenoeg alle participaties van de NOM.
De heer 5.1.2e beaamt dit, maar verzoekt daar waar dit niet het geval is, duidelijk te vermelden dat deze niet onder de deelnemingsvrijstelling vallen.

De heer De Rouwe vraagt naar de goedkeurende verklaring van de accountant. Mevrouw 5.1.2e vertelt dat die zojuist officieel is afgegeven. De verklaring is bovendien in de jaarrekening opgenomen.

Mevrouw 5.1.2e licht hierna de jaarrekening van het IFNN toe. De waardering van de lening was hierin een lastig onderdeel, omdat de omvang en de gekozen constructie van de lening niet zakelijk was. Met de NOM is bepaald dat de waarde van de lening € 15 miljoen bedraagt. Het restant is opgenomen onder de post 'te egaliseren exploitatiesubsidie'. Hiermee heeft het voor de overheid het kenmerk 'subsidie' meegekregen. De jaarlijkse rentelast boeking wordt uiteindelijk toegevoegd aan de lening. Aan het eind van de looptijd komt het bedrag dan weer op € 20 miljoen uit. Alle winsten en verliezen van het IFNN komen ten laste of ten gunste van de lening verstrekkers. Dit betekent dat de lening jaarlijks muteert met het behaalde resultaat.
De heer 5.1.2e vraagt wat er concreet onder de post exploitatiesubsidie valt. Is dit uitsluitend de rentecomponent zonder het resultaat? Het beeld dat nu geschetst wordt is dat er van de € 20 miljoen, € 15 miljoen terugkomt en € 5 miljoen niet. Voor een hoog risico risicofinanciering is dit zeer optimistisch.
Mevrouw 5.1.2e zegt dat toekomstige investeringen niet bekend zijn. De genoemde bedragen geven weer wat op dit moment bekend is: verwacht rendement op gedane investeringen, geld dat op de bank staat en toekomstige exploitatiekosten. Deze drie componenten samen bedragen € 15 miljoen. Er wordt besloten dat de heer 5.1.2e deze toelichting en de manier waarop de lening contant gemaakt is alsnog in de jaarrekening van het IFNN opneemt.

De voorzitter dankt de accountant voor de toelichting.
De accountant verlaat de vergadering.

Namens de directie, licht de heer 5.1.2e het jaarverslag toe.
Ondanks dat het investeringsvolume niet is gehaald, heeft de NOM een goed jaar gehad. De heer 5.1.2e vat het als volgt samen: "De NOM bestaat bij de gratie van het feit dat zij leeft van incidenten die zich structureel voordoen, zij weet echter niet wanneer". De heer 5.1.2e noemt de exit van Noordlease en de 125 arbeidsplaatsen die zijn gerealiseerd vanuit het RoSF project. Dit zijn resultaten waar de NOM trots op is. Daarnaast worden de KPI's die met de subsidieverstrekkers zijn afgesproken op één na (het investeringsvolume) gehaald. Vanuit de provinciale fondsen die de NOM in haar beheer heeft, zijn bijna 60 bedrijven gefinancierd. Ook dit is een verdienste van de medewerkers van de NOM.
De heer 5.1.2e zegt dat het investeringsvolume van 2016 laag is. Het aantal bedrijven waarin is geïnvesteerd is daarentegen hoog. In 2017 is er in Q1 reeds € 3,1 miljoen gerealiseerd aan investeringen. De verwachting is dat 2017 qua investeringsvolume een beter jaar zal worden dan 2016.

De heer De Rouwe vindt het jaarverslag helder en positief en vraagt naar aanleiding hiervan wat de ervaringen zijn met de NFIA. Hij meent dat hier weinig resultaten uitkomen voor Noord-Nederland. De heer Brink deelt de mening van de heer De Rouwe en vraagt of dit actie vereist. De heer 5.1.2e vertelt dat deze vraag ook door andere ROMs wordt gesteld. Om deze reden worden er gesprekken met de NFIA gevoerd. Het uitgangspunt hierbij is meer transparantie te creëren over de leads die bij de NFIA binnenkomen. De conclusie van de heer 5.1.2e is dat de NFIA goed werk verricht, maar dat het betrekken van de regio's bij de leads meer aandacht moet krijgen. De relatie met de NFIA kost de NOM geen geld. Gezien de resultaten van afgelopen jaar is de heer De Rouwe van mening dat het Noorden niet goed in beeld is bij de NFIA. Het Noorden moet haar acquisitie beter op orde brengen door haar krachten te bundelen en de NFIA te motiveren zich meer voor het Noorden in te spannen. De heer 5.1.2e erkent dit en verzoekt om deze reden de NFIA om meer transparantie.

De heer De Rouwe merkt op dat in het jaarverslag niets wordt gezegd over de Brexit en vraagt óf en hoe de NOM daarop anticipeert. De heer 5.1.2e zegt dat er geen additionele activiteiten worden ondernomen. De NFIA heeft extra middelen beschikbaar gekregen om de problematiek actief bij bedrijven onder de aandacht te brengen. De NOM heeft op dit moment drie leads in behandeling die Brexit gerelateerd zijn.

Op pagina 40 van het jaarverslag wordt de schaarste in technisch personeel benoemd. De heer De Rouwe vraagt wat de NOM hieraan kan doen. De heer 5.1.2e antwoordt dat het signaal afgeven het enige is dat de NOM actief kan bijdragen. De ervaring leert dat hier vanuit ondernemers steeds meer aandacht voor is en ook binnen opleidingen vindt het thema steeds meer gehoor. Dit vraagt echter een langjarige inzet. De heer 5.1.2e zegt dat Google hierin een goed voorbeeld geeft. Zij verzorgt coding lessen (programmeerlessen voor kinderen) en wil zich op dit gebied voor de regio beschikbaar stellen. De heer Brink merkt op steeds meer een goede samenwerking tussen bedrijven en onderwijs te zien. Verder zou hij graag zien dat er meer ingezet wordt op de aansluiting van de arbeidsmarkt in relatie tot de maakindustrie.

Tot slot bedankt de heer 5.1.2e namens de gezamenlijke aandeelhouders het management voor het behaalde resultaat en geeft aan dat door de aandeelhouders is besloten € 150.000 bruto beschikbaar te stellen uit het resultaat van 2016 resp. de algemene reserve als blijk van waardering voor de inspanningen van het gehele personeel. Dit bedrag dient in gelijke mate onder het personeel te worden verdeeld. De heer 5.1.2e bedankt de aandeelhouders en zegt deze materiële blijk van waardering voor het werk van de NOM zeer op prijs te stellen.

Het jaarverslag en de jaarrekening worden formeel door de aandeelhouders vastgesteld.

4. Resultaatsbestemming

Voorgesteld wordt het positieve resultaat 2016 toe te voegen aan de algemene reserve.
De aandeelhouders gaan akkoord met dit voorstel.

5. Decharge van de directie

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid.
De aandeelhouders stemmen in met decharge van de directie.

6. Decharge Raad van Commissarissen

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2016.
De aandeelhouders stemmen in met decharge van de Raad van Commissarissen.

7. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant

De Raad van Commissarissen en Directie stellen voor over te gaan tot de benoeming van Price Waterhouse Coopers als externe accountant voor het boekjaar 2017.
De heer 5.1.2e zegt dat het meerwerk van de accountant tegen de aanbestedingsgrenzen aanloopt. Met het oog op het volgende boekjaar wordt uitgezocht hoe hiermee om te gaan.
De aandeelhouders benoemen PWC als accountant van de vennootschap voor het boekjaar 2017.

8. Innovatiefonds Noord-Nederland

a) Jaarverslag en jaarrekening 2016

Het jaarverslag en de jaarrekening 2016 worden ter kennisname aan de algemene vergadering voorgelegd. Zie verder agendapunt 3.

b) Evaluatie

De heer 5.1.2e licht de evaluatie toe en zegt dat het IFNN vorig jaar van start is gegaan. Het vinden van leads is niet moeilijk, maar de voorwaarde van het meedoen van twee samenwerkende bedrijven blijkt in de praktijk lastig te zijn.
De heer Brouns vindt de evaluatie wat beperkt en heeft behoefte aan meer informatie, met name over het staatssteunaspect.
De heer 5.1.2e zegt dat het IFNN een hiaat in de markt bedient. De investeringscriteria zijn destijds in onderling overleg met elkaar vastgesteld. Als deze nu reeds worden aangepast, wordt de basis van het investeringsinstrument ondermijnd. Het is te vroeg om hier nu reeds conclusies aan te verbinden. Het vergt tijd en mankracht om het IFNN nog nadrukkelijker in de markt te zetten. Mochten er op basis van de criteria bedrijven tussen wal en schip vallen dan moet daar een oplossing voor gezocht worden. Hierbij is het van belang om naar de geest in plaats van naar de letter van het investeringsreglement te handelen.

De voorzitter concludeert dat de criteria van het IFNN voorlopig niet worden aangepast. De fondsbeheerder heeft toestemming binnen de gestelde kaders, flexibel met de voorwaarden van het fonds om te gaan.

9. Rondvraag

De heer Brink vraagt of de component sociaal ondernemen in de aandeelhoudersinstructie van de ROMs opgenomen wordt. De heer 5.1.2e zegt dit bij MEZ nogmaals onder de aandacht gebracht te hebben. Hier wordt aan gewerkt. De heer 5.1.2e geeft aan dat deze categorie in het laatste concept van de aandeelhoudersinstructie is opgenomen mits er sprake is van een haalbaar businessmodel. Als deze koppeling wordt gemaakt dan is dit voor de NOM werkbaar.

De heer De Rouwe noemt het belang van de regionale ruimte binnen Invest NL. Hij hoopt en

verwacht dat dit binnen de discussie verdedigd wordt. De heer 5.1.2e vertelt dat hij voorzitter is van twee werkgroepen rondom Invest NL en dat hier stevig aan wordt gewerkt.

De heer 5.1.2e zegt dat het jaarverslag van 2016 waarschijnlijk de laatste is waar de participatie Prins Dokkum in voorkomt

10. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

ACTIELIJST

	Datum	Wat	Wie	Wanneer
1.	30-06-2016	Indexering beloningen RvC	AvA	AvA 2022
2.	12-05-2017	Notitie governance provinciale fondsen nazenden na behandeling door RvC NOM.	MT NOM	zsm

Groningen, 12 mei 2017

Voor akkoord:

Staat der Nederlanden: 5.1.2e .....

Provincie Groningen: P.H.R. Brouns .....

Provincie Fryslân: S. de Rouwe .....

Provincie Drenthe: H. Brink .....

5.1.2e (voorzitter) .....

5.1.2e (secretaris) .....

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 33

Reeds openbaar: (https://jaarverslag2017.innovatiefondsnoordnederland.nl/)

Agenda aandeelhoudersvergadering MKB Fonds Drenthe
Datum: dinsdag 17 april 2018
Tijd: 15.00 uur
Plaats: Huize Tetrode, Brink 8, Assen

1) Opening en vaststellen agenda

2) Notulen vergadering 12 april 2017 bijlage

3) Jaarverslag en jaarrekening 2017 (inclusief vaststelling) bijlage

Conform artikel 28 van de statuten worden het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering (in aanwezigheid van PWC Accountants)

4) Resultaatsbestemming

De directie stelt voor om het verlies ad € 767.697 uit de algemene reserve te onttrekken

5) Decharge van de directie

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de directie voor het in 2017 gevoerde beleid

6) Decharge van de Raad van Commissarissen

Voorgesteld wordt decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2017

7) Herbenoeming Raad van Commissarissen bijlagen

Ter goedkeuring conform artikel 21.2 van de statuten en artikel 2 van het Reglement Raad van Commissarissen:

a. *Voorgesteld wordt de heer* [redacted] *met ingang van 1 november 2018 te herbenoemen als voorzitter van de Raad van Commissarissen voor een tweede termijn van maximaal vier jaar*
b. *Voorgesteld wordt de heer* [redacted] *met ingang van 1 november 2018 te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen voor een tweede termijn van maximaal vier jaar*
c. *Voorgesteld wordt de heer* [redacted] *met ingang van 1 november 2018 te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen voor een tweede termijn van maximaal vier jaar*

8) Stand van zaken

De fondsbeheerder geeft toelichting op de gang van zaken

9) Rondvraag en sluiting

Drentse Holding B.V., Algemene Vergadering van Aandeelhouders 2017

Notulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders d.d. 12 april 2017

Aanwezig:

Aandeelhouder, namens de provincie Drenthe:	de heer H. Brink de heer 5.1.2e
Raad van Commissarissen:	de heer 5.1.2e (voorzitter) de heer 5.1.2e de heer 5.1.2e
Drentse Holding B.V. / N.V. NOM:	de heer 5.1.2e (namens fondsbeheerder NOM) de heer 5.1.2e (namens fondsbeheerder NOM) de heer 5.1.2e (investment manager) mevrouw 5.1.2e (investment manager) mevrouw 5.1.2e (notulist)

---

1) Opening en vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. De voorzitter constateert dat het gehele kapitaal rechtsgeldig is vertegenwoordigd. De agenda wordt vastgesteld.

2) Notulen aandeelhoudersvergadering d.d. 21 april 2016

De notulen van de vorige vergadering worden zonder wijzigingen vastgesteld.

Naar aanleiding van de actielijst:

Een speerpunt van de provincie is de vrijetijdseconomie. De heer H. Brink vraagt of hier extra aandacht aan wordt besteed. Het MKBF doet haar best om meer uit de markt te trekken echter zijn er weinig goede initiatieven die bij het fonds passen. De bedrijven weten het fonds wel te vinden. Binnen de vrije tijd sector is de horeca het meest vertegenwoordigd in de portefeuille. Uit de vrijetijdssector zijn tot nu toe geen ideeën ontvangen die interessant zijn voor het fonds. De heer H. Brink zal deze ontwikkeling aan het kwaliteitsteam van de provincie meegegeven. Hij deelt mee dat de provincie bezig is met een onderzoek om een aantal vakantieparken middels subsidie te upgraden. Momenteel vindt onderzoek plaats.

3) Jaarverslag en jaarrekening 2016

De accountant is, zoals reeds eerder afgestemd, op afroep beschikbaar. De heer 5.1.2e deelt mee dat de RvC, in het kader van haar controlerende taak, uitgebreid met de accountant heeft gesproken over de interne processen. De opbrengsten van dat gesprek zijn terug te zien in de controleverklaring van PWC. Er is een stijging te zien van het aantal arbeidsplaatsen.

Met de financiering door het MKBF aan doelondernemingen werd in 2016 een multiplier van 4 gerealiseerd. De heer H. Brink merkt op dat de provincie de rente van het MKBF aan de hoge kant vindt. De provincie wil graag een stijging zien in uitzettingen en in arbeidsplaatsen.
De heer 5.1.2e licht toe dat het fonds zich nog in de opbouwende fase bevindt met een hoog risicogehalte en in vergelijking met soortgelijke fondsen uitstekend presteert. Het rendement moet worden behaald uit de exits van participaties. De aandeelhouder vindt het risico van faillissementen aanvaardbaar maar wil graag een grotere stijging van het aantal arbeidskrachten zien. Het MKBF is opgericht om de economie, het MKB en de arbeidsplaatsen in Drenthe te laten groeien. Het bezettingsvraagstuk van het fonds is in 2017 opgelost, hierdoor liggen de verwachtingen van de aandeelhouder hoger.
De directie licht toe dat er in het afgelopen jaar veel tijd is gespendeerd aan het beheer van de portefeuille. De heer 5.1.2e vindt dat kwaliteit ook een grote rol speelt naast de kwantiteit. Het aantal leads ligt in lijn met dat van collega-fondsen.

Het MKBF financiert in voorkomende gevallen regelmatig samen met het Aanjaagfonds van de NOM (uit(waaruit maximaal € 200.000 kan worden verstrekt)). Cofinanciering is voor het MKBF altijd noodzakelijk. De heer 5.1.2e licht toe dat de NOM een logische partij is voor cofinanciering omdat deze ook bereid is om risico aan te gaan. Er vindt ook cofinanciering door banken plaats.

Voor het reddingsplan van het inmiddels failliete buiten verzoek is aanvullende financiering beschikbaar gesteld welke uiteindelijk niet is opgenomen. Dit is het enige positieve besluit wat niet tot financiering heeft geleid. De aandeelhouder merkt op dat de overige beheerkosten bijna zijn verdubbeld ten opzichte van 2015. De directie licht toe dat in deze categorie, kosten zijn weergegeven welke onder de beheervergoeding van de NOM vallen maar rechtstreeks aan het MKBF zijn gefactureerd. Saldering van de beheervergoeding NOM en de overige beheerkosten leidt niet tot een verschil tussen 2015 en 2016.

De aandeelhouder is blij met de resultaten die zijn bereikt.
Het jaarverslag en de jaarrekening 2016 worden door de vergadering vastgesteld.

4) Resultaatsbestemming
De AvA stemt in om het verlies ad € 1.199.951 uit de algemene reserve te onttrekken.

5) Decharge van de directie
De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2016 gevoerde beleid.

6) Decharge van de Raad van Commissarissen
De AvA stemt in met het verlenen van decharge aan de Raad van Commissarissen voor het in 2016 gevoerde beleid.

De heer 5.1.2e licht toe dat de RvC jaarlijks een zelfevaluatie uitvoert. Er is onlangs een aftreedschema opgesteld. Deze zal de aandeelhouder ontvangen.

7) Stand van zaken 2016 en vooruitblik 2017

De heer [redacted] geeft een korte toelichting over de laatste stand van zaken.

De heer H. Brink tipt de investment managers over het nieuwe project inzake [redacted] Wellicht is dit een interessant initiatief voor het MKBF om in te investeren.

De volgende casussen zijn onderhanden:

- Bodemonderzoeksbedrijf Hoogeveen
- Doorontwikkeling van Astron/IBM
- Innovatie in olie/gasindustrie
- ICT-oplossing voor medische instelling
- Technische dienstverlener met innovatief product voor windenergie
- Medische oplossing wondbehandeling
- Operatietechniek voor operatiekamers

De werkzaamheden zullen tussen beide investment managers worden verdeeld.

De aandeelhouder ziet de toekomst van het fonds positief tegemoet. De resultaten van bedrijven nemen toe en daardoor ontstaat meer leningcapaciteit. Dit resulteert in extra ambitie om te gaan investeren. Naar verwachting zal het aantal uitzettingen dit jaar hoger zijn dan vorig jaar.
Ondanks zijn optimisme deelt de heer H. Brink zijn zorgen met de RvC en de directie over het tot nu toe enigszins tegenvallende rendement van het fonds. De beschikbare financiële middelen moeten meer in het Drentse MKB worden uitgezet. Bij de Staten is op dit moment geen discussie over de ontwikkelingen binnen het MKBF. De provincie is blij met de versterking van de personele capaciteit. De verwachtingen zijn hoog gespannen.
Er wordt voorgesteld om medio september een sessie te organiseren met de Statenleden van Drenthe om een terugkoppeling te geven over de stand van zaken.

8) Rondvraag en sluiting

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

De voorzitter bedankt iedereen voor de aanwezigheid en sluit daarna de vergadering.

ACTIELIJST	WIE	BESPROKEN	GEREED
1. Focus sector toerisme en recreatie	Allen	april 2016 en april 2017	
2. Rooster aftreden RvC naar aandeelhouder	Secr.	12 april 2017	z.s.m.
3. Sessie Statenleden	Allen	12 april 2017	Sept. 2017

Voor akkoord:

H. Brink, Provincie Drenthe .....

5.1.2e, voorzitter Raad van Commissarissen .....

5.1.2e N.V. NOM .....

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS NV NOM

Datum	**Vrijdag 20 april 2018**
Tijd	**10.00 uur**
Locatie	**Kantoor NOM**

AGENDA	**ANNOTATIE + ADVIES**
1. Opening	n.v.t.
2. Vaststelling notulen AvA 12 mei 2017 **Bijlage 1**	De notulen geven een waarheidsgetrouw beeld van datgene dat besproken en besloten is. **Voorstel**: • In te stemmen met vaststelling van de notulen en ter vergadering tekenen voor akkoord.
3. Jaarverslag en Jaarrekening 2017 **Bijlage 2**	• De NOM heeft over het boekjaar 2017 een positief resultaat behaald van € 6 miljoen. Het resultaat van de NOM wordt bepaald door de som van twee afzonderlijke bedrijfsonderdelen, te weten het financieringsbedrijf (=NOM Finance) en het ontwikkelbedrijf (= NOM Business Development en Foreign Direct Investment). • Het algemene beeld is dat het financieringsbedrijf een positief resultaat behaalt en het ontwikkelbedrijf een negatief resultaat. Het financieringsbedrijf financiert de apparaatskosten vanuit dividend- en renteopbrengsten en verkoopwinsten van participaties zonder aanvullende middelen van overheden. • De kosten van het ontwikkelbedrijf worden gefinancierd vanuit de verstrekte jaarlijkse subsidies door de 3 provincies en het Ministerie van Economische Zaken. Tot 2015 was het mogelijk om de tekorten bij het Ontwikkelbedrijf te financieren vanuit het overschot bij het Financieringsbedrijf

	• (kruisfinanciering). Bij de aandelentransactie tussen het Rijk en provincies is overeengekomen dat met ingang van 2016 de kruisfinanciering vervalt. • Het financieringsbedrijf heeft over boekjaar 2017 een winst gemaakt van € 6 miljoen. De opbrengsten worden hoofdzakelijk gerealiseerd door het resultaat van de verkoop van participaties (€ 7 miljoen) en ontvangen dividenden (€ 4 miljoen). • In totaal heeft de NOM in 2017 voor een totaalbedrag van € 8,1 miljoen geïnvesteerd in 32 bedrijven (14 nieuwe bedrijven en 18 bedrijven uit bestaande portefeuille). De investeringsdoelstelling voor 2017 (€8 – 12 miljoen) is daarmee gehaald. • Het resultaat van het ontwikkelbedrijf sluit op € 0,-. Dit 'nulresultaat' is mogelijk dankzij inzet van de additionele financiering door de aandeelhouders uit de in 2016 hiervoor gereserveerde € 4 miljoen (onderhandelingsresultaat aandelentransactie). In 2017 gaat het om een bedrag van € 841.000 (2016: €591.000). Er is nu nog € 2.568.000 beschikbaar voor komende jaren. • Het Eigen Vermogen van de NOM is toegenomen van € 52,8M naar € 58,8M. • De benaderde marktwaarde van de huidige participatieportefeuille van de NOM is fors afgenomen. Van €100M naar €67M. De benaderde marktwaarde wordt berekend door toepassing van een algemene waarderingssystematiek gebaseerd op de meest recente waarderingsinformatie van de betreffende participaties. Het risico op afwaarderen van ons aandelenbelang in de NOM, door een lagere marktwaarde dan de aankoopprijs, is niet aan de orde, vanwege de compensatie afspraak met het Ministerie van EZK bij de overname van aandelen. **Aandachtspunten/ vragen AVA** • Complimenten voor de geboekte resultaten en het uitgebreide verslag; vrijwel alle doelstellingen zijn blijkens de overzichten behaald. De verslaglegging van de resultaten van het Ontwikkelbedrijf is voor dit document wellicht OK, maar is voor de verantwoording in het kader van onze subsidierelatie mijns inziens nog te beperkt en te weinig concreet. Daarover moeten we samen (NOM Provincie) nieuwe afspraken

	• maken, in lijn met de reeds in gang gezette afspraken uit recent bestuurlijk overleg met de directie van de NOM. Voorstel om toch even kort te noemen, in kader van verslag. <u>Voorstel</u> om ten aanzien van 2 van de 3 kerntaken van de NOM een kritische vraag / opmerking te plaatsen: • Acquisitie: Uit de overzichten blijkt weliswaar dat de doelstellingen worden behaald. Maar aandeelhouder Drenthe maakt zich zorgen over de resultaten die NOM in Drenthe behaald. Graag een toelichting hierover. • Business Development: < geen opmerkingen > • Financiering: Uit de overzichten in jaarverslag blijkt dat de doelstellingen door NOM worden gehaald. Maar ook voor dit thema geldt dat aandeelhouder Drenthe zich zorgen maakt over het aantal bereikte Drentse ondernemingen. Als we een laag dieper kijken dan de tabellen, dan is de constatering dat er slechts 2 nieuwe Drentse bedrijven zijn toegevoegd aan de portefeuille, waarvan 1 in combinatie met MKB Fonds Drenthe. Graag een toelichting. • Toelichting vragen over de wijze waarop RvC actief invulling heeft gegeven aan haar toezichthoudende rol. Wat doet de RvC zelf om goed geïnformeerd te zijn over de NOM? • Hoe wordt de nieuwe werkwijze met Investeringscommissie (nieuwe rolverdeling RvC en IC) ervaren door de RvC? • Liquiditeit NOM. De liquiditeit van de NOM bevindt zich met de huidige stand van €19,5 miljoen op de ondergrens. Mogelijk dat NOM/RvC hierover opmerking maakt. **Voorstel:**

	• In te stemmen met vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2017
4. Resultaatsbestemming	In het preadvies stelt de Raad van Commissarissen voor om het resultaat van € 6 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. **Voorstel:** • In te stemmen met het toevoegen van het positieve resultaat ad € 6 miljoen aan de algemene reserve.
5. Decharge van de directie	**Voorstel:** • In te stemmen met het verlenen van decharge aan de directie voor het in 2017 gevoerde beleid.
6. Decharge Raad van Commissarissen	**Voorstel:** • In te stemmen met het verlenen van decharge aan de raad van Commissarissen voor het toezicht op de directie in 2017.
7. Voorstel procedure tot benoeming externe accountant	NOM gaat afscheid nemen van PWC als accountant. Aan NOM is gevraagd om vóór de AVA een voorstel aan de aandeelhouders te sturen over de procedure. Wij hebben geen voorstel ontvangen. Het onderwerp zal ter vergadering worden toegelicht door NOM.
8. Innovatiefonds Noord-Nederland (IFNN) **Bijlage 3**	Ter kennisname en bespreking, niet ter vaststelling in de AVA (IFNN is 100% dochter van de NOM). Opgemerkt wordt dat IFNN minder snel dan verwacht. **Voorstel:** Kennis te nemen van Jaarverslag en Jaarrekening 2016

9. Rondvraag en sluiting	n.v.t.

Agenda Algemene Vergadering van Aandeelhouders MKB Fonds Drenthe 17 april 2018

Annotatie voor Henk Brink

Van: 5.1.2e 5.1.2e

	Tijd: 15.00 uur **Locatie:** Huize Tetrode, Brink 8 Assen	
1.	**Opening en vaststellen agenda** **Voorstel**: Agenda vaststellen	**Bijlage 2**: Agenda aandeelhoudersvergadering
2.	**Notulen AVA 12 april 2017**	**Bijlage 3**: Notulen AVA 2017 De notulen van de AVA 2017 geven een getrouwe weergave van de bespreking tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van 12 april 2017. Paar voorstellen tot aanpassing: Punt 2 "kwaliteitsteam" moet zijn "beleidsteam" Punt 7 "buiten verzoek" moet zijn "buiten verzoek" ***Advies:*** ***In te stemmen met de notulen en deze voor akkoord te ondertekenen.***
3.	**Jaarverslag en jaarrekening 2017** Conform artikel 28 van de statuten worden het jaarverslag en de jaarrekening ter bespreking en vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering (in aanwezigheid van accountant PWC)	**Bijlage 4**: Jaarverslag 2017 Drentse Holding B.V. Het Jaarverslag en de Jaarrekening 2017 geven een correcte weergave van de operationele en financiële ontwikkeling van het MKB Fonds Drenthe over het boekjaar 2017. De accountant is voornemens een goedkeurende verklaring af te geven over de Jaarrekening 2017.

		<u>Kernpunten uit Jaarverslag:</u> • 2017: 7 nieuwe financieringen gerealiseerd. • 2017: in totaal is € 1,8 miljoen nieuw uitgezet; • In 2017 eerste volledige aflossing lening door bedrijf uit portefeuille sinds de start van het fonds in 2014. • In 2017 is afscheid genomen van 1 bedrijf uit de portefeuille als gevolg van een faillissement. • Het netto bedrijfsresultaat van het MKB Fonds is in 2017 € 0,8 miljoen negatief, tegenover € 1,2 miljoen in 2016. • Dit tekort is conform verwachting en is inherent aan de beginfase van het fonds, waarin nog weinig inkomsten worden gegenereerd (rente, dividend, exits). Welke individuele participaties en leningen zijn voorzien, is niet te achterhalen uit de stukken. De voorzieningen worden getroffen wanneer de betrokken onderneming een lagere marktwaarde heeft. Waardestijgingen worden niet meegenomen in de waardering. • Positief is dat de rente- en provisiebaten ad €230.000 zo'n €50.000 hoger liggen dan vorig jaar. • De uitvoeringskosten van het fonds zijn hoger dan voorgaande jaren. Enerzijds ingecalculeerd door het aantrekken van een 2e investmentmanager. Anderzijds als gevolg van maatregelen in het kader van "probleembedrijven" in de portefeuille (juridisch advies en interim-management). • Ook de accountantskosten zijn hoger dan verwacht (van €12.000 naar €19.000 in één jaar) <u>Opmerkingen voor tijdens de AVA:</u> • Verslag RvC: vragen naar kwalificatie RvC van het financiële resultaat. waar / wanneer ligt omslagpunt naar positief resultaat? Kunnen niet voortdurend schuilen achter opstartfase. Ergens na bijvoorbeeld 5 jaar zou toch een keer een sprong voorwaarts moeten plaatsvinden?

		• Verslag RvC: "lange termijn revolverendheid van het fonds" wordt gezien als knelpunt en aangekondigd wordt een strategie te ontwikkelen voor lange termijn. Dat onderstrepen wij. Sterker: wij sturen aan op een tussenevaluatie inzake MKB Fonds, uit te voeren in 2018. • Verslag van de directie is onvoldoende duidelijk over concreet aantal financieringen en volumes dit boekjaar; graag volgend jaar scherper. In hoeverre nieuwe en in hoeverre vervolgfinancieringen? • Uitvoeringskosten fonds t.o.v. jaarlijkse uitzettingsvolume blijven relatief hoog. Met opvallend hoge accountantskosten dit jaar. Graag toelichting hierop. ***Advies:*** ***In te stemmen met vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2017***
4.	**Resultaatbestemming** **Voorstel:** De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor om het verlies ad € 767.697 over boekjaar 2017 uit de algemene reserve te onttrekken.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel om het verlies te onttrekken uit de algemene reserve.***
5.	**Decharge van de directie** **Voorstel:** De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor decharge te verlenen aan de directie voor het in 2017 gevoerde beleid.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel tot dechargeverlening van de Directie.***
6.	**Decharge van de Raad van Commissarissen**	

	Voorstel: De directie van MKB Fonds Drenthe stelt voor decharge te verlenen aan de Raad van Commissarissen voor het in 2017 gevoerde beleid.	***Advies:*** ***In te stemmen met het voorstel tot dechargeverlening van de Raad van Commissarissen.***
7.	**Herbenoeming Raad van Commissarissen**	De zittingstermijn van de huidige Raad van Commissarissen loopt ten einde. Alle drie de leden hebben te kennen gegeven graag beschikbaar te zijn voor een volgende termijn. Daarbij wordt, na herbenoeming, uitgegaan van het volgende aftreedschema: - Dhr. 5.1.2e per 31/10/2020 - Dhr. 5.1.2e per 31/10/2021 - Dhr. 5.1.2e per 31/10/2022 ***In te stemmen met het voorstel tot herbenoeming van:*** ***a) De heer 5.1.2e als voorzitter van de Raad van Commissarissen met ingang van 1 november 2018 voor een tweede termijn van maximaal vier jaar.*** ***b) de heer 5.1.2e als lid van de Raad van Commissarissen met ingang van 1 november 2018 voor een tweede termijn van maximaal vier jaar.*** ***c) de heer 5.1.2e als lid van de Raad van Commissarissen met ingang van 1 november 2018 voor een tweede termijn van maximaal vier jaar.***
8.	**Stand van zaken** De fondsbeheerder geeft toelichting op de gang van zaken 2017 en de verwachtingen voor 2018	Voorgestelde vragen / suggesties: • Waar maakt MKB Fonds het verschil in huidige financieringsmarkt? • De economie lijkt verder aan te trekken. Aandeelhouder is benieuwd naar verwachte effecten voor het Fonds. Hoe staat het met de leads? • Wijzen op nadrukkelijker verbinding met alles rond ikbendrentsondernemer. (als centrale portal voor ondernemend Drenthe op gebied van groei, innovatie, export, financiering)
9.	**Rondvraag en sluiting**	

To: 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 4/12/2018 10:04:19 AM
Subject: FW: lastgevingsovereenkomst laatste versie
Received: Thur 4/12/2018 10:04:19 AM
20180406.nom.lastgevingsovereenkomst Drenthe.docx

De lastgevingsovereenkomst...

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 11 april 2018 16:34
Aan: 5.1.2e ; 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: FW: lastgevingsovereenkomst laatste versie

Beste collega's
In de bijlage treffen jullie een Concept-Lastgevingsovereenkomst aan die in samenspraak met 5.1.2e NOM en PlasBossinade is opgesteld.
Kreeg verzoek om ook nog even aan jullie voor te leggen. 5.1.2e verwees mij naar jullie.
Betreft het formaliseren van een Drents budget dat reeds bij NOM staat met doel om in te zetten voor investeringsprojecten.
Deze overeenkomst willen we graag bijvoegen bij een besluit rond concrete financieringscasus die nu speelt. Bedoeling is dinsdag in GS.
Ultrakorte termijn vraag natuurlijk, maar gelet op alle ogen die al meekijken, ook wel weer goed te doen, denk ik.
Groeten,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Westerbrink 1, Assen
Postbus 122, 9400 AC Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 14:52
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @nom.nl>
Onderwerp: lastgevingsovereenkomst laatste versie

Dag 5.1.2e, 5.1.2e en 5.1.2e,
Hierbij stuur ik jullie de laatste versie van de lastgevingsovereenkomst waar een groot deel van de opmerkingen van 5.1.2e zijn verwerkt.
Zoals eerder gemaild hebben tav de looptijd en opzegging een andere benadering gekozen.
De in artikel 2.4 opgenomen inspanningsverplichting hebben we niet verder aangescherpt. Wij zijn van mening dat verdere aanscherping geen functie heeft.
5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 50 5.1.2e www.nom.nl

M 5.1.2e Volg ons ook op Social Media

E 5.1.2e @nom.nl

Laatste nieuws | **Culturele hoofdstad is krachtige motor voor vernieuwing in de regio**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 10

Concept (ID 310164)

To: [redacted]@drenthe.nl]
From: [redacted]
Sent: Thur 4/12/2018 11:16:15 AM
Subject: Onderbouwing NOM 2016/2017
Received: Thur 4/12/2018 11:16:16 AM

NOM 2016 Factuurgegevens crediteuren.xls
NOM 2017 Factuurgegevens crediteuren.xls
2017 Budget voor uitvoering en beheer Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds NOM.pdf
Budget voor uitvoering veheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds NOM.pdf
Lening Innovatiefonds Noord- Nederland NOM.pdf

Met vriendelijke groet,

[redacted]

provincie Drenthe

Team Subsidie en Inkoop – Postbus 122, 9400 AC – Assen
T(0592) [redacted] – [redacted]@drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen
Werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag-vrijdag

Facturen crediteuren

Lev. nr:1813	Leveranciers naam:NOM; NV

Boekstuk nummer	Factuur datum	Factuur nummer
201600135	05/Jan/2016	16700001/500045
201600573	15/Jan/2016	16700002/500045
201600829	21/Jan/2016	16700004/500045
201602099	11/Jan/2016	MKB-programma 14-15
201603244	21/Mar/2016	16700012 500045
201605640	25/May/2016	201501030-00637215
201607733	12/Jul/2016	201401016-00646203
201607739	14/Jul/2016	16700187 500045
201607957	15/Jul/2016	Dividendnota
201608025	21/Jul/2016	201501030-00647440
201610111	21/Sep/2016	Lening innovatiefonds Noord-Nederiand (IFNN)
201613070	07/Dec/2016	16700259 500045
Totaal: 2.419.267.155,00	**31/Dec/1899**	**0**

Factuur_Omschrijving	Factuur bedrag
Restant acquisitiewerkzaamheden 2015	45,375.00
Werkzaamheden 2015 Greenlincs	54,450.00
Afrekening Greenlincs 2015	100,813.57
MKB actieprogramma2014-2015	9,700.00
Bijdrage Agribusiness BBE/Innovatiemakelaar	87,846.00
Subsidieverlening ROSF, RSP-deel provincie Drenthe	0.00
AOP projectnummer 09-13	84,213.85
Agro en Chemie 1/3	4,537.50
Dividendnota	0.00
Toekenning eerste voorschot "Region of Smart Factories"	189,000.00
Lening innovatiefonds Noord-Nederiand (IFNN)	10,000,000.00
Budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	4,840,000.00
0	**15,415,935.92**

Betaald bedrag	Restant	Betaaldatum laatste betaling
45,375.00	0.00	14/Jan/2016
54,450.00	0.00	28/Jan/2016
100,813.57	0.00	04/Feb/2016
9,700.00	0.00	24/Mar/2016
87,846.00	0.00	31/Mar/2016
0.00	0.00	0
84,213.85	0.00	04/Aug/2016
4,537.50	0.00	04/Aug/2016
0.00	0.00	0
189,000.00	0.00	04/Aug/2016
10,000,000.00	0.00	27/Sep/2016
4,840,000.00	0.00	05/Jan/2017
15,415,935.92	**0.00**	**05/Jan/2017**

Facturen crediteuren

Lev. nr:1813	Leveranciers naam:NOM; NV

Boekstuk nummer	Factuur datum	Factuur nummer
201701733	15/Feb/2017	201700127-00679974
201702762	13/Mar/2017	17700022 500045
201702763	13/Mar/2017	17700023 500045
201705062	04/May/2017	201700715-00694246
201706529	13/Jun/2017	17700068 500045
201706530	13/Jun/2017	17700066 500045
201706531	13/Jun/2017	17700067 500045
201710196	18/Sep/2017	additionele financiering NOM
201712280	06/Nov/2017	201601362-00723900
201712413	09/Nov/2017	201700127-00724770
Totaal: 2.017.066.799,00	**31/Dec/1899**	**0**

Factuur_Omschrijving	**Factuur bedrag**
Verlening boekjaarsubsidie 2017 Business Development clusterorganisaties	400,000.00
Credit budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	-4,840,000.00
Budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	4,000,000.00
Subsidie presentatie Noord-Nederland Hannover Messe	5,000.00
Rondleiding Hannover Meese 25 april 2017	121.00
Busreis Hannover Messe 25 april 2017	302.50
Busreis Hannover Messe 25 april 2017	121.00
Additionele financiering 2016	590,868.00
/erlening boekjaarsubsidie 2017 NOM incl. HTSM	525,000.00
Subsidie Business Development HANNN 2017	100,000.00
0	**781,412.50**

Betaald bedrag	Restant	Betaaldatum laatste betaling
400,000.00	0.00	14/Dec/2017
-4,840,000.00	0.00	28/Mar/2017
4,000,000.00	0.00	28/Mar/2017
5,000.00	0.00	18/May/2017
121.00	0.00	22/Jun/2017
302.50	0.00	22/Jun/2017
121.00	0.00	29/Jun/2017
590,868.00	0.00	28/Sep/2017
525,000.00	0.00	14/Nov/2017
100,000.00	0.00	14/Nov/2017
781,412.50	**0.00**	**14/Dec/2017**

16-3-2017 / 8:38:57 / 16865 /00055

NOM
INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Provincie Drenthe
T.a.v. De heer [redacted]
Postbus 122
9400 AC Assen

N.V. NOM
Investerings- en
Ontwikkelingsmaatschappij
voor Noord-Nederland

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

Factuur

Factuurdatum : 13-03-2017
Onze referentie : Risicofin. MKB 63020153/423010

Factuurnummer : 17700023
Debiteurnummer : 500045

Omschrijving	BTW	Bedrag
Budget voor uitvoering en beheet van het Drents Acquisitie Ondersteu nend Fonds		4.000.000,00

Totaal exclusief BTW : € 4.000.000,00

Totaal te voldoen : € 4.000.000,00

Wij verzoeken u het verschuldigde bedrag binnen 14 dagen over te maken op IBAN Nr: [redacted] met BIC Code: RABONL2U, ten name van NV NOM onder vermelding van factuur- en debiteurnummer.

Tel. 050 - 521 44 44
Fax 050 - 521 44 00
E-mail: info@nom.nl
Internet: www.nom.nl
KvK Groningen nr. 02032331
Rabobank
IBAN NR: [redacted]
BTW nr. NL8045.21.086.B.01

9-12-2016 / 8:54:12 / 15975 /00006

Provincie Drenthe
T.a.v. De heer [redacted]
Postbus 122
9400 AC Assen

63020153
01
423010

N.V. NOM
Investerings- en
Ontwikkelingsmaatschappij
voor Noord-Nederland

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

Factuur

Factuurdatum	:	07-12-2016	Factuurnummer	:	16700259
Onze referentie	:	Risicofin. MKB 63020153/423010	Debiteurnummer	:	500045

Omschrijving	BTW	Bedrag
Budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	21 %	4.000.000,00

Grondslag 21% : € 4.000.000,00

Totaal exclusief BTW	€	4.000.000,00
BTW 21%	€	840.000,00
Totaal te voldoen	€	4.840.000,00

Wij verzoeken u het verschuldigde bedrag binnen 14 dagen over te maken op IBAN Nr: [redacted] met BIC Code: RABONL2U, ten name van NV NOM onder vermelding van factuur- en debiteurnummer.

Tel. 050 - 521 44 44
Fax 050 - 521 44 00
E-mail: info@nom.nl
Internet: www.nom.nl
KvK Groningen nr. 02032331
Rabobank 34.83.58.369
IBAN: [redacted]
BIC: RABONL2U
BTW nr. NL8045.21.086.B.01

30-9-2016 / 8:41:06 / 15437 /00078
29-9-2016 / 8:28:53 / 15421 /00014

Betaald p. bank 27 SEP. 2016

100% van cheque doorsturen s.v.p.

ten laste van
6302080801
47800 1

Aan:
Nv NOM / IFNN b.v.
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 424
9700 AK GRONINGEN

Assen, 21 september 2016
Ons kenmerk
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Uw kenmerk
Onderwerp: Lening Innovatiefonds Noord-Nederland (IFNN)

5.1.2e

Geachte heer 5.1.2e

Onder verwijzing naar artikel 3 van de Overeenkomst tot geldlening betreffende het Innovatiefonds Noord-Nederland, bevestigen wij hierbij dat wij mede namens de Leningverstrekkers provincie Fryslân en provincie Groningen, het gezamenlijke provinciale deel van de Lening voor IFNN beschikbaar hebben gesteld door overmaking van € 10 miljoen op rekening 5.1.5 op 26 september 2016.

De drie provincies geven hiermee invulling aan de afspraak in het akkoord tussen de aandeelhouders van de NOM over de aankoop van aandelen NOM door de drie provincies. Uit praktische overwegingen is ervoor gekozen dat provincie Drenthe de betaling namens de drie provincies verzorgt. Van het Ministerie van Economische Zaken hebben wij de bevestiging gehad dat het Rijksdeel (€ 10 miljoen) van de lening al is gestort. Na onze overmaking is conform afspraak in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor IFNN. Voor het overige verwijzen wij u naar de Overeenkomst tot geldlening.

Wij wensen u veel succes met de uitvoering van de activiteiten van IFNN.

Hoogachtend,
Gedeputeerde staten van Groningen, Fryslân en Drenthe
namens dezen,

mevrouw mr. A.M. van Schreven
directeur-secretaris

30-9-2016 / 8:41:06 / 15437 /00079
29-9-2016 / 8:28:53 / 15421 /00015

5.1.2e 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 27 september 2016 12:09
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Tweede Dividenduitkering

Hierbij de mail van 10 miljoen

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto: 5.1.2e @fryslan.frl]
Verzonden: woensdag 17 augustus 2016 16:43
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: RE: Tweede Dividenduitkering

5.1.2e
Hoe hebben jullie het terugvragen van de dividendbelasting aangepakt? Begrijp hier van mijn collega's dat het m.i.v. 2016 via de aangifte vennootschapsbelasting gaat. Hebben jullie dat via de Vpb gedaan?

Groet,
5.1.2e 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e [mailto 5.1.2e @drenthe.nl]
Verzonden: woensdag 17 augustus 2016 15:13
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e @provinciegroningen.nl'; 5.1.2e @provinciegroningen.nl' (5.1.2e @provinciegroningen.nl); 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @fryslan.nl'
Onderwerp: RE: Tweede Dividenduitkering

Hallo 5.1.2e
Op basis van deze mail ga ik vorderingen opnemen op nom, Groningen en Friesland van in totaal 10 miljoen. Ik ga Friesland en Groningen daadwerkelijk een factuur toesturen, die zij dan kunnen betalen. Het geld van de Nom is al daadwerkelijk ontvangen, dan is het onderdeel tweede dividenduitkering geregeld. Zorg jij ervoor dat de : De € 10 miljoen t.b.v. het IFNN overgemaakt wordt naar 5.1.5 t.n.v. InnovatieFonds Noord-Nederland?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid

Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592-5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 18 juli 2016 16:18
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Tweede Dividenduitkering

Van: 5.1.2e [mailto:5.1.2e@nom.nl]
Verzonden: vrijdag 15 juli 2016 10:20
Aan: 5.1.2e@fryslan.nl'; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e@provinciegroningen.nl'
Onderwerp: RE: Tweede Dividenduitkering

Heren,

Nog even ter aanvulling:

Vanwege vakantie wordt in de week van 25 juli de ingehouden dividendbelasting overgemaakt naar de Belastingdienst.
In de week hierna is het mogelijk om de belasting terug te vragen.

Groet, 5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: vrijdag 15 juli 2016 10:05
Aan: 5.1.2e@fryslan.nl; 5.1.2e@DRENTHE.NL; 5.1.2e@provinciegroningen.nl'
<5.1.2e@provinciegroningen.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e@nom.nl>
Onderwerp: Tweede Dividenduitkering

Goedemorgen heren,

Vandaag gaat de tweede dividenduitkering eruit.
Het betreft de dividenduitkering van € 10 miljoen voor de Provincies t.b.v. het IFNN.

Er is wederom 15% dividendbelasting ingehouden. Er wordt dus een bedrag van € 8.500.000 cf. afspraak op de rekening van de Provincie Drenthe gestort.
Vandaag verstuur ik de dividendnota's die kunnen worden gebruikt om de € 1.500.000 (500k per Provincie) aan dividendbelasting terug te halen.
Let op: Elke Provincie dient dit verzoek zelf bij de Belastingdienst in te dienen. Om uiteindelijk op de € 10 miljoen te komen dienen Groningen en Fryslân deze dividendbelasting zelf door te storten naar Drenthe.

@5.1.2e De € 10 miljoen t.b.v. het IFNN kan worden overgemaakt naar 5.1.5 t.n.v. InnovatieFonds Noord-Nederland.

Met vriendelijke groet,

0-9-2016 / 8:41:06 / 15437 /00080
29-9-2016 / 8:28:53 / 15421 /00016

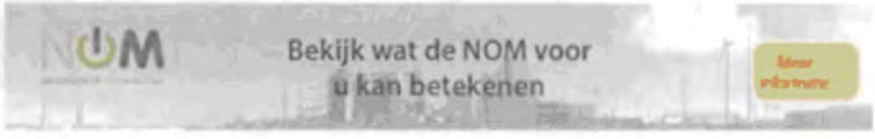
5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
N.V. NOM – Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

T +31 5.1.2e

E 5.1.2e @nom.nl

www.nom.nl
Volg ons ook op Social Media

Laatste nieuws | **The future of regional airports – Ready for take-off!**

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen is niet toegestaan. Door de elektronische verzending van het bericht kunnen geen rechten ontleend worden aan de informatie.

<< Disclaimer >>

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.
Provincie Fryslân

Oan dit berjocht kinne gjin rjochten ûntliend wurde.
Provinsje Fryslân

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Fri 4/13/2018 6:53:14 AM
Subject: FW: NOM
Received: Fri 4/13/2018 6:53:16 AM

FW: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9
FW: Kleine aanvulling/aanpassing GS-nota nodig
FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering
Inbesteden ROM's
RE: Inbesteden ROM's
RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering
Re: Inbesteden ROM's
GS memo

Hallo allen,
Bijgaand de 'betrokkenheid' van 5.1.2e .
Gr
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: vrijdag 13 april 2018 8:37
Aan: 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: NOM

5.1.2e en 5.1.2e ,
Bijgaand alle mails die ik hierover kon vinden. Betrokkenheid vind ik een groot woord; op het allerlaatste moment werd ons gevraagd om nog even gauw 'mee te kijken'. Het stuk moest door, het geldbedrag was al toegezegd en wij moesten kijken of het een subsidie of een opdracht was. Ik weet nog dat we 5 a 10 min met iemand (dat zal 5.1.2e 5.1.2e zijn geweest) gesproken hebben over de nota, maar we hadden geen tijd om er goed voor te zitten. We kwamen volgens mij tot de conclusie dat het zeker geen subsidie kon zijn (maar dat zou je 5.1.2e 5.1.2e even moeten navragen mocht ze het zich alsnog herinneren), dus dat het een opdracht zou zijn. Toen zaten we met de waarde dat ermee gemoeid was. Dat was het moment waarop ik stuitte op het artikel over inbesteden in de aanbestedingswet. Ik kreeg gelet op de tijdsdruk niet de mogelijkheid zelf te onderzoeken of de NOM aan de vereisten voldeed, dus ik heb alle criteria aan 5.1.2e voorgelegd en zijn antwoorden daarop waren positief. Dus toen hebben we (blijkbaar) geconcludeerd dat het een opdracht was die onder inbesteding kon vallen. Daarop hebben we nog een tekstvoorstel doorgestuurd en die is volgens mij nog overgenomen.
Gr 5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 1:19:04 PM
Subject: FW: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9
Received: Thur 9/15/2016 1:19:05 PM

Hoi 5.1.2e,

5.1.2e 5.1.2e heeft ook nog opmerkingen geplaatst. Zie hieronder.

Van: Ingrid Schotanus
Verzonden: donderdag 15 september 2016 15:15
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Fw: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Datum: 15-09-2016 15:13 (GMT+01:00)
Aan: Ingrid Schotanus < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Fw: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Ter info. Nog geen reactie gehad.
Groeten 5.1.2e

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Datum: 14-09-2016 16:34 (GMT+01:00)
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Cc: Erik Bos < 5.1.2e @drenthe.nl>, 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Hoi 5.1.2e,
Misschien goed om nog op te nemen dat eerder e.e.a. ook al in de 2e Berap 2015 is aangegeven.

Risicofinanciering MKB
Voorgesteld wordt € 4.000.000,-- op te nemen voor het opstarten van NOM projects (Innovatiefonds Noord Nederland). Dit is onderdeel van de zogenaamde package deal tussen de provincies en het ministerie van economische zaken. De afronding hiervan is niet meer in 2015 gelukt, daarom opnieuw opnemen in 2016. Dekking komt vanuit de Reserve financieringsfonds Drenthe.

Mij is nog niet duidelijk of er ook een nieuwe entiteit in het leven wordt geroepen. Ik vraag mij dit af i.v.m. de waardering op onze balans. Ik lees van niet. Klopt dat? Dan is het in feite een inkoop van diensten (quasi-) inbesteding) van de NOM en hoeven wij niets te activeren o.i.d. We moeten er alleen voor zorgen dat wij de last in één keer in 2016 mogen nemen. Lukt dat? Waarom heb je niet gekozen voor een subsidie-variant? Is dat afgestemd met S&I en /of BC?

Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe
Financieel adviseur
Team Financieel en Personeel Beleid
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592-5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 13 september 2016 17:14
Aan: Erik Bos; 5.1.2e 5.1.2e ; 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Heb maar even een GS memo gemaakt om de 4 miljoen bij de NOM te krijgen.
Zie bijlage het concept.
Als er nog aanvullingen of opmerkingen zijn hoor ik het graag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 13 september 2016 17:10
Aan: AdviseringGS-stukken
Onderwerp: vertrouwelijk agendapunt 1 stuk GS 20/9

Beste collega's

Hierbij in concept een GS memo die ik graag wil agenderen voor GS van volgende week.
Betreft een vertrouwelijke memo. Graag als zodanig behandelen.

Graag jullie reactie dan hoop ik het morgen nog te kunnen aanbieden.

Dank en groeten,
5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 1:19:17 PM
Subject: FW: Kleine aanvulling/aanpassing GS-nota nodig
Received: Thur 9/15/2016 1:19:18 PM

Van: Ingrid Schotanus
Verzonden: donderdag 15 september 2016 14:29
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Kleine aanvulling/aanpassing GS-nota nodig

Met vriendelijke groet,

Ingrid Schotanus

provincie Drenthe

Teamleider Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 13:14
Aan: Ingrid Schotanus; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: Kleine aanvulling/aanpassing GS-nota nodig

Beste Ingrid en 5.1.2e,
Zien jullie kans om nog even met mij te overleggen?
Betreft een nota over een te verlenen opdracht aan de NOM. Waar vanwege ontwikkeling rond een bedrijf druk op staat.
Hoor wel even. Zat vanochtend in overleg dus zie onderstaande reactie net.
Hoor graag of lukt
Groet, 5.1.2e
5.1.2e

@ 5.1.2e 5.1.2e verwees mij naar jou

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 10:44
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: Kleine aanvulling/aanpassing GS-nota nodig

Dag 5.1.2e,

We hebben je nota besproken vanochtend. Het is akkoord en kan geagendeerd worden voor de GS-vergadering van aanstaande dinsdag.

Maar eerst vraagt 5.1.2e of je de volgende dingen nog wilt doe:
1. Stem de nota nog even af met S&I (Ingrid Schotanus) en BC (5.1.2e .
2. Controleer de Werkwijze op hoofdlijnen nog even inhoudelijk. Een portefeuillehouder kan bijvoorbeeld niet instemmen.

Mail/breng je de aangepaste nota vóór 14.00 uur?
Dan zorg ik dat de nota geagendeerd wordt!

Hartelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e (5273)

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 1:19:31 PM
Subject: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering
Received: Thur 9/15/2016 1:19:32 PM
GS Memo Drents Acquisitiefonds definitief.doc

Van: Ingrid Schotanus
Verzonden: donderdag 15 september 2016 14:29
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Met vriendelijke groet,

Ingrid Schotanus

provincie Drenthe

Teamleider Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 13:15
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; Ingrid Schotanus
Onderwerp: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Dit is de memo

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:15
Aan: postbusGS-stukken
Onderwerp: RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Nu de goede.

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:13
Aan: postbusGS-stukken
Onderwerp: RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Verkeerde de goede komt zo sorry

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:11
Aan: postbusGS-stukken
Onderwerp: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Beste collega,

Bijgaand de memo.

Thanks!

5.1.2e

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 3

Concept (ID 336784)

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 1

Duplicaat (ID 336337)

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 1:36:40 PM
Subject: Inbesteden ROM's
Received: Thur 9/15/2016 1:36:42 PM
Inbesteden.doc

Beste collega's,

Bijgaand de lijn die ons vanuit Den Haag is aangereikt met oog op verstrekken van opdrachten aan ROM's, in ons geval de NOM.

Groet, 5.1.2e

Beste medeaandeelhouders ROM's,

Over het onderwerp 'inbesteden' heb ik van meerdere kanten de vraag gekregen hoe EZ daar tegen aankijkt.
Ik heb om die reden mijn collega's van Juridische Zaken geraadpleegd (aangehecht tref je mijn vraagstelling aan de juristen aan).
Als antwoord heb ik bijgevoegd document gekregen waarin de officiële lijn van de EU staat verwoord.

De hoofdlijn is uiteraard dat overheden geacht worden de (nationale en Europese) aanbestedingsregels correct na te leven (hoofdstuk 2).

Echter, als het gaat om openbare taken die uitgeoefend worden met eigen middelen – publiek-publieke samenwerking, kunnen deze (mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden) buiten de toepassingssfeer van de EU-aanbestedingsregels vallen (hoofdstuk 3).

Ik spits dit betoog nu vooral toe op de situatie dat overheden een opdracht plaatsen bij een afzonderlijke rechtspersoon waarover zij gezamenlijk controle uitoefenen (verticale geïnstitutionaliseerde samenwerking): inbesteden.

Opdrachtverlening door overheden aan een afzonderlijke rechtspersoon valt buiten de toepassingssfeer van de EU-Aanbestedingsregels als aan een aantal voorwaarden is / wordt voldaan (hoofdstuk 3.2):
1. de aanbestedende dienst oefent op de betrokken rechtspersoon toezicht uit zoals op zijn eigen diensten
2. deze rechtspersoon verricht het merendeel van haar diensten ten behoeve van de aanbestedende dienst / aanbestedende diensten die hem beheersen
3. de betrokken rechtspersoon is weliswaar formeel maar niet wezenlijk zelfstandig.

Bovenstaande laat overigens onverlet dat de opdrachtverlening tussen aanbestedende diensten en de afzonderlijke rechtspersoon wel buiten de toepassingssfeer van de EU-Aanbestedingsregels vallen maar dit geldt niet voor de opdrachten die deze rechtspersoon vervolgens aan derden verstrekt.

Voldoen opdrachten die EZ dan wel provincies aan hun ROM's verstrekken, aan bovengenoemde voorwaarden?

5.1.2e 5.1.2e
Directie Ondernemerschap

Den Haag
14 februari 2013

Aan: WJZ (Mw. Mr. 5.1.2e ; Mw. Mr. 5.1.2e)

Van: 5.1.2e 5.1.2e

Betreft: ROM's en inbesteden.

Beste 5.1.2e,

Ik heb een vraag over 'inbesteden' in relatie tot de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.
EZ is in qua omvang wisselende samenstelling samen met betreffende provincies aandeelhouder van de ROM's.
Het komt (meer dan eens) voor dat onze medeaandeelhouders aanvullende werkzaamheden (voor rekening en risico van de betreffende provincie) opdragen aan 'hun' ROM. Dit kan zijn het beheren van een specifiek fonds, maar ook het financieren van cluster dat (in de provincie) actief is op het gebied van een topsector. Bij wijze van voorbeeld: de Noordelijke regio is actief op de topsectoren Energie en Water en zij vragen de NOM te helpen hun provinciaal economisch beleid handen en voeten te geven door menskracht beschikbaar te stellen. De kosten die de NOM daarvoor maakt, worden integraal vergoed door de provincie(s).
EZ doet dat trouwens ook, zoals recent bij de inschakeling van PPM Oost bij de lancering van het MKB+-fonds.

De vraag die zo nu en dan de kop op steekt (en helaas soms verschillend beantwoord wordt) is of en wanneer c.q. onder welke voorwaarden er sprake is zgn. inbesteding waarvoor geen (Europese of nationale) aanbesteding door de opdrachtgever is vereist.
Aspecten die daarbij aan de orde komen zijn m.i. onder meer:
- het feit dat de provincies medeaandeelhouder zijn (met als aanvullende vraag: is een minimaal deelnemingenpercentage verplicht?)
- is de ROM aangewezen c.q. wordt de ROM door de Provincie benut als hun uitvoeringsorgaan voor het verrichten van activiteiten (uiteraard voor zover dat op een terrein ligt waarop de ROM actief is).

Ik kan deze vraag natuurlijk ook omdraaien, misschien wordt het dan wat gemakkelijker:
aan welke voorwaarden moet een provinciale medeaandeelhouder voldoen om zonder (nationale of Europese) aanbestedingsprocedures voor hun rekening en risico werkzaamheden aan hun ROM te kunnen opdragen?

Hartelijke groet,
5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 2:43:56 PM
Subject: RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering
Received: Thur 9/15/2016 2:43:56 PM

Hoi 5.1.2e 5.1.2e,

Aanbestedingsrechtelijk is het toch mogelijk; in de nieuwe aanbestedingswet van 1 juli dit jaar is jurisprudentie gecodificeerd en is een algemeen wetsartikel opgenomen over dit soort vraagstukken. Daarin is een artikel aan toegevoegd dat bepaalt dat, ook als je als gezamenlijke aanbestedende diensten toezicht (80%) houdt in de betreffende organisatie, de opdracht is uitgezonderd van de aanbestedingsplicht. Met andere woorden: Nom is zo'n organisatie waar het in dat artikel om gaat en er kan dus rechtstreeks opdracht verstrekt worden.

Je was al weg vanmiddag, dus daarom maar even per mail.

Groeten 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 15:20
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

---

Van: Ingrid Schotanus
Verzonden: donderdag 15 september 2016 14:29
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Met vriendelijke groet,

Ingrid Schotanus

provincie Drenthe

Teamleider Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 13:15
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; Ingrid Schotanus
Onderwerp: FW: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Dit is de memo

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:15
Aan: postbusGS-stukken
Onderwerp: RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Nu de goede.

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:13
Aan: postbusGS-stukken

Onderwerp: RE: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Verkeerde de goede komt zo sorry

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 14 september 2016 16:11
Aan: postbusGS-stukken
Onderwerp: GS Memo agendapunt 1 | bestemmen budget MKB Risicofinanciering

Beste collega,

Bijgaand de memo.

Thanks!

5.1.2e

To: [redacted]@drenthe.nl]
Cc: [redacted]@drenthe.nl]
From: [redacted]
Sent: Thur 9/15/2016 2:59:52 PM
Subject: Re: Inbesteden ROM's
Received: Thur 9/15/2016 2:59:53 PM

Thanks!
Is verwerkt.

Verzonden vanaf mijn Samsung-apparaat

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: [redacted]@drenthe.nl>
Datum: 15-09-2016 16:40 (GMT+01:00)
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
Cc: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Inbesteden ROM's

Zie onderstaande wijziging in rood.

De directie van de NOM heeft laten weten graag de uitvoering en het beheer van het fonds voor ons te verzorgen. Dat betekent dat de € 4 miljoen wordt overgemaakt aan de NOM en dat de NOM over de ontwikkeling van het bedrag jaarlijks aan ons rapporteert (saldo, mutaties, eventuele verliezen). Het budget blijft geoormerkt voor de met de NOM overeengekomen doelstelling ~~Voorstel is om het budget via inbesteding te gunnen aan de NOM. Deze vorm van opdrachtverlening is mogelijk vanwege ons provinciale aandelenbelang in de NOM~~. Conform artikel 2.24b van de Aanbestedingswet 2016 (van kracht sinds medio 2016) geldt geen aanbestedingsplicht als de opdracht wordt verstrekt aan de NOM, omdat wordt voldaan aan alle gestelde criteria van dat artikel. De opdracht kan daarmee rechtstreeks geplaatst worden bij de NOM. Praktisch goed en snel uitvoerbaar.

Groeten [redacted]

provincie Drenthe

Team Subsidies en Inkoop | [redacted]@drenthe.nl

T (0592) [redacted] | M [redacted]

werkdagen: maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 15 september 2016 15:37
Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: Inbesteden ROM's

Beste collega's,

Bijgaand de lijn die ons vanuit Den Haag is aangereikt met oog op verstrekken van opdrachten aan ROM's, in ons geval de NOM.

Groet, 5.1.2e

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 9/15/2016 3:11:52 PM
Subject: GS memo
Received: Thur 9/15/2016 3:11:53 PM
GS Memo Drents Acquisitiefonds def15092016.doc

Hierbij volledigheidshalve de aangepaste versie.
Dank voor jullie reacties!
Is zojuist getekend door 5.1.2e en aangeboden bij postbusGS.
Groeten, 5.1.2e

VERTROUWELIJK

MEMO

Aan : College van Gedeputeerde Staten
Afschrift : Erik Bos
Van : 5.1.2e 5.1.2e
Afgestemd met: : 5.1.2e 5.1.2e (FPB) , 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (S&I), 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (S&I), 5.1.2e 5.1.2e (BC)
Datum : 14 september 2016
Onderwerp : Bestemmen budget MKB Risicofinanciering

---

1. Kennis te nemen van opdrachtverlening aan de NOM voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds.

2. Dekking hiervoor is reeds in de begroting 2016 opgenomen en aan de Staten gecommuniceerd (Risicofinanciering MKB (63020153/423010))

---

1. Inleiding

In 2013 hebben Provinciale Staten ingestemd met de nota Financieringsinstrumentarium Drenthe en hiervoor een bedrag van € 17 miljoen beschikbaar gesteld. Van dat bedrag is € 13 miljoen beschikbaar gesteld aan het medio 2014 gelanceerde MKB Fonds Drenthe. De resterende € 4 miljoen is in de provinciebegroting opgenomen voor de financiering van additioneel te ontwikkelen instrumentarium. In dit memo vragen wij u kennis te nemen van de daadwerkelijke bestemming van die middelen aan het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds, als onderdeel van het instrumentarium van ons Rode loper beleid.

2. Drents Acquisitie Fonds/Budget

Waarom?
In de uitvoeringspraktijk rond behoud en nieuwvestiging van bedrijven, wordt het actuele financieringsinstrumentarium standaard door gemeenten, provincie en de NOM onder de aandacht van bedrijven gebracht. Variërend van landelijke en door SNN uitgevoerde subsidieregelingen, tot risico-financiering door de NOM en het MKB Fonds Drenthe. Deze instrumenten, veelal gericht op innovatie en groei, sluiten niet altijd aan op de concrete behoefte van een partij met vestigings- of uitbreidingsplannen.

Ervaring leert dat juist in acquisitietrajecten meer dan eens sprake is van een ondersteuningsbehoefte die niet één op één te koppelen is aan een algemene subsidie- of financieringsregeling. In dat geval kan het helpen om de beschikking te hebben over een budget om maatwerk te leveren. Daarmee kunnen we als provincie soms net het verschil maken en bedrijven behouden voor Drenthe, dan wel nieuwe bedrijven binnenhalen in concurrentie met andere regio's en een positief effect realiseren op de Drentse werkgelegenheid.

Ter illustratie: op dit moment zijn we als provincie betrokken bij twee acquisitieprojecten (Catawiki en ASUS) met een ondersteuningsbehoefte rond de financiering van huisvesting huurgarantie. In beide gevallen gaat het om behoud van aansprekende Drentse bedrijven en substantiële werkgelegenheid (behoud en groei). Om te kunnen voorzien in deze ondersteuningsbehoefte is op dit moment geen

geschikt instrumentarium voor handen, terwijl de urgentie groot is. Vandaar de keuze voor een Acquisitiefonds van waaruit de provincie maatwerk kan leveren en kan bijdragen aan behoud van werkgelegenheid voor Drenthe.

Aansluiting met Rode loper beleid provincie Drenthe
Opgemerkt wordt, dat in het kader van het "Drentse Rode loper beleid" en onze inzet voor "Vierkant voor Werk" op dit moment door de provincie gewerkt wordt aan een Bedrijvenregeling die naar verwachting begin 2017 operationeel zijn (besluitvorming in GS van 11 oktober 2016). De bedrijvenregeling richt zich op nieuwvestiging en uitbreiding van bedrijven. Onderdeel van deze regeling is een Drentse Investeringspremieregeling. Een publiek toegankelijke subsidieregeling, die een impuls moet geven aan het investerings- en vestigingsklimaat van Drenthe.

Het Acquisitiefonds dat in dit memo centraal staat is, in tegenstelling tot bovenstaande Bedrijvenregeling (i.o.), geen publieke regeling, maar juist een fonds dat op de achtergrond beschikbaar is, selectief in te zetten voor acquisitieprojecten waar maatwerk nodig is en waarvoor geen andere regeling (zoals Bedrijvenregeling) voor handen is. Daarbij moet het steeds gaan om projecten met een substantiële impact op de Drentse werkgelegenheid.

3. Opdrachtverlening voor uitvoering en beheer

Wat betreft de uitvoeringvarianten voor het acquisitiefonds zijn twee opties verkend: het MKB Fonds Drenthe en de NOM. In eerste instantie is overwogen om het fonds/budget onder te brengen bij het MKB Fonds Drenthe en mogelijk in een aparte juridische entiteit. In gesprekken met directeur en voorzitter van de Raad van Commissarissen van het MKB Fonds Drenthe werd duidelijk dat het beoogde fonds/budget te ver af staat van hun *core business*, waarop besloten is om aan te sluiten bij de NOM zelf, vooral vanwege de aansluiting bij de acquisitietaak en de financieringstaak die de NOM uitvoert.

De directie van de NOM heeft laten weten graag de uitvoering en het beheer van het fonds voor ons te verzorgen. Dat betekent dat de € 4 miljoen wordt overgemaakt aan de NOM en dat de NOM over de ontwikkeling van het bedrag jaarlijks aan ons rapporteert (saldo, mutaties, eventuele verliezen). Het budget blijft geoormerkt voor de met de NOM overeengekomen doelstelling. Conform artikel 2.24b van de Aanbestedingswet 2016 (van kracht sinds medio 2016) geldt geen aanbestedingsplicht als de opdracht wordt verstrekt aan de NOM, omdat wordt voldaan aan alle gestelde criteria van dat artikel. De opdracht kan daarmee rechtstreeks geplaatst worden bij de NOM. Praktisch goed en snel uitvoerbaar.

De kosten van de NOM voor uitvoering en beheer, worden voldaan uit de kosten die in rekening worden gebracht bij de te contracteren bedrijven. Als uit het fonds bijvoorbeeld een garantie wordt verleend, wordt met de onderneming in kwestie een jaarlijkse garantievergoeding (percentage van de hoofdsom) afgesproken.

Werkwijze op hoofdlijnen
- Drenthe stelt € 4 miljoen beschikbaar aan de NOM voor Drents Acquisitiefonds
- De uitvoering en het beheer gebeurt door de NOM, in nauwe afstemming met provincie Drenthe
- Vanuit dit fonds wordt, binnen de kaders van Staatssteun, maatwerk geboden aan bedrijven.
- Betreft financieringsarrangementen die aanvullend zijn ten opzichte van reguliere faciliteiten, zoals een zekerheidsstelling rond de huurperiode van een pand (uitbreiding/vestiging).
- Betreft een contractrelaties tussen de NOM en betreffend bedrijf. De NOM legt de provincie steeds vooraf een voorstel voor met daarin aandacht voor:
    - korte omschrijving van het acquisitieproject
    - regionale economische impact (behoud/groei werkgelegenheid)

- noodzaak tot steunverlening
- omvang, vorm en voorwaarden van de steun
- medefinanciers
- risico's

- NOM rapporteert jaarlijks over saldo, mutaties en eventuele verliezen.

4. Risico's

Het gaat bij het Acquisitiefonds per definitie om risicovol financieren, c.q. het voor derden afdekken van risico's. Laat onverlet dat onze verwachting is dat de verstrekte middelen in principe terugkeren in het fonds en beschikbaar komen voor nieuwe initiatieven. Dat daarbij af en toe verliezen ontstaan, kunnen wij op voorhand niet uitsluiten. Uiteraard krijgt de NOM de opdracht om bij financieringsvoorstellen de risico's zoveel mogelijk te minimaliseren en te verdelen over meerdere partijen. Uitgangspunt is dat wij als provincie nooit het volledige risico lopen, maar dat wij ons risico delen met anderen, zoals gemeenten en investeerders.

Met ASUS (Emmen), de gemeente Emmen en de NOM zijn vergevorderde gesprekken gaande over financiering van de uitbreiding van ASUS Emmen. Het Acquisitiefonds zou hierbij een doorslaggevende oplossing kunnen bieden door middel van het verstrekken van een huurgarantie. Het effect van deze steun is dat de kans dat het moederbedrijf ASUS Taiwan overgaat tot verplaatsing van bedrijfsactiviteiten van Emmen naar Tsjechië wordt verkleind. Instemming van GS op dinsdag 20 september betekent dat ASUS Emmen diezelfde week een positief signaal kan afgeven aan het moederbedrijf over toekomstige huisvesting in Emmen. ASUS Taiwan komt namelijk volgende week met een hoge delegatie naar Emmen. Een zeer belangrijke ontmoeting voor ASUS Emmen.

5. Vervolgstappen

Na bespreking met en instemming van Gedeputeerde Staten op 20 september, wordt direct opdracht verleend aan de NOM voor uitvoering en beheer van het Acquisitiefonds. Parallel wordt de eerste toekenning uit het fonds in uitvoering gebracht door het opstellen van een overeenkomst tussen de NOM en ASUS om de uitbreiding van huisvesting in Emmen te kunnen realiseren.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 184

Reeds openbaar
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Financien-Cultuur-Bestuur-en-Economie-FCBE-1/2018/23-mei/13:00/FCBE230518-jaarverslag-jaarrekening-2017-NV-NOM-COMPL-1.pdf)

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

VAN IDEE NAAR PRODUCT

RAPPORTAGE INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND B.V. (IFNN) PERIODE: Q1/2018

VERSIE RVC

20 april 2018

1. Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van het Innovatiefonds Noord Nederland (IFNN) over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 maart 2018. De lay-out van de rapportage is enigszins aangepast ten opzichte van vorige kwartaalrapportages. Als separaat document is een "Leeswijzer" toegevoegd waarin definities en formules zijn opgenomen. In de rapportage wordt in "Verslag" een toelichting gegeven op de gang van zaken binnen het fonds en haar portefeuillebedrijven. In "Financiële informatie" en "Niet-financiële informatie" worden de resultaten en specificaties hoofdzakelijk in grafieken en tabellen weergegeven.

Terugblik eerste kwartaal 2018

In het eerste kwartaal zijn 17 concrete (nieuwe) leads binnengekomen De directie van NOM heeft toestemming verleend aan uitbreiding van de financiering bij twee bestaande participaties. In totaal is er in het eerste kwartaal in deze twee participaties € 105k geïnvesteerd (middels een achtergestelde lening). Eén onderneming heeft één van de (twee) aan haar verstrekte achtergestelde leningen afgelost. IFNN is bij deze onderneming nog betrokken middels aandelenkapitaal en één achtergestelde lening. Eén onderneming is in het eerste kwartaal van 2018 geliquideerd. Per ultimo maart 2018 zijn acht ondernemingen in portefeuille.

Verwachtingen 2018

In 2018 is het doel van IFNN om in totaal € 1,5 mln. te investeren. Dit zijn € 1 mln. aan nieuwe investeringen en € 0,5 mln. aan investeringen bij bestaande participaties. De verwachting is dat er vijf nieuwe participaties gerealiseerd worden. In het tweede kwartaal zal IFNN worden uitgebreid met 0,5 fte (totaal 1,5 fte).

0211 310595

2. Financiële informatie

Kengetallen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 maart 2018	
	Totaal
Aantal uitzettingen	2
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	105
Aantal bedrijven in portefeuille	8
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	809
BMW portefeuille (x € 1.000,-)	1.148
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	2
In bedrijf (x € 1.000,-)	1.233
Mutatie werkgelegenheid (FTE's)	-1

Resultaat

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	31 maart 2018		31 december 2018	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	4	3	10	10
Dividend	-	-		
Resultaat verkoop participaties	-	-		
Provisies	-	-		
Voorziening	-3	-	-	-
Resultaat voor kosten	**2**	**3**	**10**	**10**
Kosten	55	80	320	295
Resultaat na kosten	**-54**	**-78**	**-310**	**-285**

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

- Beheervergoeding NOM € 49k
- Overig € 6k

€ 55k

De overige kosten bestaan voornamelijk uit due dilligence kosten.

Liquiditeit

Beschikbare liquiditeit per 31 maart 2018 (x € 1.000)	
	Totaal
Bankstand per 31 maart 2018	**18.328**
Af: Commitments	220
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen	-
Beschikbare liquiditeit per 31 maart 2018	**18.108**

Boekwaarde en benaderde marktwaarde

Verloop waarde t/m 31 maart 2018 (x € 1.000,-)		
	Boekwaarde	**BMW**
Stand per 1 januari 2018	**760**	**840**
Bij:		
Investeringen	105	
Dividendbijschrijvingen	-	
Rentebijschrijvingen	4	
	109	
Af:		
Desinvesteringen	-	
Aflossingen	52	
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	
Ontvangen rentetermijnen	6	
Voorzieningen	3	
	61	
Stand per 31 maart 2018	**809**	**1.148**
Aandelenkapitaal	494	774
Cumulatief preferente aandelen	200	260
Leningen	114	114
Stand per 31 maart 2018	**809**	**1.148**

De BMW per 31 maart 2018 is berekend op € 1.148k De totale stille reserve in portefeuille bedraagt derhalve € 339k. De stille reserve wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door drie bedrijven.

Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 maart 2018	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	-	-
Conversie	-	-
Uit commitment	-	-
Uitbreiding	2	105
Herstructurering	-	-
	2	**105**

Desinvesteringen en aflossingen

Aantal financieringen uit portefeuille t/m 31 maart 2018	Totaal
Aflossingen	1
Desinvesteringen	-
Faillissement	-
Kwijtscheldingen	-
Liquidaties	3
Conversie	-
Herstructurering	-
	4

De drie geliquideerde ondernemingen waren al volledig voorzien per 31 december 2017.

Voorzieningen

In het eerste kwartaal is er per saldo € 3k aanvullend voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 31 maart 2018 € 424k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 1.233k, hetgeen betekent dat ruim 34,4% is voorzien (ultimo 2017: 41,7%). Dit wordt veroorzaakt door vier bedrijven.

Risicoprofielen

Aantal mutaties risicogroepen t/m 31 maart 2018	Totaal
Nieuw in portefeuille:	
C	2
	2
Desinvestering/aflossing	
C	1
D	3
	4
Totaal aantal mutaties	**6**

Revolverendheid

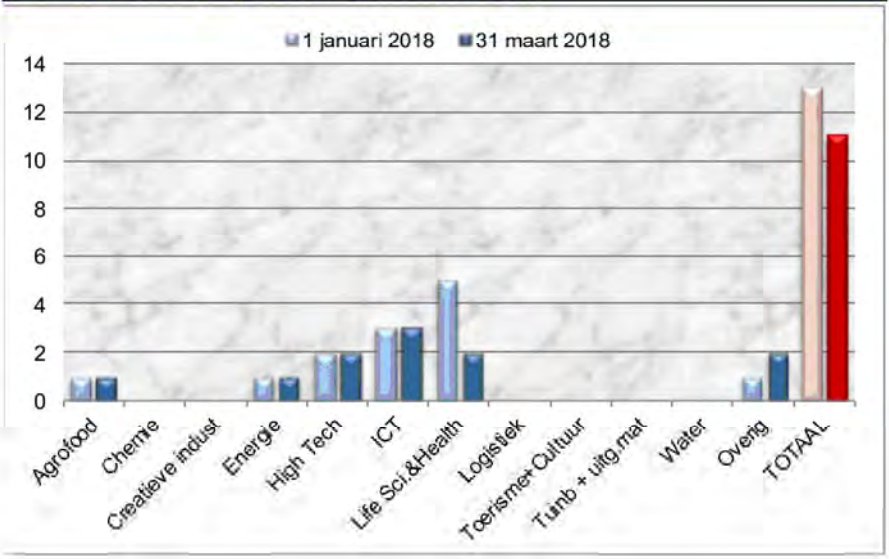
Het IFNN streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo maart 2018 is de revolverendheid nog niet van toepassing.

Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Topsectoren

Investeringen per sector t/m 31 maart 2018	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
High Tech	1	75
Overig	1	30
	2	**105**

Aantal financieringen per sector per 31 maart 2018

Totaal uitstaande positie per sector per 31 maart 2018

	1 januari	31 maart
Agrofood	200	200
Chemie	-	-
Creatieve indust	-	-
Energie	94	94
High Tech	257	275
ICT	362	364
Life Sci.&Health	291	170
Logistiek	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-
Water	-	-
Overig	100	130
	1.304	**1.233**

Financieringen per sector uit portefeuille t/m 31 maart 2018

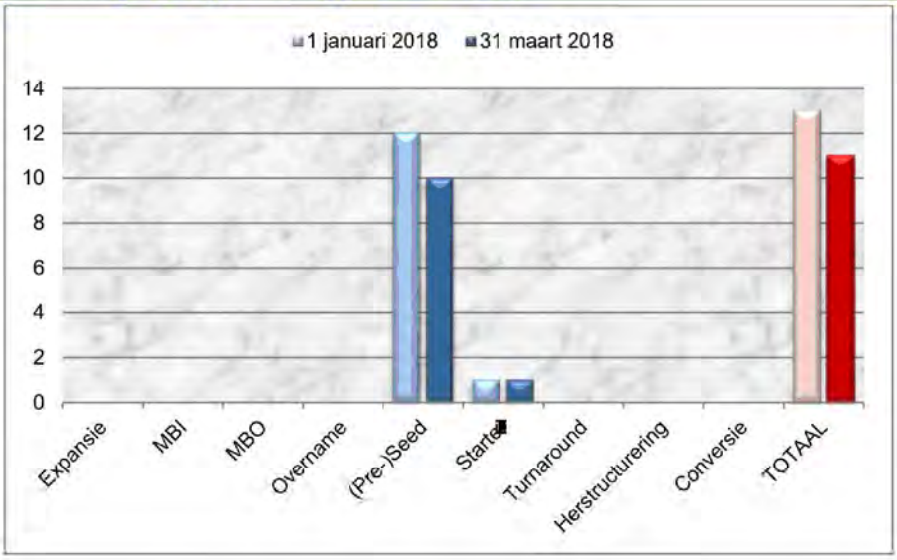
	Totaal
High Tech	1
Life Sci.&Health	3
	4

Type aanvragen

Investeringen per type aanvraag t/m 31 maart 2018

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
(Pre-)Seed	2	105
	2	**105**

Financieringen per type aanvraag per 31 maart 2018

Financieringen per type uit portefeuille t/m 31 maart 2018

	Totaal
(Pre-)Seed	4
	4

3. Niet-financiële informatie

Leads

In het eerste kwartaal van 2018 zijn er 17 nieuwe leads binnengekomen bij IFNN. Per einde december 2017 waren 17 leads onderhanden. Van de 34 leads zijn nog 16 leads onderhanden (11 in onderzoek en 5 in afwachting van een reactie van de onderneming), 11 leads zijn afgewezen en/of doorverwezen, 3 leads zijn ingetrokken en van 4 leads is niets meer vernomen. De belangrijkste redenen voor het afwijzen van projecten waren onder meer: kwaliteit management (18,2%), buiten regio (54,5%) en niet innovatief (27,3%).

Maatschappelijk rendement

Verloop directe werkgelegenheid t/m 31 maart 2018 (in FTE's)

	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**15**
Bij:	
Investeringen: nieuw	-
Mutatie bestaande portefeuille	-
	-
Af:	
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-
Uit portefeuille: overig	1
	1
Stand per 31 maart 2018	**14**

Van de tot en met 31 maart 2018 gefinancierde ondernemingen hebben vier bedrijven IP's (patenten en octrooien).

0211 310595

LEESWIJZER IFNN RAPPORTAGE

Deze leeswijzer bevat een toelichting op de gebruikte definities in het kwartaalrapportage. De leeswijzer zal elk jaar bij kwartaalrapportage Q1 worden herzien en verstrekt.

Het IFNN stelt de ondernemer in staat om een innovatief idee naar de markt te brengen. Het vinden van financiering in een ontwikkelfase is vandaag de dag een lastige opgave. Het innovatieproces is kostbaar en traditionele financiers zijn terughoudend. Het IFNN speelt hier op in door te participeren in Noord-Nederlandse bedrijven die samenwerken aan innovatie technologieën, producten en concepten. Met behulp van het IFNN kunnen bedrijven innovaties daadwerkelijk realiseren.

De NOM, het ministerie van Economische Zaken en de provincies Drenthe, Friesland en Groningen hebben in totaal € 20 mln. beschikbaar gesteld om ondernemingen uit Noord-Nederland in staat te stellen om innovaties daadwerkelijk te realiseren.

Het IFNN verstrekt eigen vermogen in de vorm van aandelenkapitaal. De grootte van de financiering varieert van € 50.000 tot € 1.000.000. Het fonds voorziet in maximaal 50% van de totale financieringsbehoefte. In uitzonderingsgevallen kan er ook een achtergestelde lening worden verstrekt.

Om in aanmerking te komen voor financiering vanuit het IFNN gelden onderstaande richtlijnen:

- Vestiging: bedrijf moet zich vestigen of gevestigd zijn in Noord-Nederland;
- Samenwerking: betrokkenheid van tenminste twee MKB-bedrijven;
- Co-funding: co-investering is geregeld of kan inmiddels het Innovatiefonds worden georganiseerd;
- Innovatie: innovatief product/dienst, bij voorkeur beschermd met patenten.

De website van IFNN is www.ifnn.nl en www.innovatiefondsnoordnederland.nl

Definities

De volgende definities worden gebruikt in de rapportage:

Aflossingen	Bedragen die worden terugbetaald op door IFNN verstrekte leningen. De nog niet ontvangen gefactureerde aflossingen zijn geen onderdeel.
Benaderde marktwaarde (BMW)	Het benaderde bedrag waartegen de financiering door een private marktinvesteerder in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op waardepeildatum. Halfjaarlijks (30 juni en 31 december) wordt de waardering

	(BMW) van de portefeuille (her-)beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten worden door de verantwoordelijke investment manager met de directie besproken.
Boekwaarde aandelen	De waarde op de balans van IFNN van de door IFNN gehouden aandelen van portefeuillebedrijven. De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering.
Boekwaarde leningen	De waarde op de balans van IFNN van de door IFNN verstrekte (achtergestelde) leningen aan portefeuillebedrijven. De boekwaarde van de leningen wordt bepaald op basis van het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.
Commitment	Financieringsbedragen voor nieuwe en bestaande portefeuillebedrijven, die door de directie zijn goedgekeurd, maar nog niet zijn gestort.
Desinvesteringen	De boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin IFNN een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door IFNN aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "resultaat verkoop participaties".
Directe werkgelegenheid	Aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Exit	Bedrijven die uit de portefeuille van IFNN zijn gelopen, door bijvoorbeeld het voldoen van haar betalingsverplichtingen, faillissement of liquidatie of verkoop van aandelen.

Indirecte werkgelegenheid	Werkgelegenheid dat indirect ontstaat door de vestiging van een bedrijf, maar niet in dienst zijn bij het bedrijf zelf (bijvoorbeeld: inhuur ZZP-ers, uitbesteden deel van de productie-werkzaamheden en sociale werkvoorziening).
Intake	Een intake is een korte beschrijving van de investeringscasus met daarin opgenomen de globale dealstructuur. Op basis van de intake besluit de directie of de investeringscasus binnen de doelstellingen en uitgangspunten van het IFNN valt en of er voldoende aanleiding is om een uitgebreider onderzoek op te starten. Een onderzoek kan leiden tot een investeringsvoorstel.
Intellectueel Eigendom (IE)	Patent of octrooi in het bezig van een portefeuille-bedrijf.
Investeringen	Gestorte bedragen op aandelen en leningen voor nieuwe portefeuillebedrijven en uitbreidingen op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.
Investeringsvoorstel	Een investeringsvoorstel is een beschrijving van de investeringscasus, met onder andere de definitieve dealstructuur en een beoordeling van de markt, product en management. Een investeringsvoorstel wordt voorgelegd aan de investeringscommissie, die na een positief advies en goedkeuring directie kan uitmonden tot een financiering.
Leads	Leads betreffen financieringsverzoeken welke op basis van eerste informatie in principe binnen de beleidskaders van IFNN lijken te vallen. Na nadere kennismaking met de ondernemer/onderneming/fonds wordt bij een positieve grondhouding, door de investment manager een intake opgesteld.
Maatschappelijk rendement	Het maatschappelijk rendement wordt onder andere afgemeten aan de directe en indirecte werkgelegenheid en de mate van cofinanciering.
Portefeuilleresultaat	Het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties, provisies en mutatie voorziene waardeverminderingen.
Rente leningen u/g	Gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portefeuillebedrijven.

Revolverenheid

De geïnvesteerde bedragen in ondernemingen die terugvloeien naar IFNN, middels bijvoorbeeld renteontvangsten, aflossingen en desinvesteringen, kunnen opnieuw geïnvesteerd worden.

Risicoprofiel

Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling, kwaliteit van het management, marktpositie en ontwikkeling, management informatie systeem en uniekheid product en productontwikkeling meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd.

De risicoklassen zijn ingedeeld in vier klassen:

A. laag risico;
B. gemiddeld risico;
C. hoog risico;
D. zeer hoog risico.

De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van IFNN. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald en derhalve ook met het IC besproken. Vervolgens wordt halfjaarlijks het profiel opnieuw beoordeeld.

Sectoren

De negen landelijke topsectoren (Agrofood, Chemie, Creatieve industrie, Energie, High Tech, Logistiek, Life Science & Health, Tuinbouw en Water), aangevuld met de sector ICT, Toerisme en Cultuur en Overig.

Subtotaal in bedrijf

De boekwaarde van de lening of het aandelenkapitaal voor voorziening.

Voorzieningen

Het bedrag dat is gereserveerd voor bepaalde in de toekomst te verwachten lagere opbrengsten op de verstrekte financieringen (de benaderde marktwaarde is lager dan subtotaal in bedrijf) Voorzieningen worden bepaald op financiële gronden, zoals de waarde van het aandelenkapitaal t.o.v. aanschafwaarde en het wel of niet kunnen voldoen aan de (betalings-) verplichtingen. De waarderingen worden op basis van het model FISTA uitgevoerd.

To: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 5/16/2018 7:40:11 PM
Subject: FW: aanvraag en toelichting begroting Top Dutch Logistics
Received: Wed 5/16/2018 7:40:11 PM
170921 Notitie VerzoekTDLprovincies rev mrt18.pdf
Indicatieve begroting TDL tbv Drenthe.xlsx

Hoi 5.1.2e,
Ik heb met 5.1.2e 5.1.2e afgesproken dat ik er vanavond nog naar zou kijken. In het onderstaande mijn bevindingen opgesteld. Kan jij je hierin vinden? Ik heb tegen 5.1.2e gezegd, dat ik het eerst met jou zou afstemmen.
Voor het project versterking logistieke functie Noord-Nederland willen de drie noordelijke provincies € 180.000 ter beschikking stellen. Om staatssteuntechnische redenen kon dit niet als een subsidie verstrekt worden, waardoor de vraag aan inkoop werd gesteld of het via de NOM als inbesteden weggezet kon worden.
Met de financiële middelen worden de volgende dingen gefinancierd:

- de inzet van de projectleider € 120.000,
- de productie van een bidbook + de ontwikkeling en inzet van marketing- en communicatieinstrumenten, € 25.000,
- project(groep)- en stakeholderbijeenkomsten. € 5.000.

Op elk punt zal ik hieronder nader ingaan.

Projectleider

Van 5.1.2e 5.1.2e heb ik begrepen, dat een projectleider van de NOM wordt ingezet. Dit kan beschouwd worden als inhuur. Het gaat om een bedrag van € 120.000. Volgens ons inkoopbeleid zou dit meervoudig onderhands aanbesteed moeten worden.
Het kan via quasi-inbesteden weggezet worden (NOM voldoet aan de voorwaarden), waardoor we niet meervoudig onderhands hoeven aan te besteden en daarmee zou het niet onrechtmatig zijn.
Er zijn echter twee complicerende factoren. Het eerste is dat het een afwijking is van ons inkoopbeleid en daarvoor hebben we de toestemming van GS nodig. Het tweede is dat de andere twee noordelijke provincies Fryslan en Groningen het als een subsidie hebben weggezet.

Bidbook + ontwikkeling en inzet van marketing- en communicatieinstrumenten

Beide kunnen als een inkoop worden beschouwd. Het gaat om bedragen onder de drempel van € 50.000, waardoor het onderhands (een op een) ingekocht kan worden.

Project(groep)- en stakeholderbijeenkomsten

Mij is niet helemaal duidelijk wat hiermee bedoeld wordt. Wordt hier de organisatie, zaalverhuur en dergelijke bedoeld? Ik kan daardoor niet beoordelen of deze dingen als een inkoop beschouwd kan worden. Indien het wel om een inkoop gaat, kan het eveneens onderhands ingekocht worden (bedrag ligt ver onder de grens van € 50.000).
Resten mij nog enkele vragen. In de notitie 'initiatief en verzoek tot versterking logistieke functie Noord-Nederland' staat dat het om minimaal € 180.000 gaat. Betekent dit dat het nog meer kan worden? En wat is het dan maximaal (uitgesplitst naar de verschillende onderdelen)?
Ik bel je morgenvroeg even!
Hartelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: woensdag 16 mei 2018 15:55
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: aanvraag en toelichting begroting Top Dutch Logistics

Dag 5.1.2e,
Om je een beeld te geven van de 'opdracht' die inbesteed zou moeten worden aan de NOM, hierbij het projectplan en uitwerking daarvan. Voor de goede orde: de projectleider staat op de loonlijst bij de NOM. Mocht je vanavond nog even contact willen hebben dan kan dat vanaf ongeveer 20.15 uur. [redacted]... In ieder geval heel er fijn dat je er vanavond nog even naar kan kijken. Dank!
Met vriendelijke groet,
5.1.2e 5.1.2e

provincie Drenthe

Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen
werkdagen: maandag-dinsdag-woensdag-donderdag-vrijdagochtend

Notitie initiatief en verzoek tot versterking logistieke functie Noord-Nederland

Inleiding en doelstelling
Vorig jaar heeft een aantal ondernemers het initiatief genomen om de logistieke sector in Noord-Nederland te gaan versterken.
De sector is prominent aanwezig met diverse toonaangevende bedrijven. Tegelijkertijd blijft de positie van Noord-Nederland achter bij ontwikkelingen in andere delen van Nederland. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse ter onderbouwing hiervan is nodig. Hoe ziet het logistieke speelveld er in Noord-Nederland uit? Wat is de omvang en economische betekenis van de sector, de ontwikkelfase waarin het logistieke cluster zich bevindt, de concurrentiekracht in deze doelgroep ten opzichte van andere regio's, de aanwezige en te verwachten vestigingsdynamiek in de betreffende markt en de aard en omvang van het acquisitiespeelveld. Hieruit kan een goede onderbouwing verkregen worden van de échte marktkansen van logistiek. Extra investeringen in het vergaren van kennis lijkt op dit moment een belangrijke randvoorwaarde voor succes welke in o.a. de propositie van de sector tot uiting moet komen. Relevante onderzoeksrapporten van o.a. 5.1.2e , Stec Groep, Groenewout Consultants, Buck Consultants en TKI Dinalog naast onderzoek van de RuG en NHL Stenden zijn voorhanden om een eensluidend beeld te schetsen.

Met name Brabant en Limburg positioneren zich nadrukkelijk als logistieke regio's en zijn daarin succesvol. In de logistieke hotspots monitor 2017 komt in de top 20 geen enkele regio in de drie Noordelijke provincies voor.

Bestaande logistieke bedrijven blijven achter in innovatieve ontwikkelingen en groei. Een deel daarvan dreigt zelfs te vertrekken uit Noord-Nederland omdat andere regio's meer mogelijkheden bieden. Ook nieuwe vestigingen van Nederlandse en internationale bedrijven ontbreken doordat zij kiezen voor andere regio's. Inspelen op belangrijke vestigingscriteria vanuit de logistiek is van groot belang, zoals:
(1) beschikbaarheid en kosten van arbeid;
(2) bereikbaarheid over de weg;
(3) multimodale ontsluiting;
(4) nabijheid van afzetmarkten;
(5) (snelle)beschikbaarheid van (grote) kavels en ruimte voor expansie.

Het exacte belang van factoren hangt af van het type goederen, herkomst goederen en afzetmarkten, het type distributiecentrum en gebruik van modaliteiten. Recent onderzoek van onder meer Stec Groep (2017) toont het toenemend belang van arbeidsmarkt. Becijferd is dat tot 2030 maar liefst 350.000 nieuwe mensen nodig zijn in de logistieke sector in Nederland.

En tegelijkertijd biedt Noord-Nederland ook volop kansen. De infrastructuur is goed, congestie komt nauwelijks voor, een enkele zwakke schakel wordt aangepakt. De arbeidsmarkt biedt potentieel over de gehele breedte. En er is volop ruimte. Het Noorden kan zich hierin onderscheiden van de succesvolle logistieke hotspots elders in Nederland, waar de arbeidsmarkt inmiddels krap is en er nauwelijks meer ruimte beschikbaar is. Al met al voldoende kansen in de topsector logistiek.

Een aantal ondernemers heeft daarom de handen ineengeslagen om de kansen die er zijn te gaan concretiseren.

Uitgangspunt is een integrale aanpak. Het is belangrijk dat ondernemers, kennisinstellingen en overheid gezamenlijk optrekken. Vanuit het gemeenschappelijk belang is het noodzakelijk dat ondernemerschap, kennis en regelgeving bij elkaar komt. Alleen door een breed gedragen onderbouwde én onderscheidende positionering kan Noord-Nederland zijn logistieke functie effectief versterken.

De opdracht is tweeledig:
1) Noord-Nederland nationaal en internationaal nadrukkelijk op de kaart zetten als logistieke regio met veel mogelijkheden en kansen; en

0213 336488

2) De succesvolle realisatie van diverse logistieke projecten in Noord-Nederland.

Ad 1) Dit is een belangrijk deel van onze opdracht: Noord-Nederland nationaal en internationaal nadrukkelijk op de kaart zetten als regio met veel mogelijkheden en kansen voor de logistieke sector. In de nog op te stellen propositie willen we helder benoemen wat de doelgroep is: aantrekken van bedrijven/goederenstromen en realiseren beleidsmatige/ lobbydoelen. En aan welk type bedrijven in de logistieke sector is behoefte? Wat ontbreekt er in de keten? Wat maakt Noord-Nederland op logistiek gebied nu echt onderscheidend, wat zijn de USP's? Hoe verhoudt dit zich tot andere logistieke regio's in Nederland? Etc. etc.

Ad 2) Een ander deel van onze opdracht is de succesvolle realisatie van diverse logistieke projecten in Noord-Nederland. Er zijn veel vraagstukken en projecten voorhanden. Per project is maatwerk vereist, door telkens weer de relevante partijen (ondernemers, kennisinstellingen en overheid) bij elkaar te brengen. Inmiddels is een aantal projecten benoemd waarvoor relevante partijen bij elkaar worden gebracht. De volgende stap is per project de projectdoelstellingen en de planning definiëren.

Concrete (willekeurige) voorbeelden van dit soort projecten zijn:

- E-commerce; hoe kunnen we de diverse webwinkels in Noord-Nederland versterken en nieuwe partijen enthousiasmeren door een logistieke infrastructuur die voldoet aan de specifieke distributie-eisen van deze branche?
- Stadsdistributie; hoe kunnen we bijdragen aan het ontwerp, de realisatie en succesvolle invulling van stadsdistributie?
- Spoorvervoer naar Duitsland; hoe kunnen we het goederenvervoer per spoor naar Duitsland activeren?
- Waterwegen; hoe kunnen we de waterwegen intensiever gaan benutten?
- ...

Er zijn legio projecten voorhanden. Bovenstaande projecten staan bij ons inmiddels op de agenda. Alle projecten hebben gemeen dat ze onderdeel zijn van de economie in Noord-Nederland en brengen investeringen en werkgelegenheid met zich mee. Uiteindelijk versterken ze gezamenlijk de economie van Noord-Nederland.

<u>Organisatie & governance</u>
Er is al een samenwerkingsverband van logistieke ondernemers uit de 3 Noordelijke provincies gevormd. 5.1.2e (vicevoorzitter VNO-NCW MKB Noord) is projectvoorzitter, 5.1.2e is projectleider.
De ondernemers van het eerste uur zijn:
- 5.1.2e Lubbers Logistics Group, Schoonebeek
- 5.1.2e HUSA Logistics, Veendam
- 5.1.2e Portena Logistiek, Heerenveen
- 5.1.2e Koopman Logistics Group, Noordhorn

Deze groep vormt de projectgroep. Er wordt gedacht aan het betrekken van meer noordelijke logistieke ondernemers in de projectgroep, voor Drenthe bijvoorbeeld vanuit BADEC, Port of Zwolle, of vanuit GAE, Voor Fryslân bijvoorbeeld Fritom Logistic Solutions.

De projectgroep zoekt actief de verbinding met de vele stakeholders. Dit zijn allereerst de logistieke ondernemers, de kennisinstellingen RuG en NHL Stenden en overheden in Noord-Nederland. Hiertoe behoren ook partijen als de NOM (en NFIA), SNN en de Noordelijke Innovation Board. Zij ondersteunen het initiatief van harte. De Innovation Board heeft aangegeven dat "Logistiek" zal worden opgenomen in zijn productportfolio.
Daarnaast wordt samenwerking gezocht met partijen die nationaal of internationaal van belang zijn. Denk hierbij aan de Topsector Logistiek, TLN en Nederland Distributieland.
Regionaal zal worden afgestemd met trajecten Veendam/Groningen en Coevorden/Bentheim en is er bij het opstellen van een noordelijke logistieke propositie specifieke aandacht per provincie:

a) Voor Drenthe: Vierkant voor Werk (Dutch Tech Zone), Haven Meppel (Port of Zwolle), GAE;

b) Voor Groningen: Groningen Seaports, GAE, railport Veendam;
c) Voor Friesland: A7-corridor Afsluitdijk-Sneek-Heerenveen-Drachten, binnenhavens Lemmer-Heerenveen-Sneek-Drachten-Leeuwarden, zeehaven Harlingen.

Als er een goede propositie ligt zal deze mee worden genomen in de Top Dutch campagne in het laatste trimester van 2018.

Verder willen wij een stuurgroep instellen o.l.v. een onafhankelijke voorzitter uit ondernemerskringen. De stuurgroep bewaakt en stuurt de doelstellingen en uitvoering van het gehele project en van de onderliggende individuele projecten.
In de stuurgroep kunnen zitting hebben ondernemers, vertegenwoordigers van de 3 Noordelijke overheden en de kennisinstellingen.

Voor de hosting en penvoering gaan we een beroep doen op de VNO-NCW organisatie. VNO-NCW beschikt immers over een professionele uitvoeringsorganisatie. De door VNO-NCW recent opgerichte stichting 'Noord-Nederland Next Level' wordt verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. Deze stichting organiseert, bewaakt en verantwoordt de financiën.
In Bijlage A. wordt de projectstructuur schematisch weergegeven.

Missie
Door een actieve en gezamenlijke inspanning van ondernemers, kennisinstellingen en overheid de positie van Noord-Nederland in de logistieke sector versterken.

Visie
In 2025 neemt Noord-Nederland in de topsector logistiek een vooraanstaande positie in. We staan bekend als een innovatieve regio waarin nationale en internationale logistieke bedrijven zich vestigen. Dit creëert economische bedrijvigheid, werkgelegenheid en een innovatief klimaat.

Uitvoering en planning
De projectgroep is inmiddels van start gegaan. Zij heeft maandelijks contact en overleg. De eerste concrete projecten zijn benoemd. Voor elk project wordt bepaald wat de doelstellingen zijn, wie de betrokkenen zijn en er wordt een planning gemaakt.

De stuurgroep moet nog vorm krijgen. Wat ons betreft doen we dit mede op grond van de wensen van de provincies.

Doel is 4 x per jaar een stakeholder bijeenkomst te houden, bij voorkeur op locatie van een concreet project. Tijdens de stakeholder bijeenkomsten worden relevante partijen zoals logistieke ondernemers, specialisten van noordelijke provincies en gemeentes, kennisinstellingen, NOM, SNN, NIB, TKI, TLN, NDL, EVO, etc. bijgepraat en gevraagd om input en participatie met betrekking tot lopende projecten en nieuw te ontwikkelen projecten.

Er zal een projectplan en een marketing- en communicatieplan incl. een bidbook worden opgesteld. Dit kan naar verwachting binnen 2 maanden gereed zijn en gedeeld kunnen worden met de stakeholders.

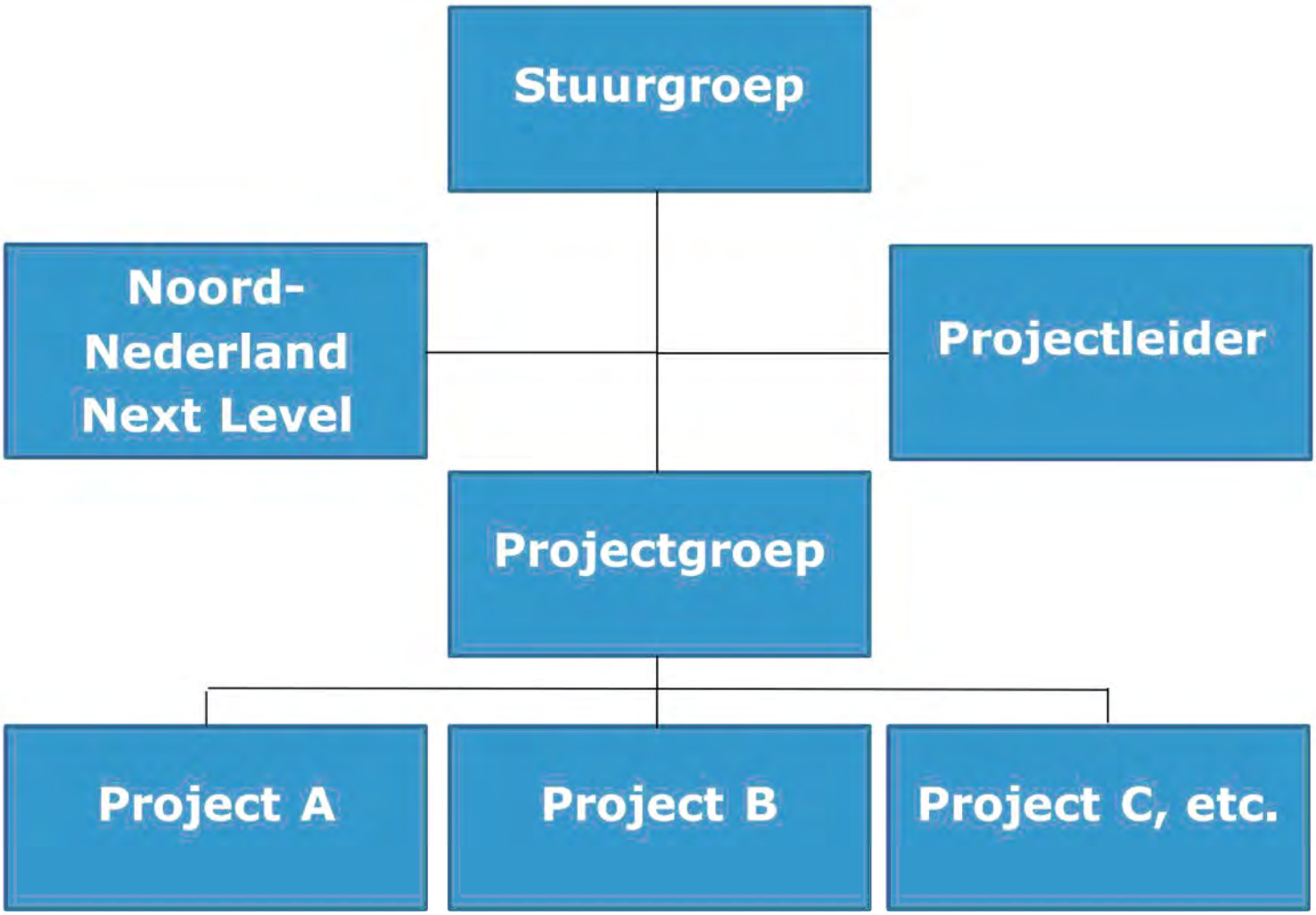
Begroting
Zie bijlage B.

Verzoek aan de provincies
De projectgroep verzoekt de provincies financiële middelen ter beschikking te stellen om het initiatief te faciliteren. Dit zijn middelen voor de inzet van de projectleider, voor de productie van een bidbook, voor de ontwikkeling en inzet van marketing- en communicatie-instrumenten en voor project(groep)- en stakeholderbijeenkomsten. Het minimaal totaal gevraagde budget bedraagt € 180.000,- excl. BTW. De jaarlijks begrote kosten zijn

projectleider 60k ([redacted 5.1.1c] + bidbook/M&C 25k + project/stakeholderbijeenkomsten 5k, totaal € 90.000,- per jaar excl. BTW.

Bijlagen:
A. Organigram projectstructuur
B. Begroting

Bijlage A: Organisatiestructuur

0213 336488

Bijlage B: Begroting

In de begroting wordt een onderscheid gemaakt in kosten en inzet 'in kind'.

De jaarlijks begrote kosten zijn:

projectleider:	€ 60.000,=
bidbook + marketing & communicatie:	€ 25.000,=
projectgroep/stakeholderbijeenkomsten:	€ 5.000,=
Totaal:	€ 90.000,=

Het gevraagde budget voor een periode van 2 jaar bedraagt derhalve € 180.000,= excl. BTW.

De jaarlijkse inzet 'in kind' bedraagt:
De ondernemers committeren zich aan een inzet 'in kind' in tijd en faciliteiten. De verwachte inzet van de ondernemers in tijd is minimaal 600 uur per jaar (per ondernemer gemiddeld 3 uur per week, 50 weken, 4 ondernemers). Die van de projectvoorzitter [redacted] wordt geschat op minimaal 200 uur (4 uur per week). Totaal 800 uur. Met een fictief uurloon van € 150,= is dit € 120.000,= per jaar, ofwel in 2 jaar € 240.000,=.
Daarnaast zal incidenteel per project kennis moeten worden ingekocht. Dit is voor rekening van de ondernemers (projectgroep leden en/of in de projecten betrokken ondernemers). Wij verwachten dat dit zo'n € 20.000,= per jaar zal zijn. Al met al een inzet door de ondernemers en de projectvoorzitter van minimaal € 140.000,= per jaar, ofwel in 2 jaar € 280.000,= in totaal.

De rol van de projectleider is als volgt:

- Het ontwikkelen van een innovatiestrategie voor de Noordelijke logistieke sector.
- Het aanjagen en ondersteunen van projecten rond logistiek.
- Het zorgen voor een adequaat financieel instrumentarium.
- Het wegnemen van belemmeringen.

De beoogde resultaten van de projectleider zijn:
- Toename van investeringen en business development.
- Toename van het aantal innovaties en het aantal innoverende logistieke bedrijven.
- Versterking van het verdienvermogen van noordelijke logistieke bedrijven.

De activiteiten waarmee de projectleider zich bezig houdt zijn:
- Formuleren van concrete ambities rond E-commerce, stadsdistributie, treinvervoer naar Duitsland, betere benutting van waterwegen.
- Bepalen van indicatoren en beoogde resultaten per ambitie.
- Betrekken en verbinden van partijen rond de hiervoor benoemde ambities.
- Aanspreken van partijen op hun rol (kennis, financiering, regelgeving, dataverzameling).
- Monitoren van voortgang, in kaart brengen van belemmeringen, kenbaar maken resultaten.
- Meedenken over noordelijk instrumentarium (incl. toetsingskader).
- In kaart brengen van "parelprojecten" rond logistiek in Noord-Nederland en deze projecten waar mogelijk ondersteunen/faciliteren.
- Bereid vinden van trekkers en het opstarten van clusters rond de kansrijke domeinen teneinde en brede beweging te creëren rond de noordelijke logistieke sector.

TopDutch Logistics: indicatieve detailbegroting t.b.v. Provincie I Mar-18

Activiteiten van de projectleider aantal

[redacted] 5.1.1c

Plannen, agenderen, notuleren, faciliteren stuurgroep vergaderingen
(Mede) organiseren algemene bijeenkomsten, stakeholderbijeenkomsten, etc.
(Mede) leveren input propositie (interviews, verslaglegging, overleg) (bidbook)
(Mede) leveren input Marketing- & Communicatieplan (interviews, verslaglegging, overleg) (TopDutc
Opstellen database stakeholders, geïnteresseerden, deelnemers, etc.
Indienen en afhandelen subsidieaanvraag Provincie Drenthe

Het aanjagen en ondersteunen van projecten rond logistiek.

- Formuleren van concrete ambities rond projecten.
- Bepalen van indicatoren en beoogde resultaten per ambitie.
- Betrekken en verbinden van partijen rond de hiervoor benoemde ambities.
- Aanspreken van partijen op hun rol (kennis, financiering, regelgeving, dataverzameling).
- Monitoren van voortgang, in kaart brengen van belemmeringen, kenbaar maken resultaten.
- Meedenken over noordelijk instrumentarium (incl. toetsingskader).
- In kaart brengen van "parelprojecten" rond logistiek in Noord-Nederland en deze projecten wa
- Bereid vinden van trekkers en het opstarten van clusters rond de kansrijke domeinen teneinde e

Voorbeeldprojecten (uitgaande van ongeveer 6 projecten), gemiddeld 90 uur per project:

- E-commerce; hoe kunnen we de diverse webwinkels in Noord-Nederland versterken en nieuw
- Stadsdistributie; hoe kunnen we bijdragen aan het ontwerp, de realisatie en succesvolle invulli
- Spoorvervoer naar Duitsland; hoe kunnen we het goederenvervoer per spoor naar Duitsland a
- Waterwegen; hoe kunnen we de waterwegen intensiever gaan benutten?
- Project 5
- Project 6

Opstellen Propositie (bidbook)

Marketing- & Communicatieplan

Penvoerder (+out of pocket projectgroep/stakeholderbijeenkomsten)

Totaal indicatieve detailbegroting t.b.v. Provincie Drenthe

uur	uren	€ 125
		€ 15,000
		€ 15,000
		€ 7,500
h)		€ 5,000
		€ 5,000
		€ 5,000

5.1.1c

ar mogelijk ondersteunen/faciliteren.
n brede beweging te creëren rond de noordelijke logistieke sector.

e partijen enthousiasmeren om een logistieke infrastructuur die voldoet aan de specifieke distributie-eisen va
ng van stadsdistributie?
ctiveren?

	90	€ 11,250
	90	€ 11,250
		€ 11,250
		€ 11,250
		€ 11,250
		€ 11,250
totaal		€ 120,000
		€ 26,000
		€ 24,000
		€ 10,000
		€ 180,000

5.1.1c

n deze branche?

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 5/24/2018 6:50:19 AM
Subject: RE: AIV en NOM
Received: Thur 5/24/2018 6:50:20 AM
AIV P12 2018.docx

Hoi 5.1.2e,
Ik had er van de week naar gekeken. In de bijlage tref je het document met mijn opmerkingen/vragen. Kijk maar of je er nog iets mee kunt.
Groeten,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 24 mei 2018 7:57
Aan: 5.1.2e 5.1.2e
CC: 5.1.2e 5.1.2e
Onderwerp: AIV en NOM
Hoi 5.1.2e,
Had jij nog opmerkingen op de gewijzigde AIV? Ik wilde vandaag bericht geven aan de provincie Zuid-Holland.
Heb jij Trip al gesproken? Ik heb nog een vraag over inbesteden bij de NOM. 5.1.2e heeft gevraagd of ik ernaar kan kijken. Een van de voorwaarden voor quasi-inbesteden is dat we er toezicht houden zoals op onze eigen diensten. Ik heb in ieder geval 1 artikel gevonden, waarin er door een jurist twijfels worden geuit of dat bij een BV/NV zo is, omdat het bestuur autonoom is. Ik vind het een lastige.
Er wordt veel inbesteed naar de NOM en we krijgen vanuit de organisatie in toenemende mate er vragen/verzoeken over. Tot nu toe kon het allemaal, ik begin toch mijn twijfels te krijgen. Is het mogelijk om een seminar van Trip over dit onderwerp te krijgen, als het kan op korte termijn?
Ik hoor graag van je.
Hartelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 13

Concept (ID 311313)

To: 5.1.2e 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Mon 6/11/2018 10:56:47 AM
Subject: RE: beschikking business development
Received: Mon 6/11/2018 10:56:48 AM

Hoi 5.1.2e,
De beschikking voor BD is zeer recent uitgegaan. Is een tijdje blijven liggen door ontbrekende mandaten van Groningen/Fryslan en was wat complexer door de samenvoeging van drie subsidies in 1 brief (NOM, BD en Greenlincs). Daar kwam ook nog bij dat het door een concernmanager ondertekend moest worden vanwege de grootte van het bedrag (> 1 mln). Duurder allemaal wat langer.
Ik reageer wel even rechtstreeks naar 5.1.2e.
Groet,
5.1.2e
Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 11 juni 2018 11:23
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: beschikking business development
Hoi 5.1.2e,
Nog een vraag. Zie hieronder. Er is toch wel een beschikking van 2018 uit gegaan? Of bedoelt hij de vaststelling van 2018?
Wil jij anders rechtstreeks naar 5.1.2e reageren?
Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e < 5.1.2e @hannn.eu>
Verzonden: donderdag 7 juni 2018 15:50
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Onderwerp: Re: beschikking business development
Klopt, ik begreep dat er voor de BD activiteiten in 2018 nog geen beschikking ligt.

Op 7 juni 2018 bij 15:46:42, 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl) schreef:

> Ik denk dat 5.1.2e de beschikking 2018 bedoeld. Of niet 5.1.2e?
>
> Verstuurd vanaf mijn iPhone
> Op 7 jun. 2018 om 15:05 heeft 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl> het volgendem geschreven:
>
> > O, ja. Goed dat je het zegt, 5.1.2e.
> > Voor 1 juli ontvangt de NOM het Programma van Eisen. Daarna dient men het jaarplan 2019 in (voor 1 okt). Daarna volgt de beschikking.
> > Groeten, 5.1.2e
> > **Van:** 5.1.2e < 5.1.2e @provinciegroningen.nl>
> > **Verzonden:** donderdag 7 juni 2018 15:00
> > **Aan:** 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
> > **CC:** 5.1.2e @hannn.eu
> > **Onderwerp:** Re: beschikking business development
> > Hebben we het over hetzelfde? Beschikking of programma van eisen of werkplan?
> >
> > Verstuurd vanaf mijn iPhone
> > Op 7 jun. 2018 om 14:07 heeft 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl> het volgende geschreven:
> >
> > > Dag 5.1.2e,
> > > Het klopt dat deze nog niet is afgegeven. Het streven is om deze voor 1 juli naar de NOM te verzenden (ipv 1 juni). De indieningstermijn wordt daardoor ook een maand later (1 oktober).
> > > Met vriendelijke groeten,
> > > 5.1.2e 5.1.2e
> > > Projectleider Arbeidsmarkt
> > > Agribusiness en BBE
> > > <image001.png>
> > > 5.1.2e @drenthe.nl

5.1.2e
0592 – 5.1.2e
Op woensdag en donderdagmiddag afwezig

Van: 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
Verzonden: woensdag 6 juni 2018 6:32
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Fwd: beschikking business development

Hoi 5.1.2e kun jij dit beantwoorden richting 5.1.2e cc aan mij
Alvast bedankt
5.1.2e

Verstuurd vanaf mijn iPhone
Begin doorgestuurd bericht:

> **Van:** 5.1.2e <5.1.2e @hannn.eu>
> **Datum:** 5 juni 2018 om 22:10:24 CEST
> **Aan:** 5.1.2e <5.1.2e @provinciegroningen.nl>
> **Onderwerp: beschikking business development**
>
> Hoi 5.1.2e,
> weet jij waar de beschikking voor het business development deel van de clusterorganisaties op hangt? Ik begreep van 5.1.2e 5.1.2e dat de beschikking voor 2018 nog niet afgegeven is.
> Groeten,
> 5.1.2e

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

In ons Handvest voor Dienstverlening kunt u lezen welke dienstverlening u van ons mag verwachten.
http://www.provinciegroningen.nl/loket/onze-dienstverlening/kwaliteitshandvest/

To: 5.1.2e (5.1.2e @fryslan.frl) (5.1.2e @fryslan.frl)[5.1.2e @fryslan.frl]; 5.1.2e (5.1.2e @provinciegroningen.nl) (5.1.2e @provinciegroningen.nl)[5.1.2e @provinciegroningen.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e [5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 6/12/2018 12:56:52 PM
Subject: Werkplannen en verleningen clusterorganisaties 2018
Received: Tue 6/12/2018 12:56:56 PM

Werkplan Energy Valley 2018.pdf
Werkplan Greenlincs 2018.docx
Werkplan HANNN 2018.pdf
Werkplan NOM, HTSM en NOM BD 2018.pdf
Werkplan Water Alliance 2018.pdf
Verlening Energy Valley 2018.pdf
Verlening HANNN 2018.pdf
Verlening NOM, HTSM, NOM BD en Greenlincs 2018.pdf
Verlening Water Alliance_2018.pdf

Collega's,

Naar aanleiding van de vraag van 5.1.2e over de toezending van de subsidieverlening van de NOM heb ik voor de volledigheid alle werkplannen en verleningen van de clusterorganisaties van 2018 toegevoegd. De facturering richting Groningen/Fryslan kom ik woensdag nog even op terug. Dat gaat waarschijnlijk plaatsvinden via een eenmalige facturering.

Met vriendelijke groet.
5.1.2e 5.1.2e

SNN-VOORSTEL ENERGY VALLEY 2018

t.b.v. SNN-provincies Drenthe, Fryslân & Groningen - versie 1.0 – september 2017

De SNN-provincies Drenthe, Fryslân en Groningen hebben voor de periode 2016 tot en met 2019 jaarlijks €600.000 beschikbaar gesteld aan de stichting Energy Valley om uitvoering te geven aan een aantal taken voor de Noordelijke Innovatie Agenda. Hiervan is €100.000 ondergebracht bij de NOM voor business development met Waterallíantie, HANN, platform HTSM-Noord en Greenlincs. De resterende €500.000 is direct bestemd voor Energy Valley. Het werkkader wordt per jaar bepaald door de SNN-provincies, hetgeen voor 2018 is vastgelegd in een programma van eisen (SNN-kenmerk: 201701484-00698678). Aan de hand hiervan zijn in dit voorstel de taken en activiteiten van de stichting Energy Valley voor de SNN-provincies in 2018 uitgewerkt.

Het SNN PvE deel 1 2018 komt grotendeels overeen met 2017. De opbouw en inhoud van dit voorstel is derhalve vergelijkbaar met voorgaande jaar. De nadruk ligt op continuering van de branding, netwerkvorming en vraaggestuurde kennis-/ propositie-ontwikkeling met het mkb. Dit is inhoudelijk afgebakend op de thema's Gas in Transitie (Gas 2.0) en Systeemintegratie (Energiesysteem 2.0).

Met dit voorstel wordt in 2018 voor de SNN-provincies invulling gegeven aan een aantal taken om mkb-innovaties te stimuleren op het vlak van Gas 2.0 en Energiesysteem 2.0. Dit sluit direct aan bij de NIA, maar betreft niet de totaaluitvoering van deze regionale beleidsagenda's. Naast de taken voor de SNN-provincies voeren we ook andere projecten en werkzaamheden uit, gefinancierd door verschillende programma's en partners. Aan de SNN-provincies wordt periodiek verantwoording afgelegd over de taken die in dit voorstel zijn vastgelegd, om de voortgang te monitoren en elkaars activiteiten te versterken.

In 2018 wordt tevens de integratie met de Energy Academy Europe en het Energy Delta Institute afgerond en zullen de 3 organisatie hun krachten gaan bundelen en naar buiten treden als de New Energy Coalition. De drie organisaties zullen een complementair pakket bieden voor versnelling van de energietransitie. De exacte werkafspraken hierover worden momenteel uitgewerkt. De EV-werkzaamheden voor de SNN-provincies zullen daarbij onverkort en conform dit voorstel worden uitgevoerd.

0219 311819

Inhoudelijke kader

Conform SNN NIA ligt de nadruk op vraaggestuurde ondersteuning van duurzame energie-innovaties en product-markt-combinaties uit het bedrijfsleven, en vooral het mkb. De inhoudelijke focus ligt hierbij op een tweetal versnellingssporen.

>Gas-in-Transitie (Gas 2.0)

Gas is een belangrijk onderdeel van onze energiemix. Slimme gas-oplossingen en -toepassingen kunnen derhalve flinke bijdrage aan de verduurzamingsopgave. Dit biedt tegelijk groeikansen voor het regionale bedrijfsleven. De nadruk ligt hierbij op:

A- Hernieuwbaar Gas

Hierbij liggen marktkansen voor vergisting, vergassing en elektrolyse. De marktonwikkeling (TRL-fase) varieert per technologie-lijn.

- De productie van waterstof middels elektrolyse bevindt zich nog vooral in de onderzoek & ontwikkeling fase (proof-of-concept) waarvoor in 2017 al diverse demoprojecten zijn ondersteund. Daarnaast biedt de toepassing van waterstof voor opslag, chemie en mobiliteit innovatiekansen. De nadruk in de ondersteuning ligt op R&D-trajecten, pilots en de ontwikkeling van nieuwe marktconcepten en product-markt-combinaties.
- Bij (mono-)vergisting ligt de nadruk vooral op kostprijsreductie door keten-optimalisaties (biomassa-voorbewerking, proces-innovaties, lokale afzet, e.d.).
- Met vergassing kunnen ook droge biomassastromen worden omgezet in hernieuwbaar gas. Dit bevindt zich in een ontwikkelfase, waarbij de nadruk ligt op toepassing in een (semi-) commerciële omgeving (proof-of-principle). Hierbij wordt ook de verbinding gelegd naar de chemie (als groene grondstof) en kenniscentrum InVesta.

Op alle-drie de technologielijnen is sprake van een actief cluster in de regio. We begeven ons middenin dit netwerk en hebben met vele partijen een samenwerkingsrelatie. Vanuit onze expertise en netwerkpositie kunnen we een adviesrol vervullen bij doorontwikkeling & toepassing van nieuwe technieken en marktmodellen. Hiervoor bieden we organiserend vermogen voor het vinden van markt- & kennispartners, subsidie & financiering, en de koppeling van technologieën, leveranciers, investeerders, beleidskader en afzetmarkten.

B- Small-Scale LNG

Het gebruik van Liquified Natural Gas (LNG) als motorbrandstof voor schepen en wegtransport zorgt voor forse emissiereductie. Dit biedt tegelijk nieuwe marktkansen voor de bouw van LNG-

0219 311819

tank en -bunker stations (langs weg en water), alsmede de (om)bouw van schepen en wagens. De nadruk ligt hierbij vooral op toepassing en uitrol door verbinding van vraag & aanbod en goede ruimtelijke inbedding. Daarbij kan LNG de waardeketen van biogas / groen gas versterken (bioLNG) en worden ingezet voor balancering en vraagrespons. Hierbij ligt de nadruk vooral op verdere doorontwikkeling en toepassing van nieuwe marktconcepten. Hierbij werken we samen met diverse reders, scheepsbouwers en technologieleveranciers. Daarnaast zijn we actief betrokken bij diverse (inter)nationale LNG-programma's w.o. de Green Deal Rijn & Wadden, nationaal LNG-platform, LNG Pilots en Clinsh. Op basis hiervan kunnen we een adviesrol vervullen en organiserend vermogen bieden om vraag & aanbod te koppelen, aanspraak te maken op (EU) infra-fondsen of nieuwe technologie-concepten door te ontwikkelen en in de markt te zetten.

> Lokale/Regionale Systeemintegratie

Met name in de gebouwde omgeving is een opkomst van decentrale energie-oplossingen zichtbaar (ZonPV, zon-thermisch, warmtepompen, e.d.). Wij hebben geen directe rol bij de uitrol. Dit ligt vooral bij lokale energiecoöperaties en de overheden. Wij zullen wel ondersteuning bieden aan ondernemers bij de ontwikkeling van nieuwe product-markt-combinaties, services en diensten. De nadruk ligt hierbij op:

A- Decentrale Energie-installaties

De opkomst van meer decentrale energie biedt marktkansen voor innovatieve decentrale energie-opwekkers, slimme energiemeters en/of andere marktconcepten. Hierbij gaat het niet zozeer om leveranciers of installateurs van reguliere oplossingen, maar vooral om ontwikkelaars van nieuwe decentrale installaties en concepten. Dit is een ontwikkelmarkt voor het mkb en start-ups in de maakindustrie, ICT en diensten. De nadruk ligt vooral op doorontwikkeling door toepassing in een gecontroleerde omgeving, om tot bredere marktintroductie te komen. Het Noorden kent een opkomend cluster op dit vlak. Gezien onze expertise en netwerkpositie kunnen we een adviesrol vervullen bij de doorontwikkeling en toepassing van nieuwe product-markt-combinaties uit het mkb, het leggen van verbindingen naar relevante markt- en kennispartners en nationale en Europese innovatieprogramma's.

B- Decentrale Energiesystemen

De opkomst van meer decentrale energie biedt nieuwe uitdagingen om de robuustheid van het systeem te waarborgen, alsmede de (kosten)efficiency te optimaliseren. Hierbij wordt het steeds belangrijker tot slimme koppeling van vraag en aanbod (vraagrespons) en systemen voor (lokale) opslag en buffering te komen. Dit vraagt een integrale benadering van het energievraagstuk voor

0219 311819

warmte, koude, elektriciteit en mobiliteit. Zowel in woon- als werkgebieden (industrie- en bedrijfsterreinen). Dit vraagt nieuwe (ICT) sturingssystemen, wijk- of gebiedsgerichte energieopslag en/of hybride energienetten. De nadruk ligt hierbij enerzijds op onderzoek en doorontwikkeling in een gecontroleerde omgeving. Het directe mkb-aandeel is hierbij wel beperkt omdat deels sprake is van een latente markt en anderzijds omdat het gaat om omvangrijke en multidisciplinaire ontwikkelprojecten.

Zoals gezegd vervuld SEV een aanjagende en adviserende rol om nieuwe marktinitiatieven op deze thema's verder te helpen. De nadruk ligt op toepassing van mkb-kennis, door technisch-financieel advies, consortia-vorming en slimme combinaties met andere marktinitiatieven en de kennissector. Zowel voor R&D-projecten, als voor innovatie-investeringsprojecten (pilots/demo's). SEV voert hierbij geen projecten uit, maar faciliteert, adviseert en helpt ondernemers bij nieuwe marktkansen. Hierbij wordt een reactief rol ingenomen om marktvragen verder te helpen, alsmede een proactief rol om ondernemers te betrekken bij nieuwe marktkansen en hier samen projecten voor te creëren. Hierbij worden de volgende taken uitgevoerd (conform SNN PvE deel 1 2018):

Programma van eisen

Onderstaande taken zijn per onderdeel uitgewerkt en vormen samen een integraal pakket om tot versnelling van de innovatieketen (funnel) te komen en meer business te stimuleren.

Netwerkvorming (als onderdeel van community building)

A. Branding: zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen op de gekozen thema's;
B. Netwerkvorming: verbinden van ideeën, kennis en partijen voor nieuwe business kansen;

Kennisontwikkeling (als fase A van Business Development)

A. Propositieontwikkeling: vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijk advies;

Netwerkvorming (als onderdeel van community building)

Fase A – Branding

Om nieuwe markt-initiatieven en -partijen aan te trekken is een goede zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen belangrijk. Hiervoor wordt het Noorden in de markt gezet als Energy Valley regio. Een krachtige en toekomstbestendige energieregio die in samenwerking met

0219 311819

Noordwest Duitsland als 'mini-energy-union' bekend staat. De nadruk ligt hierbij primair op ondernemerskansen in het Noorden op het vlak van waterstof, duurzaam gas en systeemintegratie. Om tot een goed afgestemde branding te komen wordt zoveel mogelijk samengewerkt met relevante partners (zoals NEC, NOM/clusters, SNN, e.d.).

Om de regiokansen te promoten en marktinitiatieven aan te trekken, wordt onder meer in overleg met initiatiefnemers ondersteuning geboden bij het opstellen en verspreiden van nieuwsberichten om voorbeeldprojecten in de media onder de aandacht te brengen. Daarnaast zullen we een website onderhouden als portal voor ondernemers en relevante berichtgeving via Twitter en Facebook verspreiden. Naast achtergrondinformatie over de regiokansen zullen nieuwsitems worden geplaatst over relevante projecten, regelingen en (beleids)kansen. Tevens zullen we middels lezingen bij relevante bijeenkomsten, (vak)beurzen en/of events de regiopositie kracht bij zetten, teneinde nieuwe ontwikkeling aan te trekken.

Meetbare doelen op jaarbasis		
- Opstellen en verzenden nieuwsberichten	20	berichten
- Verzorgen lezingen tijdens derden-events	5	lezingen

Fase B – Netwerkvorming

Om nieuwe markt-initiatieven en -partijen aan te trekken is het van belang ondernemers onderling met elkaar in contact te brengen en informatie-uitwisseling op gang te brengen. Ook hierbij staan de mkb-kansen voor duurzaam gas en systeemintegratie centraal. Hiervoor zullen we gedurende 2018 netwerkevents organiseren om marktpartners in contact te brengen en kennisuitwisseling te stimuleren. We treden op als (hoofd)organisator, waarbij het mkb centraal staat en actief wordt betrokken bij de programmering. De events worden evenredig verspreid over de tijd, thema's en regio. Om een zo groot mogelijke doelgroep te bereiken wordt hierbij samengewerkt met relevante brancheorganisaties (zoals Uneto-VNI, Groen Gas NL, Nationale LNG/H2 Platforms, e.d.) en andere relevante partners.

Meetbare doelen op jaarbasis		
- (Mede-)organisatie van netwerkevents (B2B)	6	events
- Deelnemende bedrijven netwerk-events	300	deelnemers

Kennisontwikkeling (als fase A van Business Development)

Propositieontwikkeling

Om nieuwe producten, diensten of IP naar de markt te brengen is een heldere business propositie nodig. Vooral het mkb bruist van ideeën, maar heeft soms moeite dit te vertalen in een haalbaar project(plan). We bieden ondersteuning door een experts beschikbaar te stellen die ondernemers bijstaan met raad en daad. Dit enerzijds reactief op basis van marktvraag en anderzijds zal de markt ook proactief worden benadert met nieuwe kansen (o.m. via netwerkvorming en branding). Door inbreng van specifieke (technische) kennis en expertise kunnen ideeën worden aangescherpt (klankbord/adviesrol) en verbindingen worden gelegd in het regionale innovatie-ecosysteem en naar potentiële project- en kennispartners (netwerkrol). We voeren hierbij de volgende deeltaken uit:

- Project-definitie: we stellen een team aan vakspecialisten beschikbaar om ondernemers te helpen een project-idee uit te werken tot initieel projectplan (vraagarticulatie). Ondernemers kunnen hiervoor een innovatie-adviesovereenkomst aangaan. Met de overeenkomst kunnen ondernemers gericht (vraaggestuurd) worden bijgestaan bij de uitwerking van projectideeën, door specifieke expertise beschikbaar te stellen.
- Consortiavorming: innovaties kunnen worden versneld door samenwerking tussen ondernemers onderling en met de kennissector. Onderdeel van een adviescontract is een actieve (netwerk)rol om verbindingen te leggen tussen (potentiële) projectpartners en (subsidie)programma's om kennis te delen en nieuwe consortia te vormen. Zowel op regionaal, nationaal als EU-niveau. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar verbindingen tussen het cluster en andere sectoren, alsmede verbindingen naar de regionale onderzoeksinstituten.

Op de innovatie-adviescontracten zal het beeldmerk van de 3 provincies worden opgenomen, om de financieringsbijdrage kenbaar te maken.

Meetbare doelen op jaarbasis		
- Begeleiding innovatie-adviescontracten met (mkb-)ondernemers	20	contracten
- Leads voor R&D-projecten	20	leads
- Waarvan leads voor cross-overs R&D projecten	10	crossovers

PRODUCTBEGROTING

Conform SNN PvE deel 1 2018 is onderstaand een productbegroting opgesteld met de personele kosten en het werkbudget (out-of-pocket uitgaven) per takenpakket.

	medewerkers		out-of-pocket kosten	totaal
	fte	*kostprijs*		
BRANDING *(Fase A, van community building)*	[redacted]		[redacted]	**€ 90.000**
NETWERKVORMING *(Fase B, van community building)*				**€ 90.000**
PROPOSITIEONTWIKKELING *(Fase A van Business Development)*				**€ 320.000**
TOTAAL				**€ 500.000**

5.1.1c

De personele kosten zijn begroot op basis van de geprognotiseerde uren per medewerker maal het bijhorende uurtarief. De uurtarieven zijn berekend op basis van de werkgeverslasten met een opslag voor de indirecte kosten[1], gedeeld door 1.650 inzetbare productieve uren per fte.[2] De afrekening zal achteraf plaatsvinden op basis van daadwerkelijk gemaakte uren en kosten.

[1] o.b.v begrote indirecte personeelskosten (bedrijfsvoering, administratie, P&O, e.d.), huisvesting, reis/verblijf en overige organisatiekosten

[2] o.b.v. 52 weken x 40 uur = 2.080 uur - 350 uur vakantie/ziekte (gemiddeld) - 70 indirecte uren (gemiddeld) = 1.650 inzetbare productieve uren per jaar

Werkplan

Agrifood & Biobased

2018

CONCEPT, 18 september 2017

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Activiteiten in 2018 3
2.1 Algemeen 3
2.2 Branding 5
2.3 Kennisontwikkeling 5
2.4 Business Development 6
2.5 Business Development 7
3. Resultaat 2018 7
4. Bijlage 1: Programma van eisen 2018 - Greenlincs 10

1. Inleiding

De Noord-Nederlandse Agrifood & Biobased Economy, tezamen de Noord-Nederlandse bio-economie, is traditioneel en kijkend naar volume gebaseerd op vier belangrijke waardeketens startend met melk, suikerbieten, zetmeelaardappelen en pootaardappelen. Een aantal nieuwe ketens op basis van bijv. lignocellulose-rijke stromen (hout) is in een vroege fase van ontwikkeling. In toenemende mate wordt vanuit genoemde waardeketens de verbinding gelegd met de chemie. Er is sprake van traditioneel 'stevige', gevestigde sectoren die om allerlei redenen een fundamenteel nieuwe weg in (moeten) slaan, via zogenaamde disruptieve, transformerende innovaties. Als onderdeel van de vierde industriële revolutie geldt: "Nature and Big Data change the economy through green chemistry and smart production".

In 2017 is besloten om het Noord-Nederlandse ecosysteem voor Groene Chemie onder de naam Chemport Europe in de markt te zetten. In Fryslan is de Dairy Valley opgericht in 2017. Daarnaast bestaan al de 'merken' Melkveeagenda, The Potato Valley en de reeds bekende Landbouwinnovatie Veenkoloniën met hier overheen als paraplu de AgroAgenda.

De naam 'Greenlincs' heeft in de afgelopen twee jaar maar beperkt lading meegekregen en lijkt in de huidige situatie (te) weinig toe te voegen. Er is dan ook in overleg besloten deze naam niet meer actief te gebruiken en in te zetten op het versterken van bovengenoemde labels. In deze aanvraag wordt geschreven over het NOM-thema Agrifood & Biobased en het bijbehorende NOM-team dat werkzaamheden uitvoert.

2. Activiteiten in 2018

2.1 Algemeen

De NOM is sterk in het bijeenbrengen van grootbedrijf, kennis en mkb, over de grenzen van sectoren heen, waarbij grootbedrijf 'beschutting' biedt aan mkb om creativiteit in te kunnen brengen en daardoor tegelijkertijd te werken aan haar toekomstige markt en die van het grootbedrijf. Dit leidt uiteindelijk tot R&D-projecten en business cases. De NOM legt in haar werkzaamheden het accent op Business Development. Daar ligt haar kracht. Voor netwerkvorming en kennisdeling werkt zij samen met partners via bestaande communities. In die zin is de NOM geen clusterorganisatie als HANNN, Energy Valley of de Wateralliantie.

Relevante regionale agenda's voor het NOM-thema Agrifood & Biobased zijn de Value Proposition Chemport Europe, de AgroAgenda, en de sectoragenda's zoals de Landbouwinnovatie Agenda Veenkoloniën, de Versnellingsagenda voor de Melkveehouderij, de agenda van The Potato Valley en de regionale Food agenda. Daar komt de agenda voor de circulaire economie - in ontwikkeling - bij in 2018, evenals die van de Dairy Valley, gericht op de Dairy Industry en Food.

In de uitvraag van de drie provincies zijn onderwerpen benoemd waar specifiek aan gewerkt zou moeten worden in 2018. Hierna wordt daar specifiek op in gegaan.

Netwerkvorming
Er wordt gebruik gemaakt van bestaande communities, bijvoorbeeld LTO Noord, KvK, BERNN, SBE DBC, GreenPAC, individuele kennisinstellingen, Ynbusiness en anderen, om strategische en tactische verbindingen tot stand te brengen. Kleinere, op kennisontwikkeling en R&D-projecten gerichte, bijeenkomsten worden mede georganiseerd.

BBE-dagen in 2018
De NOM zal, in deze context, een bijdrage leveren aan de organisatie van een mogelijke Noord-Nederlandse BBE-dag 2018 of andere relevante bijeenkomsten van en met onze partners. Echter, het voortouw zal hierin niet worden genomen.

Chemport Europe (voorheen North4Bio)
Bijeenkomsten in kader van Business Development
Chemport Europe wordt nu als beeldmerk neergezet gericht op acquisitie (North4Bio niet meer). Onder de Chemport-vlag zijn in 2017 gesprekken geïnitieerd en begeleid met bedrijven over het vergroenen van hun productie. Deze activiteit wordt gecontinueerd in 2018. Hiertoe behoort ook het versterken van de verbinding tussen de chemieclusters Emmen en Delfzijl, inclusief de verdere doorwerking van de Europese voorbeeldregio Groningen-Drenthe. Ook zal aandacht worden gegeven aan het betrekken van chemische bedrijven buiten beide clusters.

AgroAgenda
Bijdrage leveren aan activiteiten, gericht op Business Development
De (stuurgroep) AgroAgenda wordt door het NOM team Agrifood & Biobased gefaciliteerd en er wordt specifiek gezorgd voor de verbinding op de werkvloer tussen de sectoragenda's, Innovatie Veenkoloniën, Melkveeagenda, The Potato Valley en de AgroAgenda en partijen als het kenniscentrum bodem, de Dairy-Campus en anderen. Het thema Smart Farming is als sectoroverschrijdend aangemerkt en daar wordt vanuit de AgroAgenda aan gewerkt. In dit kader is NOM Agrifood & Biobased ook partner in het project Connectivity North, tezamen met de Water Alliantie, Energy Valley en HTSM.

Noordelijke Innovation Board (NIB)
Het NIB-thema Agrifood en het programma Waterstofeconomie liggen in het bereik van het thema Agrifood & Biobased van de NOM. In het kader van het thema Agrifood is de afspraak dat de NOM als actief klankbord fungeert tijdens het proces van ontwikkeling van het programma. In kader van Chemport Europe wordt geanticipeerd op het programma waterstofeconomie.

Samenwerken met andere (Nederlandse) regio's en clusters
Deze praktijk uit 2017 wordt in de genoemde projecten voortgezet dan wel uitgebreid. Zowel op het gebied van internationale branding als op het terrein van de ontwikkeling van R&D-projecten waar van toepassing in Biobased en in Food. De NOM is ook aangesloten bij het Dutch Biorefiniery Cluster en agendalid van het nationale Biobased Circular Business Platform, het BCB platform en onderhoudt contacten bij o.a de VNCI, Biobased Delta, Brightland en het NFIA. Projectontwikkeling in het kader van het Europese Vanguard-initiatief zou een extra aanleiding kunnen zijn voor interregionale samenwerking. De collega-ROM's zijn onze natuurlijke partners hierbij. In 2018 is in elk geval uitbreiding voorzien op het terrein van de interregionale samenwerking, namelijk voor Smart Farming in het kader van de Nationale Proeftuin Precisielandbouw i.o. als initiatief van het ministerie van EZ. Het beoogd resultaat is de Noord-Nederlandse proeftuin Smart Farming

inbedden in de NPPL.

2.2 Branding

Chemport Europe
Als enig Noord-Nederlands etiket in de markt zetten. Noord-Nederland hiermee prominenter op de website van NFiA. De totale Noord-Nederlandse Chemport Europe propositie is onderdeel van de nationale propositie voor de BBE. Het NOM-team participeert hier, naar vermogen, actief in. De contacten met het NFIA zijn aangehaald op dit thema en blijven nauw. Voor acquisitie van bedrijven in de Agrifood bestaat een separate langjarige afspraak met de NOM. NOM/Greenlincs staat hiermee uiteraard in contact.

Op basis van de evaluatie van de WCIB in Montreal en de EFIB in Brussel (beide 2017) zal worden gekeken of naar mogelijk gezamenlijk beurs/congresbezoek in 2018 (aantal hits op de website chemport.eu is via de volgende link te bekijken: http://www.google.com/analytics/)

Samen met NOM-collega's die zich bezighouden met FDI (foreign direct investment) zal worden gewerkt aan de acquisitie van bedrijven naar Noord-Nederland. Daarbij wordt samengewerkt met de andere Nederlandse regio's en het NFIA.

Dairy Valley
Mede op de kaart zetten. Met de kwartiermaker Dairy Valley is in deze opstartfase een praktische afspraak over elkaar informeren en samenwerken. Waar het voor bedrijven (bij voorkeur 20) relevant is, zullen ze geattendeerd worden op en in contact gebracht worden met Dairy Valley, met regionale en nationale activiteiten in de Agrofood en dairy in het bijzonder. Via Dairy Valley, het Interregproject Food2020 en de sectoragenda's wordt bekendheid van en deelname aan de Dutch Agrofood week bevorderd en gestimuleerd (bij voorkeur 10 deelnemers per provincie). Leeuwarden, culturele hoofdstad 2018, is daar een uitgelezen aanknopingspunt voor.

Noordelijke potenties uitdragen
Doel is de landelijke bekendheid van de potenties van Noord Nederland voor Agrifood & Biobased te vergroten door het geplaatst krijgen van/mee te werken aan 3 artikelen in magazines als Agro&Chemie en Food&Nutrition.
De praktijk van 2017 is dat Greenlincs betaalt voor Chemport-advertenties in Agro&Chemie in samenhang met de inhoudelijke, door anderen betaalde, bijdrages van BERNN en de provincie Drenthe wordt ook weer overwogen voor 2018, afhankelijk van de financiële ruimte. Indien er financiële ruimte is in 2018, dan wordt deze extra publicitaire actie voortgezet.

2.3 Kennisontwikkeling

Leads voor R&D projecten ontwikkelen (gevraagd 8 waarvan 4 cross overs)
Het stimuleren van projectontwikkeling gebeurt niet door het NOM-team alleen. De daarbij toegepaste werkwijze, met onze natuurlijke partners, is vergelijkbaar met wat is beschreven onder netwerkvorming. Er wordt uiteraard ingezet op de onderwerpen zoals beschreven onder Business Development, hierna.

Faciliteren marktgang Eiwitschuur: In de tussentijdse rapportage 2017 is inhoudelijk dieper ingegaan op dit onderwerp en wordt afgesloten met de zin "ontwikkelingen in de markt voor plantaardige eiwitten worden met grote belangstelling gevolgd om opdoemende kansen te

faciliteren". Waar kansrijk zal in 2018 de marktgang van ontwikkelde technologie en producten worden gefaciliteerd.
Monitoring: Gevraagd om leads en projecten via de 'Funnel methodiek' te volgen. De nadere uitwerking van deze methodiek zal met onze provinciale contactpersonen worden opgepakt.

2.4 Business Development

Interreg VA
In het kader van Interreg VA, worden twee projecten gecoördineerd voor Noord-Nederland. Enerzijds het project bio-economie non-food Dit project biedt de mogelijkheid voor het mede-financieren van haalbaarheidsstudies van kansen met het doel om de biobased economie in deze grensoverschrijdende regio verder te ontwikkelen. Het programma richt zich in het bijzonder op het thema biobased materialen en hun toepassingen. Kijk op www.bioeco-edr.eu.
Anderzijds wordt het project Food2020 gecoördineerd. Het bereidt de foodsector in de Nederlandse-Duitse grensregio voor op het jaar 2020 en stimuleert bedrijven, minimaal 20 deze projectperiode, tot grensoverschrijdende samenwerking om zo tot het ontwikkelen van nieuwe innovatieve producten en diensten binnen de voedingsmiddelen industrie te komen. www.food2020.eu.
Beide projecten lopen in 2018 af. Er wordt al gewerkt aan een voortzetting van beiden.

Connectivity North
In 2016 is het project Connectivity North opgezet door het Business Development Platform. Dit project richt zich op het bijeen brengen van de wereld van de High Tech Systems en die van de bedrijven in de energie, de wereld van de bio-economie en watertechnologie. De aanleiding is het toenemend belang van de analyse van Big Data en the Internet of Things, ten behoeve van het verbeteren van diverse bedrijfsprocessen. In 2017 is het project opgestart en in 2018 wordt verder gewerkt aan de uitvoering.

Zowel voor Connectivity North als de beide Interregprojecten zal in 2018 ook de samenwerking met Ynbusiness worden gezocht om deelnemers te werven.

AgroAgenda
In 2018 wordt verder gewerkt aan het vorm geven en realiseren van een Proeftuin Smart Farming 4 MKB in Noord-Nederland, waarin alle relevante kennisinstellingen en de fysieke locaties, Dairy Campus, proefboerderij te Valthermond en SPNA-locaties, samen optrekken.

Chemport Europe
Acquisitie
Onder de Chemportvlag wordt samen met acquisitiepartners zoals GSP, Campus Groningen, EMMTEC Services en gemeentes over de as 'Attention => Interest => Desire => Action' (AIDA) gewerkt aan acquisitie. Branding is hierbij de eerste stap.

In het Chemport acquisitieplan (2018-2019) zijn concreet de volgende doelen opgenomen:
1. Eenheid in uitingen (één website, één naam, één verhaal);
2. Een aansprekende marketing campagne/branding met de juiste content op basis van interactie met bedrijven;
3. Grotere naamsbekendheid en herkenbaarheid bij prospects (nationaal/internationaal);
4. Verbeterde samenwerking met partijen op het gebied van acquisitie (met name NFIA, Nationaal Acquisitieteam Chemie);

5. Ondersteunen van enkele feasibility studies ter concretisering van geïdentificeerde ontwikkelpaden;
6. Ondersteunen van business cases voor realisatie van een bio-raffinageplant (pilot en demo) en mogelijke downstream plants.

Dit moet aan het eind van de tweejarige periode (tot mid 2019) hebben geleid tot:
4 acquisities (bestaande bedrijven of start-ups),
met gezamenlijk 100 nieuwe arbeidsplaatsen en
6 nieuwe prospects met uitzicht op 150 arbeidsplaatsen.

2.5 Business Development

In relatie hiermee en voortbouwend op contacten met bedrijven zal worden gewerkt aan het initiëren, ondersteunen/helpen uitwerken van concrete businesscases op het gebied van raffinage van ligno-cellulosehoudende grondstoffen (hout), koolhydraatchemie, biopolymeer ontwikkelingen, bio-composieten en vergassing onder andere ten behoeve van de waterstofeconomie. De inzet is om meer Friese bedrijven te betrekken bij deze ontwikkeling.

Verwachte opbrengt: 6 miljoen aan investeringen in 4 jaar.

3. Resultaat 2018

Netwerkvorming

- Bijdrage aan mogelijke bijeenkomsten zoals BBE-dag 2018.
- Begeleiden van bijeenkomsten in kader van Chemport Europe.
- Begeleiden van bijeenkomsten in kader van de AgroAgenda, en Smart Farming in het bijzonder.
- Ondersteunen van de Stuurgroep AgroAgenda en het bevorderen van de verbinding tussen de sectoragenda's op de werkvloer.
- Dairy Valley: Ondernemers attenderen op de mogelijkheden van Dairy Valley.

Branding

- Chemport Europe als enig Noord-Nederlands (acquisitie)etiket in de markt zetten. Noord-Nederland hiermee prominent op de website van NFIA.
- Aantoonbaar gewerkt aan een samenwerking met andere Nederlandse regio's, bij voorkeur Zuidwest-Nederland of Limburg.
- Potenties Noord-Nederland uitdragen, via rol in 3 artikelen in magazines als Agro&Chemie.

Kennisontwikkeling

8 leads voor R&D projecten, waarvan 4 cross-overs. Monitoring met gebruik van de funnel zoals in 2015.

Indicatoren

Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt*	10
Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt, zijn voor ons ondernemingen die informatie inwinnen bij Greenlincs zonder verder bij hun planontwikkeling betrokken te raken.	
Aantal samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit verschillende sectoren	4
Aantal leads voor R&D projecten	8

De 4 samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit verschillende sectoren komen overeen met de 4 cross-overs als beoogd resultaat. Hetzelfde geldt voor de 8 leads voor R&D-projecten.

Business Development

Zes miljoen aan totaal investeringen in een periode van 4 jaar (2018 – 2021). Gemiddeld 1,5 miljoen per jaar.

Interreg VA

- Coördinatie van het Interreg Va-project Food 2020. 10 mkb-bedrijven betrekken in haalbaarheidsstudies;
- Coördinatie van het Interreg VA project bio-economie in de non-food. 10 mkb-bedrijven betrekken in haalbaarheidsstudies;
- Beide projecten verlengen;
- Innovatiemakelaar Health&Food ondersteunen.

AgroAgenda

- Vorm geven en realiseren van een Proeftuin Smart Farming 4 MKB in Noord-Nederland (SF4NN).

Indicatoren

- Betrokken bedrijven (aard en omvang);
- Beoogd product, dienst of IP;
- Investering door bedrijven in project;
- Verwacht omzet effect voor bedrijven en regio (toegevoegde waarde);
- Verwachte additionele arbeidsplaatsen.

Succes betekent

- Er is een projectplan;
- Bedrijven investeren zelf;
- Er is een lead partner;
- Totale financiering is rond.

Onderstaande is gekopieerd uit 2017!!

Personele inzet

Branding, community building en kennisontwikkeling	0,4 fte
R&D projecten	1,1 fte

350.000 euro totaal

5.1.2e	5.1.1c	152.000
5.1.2e		153.000
Ondersteuning		42.000
Associate member DBC		1.000
Divers out of pocket		2.000
Website/communicatie/branding#		P.M.
Totaal		350.000

** dit tarief is volgens de IKT-berekening 2016 tot stand gekomen, dus nog aan aanpassing onderhevig. Beide personen zijn actief in de verschillende facetten van het werk, waarbij bij EJL het zwaartepunt ligt in de branding/community building en bij EB in business development ikv Chemport.*

 # er wordt een robuuste, simpele website gemaakt die veel meelift op content van partners.

Financiering

Provincies (200k + 100k)	300.000
NOM	50.000

De zgn. out-of-pocket kosten in de fases van kennisontwikkeling en R&D-projecten zullen door de externe partners opgebracht moeten worden als er geen additionele fondsen kunnen worden ingezet ter dekking. De kwartiermaker van de melkveeagenda kan gebruik maken van de ondersteunende faciliteiten van de NOM.

Aanvullende budgetten van Greenlincs/NOM:

1. Greenlincs/NOM coördineert 2 Interreg VA-projecten te weten Food 2020 en bio-economie in de non-food. In totaal betreft het 1,4 fte, waarvan 1,0 junior niveau, 5.1.2e in dienst voor de projectduur en 2 maal 0,2 seniorniveau extern aangetrokken. Alle kosten worden uit beide projecten gefinancierd. Het bijbehorende financiële risico is voor rekening van de NOM.
2. Tezamen met provincie Drenthe wordt 0,4 fte innovatiemakelaar Drenthe begeleid.

4. Bijlage 1: Programma van eisen 2018 - Greenlincs

De volgende deadlines zijn afgesproken t.b.v. subsidieverlening 2018:

Toesturen PvE's 2018 Clusterorganisaties en NOM	01/07/2017
Ontvangst concept jaarplannen 2018	01/09/2017
Definitieve plannen naar EZ gedeputeerden	01/10/2017

Uitgangspunten:

- Er is een bedrag van € 300.000 voor Greenlincs beschikbaar gesteld, waarvan €100.000 voor business development bij de NOM wordt ondergebracht. De activiteiten van de clusterorganisaties en de NOM moeten aansluiten bij de inhoud van de NIA.
- Voor business development is door ons een bedrag van € 100.000 vastgesteld dat centraal wordt ondergebracht bij de NOM. Het is aan de clusterorganisaties en de NOM om met een gezamenlijk voorstel te komen voor de invulling van dit 'Business Development Platform'. Dit gezamenlijke voorstel kan separaat worden ingediend. Omwille van cross-sectorale business development dient de inhoud van de twee voorstellen aan elkaar te zijn verbonden.
- We gaan uit van een opdrachtverlening voor het jaar 2018. Hierin zullen we ook ingaan op (sectorale) monitoring.
- Wij gaan ervan uit dat u in het werkplan minimaal opneemt een omschrijving van de activiteiten, werkzaamheden en een begroting.
- De rol van de aanjaagorganisatie zal per project verschillen. Die kan gelegen zijn in aanjagen, coördineren, het zoeken naar consortiumpartners, het zoeken naar de eindklant in een ketenbenadering, de begeleiding vaan bijeenkomsten, enz. Greenlincs kan tevens bijdragen aan de formulering van een op te stellen project/subsidieaanvraag of een definitief businessplan. Van de clusterorganisatie wordt niet verwacht dat zij de eindverantwoordelijkheid draagt voor subsidieaanvraag en/of businessplan.
- Jaarlijks zullen we dit proces herhalen d.w.z. stellen wij een opdrachtformulering voor het volgend jaar op zodat u en de NOM daarop uw werkplan kunnen formuleren.
- Voor de hantering van het begrippenkader sluiten wij aan bij uw eigen ingediende werkplan 'business development Noord-Nederland, concept 5 augustus 2015.
- Bij de uitvoering van uw werkzaamheden houdt u rekening met een evenwichtige regionale spreiding.

Netwerkvorming (als onderdeel van community building):

- Het voortouw nemen bij het organiseren van de jaarlijkse Noordelijke BBE-dagen.
- Het begeleiden van bijeenkomsten in het kader van de uitvoering van Noord4Bio (kopgroep van BBE-bedrijven), de verbinding tussen chemieclusters Emmen-Delfzijl versterken, bij te dragen aan de verdere uitwerking van Groningen-Drenthe als Europese voorbeeldregio.
- Bijdragen aan de bijeenkomsten en andere activiteiten rond de Agro-Agenda die gericht zijn op Business Development (0,2 fte inzet voor de Agro-Agenda).
- Samenwerkingsverbanden aangaan met andere clusters en met andere bio-economie/agrofood-gebieden als Zuidwest-Nederland en Limburg; bijvoorbeeld meedoen als lid in het Vanguard Initiative Biobased Economy Pilot t.b.v. gezamenlijke projectontwikkeling en branding.

Branding (als onderdeel van community building):

- Het branden van Noord-Nederland als Chemport (Noord4Bio/North4Bio). Dat wil zeggen, deze benaming als een soort trademark verder in de markt zetten. Als indicator hiervoor geldt het aantal hits op de website 'Chemport.eu' (via http://www.google.com/analytics/).
- Bijdragen aan het op de kaart zetten van – en stimuleren aanhaken ca. 20 partners uit Noord-Nederland bij Dairy Valley, in afstemming met de projectorganisatie.
- Stimuleren van deelname van noordelijke agrofoodbedrijven aan de Dutch Agrifood Week 2018 d.m.s. gerichte communicatie naar de doelgroep. Streven is om per provincie minimaal 10 bedrijven/instellingen te laten deelnemen.
- Zorgen dat de NFIA het Noorden als vestigingsplaats voor bio-economie en Agrofood-bedrijven goed op het netvlies heeft staan (ook als alternatief voor Rotterdam, Limburg, Zuidwest-Nederland). Indicator is het aantal contacten tussen Greenlincs en NFIA.
- Bijdragen aan landelijke bekendheid van noordelijke potenties op het vlak van biobased/agrofood. Hiertoe dient aan minimaal drie artikelen in relevante tijdschriften te worden bijgedragen (bijvoorbeeld Agro&Chemie en Food&Nutrition). Bijvoorbeeld door geïnterviewd te worden, tekstbijdragen aan te leveren, etc.

Kennisontwikkeling (als fase A van Business Development):

- Aantal leads voor R&D projecten: 8, waarvan aantal cross overs: 4;
- Stimuleren projectontwikkeling i.s.m. relevante stakeholders en bedrijven;
- Het faciliteren van de marktgang van de 'eiwitschuur'.

Monitoring

Monitoring van de leads/projecten vindt plaats op basis van de 'funnel techniek' (waarmee al ervaringen in het verleden zijn opgedaan).

Healthy Ageing Network
Northern Netherlands
Region of Knowledge and Development
MADE POSSIBLE BY

European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing
REFERENCE SITE

Werkplan HANNN 2018

Dit werkplan heeft betrekking op de activiteiten die in het kader van het programma van Eisen van de drie noordelijke provincies worden uitgevoerd. Alle activiteiten van HANNN in het kader van het EFRO-project 'UniC HEIN Man Made Blue Zone' vallen buiten dit werkplan. Omdat wij ons bij dit EFRO-project primair dienen te richten op kennisontwikkeling, behouden we ons wel het recht voor om Business Development kansen die hieruit voortkomen, wel op te pakken met behulp van provinciale middelen, al dan niet geparkeerd bij de NOM.

Netwerkvorming (als onderdeel van community building):

- ***Via een beperkt aantal specifieke/thematische bijeenkomsten bij elkaar brengen van MKB, grootbedrijf en maatschappelijke organisaties (kennis-/zorginstellingen/zorgverzekeraars) gericht op het verkennen en verder brengen van kansen voor het MKB/grootbedrijf.***
- ***Bijeenkomsten dienen te zijn gericht op het geven van follow up aan ideeën/kansen (input voor fases kennisontwikkeling/ business development). Deze focus op follow up bepaald dat aantal bijeenkomsten georganiseerd op verkennen nieuwe kansen beperkt dient te zijn.***
- ***Selectieve inzet op algemene en internationale netwerkbijeenkomsten c.q. platforms. Focus hierbij met name op partijen bij elkaar brengen binnen INTERREG VA.*** (Zie "Branding")

Activiteit	Netwerkvorming (Contactpersoon: 5.1.2e)
Beschrijving	Per provincie minimaal 2 netwerkborrels die bijdragen aan de algemene netwerkvorming op het terrein van Healthy Ageing. In 2018 zullen we onze borrels meer spreiden over Noord-Nederland, waarbij het streven is om tijdens de borrels concrete follow-up afspraken te maken naar aanleiding van de pitches, waarvan de voortgang tijdens volgende borrels wordt Voor Healthy Ageing Startups worden in 2018 minimaal 4 Meetups georganiseerd, gericht op het ontdekken van nieuwe ondernemers en initiatieven en het ondersteunen van deze groep bij het vinden van hun weg binnen het netwerk. In 2017 hebben de Meetups primair plaatsgevonden in Groningen, in 2018 willen we ook kijken of dit concept toepasbaar is in Fryslân en Drenthe. In 2017 is gestart met afstemming tussen Netwerk ZON, het ZIF,

	Zorgplein Noord, het Center of Expertise Healthy Ageing en diverse andere RIF's om conferentie-activiteiten zoveel mogelijk te bundelen en het streven is om in 2018, 1 grote noordelijke Healthy Ageing Conferentie te organiseren. HANNN wordt regelmatig benaderd door bedrijven en andere instellingen met de vraag in hoeverre er draagvlak is voor een bepaald project. In 2018 wil HANNN minimaal 6 bijeenkomsten organiseren waarbij verschillende partners uit het netwerk bijeen worden gebracht om draagvlak voor een nieuw project/initiatief te verkennen.
Beoogd resultaat	• 6 Healthy Ageing Business Borrels verspreid over Noord-Nederland • 4 Healthy Ageing Startup Meetups • 1 noordelijke Healthy Ageing Conferentie • 6 verkennende project-ontwikkelingsbijeenkomsten verspreid over Noord-Nederland (in principe 2 per provincie).
Betrokken partijen	MKB-bedrijven, kennisinstellingen, lokale bedrijfsnetwerken en lokale overheden.
Urenraming	250 uur

Activiteit	**Gezond Wonen (Contactpersoon: 5.1.2e)**
Beschrijving	In 2017 is de coalitie Vital @ Home in a Man Made Blue Zone omgedoopt tot Gezond Wonen, en is een driejarig programma opgezet met als hoofdlijnen: ○ 1A. Ondersteuning bewonersinitiatieven d.m.v. vorming van ontwikkelfonds en projectontwikkelaarspool ter ondersteuning van initiatieven om structurele ondersteuning op lokaal initiatief te bieden. ○ 1B. Gezamenlijk werken aan randvoorwaarden zoals oplossen van financiële vraagstukken en wet- en regelgeving. De coalitie treedt op als vraagbaak cq. expertpool en belangenbehartiger, met coördinatie en ondersteuning vanuit CT en programmaleiding. ○ 2A. Levensloopbestendig bouwen krijgt vorm in flexibele levenslooppakketten die aanhaken bij versterkingsopgave en aansluiten bij de behoefte van bewoners en zijn laagdrempelig beschikbaar. ○ 2B. Vernieuwende woonvormen ontwikkelen, in ontwerp, in marketing, in eigenaarschap en financiering - geïnspireerd op de WELL standard. Op dit moment wordt het commitment van de 10 coalitiepartijen opgehaald. Totale begroting: 610.000 euro voor 3 jaar. HANNN zal onderdeel van de stuurgroep zijn en de uitvoerende entiteit zijn. Bij voldoende commitment zal een projectleider aangesteld worden die bovenstaande lijnen samen met de coalitiepartners zal uitvoeren. Deze

	resultaten van deze activiteiten lopen door in de Business Development. Overige activiteiten in dit kader: • Participatie in RIF-initiatief Zorg(T)huis van Noorderpoort *Noorderpoort Stadskanaal wil met verschillende bedrijven het Zorg(T)huis ingerichten. Hierin worden vervolgens allerlei high- en low-tech toepassingen en hulpmiddelen gedemonstreerd voor burgers, studenten, professionals, mantelzorgers, etc. Vanuit HANNN zullen relevante innovaties die op www.zorginnovatie.nl gezet worden, gescout worden om eventueel toe te passen binnen de Zorgthuis omgeving. Andersom worden de ervaringen van de gebruikers binnen Zorgthuis benut als input voor nieuwe innovaties binnen de Personalized Health funnel.* • Participatie in RIF initiatief Fieldlab Practice van het Alfa-college. *Deze publiek private samenwerking heeft als doel om excellente werknemers op te leiden. Die zijn nodig om de complexe opgaven als gevolg van aardbevingen, vergrijzing en zorgvraag en energietransitie in de regio Groningen gecombineerd ter hand te nemen. Het gaat om het aardbeving-, levensloop- en energiebestendig maken van woningen en gebouwen.* • In 2018 verbreden we de activiteiten op dit thema's naar Fryslân en Drenthe, door samenwerking te zoeken op het terrein van duurzaamheid, generatiewonen, energiecoaches, etc. Ook wordt waar mogelijk een link gelegd met Interreg-projecten zoals In For Care en Vitale Regio's.

Beoogd resultaat	• Ondersteuning bewonersinitiatieven door markt en kennispartijen.
	  ○ Vorming ontwikkelfonds
	  ○ Vorming projectontwikkelaarspool
	  ○ Lobby voor betere randvoorwaarden
	• Ontwikkelen levenslooppakketten
	• Ontwikkelen nieuwe woonvormen

Betrokken partijen*	Alfa-college, DELOS, Economic Board Groningen, Healthy Life Alliance, KAW, Menzis, Nationaal Coördinator Groningen, Noorderpoort, Philips, Stichting Zorginnovatie Nederland, Topsector LSH, Van Wijnen, Vereniging Groninger Dorpen, Vital@Home, VolkerWessels, UMCG, en (vertegenwoordigers van) eindgebruikers.
Urenraming	In cash bijdrage aan coalitie: 25.000 euro verspreid over 3 jaar Urenbijdrage aan coalitie per jaar: 100 Overige werkzaamheden in het kader van coalitie: 250 uur Participatie in RIF's: 150

Activiteit	Personalized Health (Contactpersoon: 5.1.2e)

Beschrijving	Op het gebied van zorg en gezondheid zijn een aantal duidelijke trends te zien: personaliseren van zorg en diensten, ICT/Connectivity, decentralisatie en specialisatie van zorg, home care/domotica, big data en quantified self. Noord-Nederland heeft een aantal sterke troeven om in bovenstaande trends een katalyserende rol te vervullen:
	
	• Bestaande proeftuinen en onderzoeksinfrastructuren
	  ○ 5G Proeftuin Loppersum
	  ○ LifeLines
	  ○ Platform GEEF
	  ○ eHealth Proeftuin
	• De sterke Noordelijke ICT-sector inclusief Gaming-industrie
	• Hotspots waar bedrijven samengeklonterd zijn rondom specifieke domeinen:
	  ○ Innovatie Cluster Drachten (onder andere Consumer Health),
	  ○ Health Hub Roden (onder andere Medische Technologie)
	  ○ Healthy Ageing Campus / Zernike Campus: (onder andere LifeSciences, eHealth en Food)
	
	Om de positie van Noord-Nederland te versterken op het terrein van Personalized Health, gaat HANNN door op de in 2017 ingeslagen weg rond de vorming van een innovatiefunnel. Hierin zullen ook de activiteiten van HANNN op het terrein van Serious Gaming geïntegreerd worden.
	
	Aan het begin van de trechter zijn het de maatschappelijke vraagstukken die de input vormen voor de ontwikkeling van nieuwe innovatieve producten en diensten. Vervolgens gaan deze producten en diensten de funnel in, en moeten een aantal hordes genomen worden om de markt te bereiken. Voor de begeleiding van ondernemers tijdens deze fasen zijn in Noord-Nederland veel partijen aanwezig. Daarom zal HANNN zich concentreren op:
	1. vorming van een coalitie om de funnel tot stand te brengen
	2. het ophalen van vraagstukken vanuit de maatschappelijke netwerken die wij onderhouden en het koppelen aan innovatieve bedrijven die hiermee aan de slag willen
	3. het stimuleren van de vraagkant door het vinden van goede communicatiekanalen met eindgebruikers (zie ook branding), wat ook weer input kan zijn voor het begin van de funnel.

Beoogd resultaat	• Vorming van een doorlopende innovatiestructuur op het gebied van Personalized Health, waarbij HANNN ○ Minimaal 5 mkb-bedrijven helpt bij het vinden van maatschappelijke vraagstukken waar een innovatie voor ontwikkeld kan worden.

	○ Minimaal 5 mkb-bedrijven helpen bij het bereiken van een breder publiek met deze producten.
Betrokken partijen	eHealth Proeftuin, Health Hub Roden, Healthy Ageing Campus, IkDus, Kennisinstellingen, Life Coöperative, NOM (Region of Smart Factories), Northern Innovation Board, Philips (Innovatie Cluster Drachten), Start-ups en MKB, Stichting Zorginnovatie Nederland, Stichting Game Incubator Noord-Nederland, gaming-sector Noord-Nederland, kennisinstellingen.
Kostenraming	Inzet van HANNN wordt ingeschat op 500 uur.

Activiteit	**St.Luke Health Path (Contactpersoon: 5.1.2e**
Beschrijving	Participatie in het Interreg 5A project 'st. Luke Health Path'.
Beoogd resultaat	Het beoogde resultaat is om gezondheid op een actieve wijze door wandelen en met name fietsen te stimuleren. Gecombineerd met gezonde voeding in een "healthy" uitnodigende omgeving ondersteund met innovatieve technologie. Zowel vanuit een preventief perspectief als ten behoeve van mensen met een gezondheidsprobleem.
(beoogde) betrokken partijen	• Leefstijl Academie (HealthHub) • NHL (Voeding) • Zencentrum Drents Friese Woud (Burnout)/Dts.... • Obesitaskliniek Hoogeveen/Dts... • Health Emmen/ Kocks & Benthem (Fytac) (Longaandoeningen) • Quantified Self (Healthub/Hanzehogeschool) • Gesundheitsamt Emsland • Duitse partner sensortechnologie en bio-markers (bv. Jade Hochschule) • Bad Nieuweschans • Bad Zwischenahn
Kostenraming	Afhankelijk van onze uiteindelijke rol ca 90 uur.

Activiteit	Kennisontwikkeling (als fase A van Business Development) (Contactpersoon: 5.1.2e)
Beschrijving	Het faciliteren van bedrijven gebeurt in belangrijke mate binnen voornoemde specifieke thema's. HANNN zet zich in op het zoveel mogelijk betrekken van MKB bedrijven bij de projecten die in het kader van 'Personalized Health' en 'Gezond Wonen' worden geformuleerd. Daarnaast faciliteert HANNN: Het Noord-Nederlandse Life Science cluster ○ Projectontwikkeling ○ Versterken internationale samenwerking • Healthy Lifestyle, toegespitst op Healthy Ageing @ Work. ○ Ontwikkelen, verbreden en versterken van het aanbod van effectieve samenhangende programma's op de werkvloer en het vergroten van de markt. ○ Ontwikkeling en uitrol van een effectief en integraal programma binnen SW-bedrijven Een belangrijk instrument voor het bereiken van bedrijven is het landelijke platform www.zorginnovatie.nl . HANNN is een van de founding fathers van deze site waarop iedereen zijn of haar zorginnovatie kan toevoegen. Op basis van een reeks parameters wordt vervolgens bepaald hoe ver een project al is (is er voldoende funding, is het al ergens geïmplementeerd, hoeveel mensen zijn hier enthousiast over, etc). Dit platform is enerzijds een etalage voor succesvolle innovaties vanuit de regio, en anderzijds is het een goede manier om te scouten welke nieuwe initiatieven er ontplooid worden. Kansrijke ondernemers kunnen vervolgens door het netwerk ondersteund worden bij het vinden van de juiste contacten, funding, enzovoorts. • HANNN neemt contact op met alle bedrijven en instellingen die hun innovatie toevoegen aan www.zorginnovatie.nl. Waar mogelijk worden zij verder geïntroduceerd binnen het netwerk en gefaciliteerd bij het verder ontwikkelen of opschalen van product/dienst. Belangrijke voorwaarde is wel dat de innovatie een oplossing is voor een probleem en aansluit bij de behoeften van de eindgebruiker. • HANNN stimuleert alle partners om innovaties toe te voegen aan www.zorginnovatie.nl om zo de kans op implementatie in eigen en andere regio's te bevorderen. HANNN is mede-initiatiefnemer van het project Seker & Sûn. Tot nu toe heeft dit initiatief zich geconcentreerd op toekomstscenario's voor de zorg en de consequenties voor de arbeidsmarkt. In 2018 zal HANNN doorgaan met het betrekken van bedrijven bij de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten op basis van de ontwikkelde toekomstscenario's. Alle contacten met bedrijven worden gemonitord binnen het CRM-systeem van HANNN. Hierin wordt vastgelegd: • Contactgegevens • Terrein van innovatie

	• Vraag / Behoefte • Samenwerkingspartners • Door HANNN ondernomen acties
Beoogd resultaat	• 30 MKB-bedrijven faciliteren door ze goed door te verwijzen dan wel introduceren bij relevante partijen (bedrijven, kennis/zorginstellingen. • Het genereren van projectideeën/kansen voor MKB, op kansrijkheid selecteren en doorontwikkelen van minimaal 5 projecten tot fase van BD/R&D projecten • Monitoringssysteem bedrijvencontacten. Bovengenoemde resultaten zullen worden gemonitord en gekwantificeerd en worden opgenomen in de periodieke rapportage.
Betrokken partijen	Life Cooperative, Health Hub Roden, Innexus, Bewegingscentrum Leeuwarden, Innovatieplatform Fryslan, Seker & Sûn, Start-up communities, NOM, kennisinstellingen en regionale overheden.
Kostenraming	150 uur, additioneel aan uren binnen de voornoemde werkzaamheden.

Maatschappelijke agenda

Activiteit	**Perspectief Groningen 2025 / Healthy Ageing Tour (Contactpersoon: 5.1.2e)**
Beschrijving	De 4 Rabobanken in Groningen hebben het initiatief genomen tot Perspectief Groningen 2025: een visie met toekomstperspectief voor de provincie om de regionale samenleving en economie te versterken. Zij werken samen met Groningse bewoners en organisaties aan projecten en activiteiten om deze ambitie vorm te geven. 5.1.2e is door hen benaderd met de vraag of hij namens HANNN boegbeeld wilde zijn van het speerpunt 'Vitaal Groningen'. Hier heeft hij mee ingestemd omdat de visie goed aansluit bij de Blue Zone ambitie van HANNN. Samen met de coalitiepartners werkt HANNN aan de ontwikkeling van projecten. Het eerste project dat hieruit voortgekomen is, is de Healthy Ageing Tour. De Healthy Ageing Tour is een UCI etappewedstrijd voor vrouwen die jaarlijks in de tweede week van april wordt verreden. De wedstrijd werd eerder gesponsord door Energiewacht, en wordt nu financieel mogelijk gemaakt door de Rabobanken. De Healthy Ageing Tour wil dan ook meer zijn dan een vijfdaags wielerevent: we gaan voor een maatschappelijke beweging waarbij gemeenten, scholen, bedrijven en de inwoners betrokken worden. Gezondheid is de rode draad door de Healthy Ageing Tour In aanloop naar de Healthy Ageing Tour worden in de start- en finishplaatsen activiteiten georganiseerd die een gezonde samenleving stimuleren. De Healthy Ageing Tour Karavaan bestaat uit:

	• *Gezond ondernemerschap – Netwerkbijeenkomsten voor lokale ondernemers met thema's als:*
	  ○ *Gezonde producten en diensten met een gezonde business case*
	  ○ *Hoe hou ik mijn werknemers gezond?*
	  ○ *De korte keten: van dorpstuin naar buurtsuper*
	
	• *Gezondheidspleinen – in elke startgemeente wordt een gezondheidsplein ingericht met activiteiten als:*
	  ○ Healthy Foodtrucks; mama Mascha foodtruck, Dutch Weed burger, Smoothie-bar, blenderbikes en regionale groenten en fruit.
	  ○ Sportactiviteiten; Floorball, Fietsparcours voor kinderen, Slow-biking, Denksport (strijd der generaties met schaken/dammen/go).
	  ○ Sportmarkt van lokale verenigingen.
	  ○ Serious Gaming; Schaatsgame, Gamefiets, Garfield
	  ○ Senioren activiteiten; parcours met E-bikes, Health checks.
	  ○ Rookvrije generatie; stop met ta-bakfiets.
	  ○ Activiteiten voor kinderen; zweefmolen en stormbaan.
	
	De Healthy Ageing Tour stimuleert de samenwerking tussen gemeentebestuurders en de uitwisseling van ervaringen. Zo groeit het peloton van ambassadeurs voor deze gezonde beweging.
	
	De Healthy Ageing Tour sluit aan bij thema's en initiatieven die relevant zijn voor de gezonde doelstelling, zoals het St Luke Healthpath, Cycling Espresso, Kulturele Haadstêd 2018, Pronkjewailpad, etc.
	
	Voorafgaand aan het event wordt een Huis-aan-Huiskrant verspreid in alle etappeplaatsen, met niet alleen informatie over de etappes, maar vooral ook over gezondheid en de activiteiten die in dat kader plaatsvinden. De krant heeft een oplage van 155.000 exemplaren. Daarnaast zal de tour live uitgezonden worden via podium-tv en via een livestream op de websites van partners.
	
	Het is onze ambitie om de tour vanaf 2018 ook in Fryslân en Drenthe te laten starten, en op die manier lokale gemeenschappen te betrekken.

Beoogd resultaat	○ Vergroten coalitie voor Blue Zone-ambitie ○ Vergroten zichtbaarheid HANNN ○ 5 gezondheidspleinen ○ 3 ondernemersbijeenkomsten ○ 6 etappes elite-rensters ○ 3 etappes Junioren ○ 1 Healthy Ageing Tour-krant
Betrokken partijen	NDC, de 4 Groninger Rabobanken, Alles is Gezondheid,

	Kennisinstellingen, Energiewacht, Podium TV, Arcadis, Lentis, Pagedal, gemeenten, HANNN-netwerk partners, Blue Zone-partners.
Kostenraming	Ureninzet wordt ingeschat op 400 uur. Via sponsoren zal naar schatting ca 90.000 euro opgehaald worden.

Activiteit	**Netwerk Anders Oud 2030 (Contactpersoon: 5.1.2e)**
Beschrijving	Sinds 2014 mede coördineert HANNN de uitvoering van het Netwerk Ouderenzorg Regio Noord (onderdeel van Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO)). Hiervoor werken talrijke landelijke en regionale organisaties samen. In de regiotafels die we in de vier noordelijke provincies (Groningen, Drenthe, Friesland, Overijssel) hebben georganiseerd, hebben ouderen zelf een nadrukkelijke stem gekregen in wat zij belangrijk vinden. Dit leverde veel nieuwe inzichten op over hoe we elkaar nodig hebben om zorg voor en met elkaar anders te organiseren. NPO is eind 2016 geëindigd en vanaf 2017 zette we de regiotafels met ouderen voort in de noordelijke regio's onder de titel Anders Oud 2030.

Beoogd resultaat	• Onderhouden netwerk dat ingezet kan worden voor
	  ○ Ophalen van vraag
	  ○ Ontwikkeling nieuwe concepten en producten
	  ○ Implementatie van nieuwe concepten en producten
	• Bijdragen aan het realiseren van een samenhangend zorgaanbod dat beter is afgestemd op de individuele behoeften van ouderen.

Betrokken partijen	Coördinatie door HANNN en ZIF (Zorg Innovatie Forum). Betrokken partijen bij de regiotafels naast ouderen zijn: patiëntenorganisaties, zorgbelang, zorginstellingen, kennisinstellingen, gemeentelijke instellingen en MKB.
Kostenraming	208 uren op jaarbasis

Activiteit	**Alliantie Gezondheid en Geletterdheid (Contactpersoon: 5.1.2e)**
Beschrijving	HANNN heeft in 2016 de Alliantie Gezondheid en Geletterdheid getekend en is daarmee (samen met 68 andere (landelijke) partijen) partner geworden van dit programma. Wanneer mensen moeite hebben met lezen, schrijven of rekenen, heeft dit vaak directe gevolgen voor hun gezondheid en gezondheidsvaardigheden. HANNN zet zich in voor het terugdringen van laaggeletterdheid en wil de aandacht voor laaggeletterdheid in Noord-Nederland vergroten. Dit doen we door: • Vanuit de 'First Man-Made Blue Zone' ambitie, laaggeletterdheid en het bevorderen van gezondheid mee te nemen op de agenda van Noord-Nederland. • Partijen vanuit het netwerk bij elkaar te brengen om nieuwe producten, diensten en concepten tot stand te brengen.

	• Communicatie namens het gehele netwerk over laaggeletterdheid.
Beoogd resultaat	Taal maakt gezonder, gelukkiger, taal doet participeren en taal maakt actiever en productiever op de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid mee te nemen op de agenda levert HANNN een bijdrage aan de aanpak van laaggeletterdheid en vergroot de aandacht hiervoor in Noord-Nederland.
Betrokken partijen	Diverse publieke en private organisaties.
Kostenraming	156 uren op jaarbasis

Activiteit	**Branding (Contactpersoon: 5.1.2e)**
Beschrijving	○ Zorgdragen voor branding/positionering Noord-Nederland als topregio voor healthy ageing richting beperkt aantal Nederlandse/EU-regio's ○ Zeer selectieve inzet op algemene en internationale netwerkbijeenkomsten c.q. platforms. ○ Zorgdragen voor branding/positionering van N-Nederland als topregio voor healthy ageing richting beleidsmakers in Den Haag (MEZ) en Brussel Qua communicatie-uitingen staan de volgende activiteiten gepland: ○ 2 maal per jaar uitgave van AHA! Magazine ○ Maandelijkse digitale nieuwsbrief ○ Onderhoud en ontwikkeling van hannn.eu als portal voor healthy ageing-activiteiten ○ HA Tour karavaan ○ Presentaties voor relevante gezelschappen ○ Ontvangen van relevante delegaties ○ Op de website worden bedrijven gewezen op mogelijke financiële instrumenten en ondersteunende organisaties. ○ Zorgdragen voor goede zichtbaarheid van HANNN op de websites van de drie noordelijke provincies. Daarnaast wordt contact onderhouden met: • Het ministerie van VWS ○ HANNN is regio-netwerk van het VWS-preventie initiatief 'Alles is Gezondheid' en is vanuit die rol ook regelmatig gesprekspartner voor nieuwe beleidsagenda's en projecten. Wij werven bedrijven en organisaties die bereid zijn een 'pledge' te ondertekenen rond hun bijdrage aan een gezonder Nederland. ○ ZonMW schrijft regelmatig calls uit gericht op Healthy Ageing. HANNN onderhoudt contact en speelt waar

	mogelijk in op deze calls.
	• Ministerie Economische Zaken
	  ○ Topsector LSH: HANNN heeft goede contacten met de topsector en heeft hen onder andere betrokken bij Vital @ Home in a Man Made Blue Zone.
	  ○ Health Holland: de internationale branding van de Nederlandse economische speerpunten. HANNN heeft goede contacten met onder andere de personen die strategische agenda's opstellen en internationale missies samenstellen.
	
	• HANNN is voorbeeldregio op het terrein van EIP-AHA en wordt vanuit die rol ook betrokken bij relevante discussies vanuit de relevante directoraten en de Europese commissie.
	• HANNN coördineert in opdracht van het UMCG de regionale activiteiten in het kader van het EIT Health consortium. Dit is een van de grootste health-consortia ter wereld met een totaalbudget van ca. 2 miljard euro gedurende de komende 10 jaar. Hier komen projecten uit voort waarvan het regionale MKB kan profiteren.
	• HANNN is vertegenwoordigd in het bestuur van www.zorginnovatie.nl en heeft in die rol goed contact met alle andere relevante innovatie-regio's in Nederland. Deze stichting is ook gesprekspartner van onder meer het ministerie van VWS.
	• HANNN is Healthy Ageing Liason office voor ScanBalt, een verzameling Life Science & Health clusters rondom de Oostzee (Scandinavië, Baltische Staten, Duitsland en Polen) en is vertegenwoordigd in de Executive Committee.
	• HANNN is lid van de Alliantie Nederland Rookvrij en mobiliseert voor deze alliantie partijen in Noord-Nederland die bij willen dragen aan de ambitie van een Rookvrije Generatie. Daarbij kan HANNN gebruik maken van de expertise en ontwikkelde communicatiemiddelen door de achterliggende organisaties.

Beoogd resultaat	Zichtbaar maken van het netwerk, partners binnen het netwerk en activiteiten richting Noord-Nederlandse, Landelijke en Europese relevante partijen. Daarnaast het inspireren van het individu om gezondere keuzes te maken.
Betrokken partijen	NDC, Scanbalt, zorginnovatie.nl, MAEX, iWink, EIT Health, Communicatiekanalen drie provincies, HA Tour.
Kostenraming	Out of pocket: ca 15.000 euro Uren: 400

Begroting 2018

Besteding provinciale middelen

1. Bijeenkomsten	€	19.210
2. Business/projectontwikkeling		
3. Beleidsbeinvloeding		
4. Communicatie	€	25.000
5. Personele inzet*	€	140.540
6. Governance	€	2.250
7. Bureaukosten/inhuur derden**	€	80.000
8. Reis-en verblijfkosten	€	8.000
Totaal		**275.000,00**

**Personele inzet betreft uren gemaakt voor de activiteiten passend binnen de door de drie noordelijke provincies geschetste kaders.

Het bedrag van 136.815 betreft ca 60% van de totale personele lasten. Hieronder een inschatting van het percentage in te zetten uren per personeelslid voor activiteiten zoals in het werkplan omschreven:

Naam	**Functie**	**brutojaarloon (incl werkgl)**	**Inzet provincia le kaders**	**Inzet provinciale kaders**
5.1.2e	Directeur	5.1.1c		
5.1.2e	Projectmedewerker			
5.1.2e	Trainee			
5.1.2e	Trainee			
5.1.2e	Projectmedewerker			
	totaal	234.234	60%	140.540

** Onder bureaukosten vallen onder andere de kosten voor huisvesting, financiele administratie, ondersteuning HRM, accountantskosten en de kosten voor catering van bijeenkomsten.

Totale begroting stichting HANNN 2018

1. Bijeenkomsten		5.1.1c
2. Business/projectontwikkeling*		
3. Beleidsbeinvloeding		
4. Communicatie		
5. Personele inzet**		
6. Governance		
7. Bureaukosten/inhuur derden		
8. Reis-en verblijfkosten		
Totaal	**985.000,00**	

* Inclusief projectmanagement EFRO project MMBZ, EIT-project HealthLIQ's en uitgaven Gezond Wonen

** Inclusief inzet Regiegroep Personalized & Customized Health

Inkomsten

Coalitie Gezond Wonen		5.1.1c
EFRO		
EIT Health		
Grootbedrijf		
Hogescholen		
MKB		
NOM	€ 100.000	
Provincie Groningen (P&CH)	€ 110.000	
Provincies	€ 275.000	
ROC's	5.1.1c	
RUG & UMCG	€ 100.000	
Totaal	5.1.1c	

22-12-2017/9:56:41/2912/0031

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

PROVINCIE DRENTHE
No.:
Ingek.: 22 DEC. 2017
TEAM:
TE BEH. DOOR:
DWS: G.AFD.:

N.V. NOM
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

College van Gedeputeerde Staten provincie Drenthe
T.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Groningen, 15 december 2017
Onze ref.: 201711151124 5.1.2e
Betreft: Jaarplan en begroting 2018

Geachte heer 5.1.2e

Bijgaand ontvangt u het jaarplan en begroting 2018 zoals vastgesteld door de Raad van Commissarissen van de NV NOM in haar vergadering van 8 december 2018. Jaarplan en begroting vormen één geheel waarmee we inzichtelijk maken binnen welke kaders de NV NOM haar werkzaamheden kan uitvoeren en welke resultaten wij verwachten te realiseren.

De uitgangspunten voor realisatie zijn ten opzichte van de doelstellingen over 2017 op een aantal doelen naar boven toe bijgesteld. Wij achten de nieuwe doelstellingen realistisch in het licht van de ontwikkelingen over 2017 en de 'pijplijn' zoals die aan het eind van dit jaar gevuld is. Hoewel de eindresultaten over 2017 nog niet vastliggen kunnen wij wel melden dat we, op het onderdeel IR gesprekken na, alle doelstellingen over 2017 gaan halen. Ter vergelijking zijn de doelstelling voor 2017 op genomen. Deze inspanningen realiseren we met hetzelfde aantal medewerkers.

In de inleiding geven we aan dat we intern nadenken over nieuwe sectoren en hoe we de impact van werkgelegenheid bij BD en Finance zichtbaar kunnen maken op grond van realistische cijfers. Wij hopen daarover in het komend jaar met u in gesprek te gaan. Dat past ons inziens bij de dynamiek van de Noordelijke economie en helpt ons gezamenlijk verder in het zichtbaar maken van de effecten van ons werk.

Met nadruk wijs ik erop dat de accenten die per provincie aangegeven zijn geen één op één relatie hebben met de inzet van medewerkers van de NOM. De dynamiek van ons werk is dat de inzet van onze medewerkers afhankelijk is van de vraag van ondernemers. Een onderverdeling in uren naar de drie provincies toe is daardoor ondoenlijk en ook niet logisch. De inzet van onze medewerkers ten behoeve van de Noordelijke economie is maximaal en de vruchten daarvan komen uiteindelijk de drie Noordelijke provincies ten goede, waarbij het indirecte effect niet uit het oog verloren moet worden. Juist daarin zien we een grote spreiding van effecten naar de diverse provincies.

22-12-2017/9:56:41/2912/0032

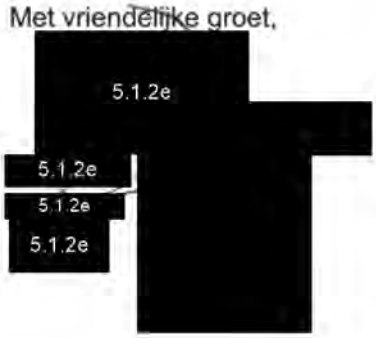
In het jaarplan is onder Business Development het totaal van inspanningen vanuit het Business Development Platform opgenomen. De essenties, dat wil zeggen de te bereiken resultaten zijn opgenomen. Daarover legt de NOM in samenwerking met de clusterorganisaties verantwoording af. De uitgebreidere onderliggende documenten zijn in bilateraal overleg besproken en vormen de basis voor de samenvattende tekst in dit jaarplan met als output de doelstellingen.

Zoals bekend worden onze resultaten jaarlijks getoetst aan de hand van 'confirmation letters' waarbij de accountant checkt of deze aanwezig zijn. In termen van transparantie zijn we daardoor navolgbaar en controleerbaar.

Uit de begroting is af te leiden dat we nauwelijks 'out of pocket' kosten kennen en het leeuwendeel bestaat uit personeelskosten. De onderverdeling van de personeelskosten, op basis van IKT, naar de huidige inzet op sectoren hebben we uitgesplitst in het jaarplan. Daarmee trachten we zichtbaar te maken in welke sectoren en projecten we op dit moment actief zijn.
Samenvattend bieden wij het jaarplan en begroting aan met het oog op het beschikken van de subsidie voor 2018, waarbij **doelen, resultaten** en inzet van **mensen** in het jaarplan de vertaling zijn van de **middelen** zoals weergegeven in de begroting.

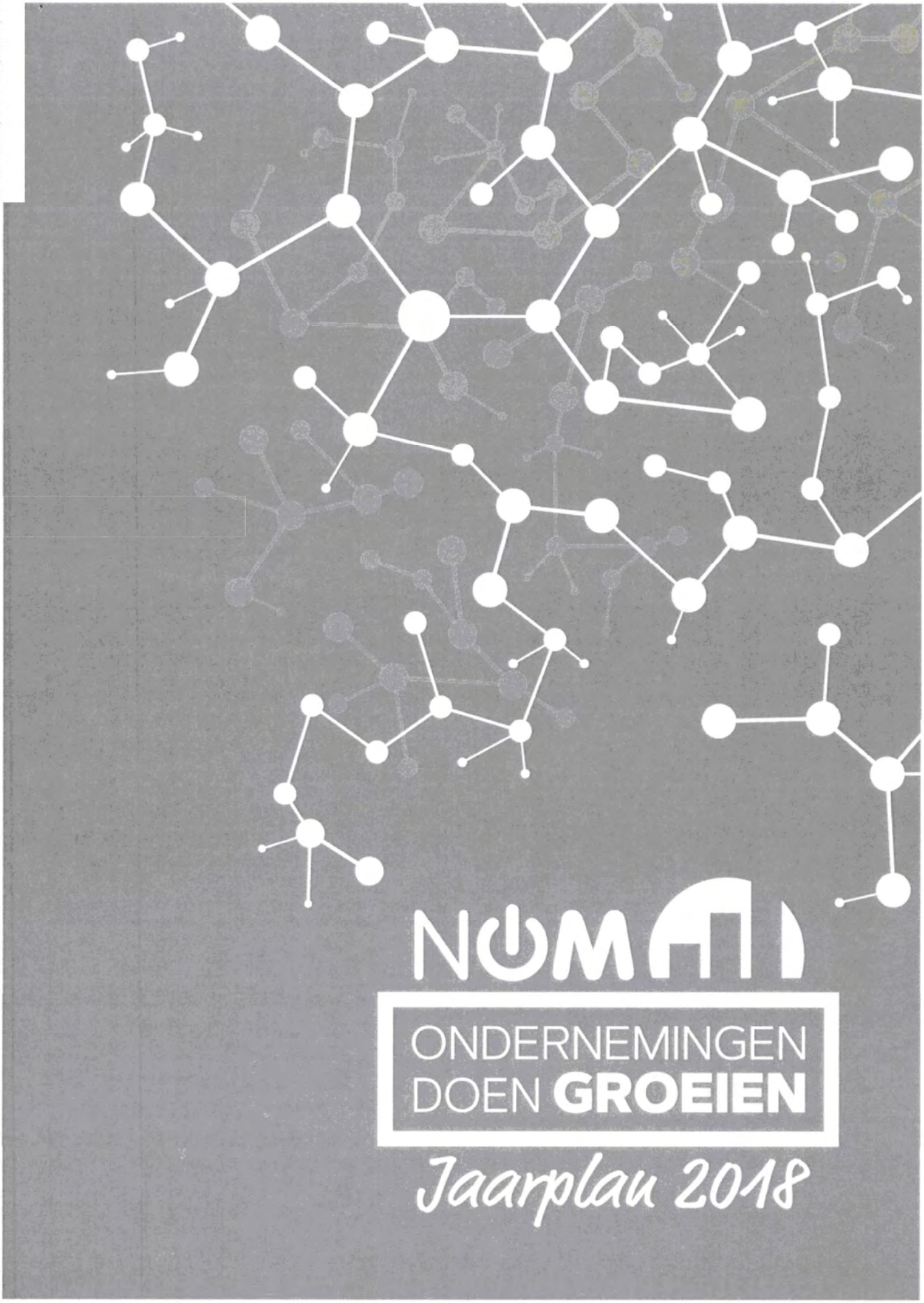
Wij staan, gericht op het doen groeien van ondernemingen als basis, voor maximale inspanningen ter versterking van de Noordelijke economie, ook in 2018.

Met vriendelijke groet,

2 bijlagen

22-12-2017/9:56:41/2912/0033

NOM

ONDERNEMINGEN DOEN **GROEIEN**

Jaarplan 2018

NV NOM Jaarplan 2018

In 2016 hebben wij een plan voor de lange termijn voor de NOM gemaakt dat als titel heeft gekregen: *Ondernemingen doen groeien*. Filosofie daarachter is dat als je in een regio de economie echt wilt versterken je dat alleen realiseert door ondernemerschap te versterken.

Ieder jaar hebben wij contact met honderden ondernemingen in Noord-Nederland. Veel van deze ondernemingen staan voor een volgende stap in hun ontwikkeling, een ontwikkelsprong. Deze ondernemers vormen de doelgroep van de NOM. Door hun ontwikkeling wordt de economie in Noord-Nederland versterkt.

Rond de 500 van deze ondernemingen hebben concrete vragen, ze zoeken naar financiering, willen sneller innoveren, kijken naar een nieuwe locatie. Ook krijgen we vragen over exporteren, ontwikkelen van nieuwe markten, vergunningen, contacten met overheden en veel meer. Ons doel is al deze ondernemingen verder te helpen. Als we zelf geen antwoord kunnen geven op de vragen die we krijgen, dan zullen we de onderneming op een goede manier doorverwijzen naar andere organisaties.

Hoe komen wij in contact met ondernemingen?

Veel ondernemingen melden zich spontaan bij ons. Wij besteden veel aandacht aan onze aanwezigheid op social media, aan publiciteit en zorgen ook dat we op relevante bijeenkomsten aanwezig zijn. Een deel van de ondernemingen dat zich bij ons meldt zullen wij niet zelf kunnen helpen. Omdat de NOM de versterking van de economie van Noord-Nederland als doelstelling heeft vinden wij dat we aandacht moeten besteden aan ondernemingen die daaraan bijdragen doordat ze:

- willen groeien,
- innovatief zijn en
- toegevoegde waarde voor Noord-Nederland hebben.

Dat laatste betekent dat ze bijvoorbeeld belangrijk zijn in een supply chain of omzet genereren buiten de regio. Ondernemers die niet aan deze criteria voldoen zullen we ook op een goede manier doorverwijzen naar andere organisaties.

Een aantal ondernemingen zullen we ook actief benaderen. Er zijn namelijk (deel)sectoren in Noord-Nederland, die bijzonder perspectiefrijk zijn. Ondernemingen in deze sectoren, zoals verderop beschreven, zijn buitengewoon interessant en daarom ligt daarop onze focus in het accountmanagement. Overigens gaan we ook actief monitoren welke (deel)sectoren dat zijn want de wereld om ons heen verandert. De uitkomsten daarvan kunnen van invloed zijn op onze toekomstige keuzes. In dialoog met aandeelhouders en subsidieverstrekkers kunnen daaruit andere prioriteiten voortvloeiend.

Een derde manier is via intermediairs en dat vraagt van ons dat we actief zijn in de relevante netwerken en deze partijen actief benaderen en partnerships zoeken in die trajecten waarin zij van toegevoegde waarde zijn.

0222 311844

22-12-2017/9:56:41/2912/0034

Wat doet de NOM?

Binnen de NOM is er een aantal activiteiten waar we expertise voor in huis hebben:

- Acquisitie en locatie
- Business development en innovatie
- Ondernemingsfinanciering

Aansluitend op de nieuwe strategie zijn we in gesprek met onze aandeelhouders/subsidieverstrekkers over een aantal aanvullende diensten die passen bij onze kerntaken. Bovendien sluiten ze aan bij vragen van ondernemers.

Het betreft ondernemingsdesk en exportondersteuning van MKB-ers. Deze diensten zijn (nog) niet opgenomen in het werkplan en de begroting in afwachting van afspraken met onze subsidiënten. Kanttekening daarbij is dat met betrekking tot exportondersteuning de opvattingen tussen subsidiënten uiteenlopen. Onder de werknaam "ondernemingsdesk" ontwikkelen we ondersteuning aan die ondernemingen en ondernemers die door de toegenomen complexiteit van het financieringslandschap en de groei van het aantal aanbieders van financiering in verschillende vormen moeite hebben hun financieringsvraag op een efficiënte en effectieve wijze in te vullen.

Voor 2018 hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd

Doelstellingen NOM			
		2017	2018
Buitenlandse investeringen			
aantal succesvolle projecten *)		10	10
aantal nieuwe arbeidsplaatsen	FTE	200	300
totale investering	M€	100	100
aantal Investor Relations gesprekken		70	70
Business Development en Innovatie			
aantal succesvolle projecten *)		10	10
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	6	6
Financieringen			
aantal succesvolle financieringen		25	30
verstrekt kapitaal (alle beheerde fondsen)	M€	8 tot 12	10 tot 14
gerealiseerde startersfinancieringen (Flinc)		15	15
Klanttevredenheid			
Net Promotor Score			>1
Aantal nieuwe referenties			20

Gehanteerde begrippen conform afspraken met subsidieverstrekkers zoals geformuleerd n.a.v. evaluatie ROM's 2012
**) doelstellingen alleen voor intern gebruik*

Voor Business Development en Financieringen worden de arbeidsplaatseffecten op dit moment nog niet gemeten. Doel is om die in 2018 wel in beeld te brengen.

0222 311844

Foreign Direct Investment

Voor de acquisitie van (buitenlandse) bedrijven doen we in een aantal sectoren actieve acquisitie. Deze sectoren zijn:

Foreign Direct Investment	Drenthe	Friesland	Groningen
IT met een focus op Datacenters *)			■
AgroFood met focus op Dairy, (met Dairy Valley)	■	■	
Watertechnologie (met de Wateralliantie)		■	
Chemie en Biobased, in het kader van Chemport	■		■
Life Sciences (met Campus Groningen en HealthHub)	■		■
Offshore wind binnen het kader van NNOW			■
HTSM (in ontwikkeling)	■	■	■

*) *Er wordt met onder andere Campus Groningen aan verbreding gewerkt*

Activiteiten die wij in het kader van de actieve acquisitie uitvoeren zijn:

- Samen met de werkgroep acquisitie, waarin vertegenwoordigers van de provincies en NOM zitting hebben, plannen en afstemmen van activiteiten en evalueren van de focusgebieden en sturing geven aan de TopDutch campagne.
- Een goede propositie maken, waarmee wij de TopDutch regio als een goede vestigingslocatie presenteren. Deze proposities worden, naar aanleiding van gesprekken met (potentiële) klanten en gevestigde ondernemingen en ook met informatie uit de markt voortdurend aangescherpt.
- Verspreiden van deze proposities naar relevante partijen (NFIA, locatieadviesbureaus, etc.)
- Inbedden van onze proposities in landelijke proposities in samenwerking met InvestInHolland partners en het NFIA.
- Bezoeken van beurzen, congressen en seminars. Per sector zijn dat er gemiddeld 2 à 3 per jaar. Voor 2018 staat niet precies vast welke dat zijn. Vaste beurzen zijn onder andere de IFT (AgroFood), Bio (Life Sciences), de Offshore Wind beurs in Hamburg en de Hannover Messe voor HTSM.

Acquisitiemedewerkers onderhouden veel en nauw contact met het NFIA en haar buitenkantoren en met andere intermediairs om de proposities voortdurend op het netvlies te blijven.

Een groot deel van de activiteit van de FDI-medewerkers bestaat uit het begeleiden van klanten bij het vinden van de juiste locatie. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met gemeenten, provincies en andere relevante partijen. In veel gevallen betreft het ook projecten die niet uit actieve acquisitie voortkomen. Daar maken we altijd een zorgvuldige afweging of er een balans is tussen onze inspanning en de behalen economische effecten.

Onder de FDI-inspanningen valt ook het Investor Relations programma. Kern hiervan is contact houden met ondernemingen waarvan de moeder-holding buiten ons werkgebied is gevestigd. Deze gesprekken kunnen leiden tot aanvullende werkzaamheden met het oog op behoud of uitbreiding van de lokale activiteiten van het betreffende bedrijf. De doelstelling van 70 bezoeken die wij hanteren wijkt in overleg met het NFIA af van die van andere ROM's omdat het aantal bedrijven dat in aanmerking komt in Noord-Nederland relatief laag is en omdat er ook geen additionele financiering

22-12-2017/9:56:41/2912/0035

ten opzichte van voorgaande jaren voor is. Wij werken aan samenwerking met grote gemeenten om accountmanagers van die gemeenten een deel van de bezoeken te laten afwerken. Dat blijkt een moeizaam proces, waar overigens wel voortgang in zit.

De inzet voor FDI is globaal als volgt:

Foreign Direct Investment	
	inzet (FTE)
Datacenters	0,50
Agro Food	0,60
Watertechnologie	0,60
Chemie/BBE	0,50
Life Science & Medtech	0,60
Offshore Wind	0,40
projectbegeleiding	2,80
management	0,50
totaal	6,50

BD en Innovatie

Dit deel van de activiteiten van de NOM is als volgt op te delen:

- Business Development Platform: hiervoor werden afzonderlijke plannen en rapportages gemaakt, die in bezit zijn van de provinciale opdrachtgevers. In dit plan zijn samenvattend de plannen van de verschillende clusters voor 2018 geïntegreerd.
- Projecten als RoSF, WCCS en Connectivity North, waarvoor separate doelstellingen zijn en waarover aan de subsidieverstrekker(s) wordt gerapporteerd. Wij nemen deze projecten op omdat ze doorlopen en daarover vanzelfsprekend ook gerapporteerd wordt. Vanuit het oogpunt van transparantie is de personele inzet inzichtelijk gemaakt.
- Reguliere activiteiten.

De reguliere activiteiten richten zich op de volgende sectoren:

- IT en Online
  Hierin hebben we een start gemaakt om rondom Blockchaintechnologie nieuwe activiteiten te ontwikkelen. Zo heeft in februari een grote blockchain-hackathon in Groningen plaatsgevonden waarin NOM betrokken was. Ook hebben we betrokkenheid bij het uitrollen van het "Founded In"-platform over de Noordelijke provincies.

- Agro-food en Biobased economy
  Onder de naam Greenlincs hebben wij de afgelopen jaren gefungeerd als clusterorganisatie. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat de toegevoegde waarde daarvan heel laag is. In 2018 zullen de activiteiten worden ingebed in die van de NOM. Deze activiteiten bestaan uit:

  - Netwerkvorming: geven wij vorm door een bijdrage te leveren aan bijeenkomsten zoals BBE-dag 2018, het begeleiden van bijeenkomsten in kader van Chemport Europe en de AgroAgenda (met name Smart Farming), het ondersteunen van de Stuurgroep AgroAgenda bij het verbinden tussen de sectoragenda's en het aansluiten van ondernemers op Dairy Valley.
  - Chemport Europe vorm en inhoud geven en neerzetten als Noord Nederlands merk op het gebied van Groene Chemie en BBE. Hiervoor is met een aantal partijen een plan van aanpak gemaakt voor de periode 2017-2019.
  - Daarnaast door samen te werken met andere Nederlandse regio's, bij voorkeur Zuidwest-Nederland en Limburg en de potentie van Noord-Nederland uit te dragen, via een bijdrage aan 3 artikelen in magazines als Agro&Chemie.
  - Coördinatie van Interreg Va-projecten "Food 2020" en "bio-economie in de non-food", waarbij 10 MKB-bedrijven per project worden betrokken in haalbaarheidsstudies. Tevens is het doel beide projecten te verlengen.

0222 311844

22-12-2017/9:56:41/2912/0036

De BDplatform activiteiten richten zich op:

- Watertechnologie
  De WaterAlliance is een relatief kleine organisatie en is in de afgelopen jaren succesvol gebleken door in nauwe samenwerking met de NOM de verschillende fases in de innovatiefunnel naadloos in elkaar over te laten gaan. Dat succes komt mede doordat WaterAlliance onderdeel uitmaakt van een goed opererend innovatie ecosysteem op de Water Campus, waar bij alle partijen het besef is dat het in stand houden en uitbouwen van het ecosysteem essentieel is voor Business Development.

- Life Sciences
  HANNN is een economisch cluster georganiseerd rondom het maatschappelijke vraagstuk van demografische verandering. Als we het hebben over wereldwijde uitdagingen, dan kunnen we met recht stellen dat de hele westerse wereld te maken heeft met een vergrijzende populatie, stijgende zorgkosten, een afnemende beroepsbevolking en gezondheidsproblemen als gevolg van een ongezonde leefstijl. Het is een complex probleem dat niet opgelost gaat worden met één simpele oplossing. Iedereen die een bijdrage kan leveren is welkom, omdat een gezonde oude dag aanpassingen vraagt bij alle generaties en in vele domeinen. Kennis zoekt ondernemerschap, zorg zoekt innovaties, ondernemers zoeken markten. De cross-overs liggen voor het oprapen. Het moet alleen ondersteund worden met organiserend vermogen. HANNN vervult deze rol op het terrein van Healthy Ageing sinds 2010.

  De Business Development activiteiten hangen nauw samen met het HANNN Werkplan 2018 zoals ingediend bij de drie Noord-Nederlandse provincies. Gezien de breedte van het Healthy Ageing-domein, is het niet praktisch 1 business developer aan te stellen. In plaats daarvan kiest HANNN ervoor per activiteit te zoeken naar een business developer die erkend/herkend wordt door de bedrijven in de betreffende sector:
  - Life Sciences
  - Healthy Lifestyle
  - Food
  - Personalized Health / Gaming
  - Gezond Wonen (voorheen Vital @ Home in a Man Made Blue Zone)

- Energie
  Energy Valley stelt een team aan vakspecialisten beschikbaar om (MKB-)ondernemers te begeleiden in het innovatieproces om een nieuw product, dienst of IP naar de markt te brengen. Hiervoor wordt zowel technisch-inhoudelijke, als financieel-economische expertise beschikbaar gesteld om met de ondernemers tot een realiseerbaar businessplan te komen. De ondernemer is verantwoordelijk voor de investering en de uitvoering en Energy Valley helpt vanuit de inhoudelijke expertise een financierbaar businessplan op te stellen, alsmede verbinding te leggen naar relatienetwerken en programma's op regionaal, nationaal en/of Europees niveau.

- HTSM
  Het stimuleren van business uit en voor het noordelijke MKB staat centraal. Business development HTSM richt zich op het versterken van de noordelijke high tech sector in brede zin: het bevorderen van innovatie in de maakindustrie om stappen te maken richting 'smart industry'. In Noord-Nederland loopt een aantal grotere initiatieven zoals RoSF, ICD, WCCS,

0222 311844

High Tech Campus Emmen en Connectivity North, waarvoor vanuit de NOM-activiteiten worden verricht.

HTSM kent geen clusterorganisatie. De Taskforce HTSM functioneert een beetje als zodanig. De Taskforce is stelt de agenda vast en jaagt aan, maar heeft geen uitvoeringscapaciteit. Dit vullen wij in waarbij we de volgende resultaten nastreven:

- Netwerkvorming: uitbreiden van het huidige netwerk van bedrijven in de maakindustrie en het organiseren van 1 regionale bijeenkomst met ondernemingen over ontwikkelingen in de sector ten behoeve van informatievoorziening, netwerkvorming en uitbreiding van het netwerk.
- Business development: initiëren van 10 samenwerkingstrajecten met meerdere bedrijven en evt. kennisinstellingen, gericht op kennis- en propositieontwikkeling. Dat leidt tot het starten van tenminste drie gefinancierde projecten met een waarde van minimaal drie miljoen € en een toegevoegde waarde van tenminste 8 miljoen € (gemiddeld/4 jaar).

Voor het uitvoeren van bovenstaande activiteiten is de inzet globaal als volgt:

Business Development en Innovatie		
		inzet (FTE)
IT/Online/Blockchain		pm
AgroFood		
	BD platform	0,50
	AgroFood	0,80
	Connectivity North	0,20
	Interreg projecten	0,80
Watertechnologie		
	Waterallliantie	0,20
	Connectivity North	0,30
	BD platform	0,50
HTSM		
	RoSF	0,16
	WCCS	0,40
	Connectivity North	0,30
	BD-platform	0,50
	HTSM	1,44
Management		0,50
	totaal	6,60*

** De personele inzet vanuit EV en HANNN is niet opgenomen.*

Dit moet voor het hele Business Development Platform tot de volgende resultaten leiden:

0222 311844

22-12-2017/9:56:41/2912/0037

Doelstellingen Business Development Platform

Business Development en Innovatie

HTSM			
samenwerkingsverbanden			10
aantal succesvolle projecten			3
aantal deelnemende bedrijven			
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	3
toegevoegde waarde		M€	10
AgroFood en BBE			
bedrijven betrokken in Interreg projecten			20
samenwerkingsverbanden			8
	waarvan crossovers		4
aantal succesvolle projecten			
aantal deelnemende bedrijven			
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	1,5
toegevoegde waarde		M€	
Watertechnologie			
aantal succesvolle projecten			8
aantal deelnemende bedrijven			14
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	1,5
HANNN*			
samenwerkingsverbanden			5
aantal succesvolle projecten			3
aantal deelnemende bedrijven			9
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	0,75
Energy Valley			
aantal succesvolle projecten			3
aantal deelnemende bedrijven			10
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	10
TOTAAL			
aantal succesvolle projecten			17
aantal deelnemende bedrijven			53
investeringsvolume in innovatieprojecten		M€	16,75

**Uitvoering van dit onderdeel vindt plaats door medewerkers van de betreffende clusterorganisatie*

0222 311844

Flinc (Investor Readiness)

De activiteiten van Flinc bestaan uit:

- Scouten van (startende) ondernemers, onder andere door op relevante evenementen aanwezig te zijn, bijvoorbeeld Dag van de innovatie, Trendship, Waterlink/Watertech, De Noorderlingen, YBA.
- Uitbreiden van het investeerdersnetwerk.
- Intake van veelbelovende starters.
- Adviestrajecten, waarin de ondernemer "investment ready" wordt gemaakt. Hiervoor worden masterclasses en dergelijke georganiseerd.
- Matchmaking met investeerders en begeleiding tot een succesvolle investering.

Flinc	inzet (FTE)
Leadgeneratie	1,10
Projectbegeleiding	1,20
totaal	2,30

Momenteel wordt met de aandeelhouders naar de mogelijkheid gekeken om de dienstverlening van Flinc uit te breiden naar het MKB (het plan dat voorheen als House of Finance werd aangeduid). Dit zal dan waarschijnlijk een uitbreiding met 1 FTE met zich meebrengen die ook afzonderlijk gefinancierd zal worden. Dit is in bovenstaande tabel en in het budget nog niet meegenomen.

Financieringen

We verstrekken risicodragend kapitaal aan kansrijke MKB-ondernemingen in Noord-Nederland. Daarbij richten wij ons op ondernemingen die willen groeien, innovatief zijn en een toegevoegde waarde hebben voor onze regio. Wij financieren ondernemingen in alle levensfases, maar veel van de gefinancierde ondernemingen zijn startups en jonge doorgroeiende bedrijven (de zogenaamde scale-up's). Ondernemingen waarin wij investeren zijn gezond en bieden business cases met een potentieel goed (rendements)perspectief. Daarbinnen accepteren wij een risicoprofiel dat dusdanig is dat marktpartijen als banken of andere investeerders daarvoor terugschrikken. Dankzij de inzet van NOM-middelen kunnen de ondernemingen hun ambities waarmaken.

In 2018 is een nieuwe aandeelhoudersinstructie van toepassing. De doelstellingen die in de tabel zijn opgenomen hebben betrekking op alle door de NOM beheerde fondsen. Dus naast de eigen labels (Groei- en Overnamefonds en Aanjaagfonds) en het Innovatiefonds Noord-Nederland (IFNN) ook de provinciale fondsen, maar niet het Groeifonds van de Economic Board Groningen waar wij wel het beheer voor uitvoeren. Specifieke afspraken over de resultaten van deze fondsen worden afzonderlijk gemaakt, maar wel in zijn totaliteit verantwoord in het jaarverslag/jaarrekening van de NOM omdat ze deel uitmaken van onze werkzaamheden.

Alle fondsen zijn gericht op samenwerking. In afwisselende samenstelling wordt opgetrokken met adviseurs, banken, private investors, participatiemaatschappijen, kredietunies en crowdfunding

0222 311844

22-12-2017/9:56:41/2912/0038

platforms. Daarnaast zoeken we waar mogelijk samenwerking tussen de verschillende NOM- en door ons beheerde fondsen waarmee invulling wordt gegeven aan het zogenaamde gestapeld financieren. Ook maakt dit mogelijk voor een individuele case meer financiële impact te maken bij de realisatie van de plannen van de onderneming. Via de campagne "Geld voor Groei" die ook in 2018 voortgezet wordt blijven we actief aandacht geven aan de verschillende financieringsmogelijkheden door en via de NOM.

De fondsen onderscheiden zich van de markt door een lange termijn focus, een actieve opstelling (ook en vooral na het verstrekken van een participatie en/of lening) en als primair doel het door deze duurzame samenwerking te laten groeien van de onderneming. Het rendement voor de NOM, zowel maatschappelijk als financieel, is daar een afgeleide van.

Om op beide vlakken, financieel en maatschappelijk, een positief rendement te kunnen blijven realiseren is het van belang een evenwichtige portefeuille samenstelling te hebben en te houden. Daarvoor is een combinatie van startups, scale up's en bestaande doorgroeiende bedrijven noodzakelijk. Ook zullen we ons blijven richten op MBO- en MBI proposities. Op deze wijze houden we een portefeuille die uitzicht geeft op rendement op maatschappelijk en financieel gebied, nu en in de toekomst.

Financieringen

	inzet (FTE)
NOM-Fondsen	
Groei- en Overnamefonds	4,00
Aanjaagfonds	1,90
IFNN	1,50
Beheerde fondsen	
Doefonds Fryslân	2,00
MKB Fonds Drenthe	2,00
IFG	1,00
Groeifonds EBG	2,00
Ondersteuning	
FSN	4,00
Analist	0,80
Management	1,00
totaal	20,20

Organisatie

De totale organisatie van de NOM, volgend uit de inzet per activiteit zoals hierboven beschreven, bedraagt in 2018 45,56 FTE, verdeeld als in onderstaande tabel:

Inzet en budget		
		inzet (FTE)
BD & Innovatie		
	RoSF	0,16
	WCCS	0,40
	Connectivity North	0,80
	BD-Platform	1,50
	HTSM	1,44
	Waterallliantie	0,20
	AgroFood	1,60
	IT/Online/Blockchain	pm
subtot		6,10
FDI		
	Datacenters	0,50
	Agro Food	0,60
	Watertechnologie	0,60
	Chemie/BBE	0,50
	Life Science & Medtech	0,60
	Offshore Wind	0,40
	projectbegeleiding	2,80
subtot		6,00
Flinc		
		2,30
Financieringen en fondsen		
	NOM-Fondsen	7,40
	Beheerde fondsen	7,00
	Ondersteuning	4,80
subtot		19,20
Overhead		
		8,96
Management		
		2,00
Directie		
		1,00
TOTAAL		45,56

0222 311844

22-12-2017/9:56:41/2912/0039

BEGROTING 2018

(bedragen in EUR)

	2017 Realisatie t/m 30-09-2017	2017 Begroot	2017 Prognose	2018 Begroot
NOM Finance				
Opbrengsten				
Rente- en provisiebaten financieringen				
Rentebaten depositos				
Ontvangen dividenden				
Opbrengst commissariaten				
Resultaat verkopen participaties				
Projectmanagement				
Beheer Fondsen				
Kosten				
Personeelskosten				
Overige kosten				
Voorziening voor financiele vaste activa				
Resultaat Financieringsbedrijf				
Ontwikkelingsbedrijf				
Opbrengsten / vergoedingen				
Staat der Nederlanden				
Bijdrage Provincies				
Additionele financiering AH				
Bijdrage acquisitie Provincies				
Bijdrage acquisitie Gemeenten				
Projectfinanciering				
Opbrengst Detachering				
Bijdrage BD Clusterorganisaties				
Diensten aan derden				
Kosten				
Personeelskosten				
Personeelskosten Projecten				
Overige kosten				
Overige kosten Projecten				
Resultaat Ontwikkelingsbedrijf				
Resultaat voor belastingen				
Belastingen				
Resultaat na belastingen				

5.1.1c

N.V. NOM
Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland

Aan:
Stichting Energy Valley
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 11073
9700 CB GRONINGEN

Assen, 13 december 2017
Ons kenmerk 201701484-00731216
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Verplichtingennummer 5.1.2i
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2018 Energy Valley

Geachte heer 5.1.2e

Op 11 december 2017 ontvingen wij uw aangepaste subsidieaanvraag per boekjaar voor uw activiteitenprogramma 2018 op grond van de ASV 2017. In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

De door u voorgestelde activiteiten passen binnen de doelstellingen van de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. Wij hebben besloten u een subsidie van maximaal € 500.000,00 te verlenen op grond van artikel 1.6 uit de ASV 2017. Dit bedrag betreft een cumulatie van de individuele provinciale bijdragen vanuit de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe à € 166.667,00.

Wij hebben besloten u in januari 2018 een voorschot te verstrekken van € 125.000,00, zijnde 25% van de verleende subsidie. De resterende 75% maken wij, verdeeld over de resterende 11 maanden, over op uw bankrekening. Dit betreft een bedrag van € 34.090,91 per maand. Alle voorschotten maken wij over op over op bankrekeningnummer 5.1.5, onder vermelding van het kenmerk van deze brief.

Naast de subsidie per boekjaar zal Stichting Energy Valley ook in 2018 projecten op het vlak van business development uitvoeren. Hiervoor dient het gezamenlijke (overleg)platform, gecoördineerd door de NOM, een aparte subsidieaanvraag voor 2018 in. De clusterorganisaties en de NOM zijn hierin gezamenlijk verantwoordelijk voor besteding en verantwoording. De behandeling van de subsidieaanvraag zal via een separaat proces plaatsvinden.

Bij correspondentie verzoeken wij u het zaaknummer 201701484 te vermelden.

73010133/1/440587 Subs.extern.organisatie (1)

Prestatieverplichtingen
Wij vragen u in 2018 toe te werken naar de integratie met Energy Academy Europe en het Energy Delta Institute. Hierin dienen de werkafspraken zoals omschreven in uw activiteitenprogramma te worden opgenomen. Wij vragen u ons op de hoogte te houden van de voortgang van de integratie en de werkafspraken die worden uitgewerkt. Uw activiteitenplan bouwt voort op de activiteiten zoals ontplooit in 2017. De nadruk ligt op continuering van de branding, netwerkvorming en vraaggestuurde kennis- en propositie-ontwikkeling met het mkb. Dit is inhoudelijk afgebakend op de thema's Gas in Transitie (Gas 2.0) en Systeemintegratie (Energiesysteem 2.0).

De activiteiten van Energy Valley zijn gericht op vraaggestuurde ondersteuning van duurzame energie-innovaties en product-markt-combinaties uit het bedrijfsleven. Op inhoudelijk vlak wordt gewerkt aan een versnelling van de volgende 2 sporen:

Gas in Transitie

a. Hernieuwbaar gas door vergisting, vergassing en elektrolyse. Hierin heeft Energy Valley een adviserende rol bij de doorontwikkeling en toepassing van nieuwe technieken en marktmodellen. Energy Valley biedt organiserend vermogen voor het vinden van markt- & kennispartners, subsidie & financiering, en de koppeling van technologieën, leveranciers, investeerders, beleidskader en afzetmarkten.
b. Small-scale LNG. Energy Valley heeft een verbindende rol tussen vraag en aanbod. Daarnaast ligt de nadruk op doorontwikkeling en toepassing van nieuwe marktconcepten door samenwerking met reder, scheepsbouwers en technologieleveranciers. Energy Valley is verder betrokken bij (inter)nationale LNG-programma's en heeft hierin een adviesrol.

Lokale en regionale systeemintegratie

Energy Valley biedt ondersteuning aan ondernemers bij de ontwikkeling van nieuwe product-markt-combinaties, services en diensten. Het accent ligt op:

a. Adviesgevende rol bij de doorontwikkeling en toepassing van product-markt-combinaties binnen het mkb, het leggen van verbindingen naar relevante markt- en kennispartners en nationale- en Europese innovatieprogramma's.
b. Decentrale energiesystemen. Energy Valley adviseert en faciliteert richting het mkb over sturingssystemen, lokale energieopslag en hybride energienetten.

De activiteiten van Energy Valley zijn niet gericht op het zelf uitvoeren van projecten, maar op het faciliteren, adviseren en helpen van ondernemers binnen met name het mkb. De instrumenten die worden toegepast om dit te bereiken zijn branding en netwerkvorming.

Branding

De activiteiten zijn erop gericht het Noorden in de markt te zetten als Energy Valley regio, waarbij de nadruk ligt op ondernemerskansen in het Noorden op het vlak van waterstof, duurzaam gas en systeemintegratie. Kwantificeerbare doelen op jaarbasis:

- Opstellen en verzenden nieuwsberichten: 20 berichten
- Verzorgen lezingen tijdens derden-events: 5 lezingen

Netwerkvorming

Doel van netwerkvorming om ondernemers met elkaar in contact te brengen en informatie uit te wisselen. Hiertoe worden voor het mkb netwerkevents georganiseerd in samenwerking met relevante brancheorganisaties. Energy Valley treedt hierin op als hoofdorganisator. Kwantificeerbare doelen op jaarbasis:

- (Hoofd-)organisatie van netwerkevents (B2B): 6 events
- Deelnemende bedrijven netwerk-events: 300 deelnemers

Propositieontwikkeling

Energy Valley helpt mee om ideeën vanuit het mkb te vertalen naar haalbare projecten door het inzetten van experts. Dit zal zowel vraag- als aanbodgestuurd zijn. De deeltaken die worden uitgevoerd zijn: projectdefinitie en consortiavorming. Kwantificeerbare doelen op jaarbasis zijn:

- Begeleiding innovatie-adviescontracten met (mkb-)ondernemers: 20 contracten
- Leads voor R&D-projecten: 20 leads
- Waarvan leads voor cross-overs R&D projecten: 10 crossovers

De tijdsbesteding over de verschillende thema's voert u uit zoals is vermeld in uw onderstaande begroting.

	medewerkers		out-of-pocket kosten	totaal
	fte	*kostprijs*		
BRANDING *(Fase A, van community building)*				€ 90.000
NETWERKVORMING *(Fase B, van community building)*			5.1.1c	€ 90.000
PROPOSITIEONTWIKKELING *(Fase A van Business Development)*				€ 320.000
TOTAAL				€ 500.000

Voor meer details omtrent de uit te voeren activiteiten verwijzen wij naar het door u ingediende activiteitenprogramma 2018;

U voert de activiteiten uit in de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018;

U dient uiterlijk vóór 1 maart 2019 een verzoek tot vaststelling in;

U bewaart de stukken die betrekking hebben op de besteding van de subsidie en de uitvoering van de activiteiten tot zes maanden nadat de activiteiten zijn uitgevoerd;

Tussentijdse verantwoording
Uiterlijk 1 september 2018 dient u een beknopte tussentijdse rapportage in, waarin de inhoudelijke voortgang en afwijkingen ten opzichte van de te leveren prestaties worden toegelicht. Wij vragen u ook, voor zover mogelijk, per provincie aan te geven welke projecten zijn geïnitieerd.

Aanvullende verplichtingen
Daarnaast verzoeken wij u om in uw communicatie over de activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden.

Meldingsplicht
Als blijkt dat u de gesubsidieerde activiteiten niet zult uitvoeren of dat u niet aan alle verplichtingen zult voldoen, stelt u ons daarvan direct schriftelijk of per mail op de hoogte.

Daarnaast stelt u ons zo spoedig mogelijk op de hoogte van:
- relevante wijzigingen in de financiële en organisatorische verhouding met derden;
- wijzigingen van de statuten betreffende de vorm van de rechtspersoon, de persoon van de bestuurder(s) en het doel van de rechtspersoon.

Indien u niet voldoet aan de meldingsplicht, kunnen wij dit besluit tot subsidieverlening in uw nadeel wijzigen of intrekken en het uitbetaalde subsidiebedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Vaststelling
In het verzoek tot vaststelling, in te dienen voor 1 maart 2019, toont u aan dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de opgelegde prestatieverplichtingen is voldaan. Het verzoek tot vaststelling bevat in ieder geval:
- een activiteitenverslag;
- een financieel verslag of jaarrekening;

Wij vragen van u in het activiteitenverslag duidelijk te omschreven welke activiteiten u binnen welke provincie heeft ontplooid in de onderdelen branding, netwerkvorming en propositieontwikkeling en tot welke kwantificeerbare resultaten dit heeft geleid.

Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte waarop de subsidie wordt vastgesteld. Als u geen verzoek tot vaststelling indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast. Wij doen dat op grond van de informatie die wij op dat moment hebben, waardoor de subsidie vaak lager of op nihil wordt vastgesteld.

Juridisch kader
Op dit besluit is de volgende wet- en regelgeving van toepassing:
- de Algemene wet bestuursrecht
- de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017

Staatssteun
Uw organisatie heeft de ambitie om meer bedrijven op een betere wijze te helpen om te starten en/of te groeien door ontwikkeling en introductie van nieuwe kennis, producten en diensten. U richt zich daarbij op branding (zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen op de gekozen thema's), netwerkvorming (verbinden van ideeën, kennis en partijen voor nieuwe business kansen), kennisontwikkeling en business development. Bij dit soort activiteiten is geen sprake van staatssteun, omdat het activiteiten betreft met een niet-economisch karakter. Onder economische activiteit wordt verstaan iedere activiteit bestaande uit het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt.
Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijk

advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijk en financieel-economisch ondernemersadvies). Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:

1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor een ieder toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases.

Nadere informatie
Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e 5.1.2e

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,
Gedeputeerde Staten van Groningen,
Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

5.1.2e

mevrouw ing. I.J. Schotanus,

Teamleider Subsidies en Inkoop

Bezwaar
Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan, hiertegen een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over het indienen van een bezwaarschrift verwijzen wij u naar www.provincie.drenthe.nl/bezwaarprocedure.

22-8-2017/8:46:27/1404/0007

watera iance

your partner in business at WATER CAMPUS

PROVINCIE DRENTHE
No.:
Ingek.: 22 AUG. 2017
TEAM:
TE BEH. DOOR:
DWS: G.AFD.:

Provincie Drenthe
T.a.v. Mw. I.J. Schotanus en Dhr. 5.1.2e
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Behandeld door: De heer 5.1.2e (5.1.2e @waterallliance.nl; 5.1.2e

Betreft: Aanvraag voor Programma van eisen subsidie per boekjaar 2018, Water Alliance
Uw kenmerk: 201701486-00703794

Leeuwarden, 21 augustus 2017

Geachte heer 5.1.2e

Naar aanleiding van uw verzonden Programma van Eisen 2018 voor de Stichting Water Alliance, ontvangt u hierbij onze aanvraag à EUR 250.000,= voor de activiteiten beschreven in het projectplan dat als bijlage aan deze brief is toegevoegd.

We verwachten hiermee wederom te voldoen aan het PvE, en door uitvoering van dit plan ook in 2018 een nieuw impuls te kunnen geven aan de watertechnologiesector in Noord-Nederland.

Hierbij verzoeken we u tevens de geprognoticeerde mutatie 2018, alsmede saldo van reserves en voorzieningen per 31 december 2018 in lijn met onze eigen begrotingscyclus in het 1ste kwartaal van 2018 aan te mogen leveren.

Bij beschikking ontvangen we graag de aangevraagde subsidie op bankrekeningnummer 5.1.5 ten name van Stichting Water Alliance in Leeuwarden.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e Stichting Water Alliance

22-8-2017/8:46:27/1404/0008

Activiteitenplan en Begroting 2018

Water Alliance is de clusterorganisatie en de netwerkorganisatie voor innovatieve watertechnologiebedrijven. Doelstelling is het tot stand brengen van duurzame economische groei door het bevorderen van de werkgelegenheid en bij te dragen aan de wereldwijde beschikbaarheid van voldoende, schoon en veilig water.

Voor de komende vijf jaar legt de Water Alliance accent op internationale profilering & samenwerking, en stimulering business & valorisatie. Onderhavig activiteitenplan geeft inzicht in de concrete activiteiten van Water Alliance in 2018 die mede worden ondersteunt door middel van provinciale clusterfinanciering en de Friese regio-REP bijdrage. Tevens is begroting en financieringsparagraaf ingevoegd.

Water Alliance draagt hiermee bij aan de verdere positionering en groei van WaterCampus Leeuwarden als de fysieke kern van de European Water Technology Hub.

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0009

Inhoud

1 Inleiding 3
2. Beschrijving activiteiten 4
2.1 Inleiding 4
2.2 Netwerkvorming 4
2.3 Branding 6
2.3 Kennisontwikkeling 8
3. Begroting en financiën 10

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0010

1 Inleiding

Met verwijzing naar het Water Alliance Businessplan 2015 – 2020 (november 2014) en het WaterCampus Leeuwarden masterplan (september 2016) zijn in dit actieplan de activiteiten van de Water Alliance beschreven voor de periode 1 januari 2018 t/m 31 december 2018.

De ambitie en doelstellingen uit het businessplan zijn leidend voor de strategie en inzet van de Water Alliance. De activiteiten in dit projectplan zijn bijgesteld op basis van beschikbaar budget. Desalniettemin, zal Water Alliance blijven streven naar aanvullende inkomsten om de ambities en doelstellingen uit het businessplan overeind te halen.

Het businessplan voor de periode 2015 - 2020 is reeds, op verzoek van de provincie en conform de bepalingen in het uitvoeringsprogramma Wurkje foar Fryslân, begin 2015 beschikbaar gesteld. Het WaterCampus masterplan is beschikbaar bij de provincie Fryslân.

Over de Water Alliance
De Water Alliance is de cluster- en netwerkorganisatie voor innovatieve en duurzame watertechnologie. Water Alliance richt zich als netwerkorganisatie vooral op de innovatieve watertechnologie bedrijven. Watertechnologie is onderdeel van de Topsector Water en één van de Noord-Nederlandse niches met een sterke kennisinfrastructuur en significante economische spin-off voor hoger en lager opgeleiden in kennis- en maakindustrie.

Doelstelling van de Water Alliance is het tot stand brengen van duurzame economische groei in de watertechnologiesector door het bevorderen van de werkgelegenheid en bij te dragen aan de wereldwijde beschikbaarheid van voldoende, schoon en veilig water.

Water Alliance draagt hiermee bij aan de verdere positionering en groei van WaterCampus Leeuwarden als de fysieke kern van de European Water Technology Hub.

Het geheel aan activiteiten binnen dit projectplan voldoet daarbij aan het Programma van Eisen wat namens de Noordelijke Provincies door de Provincie Drenthe aan Water Alliance is gestuurd d.d. 30 juni 2017 (kenmerk 201701486-00703794). Dit plan is echter gericht op alle activiteiten van Water Alliance voor 2018, waar de clusterfinanciering in belangrijke mate aan bijdraagt.

Leeswijzer
Dit projectplan behandelt in hoodstuk 2 de programmalijnen voor 2018 en daaraan gerelateerde activiteiten. In hoofdstuk 3 zijn de organisatie en financiën beschreven.

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0011

2. Beschrijving activiteiten

2.1 Inleiding

In dit projectplan zijn de activiteiten van de Water Alliance voor 2018 uitgewerkt in drie onderdelen overeenkomstig de indeling in de concept kaders werkplan 2018 WaterAlliance, die u ons hebt toegestuurd.

Indeling	Activiteiten
Netwerkvorming	Strategische samenwerkingen & netwerken
	Kennisuitwisseling, events & matchmaking
Branding	Beurzen, handelsreizen en delegaties
	Communicatie & promotie
Kennisontwikkeling	MKB-loket
	Innovatiemakelaar

Met het geheel van activiteiten in dit plan verwachten we invulling te kunnen geven aan de prestaties die in het PvE zijn genoemd. De activiteiten onder netwerkvorming & branding zijn daarbij ondersteunend aan de kennisontwikkeling én branding. Binnen dit plan stimuleren we de kennisontwikkeling door de inzet van een MKB-loket, matchmaking en gerichte innovatie stimulatie. Dit combineren we over het algemeen met activiteiten op beurzen en andere events.

2.2 Netwerkvorming

Netwerkvorming
Via internationale, nationale en regionale samenwerking bouwt de Water Alliance mee aan een optimale facilitering van de Nederlandse watertechnologiebedrijven. Hierbij gaat het om verbreding/internationalisering van kansrijke netwerken, advisering in strategische en economische programma's voor innovatie rond watertechnologie en sterkere positionering van WaterCampus Leeuwarden en de Nederlandse watertechnologiebedrijven. Feitelijke betreft het strategische netwerkvorming vanuit Water Alliance ten behoeve van de watertechnologiesector. De afgelopen jaren heeft de Water Alliance veel ervaring opgebouwd in de regionale, en nationale samenwerking. Ook is er sprake van internationale toenadering om samen te werken. Verdere uitbouw van de nationale samenwerking en ontwikkeling van internationale samenwerking blijft een belangrijk thema voor de aankomende periode. De activiteiten onder 'branding' zijn tevens versterkend voor het onderdeel 'netwerkvorming' en vice versa.

Daarnaast is er ook sprake van operationele netwerkvorming, gericht op het opbouwen en uitbreiden van netwerken in de watertechnologiesector (bedrijven, eindgebruikers, kennisinstellingen en overheden) en netwerken op de cross-overs met watertechnologie (m.n. agrifood, energie, HTSM, health en chemie). Deze netwerkwerkvorming vindt plaats door het organiseren van of deelname aan events (zoals WaterLink, themabijeenkomsten/ WaterCampus Business Cafés, side-events, etc.)

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0012

Activiteit	Strategische samenwerking/netwerkvorming
Beschrijving	Water Alliance onderhoudt bestaande en ontwikkelt nieuwe strategische samenwerkingen op regionaal, nationaal en Europees en wereld niveau. Dit betekent 1) verdere operationalisering van WaterCampus Masterplan; 2) Samenwerking met WaterCoalitieNL-partners en met Topsector Water en 3) Samenwerking met andere Europese Clusterorganisaties en andere WaterHubs in de wereld.
Specifiek resultaat	Deze activiteit heeft geen directe impact op de prestaties genoemd in de kaders voor het werkplan, maar is wel voorwaardestellend om deze bij de andere activiteiten te kunnen bereiken. Meetbare en specifieke resultaten die die oplevert zijn: • Gezamenlijk met WaterCampus partners worden de samenwerking verder geoperationaliseerd met nadruk op WaterCampus MKB loket en de European Water Technology Week 2018. • Gezamenlijk met één of meer WaterCoalitieNL-partners (NWP en Envaqua) wordt het volgende ontwikkeld: plan voor strategische beurzen, kader voor nationaal watertechnologieloket, kader voor gezamenlijke netwerkactiviteiten • Andere Europese clusterorganisaties (water en cross-overs) en mondiale Water Hubs worden benaderd voor verdere samenwerking. Europese clusterorganisatie vooral met betrekking to Europees gesubsidieerde samenwerkingsprojecten, en Water Hubs vooral om strategische samenwerking met elkaar vorm te geven.
Kostenraming	EUR 5.1.1c

Activiteit	Operationele netwerkvorming in bijeenkomsten
Beschrijving	Water Alliance organiseert het watertechnologie congres WaterLink en WaterCampus Businesscafés. Ook worden thematische bijeenkomsten als side-event bij een groter event (zoals een beurs of congres georganiseerd) vaak gerelateerd aan een cross-over met water. Deze bijeenkomsten bevatten een inhoudelijk gedeelte en een netwerkgedeelte. Het congres WaterLink bevat meerdere inhoudelijke themasessies, een plenair gedeelte, een bedrijvenbeurs en netwerkgelegenheid. Daarnaast vindt er de uitreiking van de Water Alliance Innovation Stimulation Award – WIS-Award plaats. In 2018 wordt WaterLink georganiseerd binnen de European Water Technology Week 2018 in september. Tevens wordt een ledenbijeenkomst georganiseerd, waarbij leden met elkaar in gesprek gaan over de activiteiten/gewenste ondersteuning door de Water Alliance én waar er ruimte is voor netwerken.
Specifiek resultaat	Met deze activiteiten beogen we ca. 500 personen vanuit de watertechnologiesector te bereiken. Dit is als volgt onderverdeeld: • Organisatie van WaterLink-congres met een bereik van ca. 250 à 350 deelnemers (voornamelijk watertechnologiebedrijven). • Organisatie van 4 themabijeenkomsten of WaterCampus Business Cafés met een totaal bereik van ca. 125 à 150 deelnemers (voornamelijk bedrijven uit watertechnologie en crossover sectoren) • Organisatie van een ledenbijeenkomst met een bereik van ca. 100 watertechnologiebedrijven (de leden van Water Alliance).

22-8-2017/8:46:27/1404/0013

	Gedurende deze activiteiten wordt gestuurd op de prestaties zoals genoemd onder kennisontwikkeling A, en in het bijzonder de 10 leads voor noordelijke R&D-projecten met 5 cross-overs, en de 5 samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit de verschillende sectoren.
Kostenraming	• WaterLink à EUR 5.1.1c = • WIS-Award à EUR 5.1.1c = • 4 Business Cafés en/of themabijeenkomsten à EUR 5.1.1c = • Ledenbijeenkomst à EUR 5.1.1c = • TOTAAL 5.1.1c =

2.3 Branding

Branding draagt bij aan de zichtbaarheid, bekendheid en erkenning van Nederland als de European Water Technology Hub en het WaterCampus innovatie ecosysteem als fysieke hotspot hiervan. Deelname aan en coördinatie van relevante internationale beurzen, delegaties en handelsmissies zijn belangrijke instrumenten die de Water Alliance hierbij gaat inzetten.

Door samenwerking in WaterCoalitieNL verband, worden de complementaire sterke punten benut en kan de Water Alliance zich blijven focussen op de nederlandse MKB watertechnologiebedrijven. In het verlengde hiervan worden ook de communicatie- en promotiemiddelen geschikt gemaakt om te benutten voor internationale profilering (WaterProof Magazine, internationale nieuwsbrieven, website, engelstalige uitingen, etc.). Specifieke activiteiten in het onderdeel branding die tevens bijdragen aan netwerkvorming zijn: de uitgave van waterProof magazine, digitale nieuwsbrieven en de uitgave van een ledengids.

Activiteit	**Beurzen**
Beschrijving	Water Alliance participeert actief met behulp van een Holland Business Pavillion drie strategische beurzen. Voor 2018 worden dit waarschijnlijk Aqua Nederland Vakbeurs (nationaal - maart), SIWW Singapore (internationaal – juli), WEFTEC New Orleans (internationaal – september) en European Water Technology Week (24-27 september). De Nederlandse watertechnologiesector en het waterCampus Innovatie Ecosysteem zullen hierin nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht. De European Water Technology Week is een initiatief van de WaterCampus partners om in het jaar van de Culturele Hoofdstad 2018 een internationaal groot event neer te zetten. Inbreng van de Water Alliance is integratie van WaterLink in het totale programma. Daarnaast wordt gestreefd naar een beursplein i.s.m. WTCL en verdere promotie via o.a. WaterCoalitieNL en RVO. Bij succes zal dit concept worden herhaald. Ook zal Water Alliance 2 nieuwe beurzen verkennen. Het gaat hierbij om hoogstens een kleine uiting/stand op een beurs, waarbij nadrukkelijk ook wordt gekeken naar een beurs in een cross-over sector.

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0014

Specifiek resultaat	De beurzen leveren een belangrijke bijdrage aan branding en netwerkvorming, maar ook in kader van kennisontwikkeling dragen deze activiteiten bij. In de eerste plaats doordat bedrijven elkaar (georganiseerd) ontmoeten op en rond het Business Pavillion, en omdat Water Alliance rond een beurs vaak activiteiten & side-events organiseert. Gedurende deze activiteiten wordt gestuurd op de prestaties zoals genoemd onder kennisontwikkeling A, en in het bijzonder de 10 leads voor noordelijke R&D-projecten met 5 cross-overs, en de 5 samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit de verschillende sectoren.
Kostenraming	EUR 5.1.1c

Activiteit	**Handelsreizen en delegaties**
Beschrijving	Jaarlijks komen er diverse delegaties op bezoek bij Water Alliance geïnteresseerd in het waterCampus Innovatie Ecosysteem. Water Alliance ontvangt deze delegaties en organiseert een rondleiding op de WaterCampus en op interessante locaties die het Innovatie Ecosysteem ondersteunen. Vanuit Ministerie EZ/RVO, SNN en anderen worden daarnaast periodiek handelsreizen georganiseerd. Waar relevant voor de watertechnologiebedrijven en/of branding van de WaterCampus participeert Water Alliance hierin.
Specifiek resultaat	Naar verwachting leveren deze handelsreizen en delegaties geen bijdrage aan de doelen rond kennisontwikkeling, maar zijn het concrete voorwaardestellende activiteiten t.b.v. branding en netwerkvorming. We streven ernaar om minimaal 4 delegaties te ontvangen en/of deel te nemen aan handelsreizen.
Kostenraming	EUR 5.1.1c

Activiteit	**Communicatie & promotiemiddelen**
Beschrijving	Ter ondersteuning van netwerkvorming en branding verzorgt Water Alliance diverse communicatie en promotiemidddelen. De voornaamste zijn WaterProof Magazine (het eigen magazine van Water Alliance – verspreiding internationaal), digitale nationale & internationale nieuwsbrieven, Water Alliance ledengids en de websites van Water Alliance en WaterCampus. Daarnaast worden er met name voor beurzen relatiegeschenken aangeschaft.
Specifiek resultaat	De communicatie & promotiemiddelen zijn ondersteunend aan en noodzakelijk voor de overige activiteiten en leiden niet tot direct resultaat zoals genoemd in het PvE 2018. • 4 WaterProof Magazines • 1 Ledengids • 10 digitale nieuwsbrieven • Websites Water Alliance en WaterCampus • Diverse Relatiegeschenken/promotiemiddelen
Kostenraming	4 WaterProof Magazines à EUR 5.1.1c = 1 Ledengids à EUR 5.1.1c = 10 digitale nieuwsbrieven à EUR 5.1.1c = Relatiegeschenken/promotiemiddelen à EUR 5.1.1c = Websites à EUR 5.1.1c = TOTAAL 5.1.1c =

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0015

2.3 Kennisontwikkeling

Water Alliance draagt in 2018 bij aan de initiatie en stimulatie van innovatieve watertechnologieprojecten en matchmaking. De netwerkbijeenkomsten beschreven in de vorige paragraaf spelen hierbij een belangrijke rol. Deze netwerkbijeenkomsten zijn immers de broedplaatsen voor nieuwe samenwerkingen binnen de sector en cross-sectoraal. Bij het leggen van verbindingen en het initiëren van innovatieve watertechnologieprojeecten gaat Water Alliance echter verder door de inzet van een innovatiemakelaar die participeert binnen het MKB-loket en door het verzorgen van actieve matchmaking. Deze activiteiten zorgen voor de kennisontwikkelingsdoelen (fase A: zoals beschreven in het Programa van Eisen).

Activiteit	**Innovatiemakelaar en MKB-loket**
Beschrijving	De Water Alliance vormt samen met andere WaterCampus partners een MKB loket voor innovatieve bedrijven in de watertechnologiesector en verbindt waar relevant de watertechnologiebedrijven met het WaterCampus innovatie ecosysteem. Dit betekent o.a. dat bedrijven die hun technologie willen verfijnen worden geïntroduceerd op juiste demonstratiesites of bij het Water Applicatie Centrum, bedrijven die op zoek zijn naar partners ter aanvulling op hun technologie in contact worden gebracht met de juiste potentiele partners binnen het netwerk, en dat bedrijven die op zoek zijn naar financiering worden verbonden met financiers/subsidie-instellingen. Deze verbindingen worden o.a. gedaan in de vorm van maatwerk ondersteuning/advisering en in bijeenkomsten, waarbij een innovatiemakelaar actief stuurt om deze verbindingen te realiseren. De innovatiemakelaar inventarisert en verbindt vraagstukken van eindgebruikers in de watersector en de cross-over sectoren aan de watertechnologiebedrijven. Ook worden hiertoe in samenwerking met NWP actuele en latente vragen bij eindgebruikers geïnventariseerd en rond specifieke vraagstellingen een bijeenkomst georganiseerd (deze bijeenkomsten worden zoveel mogelijk gekoppeld aan eerder genoemde themabijeenkomsten). De innovatiemakelaar verbindt eindgebruikers en technologieaanbieders rond de specifiifeke vraagstellingen en koppelt deze waar relevant aan kennisinstellingen in het WaterCampus Innovatie Ecosysteem. Verder brengt Water Alliance de innovatie infrastructuur beter in beeld en zichtbaar voor derden om daarmee beter en sneller een verbinding te kunnen leggen.

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0016

Specifiek resultaat	Het MKB-loket met ondersteuning van een innovatiemakelaar draagt bij aan de begeleiding van tenminste 10 inhoudelijke vraagstukken op het gbied van watertechnologie. Deze inhoudelijke vraagstukken worden tevens gezien als mogelijke leads voor verdere samenwerking van ondernemingen onderling en ondernemingen met kennisinstellingen naar nieuwe projecten. In samenwerking met de innovatiemakelaars en projectaanjagers van de gemeente en provincie wordt ernaar gestreefd deze verbindingen naar financieel uitvoerbare projecten te begeleiden.
Kostenraming	Inhuur Innovatiemakelaar à EUR 5.1.1c

Activiteit	**Internationale matchmaking**
Beschrijving	De Water Alliance verzorgt internationale matchmaking tussen technologiebedrijven en stimuleert participatie van de watertechnologiebedirjven in R&D-programma's vanuit het European Enterprise Network. Water Alliance heeft als partner binnen dit netwerk toegang tot alle Europese faciliteiten en systemen. Daarnaast vindtt matchmaking plaats op beurzen en events. Om invulling te geven aan deze activiteiten zet Water Alliance een Matchmaking Officer in, die tevens aansluiting zoekt bij de diverse beurzen en events. De matchmaking gaat gepaard met een stuk promotie/communicatie en ondersteunende software om matchmaking te organiseren en te monitoren.
Specifiek resultaat	Naar verwachting zal deze matchmaking de samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit de watertechnologiesector en crossover sectoren bevorderen (tenminste 5).
Kostenraming	EUR 5.1.1c

22-8-2017/8:46:27/1404/0017

3. Begroting en financiën

In onderstaande tabel is de begroting voor 2018 weergegeven, onderverdeeld naar een raming per activiteit/product (de bedragen komen overeen met nadere specificatie in hoofdstuk 2). Deze raming is gebaseerd op de gerealiseerde kosten op deze onderdelen in de afgelopen jaren. De totale kosten zijn gesommeerd op EUR 1.042.000,=, waarvoor een bijdrage van EUR 250.000,= wordt gevraagd vanuit de clusterfinanciering (zie paragraaf financiering).

Deze kosten zijn gedetailleerd in onderstaande begroting.

Organisatie en activiteiten	Subtotaal
Netwerken	
Strategische samenwerking/netwerkvorming	[redacted]
Operationele netwerkvorming in bijeenkomsten	
Subtotaal	
Branding	
Beurzen	
Handelsreizen en delegaties	
Communicatie & promotiemiddelen	
Subtotaal	
Kennisontwikkeling	
MKB-loket met innovatiemakelaar	5.1.1c
Matchmaking	
Subtotaal	
Organisatie	
Loonkosten	
Huisvestingskosten	
Reis- en verblijfskosten	
Kantoorkosten	
Monitoring	
Niet subsidiabele BTW via clusterfinanciering	
Subtotaal	
TOTAAL	*1.042.000*

0224 311846

22-8-2017/8:46:27/1404/0018

Voor de financiering wordt in belangrijke mate een beroep gedaan op de middelen vanuit Provincie Friesland & gemeente Leeuwarden (WaterCampus Masterplan), de Noordelijke provincies (clusterfinanciering), Ministerie Economische Zaken (Topsector Water) en private bijdragen.

Financieringsbron	Bedrag (€)
WaterCampus Masterplan	689.000
Clusterfinanciering Noordelijke Provincies	250.000
Bedrijven (ledenbijdrage)	70.000
TKI Watertechnologie (Topsector Water)	33.000
Totaal	**1.042.000**

0224 311846

Aan:
Stichting Healthy Ageing Network Northern Netherlands
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 1047
9701 BA GRONINGEN

Assen, 20 december 2017
Ons kenmerk 201701485-00732849
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Verplichtingennummer 5.1.2i
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2018 HANNN

Geachte heer 5.1.2e

Op 30 oktober 2017 ontvingen wij uw subsidieaanvraag voor uw Werkplan 2018 op grond van de ASV. In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

Wij hebben besloten u een subsidie van maximaal € 275.000,00 te verlenen op grond van artikel 1.6 van de ASV 2017. Dit bedrag wordt in mandaat ook namens de provincies Fryslân en Groningen aan u verleend en betreft een cumulatie van de individuele bijdragen (à € 91.666,67) vanuit de drie provincies.

Voorschot
Wij hebben besloten u een voorschot te verstrekken van € 68.750,00, zijnde 25% van de verleende subsidie. Dit voorschot maken over op bankrekeningnummer 5.1.5 onder vermelding van het kenmerk van deze brief. De resterende 75 % ontvangt u van ons gelijkelijk verdeeld over de resterende 11 maanden. Dit betreft een bedrag van € 16.477,27 per maand.

Naast de subsidie per boekjaar zal het HANNN ook in 2018 projecten op het vlak van business development uitvoeren. Hiervoor dient het gezamenlijke (overleg)platform, gecoördineerd door de NOM, een aparte subsidieaanvraag voor 2018 in. De clusterorganisaties en de NOM zijn hierin gezamenlijk verantwoordelijk voor besteding en verantwoording. De behandeling van de subsidieaanvraag zal via een separaat proces plaatsvinden.

Prestatieverplichtingen

Uw Werkplan 2018 is gebaseerd op het Programma van Eisen die u vanuit de drie noordelijke provincies heeft ontvangen.
Bij het uitvoeren van de activiteiten bent u gebonden aan de volgende prestatieverplichtingen:

In 2018 pleegt het HANNN op de volgende terreinen hun inzet:

Netwerkvorming

- 6 Healthy Ageing Business Borrels verspreid over Noord-Nederland
- 4 Healthy Ageing Startup Meetups
- 1 noordelijke Healthy Ageing Conferentie
- 6 verkennende project-ontwikkelingsbijeenkomsten verspreid over Noord-Nederland (in principe 2 per provincie).

Gezond wonen

- Ondersteuning bewonersinitiatieven door markt en kennispartijen.door vorming van een ontwikkelfonds, de vorming van een proejctontwikkelaarspool en een lobby voor betere randvoorwaarden.
- Ontwikkelen levenslooppakketten
- Ontwikkelen nieuwe woonvormen

Personalized Health

Vorming van een doorlopende innovatiestructuur op het gebied van Personalized Health, waarbij HANNN:

- Minimaal 5 mkb-bedrijven helpt bij het vinden van maatschappelijke vraagstukken waar een innovatie voor ontwikkeld kan worden.
- Minimaal 5 mkb-bedrijven helpen bij het bereiken van een breder publiek met deze producten.

St.Luke Health Path

Participatie in het Interreg 5A project 'st. Luke Health Path' met als resultaat om gezondheid op een actieve wijze door wandelen en met name fietsen te stimuleren. Dit in combinatie met gezonde voeding in een "healthy" uitnodigende omgeving ondersteund met innovatieve technologie.

Kennisontwikkeling (fase A Business Development)

- 30 MKB-bedrijven faciliteren door ze goed door te verwijzen dan wel introduceren bij relevante partijen (bedrijven, kennis/zorginstellingen.
- Het genereren van projectideeën/kansen voor MKB, op kansrijkheid selecteren en doorontwikkelen van minimaal 5 projecten tot fase van BD/R&D projecten
- Monitoringssysteem bedrijvencontacten.

Perspectief Groningen 2025 / Healthy Ageing Tour

- Vergroten coalitie voor Blue Zone-ambitie
- Vergroten zichtbaarheid HANNN
- 5 gezondheidspleinen
- 3 ondernemersbijeenkomsten
- 6 etappes elite-rensters
- 3 etappes Junioren
- 1 Healthy Ageing Tour-krant

Netwerk Anders Oud 2030

- Onderhouden netwerk dat ingezet kan worden voor ophalen van vraag, de ontwikkeling van nieuwe concepten en producten en de implementatie van nieuwe concepten en producten
- Bijdragen aan het realiseren van een samenhangend zorgaanbod dat beter is afgestemd op de individuele behoeften van ouderen.

Alliantie Gezondheid en Geletterdheid

Het HANNN zet laaggeletterdheid op haar agenda. Het HANNN levert een bijdrage aan de aanpak van laaggeletterdheid en vergroot de aandacht hiervoor in Noord-Nederland. Specifiek vanuit de provincie Drenthe wordt het HANNN gevraagd tijdens de uitvoering van dit thema contact te leggen en taken af te stemmen met het bondgenootschap voor een geletterd Drenthe.

Branding

Met het onderdeel 'branding' wordt het netwerk en de partners daarin zichtbaar gemaakt richting de relevante partijen binnen Noord-Nederland, Nederland en Europa. Het HANNN draagt zorg voor de branding en positionering van Noord-Nederland als topregion voor healthy ageing richting een beperkt aantal regio's binnen Nederland en Europa. Concrete resultaten op communicatief vlak zijn:

- 2 maal per jaar uitgave van AHA! Magazine
- Maandelijkse digitale nieuwsbrief
- Onderhoud en ontwikkeling van hannn.eu als portal voor healthy ageing-activiteiten
- HA Tour karavaan
- Presentaties voor relevante gezelschappen
- Ontvangen van relevante delegaties
- Op de website worden bedrijven gewezen op mogelijke financiële instrumenten en ondersteunende organisaties.
- Zorgdragen voor goede zichtbaarheid van HANNN op de websites van de drie noordelijke provincies.

Daarnaast wordt contact onderhouden met diverse partners en vertegenwoordigt het HANNN in diverse overlegstructuren de healthy ageing component; ook namens diverse andere organisaties. Voor meer details omtrent de activiteiten rondom branding en overige bovengenoemde thema's verwijzen wij naar het door u ingediende werkplan.

U verricht de prestaties In de periode van 1 januari 2018 t/m 31 december 2018;

U dient uiterlijk vóór 1 maart van het jaar na het kalenderjaar waarvoor de subsidie is verleend, een verzoek tot vaststelling in;

U bewaart de stukken die betrekking hebben op de besteding van de subsidie en de uitvoering van de activiteiten tot zes maanden nadat de activiteiten zijn uitgevoerd;

Tussentijdse verantwoording
Uiterlijk 1 september 2018 dient u een beknopte tussentijdse rapportage in, waarin de inhoudelijke voortgang en afwijkingen ten opzichte van de te leveren prestaties worden toegelicht. Wij vragen u ook, voor zover mogelijk, per provincie aan te geven welke projecten zijn geïnitieerd.

Aanvullende verplichtingen
Daarnaast verzoeken wij u om in uw communicatie over de activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden.

Meldingsplicht
Als blijkt dat u de gesubsidieerde activiteiten niet zult uitvoeren of dat u niet aan alle verplichtingen zult voldoen, stelt u ons daarvan direct schriftelijk of per mail op de hoogte.

Daarnaast stelt u ons zo spoedig mogelijk op de hoogte van:
- relevante wijzigingen in de financiële en organisatorische verhouding met derden;
- wijzigingen van de statuten betreffende de vorm van de rechtspersoon, de persoon van de bestuurder(s) en het doel van de rechtspersoon.

Indien u niet voldoet aan de meldingsplicht, kunnen wij dit besluit tot subsidieverlening in uw nadeel wijzigen of intrekken en het uitbetaalde subsidiebedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Vaststelling
In het verzoek tot vaststelling, in te dienen voor 1 maart 2019, toont u aan dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de opgelegde prestatieverplichtingen is voldaan. Het verzoek tot vaststelling bevat in ieder geval:
- een activiteitenverslag;
- een financieel verslag of jaarrekening;

Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte waarop de subsidie wordt vastgesteld. Als u geen verzoek tot vaststelling indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast. Wij doen dat op grond van de informatie die wij op dat moment hebben, waardoor de subsidie vaak lager of op nihil wordt vastgesteld.

Juridisch kader
Op dit besluit is de volgende wet- en regelgeving van toepassing:
- de Algemene wet bestuursrecht
- de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017

Staatssteun
Uw organisatie heeft de ambitie om meer bedrijven op een betere wijze te helpen om te starten en/of te groeien door ontwikkeling en introductie van nieuwe kennis, producten en diensten. U richt zich daarbij op branding (zichtbaarheid en herkenbaarheid van de regiokansen op de gekozen thema's), netwerkvorming (verbinden van ideeën, kennis en partijen voor nieuwe business kansen), kennisontwikkeling en business development. Bij dit soort activiteiten is geen sprake van staatssteun, omdat het activiteiten betreft met een niet-economisch karakter. Onder economische activiteit wordt verstaan iedere activiteit bestaande uit het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt.

Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijk advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijk en financieel-economisch ondernemersadvies). Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:
1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor een ieder toegankelijk te zijn.

3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases.

Nadere informatie
Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e 5.1.2e.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,
Gedeputeerde Staten van Groningen,
Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

5.1.2e

mevrouw ing. I.J. Schotanus,

Teamleider Subsidies en Inkoop

Bezwaar
Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan, hiertegen een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over het indienen van een bezwaarschrift verwijzen wij u naar www.provincie.drenthe.nl/bezwaarprocedure.

Aan:
NOM
t.a.v. de heer [redacted]
Postbus 424
9700 AK GRONINGEN

Assen, 11 juni 2018
Ons kenmerk 201701483-00761420
Behandeld door de heer [redacted] (0592) [redacted]
Verplichtingennummer [redacted]
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2018 NOM incl. BD, HTSM en Greenlincs

Geachte heer [redacted]

Op 15 december 2017 ontvingen wij uw subsidieaanvragen voor de activiteiten van de NOM (incl. HTSM), Business development en Greenlincs voor het jaar 2018 op grond van Algemene subsidieverordening Drenthe 2017 (Asv 2017). In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

Enige tijd geleden zijn we overeengekomen de drie subsidieaanvragen te combineren, omdat de meeste activiteiten zijn ondergebracht bij de NOM en de administratieve lasten worden verminderd. Wij hebben besloten u een drietal subsidies te verlenen op grond van de Asv 2017.
a. Een subsidie van maximaal € 525.000,00 voor de activiteiten van de NOM;
b. Een subsidie van maximaal € 500.000,00 voor de activiteiten rondom Business Development;
c. Een subsidie van maximaal € 200.000,00 voor de activiteiten van Greenlincs.

De bedragen worden mede verleend namens de provincies Fryslân en Groningen en betreft de cumulatie van de individuele provinciale bijdragen à € 175.000,00 voor de NOM, € 166.667,00 voor het onderdeel Business development en € 66.667,00 voor Greenlincs.

Voorschot
Wij hebben besloten u een voorschot te verstrekken van € 612.500,00, zijnde 50% van de totale verleende subsidie. De resterende 50% ontvangt u verdeelt over de maanden juli tot en met december 2018. Dit betreft een bedrag van € 102.083,33 per maand. De voorschotten zullen worden overgemaakt op bankrekeningnummer [redacted] onder vermelding van het kenmerk van deze brief.

Bij correspondentie verzoeken wij u het zaaknummer 201701483 te vermelden.

63020150/01/440275 Bijd.Proj. Ec.Stuct.fds (1)

Prestatieverplichtingen
Bij het uitvoeren van de activiteiten bent u gebonden aan de volgende prestatieverplichtingen:

- De door u voorgestelde activiteiten passen binnen de doelstellingen van de provincie Drenthe en voldoen aan de criteria van Asv 2017.
- Voor deze subsidie dient u de volgende prestaties uit te voeren overeenkomstig uw activiteitenplan 2018;

Activiteiten NOM

<u>Buitenlandse investeringen</u>	
Aantal succesvolle projecten	10
Aantal nieuwe arbeidsplaatsen (fte)	300
Totale investering (M€)	100
Aantal Investor Relations gesprekken	70
<u>Business Development en Innovatie</u>	
Aantal succesvolle projecten	10
Investeringsvolume in innovatieprojecten (M€)	6
<u>Financieringen</u>	
Aantal succesvolle financieringen	30
Verstrekt kapitaal (alle beheerde fondsen) (M€)	10 tot 14
Gerealiseerde startersfinancieringen (Flinc)	15
<u>Klanttevredenheid</u>	
Net Promotor Score	>1
Aantal nieuwe referenties	20

Business Development/Innovatie
U heeft met de clusterorganisaties Energyvalley, Wateralliance, Greenlincs, HANNN en HTSM een gezamenlijk werkplan opgesteld voor business development, waarbij de NOM een coördinerende rol heeft. De clusterorganisaties en de NOM zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor besteding en verantwoording. Uitgezonderd het HANNN en Energyvalley, worden de werkzaamheden in-kind door de NOM uitgevoerd. Een aantal highlights voor 2018:

Watertechnologie: De WaterAlliance is een relatief kleine organisatie en is in de afgelopen jaren succesvol gebleken door in nauwe samenwerking met de NOM de verschillende fases in de innovatiefunnel naadloos in elkaar over te laten gaan. Dat succes komt mede doordat WaterAlliance onderdeel uitmaakt van een goed opererend innovatie ecosysteem op de Water Campus, waar bij alle partijen het besef is dat het in stand houden en uitbouwen van het ecosysteem essentieel is voor Business Development.

Life Sciences: HANNN is een economisch cluster georganiseerd rondom het maatschappelijke vraagstuk van demografische verandering, bijvoorbeeld een vergrijzende populatie, stijgende zorgkosten, een afnemende beroepsbevolking en gezondheidsproblemen als gevolg van een ongezonde leefstijl. De Business Development activiteiten hangen nauw samen met het HANNN Werkplan 2018 zoals ingediend bij de drie Noord-Nederlandse provincies. Gezien de breedte van het Healthy Ageing-domein, zoekt het HANNN per activiteit naar een business developer die erkend/herkend wordt door de bedrijven in de betreffende sector:

- Life Sciences
- Healthy Lifestyle
- Food
- Personalized Health / Gaming
- Gezond Wonen (voorheen Vital @ Home in a Man Made Blue Zone)

Energie: Energy Valley stelt een team aan vakspecialisten beschikbaar om (MKB)ondernemers te begeleiden in het innovatieproces om een nieuw product, dienst of IP naar de markt te brengen. Hiervoor wordt zowel technisch-inhoudelijke, als financieel-economische expertise beschikbaar gesteld om met de ondernemers tot een realiseerbaar businessplan te komen. De ondernemer is verantwoordelijk voor de investering en de uitvoering en Energy Valley helpt vanuit de inhoudelijke expertise een financierbaar businessplan op te stellen, alsmede verbinding te leggen

Samenvattend worden de volgende prestaties op het vlak van Business Development en Innovatie gerealiseerd:

<u>HTSM</u>		
samenwerkingsverbanden		10
aantal succesvolle projecten		3
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	3
toegevoegde waarde	M€	10
<u>AgroFood en BBE</u>		
bedrijven betrokken in Interreg projecten		20
samenwerkingsverbanden		8, waarvan 4 crossovers
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	1,5
<u>Watertechnologie</u>		
aantal succesvolle projecten		8
aantal deelnemende bedrijven		14
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	1,5
<u>HANNN</u>		
samenwerkingsverbanden		5
aantal succesvolle projecten		3
aantal deelnemende bedrijven		9
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	0,75
<u>Energy Valley</u>		
aantal succesvolle projecten		3
aantal deelnemende bedrijven		10
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	10
<u>TOTAAL</u>		
aantal succesvolle projecten		17
aantal deelnemende bedrijven		53
investeringsvolume in innovatieprojecten	M€	16,75

Greenlincs

Specifiek voor de activiteiten die samenhangen met Greenlincs voert u het volgende uit:

Netwerkvorming:	u levert een bijdrage aan bijeenkomsten zoals BBE-dag 2018, het begeleiden van bijeenkomsten in kader van Chemport Europe en de AgroAgenda (met name Smart Farming), het ondersteunen van de Stuurgroep AgroAgenda bij het verbinden tussen de sectoragenda's en het aansluiten van ondernemers op Dairy Valley.
Chemport Europe:	vorm en inhoud geven en neerzetten als Noord Nederlands merk op het gebied van Groene Chemie en BBE. Hiervoor is met een aantal partijen een plan van aanpak gemaakt voor de periode 2017-2019.
Samenwerking:	door samen te werken met andere Nederlandse regio's, bij voorkeur Zuidwest-Nederland en Limburg en de potentie van Noord-Nederland uit te dragen, via een bijdrage aan 3 artikelen in magazines als Agro&Chemie.
Coördinatie:	coördinatie van Interreg Va-projecten "Food 2020" en "bio-economie in de nonfood", waarbij 10 MKB-bedrijven per project worden betrokken in haalbaarheidsstudies. Tevens is het doel beide projecten te verlengen.

Voor meer details omtrent de door u te behalen prestaties verwijzen wij naar het door u ingediende werkplan voor 2018.

U verricht de activiteiten in de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018;

U dient vóór 1 september 2018 een tussentijdse rapportage in waarin de voortgang en afwijkingen ten opzichte van uw projectplan kort worden beschreven. Hierin kan de voortgang van de drie subsidies gezamenlijk worden beschreven; Voor Business Development en Financieringen worden de arbeidsplaatseffecten op dit moment nog niet gemeten. Wij vragen u om dit voor zover mogelijk in de tussentijdse rapportage wel in beeld te brengen.

U dient uiterlijk vóór 1 maart van het jaar na het kalenderjaar waarvoor de subsidie is verleend, een verzoek tot vaststelling in;

U bewaart de stukken die betrekking hebben op de besteding van de subsidie en de uitvoering van de activiteiten tot zes maanden nadat de activiteiten zijn uitgevoerd;

Aanvullende verplichtingen
Daarnaast verzoeken wij u om in uw communicatie over de activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden.

Meldingsplicht
Als blijkt dat u de gesubsidieerde activiteiten niet zult uitvoeren of dat u niet aan alle verplichtingen zult voldoen, stelt u ons daarvan direct schriftelijk of per mail op de hoogte.

Daarnaast stelt u ons zo spoedig mogelijk op de hoogte van:
- relevante wijzigingen in de financiële en organisatorische verhouding met derden;
- wijzigingen van de statuten betreffende de vorm van de rechtspersoon, de persoon van de bestuurder(s) en het doel van de rechtspersoon.

Indien u niet voldoet aan de meldingsplicht, kunnen wij dit besluit tot subsidieverlening in uw nadeel wijzigen of intrekken en het uitbetaalde subsidiebedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Vaststelling
In het verzoek tot vaststelling toont u aan dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de opgelegde prestatieverplichtingen is voldaan. Het verzoek tot vaststelling bevat in ieder geval:

- een activiteitenverslag;
- een financieel verslag of jaarrekening;

Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte waarop de subsidie wordt vastgesteld. Als u geen verzoek tot vaststelling indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast. Wij doen dat op grond van de informatie die wij op dat moment hebben, waardoor de subsidie vaak lager of op nihil wordt vastgesteld.

Juridisch kader
Op dit besluit is de volgende wet- en regelgeving van toepassing:
- de Algemene wet bestuursrecht
- de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017
- het Sanctie en handhavingsbeleid bij subsidies

Staatssteun
Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijke advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies).
Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:

1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor iedereen toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases

Nadere informatie
Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e 5.1.2e.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
Gedeputeerde Staten van Fryslân,
Gedeputeerde Staten van Groningen,
namens dezen,

[redacted]
5.1.2e

mr. ing. M.E. Koekoek,

manager Concern-management

Bezwaar

Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan, hiertegen een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over het indienen van een bezwaarschrift verwijzen wij u naar www.provincie.drenthe.nl/bezwaarprocedure.

Aan:
Stichting Water Alliance
t.a.v. de heer 5.1.2e
Postbus 7560
8903 JN LEEUWARDEN

Assen, 15 december 2017
Ons kenmerk 201701486-00731870
Behandeld door de heer 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Verplichtingennummer 5.1.2i
Onderwerp: Verlening boekjaarsubsidie 2018 Water Alliance

Geachte heer 5.1.2e,

Op 22 augustus 2017 ontvingen wij uw subsidieaanvraag voor de uitvoering van uw jaarlijkse activiteiten. Overkoepelend doel van de activiteiten is het tot stand brengen van duurzame economische groei in de watertechnologiesector. In deze brief informeren wij u over ons besluit op uw aanvraag.

Wij hebben besloten u een subsidie van maximaal € 250.000,00 te verlenen op grond van artikel 1.6 van de ASV. De subsidie is een cumulatie van de individuele bijdragen vanuit de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe à € 83.333,33. Dit bedrag is exclusief de jaarlijkse bijdrage voor business development. Deze zal via een aparte subsidieaanvraag onder verantwoordelijkheid van de NOM worden afgewikkeld.

Voorschot
Wij hebben besloten u een voorschot te verstrekken van € 62.500,00, zijnde 25% van de verleende subsidie. Dit voorschot maken wij binnen dertig dagen na dagtekening van deze brief over op bankrekeningnummer 5.1.5 onder vermelding van het kenmerk van deze brief. Het resterende deel, een bedrag van € 187.500,00, zullen wij evenredig verdeeld over de resterende 11 maanden van 2018 op uw bankrekening overmaken. Dit is een bedrag a € 17.045,45 per maand.

Prestatieverplichtingen
De door u voorgestelde activiteiten passen binnen de doelstellingen van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en voldoen aan de criteria van de ASV 2017. Uw activiteiten zijn in drie thema's

opgedeeld: netwerkvorming, branding en kennisontwikkeling. Bij het uitvoeren van de activiteiten bent u gebonden aan de volgende prestatieverplichtingen:

Netwerkvorming
a. Strategische samenwerkingen & netwerken. Door het faciliteren van Nederlandse watertechnologiebedrijven wordt de positionering versterkt. Dit wordt bereikt door verbreding en internationalisering van kansrijke netwerken, advisering in strategische en economische programma's rondom watertechnologie en door sterkere positionering van de WaterCampus Leeuwarden. Netwerkvorming is gericht op het opbouwen en uitbreiden van netwerken in de watertechnologiesector en cross-overs (m.n. agrifood, energie, HTSM, health en chemie). Hiertoe worden er diverse events georganiseerd. Concrete resultaten voor 2018 zijn:

- Gezamenlijk met WaterCampus partners worden de samenwerking verder geoperationaliseerd met nadruk op WaterCampus MKB loket en de European Water Technology Week 2018.
- Gezamenlijk met één of meer WaterCoalitieNL-partners (NWP en Envaqua) wordt het volgende ontwikkeld: plan voor strategische beurzen, kader voor nationaal watertechnologieloket, kader voor gezamenlijke netwerkactiviteiten
- Andere Europese clusterorganisaties (water en cross-overs) en mondiale Water Hubs worden benaderd voor verdere samenwerking. Europese clusterorganisatie vooral met betrekking tot Europees gesubsidieerde samenwerkingsprojecten, en Water Hubs vooral om strategische samenwerking met elkaar vorm te geven.
- Organisatie van Waterünk-congres met een bereik van ca. 250 a 350 deelnemers (voornamelijk watertechnologiebedrijven).
- Organisatie van 4 themabijeenkomsten of WaterCampus Business Cafés met een totaal bereik van ca. 125 a 150 deelnemers (voornamelijk bedrijven uit watertechnologie en crossover sectoren)
- Organisatie van een ledenbijeenkomst met een bereik van ca. 100 watertechnologiebedrijven (de leden van Water Alliance).

Branding

Water Alliance maakt zichtbaar en promoot Nederland als European Water Technology Hub. Daartoe wordt er deelgenomen aan relevante internationale beurzen, delegaties en handelsmissies. De focus blijft daarbij liggen op de Nederlandse mkb watertechnologiebedrijven. Daarnaast worden ook communicatie- en promotiemiddelen gebruikt voor nationale en internationale profilering. Concrete resultaten voor 2018 zijn:

- Participatie in drie strategische beurzen. Voor 2018 worden dit waarschijnlijk Aqua Nederland Vakbeurs (nationaal - maart), SIWW Singapore (internationaal - juli), WEFTEC New Orleans (internationaal - september) en European Water Technology Week (24 - 27 september). De Nederlandse watertechnologiesector en het WaterCampus Innovatie Ecosysteem zullen hierin nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht.
- Deelname aan twee nieuwe beurzen, waarbij een van de beurzen cross-over is gerelateerd.
- minimaal 4 delegaties te ontvangen en/of deel te nemen aan handelsreizen
- 4 Waterproof Magazines, 1 ledengids, 10 digitale nieuwsbrieven, onderhoud websites Water Alliance en WaterCampus en diverse relatiegeschenken/promotiemiddelen

Kennisontwikkeling

- Onderhouden van een MKB-loket met ondersteuning van een innovatiemakelaar. Deze begeleidt minimaal 10 inhoudelijke vraagstukken op het gebied van watertechnologie. Deze kunnen mogelijk dienen als nieuwe leads. Doel is om in samenwerking met ondernemingen, kennisinstellingen en projectaanjagers bij gemeenten en provincies financieel uitvoerbare projecten te initiëren.
- Internationale matchmaking. Inzet van een Matchmaking Officer om minimaal 5 samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit de waterwatertechnologiesector en cross-over sectoren te bevorderen.

Voor meer details omtrent de door u uit te voeren activiteiten verwijzen wij naar het door u ingediende Activiteitenplan en Begroting 2018.

U verricht de prestaties In de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018;

U dient uiterlijk vóór 1 maart van het jaar na het kalenderjaar waarvoor de subsidie is verleend, een verzoek tot vaststelling in;

U bewaart de stukken die betrekking hebben op de besteding van de subsidie en de uitvoering van de activiteiten tot zes maanden nadat de activiteiten zijn uitgevoerd;

Tussentijdse verantwoording
Uiterlijk 1 september 2018 dient u een beknopte tussentijdse rapportage in, waarin de inhoudelijke voortgang en afwijkingen ten opzichte van de te leveren prestaties worden toegelicht.

Aanvullende verplichtingen
Daarnaast verzoeken wij u om in uw communicatie over de activiteiten tot uitdrukking te brengen dat deze mede mogelijk worden gemaakt door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Dit met het oog op het informeren van de burgers over de besteding van belastinggelden.

Meldingsplicht
Als blijkt dat u de gesubsidieerde activiteiten niet zult uitvoeren of dat u niet aan alle verplichtingen zult voldoen, stelt u ons daarvan direct schriftelijk of per mail op de hoogte.

Daarnaast stelt u ons zo spoedig mogelijk op de hoogte van:
- relevante wijzigingen in de financiële en organisatorische verhouding met derden;
- wijzigingen van de statuten betreffende de vorm van de rechtspersoon, de persoon van de bestuurder(s) en het doel van de rechtspersoon.

Indien u niet voldoet aan de meldingsplicht, kunnen wij dit besluit tot subsidieverlening in uw nadeel wijzigen of intrekken en het uitbetaalde subsidiebedrag geheel of gedeeltelijk terugvorderen.

Vaststelling
In het verzoek tot vaststelling, in te dienen voor 1 maart 2019, toont u aan dat de activiteiten zijn verricht en dat aan de opgelegde prestatieverplichtingen is voldaan. Het verzoek tot vaststelling bevat in ieder geval:
- een activiteitenverslag
- een financieel verslag of jaarrekening;

Het niet tijdig indienen van het verzoek tot vaststelling kan gevolgen hebben voor de hoogte waarop de subsidie wordt vastgesteld. Als u geen verzoek tot vaststelling indient, stellen wij de subsidie ambtshalve vast. Wij doen dat op grond van de informatie die wij op dat moment hebben, waardoor de subsidie vaak lager of op nihil wordt vastgesteld.

Juridisch kader
Op dit besluit is de volgende wet- en regelgeving van toepassing:
- de Algemene wet bestuursrecht
- de Algemene subsidieverordening Drenthe 2017

Staatssteun

Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technisch-inhoudelijke advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies).
Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:

1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor een ieder toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases.

Nadere informatie
Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met 5.1.2e telefoonnummer (0592) 5.1.2e.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
Gedeputeerde Staten van Groningen,
Gedeputeerde Staten van Fryslân,
namens dezen,

5.1.2e

mevrouw ing. I.J. Schotanus,

Teamleider Subsidies en Inkoop

Bezwaar
Bent u het niet eens met dit besluit, dan kunt u binnen zes weken na de dag van verzending ervan, hiertegen een bezwaarschrift indienen bij het college van gedeputeerde staten van Drenthe. De dag van verzending is de dagtekening van het besluit. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure verwijzen wij u naar http://www.provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften.

Pagina('s) word(t)/(en) niet verstrekt

1 - 19

Reeds openbaar:
(https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Provinciale-Staten-PS/2017/31-mei/13:00/Samenvatting-Statencommissie-FCBE-17-05-2017-vs-14-06-COMPL-2.pdf)

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

RAPPORTAGE MKB FONDS DRENTHE PERIODE: Q2 2018

VERSIE RVC

20 juli 2018

1 Verslag

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en resultaten van MKB Fonds Drenthe over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2018. In de "Leeswijzer", toegevoegd bij de rapportage over Q1, zijn de definities en formules opgenomen. In de rapportage wordt in "Verslag" een toelichting gegeven op de gang van zaken binnen het fonds en haar portefeuillebedrijven. In "Financiële informatie" en "Niet-financiële informatie" worden de resultaten en specificaties hoofdzakelijk in grafieken en tabellen weergegeven.

De toenemende investeringsdrang van ondernemingen die in het eerste kwartaal al werd benoemd, bleef in het tweede kwartaal. Hierdoor zijn in het eerste halfjaar 42 concrete (nieuwe) leads in behandeling genomen (Q2: 23). Banken en andere financiers pakken de handschoen weer op. De in het eerste kwartaal aan een investeringsvoorstel verbonden crowdfundingcampagne, is succesvol afgerond met een overschrijving. De betreffende onderneming heeft tijdens de Promotiedagen Drenthe samen met de tweede in het 2e kwartaal gefinancierde onderneming én het MKB Fonds Drenthe aandacht bij de opening van de beurs gekregen.

Directie en IC zijn in het 2e kwartaal tweemaal bijeengekomen om twee nieuwe financieringsvoorstellen (totaal € 800k). Beide voorstellen zijn door het IC positief geadviseerd. De directie heeft deze adviezen gevolgd.
In totaal zijn er in het eerste halfjaar in zeven bedrijven € 400k (Q2: € 45k) geïnvesteerd. In het Jaarplan 2018 staan de doelstellingen voor dit jaar geformuleerd: twee aandelentransacties (€ 800k) en 10 (achtergestelde) leningen te verstrekken (€ 2,2 miljoen). Er is in 2018 één onderneming nieuw in portefeuille middels financiering op aandelenkapitaal. De overige zes financieringen zijn op (achtergestelde) leningen. Gezien de pijplijn en de naar verwachting drie financieringsvoorstellen die in juli aan het IC ter advisering zullen worden voorgelegd (ad € 550k), is de verwachting dat de doelstelling ten aanzien van het aantal financieringen in 2018 gehaald zullen worden.

Tijdens de AvA op 17 april 2018, is het jaarverslag 2017 door de aandeelhouder vastgesteld. Er zijn ten opzichte van de vorige kwartaalrapportage geen wijzigingen meer ontstaan in de vergelijkende cijfers (2017).

2 Financiële informatie

Kengetallen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 juni 2018	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	3	4	7
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	60	345	405
Aantal commitments			4
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			950
Aantal bedrijven in portefeuille	7	16	23
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	399	1.614	2.013
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	399	1.614	2.013
In bedrijf (x € 1.000,-)	701	2.547	3.249
Resultaat (x € 1.000,-)			-480
Mutatie directe werkgelegenheid bestaande portefeuille (FTE'S)	5	26	31

Resultaat

Van de opbrengsten uit rente leningen u/g is per 30 juni 2018 € 85k ontvangen. Het verschil tussen gefactureerde en ontvangen rente wordt veroorzaakt door betalingsachterstanden en bijschrijving van rente conform gemaakte afspraken.

Resultaat MKB Fonds Dr. (x € 1.000,-)	30 juni 2018		31 december 2018	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	124	136	363	363
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	4	-	-	-
Portefeuilleresultaat vóór kosten	**128**	**136**	**363**	**363**
Kosten	290	320	668	668
Portefeuilleresultaat na kosten	**-163**	**-184**	**-305**	**-305**
Mutatie voorziening	*-317*	*-444*	*-940*	*-940*
Resultaat na voorziening	*-480*	*-629*	*-1.245*	*-1.245*

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

In het eerste halfjaar van 2018 heeft het MKB Fonds Drenthe de volgende kosten (inclusief BTW) gemaakt:

• Beheerkosten NOM	€ 252,5k
• Accountantskosten	€ 0,4k
• Vergoeding RvC	€ 13,3k
• Vergoeding IC	€ 10,9k
• Overig	€ 13,4k +
	€ 290,5k

De overige kosten bestaan onder andere uit beheerkosten die direct bij het MKB Fonds Drenthe in rekening zijn gebracht. Per einde jaar worden deze kosten verrekend op de beheervergoeding van de NOM.

Liquiditeit

Verloop beschikbaar gestelde gelden per 30 juni 2018 (x € 1.000)

		Totaal
Gestort door Provincie Drenthe		**13.100**
AF:		
Geïnvesteerd	4.832	
Gecommitteerd	2.645	
		7.477
Provisie	5	
Aflossing	976	
Rente	496	
		1.476
		7.100

Over haar gehele looptijd heeft het MKB Fonds Drenthe circa € 7,8 mln. gecommitteerd aan Drentse ondernemingen. De conversie uit 2017 (€ 0,3 mln.) is niet meegenomen in bovenstaande post "commitment". Ultimo juni 2018 is € 4,8 mln. geïnvesteerd en is € 0,7 mln. niet door ondernemers opgenomen (aanvragen door ondernemer ingetrokken of vervallen tranches). Derhalve heeft het MKB Fonds Drenthe per 30 juni 2018 een openstaand commitment van € 2,7 mln.

Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018 (x € 1.000)

		Totaal
Bankstand per 30 juni 2018		
Drentse Holding	8.022	
Drents Innovatiefonds	17	
Drents Ontwikkelfonds	233	
		8.272
Af: Commitments	2.645	
		2.645
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen	0	
		-
Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018		**5.627**

Boekwaarde en benaderde marktwaarde

Verloop waarde t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Boekwaarde 1 januari 2018	**404**	**1.643**	**2.046**
Bij:			
Investeringen	60	345	405
Dividendbijschrijvingen	-	-	-
Rentebijschrijvingen	31	93	124
	91	438	529
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	38	122	161
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	-	-
Ontvangen rentetermijnen	25	60	85
Voorzieningen	33	284	317
	96	466	563
Boekwaarde 30 juni 2018	**399**	**1.614**	**2.013**
Aandelenkapitaal	-	200	200
Cumulatief preferente aandelen	-	-	-
Leningen	399	1.414	1.813
Boekwaarde 30 juni 2018	**399**	**1.614**	**2.013**

			Totaal
Actuele waarde 1 januari 2018	404	1.643	2.046
Actuele waarde 30 juni 2018	399	1.614	2.013
Mutatie	-5	-28	-33

Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 juni 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	1	2	3	220
Conversie	-	-	-	-
Uit commitment	2	1	3	150
Uitbreiding	-	1	1	35
Herstructurering	-	-	-	-
	3	**4**	**7**	**405**

Aflossingen

In 2018 is € 161k aan aflossingen ontvangen. Dit is inclusief een extra aflossing (€ 30k), een vervroegde volledige aflossing (€ 12,5k) en de afbetaling van de lening conform een vaststellingsovereenkomst (€ 12,5k).

Voorzieningen

In het eerste halfjaar van 2018 is aanvullend € 317k voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 30 juni 2018 circa € 1,2 mln. voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 3,2 mln., hetgeen betekent dat 38,1% is voorzien (ultimo 2017: 43,2%).

De voorziening heeft voor € 736k betrekking op achtergestelde leningen (7 bedrijven) en voor € 500k op aandelenkapitaal (2 bedrijven).

Risicoprofielen

Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 juni 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	-	1	1
A → C	-	-	-
A → D	-	-	-
B → C	-	1	1
B → D	-	-	-
C → D	-	3	3
	-	5	5
Nieuw in portefeuille:			
A	-	-	-
B	-	-	-
C	1	2	3
D	-	-	-
	1	2	3
Desinvestering/aflossing			
A	1	-	1
B	-	-	-
C	-	-	-
D	-	-	-
	1	-	1
Totaal aantal mutaties	**2**	**7**	**9**

Exits

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aflossingen	1	-	1
Desinvesteringen	-	-	-
Faillissement	-	-	-
Conversie	-	-	-
Herstructurering	-	-	-
	1	-	1

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

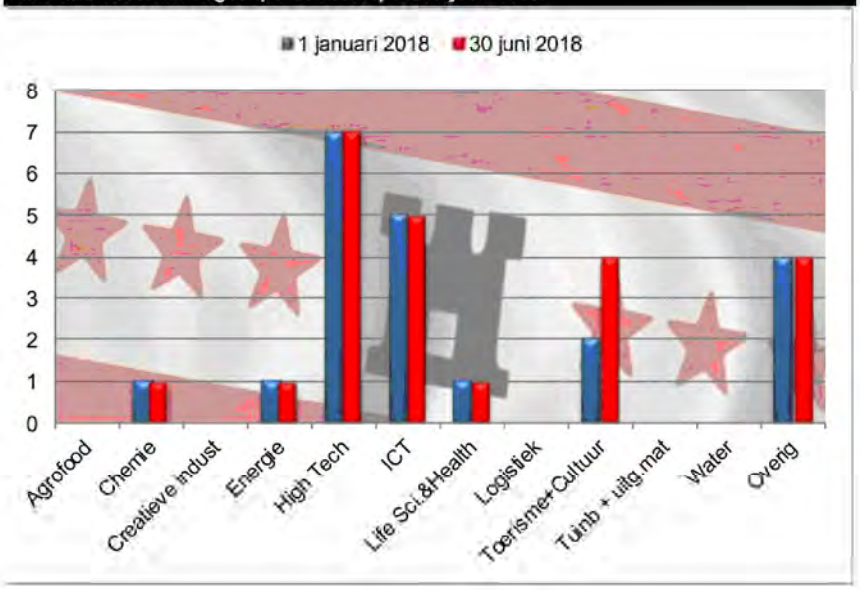
Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Topsectoren

Investeringen per sector t/m 30 juni 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Chemie	1	-	1	25
Energie	-	1	1	35
High Tech	-	1	1	100
ICT	1	1	2	225
Toerisme+Cultuur	1	1	2	20
	3	**4**	**7**	**405**

Aantal ondernemingen per sector per 30 juni 2018

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 juni 2018

	1 januari 2018	30 juni 2018		
		D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Chemie	100	124	-	124
Energie	374	-	426	426
High Tech	870	90	783	873
ICT	649	229	638	867
Life Sci.&Health	250	-	250	250
Toerisme+Cultuur	275	10	278	288
Overig	447	249	173	422
	2.965	**701**	**2.547**	**3.249**

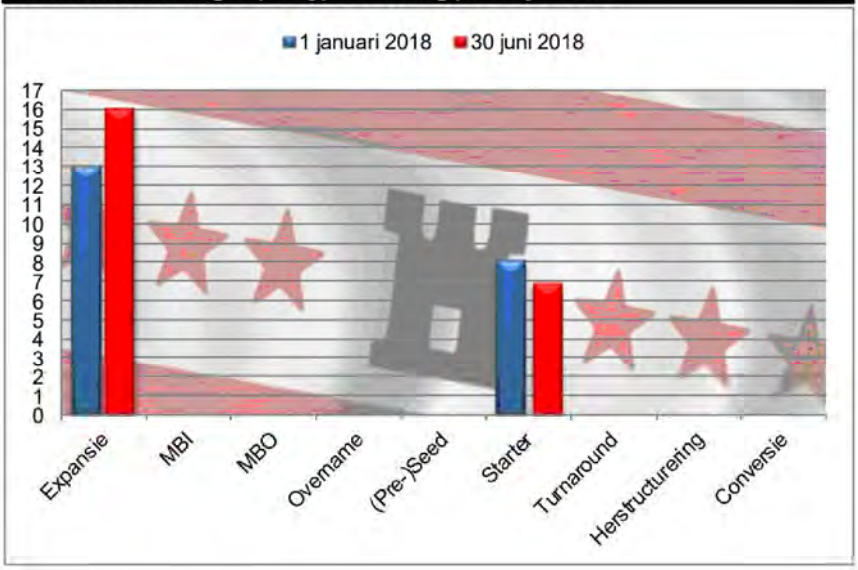
- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Initiële aanvraag

Investeringen per type aanvraag t/m 30 juni 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	2	4	6	380
Starter	1	-	1	25
	3	**4**	**7**	**405**

Aantal ondernemingen per type aanvraag per 30 juni 2018

Revolverendheid

Door ontvangen aflossingstermijnen (€ 976k), rentetermijnen (€ 496k) en provisies (€ 5k) is inmiddels € 1.476k herbeschikbaar voor investeringen in Drenthe. Op het totaal geïnvesteerde bedrag (€ 4.832k) is dat 30,5%. Na kosten (€ 1.578k) komt dit uit op een percentage van -2,1%.

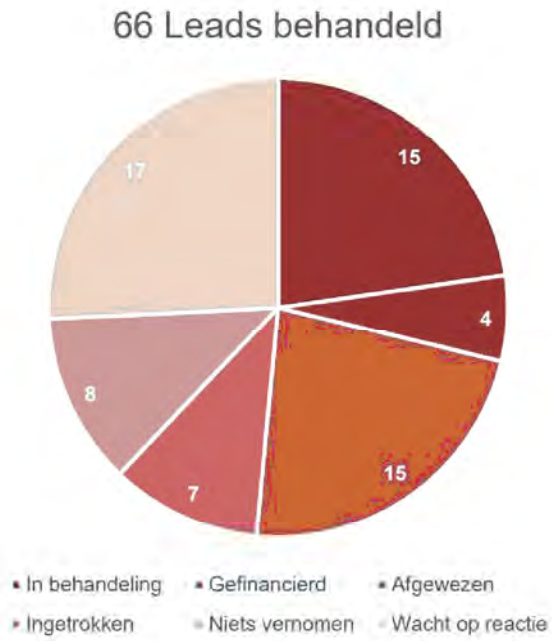
Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

In het 1e halfjaar van 2018 zijn er geen faillissementen geweest. Op 5 juli 2018 heeft de rechtbank Noord-Nederland het faillissement over één onderneming uitgesproken, waaraan het MKB Fonds Drenthe twee achtergestelde leningen heeft verstrekt. Het MKB Fonds Drenthe heeft haar vordering ad € 165k bij de curator ingediend.

3 Niet-financiële informatie

Leads

66 leads zijn in het eerste half jaar van 2018 behandeld, waarvan 42 nieuw in 2018 zijn ontvangen. Onderstaand is de status van deze leads per 30 juni 2018 weergegeven.

Van de 15 leads in behandeling zijn per ultimo juni 2018 4 concreet in onderzoek en bevinden 2 zich in de afrondende (contract) fase.

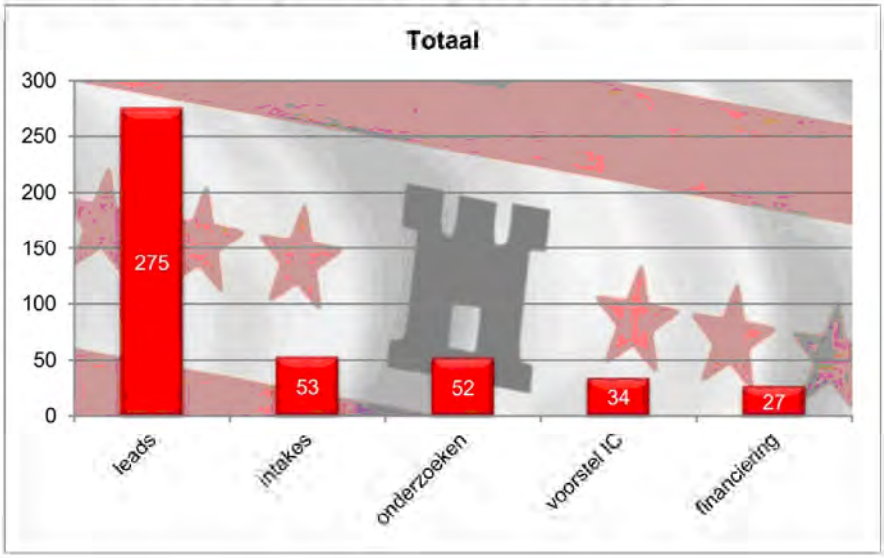
In 2018 zijn er een aantal gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd. Daarnaast zijn diverse netwerkbijeenkomsten gevolgd en presentaties gegeven, zoals"

- Publicatie van artikel in NoordZ;
- Bijeenkomst De Maatschappij;
- MKB Fonds Drenthe event met aandeelhouder, RVC, IC, directie en alle portefeuillebedrijven;
- 2 dagen Stand op Bedrijven Contactdagen Drenthe;
- Interview met 2 portefeuillebedrijven tijdens openingsevent Bedrijven Contactdagen Drenthe;
- Factory Business Festival Assen;
- Young Business Award Emmen;
- Bijeenkomst Gestapeld Financieren Hoogeveen;
- NOM Midzomerfeest;

- Fund & Grow, Hoogeveen;
- Noordelijke Haringparty, De Schiphorst.;
- Be Orange Event;
- Kennispoort, 3 verschillende bijeenkomsten ;
- Collin Crowdfund;
- Ik Ben Drents Ondernemer
- Workforce Holland;
- Young Business Award Groningen.

De conversiegraad van lead naar financiering over de gehele looptijd bedraagt 10% (bovengemiddeld).

Conversie aanvragen naar financiering over gehele looptijd fonds

Maatschappelijk rendement

Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de gefinancierde ondernemingen sinds aanvang financiering uitgebreid met 51 FTE.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 juni 2018 (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**61**	**226**	**287**
Bij:			
Investeringen: nieuw	2	14	16
Mutatie bestaande portefeuille	3	12	15
	5	26	31
Af:			
Uit portefeuille	2	-	2
	2	-	2
Stand per 30 juni 2018	**64**	**252**	**316**
Aantal FTE's bij start financiering	56	209	265
Huidige stand aantal FTE's	64	252	316
Oorspr. verwachte FTE's einde looptijd	92	263	355

Van de tot en met 30 juni 2018 gefinancierde ondernemingen hebben zes bedrijven Intellectueel Eigendom (IE).

overzicht co-financiers

	Bank	Marktpartij	Informal	Overig	Totaal
aantal	20	11	11	11	53
bedrag x €1.000,--	6.177	2.506	862	1.425	10.970

Dit betekent over de gehele looptijd van het MKB Fonds Drenthe een multiplier cofinanciering van 2,8.

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Bijlage A: Toelichting op de rapportage

Rente leningen u/g, t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)

buiten verzoek

D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Toelichting
-	20	20	Bijgeschreven
-	12	12	Ontvangen
-	11	11	Deels ontvangen
10	-	10	Ontvangen
9	-	9	Bijgeschreven
19	**44**	**63**	

Investeringen t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)

buiten verzoek

D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Sector	Type
-	100	100	High Tech	Expansie
25	-	25	ICT	Expansie
-	200	200	ICT	Expansie
-	35	35	Energie	Starter
-	10	10	Toerisme+Cultuur	Expansie
10	-	10	Toerisme+Cultuur	Expansie
25	-	25	Chemie	Starter
60	**345**	**405**		

Aflossingen t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)

buiten verzoek

D.I.F.	D.O.F.	Totaal
-	50	50
-	31	31
13	-	13
13	-	13
-	11	11
25	**92**	**117**

Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018 (x € 1.000)

				Totaal
Bankstand per 30 juni 2018				
Drentse Holding			8.022	
Drents Innovatiefonds			17	
Drents Ontwikkelfonds			233	
				8.272
Af: Commitments	**Besluit-datum**	**Eind- datum**	**Bedrag**	
[redacted]				
buiten verzoek				
				2.645
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen				
				-
Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018				**5.627**

* IM is in gesprek met onderneming
** Tranche is opgevraagd

Bijlage B: Overzicht financieringsverzoeken

stand per 31-12-17 (exclusief lopende verplichtingen)				€ 3.445.000	€ 1.785.000	€ 869.000	€ 312.000	€ 39.000	€ 10.000	€ -

Naam Onderneming	Intake	Voorstel	IC	Advies	Commitment	Uitbetaald (1)	Uitbetaald (2)	Uitbetaald (3)	Uitbetaald (4)		Openstaand
[redacted]											
					buiten verzoek						

Totaal commitment tijdens looptijd	€ 7.780.000	€ 2.940.000	€ 1.119.000	€ 337.000	€ 64.000	€ 10.000	€ 2.645.000
ingetrokken/niet uitbetaald	€ 665.000						
totale commitment tijdens looptijd per 30-06-18	€ 7.115.000						

Bijlage C: Portefeuilleoverzicht

Onderneming	1e Acquisitie datum (j/m/d)	Initieel inv.doel	Fonds	Topsector	Werkn. start fin.	werkn.verw.start	Werkn. 1-1	Werkn.	Verwerver	Risico start fin.	Risico 1-1	Risico	Reden invest. boekjaar	Reden uit portefeuille	Belang	Boekwaarde 1-1	Actuele waarde 1-1	Investering	Aflossing	Rente bijschrijving	Ontv.rente (cash)	Provisie	Δ Voorz.	Totaal voorziening	Boekwaarde	Actuele waarde
buiten verzoek																										
																							-	-	-	
* Betreft aandelenkapitaal																							-	-	-	

** Betreft aandelenkapitaal en achtergestelde lening

Effect waardedaling op omvang Terugploegkorting

	Feitelijke cijfers Transactiedatum	Scenario
marktwaarde	168,182,751	
boekwaarde	19,203,851	
Totaal	148,978,900	
aandelen	114,372	
waarde per aandeel	1,303	
nominale waarde	454	
meerwaarde per aandeel	849	
aandelen regio	57,144	
% korting	40%	
Terugploegkorting	**19,401,575**	

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

1e kwartaal 2018

Versie RvC

20 april 2018

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 6
3.1 Benaderde marktwaarde 7
3.2 Investeringen 7
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 8

4 Voorzieningen 8

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 9
5.1 Topsectoren 9
5.2 Type aanvragen 11
5.3 Provincies 12

6 Vrije ruimte 14

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2018. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

De lay-out van de rapportage is enigszins aangepast ten opzichte van vorige kwartaalrapportages. Als separaat document is een "Leeswijzer" toegevoegd waarin definities en formules zijn opgenomen.

1.1 Algemeen

Tot en met maart 2018 zijn 12 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 1,8 mln. In de vergelijkbare periode 2017 zijn 10 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 3.138k. Het uitstaande bedrag aan financieringen per 31 maart 2018 bedraagt € 70,6 miljoen. Deze is verdeeld over 80 ondernemingen.

Het portefeuilleresultaat bedraagt € 1,5 miljoen. De boekwaarde van de portefeuille per 31 maart 2018 is € 27,2. miljoen (1 januari 2018: € 27,1 miljoen). De benaderde marktwaarde van de portefeuille per 31 maart 2018 is benaderd op € 76,9 miljoen (1 januari 2018: € 76,6 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 31 maart 2018

	Totaal	Totaal 2017
Aantal uitzettingen	12	34
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	1.754	8.075
Aantal bedrijven in portefeuille	80	81
Boekw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	27.279	27.110
Benaderde marktw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	76.886	76.716
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	1.486	8.193
In bedrijf (x € 1.000,-)	70.637	70.236
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.548	2.539
Mutatie w erkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	9	-322

Het team van NOM Finance is per 31 maart 2018 ongewijzigd ten opzichte van ultimo 2017 en bestaat uit 14,8 fte.

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Investment analist 0,8 fte
- Investment manager 13,0 fte (waarvan 7,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen, FOM, MKB Fonds Drenthe en GROEIfonds)

0231 310594

Het team van Fonds Support Noord bestaat uit 3,5 fte per 31 maart 2018.

Per 21 december 2017 is Friese Ontwikkelingsmaatschappij (FOM) de nieuwe naam van Doefonds.

De IC is in het eerste kwartaal 2018 éénmaal bijeen geweest. Er zijn drie financieringsvoorstellen besproken. Tav de voorstellen is positief geadviseerd en dit advies is door de directie gevolgd. Eén voorstel is aan RvC voorgelegd. Dit betrof een voorstel van een bestaande participatie die vanwege de constructie met één onderneming uit het genoemde financieringsvoorstel een dermate hoog obligo kreeg dat die aan de RvC voorgelegd moest worden. De RvC heeft dit voorstel goedgekeurd. De RvC is in het eerste kwartaal éénmaal bijeen geweest.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in de portefeuille per 31 maart 2018: 2.548 fte (1 januari 2018: 2.539).

2 Financieel

Opbouw resultaat t/m 31 maart 2018 (x € 1.000,-)				
	G&O	Aanjaag	Totaal	31 maart 2017
Rente leningen u/g	914	77	991	729
Dividend	2.130	-	2.130	614
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	5.652
Provisies	1	2	3	23
Voorziening/afboeking	-1.638	-0	-1.638	-379
	1.407	**79**	**1.486**	**6.639**

Tot en met het eerste kwartaal 2018 is € 991k renteresultaat geboekt waarvan € 277k is ontvangen (€ 714 bijgeschreven). De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 692k. Hiervan is € 43k ontvangen en € 649k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal leningen als inactief zijn aangemerkt. Rentebijschrijvingen op inactieve posten worden direct volledig voorzien.

Onder de post **dividend** zijn het tot en met maart 2018 ontvangen dividend opgenomen van één onderneming ad € 2.109k. Er is € 21k ontvangen op **dividend cum. prefs.**

Op de desinvesteringen is geen resultaat gerealiseerd. Bij één onderneming is een deel van het aandelenpakket verkocht met een resultaat van nihil.

Per 31 maart 2018 is er per saldo ruim € 1,6 mln. aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

Verloop waarde t/m 31 maart 2018 (x € 1.000,-)			
	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**24.676**	**2.434**	**27.110**
Bij:			
Investeringen	1.624	130	1.754
Rentebijschrijvingen	914	77	991
	2.559	207	2.766
Af:			
Desinvesteringen	120	-	120
Aflossingen	399	141	540
Ontvangen rentetermijnen	212	64	277
Voorzieningen	1.638	0	1.638
	2.390	206	2.596
Stand per 31 maart 2018	**24.844**	**2.435**	**27.279**
Aandelenkapitaal	16.776	-	16.776
Cumulatief preferente aandelen	1.125	-	1.125
Leningen	6.943	2.435	9.378
Stand per 31 maart 2018	**24.844**	**2.435**	**27.279**
			BMW
Stand per 1 januari 2018	74.282	2.434	76.716
Stand per 31 maart 2018	74.450	2.435	76.886
Mutatie	168	2	170
Aandelenkapitaal			66.382
Cumulatief preferente aandelen			1.125
Leningen			9.378
Stand per 31 maart 2018			**76.886**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

3.1 Benaderde marktwaarde

De BMW per 31 maart 2018 is benaderd op € 76,9 miljoen (1 januari 2018: € 76,7 miljoen). Hiervan heeft € 9,4 miljoen betrekking op de leningenportefeuille. De stille reserve in portefeuille bedraagt ruim € 49,6 miljoen (1 januari 2018: € 49,6 miljoen).
Het aantal portefeuilleondernemingen met een stille reserve (benaderde waarde > boekwaarde) bedraagt: 10.
Het aantal portefeuilleondernemingen (exclusief lening) met een benaderde waarde groter dan nihil bedraagt: 23 (59 inclusief lening).

3.2 Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 31 maart 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	1	-	1	188	14	5.163
Conversie	-	-	-	-	3	637
Uit commitment	3	3	6	477	12	1.934
Uitbreiding	5	-	5	1.089	4	152
Herstructurering	-	-	-	-	1	190
	9	**3**	**12**	**1.754**	**34**	**8.075**

Er zijn in het eerste kwartaal 2018 36 (Q1/2017: 39) concrete nieuwe leads binnengekomen bij de investment managers van NOM Finance. Hierin zijn de door de investment analist in een vroeg stadium afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers) financieringsaanvragen (34) niet opgenomen. Van deze leads, aangevuld met overloop uit 2017 (21), is 1 gefinancierd en zijn per einde eerste kwartaal 37 onderhanden (17 in onderzoek en 20 afwachting reactie van de onderneming), 3 ingetrokken, 3 doorverwezen, 9 afgewezen en van 4 is niets meer vernomen.

De redenen voor afwijzingen waren onder meer kwaliteit business case, management en te vroege fase.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 31 maart 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Aflossingen	1	-	1	7
Desinvesteringen	-	-	-	1
Faillissement	-	-	-	8
Kwijtscheldingen	-	-	-	5
Liquidaties	1	1	2	-
Conversie	-	-	-	3
	2	**1**	**3**	**24**

Er is tussen 1 januari en 31 maart € 540k aan aflossingen ontvangen. Eén onderneming uit het Groei- en Overname fonds heeft één financiering volledig afgelost; de onderneming heeft nog een lening uitstaan.

4 Voorzieningen

Tot en met 31 maart 2018 is ruim € 1,6 miljoen aanvullend voorzien. Dit heeft met name betrekking op de leningenportefeuille.

In totaal is er op de portefeuille per 31 maart 2018 € 43,3 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 70,6 miljoen, hetgeen betekent dat 61,4% is voorzien (ultimo 2017: 61,4%).

Er zijn 7 ondernemingen waarbij de totale uitstaande positie meer dan € 2,5 miljoen is. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 40,4 miljoen, hiervan is 77,5% voorzien.

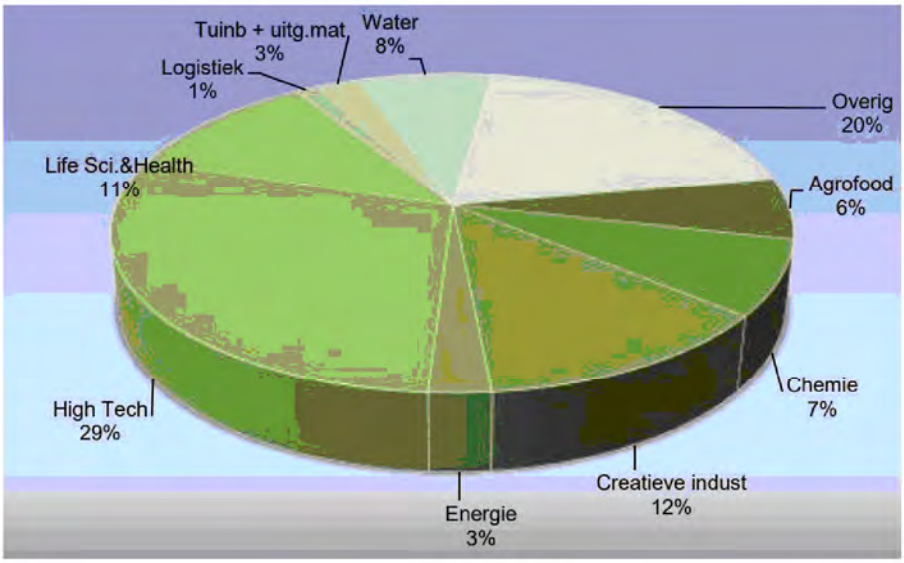
Het aantal ondernemingen met een totale uitstaande positie meer dan € 1 miljoen en voor 50% of meer voorzien bedraagt 9. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 36,7 miljoen, hiervan is 100,0% voorzien.

De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een viertal (1 januari 2018: 4) inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 31 maart 2018 ruim € 27,1 miljoen.

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

5.1 Topsectoren

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 31 maart 2018

Investeringen per sector t/m 31 maart 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	-	-	-	-	1	60
Chemie	-	-	-	-	2	125
Creatieve indust	3	1	4	340	8	1.097
Energie	-	-	-	-	1	190
High Tech	4	2	6	1 117	15	3.826
Life Sci.&Health	1	-	1	147	4	2.211
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-	-	-
Water	-	-	-	-	1	50
Overig	1	-	1	150	2	517
	9	**3**	**12**	**1.754**	**34**	**8.075**

Aantal financieringen per sector uit portefeuille gelopen t/m 31 maart 2018

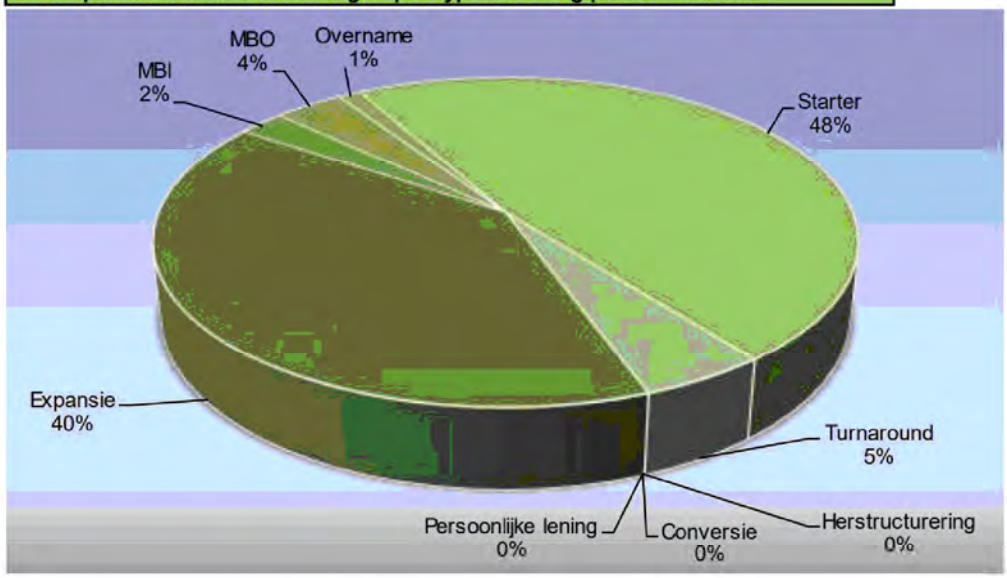
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Agrofood	1	-	1	2
Chemie	1	-	1	-
Creatieve indust	-	-	-	3
Energie	-	-	-	1
High Tech	-	-	-	5
Life Sci.&Health	-	1	1	6
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	-	-	-
Overig	-	-	-	7
	2	**1**	**3**	**24**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 31 maart 2018

	1 januari 2018	31 maart 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	3.427	1.929	241	2.170
Chemie	11.041	10.744	262	11.006
Creatieve indust	4.119	3.922	522	4.444
Energie	214	-	209	209
High Tech	11.310	10.507	1.638	12.145
Life Sci.&Health	11.764	11.636	-	11.636
Logistiek	24	-	21	21
Tuinb + uitg.mat	1.857	1.786	75	1.861
Water	837	337	495	833
Overig	25.643	26.232	80	26.311
	70.236	**67.094**	**3.543**	**70.637**

5.2 Type aanvragen

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 31 maart 2018

Investeringen per type aanvraag t/m 31 maart 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	4	-	4	538	12	2.423
MBI	-	-	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	5	3	8	1.216	22	5.652
Turnaround	-	-	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	9	**3**	**12**	**1.754**	**34**	**8.075**

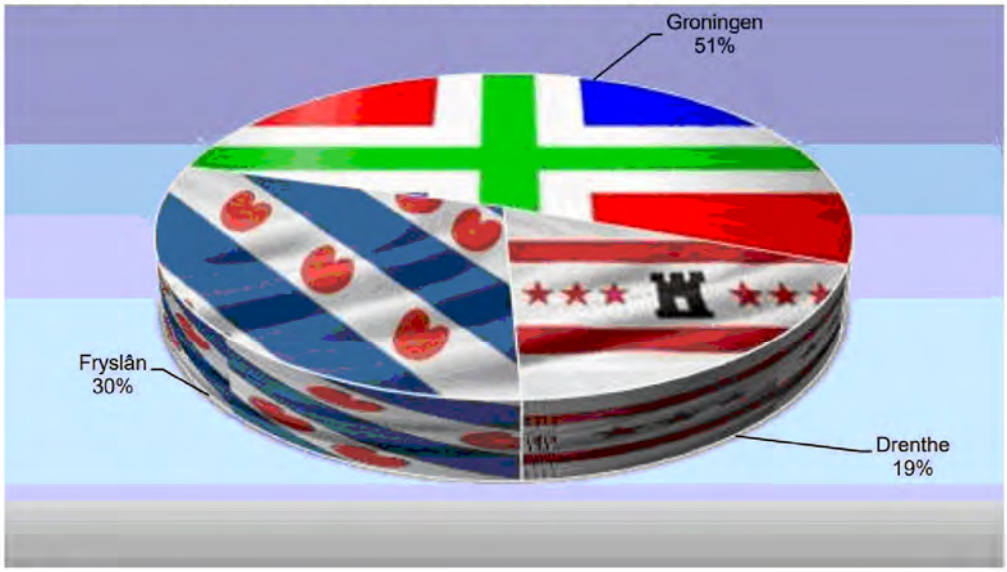
Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 31 maart 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Expansie	2	-	2	12
MBI	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-
Starter	-	1	1	22
Turnaround	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	-	-	-
	2	**1**	**3**	**34**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.3 Provincies

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 31 maart 2018

Investeringen per provincie t/m 31 maart 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	2	-	2	767	7	2.825
Fryslân	2	1	3	318	10	920
Groningen	5	2	7	670	17	4.331
	9	**3**	**12**	**1.754**	**34**	**8.075**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 31 maart 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Drenthe	-	-	-	7
Fryslân	1	-	1	5
Groningen	1	1	2	11
Overig	-	-	-	1
	2	**1**	**3**	**24**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 31 maart 2018

	1 januari 2018	31 maart 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	471	227	241	468
Chemie	100	-	99	99
Creatieve indust	265	-	267	267
Energie	-	-	-	-
High Tech	6.016	6.597	78	6.676
Life Sci.&Health	250	250	-	250
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	339	337	-	337
Overig	890	850	-	850
	8.333	**8.262**	**686**	**8.947**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 31 maart 2018

	1 januari 2018	31 maart 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.749	1.702	-	1.702
Chemie	422	366	-	366
Creatieve indust	210	188	230	418
Energie	186	-	186	186
High Tech	1.514	695	905	1.600
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	24	-	21	21
Tuinb + uitg.mat	77	-	75	75
Water	282	-	286	286
Overig	10.058	10.040	59	10.098
	14.523	**12.990**	**1.762**	**14.752**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 31 maart 2018

	1 januari 2018	31 maart 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.206	-	-	-
Chemie	10.519	10.379	163	10.542
Creatieve indust	3.644	3.734	25	3.759
Energie	28	-	23	23
High Tech	3.779	3.215	655	3.870
Life Sci.&Health	11.514	11.386	-	11.386
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1.779	1.786	-	1.786
Water	216	-	209	209
Overig	14.695	15.342	21	15.363
	47.380	**45.842**	**1.096**	**46.938**

Persoonlijke leningen	-	-	-	-

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

6 Vrije ruimte

De beschikbare vrije ruimte per 31 maart 2018 bedraagt ruim € 16,1 miljoen.
In totaal zijn er 20 ondernemingen uit de vrije ruimte gefinancierd, waarvan geen nieuwe in 2018 (2017:1). Verder is er bij geen enkele onderneming tot en met maart 2018 een uitbreidingsfinanciering gerealiseerd.

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

LEESWIJZER NOM RAPPORTAGE

Deze leeswijzer bevat een toelichting op de gebruikte definities in het kwartaalrapportage. De leeswijzer zal elk jaar bij kwartaalrapportage Q1 worden herzien en verstrekt.

Definities

De volgende definities worden gebruikt in de rapportage.

Aflossingen	Nominale bedragen die worden terugbetaald op door NOM verstrekte leningen. De nog niet ontvangen gefactureerde aflossingen zijn geen onderdeel.
Benaderde marktwaarde (BMW)	Het benaderde bedrag waartegen de financiering door een private marktinvesteerder in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op waardepeildatum. Halfjaarlijks (30 juni en 31 december) wordt een benadering van de marktwaarde (BMW) van de portefeuille (her-)beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van FISTA. De uitkomsten worden door de verantwoordelijke investment manager met de directie besproken.
Boekwaarde aandelen	De waarde op de balans van NOM van de door NOM gehouden aandelen van portefeuillebedrijven. De boekwaarde van de aandelen wordt bepaald op basis van geïnvesteerd(e) bedrag(en) minus de waarde van gedesinvesteerde aandelen. Daar waar van toepassing wordt de boekwaarde gecorrigeerd met een voorziening voor waardevermindering.
Boekwaarde leningen	De waarde op de balans van NOM van de door NOM verstrekte (achtergestelde) leningen aan portefeuillebedrijven. De boekwaarde van de leningen wordt bepaald op basis van het saldo van uitgeleende bedragen en ontvangen aflossingen vermeerderd met het saldo van (gefactureerde) rentetermijnen en ontvangen rentetermijnen en gecorrigeerd met eventuele voorziening voor waardevermindering.
Commitment	Financieringsbedragen voor nieuwe en bestaande portefeuillebedrijven, die door de directie zijn goedgekeurd, maar nog niet zijn gestort.

Desinvesteringen	De boekwaarde van de aandelen bij verkoop of de boekwaarde van niet (volledig) voorziene gefailleerde ondernemingen waarin NOM een aandelenbelang hield. In geval van verkoop van een deel van het door NOM aangehouden aandelenpakket, wordt het pro rato deel van de boekwaarde opgenomen. De eventuele hogere of lagere opbrengstwaarde van verkoop komt tot uiting in de post "resultaat verkoop participaties".
Directe werkgelegenheid	Aantal werknemers (in fte) bij de gefinancierde ondernemingen.
Exit	Bedrijven die uit de portefeuille van NOM zijn gelopen, door bijvoorbeeld het voldoen van haar betalingsverplichtingen, faillissement of liquidatie of verkoop van aandelen.
Intake	Een intake is een korte beschrijving van de investeringscasus met daarin opgenomen de globale dealstructuur. Op basis van de intake besluit de directie of de investeringscasus binnen de doelstellingen en uitgangspunten van de NOM valt en of er voldoende aanleiding is om een uitgebreider onderzoek op te starten. Een onderzoek kan leiden tot een investeringsvoorstel.
Investeringen	Gestorte bedragen op aandelen en (achtergestelde) leningen voor nieuwe portefeuillebedrijven en uitbreidingen danwel stortingen van het openstaande commitment (tranches) op aandelen en leningen van de bestaande portefeuillebedrijven.
Investeringsvoorstel	Een investeringsvoorstel is een beschrijving van de investeringscasus, met onder andere de definitieve dealstructuur en een beoordeling van de markt, product en management. Een investeringsvoorstel wordt voorgelegd aan de investeringscommissie, die na een positief advies en goedkeuring directie kan uitmonden tot een financiering.
Leads	Leads betreffen financieringsverzoeken welke op basis van eerste informatie in principe binnen de beleidskaders van NOM lijken te vallen. Na nadere kennismaking met de ondernemer/onderneming/fonds wordt bij een positieve grondhouding, door de investment manager een intake opgesteld.

Portefeuilleresultaat	Het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties, provisies en mutatie voorziene waardeverminderingen. In dit resultaat zijn de baten en lasten van rente op liquide middelen en personeel- en overige kosten niet opgenomen. De directe en indirecte doorbelastingen in verband met fondsmanagement voor FOM, MKB Fonds Drenthe, GROElfonds en Investeringsfonds Groningen zijn hier ook niet inbegrepen.
Rente leningen u/g	Gefactureerde rentes op de verstrekte leningen aan portefeuillebedrijven.
Risicoprofiel	Bij de bepaling van het risicoprofiel van een onderneming wordt naast een financiële beoordeling, kwaliteit van het management, marktpositie en ontwikkeling, management informatie systeem en uniekheid product en productontwikkeling meegewogen. Tevens wordt beoordeeld in hoeverre binnen de financieringsafspraken risico's zijn gemitigeerd. De risicoklassen zijn ingedeeld in vier klassen: A. laag risico; B. gemiddeld risico; C. hoog risico; D. zeer hoog risico. De indeling komt tot stand binnen de context van de doelgroep van NOM. In het investeringsvoorstel wordt de initiële indeling bepaald en derhalve ook met het IC besproken. Vervolgens wordt halfjaarlijks het profiel opnieuw beoordeeld.
Sectoren	De negen landelijke topsectoren (Agrofood, Chemie, Creatieve industrie, Energie, High Tech, Logistiek, Life Science & Health, Tuinbouw en Water), aangevuld met de sector Overig (vrije ruimte).
Stille reserve	De stille reserve is de benaderde marktwaarde groter dan de boekwaarde.
Subtotaal in bedrijf	De boekwaarde van de lening of het aandelenkapitaal voor voorziening.

Voorzieningen

Het bedrag dat is gereserveerd voor bepaalde in de toekomst te verwachten lagere opbrengsten op de verstrekte financieringen (de benaderde marktwaarde is lager dan subtotaal in bedrijf). Voorzieningen worden bepaald op financiële gronden, zoals de waarde van het aandelenkapitaal t.o.v. aanschafwaarde en het wel of niet kunnen voldoen van de (betalings-) verplichtingen.;
De waarderingen worden op basis van het model FISTA uitgevoerd.

Vrije ruimte

NOM Finance beschikt over de mogelijkheid om financieringen te verstrekken aan bedrijven die buiten de primaire doelgroep, zoals Topsectoren en bestaansduur, van de aandeelhoudersinstructie vallen. Deze zogenoemde "Vrije Ruimte" is gemaximeerd op 40% van het geplaatst aandelenkapitaal vermeerderd met de stortingen op agio en exclusief (overige) reserves.
Per 1 januari 2012 (1e peildatum) bedroeg de beschikbare vrije ruimte € 20,8 miljoen. Op aanvang boekjaar 2018 bedroeg de resterende vrije ruimte € 16,0 miljoen

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]; Subsidiejuristen[5.1.2i @drenthe.nl]; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
Cc: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 10/18/2018 1:07:01 PM
Subject: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Received: Thur 10/18/2018 1:07:02 PM

Hoi 5.1.2e,
Vanuit de boekjaarsubsidie hanteren we voor de activiteiten van de NOM de volgende passage in de verleningsbrief voor wat betreft staatssteun:
Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technischinhoudelijke advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies).
Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden:
1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden.
2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor iedereen toegankelijk te zijn.
3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden.
4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases
Bovenstaand verhaal is enkele jaren geleden door de concernjuristen voorgesteld en wordt tot en met 2019 opgenomen in hun subsidiebeschikking.
Groet,
5.1.2e
Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen
Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 15:03
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Dag 5.1.2e en dames,
Het format is qua activiteiten aangevuld maar de overige kolommen zijn nog leeg. Willen jullie bekijken in hoeverre in de beschikbare informatie (de beschikkingen, achterliggende GS-nota's of analyses) die kunnen worden gevuld?
@ 5.1.2e kan jij overzien of het overzicht compleet is?
@ 5.1.2e voor het aanvullen.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 14:54
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Met bijlage...

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 14:53
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>

CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Dag 5.1.2e,
Ik heb nog een aantal projecten in Docbase gevonden en aan de lijst van 5.1.2e toegevoegd.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 11:33
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Hoi 5.1.2e,
Vanuit mijn rol heb ik alleen zicht op de boekjaarsubsidie van de NOM. Die verstrek ik jaarlijks richting de NOM namens de 3 noordelijke provincies. Wat we daarnaast nog aan opdrachten/subsidies hebben lopen kan wellicht uit docbase gehaald worden. 5.1.2e 5.1.2e zoekt dit voor je uit en stuurt je dit toe. Verder kan financiën via discoverer een uitdraai maken van alle geldstromen die richting de NOM gaan. Dat lijkt mij het meest efficiënt. Op basis daarvan kunnen dan de betrokkenen het format invullen. Coördinatie van die actie ligt volgens mij niet bij ons, maar bij BC.
Groet,
5.1.2e
Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 9:26
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Dag 5.1.2e (en 5.1.2e),
Is het jaarprogramma de enig wijze waarop wij zicht hebben op de activiteiten? Hebben we geen andere opdrachten en subsidies die wij aan de NOM verstrekken als provincie? Het overzicht moet namelijk compleet zijn. Zou je ook naar de andere kolommen kunnen kijken en zo veel mogelijk vullen.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 15 oktober 2018 14:27
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Hoi 5.1.2e
Bijgevoegd heb ik een aanzet tot een ingevuld format voor de NOM. Het is best wel lastig om op basis van het jaarprogramma hun activiteiten te clusteren. Ongetwijfeld zijn er op inhoud meer taken te onderscheiden. Mijn vraag aan EC is om deze lijst waar nodig aan te vullen.
Groet,
5.1.2e

BIJLAGE

Beoordeling NOM

Beoordeling	Beoordeling	Beoordeling	Review EZK
Activiteit	***Staatssteun***	***Vrijstelling***	
Activiteiten ontwikkelen rondom innovatieve projecten			
Ontwikkeling van innovatieve clusterprojecten en vervullen van een intermediaire rol tussen partijen			
Deelname aan beurzen, congressen etc.			
Bevordering bedrijfsvestiging in Friesland, Groningen en Drenthe			
Business development en innovatie			
Aantrekken buitenlandse bedrijven (investeringsbevordering)			
Actief onderhouden contacten met in Drenthe en de andere noordelijke provincie. gevestigde buitenlandse bedrijven			
Logistiek Top Dutch: projectleiderschap			
Hannover Messe 2017			
Routeontwikkelingsfonds Groningen Airport Eelde		Is aparte entiteit Voor GAE, waarde NOM het beheer doet.	
Beheer Innovatiefonds Noord Nederland B.V. (IFNN)		aandeelhouderschap	
Business Developer Smart Industry		Inkoop/inbesteding	
Beheer MKB Fonds Drenthe		Aandeelhouderschap	
Uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds			

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Thur 10/25/2018 7:02:23 AM
Subject: FW: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Received: Thur 10/25/2018 7:02:24 AM
Facturen NOM 2017-2018.xlsx
Format staatssteun level 2 NOM Drenthe.docx

Hoi,
Bij deze het lijstje zoals net besproken.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 23 oktober 2018 10:13
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Beste collega's,
Ik heb nog een check uitgevoerd aan de hand van ontvangen facturen in de periode 2017 en 2018. Het resultaat van deze zoekactie vinden jullie in de bijlage.
Posten die voor jullie interessant kunnen zijn, zijn geel gearceerd. De bovenste regel (-4.840.000,00) mag je overslaan. Het betreft een creditering op een factuur van 2016.
Hopelijk hebben jullie hier iets aan.
Gr. 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 23 oktober 2018 9:16
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Goedmorgen allemaal,
Ik heb een paar aanvullingen gemaakt en het formaat 'Brabantvrij' gemaakt ;-)
5.1.2e kun jij kijken of er nog meer zaken zijn om op te nemen a.d.h.v. de bedragen die wij aan de NOM hebben overgemaakt?
Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
provincie Drenthe
5.1.2e
Team Bestuur en Concernzaken
Westerbrink 1
9405 BJ Assen
0592- 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 22 oktober 2018 16:49
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx
Hoi 5.1.2e,
Volgens mij is de lijst van 5.1.2e en 5.1.2e behoorlijk compleet. Deze activiteiten vragen we voor onze subsidies. Ik heb nog twee zaken toegevoegd. @ 5.1.2e wil jij kijken of je nog activiteiten toe te voegen hebt?
Ik begrijp niet helemaal wat er gevraagd wordt in de andere kolommen. Ik heb daar neergezet hoe onze relatie is (inkoop/subsidie/aandeelhouderschap).

Als ik nog iets kan doen hoor ik het graag.
Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 15:03
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Dag 5.1.2e en dames,
Het format is qua activiteiten aangevuld maar de overige kolommen zijn nog leeg. Willen jullie bekijken in hoeverre in de beschikbare informatie (de beschikkingen, achterliggende GS-nota's of analyses) die kunnen worden gevuld?
@ 5.1.2e kan jij overzien of het overzicht compleet is?
@ 5.1.2e voor het aanvullen.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 14:54
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: FW: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Met bijlage…

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 14:53
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Dag 5.1.2e,
Ik heb nog een aantal projecten in Docbase gevonden en aan de lijst van 5.1.2e toegevoegd.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 11:33
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Hoi 5.1.2e,
Vanuit mijn rol heb ik alleen zicht op de boekjaarsubsidie van de NOM. Die verstrek ik jaarlijks richting de NOM namens de 3 noordelijke provincies. Wat we daarnaast nog aan opdrachten/subsidies hebben lopen kan wellicht uit docbase gehaald worden. 5.1.2e 5.1.2e zoekt dit voor je uit en stuurt je dit toe. Verder kan financiën via discoverer een uitdraai maken van alle geldstromen die richting de NOM gaan. Dat lijkt mij het meest efficiënt. Op basis daarvan kunnen dan de betrokkenen het format invullen. Coördinatie van die actie ligt volgens mij niet bij ons, maar bij BC.
Groet,
5.1.2e
Team Subsidies en Inkoop | Postbus 122, 9400 AC | Assen
T (0592) 5.1.2e | 5.1.2e @drenthe.nl
Bezoekadres Provinciehuis: Westerbrink 1 te Assen

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: donderdag 18 oktober 2018 9:26
Aan: 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
CC: Subsidiejuristen < 5.1.2i @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e < 5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Dag 5.1.2e (en 5.1.2e),
Is het jaarprogramma de enig wijze waarop wij zicht hebben op de activiteiten? Hebben we geen andere opdrachten en subsidies die wij aan de NOM verstrekken als provincie? Het overzicht moet namelijk compleet zijn. Zou je ook naar de andere kolommen kunnen kijken en zo veel mogelijk vullen.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 15 oktober 2018 14:27
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>; 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Format staatssteun level 2 NOM.docx

Hoi 5.1.2e

Bijgevoegd heb ik een aanzet tot een ingevuld format voor de NOM. Het is best wel lastig om op basis van het jaarprogramma hun activiteiten te clusteren. Ongetwijfeld zijn er op inhoud meer taken te onderscheiden. Mijn vraag aan EC is om deze lijst waar nodig aan te vullen.

Groet,

5.1.2e

Leverancier	Nummer	Adres	Factuurdatum	Factnr./debnr.	Systeemdatum
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	3/13/2017	17700022 500045	9/21/2017
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	2/15/2017	201700127-00679974	11/22/2017
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	6/13/2017	17700068 500045	6/30/2017
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	6/13/2017	17700067 500045	8/14/2017
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	6/13/2017	17700066 500045	6/30/2017
NOM; NV	1813	Paterswoldseweg	5/4/2017	201700715-00694246	10/10/2017
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	8/2/2018	18700051 500045	8/21/2018
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	11/6/2017	201601362-00723900	1/11/2018
NOM; NV	1813	Paterswoldseweg	11/9/2017	201700127-00724770	1/11/2018
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	9/25/2018	18700112 500045	9/28/2018
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	9/13/2018	18700084 500045	9/28/2018
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	6/11/2018	201701483-00761420	6/18/2018
NOM; NV	1813	Paterswoldseweg	4/24/2018	additionele financiering NOM.	9/28/2018
NOM; NV	1813	POSTBUS 424	3/13/2017	17700023 500045	3/21/2017
NOM; NV	1813	Paterswoldseweg	9/18/2017	additionele financiering NOM	4/30/2018

Ontvangstdatum factuur	Factuurbedrag	Valuta
3/16/17 0:00	-4,840,000.00	EUR
2/16/17 0:00	400,000.00	EUR
6/15/17 0:00	121.00	EUR
6/15/17 0:00	121.00	EUR
6/15/17 0:00	302.50	EUR
5/9/17 0:00	5,000.00	EUR
8/3/18 0:00	148,225.00	EUR
11/7/17 0:00	525,000.00	EUR
11/9/17 0:00	100,000.00	EUR
9/28/18 0:00	2,573.00	EUR
9/18/18 0:00	272.25	EUR
6/12/18 0:00	1,225,000.00	EUR
4/30/18 0:00	841,076.00	EUR
3/16/17 0:00	4,000,000.00	EUR
9/21/17 0:00	590,868.00	EUR

Omschrijving	Info. voorr	Voorwaard
Credit budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	6302.9999	Onmiddelli
Verlening boekjaarsubsidie 2017 Business Development clusterorganisaties	6302.8883	Onmiddelli
Rondleiding Hannover Meese 25 april 2017	6302.0102	14 dagen,
Busreis Hannover Messe 25 april 2017	7207.0102	14 dagen,
Busreis Hannover Messe 25 april 2017	6302.0102	14 dagen,
Subsidie presentatie Noord-Nederland Hannover Messe	6302.8883	Onmiddelli
Bijdrage 50% in project Chemport (cf ovk. 5.1.2e)	6302.8881	Onmiddelli
/erlening boekjaarsubsidie 2017 NOM incl. HTSM	6302.8883	Onmiddelli
Subsidie Business Development HANNN 2017	6302.8883	Onmiddelli
Bezoek delegatie aan Japan oktober 2018	6302.0102	Onmiddelli
Deelname 5.1.2e aan de rondleiding Hannover Messe op 25 april 2018	6302.0102	Onmiddelli
Boekjaarsubsidie 2018 NOM incl. BD, HTSM en Greenlincs	6302.8883	Onmiddelli
Additionele financiering NOM 2017	6302.0506	Onmiddelli
Budget voor uitvoering en beheer van het Drents Acquisitie Ondersteunend Fonds	6302.9999	Onmiddelli
Additionele financiering 2016	6302.0506	Onmiddelli

BetalingswBoekingsstuknummer	Betalingsgroep	( )
Cheque	201702762 SEPA	
Elektronisc	201701733 SEPA	TERMIJN
Elektronisc	201706529 SEPA	
Elektronisc	201706531 SEPA	
Elektronisc	201706530 SEPA	
Elektronisc	201705062 SEPA	
Elektronisc	201809490 SEPA	
Elektronisc	201712280 SEPA	
Elektronisc	201712413 SEPA	
Elektronisc	201811352 SEPA	
Elektronisc	201810943 SEPA	
Elektronisc	201806940 SEPA	TERMIJN
Elektronisc	201805087 SEPA	
Cheque	201702763 SEPA	
Elektronisc	201710196 SEPA	

BIJLAGE

Beoordeling NOM

Beoordeling	Beoordeling	Beoordeling	Review EZK
Activiteit	***Staatssteun***	***Vrijstelling***	
Activiteiten ontwikkelen rondom innovatieve projecten	Bij een aantal activiteiten, met name de activiteiten op het gebied van business development, kan sprake zijn van een grijs gebied tussen economische en niet-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld bij propositieontwikkeling (vraagarticulatie en consortiavorming door technischinhoudelijke advies) en projectontwikkeling (technisch-inhoudelijke en financieel-economisch ondernemersadvies). Wij benadrukken dat enkel de niet- economische activiteiten van uw organisatie worden gesubsidieerd en verbinden hieraan de volgende voorwaarden: 1. Elke onderneming dient zonder onderscheid gebruik te kunnen maken van de diensten van de clusterorganisatie. Elke onderneming dient gelijk behandeld te worden. 2. Indien onderzoeken worden uitgevoerd dienen de resultaten van onderzoek voor iedereen toegankelijk te zijn. 3. Wanneer naast de gesubsidieerde activiteiten ook economische activiteiten worden verricht dienen beide soorten activiteiten en de financiering ervan in de boekhouding van de organisatie te worden onderscheiden. 4. Het is u niet toegestaan om met de bij deze beschikking verleende subsidiegelden voor de hiervoor genoemde, taakvelden economische activiteiten te verrichten, in het bijzonder doch niet uitsluitend-bedrijfseconomische (strategische) adviesverlening ten behoeve van (financieel-economische) haalbaarheidsstudies, uitwerken van verdienmodellen, uitvoeren van marktanalyses of andere activiteiten die rechtstreeks zien op het verder ontwikkelen van individuele business cases		
Ontwikkeling van innovatieve clusterprojecten en vervullen van een intermediaire rol tussen partijen			
Deelname aan beurzen, congressen etc.			
Bevordering bedrijfsvestiging in Friesland, Groningen en Drenthe			
Business development en innovatie			
Aantrekken buitenlandse bedrijven (investeringsbevordering)			
Actief onderhouden contacten met in Drenthe en de andere noordelijke provincies gevestigde buitenlandse bedrijven			
Logistiek Top Dutch: projectleiderschap			
Hannover Messe 2017			
Routeontwikkelingsfonds Groningen Airport Eelde	Is aparte entiteit voor GAE, waar de NOM het beheer doet. Inkoop/inbesteding.		
Beheer Innovatiefonds	Aandeelhouderschap		

Noord Nederland B.V. (IFNN)			
Business Developer Smart Industry	Inkoop/inbesteding		
Beheer MKB Fonds Drenthe	Aandeelhouderschap		

provinciehuis Westerbrink 1, Assen
postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.drenthe.nl
0592 - 36 55 55

provincie Drenthe

Aan:
NV NOM
t.a.v. 5.1.2e
Postbus 424
9700 AK GRONINGEN

Assen, 25 oktober 2018
Ons kenmerk 43/ECO/2018002433
Behandeld door mevrouw 5.1.2e (0592) 5.1.2e
Onderwerp: Financiële bijdrage MedHem Science

Geachte heer 5.1.2e

In aansluiting op onze mailwisseling ontvangt u hierbij het verzoek om MedHem Science een bijdrage in de kosten voor de TÜV certificering te verschaffen.

Omdat MedHem opereert in de internationale markt van medische kunststoffen en applicaties moet de hele locatie TÜV gecertificeerd zijn. Deze certificering is noodzakelijk om met de productie te kunnen starten.

Om MedHem Science te ondersteunen in een goede start en solide toekomst, hebben we als provincie besloten een extra ondersteuning (subsidie) toe te kennen als matching van de bijdrage van de gemeente Emmen. Dat kan ten laste van de acquisitiemiddelen. De hoogte van het bedrag is € 29.500,-.

Wij verzoeken u deze bijdrage ter hoogte van € 29.500,- over te maken naar:
- Naam: A New Deal B.V. (100% eigenaar van Med Science BV)
- IBAN: 5.1.5

Hoogachtend,
5.1.2e
Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,
5.1.2e
E.E. Bos,
teammanager Economie
5.1.2e

ip/coll.

NOM
INVESTEREN IN ONTWIKKELING

Rapportage

NOM Finance

1e halfjaar 2018

Versie AvA

25 juli 2018

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Werkgelegenheid 4

2 Financieel 5

3 Boekwaarde portefeuille 6
3.1 Benaderde marktwaarde 7
3.2 Investeringen 7
3.3 Desinvesteringen en Aflossingen 8

4 Voorzieningen 8

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie 10
5.1 Topsectoren 10
5.2 Type aanvragen 10
5.3 Provincies 13

6 Vrije ruimte 15

1 Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille van NOM Finance over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2018. De portefeuille is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Groei- & Overnamefonds en
- Aanjaagfonds.

Voor verdere toelichting met betrekking tot definities en formules wordt verwezen naar de "Leeswijzer" verstrekt bij de rapportage van Q1/2018.

1.1 Algemeen

In het eerste halfjaar 2018 zijn 24 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedraagt € 4,2 mln. In de vergelijkbare periode 2017 zijn 19 financieringen verstrekt. Het gefinancierde bedrag bedroeg toen € 4,3 mln. Het uitstaande bedrag aan financieringen per 30 juni 2018 bedraagt € 71,8 miljoen. Deze is verdeeld over 81 ondernemingen.

Het portefeuilleresultaat (het resultaat van rentebaten, ontvangen dividenden, verkopen van participaties en mutatie voorziene waardeverminderingen) bedraagt € 2,1 miljoen positief. De boekwaarde van de portefeuille per 30 juni 2018 is € 28,3 miljoen (1 januari 2018: € 27,1 miljoen). De benaderde marktwaarde (hierna: BMW) van de portefeuille per 30 juni 2017 is benaderd op € 69,5 miljoen (1 januari 2018: € 76,7 miljoen).

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 juni 2018

	Totaal	Totaal 2017
Aantal uitzettingen	24	34
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	4.203	8.075
Aantal bedrijven in portefeuille	81	81
Boekw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	28.288	27.110
Benaderde marktw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	69.492	76.716
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	2.133	8.193
In bedrijf (x € 1.000,-)	71.841	70.236
Werkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	2.339	2.539
Mutatie w erkgelegenheid in portefeuille (FTE's)	-192	-322

Het team van NOM Finance is per 30 juni 2018 ongewijzigd en bestaat uit 14,8 fte.

- Afdelingsmanager 1,0 fte
- Investment analist 0,8 fte
- Investment manager 13,0 fte (waarvan 7,0 fte beheer Investeringsfonds Groningen, FOM, MKB Fonds Drenthe en GROEIfonds)

0238 310567

Het team van Fonds Support Noord bestaat uit 3,5 fte per 30 juni 2018.

De IC is in het eerst hafljaar 2018 viermaal bijeen geweest. Er zijn vijf financieringsvoorstellen, vier herfinancieringsvoorstellen en één verkoopvoorstel besproken. Tav de voorstellen is positief geadviseerd en dit advies is door de directie gevolgd. Twee voorstellen zijn aan RvC voorgelegd. Dit betrof voorstellen van een bestaande participatie die vanwege de constructie met één onderneming uit een financieringsvoorstel een dermate hoog obligo kreeg dat die aan de RvC voorgelegd moest worden. De RvC heeft deze voorstellen goedgekeurd. De RvC is in het eerste halfjaar tweemaal bijeen geweest.

1.2 Werkgelegenheid

De directe werkgelegenheid in de portefeuille per 30 juni 2018: 2.339 fte (1 januari 2018: 2.539).

2 Financieel

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 juni 2018	31 december 2018		
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g *)	2.031	1.013	2.025	2.025
Dividend	2.745	1.500	3.000	3.000
Resultaat verkoop participaties	496	1.500	3.000	1.000
Provisies	13	33	65	65
Voorziening	-3.151	-1.655	-3.310	-3.310
Resultaat voor kosten NOM Finance	**2.133**	**2.390**	**4.780**	**2.780**
*) Rente u/g van passieve posten (corr. via voorziening)	1.277			

Tot en met juni 2018 is € 2.031k renteresultaat geboekt waarvan € 567k is ontvangen (€ 1.464 bijgeschreven). De vijf grootste rente leningen u/g bedragen € 1.430k. Hiervan is € 98k ontvangen en € 1.332k bijgeschreven. Het grootste verschil tussen gefactureerde rente en ontvangst wordt verklaard doordat een aantal leningen als inactief zijn aangemerkt. Rentebijschrijvingen op inactieve posten worden direct volledig voorzien.

Onder de post **dividend** is het tot en met juni 2018 ontvangen dividend opgenomen van drie ondernemingen ad € 2.743k. Er is € 2k ontvangen op **dividend cum. prefs.**

Op de desinvesteringen is een **positief verkoop participaties** gerealiseerd van totaal € 496k. Dit is door de desinvestering van één onderneming. Bij één onderneming is een deel van het aandelenpakket verkocht met een resultaat van nihil.

Per 30 juni 2018 is er per saldo ruim € 3,2 mln. aanvullend voorzien op waardeverminderingen binnen de portefeuille.

3 Boekwaarde portefeuille

Verloop waarde t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)			
	G&O	Aanjaag	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**24.676**	**2.434**	**27.110**
Bij:			
Investeringen	3.761	443	4.203
Rentebijschrijvingen	1.873	157	2.031
	5.636	600	6.236
Af:			
Desinvesteringen	145	-	145
Aflossingen	952	240	1.192
Ontvangen rentetermijnen	431	136	567
Voorzieningen	3.086	65	3.151
	4.616	441	5.057
Stand per 30 juni 2018	**25.696**	**2.593**	**28.288**
Aandelenkapitaal	17.244	113	17.357
Cumulatief preferente aandelen	482	-	482
Leningen	7.970	2.480	10.451
Stand per 30 juni 2018	**25.696**	**2.593**	**28.289**
			BMW
Stand per 1 januari 2018	74.282	2.434	76.716
Stand per 30 juni 2018	66.900	2.593	69.492
Mutatie	-7.383	159	-7.224
Aandelenkapitaal			58.560
Cumulatief preferente aandelen			482
Leningen			10.451
Stand per 30 juni 2018			**69.492**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

3.1 Benaderde marktwaarde

De BMW per 30 juni 2018 is benaderd op € 69,5 miljoen (1 januari 2018: € 76,7 miljoen). Hiervan heeft € 10,4 miljoen betrekking op de leningenportefeuille. De stille reserve in portefeuille bedraagt ruim € 41,2 miljoen (1 januari 2018: € 49,6 miljoen).
Het aantal portefeuilleondernemingen met een stille reserve (benaderde waarde > boekwaarde) bedraagt: 10.
Het aantal portefeuilleondernemingen (exclusief lening) met een benaderde waarde groter dan nihil bedraagt: 21 (61 inclusief lening).

3.2 Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 juni 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	3	2	5	888	14	5.163
Conversie	-	-	-	-	3	637
Uit commitment	4	6	10	1.249	12	1.934
Uitbreiding	7	2	9	2.067	4	152
Herstructurering	-	-	-	-	1	190
	14	**10**	**24**	**4.203**	**34**	**8.075**

Er zijn in het eerste halfjaar 2018 62 (Q1/2017: 82) concrete nieuwe leads binnengekomen bij de investment managers van NOM Finance. Hierin zijn de door de investment analist in een vroeg stadium afgewezen en waar mogelijk doorverwezen (naar F-linc en/of andere financiers) financieringsaanvragen (57) niet opgenomen. Van deze leads, aangevuld met overloop uit 2017 (21), zijn 5 nieuwe bedrijven gefinancierd en zijn per einde juni 26 onderhanden (11 in onderzoek en 15 afwachting reactie van de onderneming), 5 ingetrokken, 10 doorverwezen, 16 afgewezen en van 21 is niets meer vernomen.

De redenen voor afwijzingen waren onder meer kwaliteit business case, management en te vroege fase.

3.3 Desinvesteringen en Aflossingen

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Aflossingen	2	-	2	7
Desinvesteringen	1	-	1	1
Faillissement	-	-	-	8
Kwijtscheldingen	-	-	-	5
Liquidaties	2	3	5	-
Conversie	-	-	-	3
	5	**3**	**8**	**24**

Er is tussen 1 januari en 30 juni € 1.192k aan aflossingen ontvangen. Eén onderneming uit het Groei- en Overname fonds heeft één financiering volledig afgelost; de onderneming heeft nog een lening uitstaan. Eén onderneming met twee financieringen uit het Aanjaagfonds is geliquideerd.

4 Voorzieningen

Tot en met 30 juni 2018 is € 3,2 miljoen aanvullend voorzien. Dit heeft met name betrekking op de leningenportefeuille (€ 2,8 miljoen leningen en € 0,3 miljoen aandelenkapitaal).

In totaal is er op de portefeuille per 30 juni 2018 € 43,6 miljoen voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 71,8 miljoen, hetgeen betekent dat 60,6% is voorzien (ultimo 2017: 61,4%).

Er zijn 7 ondernemingen waarbij de totale uitstaande positie meer dan € 2,5 miljoen is. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 41,2 miljoen, hiervan is 75,1% voorzien.

Het aantal ondernemingen met een totale uitstaande positie meer dan € 1 miljoen en voor 50% of meer voorzien bedraagt 7. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt ruim € 36,3 miljoen, hiervan is 98,1% voorzien.

De hoogte van de uitstaande positie in de categorie D (zeer hoog risico) wordt met name verklaard door een viertal (1 januari 2018: 4) inactieve ondernemingen die in afwachting zijn van finale afwikkeling. De totale uitstaande positie van deze ondernemingen bedraagt per 30 juni 2018 ruim € 27,8 miljoen.

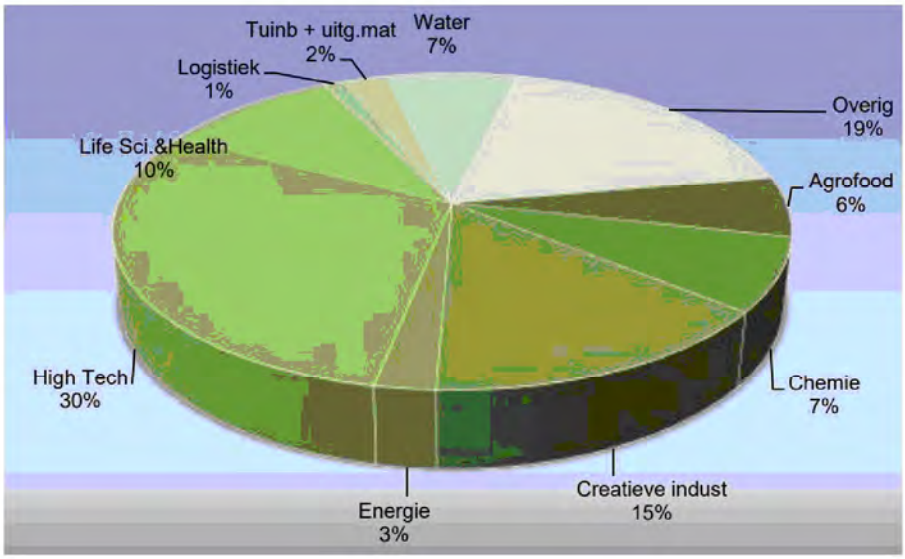
Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 juni 2018			
	G&O	Aanjaag	Totaal
Verlaagde risicoprofielen			
C → B	1	1	2
D → B	-	1	1
	1	2	3
Verhoogde risicoprofielen			
A → B	1	-	1
A → C	2	-	2
B → C	1	1	2
B → D	1	-	1
	5	1	6
Nieuw in portefeuille			
A	2	-	2
B	1	2	3
C	5	1	6
	8	3	11
Desinvestering/aflossing			
A	3	-	3
D	2	3	5
	5	3	8
Totaal aantal mutaties	**19**	**9**	**28**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5 Boekwaarde en resultaat per subcategorie

5.1 Topsectoren

Aantal portefeuille-ondernemingen per topsector per 30 juni 2018

Investeringen per sector t/m 30 juni 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Agrofood	-	-	-	-	1	60
Chemie	-	1	1	25	2	125
Creatieve indust	4	4	8	765	8	1.097
Energie	-	-	-	-	1	190
High Tech	6	4	10	1.885	15	3.826
Life Sci.&Health	2	-	2	744	4	2.211
Logistiek	-	-	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-	-	-
Water	-	-	-	-	1	50
Overig	2	-	2	785	2	517
	14	9	23	4.203	34	8.075

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Aantal financieringen per sector uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Agrofood	1	-	1	2
Chemie	1	-	1	-
Creatieve indust	-	-	-	3
Energie	-	-	-	1
High Tech	-	-	-	5
Life Sci.&Health	1	1	2	6
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	-	2	2	-
Overig	2	-	2	7
	5	**3**	**8**	**24**

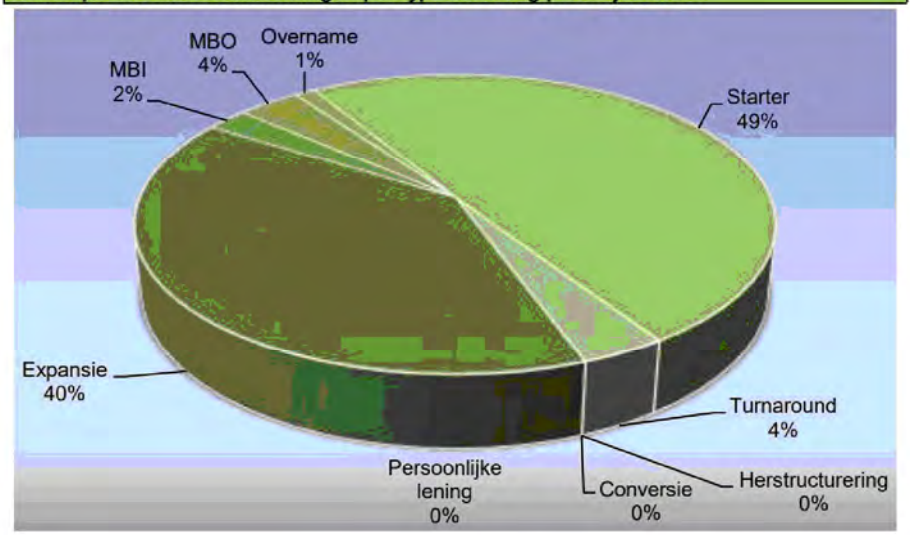
Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 juni 2018

	1 januari 2018	30 juni 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	3.427	1.880	236	2.116
Chemie	11.041	10.756	277	11.034
Creatieve indust	4.119	4.208	668	4.876
Energie	214	-	204	204
High Tech	11.310	11.125	1.730	12.855
Life Sci.&Health	11.764	10.908	-	10.908
Logistiek	24	-	18	18
Tuinb + uitg.mat	1.857	1.786	67	1.854
Water	837	315	431	747
Overig	25.643	27.158	72	27.230
	70.236	**68.137**	**3.704**	**71.841**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

5.2 Type aanvragen

Aantal portefeuille-ondernemingen per type aanvraag per 30 juni 2018

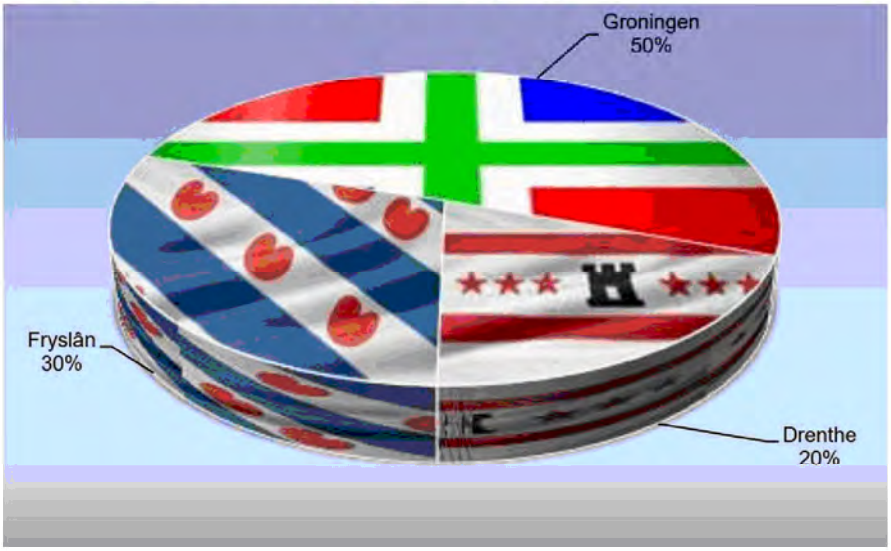
Investeringen per type aanvraag t/m 30 juni 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	6	1	7	1.560	12	2.423
MBI	-	-	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-	-	-
Starter	8	8	16	2.643	22	5.652
Turnaround	-	-	-	-	-	-
Herstructurering	-	-	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-	-	-
	14	**9**	**23**	**4.203**	**34**	**8.075**

Aantal financieringen per type aanvraag uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Expansie	2	-	2	12
MBI	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-
Overname	-	-	-	-
Starter	1	3	4	22
Turnaround	2	-	2	-
Herstructurering	-	-	-	-
Conversie	-	-	-	-
Overig	-	-	-	-
	5	**3**	**8**	**34**

5.3 Provincies

Aantal portefeuille-ondernemingen per provincie per 30 juni 2018

Investeringen per provincie t/m 30 juni 2018					2017	
	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Drenthe	4	1	5	1.322	7	2.825
Fryslân	2	3	5	480	10	920
Groningen	8	5	13	2.401	17	4.331
	14	**9**	**23**	**4.203**	**34**	**8.075**

Aantal financieringen per provincie uit portefeuille gelopen t/m 30 juni 2018

	G&O	Aanjaag	Totaal	Totaal 2017
Drenthe	-	-	-	7
Fryslân	3	-	3	5
Groningen	2	3	5	11
Overig	-	-	-	1
	5	**3**	**8**	**24**

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) DRENTHE per sector per 30 juni 2018

	1 januari 2018	30 juni 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	471	226	236	462
Chemie	100	-	124	124
Creatieve indust	265	-	273	273
Energie	-	-	-	-
High Tech	6.016	7.128	73	7.202
Life Sci.&Health	250	250	-	250
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-	-	-
Water	339	315	-	315
Overig	890	810	-	810
	8.333	**8.729**	**706**	**9.435**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) FRYSLÂN per sector per 30 juni 2018

	1 januari 2018	30 juni 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.749	1.654	-	1.654
Chemie	422	344	-	344
Creatieve indust	210	188	270	458
Energie	186	-	186	186
High Tech	1.514	700	983	1.684
Life Sci.&Health	-	-	-	-
Logistiek	24	-	18	18
Tuinb + uitg.mat	77	-	67	67
Water	282	-	291	291
Overig	10.058	9.812	59	9.871
	14.523	**12.698**	**1.875**	**14.574**

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) GRONINGEN per sector per 30 juni 2018

	1 januari 2018	30 juni 2018		
		G&O	Aanjaag	Totaal
Agrofood	1.206	-	-	-
Chemie	10.519	10.413	153	10.566
Creatieve indust	3.644	4.020	125	4.145
Energie	28	-	18	18
High Tech	3.779	3.297	673	3.970
Life Sci.&Health	11.514	10.658	-	10.658
Logistiek	-	-	-	-
Tuinb + uitg.mat	1.779	1.786	-	1.786
Water	216	-	140	140
Overig	14.695	16.536	13	16.549
	47.380	**46.710**	**1.123**	**47.832**

Persoonlijke leningen	-	-	-	-

Strikt persoonlijk en vertrouwelijk

6 Vrije ruimte

De beschikbare vrije ruimte per 30 juni 2018 bedraagt ruim € 16,4 miljoen.
In totaal zijn er 20 ondernemingen uit de vrije ruimte gefinancierd, waarvan geen nieuwe in 2018 (2017:1). Verder is er bij één onderneming tot en met juni 2018 een uitbreidingsfinanciering gerealiseerd.

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

VAN IDEE NAAR PRODUCT

RAPPORTAGE INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND B.V. (IFNN) PERIODE: Q2/2018

VERSIE AvA

19 juli 2018

1. Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van het Innovatiefonds Noord Nederland (IFNN) over de periode 1 januari 2018 tot en met 30 juni 2018. In de "Leeswijzer", door u ontvangen bij de rapportage van Q1/2018, zijn de definities en formules opgenomen.

Terugblik eerste halfjaar 2018

In het eerste halfjaar zijn 31 concrete (nieuwe) leads binnengekomen. Het IC heeft twee financieringsvoorstellen positief geadviseerd. Dit advies is door de directie gevolgd. Eén van deze twee voorstellen is in juli geclosed. Bij de andere zijn IFNN en de onderneming niet tot overeenstemming gekomen met betrekking tot de contractuele voorwaarden.
Naast die twee voorstellen heeft de directie van NOM toestemming verleend aan één nieuw financieringsvoorstel (€ 125k) en aan de uitbreiding van de financiering bij twee bestaande participaties (€ 105k).
In totaal is er in het eerste halfjaar in deze twee bestaande participaties € 105k geïnvesteerd (middels een achtergestelde lening).
Eén onderneming heeft één van de (twee) aan haar verstrekte achtergestelde leningen afgelost. IFNN is bij deze onderneming nog betrokken middels aandelenkapitaal en één achtergestelde lening. Eén onderneming is in het eerste halfjaar van 2018 geliquideerd. Per ultimo juni 2018 zijn acht ondernemingen in portefeuille.

Verwachtingen 2018

In 2018 is het doel van IFNN om in totaal € 1,5 mln. te investeren. Dit zijn € 1 mln. aan nieuwe investeringen en € 0,5 mln. aan investeringen bij bestaande participaties. De verwachting is dat er vijf nieuwe participaties gerealiseerd worden. Op basis van het eerste halfjaar is de verwachting 2018 niet bijgesteld. In het tweede kwartaal is IFNN uitgebreid met 0,5 fte (totaal 1,5 fte).

0239 310557

2. Financiële informatie

Kengetallen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 juni 2018	Totaal
Aantal uitzettingen	2
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	105
Aantal bedrijven in portefeuille	8
Boekw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	797
BMW portefeuille (x € 1.000,-)	831
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	-10
In bedrijf (x € 1.000,-)	1.238
Mutatie w erkgelegenheid (FTE's)	-1

Resultaat

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 juni 2018		31 december 2018	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	9	5	10	18
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	-	-	-	-
Voorziening	-19	-	-	-50
Resultaat voor kosten	**-10**	**5**	**10**	**-32**
Kosten	106	160	320	266
Resultaat na kosten	**-116**	**-155**	**-310**	**-298**

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

- Beheervergoeding NOM € 97k
- Accountantskosten € -
- Overig € 9k

€ 106k

De overige kosten bestaan voornamelijk uit due dilligence kosten.

Liquiditeit

Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018 (x € 1.000)	
	Totaal
Bankstand per 30 juni 2018	**18.272**
Af: Commitments	845
Af: Garantie/borgtochtverplichtingen	-
Beschikbare liquiditeit per 30 juni 2018	**17.427**

Boekwaarde en benaderde marktwaarde

Verloop waarde t/m 30 juni 2018 (x € 1.000,-)		
	Boekwaarde	**BMW**
Stand per 1 januari 2018	**760**	**840**
Bij:		
Investeringen	105	
Dividendbijschrijvingen	-	
Rentebijschrijvingen	9	
	114	
Af:		
Desinvesteringen	-	
Aflossingen	52	
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	
Ontvangen rentetermijnen	6	
Voorzieningen	19	
	77	
Stand per 30 juni 2018	**797**	**831**
Aandelenkapitaal	480	480
Cumulatief preferente aandelen	200	235
Leningen	117	117
Stand per 30 juni 2018	**797**	**831**

De BMW per 30 juni 2018 is berekend op € 831k De totale stille reserve in portefeuille bedraagt derhalve € 34k. De stille reserve wordt veroorzaakt door één onderneming.

Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 juni 2018	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	-	-
Conversie	-	-
Uit commitment	-	-
Uitbreiding	2	105
Herstructurering	-	-
	2	**105**

Desinvesteringen en aflossingen

Aantal financieringen uit portefeuille t/m 30 juni 2018	Totaal
Aflossingen	1
Desinvesteringen	-
Faillissement	-
Kwijtscheldingen	-
Liquidaties	3
Conversie	-
Herstructurering	-
	4

De onderneming (met drie financieringen) was al volledig voorzien per 31 december 2017.

Voorzieningen

In het eerste halfjaar is er per saldo € 19k aanvullend voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 30 juni 2018 € 441k voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 1.238k, hetgeen betekent dat ruim 35,6% is voorzien (ultimo 2017: 41,7%). Dit wordt veroorzaakt door vier bedrijven.

Risicoprofielen

Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 juni 2018	Totaal
Verhoogde risicoprofielen	
C → D	1
	1
Nieuw in portefeuille:	
C	2
	2
Desinvestering/aflossing	
C	1
D	3
	4
Totaal aantal mutaties	**7**

Revolverendheid

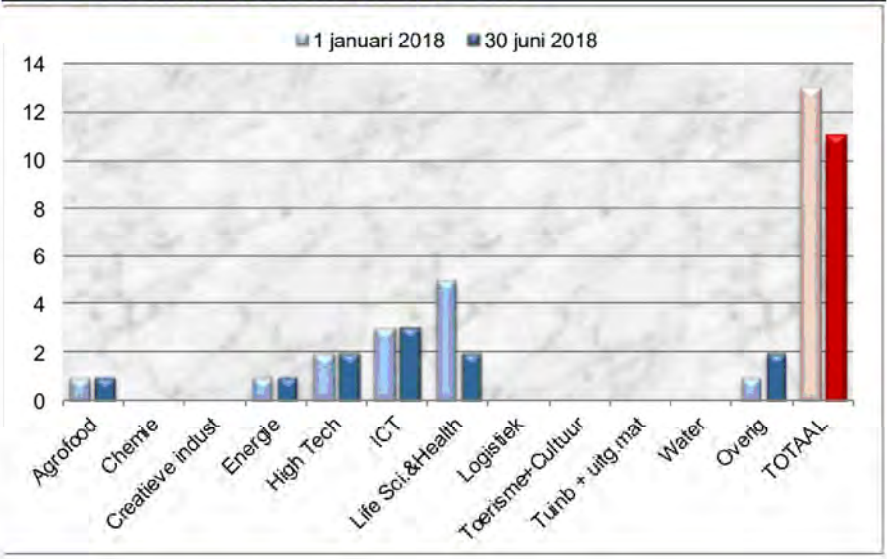
Het IFNN streeft naar revolverendheid. Gezien het aantal investeringen en desinvesteringen ultimo juni 2018 is de revolverendheid nog niet van toepassing.

Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Topsectoren

Investeringen per sector t/m 30 juni 2018	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
High Tech	1	75
Overig	1	30
	2	**105**

Aantal financieringen per sector per 30 juni 2018

Totaal uitstaande positie per sector per 30 juni 2018

	1 januari	30 juni
Agrofood	200	200
Chemie	-	-
Creatieve indust	-	-
Energie	94	94
High Tech	257	277
ICT	362	365
Life Sci.&Health	291	170
Logistiek	-	-
Toerisme+Cultuur	-	-
Tuinb + uitg.mat	-	-
Water	-	-
Overig	100	131
	1.304	**1.238**

Financieringen per sector uit portefeuille t/m 30 juni 2018

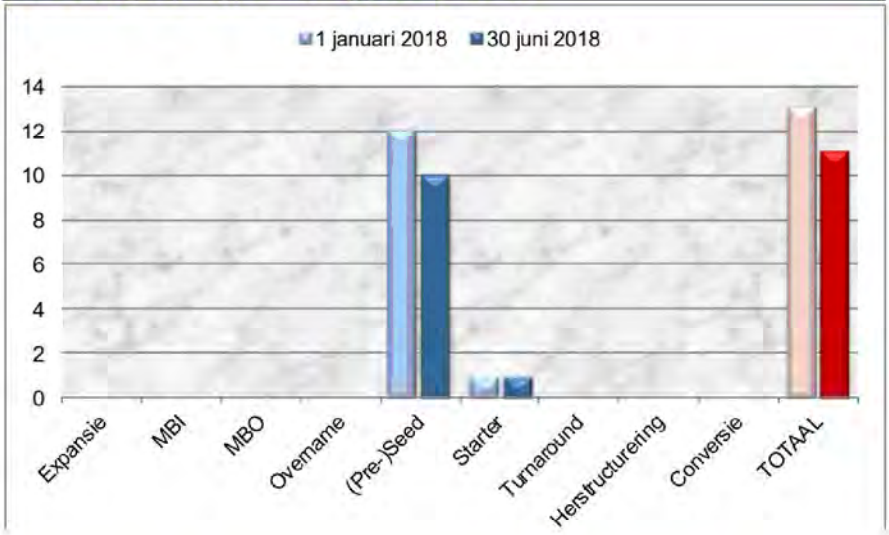
	Totaal
High Tech	1
Life Sci.&Health	3
	4

Type aanvragen

Investeringen per type aanvraag t/m 30 juni 2018

	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
(Pre-)Seed	2	105
	2	**105**

Financieringen per type aanvraag per 30 juni 2018

Financieringen per type uit portefeuille t/m 30 juni 2018

	Totaal
(Pre-)Seed	4
	4

3. Niet-financiële informatie

Leads

In het eerste halfjaar van 2018 zijn er 31 nieuwe leads binnengekomen bij IFNN. Per einde december 2017 waren 17 leads onderhanden. Van de 48 leads zijn nog 21 leads onderhanden (15 in onderzoek en 6 in afwachting van een reactie van de onderneming), 20 leads zijn afgewezen en/of doorverwezen, 3 leads zijn ingetrokken en van 4 leads is niets meer vernomen. De belangrijkste redenen voor het afwijzen van projecten waren onder meer: kwaliteit businesscase (50%), kwaliteit management (14%), buiten regio (14%) en niet innovatief (21%). Zes leads zijn doorverwezen naar Flinc en NOM (Aanjaag).

Maatschappelijk rendement

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 juni 2018 (in FTE's)	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**15**
Bij:	
Investeringen: nieuw	-
Mutatie bestaande portefeuille	-
	-
Af:	
Uit portefeuille: desinvest./aflossing	-
Uit portefeuille: overig	1
	1
Stand per 30 juni 2018	**14**

Van de tot en met 30 juni 2018 gefinancierde ondernemingen hebben vier bedrijven IP's (patenten en octrooien).

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @drenthe.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Tue 10/30/2018 8:05:43 AM
Subject: RE: Vragen NOM
Received: Tue 10/30/2018 8:05:43 AM

Hoi,
Dank je! Voor zover ik het mee heb gekregen zit dit onderdeel redelijk goed bij de NOM en hanteren de andere provincies ook een dergelijke lijn.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 30 oktober 2018 9:02
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Vragen NOM
Hoi 5.1.2e,
Bedankt voor je mail. Het inbestedingsverhaal gaat ook over de oprichting. Hoe bij de oprichting de NOM is ingericht heeft invloed of er inbesteed kan worden:

1. de aanbestedende dienst oefent samen met andere aanbestedende diensten op die rechtspersoon toezicht uit zoals op hun eigen diensten,
2. meer dan 80% van de activiteiten van de rechtspersoon gaat om taken die de rechtspersoon zijn toegewezen door de controlerende aanbestedende diensten:
3. er is geen directe participatie van privékapitaal (kapitaal van particuliere ondernemingen) in de gecontroleerde rechtspersoon. Met uitzondering wanneer er sprake is van geen controle of blokkerende macht opleverende vormen van participatie van privékapitaal (vereist krachtens de nationale wet- en regelgeving, in overeenstemming met de Verdragen), die geen beslissende invloed uitoefenen op de gecontroleerde rechtspersoon.

Bedankt in ieder geval!
Hartelijke groet,
5.1.2e
5.1.2e
provincie Drenthe
Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 30 oktober 2018 8:48
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Vragen NOM
Hoi,
Ondertussen ben ik wat beter geïnformeerd over de afspraak van vanmiddag en het gaat voornamelijk over de oprichting. Volgende week hebben we een vervolg overleg waarin we het onderstaande ook bespreken. Ik hou de vragen dus in mijn achterhoofd.
Groet
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e
Verzonden: maandag 29 oktober 2018 15:35
Aan: 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @drenthe.nl>
Onderwerp: Vragen NOM
Hoi 5.1.2e,
Zou je nog de vragen sturen over de NOM. Ik heb op dit moment drie vragen:

- Hoe kijkt het Rijk zelf tegen het inbesteden bij de NOM?
- Dezelfde vraag met betrekking tot de andere provincies.
- Zetten andere provincies ook geld weg als een opdracht/inbesteden? Of alleen als subsidie?

Bedankt alvast voor het meenemen!
Hartelijke groet,
5.1.2e

5.1.2e

provincie Drenthe

Team Subsidies en Inkoop | 5.1.2e @drenthe.nl
T (0592) 5.1.2e | M 5.1.2e
werkdagen: maandag-dinsdag-donderdag

INVESTEREN IN ONTWIKKELING

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

RAPPORTAGE MKB FONDS DRENTHE PERIODE: Q3 2018

VERSIE AvA

1 november 2018

1 Verslag

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en resultaten van MKB Fonds Drenthe over de periode 1 januari tot en met 30 september 2018. In de "Leeswijzer", toegevoegd bij de rapportage over Q1, zijn de definities en formules opgenomen. In de rapportage wordt in "Verslag" een toelichting gegeven op de gang van zaken binnen het fonds en haar portefeuillebedrijven. In "Financiële informatie" en "Niet-financiële informatie" worden de resultaten en specificaties hoofdzakelijk in grafieken en tabellen weergegeven.

De IC is in het derde kwartaal van 2018 tweemaal bijeengekomen om in totaal vier investeringsvoorstellen te bespreken. Alle voorstellen zijn door de IC positief geadviseerd (al dan niet met aanvullende voorwaarden) en de directie heeft deze adviezen gevolgd. Ultimo september 2018 bevinden twee aanvragen zich in de afrondende fase. Deze zullen naar verwachting in het vierde kwartaal tot een storting leiden.

Tot en met het derde kwartaal van 2018 is er in 10 bedrijven € 1.095k geïnvesteerd (Q3: € 695k), waarvan € 860k in zes nieuwe financieringen (Q3: € 600k). In het Jaarplan 2018 staan de doelstellingen voor dit jaar geformuleerd: twee aandelentransacties (€ 800k) en 10 (achtergestelde) leningen te verstrekken (€ 2,2 miljoen). Tot en met het derde kwartaal heeft er één aandelentransactie plaatsgevonden en zijn er vijf achtergestelde leningen verstrekt. Naar verwachting zullen er in het laatste kwartaal nog vier nieuwe bedrijven worden gefinancierd met een achtergestelde lening. Daarmee wordt verwacht dat er in geheel 2018 in totaal € 1.665k wordt uitbetaald aan bedrijven in de provincie Drenthe.

2 Financiële informatie

Kengetallen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2018	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aantal uitzettingen	5	5	10
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	210	885	1.095
Aantal commitments			9
Bedrag gecommitteerd (x € 1.000,-)			1.700
Aantal bedrijven in portefeuille	7	17	24
Boekwaarde portefeuille (x € 1.000,-)	540	2.133	2.673
Actuele waarde portefeuille (x € 1.000,-)	540	2.133	2.673
In bedrijf (x € 1.000,-)	651	3.066	3.717
Resultaat (x € 1.000,-)			-533
Mutatie werkgelegenheid bestaande portefeuille (FTE'S)	10	27	37

Resultaat

Van de opbrengsten uit rente leningen u/g is per 30 september 2018 € 125k ontvangen. Het verschil tussen gefactureerde en ontvangen rente wordt veroorzaakt door betalingsachterstanden, bijschrijving van rente en andere gemaakte betaalafspraken.

Resultaat MKB Fonds Dr. (x € 1.000,-)	30 september 2018		31 december 2018	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	188	225	363	262
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	4	-	-	4
Portefeuilleresultaat vóór kosten	**192**	**225**	**363**	**266**
Kosten	408	481	668	618
Portefeuilleresultaat na kosten	**-216**	**-255**	**-305**	**-352**
Mutatie voorziening	*-317*	*-444*	*-940*	*-567*
Resultaat na voorziening	*-533*	*-700*	*-1.245*	*-919*

Tot en met 30 september 2018 heeft het MKB Fonds Drenthe de volgende kosten (inclusief BTW) gemaakt:

• Beheerkosten NOM	€ 356,8k
• Accountantskosten	€ 0,4k
• Vergoeding RvC	€ 20,0k
• Vergoeding IC	€ 16,3k
• Overig	€ 14,4k +
	€ 407,9k

De overige kosten bestaan onder andere uit beheerkosten die direct bij het MKB Fonds Drenthe in rekening zijn gebracht. Per einde jaar worden deze kosten verrekend op de beheervergoeding van de NOM.

Liquiditeit

Verloop beschikbaar gestelde gelden per 30 september 2018 (x € 1.000)

		Totaal
Gestort door Provincie Drenthe		**13.100**
AF:		
Geïnvesteerd	5.522	
Gecommitteerd	2.505	
		8.027
BIJ:		
Provisie	5	
Aflossing	1.030	
Rente	535	
		1.570
AF:		
Kosten	1.696	
		1.696
		4.948

Over haar gehele looptijd heeft het MKB Fonds Drenthe circa € 8,5 mln. gecommitteerd aan Drentse ondernemingen. Ultimo juni 2018 is € 5,5 mln. geïnvesteerd en is € 0,9 mln. niet door ondernemers opgenomen (aanvragen door ondernemer ingetrokken of vervallen tranches). Derhalve heeft het MKB Fonds Drenthe per 30 september 2018 een openstaand commitment van € 2,5 mln.

De bankstand van het MKB Fonds Drenthe bedraagt per 30 september 2018 € 7.390.003,--.

De conversie uit 2017 (€ 0,4 mln.) is niet meegenomen in bovenstaande post "commitment", wel is de conversie opgenomen in de post "geïnvesteerd" en "aflossing".

Boekwaarde en benaderde marktwaarde

Verloop waarde t/m 30 september 2018 (x € 1.000,-)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Boekwaarde 1 januari 2018	**404**	**1.643**	**2.046**
Bij:			
Investeringen	210	885	1.095
Dividendbijschrijvingen	-	-	-
Rentebijschrijvingen	44	144	188
	254	1.029	1.283
Af:			
Desinvesteringen	-	-	-
Aflossingen	47	168	215
Ontvangen bijgeschreven dividenden	-	-	-
Ontvangen rentetermijnen	38	87	125
Voorzieningen	33	284	317
	118	539	656
Boekwaarde 30 september 2018	**540**	**2.133**	**2.673**
Aandelenkapitaal	-	200	200
Cumulatief preferente aandelen	-	-	-
Leningen	540	1.933	2.473
Boekwaarde 30 september 2018	**540**	**2.133**	**2.673**

			Totaal
Actuele waarde 1 januari 2018	404	1.643	2.046
Actuele waarde 30 september 2018	540	2.133	2.673
Mutatie	137	490	627

Investeringen

Aantal verstrekte financieringen t/m 30 september 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Nieuw	2	3	5	860
Conversie	-	-	-	-
Uit commitment	3	1	4	200
Uitbreiding	-	1	1	35
Herstructurering	-	-	-	-
	5	**5**	**10**	**1.095**

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Aflossingen

In 2018 is € 215k aan aflossingen ontvangen. Dit is inclusief een extra aflossing (€ 30k), een vervroegde volledige aflossing (€ 12,5k) en de afbetaling van de lening conform een vaststellingsovereenkomst (€ 12,5k).

Voorzieningen

Tot en met het derde kwartaal van 2018 is aanvullend € 317k voorzien. In totaal is er op de portefeuille per 30 september 2018 circa € 1 mln. voorzien op een boekwaarde voor voorziening van € 3,7 mln., hetgeen betekent dat 28,1% is voorzien (ultimo 2017: 43,2%).

De voorziening heeft voor € 544k betrekking op achtergestelde leningen (6 bedrijven) en voor € 500k op aandelenkapitaal (2 bedrijven).

Risicoprofielen

Aantal mutaties risicogroepen t/m 30 september 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Nieuw in portefeuille:			
A	-	-	-
B	1	1	2
C	1	2	3
D	-	-	-
	2	3	5
Desinvestering/aflossing			
A	1	-	1
B	-	-	-
C	-	-	-
D	1	-	1
	2	-	2
Totaal aantal mutaties	**4**	**8**	**12**

Exits

Aantal financieringen uit portefeuille gelopen t/m 30 september 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Aflossingen	1	-	1
Desinvesteringen	-	-	-
Faillissement	2	-	2
Conversie	-	-	-
Herstructurering	-	-	-
	3	**-**	**3**

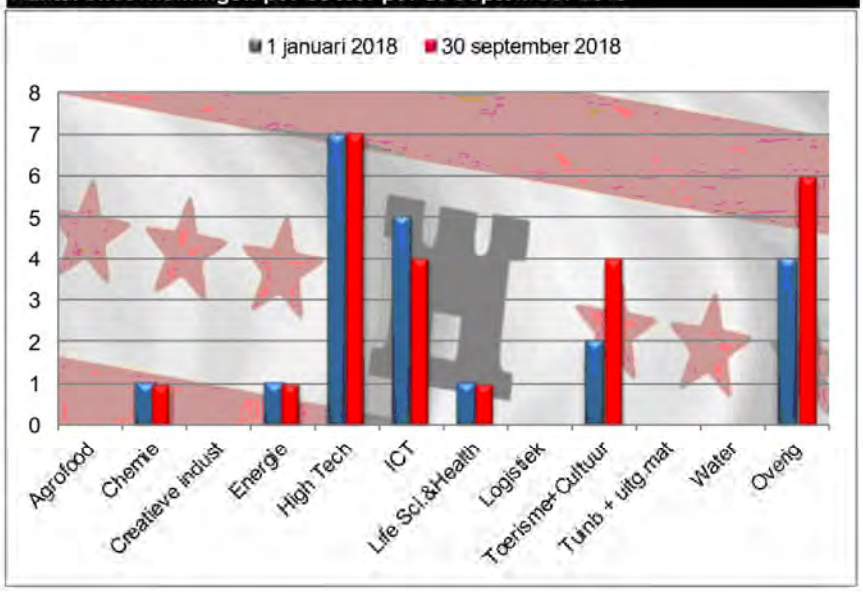
Boekwaarde en resultaat per subcategorie

Topsectoren

Investeringen per sector t/m 30 september 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Chemie	1	-	1	25
Energie	-	1	1	35
High Tech	-	1	1	100
ICT	1	1	2	225
Toerisme+Cultuur	1	1	2	60
Overig	2	1	3	650
	5	**5**	**10**	**1.095**

Aantal ondernemingen per sector per 30 september 2018

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Totaal uitstaande positie (subtotaal in bedrijf) per sector per 30 september 2018

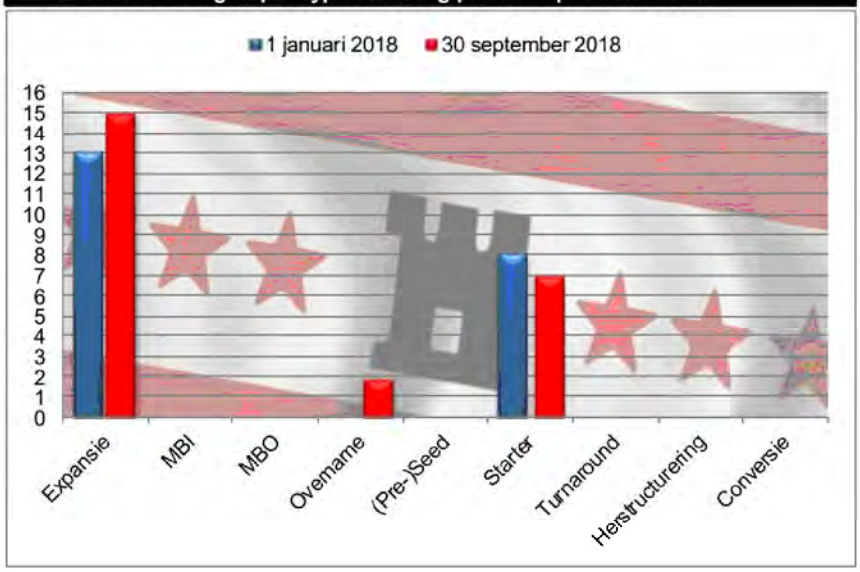
	1 januari 2018	30 september 2018		
		D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Chemie	100	124	-	124
Energie	374	-	429	429
High Tech	870	85	759	844
ICT	649	37	635	672
Life Sci.&Health	250	-	250	250
Toerisme+Cultuur	275	10	323	333
Overig	447	396	670	1.066
	2.965	**651**	**3.066**	**3.717**

Initiële aanvraag

Investeringen per type aanvraag t/m 30 september 2018

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal	Totaal bedrag (x € 1.000,-)
Expansie	3	4	7	470
Overname	1	1	2	600
Starter	1	-	1	25
	5	**5**	**10**	**1.095**

Aantal ondernemingen per type aanvraag per 30 september 2018

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

Revolverendheid

Door ontvangen aflossingstermijnen (€ 1.030k), rentetermijnen (€ 535k) en provisies (€ 5k) is inmiddels € 1.570k herbeschikbaar voor investeringen in Drenthe. Op het totaal geïnvesteerde bedrag (€ 5.522) is dat 28,4%. Na kosten (€ 1.696k) komt dit uit op een percentage van -2,3%.

Overzicht faillissementen en niet uit de balans blijkende verplichtingen

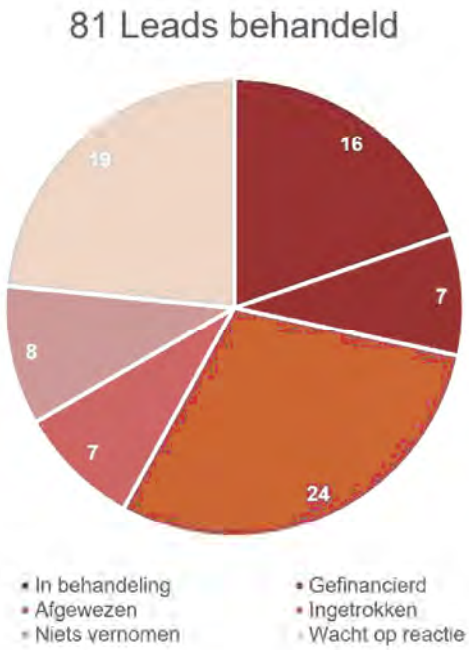
Op 5 juli 2018 is het faillissement uitgesproken over een portefeuille onderneming. Het MKB Fonds Drenthe heeft in 2015 en in 2017 een achtergestelde lening verstrekt aan deze onderneming. Beiden leningen waren al 100% voorzien. MKB Fonds Drenthe heeft haar vordering respectievelijk groot € 111.507,-- en € 80.569,-- ingediend bij de curator.

Op 3 oktober 2018 is één onderneming uit de portefeuille ontbonden, omdat er geen bekende baten meer aanwezig waren. MKB Fonds Drenthe heeft in 2016 aandelenkapitaal verworven in deze onderneming en een achtergestelde lening verstrek. Deze onderneming was per 2017 reeds volledig voorzien.

3 Niet-financiële informatie

Leads

Tot en met 30 september 2018 zijn 81 leads behandeld, waarvan 57 nieuw in 2018 zijn ontvangen. Onderstaand is de status van deze leads per 30 juni 2018 weergegeven.

Van de 16 leads in behandeling zijn per ultimo september 2018 3 concreet in onderzoek en bevinden 4 zich in de afrondende (contract) fase.

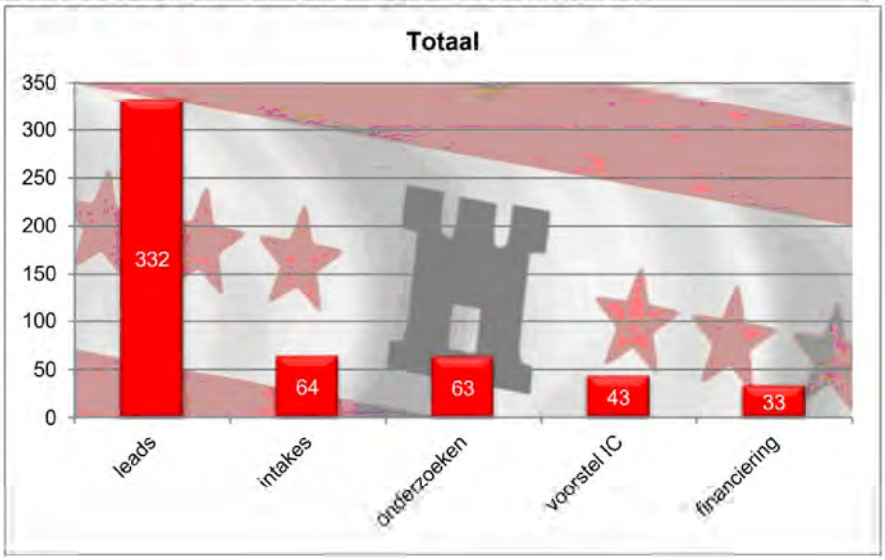
In 2018 zijn er een aantal gesprekken met bedrijven, stakeholders en adviseurs gevoerd. Daarnaast zijn diverse netwerkbijeenkomsten gevolgd en presentaties gegeven, zoals"

- Publicatie van artikel in NoordZ;
- Bijeenkomst De Maatschappij;
- MKB Fonds Drenthe event met aandeelhouder, RVC, IC, directie en alle portefeuillebedrijven;
- 2 dagen Stand op Bedrijven Contactdagen Drenthe;
- Interview met 2 portefeuillebedrijven tijdens openingsevent Bedrijven Contactdagen Drenthe;
- Factory Business Festival Assen;
- Young Business Award Emmen;
- Bijeenkomst Gestapeld Financieren Hoogeveen;
- NOM Midzomerfeest;

- Fund & Grow, Hoogeveen;
- Noordelijke Haringparty, De Schiphorst.;
- Be Orange Event;
- Kennispoort, 3 verschillende bijeenkomsten ;
- Collin Crowdfund;
- Ik Ben Drents Ondernemer
- Workforce Holland;
- Young Business Award Groningen;
- Kennispoort;
- Relatie dag Campooz;
- Prinsjesdagontbijt MTH/ondernemersfabriek;
- Fundfestival NL investeert;
- Recreatiesociëteit;

De conversiegraad van lead naar financiering over de gehele looptijd bedraagt 10% (bovengemiddeld).

Conversie aanvragen naar financiering over gehele looptijd fonds

Maatschappelijk rendement

Mede door financiering vanuit MKB Fonds Drenthe zijn de gefinancierde ondernemingen sinds aanvang financiering uitgebreid met 53 FTE.

Verloop directe werkgelegenheid t/m 30 september 2018 (in FTE's)

	D.I.F.	D.O.F.	Totaal
Stand per 1 januari 2018	**61**	**226**	**287**
Bij:			
Investeringen: nieuw	5	15	20
Mutatie bestaande portefeuille	5	12	17
	10	27	37
Af:			
Uit portefeuille	4	-	4
	4	-	4
Stand per 30 september 2018	**67**	**253**	**320**
Aantal FTE's bij start financiering	57	210	267
Huidige stand aantal FTE's	67	253	320
Oorspr. verwachte FTE's einde looptijd	97	264	361

Van de tot en met 30 september 2018 gefinancierde ondernemingen hebben zes bedrijven Intellectueel Eigendom (IE).

overzicht co-financiers

	Bank	Marktpartij	Informal	Overig	Totaal
aantal	21	11	13	14	59
bedrag x €1.000,--	6.777	2.506	962	2.950	13.195

Dit betekent over de gehele looptijd van het MKB Fonds Drenthe een multiplier cofinanciering van 2,9.

- strikt persoonlijk en vertrouwelijk -

STRIKT PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

VAN IDEE NAAR PRODUCT

RAPPORTAGE INNOVATIEFONDS NOORD NEDERLAND B.V. (IFNN) PERIODE: Q3/2018

VERSIE AvA D.D. 25 OKTOBER 2018

1. Inleiding

In deze rapportage wordt een toelichting gegeven op de portefeuille en de resultaten van het Innovatiefonds Noord Nederland (IFNN) over de periode 1 januari 2018 tot en met 30 september 2018. In de "Leeswijzer", door u ontvangen bij de rapportage van Q1/2018, zijn de definities en formules opgenomen.

Terugblik eerste negen maanden 2018
In de eerste negen maanden zijn 50 concrete (nieuwe) leads binnengekomen. Het IC heeft ten aanzien van twee financieringsvoorstellen positief geadviseerd. Dit advies is door de directie gevolgd. Eén van deze twee voorstellen is in juli geclosed. Bij de andere zijn IFNN en de onderneming niet tot overeenstemming gekomen met betrekking tot de contractuele voorwaarden.
Naast die twee voorstellen heeft de directie van NOM toestemming verleend aan twee nieuwe financieringsvoorstellen en aan de uitbreiding van de financiering bij twee bestaande participaties. Beide nieuwe financieringsvoorstellen zijn nog niet geclosed. Eén uitbreidingsfinanciering is gerealiseerd, de andere uitbreidingsfinanciering zal in Q4 gerealiseerd worden.

In totaal is er in de eerste negen maanden één nieuwe participatie gerealiseerd (€ 125k) en is bij twee bestaande participaties € 105k geïnvesteerd (middels een achtergestelde lening).

Eén onderneming heeft één van de (twee) aan haar verstrekte achtergestelde leningen afgelost. IFNN is bij deze onderneming nog betrokken middels aandelenkapitaal en één achtergestelde lening. Eén onderneming is in de eerste negen maanden van 2018 geliquideerd. Per ultimo september 2018 zijn negen ondernemingen in portefeuille. Begin oktober is daarvan één onderneming geliquideerd.

Verwachtingen 2018
In 2018 was het doel van IFNN om in totaal € 1,5 mln. te investeren. Dit waren € 1 mln. aan nieuwe investeringen (bij vijf ondernemingen) en € 0,5 mln. aan investeringen bij bestaande participaties.
De verwachte realisatie aan nieuwe investeringen is bijgesteld naar vier participaties, waarvan drie nog te realiseren in 2018. Het bedrag aan investeringen bij deze drie participaties is naar verwachting € 700k.

0242 310584

2. Financiële informatie

Kengetallen

Overzicht belangrijkste kerngetallen per 30 september 2018	Totaal
Aantal uitzettingen	4
Bedrag uitzettingen (x € 1.000,-)	230
Aantal bedrijven in portefeuille	9
Boekw aarde portefeuille (x € 1.000,-)	925
BMW portefeuille (x € 1.000,-)	959
Resultaat (voor kosten) (x € 1.000,-)	-7
In bedrijf (x € 1.000,-)	1.367
Mutatie w erkgelegenheid (FTE's)	13

Resultaat

Portefeuilleresultaat (x € 1.000,-)	30 september 2018		31 december 2018	
	Realisatie	Begroting	Begroting	Prognose
Rente leningen u/g	13	8	10	18
Dividend	-	-	-	-
Resultaat verkoop participaties	-	-	-	-
Provisies	-	-	-	-
Voorziening	-20	-	-	-50
Resultaat voor kosten	**-7**	**8**	**10**	**-32**
Kosten	168	240	320	248
Resultaat na kosten	**-175**	**-233**	**-310**	**-280**

Het gerealiseerde resultaat wordt verder veroorzaakt door:

• Beheervergoeding NOM	€	146k
• Accountantskosten	€	-
• Overig	€	22k
	€	168k

De overige kosten bestaan voornamelijk uit due dilligence kosten.